SISÄLLYSLUETTELO

Opetuslautakunta pöytäkirja 13.06.2016

Pöytäkirjan kansilehti ... 1
1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus/ EL-H ... 3
2 § Työjärjestyksen hyväksyminen/ EL-H ... 4
3 § Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat/ EL-H ... 5
4 § Pöytäkirjan tarkastajien valinta/ EL-H ... 6
5 § Kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H ... 7
6 § Tiedoksi merkittävät asiat/ EL-H ... 9
7 § Opetuslautakunnan edustajien valinta varhaiskasvatussuunnitelmatyön ohjausryhmään/ EL-H ... 10
8 § Muutoksia suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikkoihin lukuvuodelle 2016-2017/ SA-V ... 12
- : Muutos suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikkoihin lukuvuonna 2016-2017 ... 13
9 § Perusopetuksen iltapäivätoiminnan avustaminen vuonna 2016/ EL-H ... 14
10 § Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennuksen tarveselvityksen hyväksyminen/ EL-H ... 16
- : Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennus - tarveselvitys ... 18
11 § Sivistystoimen vuoden 2017 talousarvion määrärahakehys/ EL-H ... 40
12 § Suomenkielisen perusopetuksen oppilaiden oppilaaksioton perusteet 1.8.2016 alkaen/ IK ... 41
13 § Vantaan suomenkielisen perusopetuksen musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelmat 1.8.2016 alkaen/ IK ... 45
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Aurinkokiven koulu ... 47
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Hämeenkylän koulu ... 60
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Lehtikuusen koulu, 3.-5. vuosiluokat ... 71
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Lehtikuusen koulu, 6.-9. vuosiluokat ... 80
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Martinlaakson koulu ... 84
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Mikkolan koulu ... 93
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Peltolan koulu ... 96
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Simonkallion koulu ... 101
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Vantaankosken koulu ... 111
- : Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Ylästön koulu ... 115
14 § Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ IK ... 124
- : Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma, luvut 1-12, yleiset osat ... 128
- : Vantaan suomenkielisen perusopetuksen tuntijako 1.8.2016 alkaen ... 181
- : Kaivokselan koulun ja Rekolanmäen koulun englanninkielisten luokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen ... 182
- : Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako 1.8.2016 alkaen ... 183
- : Vantaan suomenkielisten musiikkiluokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen ... 184
- : Johdanto oppiaineisiin ... 185
- : Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä ... 186
- : Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä ... 221
- : Ruotsin kieli, B1-oppimäärä ... 267

SISÄLLYSLUETTELO

Opetuslautakunta pöytäkirja 13.06.2016

- : Ruotsin kieli, A2-oppimäärä 272
- : Englannin kieli, A-oppimäärä 281
- : Espanjan kieli, A2-oppimäärä 291
- : Ranskan kieli, A2-oppimäärä 295
- : Ranskan kieli, B2-oppimäärä 303
- : Saksan kieli, A2-oppimäärä 306
- : Saksan kieli, B2-oppimäärä 313
- : Venäjän kieli, A2-oppimäärä 316
- : Venäjän kieli, B2-oppimäärä 324
- : Matematiikka 327
- : Biologia 337
- : Maantieto 343
- : Fysiikka 349
- : Kemia 353
- : Terveystieto 358
- : Ympäristöoppi 364
- : Uskonto-evankelisluterilainen 375
- : Uskonto, islam 387
- : Uskonto, katolinen 399
- : Uskonto, ortodoksinen 411
- : Elämänkatsomustieto 425
- : Historia 447
- : Yhteiskuntaoppi 454
- : Musiikki 458
- : Kuvataide 474
- : Käsityö 496
- : Liikunta 513
- : Kotitalous 531
- : Oppilaanohjaus 534

15 § Perusopetuksen lisäopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K 538

- : Liite/Perusopetuksen lisäopetuksen opetussuunnitelman hyväksyminen 539

16 § Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K 611

- : Vantaan aikuisopiston aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma 2016, yleiset osuudet 612

17 § Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K 626

- : Vantaan suomenkielisten lukioiden opetussuunnitelma, nuorten lukiokoulutus 628

18 § Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K 857

- : Vantaan aikuislukion opetussuunnitelma 2016 858
- : Sotungin etälukion opetussuunnitelma 2016 988

19 § Kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H 1148

SISÄLLYSLUETTELO

Opetuslautakunta pöytäkirja 13.06.2016

Muutoksenhakuohje 1/ Oikaisuvaatimus 1149
Muutoksenhakuohje 7/ Oikaisuvaatimus-/ valituskielto 1150

Opetuslautakunnan kokous

Aika 13.6.2016 klo 17.18 – 18.37
Paikka Valtuustosali, Asematie 7 01300 Vantaa

Osallistujat

Jäsenet	Läsnä	**Varajäsenet**	Läsnä
Leppänen Janne, puheenjohtaja	paikalla	Herranen Birgitta	
Sainio Jari, varapuheenjohtaja	paikalla	Turkka Seppo	
Airaksinen Seppo	paikalla	Liimatainen Reijo	
Haga Carita	paikalla	Martikainen Runa	
Haverinen Soili	paikalla	Tuhkanen Carolina	
Jääskeläinen Jari	paikalla	Saunamäki Arja	
Koivuniemi Jarkko	paikalla	Ahokas Jari	
Kortesalmi Marilla	paikalla	Nylund Rebekka	
Multala Sari	poissa	Herranen Birgitta	paikalla
Naumanen Markku	paikalla	Salin Tomi	
Norrena Vaula	paikalla	Laakso Sari	
Nummelin Georg	poissa	Holappa Reino	
Rämö Eve	paikalla	Ruokonen Inkeri	
Sajaniemi Ulla	paikalla	Vilenius Pirjo	
Salminen Helvi	paikalla	Friberg-Välimäki Monica	
Sodhi Ranbir	paikalla	Kähärä Kaarlo	
Suvensalmi Kirsi	poissa	Halonen Hannele	paikalla
Kaupunginhallituksen edustaja		**Kaupunginhallituksen varaedustaja**	
Näätsaari Sinikka	poissa	Kotila Pirkko	paikalla
Nuorisovaltuuston edustaja		**Nuorisovaltuuston varaedustaja**	
Singh Sonia	paikalla	Ålander Veera	

Muut osallistujat		Läsnä
Lehto-Häggroth Elina, apulaiskaupunginjohtaja	esittelijä §:t 1-7, 9 – 11 ja 19	paikalla
Askola-Vehviläinen Sole, varhaiskasvatuksen johtaja	esittelijä §:t 8	paikalla
Kalo Ilkka, perusopetuksen johtaja	esittelijä §:t 12 - 14	paikalla
Lindström Berndt-Johan, ruotsinkielisten palveluiden johtaja		paikalla
Tanninen Eila, talous- ja hallintojohtaja		paikalla
Nyberg Ritva, kirjastopalveluiden johtaja vs.		paikalla
Viljamaa Marja, nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja vs.	esittelijä §:t 15 - 18	paikalla
Karhuniemi Terhi, viestintäpäällikkö		paikalla
Korhonen Olli, lakimies		paikalla
Männistö Satu, pöytäkirjanpitäjä		
Mäkinen Tapani, kaupunginhallituksen puheenjohtaja		paikalla 17.18 – 18.11

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Janne Leppänen

Pöytäkirjanpitäjä Satu Männistö

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 17.6.2016, Sivistystoimen neuvonta, Asematie 6 A, 01300 Vantaa

Seppo Airaksinen Markku Naumanen

Pykälät 2 ja 4 tarkastettiin ja hyväksyttiin kokouksessa.

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 22.6.2016 klo 8.15 - 16.00, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

1 § **Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus/ EL-H**

Kuntalain 58 §:n 2 momentin mukaan on kunnan muu toimielin kuin valtuusto päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

Lautakunnan jäsen Kirsi Suvensalmi on ilmoittanut olevansa työn, matkan tai henkilökohtaisen syyn vuoksi estynyt saapumasta lautakunnan kokoukseen.

Kokouskutsu ja esityslistan asialuettelo on toimitettu lautakunnan jäsenille, kokoukseen osallistuville varajäsenille, kaupunginhallituksen edustajalle ja varaedustajalle torstaina 9.6.2016, jolloin esityslista liitteineen ja asiakirjoineen on tallennettu extranetiin.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 1

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) todeta läsnä olevat lautakunnan jäsenet ja muut kokoukseen osallistujat
b) oikeuttaa seuraavat kokoukseen kutsutut asiantuntijat olemaan heidän esittelemänsä asian ajan läsnä kokouksessa ja myöntää heille saman asian yhteyteen puheoikeus:
c) todeta kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
d) että kokouksen läsnäolomuutokset kirjataan tähän pykälään.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Lisäksi merkittiin, että lautakunnan jäsenet Marilla Kortesalmi ja Soili Haverinen saapuivat kokoukseen klo 17.18 asian 1 käsittelyn aikana, lautakunnan jäsen Carita Haga saapui kokoukseen klo 17.20 asian 2 käsittelyn aikana, varhaiskasvatuksen johtaja Sole Askola-Vehviläinen poistui kokouksesta klo 18.31 asian 14 käsittelyn aikana ja kokouksessa pidettiin tauko klo 17.28 – 17.53.

2 § Työjärjestyksen hyväksyminen/ EL-H

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 2

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään hyväksyä kokouksen esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Tämä pykälä tarkastetaan heti.

Käsittely:
Esittelijä veti esityslistan asian 14 pois listalta.

Asia 19 siirrettiin käsiteltäväksi asian 7 jälkeen.

Päätös:
Hyväksyttiin muutettu esityslista ja lisälista kokouksen työjärjestykseksi.

Tämä pykälä tarkastettiin heti kokouksessa.

3 § Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat/ EL-H

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 3

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Merkitään seuraavat asiantuntijoiden esittelyt ja kokouksessa ajankohtaisista asioista saatavat selvitykset tiedoksi:

Tuomelan koulun kuntalaisaloite/ Perusopetuksen johtaja Ilkka Kalo

Käsittely:
Perusopetuksen johtajan esitystä Tuomelan koulun kuntalaisaloitteesta ei pidetty.

Varhaiskasvatuksen johtaja Sole Askola-Vehviläinen esitteli varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain tilannetta.

Päätös:
Merkittiin tiedoksi kokouksessa saatu esitys.

4 § **Pöytäkirjan tarkastajien valinta/ EL-H**

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 4

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) valita pöytäkirjan tarkastajiksi Seppo Airaksinen ja Carita Haga
b) tarkastaa pöytäkirja viimeistään perjantaihin 17.6.2016 klo 15.00 mennessä.

Tämä pykälä tarkastetaan heti.

Päätös:
Päätettiin
a) valita pöytäkirjan tarkastajiksi Seppo Airaksinen ja Markku Naumanen
b) tarkastaa pöytäkirja viimeistään perjantaihin 17.6.2016 klo 15.00 mennessä.

Tämä pykälä tarkastettiin heti.

5 § Kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H

Opetuslautakunnalle on kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten lähetetty seuraavat päätökset:

Undervisningsnämndens svenskspråkiga sektion protokoll 7.6.2016/Opetuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston pöytäkirja 7.6.2016

Toimialajohtaja
Elina Lehto-Häggroth, apulaiskaupunginjohtaja
§ 95 Perusopetuksen rehtoreiden, asiantuntijoiden ja johdon koulutuspäivät 8.-10.6.2016 Pietari/koulutuspäiville osallistuminen/Ilkka Kalo

Tulosaluejohtajat
Ilkka Kalo, perusopetuksen johtaja
§ 52 Tutkimusluvan myöntäminen/Tablettien opetuskäyttö Vantaan yläkouluissa/Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö/Issakainen Tiina
§ 53 Tutkimusluvan myöntäminen/Teaching and Learning with Digital Storytelling (PKU-HU)/ Kallunki Veera
§ 55 Määrärahan jakaminen suomenkielisille peruskouluille vuodelle 2016
§ 56 Tutkimusluvan myöntäminen/Art as Public Service: Strategic Steps towards Equality (Art-sEqual)/tutkimushanke, Taideyliopisto/Nikkanen Hanna
Mikko Vainio, kirjastopalvelujen johtaja
§ 13 Kaupunginkirjaston määrärahojen käytön hyväksyminen 1.6.2016 alkaen
Paula Ylöstalo-Kuronen, nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja
§ 19 Määrärahan jakaminen Sotungin etälukiolle ja Vantaan aikuislukiolle vuodelle 2016
§ 20 Martinlaakson lukio/Rehtorin vakinaisen viran (vakanssinumero 802004) täyttäminen alkaen 1.8.2016
Eila Tanninen, talous- ja hallintojohtaja
§ 6 Päätös maksuvapautushakemukseen Kuusikon ja Jokivarren koulujen tilojen käytöstä kesäkerhotoimintaan kesällä 2016

Päälliköt
Pepita Kaskentaus, aluepäällikkö koillinen alue
§ 24 Koivukylän koulu/englannin ja saksan kielen päätoimisen tuntiopettajan vakinaisen viran täyttäminen
§ 41 Koivukylän koulu/erityisopettajan vakinaisen viran (vakanssinumero 800631) täyttäminen
Leena Kolho-Venäläinen, aluepäällikkö läntinen alue
§ 69 Kivimäen koulu/luokanopettajan vakinaisen viran (vakanssinumero 800265) täyttäminen
§ 71 Uomarinteen koulu/suomi toisena kielenä lehtorin vakinaisen viran (vakanssinumero 801537) täyttäminen
Mikael Kokljuschkin, varhaiskasvatuspäällikkö
§ 2 Varhaiskasvatu/Päiväkodin johtajan vakinaisen viran (vakanssinumero 300947) täyttäminen Rautpihan toimintayksiköissä
Kirsi Kolu, opetuspäällikkö
§ 1 Iltapäivätoiminnan palveluntuottajan valinta Kartanonkosken koululle 16.8.2016 alkaen
Raija Laine, kehittämispäällikkö
§ 21 Tutkimusluvan myöntäminen/Vanhempien hyvä palvelukokemus avoimessa varhaiskasvatuksessa/Laurea-ammattikorkeakoulu, ammatillinen opinnäytetyö/Mäkiö Hanni
§ 22 Tutkimusluvan myöntäminen/Vanhempien kokemuksia päiväkodin kesäpäivystyksestä/Metropolia ammattikorkeakoulu, seminaarityö/Höckerstedt Sonya
Kati Timo, varhaiskasvatuspäällikkö
§ 6 Päiväkoti Leijonamieli ky, Päiväkoti Leijonamielen hyväksyminen palvelusetelituottajaksi 1.8.2016 alkaen

Rehtorit,
Pekka Tauriainen, ammattiopisto Varian rehtori
§ 19 Logistiikan ammatillisten aineiden tuntiopettajan viran täyttäminen Vantaan ammattiopisto Variassa

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 5

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään olla ottamatta opetuslautakunnan käsiteltäväksi esittelyosassa mainittuja päätöksiä.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

6 § **Tiedoksi merkittävät asiat/ EL-H**

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään merkitä seuraavat asiat tiedoksi:

Ammatillisen koulutuksen järjestäjärakenteen kehittämisohjelma/Kirje OKM/41/592/2016, saapunut 26.5.2016.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää koulutuksen järjestäjärakenteen kehittämisohjelman selvittämällä ja arvioimalla syksyn 2016 aikana ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää kaikkia koulutuksen järjestäjiä toimittamaan toimintaan ja talouteen liittyvät tiedot ministeriöön 30.6.2016 mennessä.

  Opetus- ja kulttuuriministeriön kirje on tallennettu opetuslautakunnan esittelyaineistoihin luottamushenkilöiden extranetiin.

Käsittely:
Lisäksi merkittiin tiedoksi, että suomenkielisen perusopetuksen opetuspäälliköksi on valittu Pepita Kaskentaus 1.8.2016 alkaen toistaiseksi.

Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

7 § Opetuslautakunnan edustajien valinta varhaiskasvatussuunnitelmatyön ohjausryhmään/ EL-H

VD/5581/00.00.01.01/2016

Uusi varhaiskasvatuslaki (580/2015) tuli voimaan 1.8.2015. Siinä on asetettu varhaiskasvatukselle tavoitteet (2 a §). Uudessa laissa (9 §) varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastoksi määriteltiin Opetushallitus. Laissa säädetään, että Opetushallituksen tulee hyväksyä varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet niin, että 9 a §:ssä tarkoitetut paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön ja 7 a §:ssä tarkoitettuja lasten varhaiskasvatussuunnitelmia voidaan ryhtyä laatimaan viimeistään 1 päivänä elokuuta 2017.

Opetushallitus on käynnistänyt uuden lain pohjalta varhaiskasvatuksen perusteiden valmistelun. Varhaiskasvatuksen perusteet asiakirjan on ilmoitettu valmistuvan lokakuussa 2016. Aikataulu paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiselle on tiivis, sillä uusien varhaiskasvatuksen perusteiden mukaisesti laadittujen paikallisten opetussuunnitelmien tulee olla hyväksyttyinä siten, että niiden mukaiseen toimintaan voidaan siirtyä 1.8.2017.

Varhaiskasvatuksen johtoryhmä on kokouksessaan 21.3.2016 nimennyt työryhmän valmistelemaan kuntatasoista Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmaa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa työstetään toimintavuoden 2015- 2016 aikana, ja myös kasvatushenkilöstön on suunniteltu osallistuvan Vantaan varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen prosessin aikana perehdytään yhteisen työskentelyn kautta Vantaan uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vantaan vasutyöryhmä on aloittanut työskentelyprosessin suunnittelemisen ottaen huomioon tällä hetkellä varhaiskasvatuksen perusteet luonnoksesta olemassa saatavissa olevan tiedon.

Vantaalla kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään sillä ajatuksella, että varhaiskasvatuksen toimintayksiköt eivät jatkossa laadi omaa yksikkökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa, vaan jatkossa yksiköt suunnittelevat kaupungin yhteiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan perustuvaa omassa toimintayksikössä todentuvaa kasvatusta. Suunnitelman todentumista arvioidaan jatkossa säännöllisesti. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on strateginen ja pedagoginen työkalu. Sillä täydennetään ja painotetaan valtakunnallisten perusteiden tavoitteita, linjauksia, sisältöjä ja muita varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja sekä edistetään laatua ja yhtenäisyyttä.

Työryhmässä on mukana ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen edustaja. Paikallinen, kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma hyväksytään opetuslautakunnassa kevään 2016 aikana siten, että niiden mukaiseen opetukseen voidaan siirtyä 1.8.2016 alkavan lukuvuoden alusta lukien.

Sivistystoimen johtoryhmässä 3.5.2016 päätettiin perustaa varhaiskasvatussuunnitelman ohjausryhmä vuosille 2016-2017. Ohjausryhmän päätehtävänä on ohjata varhaiskasvatussuunnitelmaprosessia sivistystoimitasolla. Ohjausryhmään on jo nimetty sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth, varhaiskasvatuksen johtaja Sole Askola-Vehviläinen, ruotsinkielisten palvelujen tulosaluejohtaja Berndt-Johan Lindström, perusopetuksen edustajana opetuspäällikkö (vara: Lotte Koivulainen), kulttuuripalvelujen edustajana Reeli Karimäki, kirjastopalvelujen edustajana Ritva Nyberg, VANVARY:n edustajana Kirsi Karhu (vara: Ann-Mari Patshijew), ammattijärjestöjen edustajana Salla Sutinen (vara: Tarja Mykkänen) sekä edustajat liikuntapalveluista, yksityisistä varhaiskasvatuspalveluista sekä sos. terveydenhuollosta. Sihteeristönä toimivat varhaiskasvatuksen kehittämispäällikkö Raija Laine ja varhaiskasvatuksen asiantuntija Sanna Korpisalo. Ohjausryhmän kokouksia arvioidaan olevan vuoden aikana noin 3-4. Ensimmäinen kokous pidetään elokuun 2016 lopulla.

Tulevassa varhaiskasvatussuunnitelman laadintatyössä korostuu yhteinen keskustelu, moniammatillisuus ja yhteistyö eri sidosryhmien välillä. Suunnitelma laaditaan lasten ja vanhempien vaikuttamisen mahdollisuudet huomioiden. On tärkeää, että ohjausryhmä on edustukseltaan laaja, jotta edellä esitetyn kaltainen vuoropuhelu mahdollistuu.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 7

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään valita opetuslautakunnan edustaja(t) varhaiskasvatussuunnitelman laatimistyön ohjausryhmään.

Käsittely:
Esittelyosasta poistettiin teksti ”Varhaiskasvatuksen kuntakohtainen opetussuunnitelma hyväksytään opetuslautakunnassa kevään 2016 aikana. Uudistettu Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016.”

Päätös:
Päätettiin
a) valita opetuslautakunnan edustajiksi varhaiskasvatussuunnitelman laatimistyön ohjausryhmään seuraavat lautakunnan jäsenet:
Janne Leppänen
Jari Sainio
Kirsi Suvensalmi
Soili Haverinen
Marilla Kortesalmi
Sari Multala
Ulla Sajaniemi
b) että varsinaisten jäsenten ollessa estyneitä henkilökohtaiset varajäsenet osallistuvat ohjausryhmään.

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Raija Laine, 043 825 8522, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Sanna Korpisalo, 040 774 1984, sanna.korpisalo2[at]vantaa.fi

8 § Muutoksia suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikkoihin lukuvuodelle 2016-2017/ SA-V

VD/2186/12.00.01.00/2016

Opetuslautakunta vahvisti 14.3.2016 § 16 lukuvuodeksi 2016–2017 121 esiopetuksen järjestämispaikkaa, jotka täyttävät sekä perusopetuslain velvoitteet että Vantaan omat esiopetuksen järjestämistä koskevat periaatteet.

Vahvistettujen järjestämispaikkojen joukossa oli Kivistön päiväkoti Kivistö-Aviapoliksen alueelta. Esiopetukseen osallistuvien lasten valintoja tehdessä Kivistön alueella päädyttiin keskittämään kaikki vain esiopetukseen osallistuvat lapset Kanniston päiväkotiin. Kivistön päiväkodin esiopetusryhmään oli ilmoittautunut 3 vain esiopetukseen osallistuvaa lasta. Näin ollen Kivistön päiväkodin esiopetusryhmään olisi jäänyt 10 esiopetukseen ja siihen liittyvään varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta. Opetuslautakunnan päätöksen (15.10.2013 § 26) mukaan esiopetusryhmässä tulee olla vähintään 13 esiopetukseen osallistuvaa lasta. Kivistön päiväkodin esiopetusryhmä ei täytä enää opetuslautakunnan päättämiä vaatimuksia esiopetuksen järjestämispaikalle.

Kivistön päiväkodin esiopetusryhmään vain esiopetukseen ilmoittautuneet lapset siirtyvät Kanniston päiväkodin esiopetusryhmään. Esiopetukseen ja siihen liittyvään varhaiskasvatukseen ilmoittautuneet lapset siirtyvät uuteen, 1.8.2016 aloittavaan Aurinkokiven päiväkodin esiopetusryhmään. Päiväkodin johtaja on tiedottanut perheitä sähköpostitse ja tarjonnut mahdollisuuksia keskustella ratkaisusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön Kansaneläkelaitokselle huhtikuussa 2016 antaman uuden tulkinnan mukaan yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevalle esiopetusikäiselle lapselle ei voida maksaa kokopäiväistä yksityisen hoidon tukea, sillä kaikkien esiopetusikäisten oletetaan osallistuvan esiopetukseen. Yksityisen hoidon tuen määrän muuttuessa esiopetusikäisten lasten osalta, eivät perheet voi enää valita kokopäiväistä varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella esiopetuksen vaihtoehtona. Näin ollen ko. lapset joutuvat joko siirtymään kunnallisten palvelujen piiriin, tai maksamaan huomattavasti korkeampaa asiakasmaksua.

Tämän muutoksen johdosta ehdotetaan Taidepäiväkoti Sinistä Kuuta Myyrmäen alueelta esiopetuksen järjestämispaikaksi lukuvuodeksi 2016–2017. Taidepäiväkoti Sinisessä Kuussa on viisi esiopetusikäistä lasta, mikä on vähemmän kuin opetuslautakunnan päätöksen (15.10.2013 § 26) mukaan esiopetusryhmässä tulee olla. Taidepäiväkoti Sinisellä kuulla on kuitenkin todettu olevan edellytykset toteuttaa laadukasta esiopetusta. Varhaiskasvatus haluaa tukea yksityisen palveluntuottajan toimintaedellytyksiä ja välttää lasten siirtymistä kunnalliseen esiopetukseen.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 8

Varhaiskasvatusjohtajan esitys:
Päätetään
a) poistaa Kivistön päiväkoti esiopetuksen järjestämispaikoista lukuvuonna 2016–2017.
b) hyväksyä Taidepäiväkoti Sininen Kuu esiopetuksen järjestämispaikaksi lukuvuonna 2016–2017.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: Muutokset vahvistettuihin suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikkoihin lukuvuonna 2016–2017

Täytäntöönpano: Varhaiskasvatuksen tulosalue
-ote ko. esiopetuksen järjestämispaikat

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Sanna Korpisalo, 040 774 1984, sanna.korpisalo2[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI
Sivistystoimi
Varhaiskasvatus

SUOMENKIELISEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMISPAIKAT LUKUVUONNA 2016-2017 (yht. 121)

Myyrmäki (25 kpl)	Kivistö-Aviapolis (20 kpl)	Tikkurila (20 kpl)	Hakunila (16 kpl)	Korso-Koivukylä (27 kpl)	Yksityiset päiväkodit (14 kpl)
Hämeenkylän päiväkoti	Aurinkokiven päiväkoti	Hiekkaharjun päiväkoti	Aisakellon päiväkoti	Ankkalammen päiväkoti	Aarrekallio
Hämevaaran päiväkoti	Husaaritien päiväkoti	Ilolan päiväkoti	Hakunilanrinteen päiväkoti	Hansin päiväkoti	Emilia (montessoriopetus)
Jokiuoman päiväkoti	Illenpihan päiväkoti	Jokiniemen päiväkoti	Hepopuiston päiväkoti	Havukallion päiväkoti	Fazerin päiväkoti
Kaivokselan päiväkoti	Illenpuiston päiväkoti	Kukkakedon päiväkoti	Itä-Hakkilan päiväkoti	Ilvespuiston päiväkoti	Ilmaisupäiväkoti Illusia
Karhunpesän päiväkoti	Isonmännyn päiväkoti	Kukkopillin päiväkoti	Kannuskujan päiväkoti	Kiirunatien päiväkoti	LoistoVekara
Kilterin päiväkoti	Kanniston päiväkoti	Kurjenpolven päiväkoti	Keihäspuiston päiväkoti	Korson päiväkoti	Lyckoslanten (ruotsin kielikylpy)
Kimaran päiväkoti	Kartanonkosken päiväkoti	Kuusikon päiväkoti	Kimokujan päiväkoti	Koskimyllyn päiväkoti	Montessoripäiväkoti Montsa
Kivimäen päiväkoti	Lipunkantajan päiväkoti	Lehdokin päiväkoti	Kuntopuiston päiväkoti	Leinelän päiväkoti	Montessoripäiväkoti Rantakaisla
Koskikujan päiväkoti	Lystilän päiväkoti	Lummepolun päiväkoti	Latupuiston päiväkoti	Leppäkorven päiväkoti	Steinerpäiväkoti Metsätähti
Laajavuoren päiväkoti (Martinlaakson koulun esiopetuspiste)	Maitorpan päiväkoti	Malminiityn päiväkoti	Linnoituskujan päiväkoti	Maarukan päiväkoti	Taidepäiväkoti Sininen Kuu
Lintukallion päiväkoti (Kivimäen koulun esiopetuspiste)	Ollaksen päiväkoti	Mistelin päiväkoti	Nissaksen päiväkoti	Maauuninpolun päiväkoti	Tenava Karuselli
Louhelan päiväkoti	Pakkalanrinteen päiväkoti	Ristipuron päiväkoti	Rajakylän päiväkoti	Matarin päiväkoti	Touhula Hiekkaharju
Metsikköpolun päiväkoti	Pehtoorin päiväkoti	Ruokopillin päiväkoti	Ravurin päiväkoti	Metsolanmäen päiväkoti	Touhula Ilola
Nikkarin päiväkoti	Peltovuoren päiväkoti	Simonkallion päiväkoti	Suitsikujan päiväkoti	Metsälinnun päiväkoti	Touhula Kaivoksela
Ojahaan päiväkoti	Riihipellon päiväkoti	Simonmetsän päiväkoti	Vaaralan päiväkoti	Nikinmäen päiväkoti	
Patotien päiväkoti	Seutulan päiväkoti	Sinirikon päiväkoti	Vartiokujan päiväkoti	Näätäpuiston päiväkoti	
Pähkinänsärkijän päiväkoti	Tammiston päiväkoti	Tiedonjyvän päiväkoti		Piilipuun päiväkoti	
Pähkinärinteen päiväkoti	Tammistonrannan päiväkoti	Urheilupuiston päiväkoti		Päiväkummun päiväkoti	
Raikupolun päiväkoti	Y.E.S päiväkoti	Vehnätien päiväkoti		Rautpihan päiväkoti	
Simpukan päiväkoti	Ylästön päiväkoti	Veturipolun päiväkoti		Rekolanmäen päiväkoti	
Soittorasian tila (Raikupolkun päiväkoti)				Saturnuksen päiväkoti	
Solkikujan päiväkoti				Seljapolun päiväkoti	
Vantaanlaakson päiväkoti				Siimapuiston päiväkoti	
Vapaalan päiväkoti				Tähdenlennon päiväkoti	
Varistonniityn päiväkoti				Ulrikan päiväkoti	
				Vallinojan päiväkoti	
				Valtikan päiväkoti (englannin kielirikasteinen ryhmä)	

9 § **Perusopetuksen iltapäivätoiminnan avustaminen vuonna 2016/ EL-H**

VD/11016/02.03.01.03/2015

Opetuslautakunnan johtosäännön mukaan lautakunnan tehtävänä on päättää alaisensa toiminnan maksujen ja korvausten perusteista.

Perusopetuksen iltapäivätoiminnan avustus jaetaan niille iltapäivätoiminnan palveluntuottajille, jotka ovat tehneet sopimuksen iltapäivätoiminnan järjestämisestä Vantaan kaupungin sivistystoimen kanssa. Tällä hetkellä voimassa olevia sopimuksia on 22 eri iltapäivätoiminnan palveluntuottajan kanssa.

Vantaan kaupunki on saanut opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen vuoden 2016 valtionosuudesta, joka on 1.871.885 euroa. Valtionosuus perustuu toteutuneisiin ohjaustunteihin vuosina 2014 ja 2015 siten, että tunnit on tasattu talousarvion tuntimäärän kertoimella 0,9709. Ohjaustunnin suuruus vuonna 2016 on 26 euroa, josta valtionosuus on 57 prosenttia.

Syksyn ennakkoavusta maksetaan 250 euroa/lapsi. Opetuspäällikkö tekee päätökset 1.6.2016 syksyllä 2016 iltapäiväkerhoissa aloittavista lapsista. Ennakkoavustukset maksetaan palveluntuottajille edellä mainittujen lapsimäärien mukaisesti.

Ennen maksun suorittamista palveluntuottajan on toimitettava sivistysvirastoon sitoumus ennakkomaksusta. Palveluntuottaja sitoutuu maksamaan avustuksen takaisin, mikäli toimintaa, johon avustus on myönnetty, ei toteuteta tai palveluntuottaja ei ole määräaikaan mennessä toimittanut hyväksyttävää tilitystä tai toimintaselvitystä iltapäivätoimintaan tarkoitetun avustuksen käytöstä. Lisäksi, jos ennakkoavustus on suurempi kuin tarkistuslaskennan jälkeen syksyllä maksettava todellinen avustus, palveluntuottaja sitoutuu maksamaan erotuksen takaisin. Syksyn avustuksen kokonaistilanne tarkistetaan 20.9.2016 lapsilistojen mukaan.

Ennakkoavustuksen käytössä ja tilityksessä noudatetaan Vantaan kaupungin taloussäännön määräyksiä ja opetuslautakunnan avustusperiaatteita.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 9

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) että syksyn ennakkoavustus 250 euroa/lapsi maksetaan sitoumusta vastaan 1.6.2016 lapsilukumäärän mukaan sellaisille iltapäivätoiminnan palveluntuottajille, jotka ovat tehneet sopimuksen iltapäivätoiminnan järjestämisestä Vantaan kaupungin kanssa. Syksyn avustusten kokonaistilanne tarkistetaan 20.9.2016 lapsilistojen mukaan.
b) jakaa kohdennettua avustusta seuraaville iltapäivätoiminnan palveluntuottajille:

	euroa
Folkhälsan Förbund rf	12250
Folkhälsän Syd Ab	13500
Hem och skola vid Helsinge Kyrkoby Lågstadium rf	2500
H & S International School Oy/HSIS Iltapäivätoiminta	8250
Ilolan koulun vanhempainyhdistys ry	16500
Kaivoskympin iltapäiväkerhon kannatusyhdistys ry	18250
Kansallinen Lastenliitto – Vantaan paikallisyhdistys ry	38500
Koivukylän Palloseura ry	9500
Korson Veto ry	12000
Mammolina Oy	54250
MLL Seutulan paikallisyhdistys ry	5000
Musiikkikoulu Demo	15000
Musiikkikoulu Grooven kannatusyhdistys ry	34750
Nano Oy, Lasten ja Nuorten kerhotoiminta	59000
Pilke päiväkoti Oy	44000
Sahan-seura ry	4000
Vantaan kansainvälisen koulun vanhempainyhdistys ry	10750
Vantaan NMKY ry	32750
Vantaan Sanataidekouluyhdistys ry	65750

Vantaan seudun steinerkoulun kouluyhdistys ry	8500
Vantaan seurakuntayhtymä	95750
Västersundoms Hem och skola rf	4500
Yhteensä	565250

c) että avustus maksetaan kustannuspaikasta 133050000
d) että vuoden 2016 toimintaan myönnetyn avustuksen käytöstä annetaan erillinen selvitys opetuslautakunnalle vuoden 2016 loppuun mennessä

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
-ote iltapäivätoiminnan palveluntuottajat, perusopetuksen tulosalue ja ruotsinkielisten palveluiden tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Raija Oinonen, 09 83920122, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

10 § Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennuksen tarveselvityksen hyväksyminen/ EL-H

VD/5285/10.03.02.01/2016

Syksyn 2015 ja talven 2016 aikana tehtiin Tikkurilan keskustan toimitilaselvitys, jossa selvitettiin kaupungin toimialojen (kaupunginjohtajan, konserni- ja asukaspalveluiden, maankäytön, rakentamisen ja ympäristön, sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon) hallinnon sijoittamista lukuisista eri toimipisteistä (12 kpl) uuteen monitilatoimistorakennukseen Tikkurilan keskustassa. Toimitilaselvitys on ollut kaupungin hankejohtoryhmässä 15.2.2016 ja kaupunginhallituksen iltakoulussa 4.4.2016.

Toimitilaselvityksessä esitetyllä ratkaisulla saavutetaan mm. seuraavat edut:
1. Hallinnon keskittäminen 12 toimipisteestä yhteen toimipisteeseen, synergiaedut
2. Huonetoimistosta monitilatoimistoon, tila- ja kustannustehokkuuden optimointi
3. Vanhoista tiloista uusiin, työympäristön toimivuuden ja viihtyvyyden parantuminen
4. Kiinteistökehitys, kaupunki saa tuloja nykyisten toimitilatonttien myynnistä ja sopimus-korvauksista eikä kaupungin tarvitse investoida nykyisten toimitilakiinteistöjen peruskorjauksiin.

Toimitilaselvityksen mukaisesti tavoitellaan merkittävää tilatehokkuuden parantamista. Uudisrakennuksessa on monitilatoimiston mitoituksen mukaisesti työpisteitä 70 % työntekijöistä ja huoneistoalaa työpistettä kohden 15 htm^2. Mitoitus perustuu arvioon, että työntekijöistä 30 % suorittaa työtehtäviään jatkuvasti muualla kuin monitilatoimiston työpisteessä. Tämä tarkoittaa työnteon ja työympäristön uudelleenarviointia sekä mm. etätyön määrän kasvua.

Siirtyminen huonetoimistosta monitilatoimistoon edellyttää muutosta nykyisiin työntekotapoihin ja -käytäntöihin. Työympäristökehittäminen tehdään toimialojen henkilöstöhallintojen vetäminä tämän tarveselvitysvaiheen jälkeen hankesuunnitteluvaiheessa.

Toimitilaselvityksen perusteella uuden toimistorakennuksen rakennuspaikaksi on esitetty valtion omistamaa Senaatti-kiinteistöjen hallinnoimaa tonttia 92-61-209-1 osoitteessa Kielotie 15, 01300 Vantaa. Kaupunki käy neuvotteluja asiasta Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Tarkoituksena on solmia yhteistoimintasopimus, jossa sovitaan alueen maankäytön suunnittelu- ja toteuttamisyhteistyöstä, asemakaavamuutoksen käynnistämisestä, maankäyttösopimuksen laatimisesta, maan luovutuksista yhteistyökumppanille kilpailutuksen perusteella sekä kaupungin toimitilojen sijoittamisesta Senaatti-kiinteistöjen hallinnoimalle kiinteistölle.

Rakennukseen tulee toimialojen hallinnon tiloja kerroksiin 2. – 5…6. Ensimmäisestä kerroksesta kaupunki vuokraa tilat arkistopalveluyksikölle ja kellarista arkistotilat nykyisen Kielotie 13:ssa sijaitsevan kaupunginarkiston tilalle. Arkistotilatarvetta määritettäessä otetaan huomioon arkistoinnin siirtyminen enenevässä määrin sähköiseen muotoon. Riippuen ensimmäisen kerroksen tilatarjonnasta kaupunki voi vuokrata myös kerroksen mahdollisia muita tiloja (aula-, näyttely- ja kokoontumistiloja) tarpeen mukaan. Muuten toimialojen yhteisten neuvottelutilojen osalta uudisrakennus tukeutuu viereisen kaupungintalon kellarin neuvottelutiloihin.

Rakennukseen ei tule arkistopalveluyksikön lisäksi muita kuntalaisten palveluun keskittyviä tulosyksiköitä. Nykyisille toimialojen hallinnon toimipisteiden yhteydessä oleville asiakaspalveluyksiköille osoitetaan uudet asiakaspalvelulle paremmin sopivat vuokratilat lähelle Tikkurilan keskustan henkilöliikennekeskittymiä (rautatie- ja linja-autoasemat) ennen nykyisistä toimitiloista luopumista.

Kilpailulla valittu yhteistyökumppani suunnittelee ja rakentaa toimistotalon. Kaupunki sitoutuu vuokraamaan tarvitsemansa toimitilat pitkäaikaisella huoneenvuokrasopimuksella. Vuokrattava huoneistopinta-ala on 11 841 htm^2 ja bruttopinta-ala on 13 617 brm^2. Vuokrakustannusennuste on 21,06 €/m^2/ kk. Vuosivuokra on ~ 3 000 000 € (alv % 0). Vuokrasta pääomavuokran osuus on 17 €/m^2/kk ja ylläpitovuokran osuus 4,06 €/m^2/kk.

Sähkökustannusennuste on ~ 70 000 €/v, autopaikkakustannusennuste ~ 74 000 €/v ja siivouskustannusennuste ~ 287 000 €/v. Käyttökustannusennuste on yhteensä ~ 430 000 €/v (alv % 0).

Ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen kustannusennuste on 3 000 000 € (alv % 0).

Tarveselvityksessä on optio sivistystoimen hallinnon sijoittumisesta erilleen muusta hallinnosta vuokratiloihin Silkin kiinteistöön Tikkurilan keskustassa. Option toteutuessa hanke pienenee ~ 2000 htm^2 eli ~ 17 %.

Nykyinen arvio monitilatoimistorakennuksen valmistumisesta on vuosi 2020.

Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennuksen tarveselvitys käsitellään kaikissa asianosaisissa lautakunnissa ennen kaupunginhallituksen käsittelyä.

Kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan toimialan johtosäännön 4 §:n mukaan kaupunginhallituksen tehtävänä on hyväksyä kaupungin ja kaupunkikonsernin vähintään 3 M€ suuruisten toimitilainvestointihankkeiden tarveselvitykset kustannusarvioineen.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 10

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään hyväksyä osaltaan Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennuksen 3.6.2016 päivätty tarveselvitys ja kustannusennusteet hankesuunnitelman laadintaa varten.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

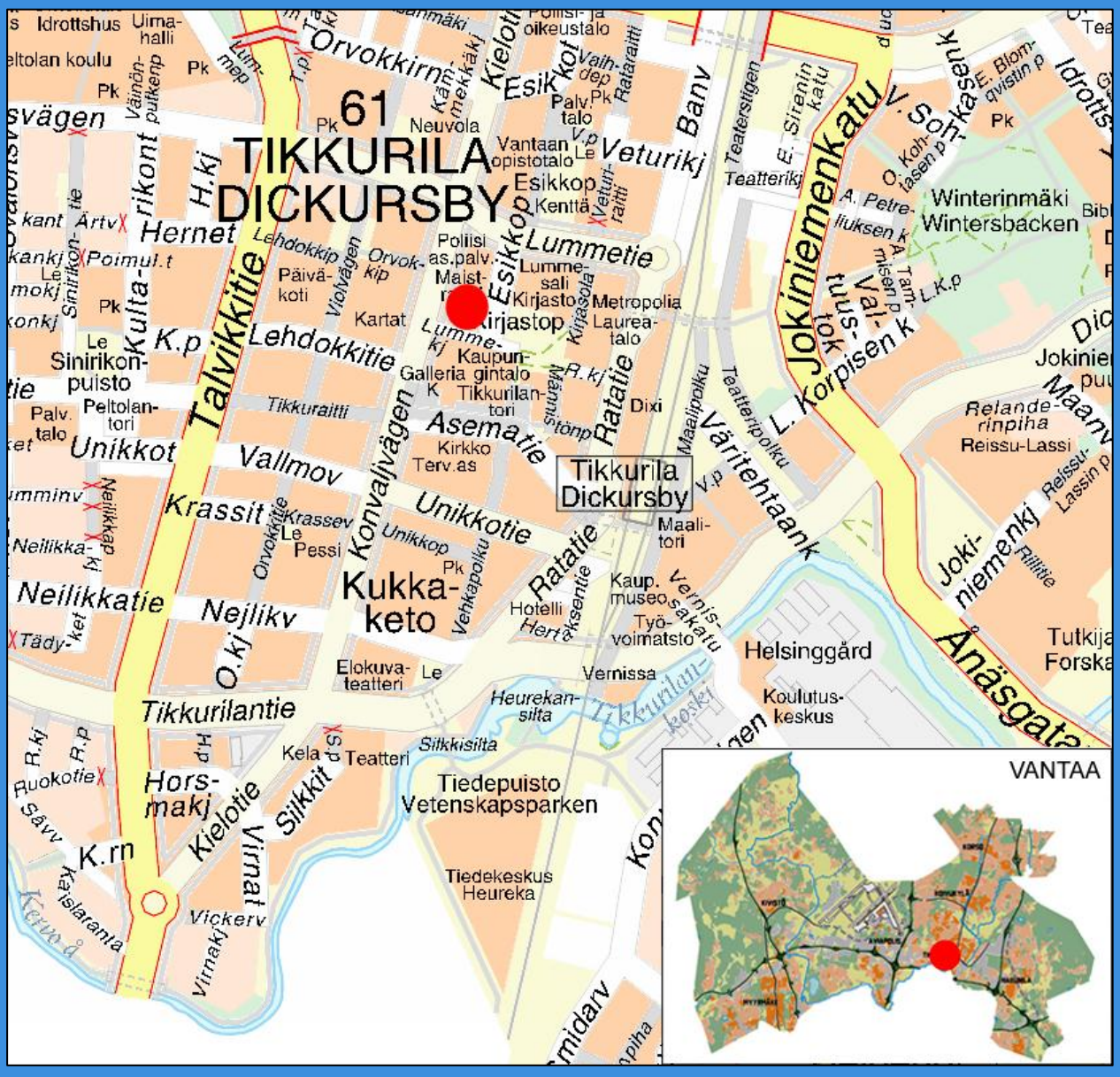
Liitteet: Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennuksen tarveselvitys 31.5.2016 liitteineen

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Mikko Juolahti, 09 839 28894, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

TIKKURILAN KESKUSTAN MONITILATOIMISTORAKENNUS

TARVESELVITYS

SISÄLLYSLUETTELO

1 Hanketietokortti 3
2 Hankkeen perusteet 4
3 Tilojen toiminnan kuvaus, tilojen vaatimukset ja tilaohjelma 4
3.0 Siirtyminen huonetoimistosta monitilatoimistoon 4
3.1 Tilojen toiminnan kuvaus ja vaatimukset 4
3.2 Tilaohjelma 8
4 Rakennuksen toteutuksen tavoitteet ja vaatimukset 9
4.0 Yleiset tavoitteet ja vaatimukset 9
4.1 Tila- ja rakennusratkaisun tavoitteet 11
4.2 Rakennetekniset tavoitteet 12
4.3 LVIA-tekniset tavoitteet 13
4.4 Sähkötekniset tavoitteet 15
5 Rakennuspaikka 16
5.1 Rakennuspaikan sijainti ja hallinta 16
5.2 Rakennuspaikan ominaisuudet 16
5.3 Rakennuspaikan toiminnalliset vaatimukset 16
6. Hankkeen laajuus 17
7. Kustannukset 17
7.1 Vuokrakustannukset 17
7.2 Käyttökustannukset 17
7.3 Ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen kustannukset 17
8 Rahoitus, toteutus ja aikataulu 17
8.1 Rahoitus 17
8.2 Toteutus 17
8.3 Aikataulu 17
9 Riskit 18
9.1 Aikatauluriskit 18
9.2 Rakentaminen 18
10 Optiot 18
10.1 Sivistystoimen hallinnon tilat 18
11 Tarveselvitystyöryhmä 19

Liitteet:

1. Tilamitoitus
2. Tonttikartta

1 Hanketietokortti

Kohteen nimi: Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennus						
Tarpeen kuvaus: Kaupungin hallinnon tilat keskitetään yhteen toimipisteeseen monitilatoimistoratkaisuna (pois lukien kaupungintalon ja pääkirjaston yhteydessä olevat hallinnon tilat).						
Liittyminen muihin hankkeisiin ja selvityksiin: Tikkurilan keskustan toimitilaselvitys 15.2.2016						
Tarpeen perustelut: 1. Hallinnon keskittäminen yhteen toimipisteeseen, synergiaedut 2. Huonetoimistosta monitilatoimistoon, tila- ja kustannustehokkuuden optimointi 3. Vanhoista tiloista uusiin, työympäristön toimivuuden ja viihtyvyyden parantuminen 4. Kiinteistökehitys, kaupunki saa tuloja nykyisten toimitilatonttien myynnistä ja sopimuskorvauksista eikä kaupungin tarvitse investoida nykyisten toimitila-kiinteistöjen peruskorjauksiin						
Käyttäjätoimiala(t): Kaupunginjohtajan, konserni- ja asukaspalveluiden, maankäytön, rakentamisen ja ympäristön, sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialat						
Kaupunginosa: Tikkurila (61)	**Kiinteistötunnus:** 92 – 61 – 209 – 1			**Tontin pinta-ala:** 15 098 m^2		
Osoite: Kielotie 15 01300 Vantaa	**Kaavatiedot:** asemakaavamuutos 2017			**Rakennusoikeus:** ei vielä määritetty		
Tilatarve, suuruus ja kustannukset (ALV 0%)				**Investointikustannus**		
	brm²	**htm²**	**hym²**	**€**	**€ / brm²**	**€ / htm²**
Uudisrakennus/vuokratilat	13 617	11 841	9 950	vuokratila	-	-
Laajennus/lisärakennus						
Muutos/peruskorjaus						
Työntekijämäärä				1 021		
Väistötilan tarve: Ei ole						
Määrärahavaraus investointiohjelmassa: vuokrakohde, ei määrärahaa investointiohjelmassa						
Hankkeen toteutusaikataulu: Valmistuu 2020						
Vuokratilan pääomavuokrakustannukset € / v (alv 0 %): ~ 2 420 000 € / v						
Vuokratilan ylläpitovuokrakustannukset € / v (alv 0 %): **(pois lukien sähkö-, autopaikka- ja siivouskustannukset):** ~ 580 000 € / v						
Käyttökustannukset (sähkö- autopaikka- ja siivouskustannukset) € / v (alv 0 %): ~ 430 000 € / v						
Ensikertainen kalustaminen ja varustaminen € (alv % 0): ~ 3 000 000 €						
Autopaikat, lukumäärä 77 (1 ap / 160 kem^2)	**Autopaikat kuukausivuokra (alv-% 0)** 80 € / ap / kk			**Autopaikat vuosivuokra (alv-% 0)** 74 000 € / v		
Vuokra-arvio (pääomavuokra + ylläpitovuokra):						
Tuleva vuokra (€ / m^2 / kk, alv 0 %)				21,06 € (17 € +4,06 €)		
Vuokravaikutus	~ 250 000 € / kk			~ 3 000 000 € / v		
Vuokravaikutus/työntekijä	~ 245 € / kk			~ 2 940 € / v		
Laatija (t): Mikko Juolahti, Tuula Raulo				**Päivämäärä:** 3.6.2016		

2 Hankkeen perusteet

Syksyn 2015 ja talven 2016 aikana tehtiin Tikkurilan keskustan toimitilaselvitys, jossa selvitettiin kaupungin hallinnon sijoittamista lukuisista eri toimipisteistä (12 kpl) yhteen uudisrakennukseen Tikkurilan keskustassa. Uudisrakennuksen myötä myös työnteon puitteet muuttuvat; siirrytään huonetoimistosta monitilatoimistoon. Hallinnon keskittäminen (pois lukien kaupungintalo ja pääkirjaston yhteydessä olevat hallinnon tilat) yhteen toimipisteeseen mahdollistaa synergiaedut ja siirtymällä huonetoimistotiloista monitilatoimistoon optimoidaan tila- ja kustannustehokkuus. Samalla parannetaan työympäristön toimivuutta ja viihtyvyyttä. Hankkeen yhteydessä kaupunki saa tuloja nykyisten toimitilatonttien myynnistä ja sopimuskorvauksista eikä kaupungin tarvitse investoida nykyisten toimitilakiinteistöjen peruskorjauksiin. Toimitilaselvitys on ollut kaupungin hankejohtoryhmässä 15.2.2016 ja kaupunginhallituksen iltakoulussa 4.4.2016. Tämä tarveselvitys perustuu kyseiseen toimitilaselvitykseen.

3 Tilojen toiminnan kuvaus, tilojen vaatimukset ja tilaohjelma

3.0 Siirtyminen huonetoimistosta monitilatoimistoon

Kaupungin hallinto työskentelee tällä hetkellä perinteisissä huonetoimistotiloissa. Siirtyminen monitilatoimistotiloihin vaatii nykyisten työntekotapojen ja - käytäntöjen muokkaamista toimimaan uudessa toimintaympäristössä. Työtapojen uudistaminen tehdään toimialojen henkilöstöhallinnon vetämänä hankesuunnitteluvaiheessa.

3.1 Tilojen toiminnan kuvaus ja vaatimukset

Tilat, joiden toiminta ja vaatimukset esitetään, ovat monitilatoimiston tilatyyppejä, poikkeuksena arkistotilat. Kuvauksissa ja vaatimuksissa on noudatettu soveltaen julkaisua Monitilatoimisto, ohjeita käyttöön ja suunnitteluun 3.9.201 2 (TOTI - käyttäjälähtöiset toimistotilat) sekä RT-ohjekorttia RT 95–11151, Toimistotilat, yleiset suunnitteluperusteet.

Työntekijät on jaettu kahteen ryhmään, liikkujat (nimeämättömät työpisteet) ja työpistesidonnaiset (nimetyt työpisteet).

Tilat järjestetään vyöhykeperiaatteella julkinen, puolijulkinen ja yksityinen.

Tilojen toiminnan kuvauksissa ja vaatimuksissa esitetään vain kukin päätilatyyppi yleisesityksenä ja mainitaan tarpeen mukaan todennäköiset alatyypit.

3.1.1 Aulatilat

Aulatiloissa tapahtuu vieraiden vastaanottaminen, vieraiden odottaminen, ensivaikutelman luominen, kohtaaminen, palvelujen tarjoaminen, tapahtumien järjestäminen, näyttelyjen järjestäminen, vieraiden hyvästeleminen. Aulatilat sijaitsevat julkisella vyöhykkeellä.

3.1.2 Asiakaspalvelutilat

Nykyisten toimialojen hallinnon toimipisteiden yhteydessä on myös toimialojen yksikköjä, joiden pääasiallinen toiminta on kuntalaisten asiakaspalvelua. Nämä yksiköt (pois lukien arkistopalveluyksikkö, jonka tulee sijaita rakennuksessa olevan kaupunginarkiston välittömässä läheisyydessä) on tarkoituksen mukaista sijoittaa muualle kuin uuteen monitilatoimistorakennukseen lähemmäs Tikkurilan keskustan henkilöliikennekeskittymää (rautatie- ja linja-autoasema). Asiakaspalveluyksikköjen sijoitusvaihtoehdot tarkentuvat kaupungin asiointipalvelun kehittämistyöryhmän saadessa työnsä päätökseen vuonna 2017. Yksiköille osoitetaan uudet toiminnalle paremmin sopivat vuokratilat ennen Tikkurilan nykyisistä toimitiloista luopumista.

Uuden monitilatoimistorakennuksen tilaohjelmaan jäävät asiakaspalvelutilat ovat tiloja, joissa työskentelevillä asiakaspalvelu on vain osa työtehtävistä.

Asiakaspalvelutilat ovat vuorovaikutusta vaativia tehtäviä varten (kasvokkain tapahtuva asiakaspalvelu ja kohtaaminen). Asiakaspalvelutyöpisteen ohjeellinen koko on kuusi neliömetriä. Asiakaspalvelutyöpiste voi olla joko avotilassa tai suljettu huonetila. Luottamuksellisen asiakaspalvelun työpisteen huonetilan tulee olla äänieristetty. Asiakaspalvelutilat sijaitsevat julkisella vyöhykkeellä toimistokerroksissa oman toimialan tilojen yhteydessä.

3.1.3 Kahvio-, kohtaamis- ja taukotilat

Kahvio-, kohtaamis- ja taukotiloissa (coffice = coffee + office) käydään tilan koko ja käyttötarkoitus huomioiden kahvilla, ruokailemassa, pidetään pienimuotoisia kokouksia, tavataan asiakkaita, kohdataan työtovereita, järjestetään tilaisuuksia sekä työskennellään tarvittaessa lyhytaikaisesti. Kahvio-, kohtaamis- ja taukotiloja voi olla kaikilla julkisuusastevyöhykkeillä ja kooltaan ne voivat vaihdella yhden pöydän istuinryhmästä aina koko toimistokerroksen kahvioon. Kahviotilat toimivat itsepalveluperiaatteella, eikä varsinaisia keittiöitä ole. Keittiökalusteet ovat keskitetysti yhdellä seinällä. Kahvio-, kohtaamis- ja taukotilan ohjeellinen mitoitus on yksi neliömetri istuinpaikkaa kohti.

3.1.4 Neuvottelutilat

Neuvottelutiloja käytetään erikokoisten ryhmien aikataulutettuihin kokouksiin ja luottamuksellisten asioiden käsittelyyn sekä erikokoisiin video- yms. esityksiin. Neuvottelutilat varataan pääsääntöisesti varausjärjestelmän kautta. Neuvottelutilojen ohjeellinen mitoitus on kaksi neliömetriä henkilöä kohti. Neuvottelutilojen koot vaihtelevat henkilömäärän mukaan kahdesta kahteentoista henkilöön. Suurempia kokouksia varten kaksi isompaa neuvottelutilaa on yhdistettävissä ~ 24 henkilön kokoustilaksi. Neuvottelutiloja voi olla sekä julkisella vyöhykkeellä että puolijulkisella vyöhykkeellä.

3.1.5 Työpisteet

Työpiste on tarkoitettu keskittymistä vaativien tehtävien tekemiseen, joissa yhteistyö ja kommunikoinnin tarve on vähäistä. Työpisteitä on yhtäaikaisesti 70 % työntekijälle. Työpisteet suunnitellaan työtyyppiryhmittäin yleispäteviksi eikä erikseen työpistesidonnaisille (nimetyt työpisteet) tai liikkuville (nimeämättömät). Näin mahdollistetaan joustava työpisteen vaihtaminen nimetystä nimeämättömäksi tai päinvastoin. Nimeämättömissä työpisteissä voivat työskennellä myös vierailijat.

Työpisteen ohjeellinen koko on 4 - 6 m^2. Työpisteen kalusteet ovat työpöytä ja ergonominen työtuoli. Työpöydässä on sähköinen korkeussäätö. Työpisteet sijaitsevat yksityisellä vyöhykkeellä avotilassa hiljaisella alueella kauimpana julkisesta vyöhykkeestä. Työpisteitä voidaan jakaa 1,3 metrin korkuisilla akustisilla sermeillä tarkoituksenmukaisiksi ryhmiksi.

Työpistealueet tulee suunnitella väljiksi siten, että työpisteiden lukumäärää voidaan kasvattaa ilman lisätilatarvetta 70:stä 80 prosenttiin työntekijöiden kokonaismäärästä.

3.1.6 Ryhmätyötilat

Ryhmätyötila on tarkoitettu työpisteille, joilla on muuhun työympäristöön häiriövaikutus, mutta ei häiriövaikutusta samaa työtä tekeville ryhmän jäsenille. Tällaisia ryhmätyötiloja tarvitsevat esimerkiksi projektiryhmät, joissa tapahtuu jatkuvaa kommunikointia ryhmän jäsenten kesken sekä asiakaspuhelintyö. Ohjeellinen mitoitus on kuusi neliömetriä työpistettä kohti. Ryhmätyötilojen ääneneritysvaatimus on sama kuin neuvottelutilojen.

Ryhmätyötila on avotilasta erotettu huonetila. Ryhmätyötilojen työpisteet ovat mukana kokonaistyöpistemäärässä. Ryhmätyötilat voivat sijaita millä tahansa julkisuusastevyöhykkeellä.

3.1.7 Vetäytymistilat

Vetäytymistila on keskittymistä tai luottamuksellisuutta vaativien yksilötehtävien tekemistä varten. Tila on tehtäville, jotka häiritsevät muita tai tehtäville, joita muut voivat häiritä. Tila varataan käyttöön etukäteen eikä sen käyttäjää saa häiritä hänen ollessaan tilassa. Tilan ohjeellinen koko on kuusi neliömetriä, jos vetäytymistila on tarkoitettu vain yksilötehtävien tekoon. Mutta jos tilassa pidetään myös pienimuotoisia neuvotteluita, tilan ohjeellinen koko on kaksi neliömetriä henkilöä kohti. Vetäytymistilat sijaitsevat puolijulkisen vyöhykkeen läheisyydessä siten, että tilaan on helppo vetäytyä tarvittaessa. Yksi vetäytymistila kerrostasoa kohden kalustetaan siten, että se voi toimia myös lepotilana (työturvallisuuslaki 738/2002, 48 §, RT STM-21543).

3.1.8 Puhelinkopit

Puhelinkopit ovat oletusarvoltaan pitkäkestoisia puheluita varten. Ohjeellinen koko on 1,2 neliömetriä. Puhelinkopin ilmaääneneristysluvun tulee olla vähintään R'w40dB ympäröiviin tiloihin nähden. Puhelinkoppi/-kopit voivat sijaita millä tahansa julkisuusastevyöhykkeellä.

3.1.9 Kopiointialueet

Kopiointialueella tapahtuu papereiden kopioiminen, tulostaminen ja skannaaminen. Henkilökohtaisia tulostimia ei ole. Laitteet tulostavat vasta tunnistautumisen jälkeen työntekijän ollessa laitteen luona. Tilan läheisyydessä voi olla kahvio- tai kohtaamistila.

3.1.10 Varastot ja säilytystilat

Monitilatoimiston varastot, joissa säilytetään toimistotarvikkeita ja – materiaaleja sekä esittelymateriaaleja ovat avoimia tai puoliavoimia tukitiloja työpisteiden lähellä. Nämä

tilat voidaan yhdistää esimerkiksi kopiointialueeseen. Säilytystilat säännöllisesti käytettäviä paperisia dokumentteja tai henkilökohtaisia kansioita varten voivat olla myös suljettuja huonetiloja. Osa materiaalista on dokumentteja, joita on säilytettävä hallinnollisista syistä.

Jokaisella työntekijällä on henkilökohtainen lukollinen säilytyskaappi, korkeus 1,3 m, leveys 0,6 m ja syvyys 0,4 m. Nimettyjen työpisteiden säilytyskaapit ovat kyseisten työpisteiden välittömässä läheisyydessä, liikkuvien työntekijöiden säilytyskaapit ovat yksityisellä vyöhykkeellä tilasuunnittelun kannalta mielekkäästi sijoitettuna esimerkiksi lähelle naulakko- ja wc-tiloja tai jakamassa työpisteryhmiä toisistaan avotila-alueella.

3.1.11 Arkistotilat

Noudatetaan arkistolaitoksen määräyksiä ja ohjeita arkistotiloista (AL/19699/07.01.01.00/2012).

Arkistotilat ovat kellarikerroksessa rakennusrungon sisäpuolella ja kosteusteknisesti turvallisesti sijoitettuna. Arkistotilojen kautta ei saa johtaa kiinteistön vesi- ja viemäriputkia, poikkeuksena vesipatterien putket. Arkistotilojen lattiat eivät saa olla pohjavesipinnan alapuolella. Vesivahinkojen riskitekijät (mm. tulvimisriski) on kartoitettava ja otettava huomioon rakennussuunnittelussa. Arkistotilojen alimman lattiatason tulee olla ennustettavissa olevan tulvarajan yläpuolella.

Arkistotilojen tuloilman suodatuksen tulee olla vähintään S1-luokkaa. Arkistotilat varustetaan lämpötilaa ja ilman suhteellista kosteutta mittaavilla digitaalisilla dataloggereilla.

Arkistotilat tulee muodostaa omiksi palo-osastoikseen. Yhtenä palo-osastona toimiva arkistotila saa olla korkeintaan 800 m^2. Arkistotiloissa tulee olla savunpoistolaitteistot ja jokaisesta arkistohuoneesta tulee olla savunpoistomahdollisuus.

Arkistotilat varustetaan metallisilla kiinto- ja siirtohyllyköillä. Siirtohyllyköt voivat olla käsi- tai sähkökäyttöisiä.

3.1.12 Vaatetilat

Ulkovaatteet säilytetään avonaulakoissa. Naulakkotilat hajautetaan tarkoituksenmukaisille etäisyyksille työpisteistä siten, ettei yksittäiseltä työpisteeltä etäisyys lähimpään naulakkoon muodostu liian pitkäksi. Osa naulakoista sijoitetaan aulaan lähelle sisäänkäyntiä ja osa kokoushuoneiden läheisyyteen. Naulakot tulee sijoittaa lähelle wc-tiloja.

3.1.13 Sosiaali- ja siivoustilat

Henkilökunnan puku-, suihku- ja wc-tilat mitoitetaan RT- ohjekortin RT 94–10969 ja siivoustilat RT 91–10971 mukaan. Puku- ja suihkutilat eivät liity wc-tiloihin, mutta voivat sijaita lähellä wc-tiloja. Jotta osa wc-tiloista voidaan osoittaa asiakkaille, käytetään RT-ohjekortin mukaisessa wc-tilojen lukumäärän mitoituksessa koko työntekijämäärää 70 % työpistelukumäärän sijasta.

3.1.14 Jätehuollon tilat

Noudatetaan RT- ohjekorttia Kiinteistön jätehuolto, RT 69–10584.

3.2 Tilaohjelma

Tilaohjelmaa, jossa kaikki edellä kuvattujen tilojen lukumäärät ja pinta-alat olisi annettu, ei tässä tarveselvityksessä ole johtuen käytetystä monitilatoimistokonseptista.

Rakennuksen kokonaishuoneistoala on työpisteiden lukumäärä (työpiste 70 % työntekijöistä) kerrottuna mitoitushuoneistoalalla työpistettä kohden (15 htm^2/työpiste).

Muiden tilojen lukumäärät ja pinta-alat suhteutetaan työpisteiden lukumäärään ja määritellään alustavasti hankesuunnitteluvaiheessa ja lopullisesti toteutussuunnittelussa siten, että työpisteiden lukumäärän mukaan määritetty kokonaishuoneistoala toteutuu.

Työpisteen koko on 4-6 htm^2. Muille kuin työpisteille jää mitoitushuoneistoalasta 9 – 11 htm^2/työpiste.

Rakennuksen kellarikerrokseen sijoitettavat kaupunginarkiston arkistotilat eivät kuulu monitilatoimiston (15 htm^2/työpiste) mitoitukseen. Tilaohjelman arkistotilojen huoneistopinta-ala on määritetty kaupungin arkistotilan kokonaistarpeen mukaiseksi.

Monitilatoimistorakennuksen mitoitus on esitetty liitteessä 1.

4 Rakennuksen toteutuksen tavoitteet ja vaatimukset

4.0 Yleiset tavoitteet ja vaatimukset

4.0.1 Esteettömyysvaatimus

Tilat tulee suunnitella esteettömiksi lähtökohtina RMK F1 ja Esteetön rakennus ja ympäristö (RTS 2011).

Kaikkien sisäänkäyntien tulee olla katettuja, luiskattomia ja kynnyksettömiä, sisäänkäyntiovet varustetaan automaattisilla aukaisulaitteilla. Ovien avausmekanismit on tehtävä sellaisiksi, että pyörätuolilla, rollaattorilla ja lastenvaunuilla liikkuminen on helppoa.

4.0.2 Tilatehokkuusvaatimus

Huoneistoalamitoitus on 15 htm^2 / työpiste.

4.0.3 Muuntojoustovaatimus

4.0.3.1 Rakenteiden muuntojousto

Runkojärjestelmä (pysty- ja vaakarakenteet) valittava siten, että se sallii joustavan käytön ja myöhempiä tilamuutoksia (jännevälit, kerroskorkeus ja hyötykuormamitoitus). Kerroskorkeuden tulee olla vähintään 3,6 m. Vuokrattavassa tilassa ei saa olla toimintaa ja talotekniikkaa haittaavia kantavia pilareita, kantavia seiniä eikä välipohjan alapinnasta alaspäin tulevia palkkeja tms. esteitä ja epäjatkuvuuskohtia. Rakennuksen jäykistys hoidetaan kantavilla ulkoseinillä, hissikuiluilla ja porrashuoneilla ja/tai mastojäykistyksenä. Ulko- ja väliseinien sekä ikkunoiden ja ovien sijoittelun tulee mahdollistaa tiloissa väliseinien yms. toiminnallisten jakoseinien sijoittelu toimintaa tukevasti.

4.0.3.2 Tilojen muuntojousto

Rakennus tulee suunnitella siten, että tilajako on mahdollista toteuttaa useammalla kuin yhdellä periaatteella sekä siten, ettei tilajaon muuttaminen aiheuta kohtuuttomia muutostöitä teknisiin järjestelmiin.

4.0.3.3 Talotekniikan muuntojousto

Talotekniikan nousukuilut mitoitetaan ja sijoitetaan niin, että myöhemmät asennustyöt ovat joustavasti tehtävissä. Katso myös kohta 4.3.1.

4.0.4 Sisäilmatavoitteet

Tilojen sisäilman tulee täyttää Sisäilmastoluokituksen 2008 sisäilmaluokan S2 vaatimukset.

4.0.5 Valaistustavoitteet

Valaistustavoitteet ovat standardin SFS-EN 12464-1 (Valo ja valaistus, Työkohteiden valaistus, Osa 1:Sisätilojen työkohteiden valaistus) mukaiset.

4.0.6 Lämmönhallinnan tavoitteet

Sisälämpötilatavoitteena on sisäilmaluokka S2 (max +27C).

4.0.7 Kosteudenhallinnan tavoitteet

Tilat toteutetaan julkaisun, RIL250-2011 Kosteudenhallinta ja homevaurioiden estäminen, kosteusriskiluokan R 2 mukaisesti. Rakennus rakennetaan sääsuojan alla.

Kellarin maanvastaisten seinät ja alapohja alustatiloineen suunnitellaan toteutuskelpoisesti vedenpaineen kestäviksi.

4.0.8 Äänitekniset tavoitteet

Noudatetaan standardia SFS 5907 ja vaatimustasoa luokka C.

4.0.9 Sisätilojen rakennusmateriaalien päästöluokkavaatimus

Rakennusmateriaalien tulee täyttää Sisäilmaluokituksen 2008 (RT 07-10946) päästöluokan M1 vaatimukset.

4.0.10 Tiiveysvaatimus

Ilmanvuotoluvun tulee olla $q_{50} \leq 0{,}5$ l/h, joka varmistetaan tiiveysmittauksilla.

4.0.11 Tieto/viestintätekniikkavaatimus

Rakennukseen tulee koko rakennuksen kattava langaton ja langallinen verkko.

4.0.12 Energiatehokkuustavoite

Rakennus toteutetaan lähes 0-energiarakennuksena. Käyttötarkoitusluokan mukaisesti määritetty energiatehokkuuden vertailuluku ei saa ylittää raja-arvoa 64 $kWh_E/m^2/a$ (ympäristöministeriön asetusluonnos, kevät 2016). Tästä seuraa, että rakennuksessa tulee paikallisesti tuottaa uusiutuvaa omavaraisenergiaa. Uusiutuva energia tuotetaan aurinkokeräimillä ja – paneeleilla. Rakenteissa noudatetaan RakMk D3 mukaisia u-arvoja.

4.0.13 Palotekniset vaatimukset

Rakennuksen paloluokka on P1. Palo-osastointi tehdään paloteknisen suunnitelman mukaan kerroksittain. Palo-osastojen läpivienneistä laaditaan toteutuskelpoinen palokatkosuunnitelma. Teräsrakenteiden palosuojaus toteutetaan palosuojamaalilla.

4.0.14 Väestönsuojavaatimukset

Väestönsuojan mitoitus on 2 % kerrosalasta. Vuokrattavan tilan suojatilatarve on ~ 250 m² (kolme S1- luokan suojaa). Suojatiloihin sijoitetaan tilaohjelman mukaisia tiloja.

4.1 Tila- ja rakennusratkaisun tavoitteet

4.1.1 Tilaratkaisun toiminnalliset ja liikenteelliset tavoitteet

Tilat toteutetaan monitilatoimistona. Monitilatoimiston työympäristö perustuu avotilaan, jota täydennetään suljetuilla ja äänieristetyillä huonetiloilla, joissa tapahtuu toiminta, jonka suorittaminen ei avotilassa ole mahdollista tai riittävän tehokasta.

Tilat järjestetään kerrostasoittain vyöhykeperiaatteella julkinen, puolijulkinen ja yksityinen. Asiakkaat pääsevät ensisijaisesti julkiselle vyöhykkeelle ja opastettuina puolijulkiselle vyöhykkeelle. Tilojen yksityisyyden kasvaessa kasvaa myös vaatimus häiriöttömyydelle.

Julkisella vyöhykkeellä ovat aula ja asiakaspalvelutilat, asiakasnaulakot ja - wc:t, kahvio, sekä osa neuvottelutiloista.

Julkisen ja puolijulkisen vyöhykkeen raja on liukuva. Puolijulkisen tilan suuntaan siirryttäessä kasvaa työnteon mahdollistavien tilojen määrä (lyhytaikaisten tehtävien työpisteet, vetäytymistilat, neuvottelutilat yms.).

Työpisteet ovat pääosin yksityisen vyöhykkeen hiljaisella alueella avotilassa.

Työpisteet jaetaan yksityisellä vyöhykkeellä työpistesidonnaisille (nimetyt työpisteet) ja liikkuville ja etätyötä tekeville työntekijöille (nimeämättömät työpisteet). Yksityinen vyöhyke tulee olla erotettavissa muista vyöhykkeistä lukittavin ovin.

Työpistekapasiteetin ylitys aina koko henkilöstön yhtäaikaiseen työpaikallaoloon asti on mahdollista hyödyntämällä neuvottelu-, vetäytymis-, kahvio-, kohtaamis- ja taukotilojen istuin- ja pöytäryhmiä väliaikaisina työpisteinä.

Edellä esitetyn vyöhykejaon lisäksi tilat ryhmitetään rakennuksen eri kerrostasoille pääsääntöisesti toimialoittain, tulosalueittain ja tulosyksiköittäin.

Toimistotilat tulevat kerroksiin 2. – 5..6. Tilaohjelmassa ei ole erillisiä toimialoille yhteisiä neuvottelutiloja ensimmäisessä kerroksessa. Kokouksiin osallistuvat toimialojen yhteistyökumppanit opastetaan kyseisen tulosyksikön kerrostasolla sijaitseviin julkisen vyöhykkeen neuvottelutiloihin tai hyödynnetään viereisen kaupungintalon kellarikerroksen neuvottelutiloja (8 neuvotteluhuonetta, yhteensä 393 htm^2 135 henkilölle, käyttöaste nyt ~ 40 %).

Ensimmäisestä kerroksesta vuokrataan tilat vain arkistopalveluyksikölle (yhteys kellarin kaupunginarkistoon). Riippuen ensimmäisen kerroksen tilatarjonnasta kaupunki voi vuokrata myös ensimmäisen kerroksen mahdollisia muita tiloja (esim. aula-, näyttely- ja kokoontumistiloja) tarpeen mukaan.

Monitilatoimiston huonetilojen ja avoalueiden ryhmittely tulee toteuttaa siten, ettei varsinaisia käytävätiloja synny lainkaan. Huonetilat ja työpisteisiin liittyvät avoimet aputilat (kopiointi-, kohtaamis-, yms. tilat) tulee sijoittaa ensisijaisesti rungon keskelle. Luonnonvaloa vaativien rungon keskellä olevien huonetilojen luonnonvalon saanti tulee järjestää välillisesti väliseinäaukotuksella. Rungon keskialueella kerrostasoilla tulee olla rungon poikkisuunnassa sopivin välein leveitä ulkoseinästä ulkoseinään ulottuvia väliseinättömiä kohtia, jotta tilantuntu säilyy väljänä ja rakennuksessa orientoituminen helppona.

4.1.2 Rakennusratkaisun arkkitehtoniset tavoitteet

Rakennuksen tulee olla arkkitehtoniselta laadultaan korkeatasoinen.

Rakennusratkaisun tulee olla selkeä, looginen ja luonnonvaloa optimaalisesti hyödyntävä. Huonetiloja rajaavia seiniä tulee avata avotiloihin toiminnallisesti ja visuaalisesti harkituilla lasiosuuksilla.

4.2 Rakennetekniset tavoitteet

Ala- ja välipohjat mitoitetaan vähintään 5,0 kN/m2 hyötykuormille. Pintalaatan suhteellisen kosteuden tulee olla alle 75 % ennen pintamateriaalin asentamista. Rakenteet ja detaljit suunnitellaan rakennusfysikaalisesti toimiviksi ja pitkäaikaiskestäviksi.

Taloteknisiä yms. rakenteita ja laitteita ei saa sijoittaa kaupungin vuokraamaan tilaan haittaamaan tilan käyttöä kaupungin omiin erikoistarpeisiin. Äänieristettyjen väliseinien ja alakattojen tulee olla toteutettavissa ilman erikoisratkaisuja.

Tilojen tulee olla sisäpinnoiltaan tiiviitä sellaisiin ulkopuolisiin tiloihin nähden, joissa on mahdollisuus syntyä sisäilman kannalta epäpuhtauksia. Kaikki läpiviennit on tiivistettävä huolellisesti pitkäaikaiskestävillä elastisilla materiaaleilla.

4.3 LVIA-tekniset tavoitteet

4.3.1 Yleistä

Lvi-tekniikassa painotetaan hyviä sisäilmaolosuhteita ja energiakäytön minimointia. Energiatehokkailla toimintavarmoilla lvi-laitteilla ja -järjestelmillä, sisäisten lämpökuormien hyödyntämisellä ja rakennusautomaation käytöllä on mahdollista saavuttaa tavoitteet.

Laite- ja järjestelmävalinnoissa huomioidaan hyötysuhteet, toimintapisteet, sähkönkulutus sekä huolto- ja korjaustyöt. Uusiutuvaa omavaraisenergiaa tuotetaan vesikatolle sijoitettavilla aurinkokeräimillä ja -paneeleilla. Tekniset tilat sijoitetaan keskeisesti, jolloin putkistojen/kanavistojen tilantarve pienenee ja niiden säädettävyys paranee. Lvi-tekniikan huollettavuus ja huollon työturvallisuus huomioidaan etenkin korkeissa, hankalasti tavoitettavissa tiloissa. Talotekniset järjestelmät viedään ulkovaipan sisäpinnan sisäpuolella. Ulkovaipan lävistykset minimoidaan. Tilojen muuntojoustoon vaikutetaan lvi-tekniikan nousukuilujen (eristettävä pohjalaatasta) lukumäärässä ja sijoittelussa ja lvi-järjestelmien mitoituksessa niin, että asennustyöt ovat myöhemminkin joustavasti tehtävissä.

Lvi-järjestelmien suunnittelussa ja asennuksessa noudatetaan lakien, asetusten ja paikallisten viranomaisten määräyksiä ja ohjeita sekä Suomen Rakentamismääräyskokoelman osien C1 - C2, D1 - D3, D5, E1 ja E7 määräyksiä. Sisäilmaston sisäilmaluokka on S2 (lämpötilaylläraja S3). Iv-järjestelmän puhtaus- ja päästövaatimukset ovat luokat P1 ja M1 Sisäilmaluokitus 2008 mukaan. Rakennustöiden puhtausluokka on P2.

4.3.2 Lämmitys

Rakennus liitetään alueen kaukolämpöverkostoon lämmönjakokeskuksen välityksellä. Pääasiallinen lämmönjakotapa on radiaattorilämmitysverkosto termostaattiventtiilein. Vesikaton ilmanvaihtokonehuoneisiin sijoitettavien ilmanvaihtokojeiden ja tuulikaappien yhteyteen asennettavien kiertoilmakojeiden lämmityspatterit liitetään erilliseen verkostoon. Lattialämmitykselle tehdään oma putkiverkosto.

4.3.3 Jäähdytys

Tilojen jäähdytystarpeeseen vaikutetaan niiden sijoitteluilla ja rakenteellisilla aurinkosuojauksilla. Viilennystä lisätään ilmanvaihdon yötuuletuksella, jolloin rakenteisiin sitoutunutta lämpökuormaa saadaan vähennettyä.

Ilmanvaihtokonehuoneisiin sijoitettavien vedenjäähdytyskojeiden avulla tehostetaan ilmanvaihdon jäähdytystä silloin, kun lämpökuormia ei muuten saada hallintaan. Jäähdytyslaitteiden käyttöä minimoidaan - osin niiden sähköntarve katetaan vesikatolle sijoitetuilla aurinkopaneeleilla. Jäähdytyskojeiden kompressoreita käytetään vasta silloin, kun niiden vapaajäähdytysteho on riittämätön. Kokonaisjäähdytystehoa määriteltäessä huomioidaan eri tilojen jäähdytystarpeen samanaikaisuus.

4.3.4 Ilmanvaihto

Rakennus varustetaan tarkoituksenmukaiset palvelualueet omaavalla koneellisella tulo- ja poistoilmanvaihdolla. Ilmanvaihtokonehuoneet, joiden pinta-ala on 6...7 % rakennuk-

sen brm^2:stä, sijoittuvat vesikatolle keskeisesti niiden palvelualueisiin nähden. Kojeissa on tiiviit, helposti vaihdettavissa olevat ilmansuodattimet - suodatusaste tuloilmassa F7 ja poistoilmassa F5. Lämmöntalteenottolaitteet ovat ensisijaisesti pyöriviä kiekkoja, joiden vuosihyötysuhde on vähintään 75 %. Wc- yms. tilojen kojeiden yhteydessä käytetään vastavirtalevylämmönsiirtimiä. Puhaltimet ovat kammiopuhaltimia – taajuusmuuttajaohjattuja tai EC/PM-puhaltimia. Äänenvaimentimet ja vaimennusverhoukset ovat helposti vaihdettavissa olevaa pölyämätöntä materiaalia, joista ei irtoa kuitua kanavistoon.

Ilmanvaihtokojeet mitoitetaan pienille painehäviöille - puhaltimien ominaissähköteho (SFP-luku) on max 1,3kW/m^3,s. Suuret tilat, joiden käyttökuormitus vaihtelee, varustetaan tilakohtaisilla ilmamääräsäätimillä ja lämpötila/hiilidioksidiantureilla. Kaikissa kojeissa on aika-ohjelmien ulkopuolista käyttöä varten lisäaikakytkimet.

Ilman tilakohtaiset tulo- ja poistoilman päätelaitteet ovat paineentasaus- ja säätölaatikoin varustettuja vakiovärisävyyn maalattuja äänenvaimennettuja tuotteita - korkeissa tiloissa myös syrjäyttäviä päätelaitteita.

Rakennuksen lämmöneristyksen sisäpuolelle asennettavat kanavat ovat vakiopaineisia ja tiiviitä – kanavat min luokka B, kanavaosat luokka C. Neuvottelu- ja toimistohuoneiden kanavien kautta kulkeutuviin ääniin varustaudutaan kanavaäänenvaimentimin. Kosteuden ja lumen pääsy järjestelmiin estetään mitoittamalla raitisilmavirran nopeus pieneksi sekä lumisiepparein ja raitisilmakammioiden vedenpoistojärjestelyin.

4.3.5 Vesi ja viemäri

Rakennus liitetään alueen vesijohto-, jäte- ja sadevesiviemäriverkostoihin.

Vesijohtopaineen tasolla (paineenalennusventtiili) ja kalusteiden virtaamien säädöllä vaikutetaan vedenkulutukseen ja kalusteiden ja putkiston käyttöikään. Vedenkulutuksen seuraamiseksi paljon vettä käyttäville tiloille asennetaan omat vesimittarit. Putkistot varustetaan vuodonilmaisimin mahdollisten vesivahinkojen havaitsemiseksi.

Käyttöveden lämmitykseen käytetään vesikatolle sijoitettavia aurinkokeräimiä.

Viemärit toimivat painovoimaisesti - pumppaamojen rakentamista vältetään. Materiaalivalinnalla ja eristämisellä estetään viemäreiden äänihaitat.

Vesikalusteet ovat yleisesti käytössä olevaa vakiolaatua. Sekoittajat ovat vähän vettä kuluttavia vipu- ja termostaattikalusteita. Pesualtaat ja wc-istuimet ovat valkoista posliinia, pesupöydät ja tasapohja-altaat ruostumatonta terästä. Lattiakaivot ovat vesieristyksen ja lattiamateriaalin mukaisia muovikaivoja.

Tiloihin asennetaan viranomaismääräysten mukainen alkusammutuskalusto pikapalopostein ja jauhesammuttimin.

4.3.6 Automaatio

Automaatiojärjestelmä on ddc-pohjainen kiinteistöautomaatiojärjestelmä. Hälytykset johdetaan teknisiin tiloihin sijoitettaviin valvonnan alakeskuksiin ja kaukovalvontaan. LVI-järjestelmiä mitataan, ohjataan ja säädetään niin, että sisäilmatavoitteet saavutetaan laitteiden oikea-aikaisella käytöllä ja pienellä energiakulutuksella.

4.4 Sähkötekniset tavoitteet

4.4.0 Yleistä

Sähköteknisten laitteiden valinta- ja hankintaperusteissa tulee tavoitella energiatehokkuutta, kestävyyttä, helppokäyttöisyyttä ja laadukkuutta. Laitevalinnoissa tulee pyrkiä valitsemaan yleisesti saatavilla olevia laitteita ja käyttämään tunnettuja laitetoimittajia.

4.4.1 Liittymät

Rakennus liitetään sähkölaitoksen keski- tai pienjännitejakeluverkkoon ja teleoperaattorin tietoliikenneverkkoon.

4.4.2 Sähköjärjestelmät (400V/230V)

Rakennus varustetaan sähkökeskuksilla, jotka palvelevat valaistusta, pistorasioita, LVIA- laitteita, kiinteistön laitteita sekä tele- ja turvajärjestelmiä.

Valaistuksen ja sähköjärjestelmien suunnittelussa sekä toteutuksessa tulee tavoitella muuntojoustavuutta. Valaistuksessa noudatetaan pääsääntöisesti standardia SFS-EN 12464-1 huomioiden avotoimiston asettamat erityisvaatimukset (häikäisyn esto, lamppujen värilämpötilat, säädettävyys, kohdevalaisimet, ulkoa tuleva valo).

4.4.3 Telejärjestelmät

Rakennus varustetaan langallisella ja langattomalla (wlan) yleiskaapelointijärjestelmällä, joka palvelee puhelimia sekä tietoliikenneyhteyksiä. Lisäksi rakennus varustetaan yhteisantenni-, ovipuhelin- ja merkinantojärjestelmillä (inva-wc hälytys, varattuvalot neuvotteluhuoneisiin). Osa neuvotteluhuoneista varustetaan videoneuvottelujärjestelmällä sekä kaikki neuvotteluhuoneet av-teknisellä (videotykki tai älytaulu) ja sähköisellä varausjärjestelmällä.

4.4.4 Sähköiset turvajärjestelmät

Rakennus varustetaan rikosilmoitin-, videovalvonta-, merkki- ja turvavalaistus-, ohjelmoitavilla työajanseuranta- sekä kulunvalvontajärjestelmillä. Lisäksi rakennus varustetaan automaattisella paloilmoitin-, sprinkleri- ja savunpoistojärjestelmällä mikäli rakennusluvan ehdot sitä edellyttävät.

4.4.5 Muut järjestelmät

Rakennus varustetaan sisätilapaikannusjärjestelmällä. Järjestelmästä on tarkoitus nähdä mitkä työpisteet ovat vapaita tai varattuja.

Rakennus varustetaan aurinkosähköjärjestelmällä.

5 Rakennuspaikka

5.1 Rakennuspaikan sijainti ja hallinta

Kaupunki käy neuvotteluja Senaatti-kiinteistöjen kanssa monitilatoimistorakennuksen tarvitseman tontin hankkimisesta kaupungin omistukseen Senaatti-kiinteistöjen omistamasta kiinteistöstä 092-061-0209-0001 osoitteessa Kielotie 15, 01300 Vantaa (liite 2). Neuvottelujen kohteena on myös em. kiinteistöä koskevan suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailun järjestäminen, jonka yhtenä osana tulisi olemaan toimistorakennuksen rakentaminen kaupungin tarpeisiin ja pitkäaikaisen vuokrasopimuksen solmiminen tulevan kiinteistönomistajan kanssa.

5.2 Rakennuspaikan ominaisuudet

Rakennuspaikalla on tällä hetkellä Senaatti-kiinteistöjen omistama pääosin kolmikerroksinen teräsbetonirunkoinen tiiliverhottu virastotalo (kerrosala 6248 m^2). Nykyinen rakennus puretaan ennen toimistorakennuksen rakentamista. Uusi toimitilarakennus edellyttää kaavamuutosta. Kaavamuutos tehdään kilpailutuksen toteutusratkaisun pohjalta.

Pintamaalajikartan mukaan rakennuspaikan maaperä on täyttömaata. Alueen luonnollinen maapohja on tutkimusten mukaan savea. Maakerrokset ovat routivia.

Rakennus paalutetaan ja alapohja tehdään kantavana. Piha-alueiden sekä putkijohtolinjojen osalta tulee varautua stabilointiin. Rakennustäytöt sekä pihatyöt tulee tehdä kevennettyinä painumien välttämiseksi. Rakennus salaojitetaan. Rakennuksen salaojitustasojen sekä kellarin alimman lattiapinnan tulee olla alueella vallitsevan ylimmän pohja- ja/tai orsivedenpinnan yläpuolella. Maanalaiset rakenteet tehdään vesitiiviinä. Vanha paalutus vaikeuttaa tontin rakennettavuutta. Uudet paalut tulee sijoittaa tarpeeksi kauas vanhoista paaluista. Perustusrakenteet routasuojataan.

Rakennuspaikka ei ole lento- tai rautatiemeluvyöhykkeillä. Tiemelumittausten 2011 mukaan rakennuspaikka on Kielotien meluvyöhykkeillä 50-55, 55-60 ja 60-65 dB.

Radonsäteilyn keskiarvo on säteilyturvakeskuksen radonmittauspurkeilla pientaloasunnoissa vuosina 1980–2015 tehtyjen mittauksien mukaan Tikkurilassa 141 Bq/m^3. Työpaikoilla radonpitoisuus ei saa säännöllisessä työssä ylittää arvoa 400 Bq/m^3. Alustatila varustetaan koneellisella tulo-poisto – ilmanvaihdolla.

5.3 Rakennuspaikan toiminnalliset vaatimukset

Rakennuksen saatto- ja huoltoliikenne tapahtuu Lummekujan kautta. Kellarissa sijaitseva kaupunginarkisto ja arkiston lastauslaituri tarvitsevat ajoyhteyden maantasosta. Pääsisäänkäynti tulee sijoittaa tontille siten, että siitä on sujuva yhteys viereiseen kaupungintaloon sekä helppo saavutettavuus rautatie-/linja-autoaseman suunnasta.

Rakennus ei tarvitse varsinaista pihaa. Maantasoon sijoitetaan esteettömät autopaikat (2 kpl) ja polkupyöräpaikat (248 kpl, 1 pp / 50 kem2) lähelle sisäänkäyntejä.

Tikkurilan keskustan autopaikkamitoituksen (1 ap / 160 kem^2) mukaiset 77 autopaikkaa vuokrataan samasta korttelista toteutusratkaisun mukaisesti joko maanalaisesta tai maanpäällisestä pysäköintilaitoksesta henkilökunnan käyttöön. Rakennuksessa asioivat käyttävät lähikatujen kadunvarsiautopaikkoja sekä viereistä Tikkuparkkia.

6. Hankkeen laajuus

Kaupungille vuokrattava huoneistoala on 11 841 htm^2, bruttopinta-ala 13 617 brm^2.

7. Kustannukset

7.1 Vuokrakustannukset

Vuokrakustannusennuste on 21,06 €/m^2/ kk. Vuosivuokra on ~ 3 000 000 € (alv % 0).

Vuokrasta pääomavuokran osuus on 17 €/m^2/kk ja ylläpitovuokran osuus 4,06 €/m^2/kk.

Pääomavuokraennuste perustuu Tikkurilan keskustassa 2015 tehtyihin toimistovuokrasopimuksiin suhteutettuna todennäköiseen hintakehitykseen. Ylläpitovuokraennuste perustuu tilakeskuksen arvioon.

Sähkö-, autopaikka- ja siivouskustannukset laskutetaan erikseen (ks. 7.2 Käyttökustannukset).

7.2 Käyttökustannukset

Käyttökustannuksia ovat sähkö-, autopaikka- ja siivouskustannukset. Sähkö laskutetaan toteutuneen kulutuksen mukaan. Sähkökustannusennuste on vuodessa ~ 70 000 €/v, autopaikkakustannusennuste ~ 74 000 €/v ja siivouskustannusennuste ~ 287 000 €/v. Käyttökustannusennuste on yhteensä ~ 430 000 €/v (alv % 0).

7.3 Ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen kustannukset

Ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen kustannusennuste on 3 000 000 € (alv % 0).

8 Rahoitus, toteutus ja aikataulu

8.1 Rahoitus

Vuokra- ja käyttökustannukset kuuluvat kaupungin taloussuunnitelman käyttötalousmäärärahoihin.

8.2 Toteutus

Monitilatoimistorakennuksen ja siitä vuokrattavat tilat suunnitteluttaa ja rakennuttaa kilpailutuksen perusteella valittu kiinteistösijoittaja.

8.3 Aikataulu

Rakennus valmistuu vuonna 2020.

9 Riskit

9.1 Aikatauluriskit

Monitilatoimistokonsepti, johon uusien toimitilojen tilaratkaisu perustuu, poikkeaa merkittävästi nykyisestä huonetoimistomallista. Nykyisten hallinnon työntekotapojen muokkaaminen monitilatoimiston työntekomalliin ja tilatarpeiden suhteuttaminen monitilatoimiston mitoitukseen voi kestää oletettua kauemmin, jolloin hankkeen valmistuminen viivästyy.

9.2 Rakentaminen

Toimistorakentaminen elementtirakenteisena sisältää normaalit rakennushankkeen riskit. Hankkeesta on laadittu Havat-riskikartta. Pohjaveden pinnan seurantaan varaudutaan.

10 Optiot

10.1 Sivistystoimen hallinnon tilat

Tarveselvityksen pohjana olevassa toimitilaselvityksessä oli optiona sivistystoimen hallinnon sijoittuminen erilleen muusta hallinnosta vuokratiloihin Silkin kiinteistöön Keravanjoen varrelle. Option mukaisesti on mahdollista, että sivistystoimen hallinto poistuu hankkeen tilaohjelmasta pienentäen hankkeen kokoa sivistystoimen hallinnon työntekijöiden määrän mukaisella mitoitushuoneistoalalla (~ 2000 htm^2) eli ~ 17 %.

11 Tarveselvitystyöryhmä

Työryhmään ovat kuuluneet mm. seuraavat jäsenet:

Kaupunginjohtajan toimiala:

Kirsi Vaten, erityisasiantuntija

Hannele Karlin, työsuojeluvaltuutettu

Konserni- ja asukaspalvelut:

Harri Raita, järjestökoordinaattori

Markus Laakso, asiantuntija (arkistot)

Sivistystoimen toimiala:

Eila Tanninen, talous- ja hallintojohtaja

Päivi Riehunkangas, suunnittelija

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Asta Mellais, erityisasiantuntija

Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö / tilakeskus / hankevalmistelu:

Mikko Juolahti, hankekehitysarkkitehti

Katri Olli, rakenneinsinööri, tarveselvitysvaiheen turvallisuuskoordinaattori

Yrjö Jaakkola, sähköinsinööri

Tuula Raulo, kustannusinsinööri

Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö / tilakeskus / tilahallinta:

Pasi Salo, toimitilapäällikkö

Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö / tilakeskus / rakennuttaminen:

Timo Sippola, lvi-insinööri

Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö / kaupunkisuunnittelu:

Vesa Karisalo, aluearkkitehti

Asta Tirkkonen, aluearkkitehti

Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö / projektit:

Heikki Virkkunen, projektijohtaja

TIKKURILAN KESKUSTAN MONITILATOIMISTORAKENNUS

TILAMITOITUS

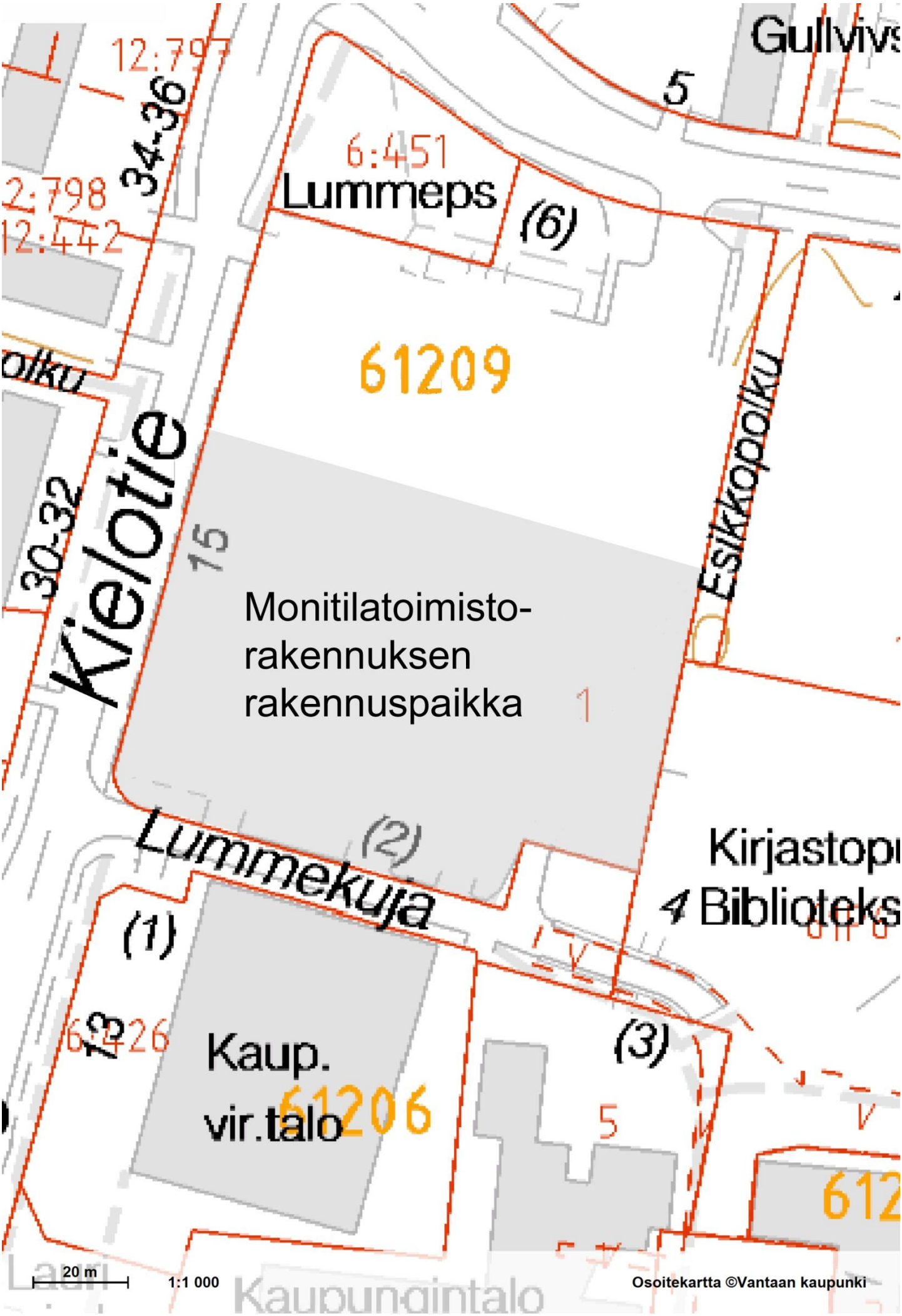
Liite 1

3.6.2016

TOIMIALA	TULOSALUE	Henkilölkm 2016	Henkilölkm 2020	70% työpiste työpistelkm	Työpisteet x 15 htm^2 2020
KAJO	Elinkeinopalvelut	13	13	9	137
	Henkilöstökeskus (Hepa)	57	52	36	546
	Henkilöstökeskus (Plm ja ts)	16	16	11	168
	Yhteensä	86	81	57	851
KONSAS	Asukaspalvelut	10	10	7	105
	Hankintakeskus	28	28	20	294
	Konsernihallinto ja rahoitus	7	7	5	74
	Kuntalaispalvelut	29	29	20	305
	Talous- ja hallintopalvelut	12	12	8	126
	Talouspalvelukeskus	60	60	42	630
	Tietohallinnon palvelukeskus	40	40	28	420
	Yhteensä	186	186	130	1953
MATO	Kaupunkisuunnittelu	64	64	45	672
	Kuntatekniikan keskus	193	193	135	2027
	Rakennusvalvonta	42	37	26	389
	Tilakeskus (pl. ulosvuokraus)	69	74	52	777
	Talous- ja hallintopalvelut	39	38	27	399
	Ympäristökeskus	46	43	30	452
	Yrityspalvelut	21	21	15	221
	Yhteensä	474	470	329	4935
SIVI	Johto, talous- ja hallintopal.	47	47	33	494
	Viestintä	4	4	3	42
	Varhaiskasvatus	53	53	37	557
	Ruotsinkielinen tulosalue	4	4	3	42
	Perusopetus	20	20	14	210
	Nuoriso- ja aikuiskoulutus	7	7	5	74
	Kulttuuripalvelut	11	11	8	116
	Liikuntapalvelut	30	30	21	315
	Nuorisopalvelut	15	15	11	158
	Yhteensä	191	191	134	2006
SOSTER	Johto ja hallinto	80	80	56	840
	Yhteensä	80	80	56	840
YLEISHALLINTO	Ulkoinen tarkastus	4	4	3	42
	Yhteensä	4	4	3	42
TOIMIALOJEN HENKILÖMÄÄRÄT JA TOIMISTOTILOJEN HUONEISTOALAT YHTEENSÄ		Henkilölkm 2016	Henkilölkm 2020	70% työpiste työpistelkm	Työpisteet x 15 htm^2 2020
		1021	**1012**	**708**	**10 626**

TILAT TOIMISTO-TILOJEN LISÄKSI	TILATYYPPI	Sijainti / kerros	Henkilölkm 2020	Henkilölkm x 15 htm^2 2020
	Konsas, arkistopalvelut	1	9	135
	Arkisto (1000 + m.filmit 30 + lastaus 50)	kellari	-	1 080
		Yhteensä	9	1 215

HUONEISTOALA YHTEENSÄ htm^2	11 841
BRUTTOALA (1,15*HUONEISTOALA) brm^2	13 617
KERROSALA (BRUTTOALASTA VÄHENNETTY KELLARI) kem^2	12 375
AUTOPAIKAT (1 ap / 160 kem^2) ap	77
POLKUPYÖRÄPAIKAT (1 pp / 50 kem^2) pp	248

Gullvivs
5
6:451
Lummeps
(6)
12:797
34-36
12:798
12:442
61209
Kielotie
30-32
15
Esikkopolku
Monitilatoimisto-
rakennuksen
rakennuspaikka
1
Lummekuja
(2)
Kirjastopu
4 Biblioteks
(1)
12
12:426
Kaup.
vir.talo
61206
(3)
5
612
20 m
1:1 000
Osoitekartta ©Vantaan kaupunki

Vantaan kaupunki – Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennus – tarveselvitys 3.6.2016

LIITE: Opetuslautakunta 13.06.2016 / 10 §

11 § Sivistystoimen vuoden 2017 talousarvion määrärahakehys/ EL-H

VD/5699/02.01.00.00/2016

Talousarviossa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Kaupunginvaltuusto käsitteli strategia- ja talousseminaarissaan 12.–13.5.2016 taloudellisia lähtökohtia, sote- ja aluehallintouudistuksen valmistelutilannetta ja palveluverkon kehittämistarpeita.

Kaupunginhallitus antoi vuoden 2017 laadintakehyksen 6.6.2016.

Toiminnallisten tavoitteiden lopullinen sisältö tarkentuu talousarviokäsittelyn yhteydessä määrärahakehyksen perusteella.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 11

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään merkitä vuoden 2017 talousarviokehyksen informaatiomateriaali tiedoksi ja huomioon otettavaksi vuoden 2017 talousarviovalmistelussa.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Asiakirjat:	Vuoden 2017 talousarviokehyksen informaatiomateriaali on tallennettu extranetiin
Täytäntöönpano:	Talousyksikkö
Muutoksenhakuohje:	Ei muutoksenhakuoikeutta/ Kuntalaki 91 §

Lisätiedot:
Eila Tanninen, 040 589 2731, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

12 § **Suomenkielisen perusopetuksen oppilaiden oppilaaksioton perusteet 1.8.2016 alkaen/ IK**

VD/5596/12.00.01.00/2016

Perusopetuksen erityisen tuen oppilailla ei voimassa olevien oppilaaksioton perusteitten mukaan ole mahdollisuutta hakea toissijaista oppilaspaikkaa. Nyt esitetään päätettäväksi, että jatkossa kaikilla lähikouluissa opiskelevilla erityisen tuen oppilailla on mahdollisuus hakea toissijaista oppilaspaikkaa. Oikeus hakea toissijaista oppilaspaikkaa koskee erityisin perustein myös alueellisten- ja kaupunkitasoisten erityisen tuen ryhmien oppilaita. Esitetty muutos koskee päätöskohdan h) tekstiä.

Perustetekstistä on muutettu kaksi käsitettä ajantasaisen lain mukaiseksi; päivähoitopalvelut on muutettu muotoon varhaiskasvatuspalvelut ja erityisopetuspäätös muotoon erityisen tuen päätös. Muut perusteet säilyvät ennallaan.

Oppilaaksioton perusteista päättäminen
Opetuslautakunnan johtosäännön 5 §:n 8 kohdan mukaan lautakunnan tehtävänä on, ellei lautakunta ole toisin päättänyt tai ellei toisin ole säädetty tai määrätty, päättää peruskoulun oppilaiden oppilaaksioton perusteista.

Lähikoulun osoittaminen
Kunta voi varsin vapaasti päättää, miten se organisoi opetuksen järjestämisen. Perusopetuslain 6 §:n 2 momentin mukaan kunta osoittaa oppilaalle lähikoulun tai muun soveltuvan paikan, jossa opetusta annetaan sellaisella oppilaan omalla kielellä, jolla kunta on velvollinen opetusta järjestämään. Tämä lähikoulun käsite saattaa olla hyvin vaihteleva, riippuen kunnan olosuhteista.

Oppilaaksi ottaminen lähtee siitä, että perusopetuslain mukaan opetuksen järjestäjä osoittaa oppilaalle lain 6 §:n 2 momentin tarkoittaman lähikoulun. Se millä tavoin ja mitä menettelyä tähän käytetään edellyttää, että perusopetuslain 6 §:n 1 momentin edellytykset otetaan huomioon.

Perusopetuslain 6 § 1 momentin mukaan opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Esiopetusta järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuspalveluita.

Perusopetuslain 6 §:n 1 momentti ei edellytä, että lähikouluksi olisi osoitettava maantieteellisesti lähin koulu tai koulu, joka on helppokulkuisimman koulumatkan päässä, vaan myös muu asianomaisen lainkohdan asettamat edellytykset täyttävä koulu voidaan osoittaa lähikouluksi.

Tämän lisäksi opetuksen järjestäjällä voi olla omia oppilaaksi ottoa koskevia perusteita esim. sisaruusperuste. Tällaisia oppilaaksiottoperusteita tulee noudattaa yhdenvertaisesti kaikkiin hakijoihin nähden.

Vantaalla oppilaalle osoitetaan oppilaaksiottoalueelta aina sellainen koulu, johon tällä on mahdollisimman turvallinen ja lyhyt matka. Matka mitataan ympäri vuoden käytössä olevaa jalankulkukelpoista reittiä myöten. Mikäli lähikouluksi joudutaan osoittamaan koulu, jonne kunnan tulee järjestää koulukuljetus, lähikouluksi osoitetaan ensisijaisesti sellainen koulu, jonne kuljetus voidaan järjestää julkista liikennettä käyttäen.

Oppilaaksi ottaminen toissijaiseen kouluun
Perusopetuslain 28 §:n 2 momentin mukaan oppivelvollinen voi pyrkiä oppilaaksi myös muuhun kuin kunnan osoittamaan lähikouluun. Tässä tarkoitettuun ns. toissijaiseen kouluun oppilaita otettaessa hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Tässä päätöksessä tällaiseen kouluun pyrkivästä käytetään nimeä toissijainen hakija.

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit ovat sopineet koulunkäyntimahdollisuuksista yli kuntarajojen, jonka mukaan oppilas voi käydä peruskoulua muussa pääkaupunkiseudun kunnassa kuin missä hän asuu. Toissijaisen oppilaaksi ottamisen perusteissa jokainen kunta voi kuitenkin asettaa omassa kunnassa asuvat oppilaat etusijalle. Kuhunkin kouluun voidaan ottaa toissijaisia hakijoita vain, mikäli koulussa on vapaita oppilaspaikkoja sen jälkeen, kun alueen oppilaille on

osoitettu lähikoulupaikat. Opetuslautakunnan vuosittain tekemä päätös oppilaspaikkojen määrästä sitoo oppilaiden ottamisesta päättävää viranhaltijaa.

Oppilaaksiottoalueet
Opetuslautakunta 17.12.2013 päätti suomenkielisen perusopetuksen vuosiluokkien 1.-9. osalta että Vantaalla on 1.1.2014 lähtien kolme oppilaaksiottoaluetta, joiden nimet ovat läntinen, koillinen ja itäinen oppilaaksiottoalue.

Oppilaaksiottoperusteiden muutostarpeet
Perusopetuslain muututtua 1.1.2011 oppimisen tuen käsitteet muuttuivat. Aiemmin käytetyn käsitteen erityisopetuspäätös sijaan käytetään käsitettä erityisen tuen päätös (PoL17§). Laki varhaiskasvatuksesta astui voimaan 1.8.2015, tällöin myös päivähoitopalvelut muutettiin varhaiskasvatuspalveluiksi. Molemmat käsitteet on muutettu lain mukaiseksi oppilaaksiottoperusteisiin.

Opetuslautakunnan päätöksessä 18.9.2007 koskien Vantaan suomenkielisen oppilaaksioton perusteita alkaen 1.1.2008 kohdassa h) päätettiin, että kyseistä päätöstä oppilaaksiottamisen perusteista ei sovelleta otettaessa oppilaita esiopetukseen, maahanmuuttajien valmistavaan opetukseen ja sellaisiin kouluihin, joissa oppilaaksiottaminen perustuu valintakokeeseen/valintatestiin taikka muihin erikseen päätettyihin valintakriteereihin, sekä otettaessa ja siirrettäessä oppilaita erityisopetukseen.

Vuonna 2008 Vantaalla erityisopetus oli järjestetty siten, että suurin osa erityisen tuen piirissä olevista oppilaista kävi koulua kaupunkitasoisissa oppimiskeskuksissa (entisissä erityiskouluissa) ja alueellisilla erityisluokilla. Erityisen tuen pedagoginen osaaminen oli keskittynyt näihin kouluihin ja oppilaat saivat oppimiseensa parhaan mahdollisen tuen. Tästä syystä oli perusteltua että otettaessa ja siirrettäessä erityisopetukseen oppilaaksioton kriteerit eivät koskeneet erityisen tuen oppilaita.

1.1.2011 voimaan tulleen perusopetuslain hengen mukaisesti Vantaalla vahvistettiin lähikouluperiaatetta ja toimenpideohjelman myötä oppilaiden tarvitsema tuki siirtyi vaiheittain lähikouluihin. Kaikkien oppilaiden tulee olla yhdenvertaisia oppilaaksiotossa, eikä edellä mainitulle rajoitukselle ole enää perusteita, kun kaikki vantaalaiset koulut ovat velvoitettuja tarjoamaan oppilaan tarvitseman tuen. Oppilaalla tulee olla oikeus hakea koulupaikkaa toissijaisen oppilaaksioton kautta erityisen tuen päätöksen sitä estämättä. Vammaisopetuksen oppilaiden on kuitenkin tarkoituksenmukaisinta opiskella alueellisissa ryhmissä, joissa tuki voidaan tarjota mahdollisimman laajasti ja päivätoiminta järjestetään samassa paikassa kuin koulunkäynti.

Suomenkielisen oppilaaksioton perusteita toissijaisen oppilaaksiottamisen osalta kohdassa h) esitetään muutettaviksi seuraavasti:

Nykyinen tekstimuoto:
h) että tätä päätöstä ei sovelleta otettaessa oppilaita esiopetukseen, maahanmuuttajien valmistavaan opetukseen ja sellaisiin kouluihin, joissa oppilaaksiottaminen perustuu valintakokeeseen/valintatestiin taikka muihin erikseen päätettyihin valintakriteereihin, sekä otettaessa ja siirrettäessä oppilaita erityisopetukseen.

Esitetty muutos:
h) että tätä päätöstä ei sovelleta otettaessa oppilaita esiopetukseen, maahanmuuttajien valmistavaan opetukseen ja sellaisiin kouluihin, joissa oppilaaksiottaminen perustuu valintakokeeseen/valintatestiin taikka muihin erikseen päätettyihin valintakriteereihin, sekä otettaessa ja siirrettäessä oppilaita alue- ja kaupunkitasoisiin erityisen tuen ryhmiin. Erityisin perustein opetus voidaan järjestää myös lähikoulussa, mikäli oppilaan tarvitsema erityinen tuki voidaan siellä toteuttaa.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 12

Perusopetuksen johtajan esitys:
Päätetään
a) kumota opetuslautakunnan 18.9.2007 §:n 7 kohdalla tekemä päätös suomenkielisen perusopetuksen oppilaiden oppilaaksioton perusteista

b) että lähikoulun osoittaminen oppilaaksiottoalueen sisällä 1. vuosiluokalle tulevalle oppilaalle tehdään seuraavassa tärkeysjärjestyksessä:

1. Oppilas, jolla terveydentilaan liittyvä tai muu erityinen syy
- edellyttää aina huoltajan asiasta esittämää terveydentilaan liittyvässä syyssä lääkärinlausuntoa ja muussa erityisessä syyssä asiantuntijalausuntoa
- syyn täytyy vaikuttaa suoranaisesti siihen, mikä koulu lapselle soveltuu
- terveydentilaan liittyvä syy voi olla esim., että liikuntarajoitteisuuden johdosta ei voi olla hissittömässä koulussa
- muu erityinen syy on sellainen lapseen kiinteästi liittyvä seikka, joka estää tiettyyn kouluun menemisen
- huoltajien tulee toimittaa lausunnot ennen lähikoulun osoittamista

2. Oppilaan samassa osoitteessa asuva sisarus käy ao. koulua
- edellyttää, että sisarus on jo oppilaana tässä koulussa päätöksentekohetkellä
- sisaruusperustetta ei sovelleta, jos sisarus on erityisen tuen päätöksen perusteella sijoitettu ao. kouluun, sisarus on hakemuksesta toissijaisessa koulussa, sisarus on valittu kouluun valintakokeen tai erityisten valintaperusteiden perusteella

3. Oppilaan koulumatka on mahdollisimman turvallinen ja lyhyt
-ensin osoitetaan lähikoulu niille oppilaille, joilla on vain yksi koulu mahdollisimman turvallisen ja lyhyen matkan päässä kotoa
-sen jälkeen osoitetaan lähikoulu muille oppilaille siten, että oppilaiden koulumatkat ovat olosuhteet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä
-lähikouluksi ei osoiteta koulua, jonne kunnan tulee järjestää koulukuljetus, jos lähempänä on koulu, johon ei synny kuljetuksen järjestämisvelvoitetta
-mikäli lähikouluksi joudutaan osoittamaan koulu, johon kunnan tulee järjestää koulukuljetus, osoitetaan lähikouluksi ensisijaisesti koulu, johon kuljetus voidaan järjestää julkista joukkoliikennettä käyttäen

c) että lähikoulun osoittaminen ylemmillä vuosiluokilla oppilaaksiottoalueen sisällä tehdään edellä b) kohdassa mainituilla perusteilla kuitenkin ottaen huomioon, että oppilas voi jatkaa aloittamansa vapaaehtoisen A-kielen opiskelua

d) että oppilaan muuttaessa asuinpaikkaa Vantaalla kesken lukuvuoden hänelle osoitetaan uusi lähikoulu mutta hänellä on kuitenkin oikeus käydä lukuvuoden loppuun siinä koulussa, jonka oppilaaksiottoalueella hän asui ennen asuinpaikan vaihtumista edellyttäen, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta ja saattamisesta aiheutuvista kustannuksista,

e) että lähikoulun osoittamisen jälkeen vapaaksi jääville oppilaspaikoille otetaan toissijaisia hakijoita oppilaaksi seuraavassa tärkeysjärjestyksessä:
1. Oppilas asuu Vantaalla.
2. Oppilaalla on terveydentilaan liittyvä syy
3. Oppilaan sisarus käy asianomaista koulua. Tätä perustetta sovelletaan samalla tavoin kuin tämän päätöksen b) 2. kohdassa.
4. Oppilas on esiopetuksessa asianomaisessa koulussa. Tämä peruste otetaan huomioon vain valittaessa oppilaita 1. vuosiluokalle.
Mikäli samat hakukriteerit täyttäviä hakijoita on enemmän kuin vapaita oppilaspaikkoja, oppilaat valitaan arpomalla.

f) että oppilaan muuttaessa pois Vantaalta kesken lukuvuoden hänellä on oikeus käydä lukuvuoden loppuun siinä koulussa, jossa hän on aloittanut edellyttäen, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta ja saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. Seuraavan lukuvuoden alusta lukien hänet voidaan toissijaisena hakijana ottaa edelleen oppilaaksi mainittuun kouluun

g) että oppilaaksiottoa koskevat päätökset tehdään niiden vuosiluokkien ajaksi, joita asianomaisessa koulussa opetetaan

h) että tätä päätöstä ei sovelleta otettaessa oppilaita esiopetukseen, maahanmuuttajien valmistavaan opetukseen ja sellaisiin kouluihin, joissa oppilaaksiottaminen perustuu valintakokeeseen/valintatestiin taikka muihin erikseen päätettyihin valintakriteereihin, sekä otettaessa ja siirrettäessä oppilaita alue- ja kaupunkitasoisiin erityisen tuen ryhmiin. Erityisin perustein opetus voidaan järjestää myös lähikoulussa, mikäli oppilaan tarvitsema erityinen tuki voidaan siellä toteuttaa.

i) että suomenkielisen perusopetuksen oppilaaksioton perusteita sovelletaan 1.8.2016 alkaen.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Perusopetuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Salla Rytilä, 09 839 26226, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

13 § **Vantaan suomenkielisen perusopetuksen musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelmat 1.8.2016 alkaen/ IK**

VD/5508/12.00.01.02/2016

Vantaalla on laadittu Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 ja Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman yleisten osien (opetussuunnitelman luvut 1-12, Opetuslautakunta 8.12.2015 § 13) pohjalta kaupunkitasoinen musiikin opetussuunnitelma, joka on kaikille vantaalaisille kouluille yhteinen. Opetuslautakunta hyväksyi sen 15.2.2016 § 9.

Opetuslautakunnalle on valmisteltu päätettäväksi musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelmat, jotka pohjautuvat sekä Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin että kaupunkitasoiseen musiikin opetussuunnitelmaan.

Muissa oppiaineissa musiikkiluokkien oppilaat noudattavat kaupunkitasoisia oppiaineiden opetussuunnitelmia.

Taustaa

Vantaalla musiikkiluokkatoimintaa on tällä hetkellä kymmenessä koulussa. Opetuslautakunta käsitteli musiikkiluokkien palveluverkkoa 12.10.2015 § 14.

Opetuslautakunta hyväksyi Vantaan suomenkielisen perusopetuksen musiikkiluokkien tuntijaon 9.11.2015 § 9.

Musiikkiluokkakoulujen musiikin tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä on otettu huomioon tuntijako eli se, paljonko tunteja musiikkiin on kullekin vuosiluokalle osoitettu.

Työskentelystä

Musiikkiluokkakouluille pidettiin yhteinen tapaaminen tammikuussa 2016. Tapaamisessa sovittiin, että musiikkiluokkakoulut saavat edelleen itse valita mitä musiikin osa-alueita painottavat musiikkiluokkien opetuksessa, esim. bändisoitto, klassinen musiikki.

Opetussuunnitelmia työstettiin pilvipalvelussa. Näin ollen kouluilla oli mahdollisuus nähdä toistensa opetussuunnitelmia.

Opetussuunnitelmia kirjoitettaessa koulut ovat käyttäneet kahdenlaista tyyliä: joissakin opetussuunnitelmissa kaupunkitasoinen musiikin opetussuunnitelma ja musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma on kirjattu limittäin (esim. Aurinkokivi ja Simonkallio), joissakin on kirjattu ainoastaan musiikkiluokkien musiikin tavoitteet ja sisällöt (esim. Martinlaakso ja Lehtikuusi).

Musiikkiluokkien musikaalisuustesti

Kaupunkitasoisen opetussuunnitelmatyön lähtökohtana on ollut toiminnan kehittäminen ja oppilaiden yhdenvertaisuuden lisääminen. Tästä syystä myös musiikkiluokkien testaamista on haluttu yhdenmukaistaa. Opetuslautakunnan päätettäväksi ehdotetaan, että Vantaan musiikkiopiston opettaja osallistuu kaikkien kolmannelle luokalle pyrkivien testaamiseen. Tällä hetkellä musiikkiopisto on osallistunut neljän koulun musiikkiluokkien musikaalisuustesteihin.

Opetussuunnitelmatyön ohjausryhmä on käsitellyt musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelmaluonnoksia kokouksessaan 30.5.2016.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 13

Perusopetuksen johtajan esitys:
Päätetään
a) hyväksyä liitteen mukaiset musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelmat ja liittää ne osaksi musiikkiluokkakoulujen koulukohtaisia opetussuunnitelmia

b) että kohdassa a hyväksyttyihin opetussuunnitelmiin voidaan tehdä teknisiä, kielellisiä ja ulkoasuun liittyviä muutoksia kun opetussuunnitelmat viedään sähköiselle alustalle
c) että Vantaan musiikkiopiston opettaja osallistuu kaikkien musiikkiluokkakoulujen kolmannelle vuosiluokalle pyrkivien testaamiseen
d) että musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelmat otetaan käyttöön seuraavasti:
1.8.2016 alkaen vuosiluokat 1.-6.
vuosiluokka 7. syksy 2017
vuosiluokka 8. syksy 2018
vuosiluokka 9. syksy 2019

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Aurinkokiven koulu
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Hämeenkylän koulu
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Lehtikuusen koulu, vuosiluokat 3.-5.
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Lehtikuusen koulu, vuosiluokat 6.-9.
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Martinlaakson koulu
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Mikkolan koulu
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Peltolan koulu
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Simonkallion koulu
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Vantaankosken koulu
- Musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma, Ylästön koulu

Täytäntöönpano: Perusopetuksen tulosalue
-ote kouluille

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Kirsi Kolu, 040 7334 239, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Lotte Koivulainen, 040 5769 241, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

AURINKOKIVEN KOULU, MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMA

Johdanto

Aurinkokiven koulun musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelman pohjana on Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Vantaan kaupungin musiikin opetussuunnitelma, jonka sisältöjä on laajennettu syventämään oppilaan kokonaisvaltaista musiikillista osaamista. Musiikinopetuksen ytimenä on toiminnallisuus ja monipuolinen musisointi.

Musiikkiluokkien musiikinopetuksen tavoitteet ovat samat kuin yleisopetuksessa. Niiden lisäksi tavoitteena on, että oppilas

- Kehittää omaa muusikkouttaan musiikin eri alueilla: laulamisessa, eri soitinten soittamisessa, liikkumisessa ja kuuntelemisessa. (T2, T5, T7, T9)
- Harjaannuttaa yhteismusisointitaitojaan. (T1, T2, T7)
- Ymmärtää musiikin merkintätapojen perusperiaatteita ja musiikkikäsitteitä. (T3, T6)
- Kehittää esiintymistaitojaan ja ottaa vastuuta esiintymistilanteista. (T1, T2, T3, T9)
- Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)

Opetussuunnitelma on laadittu siten, että luokat 3. ja 4. sekä 5. ja 6. muodostavat parin, jossa edellisen vuoden sisältöjä syvennetään seuraavana vuonna. Aikaisemmin opittuja sisältöjä kuljetetaan mukana, jotta opettajan on helppo nähdä mitä oppilaalta kunakin vuonna edellytetään. Uudet sisällöt on lihavoitu.

Musiikkiluokat toimivat yhteistyössä Vantaan musiikkiopiston kanssa. Musiikkiopisto osallistuu musiikkiluokalle pyrkivien testaamiseen sekä järjestää koulullamme soitonopetusta johon musiikkiluokkalaisten toivotaan osallistuvan.

Musiikkiluokat järjestävät vuosittain yhden konsertin. Konsertit pyritään järjestämään yhteistyössä musiikkiopiston kanssa.

Musiikkiluokkalaisille järjestetään kuoro-, orkesteri- ja bänditoimintaa koulun kerhoissa mahdollisuuksien mukaan.

Vuosiluokka 3

Opetuksen tavoitteet

- Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
- Oppilas oppii luontevaa äänenkäyttöä ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)
- Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)
- Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)
- Laaja-alainen osaaminen
- Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)
- Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle.(L7)

Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Keskeiset sisällöt
LAULAMINEN

- **kansanlauluja, kalevalaisia lauluja ym. suomalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä
- Luodaan perustaa luontevaan äänenkäyttöön: **tehdään helppoja äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys),** melodiatoistot, **tutustutaan moniäänisyyteen laulamalla kaanoneita ja helppoja kaksiäänisiä lauluja.**
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, **konserttiohjelmisto**

SOITTAMINEN

- Oppilas saa kokemuksia **melodia- ja sointusoitinten soitosta:**

Laattasoittimet (mallettiharjoitukset, laattasoittimien perustekniikat, ostinatosäestykset)
Nokkahuilu
Kantele (I-V-soinnut)

Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset)

- **Tutustutaan alustavasti bändisoittimiin (esim. sähköbasson vapaat kielet, helpotetut rumpukompit)**
- **kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina**

MUSIIKKILIIKUNTA

- **Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä**
- laulu- ja piirileikit, lorut, **tanssit**
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- **syketajun vahvistaminen**

MUSIIKIN KUUNTELU

- **tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia**
- **Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti**
- **erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen** esim. Liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- **Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)**
- **Tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin esim. joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, Rautavaaran Cantus Arcticus, Prokofjevin Pekka ja susi**

MUSIIKIN TUNTEMUS

- **Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, laulua ja soittoa apuna käyttäen.**
- **Opiskeltavat sisällöt:**
- **Nuottiviivasto, nuottiavain**
- **Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, vastaavat tauot**
- **Tahdin käsite**
- **Nuottinimet C-duurissa**
- **Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo - diminuendo**
- **Kertausmerkit**
- Kolmijakoinen – tasajakoinen, **tahtiosoitukset 4/4 ja 3/4**

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja **kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin** sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

Vuosiluokka 4

Opetuksen tavoitteet

Syvennetään edellisellä vuosiluokalla opiskeltuja taitoja:

- Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
- Oppilas osaa käyttää ääntään luontevasti ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)
- Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)
- Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)
- Laaja-alainen osaaminen
- Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. (L1)
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)
- Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta. (L6)
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle. (L7)
- Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.
- Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN

- kansanlauluja, **Pohjoismaalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä, tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- Luodaan perustaa luontevaan äänenkäyttöön: tehdään helppoja äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys), melodiatoistot, harjoitellaan moniäänistä laulua laulamalla kaanoneita ja kaksiäänisiä lauluja.
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, konserttiohjelmisto

SOITTAMINEN

- Oppilas harjoittelee **melodia- ja sointusoitinten soittoa:**

Laattasoittimet (mallettiharjoitukset, laattasoittimien perustekniikat, ostinatosäestykset)
Nokkahuilu
Kantele (I-**IV**-V-soinnut)

Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset, **kysymys-vastaus, soolo-tutti**)
Tutustutaan sointusoittoon **ukulelella**

Tutustutaan bändisoittimiin (sähköbasson vapaat kielet, **peruskomppi rummuilla**)

kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

MUSIIKKILIIKUNTA

- Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä
- laulu- ja piirileikit, lorut, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia
- Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- **erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen** esim. liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin esim. joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, osia Vivaldin Vuodenajoista, **Griegin Peer Gynt**

MUSIIKIN TUNTEMUS

- Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, laulua ja soittoa apuna käyttäen.
- Opiskeltavat sisällöt:
- Nuottiviivasto, nuottiavain
- Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, **kuudestoistaosanuotti**, tauot
- Tahdin käsite
- Nuottinimet C-duurissa: **yksi- ja kaksiviivainen oktaaviala, ylennykset ja alennukset**
- **Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen**
- Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo – diminuendo
- **Nopea – hidas, kiihtyen – hidastuen**
- kertausmerkit
- Kolmijakoinen – tasajakoinen, tahtiosoitukset 4/4 ja 3/4

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

Vuosiluokka 5

Opetuksen tavoitteet

- Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. (T5)
- Oppilas ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. (T6)
- Oppilas opettelee ymmärtämään musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musisoinnin yhteydessä. (T7)
- Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä osaa huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)
- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Laaja-alainen osaaminen
(L1) Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.
(L2) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.
(L3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.
(L4) Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.
(L5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.
(L6) Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.
(L7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa.
Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Keskeiset sisällöt
LAULAMINEN

- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, **esim. Eurooppa,** tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- Kehitetään edelleen luontevaan äänenkäyttöä: tehdään äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys) sekä **äänenmurrokseen**. Harjoitellaan moniäänistä laulua laulamalla kaanoneita ja **moniäänisiä lauluja**. Tutustutaan **mikrofoniin laulamiseen.**
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, konserttiohjelmisto

SOITTAMINEN

- Oppilas syventää **melodia- ja sointusoitinten soittotaitoa:**

Laattasoittimet (erityyppiset ostinatosäestykset, **moniäänisyys**)
Kantele (I-IV-V-soinnut, **melodiasoitto**)
Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset, kysymys-vastaus, soolo-tutti, **soittimille ominaisia komppimalleja, esim. clave-rytmi**)
Harjoitellaan sointusoittoa ukulelella/kitaralla
Soitetaan bändisoittimia
Tutustutaan PA-tekniikan perusteisiin

- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina
- **Korvakuulosoitosta nuotinlukuun**
- **Oma musiikillinen keksintä ja improvisaatio osana yhteissoittoa**

MUSIIKKILIIKUNTA

- Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä
- Laulu- ja piirileikit, lorut, tanssit **(esim. tansseja eri puolilta maailmaa ja eri aikakausilta)**
- Musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- Syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- **Kuulonhuolto**
- **Oppilas tunnistaa sinfoniaorkesterin soittimet kuuntelemalla**
- Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen esim. liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- **Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)**
- **esim. Sibelius Tuonelan joutsen, Valse Triste, Benjamin Britten Young person`s guide to orchestra, näyttämömusiikki esim. Maija Poppanen, W.A. Mozart Taikahuilu**

MUSIIKIN TUNTEMUS

- Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, laulua ja soittoa apuna käyttäen.
- Opiskeltavat sisällöt:
- Nuottiviivasto, nuottiavain
- Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, kuudestoistaosanuotti, tauot, **synkooppi, pisteelliset nuotit**
- Tahdin käsite
- Nuottinimet C-duurissa: yksi- ja kaksiviivainen oktaaviala, ylennykset ja alennukset
- Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen**, duuri- ja molliasteikko**
- **intervallit**
- Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo – diminuendo
- Nopea – hidas, kiihtyen – hidastuen
- Kolmijakoinen – tasajakoinen, tahtiosoitukset 4/4, ¾, 2/4
- kertausmerkit
- **nuottikuvat, esim. segno, coda, maalit**
- **sinfoniaorkesterin soittimet**
- **Erilaiset äänityypit**

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- **musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille, tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan uskonnon, elämänkatsomustiedon, ympäristöopin ja liikunnan kanssa**
- **yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa tutustuminen alueelliseen musiikkielämään**
- **musiikki mediassa**

Vuosiluokka 6

Opetuksen tavoitteet

Syvennetään edellisen vuoden tavoitteita:

- Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. (T5)
- Oppilasta ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. (T6)
- Oppilas ymmärtää musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musisoinnin yhteydessä. (T7)
- Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)
- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Laaja-alainen osaaminen
(L1) Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.
(L2) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.
(L3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.
(L4) Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.
(L5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.
(L6) Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.
(L7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa.
Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN

- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, **esim. Afrikka, Aasia,** tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- Kehitetään edelleen luontevaa äänenkäyttöä: tehdään äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys) sekä

- äänenmurrokseen. Harjoitellaan moniäänistä laulua laulamalla kaanoneita ja moniäänisiä lauluja. Tutustutaan mikrofoniin laulamiseen.
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, konserttiohjelmisto

SOITTAMINEN

- Oppilas syventää melodia- ja sointusoitinten soittotaitoa:

Laattasoittimet (erityyppiset ostinatosäestykset, moniäänisyys)
Kantele (I-IV-V-soinnut, melodiasoitto)
Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset, kysymys-vastaus, soolo-tutti, soittimille ja musiikkityyleille ominaisia komppimalleja, esim. clave-rytmi)
Harjoitellaan sointusoittoa ukulelella/kitaralla
Soitetaan bändisoittimia
Tutustutaan PA-tekniikan perusteisiin

- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina
- Korvakuulosoitosta nuotinlukuun
- Oma musiikillinen keksintä ja improvisaatio osana yhteissoittoa

MUSIIKKILIIKUNTA

- Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä
- Laulu- ja piirileikit, lorut, tanssit (esim. tansseja eri puolilta maailmaa ja eri aikakausilta)
- Musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- Syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- Kuulonhuolto
- Länsimaisen taidemusiikin historia pääpiirteittäin
- Näyttämömusiikki esim. Oopperan kummitus, Sound of Music
- Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- **erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen** esim. liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)
- esim. Sibelius Tuonelan joutsen, Valse Triste, Benjamin Britten Young person`s guide to orchestra, näyttämömusiikki esim. Maija Poppanen, W.A. Mozart Taikahuilu

MUSIIKIN TUNTEMUS

- Syvennetään aiemmin opittua musiikin käsitteistöä:
- Nuottiviivasto, nuottiavain
- Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, kuudestoistaosanuotti, tauot, synkooppi, pisteelliset nuotit
- Tahdin käsite
- Nuottinimet C-duurissa: yksi- ja kaksiviivainen oktaaviala, ylennykset ja alennukset
- Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen, duuri- ja molliasteikko
- intervallit
- Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo – diminuendo

- Nopea – hidas, kiihtyen – hidastuen
- Kolmijakoinen – tasajakoinen, tahtiosoitukset 4/4, ¾, 2/4
- nuottikuvat, esim. segno, coda, maalit

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille, tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa ilmiöpohjalta
- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa
- tutustuminen alueelliseen musiikkielämään
- musiikki mediassa

MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMA

Hämeenkylän koulu

MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKKI

Hämeenkylän koulun musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelman pohjana ovat Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Vantaan kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelma. Hämeenkylän koulussa musiikkiluokkatoiminta on osa koulun arkea ja juhlaa. Musiikkiluokilla valmistetaan esityksiä erilaisiin tilaisuuksiin koulussa ja koulun ulkopuolella. Luokan yhteisten esitysten lisäksi kannustetaan oma-aloitteiseen musiikin tekemiseen pienryhmissä. Lisäksi tuetaan oppilaiden omaa soitto- ja lauluharrastusta sekä yhteismusisointitaitoja. Musiikkituntien lisäksi oppilaiden musiikkiharrastusta pyritään tukemaan kerhotoiminnalla sekä yhteistyöllä lähiympäristön musiikkioppilaitosten kanssa. Musiikkiluokkatoiminnalla tuetaan koko koulun yhteishenkeä sekä eri-ikäisten ja erilaisten ihmisten kohtaamista kouluyhteisössä.

Vuosiluokkakokonaisuus 3.-6.

Yleisopetuksen oppimäärän lisäksi 3.-6. musiikkiluokilla kannustetaan oppilaita löytämään itselleen mieleisiä musisoinnin tapoja ja valitsemaan oma instrumentti (soitin tai laulu). Oppilaita kannustetaan musiikin harrastamiseen myös koulutyön ulkopuolella. Yhteismusisoinnin perustaitoja opiskellaan musiikkiluokkien yhteisissä kokoonpanoissa ja erilaisissa kerhoissa tai valinnaisryhmissä, joista oppilas saa valita itselleen mielekkään tavan harrastaa musiikkia. Musiikkiluokilla harjoitellaan musiikkiesityksen valmistamisen ja esiintymisen taitoja. Oppilasta kannustetaan ylläpitämään luovaa suhdetta musiikkiin, esimerkiksi tekemään omia sovituksia, sävellyksiä ja koreografioita. Oppilas osallistuu alakoulun aikana ainakin yhden suuremman produktion suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Toteutettavaksi voidaan valita esimerkiksi musikaali tai koululaisooppera.

Vuosiluokkakokonaisuus 7.-9.

7.-9. luokilla tutustutaan laaja-alaisesti musiikkiin ilmiönä sekä opiskellaan eri instrumenttien soittamista ja erityisesti käytetään musiikinopetuksessa oppilaiden omia instrumentteja. Opetuksessa syvennetään perusopetuksen oppimäärää. Opetuksen painotusalueena on musiikkia näyttämöllä. Oppilaita ohjataan ja rohkaistaan esiintymään näyttämöllä. Valmistetaan ja harjoitellaan erilaisia produktioita tähdäten 9-musiikkiluokan päättöproduktioon, omaan musikaaliin. Oppilaita ohjataan vahvistamaan omaa muusikkoutta itse valitulla instrumentilla, ja pyritään tukemaan musiikkiharrastuksen omaehtoista jatkumista. Hämeenkylän koulussa toisena painotuskohteena on vaskipuhallinhanke yhteistyössä Vaskivuoren lukion kanssa. Pyrimme osoittamaan soittimen niille oppilaille joilla sitä ei mahdollisesti vielä ole. Erityisesti vahvistetaan yhteismusisoinnin taitoja ja rohkaistaan musiikin luovaan tuottamiseen, esimerkiksi sovittamiseen ja säveltämiseen. Yläluokilla kannustetaan kasvamaan vastuulliseksi ja toiset huomioon ottavaksi musisoivan yhteisön jäseneksi. Harjoitellaan musiikillisten tilaisuuksien suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä pohditaan, miten musiikilla voidaan tukea omaa ja koko yhteisön hyvinvointia.

3. VUOSILUOKKA

Koulun omat painotukset:
3.-6. vuosiluokilla Hämeenkylän koulussa painotetaan musiikillista ilmaisua ja esiintymistä, sekä musiikkia näyttämöllä.
Musiikin yleisten tavoitteiden lisäksi musiikkiluokilla painotetaan:
-oppilas osallistuu 3.-6.-luokkien aikana ainakin yhden suuremman produktion suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (esim. koululaisooppera tai musikaali)
-musiikillisen mielenkiinnon synnyttäminen erilaisia soittimia, erilaisia kokoonpanoja ja erilaisia musiikkityylejä kohtaan
-oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä laulamisessa sekä omassa instrumentissaan
-oppilas saa tietoja ja taitoja musiikista oman musiikkiharrastuksensa pohjaksi ja/tai tukemiseksi
-oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisointitilanteessa
-oppilas oppii musiikin elementtejä (esimerkiksi musiikin perusteet ja musiikkihistoria) ja oppii hyödyntämään niitä käytännössä
-oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii pitkäjänteiseen harjoitteluun

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

LAULAMINEN
- terve äänenkäyttö
- puhdas yksiäänisyys
- moniäänisyyteen tutustuminen mm. musiikkiluokkien kuorossa
- Kuorotoimintaan osallistuminen
- Lauluasennon oppiminen istuen ja seisoen
- Tunteiden ilmaisu ja tarinan kerronta laulaen

SOITTAMINEN
- luokkasoittimen opiskelu (nokkahuilu) opitaan sävelet g1-d2 oman luokkasoittimen avulla
- yhteissoittoa koulusoittimilla
- perussykkeessä soittamisen harjoittelu
- osallistuminen yhteismusisointiin koulun orkestereissa tai kuorossa

MUSIIKKILIIKUNTA
- Suomalaiset kansantanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- Musiikin tuntemukseen liittyvien asioiden (esim. nuottien kestot) kehollistaminen
- Tunteiden ilmaisu liikkeen avulla

MUSIIKIN KUUNTELU
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- puhtauden säätely
- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa
- tunnelmien ja mielikuvien löytäminen ja tunnistaminen musiikista
- erottaa orkesterimusiikista yksittäisen soittimen
- sisältönä suomalainen kansanmusiikki, ohjelmamusiikki esim. musiikkisadut mm. Pekka ja susi, Eläinten karnevaali
- Joihinkin musiikin tuntemuksen termeihin, esim. molli ja duuri, tutustuminen kuuntelemalla

MUSIIKIN TUNTEMUS
- kolmijakoinen - tasajakoinen tahtiosoitukset 4/4 ja 3/4

- sijoitetaan sävelet c1-c2 nuottiviivastolle
- opitaan koko-, puoli-, neljäsosa-, ja kahdeksasosa nuotit ja tauot
- alkeellista musiikkisanastoa esim. tahti, dynamiikka, kertausmerkit
- Tutustutaan yhteen säveltäjään esim. Sibelius
- Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, kuuntelua, laulua, soittoa ja oma luovaa tekemistä (esim. pienten omien sävellysten tekeminen ja improvisointi) apuna käyttäen.

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Yhteiset konsertit esim. Joulu- ja kevätkonsertit
- luokkatasojen omat konsertit tai muut suunnitellut musiikilliset kokonaisuudet
- esiintymiset koulun juhlissa
- esiintymisiä koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan
- Asetetaan musiikkiprojekteille yhteisiä tavoitteita ja arvioidaan esiintymistilanteiden jälkeen niiden toteutumista

ARVIOINTI

- Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan.
- Arvioinnissa painotetaan
- 1) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
- 2) osallistumista esityksiin ja konsertteihin

4. VUOSILUOKKA

Koulun omat painotukset:
3.-6. vuosiluokilla Hämeenkylän koulussa painotetaan musiikillista ilmaisua ja esiintymistä, sekä musiikkia näyttämöllä.
Musiikin yleisten tavoitteiden lisäksi musiikkiluokilla painotetaan:
-oppilas osallistuu 3.-6.-luokkien aikana ainakin yhden suuremman produktion suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (esim. koululaisooppera tai musikaali)
-musiikillisen mielenkiinnon synnyttäminen erilaisia soittimia, erilaisia kokoonpanoja ja erilaisia musiikkityylejä kohtaan
-oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä laulamisessa sekä omassa instrumentissaan
-oppilas saa tietoja ja taitoja musiikista oman musiikkiharrastuksensa pohjaksi ja/tai tukemiseksi
-oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisointitilanteessa
-oppilas oppii musiikin elementtejä (esimerkiksi musiikin perusteet ja musiikkihistoria) ja oppii hyödyntämään niitä käytännössä
-oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii pitkäjänteiseen harjoitteluun

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi

LAULAMINEN

- Terve äänenkäyttö
- Puhdas yksiäänisyys
- Kaksiäänisyyden harjoittelu
- Kuorotoimintaan osallistuminen
- Lauluasennon oppiminen istuen ja seisoen
- Tunteiden ilmaisu ja tarinan kerronta laulaen

SOITTAMINEN

- luokkasoittimen opiskelu (nokkahuilu) opitaan sävelet a-f1
- yhteissoittoa koulusoittimilla
- perussykkeessä soittamisen harjoittelu
- soinnun käsite ja soinnun vaihtaminen esim. kanteleella
- osallistuminen yhteismusisointiin koulun ja luokan orkestereissa tai kuorossa

MUSIIKKILIIKUNTA

- Musiikin tuntemukseen liittyvien asioiden (esim. nuottien kestot) kehollistaminen
- laulu- ja piirileikit, tanssit

MUSIIKIN KUUNTELU

- Erilaisten orkesterisoittimiin ja soitinperheisiin tutustuminen. Orkesterisoittimien tunnistaminen.
- Tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin ja säveltäjiin esim. Mozart, Beethoven
- Tutustutaan muutamaan pohjoismaiseen säveltäjään esim. Sibelius, Grieg
- puhtauden säätely
- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa
- tunnelmien ja mielikuvien löytäminen ja tunnistaminen musiikista
- duurin- ja mollin kuulonvarainen erottaminen

MUSIIKIN TUNTEMUS

- kolmijakoinen – tasajakoinen kerrataan tahtiosoitukset: 2/4, ¾ ja 4/4
- opitaan c-duuriasteikko ja a-molliasteikko
- Yksi-ja kaksiviivainen oktaaviala, ylennys- ja alennusmerkki
- vahvistetaan kolmannella luokalla opittujen rytmiarvojen osaamista
- opitaan trioli ja synkooppi
- lisää musiikkisanastoa esim. dynamiikka ja tempo
- muotorakenteet ja kertausmerkki
- Tutustutaan muutamaan säveltäjään
- Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, kuuntelua, laulua, soittoa ja oma luovaa tekemistä (esim. pienten omien sävellysten tekeminen ja improvisointi) apuna käyttäen.

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Yhteiset konsertit esim. Joulu- ja kevätkonsertit
- luokkatasojen omat konsertit tai muut suunnitellut musiikilliset kokonaisuudet
- esiintymiset koulun juhlissa
- esiintymisiä koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan
- Asetetaan musiikkiprojekteille yhteisiä tavoitteita ja arvioidaan esiintymistilanteiden jälkeen niiden toteutumista

ARVIOINTI

- Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan.
- Arvioinnissa painotetaan
- 1) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
- 2) osallistumista esityksiin ja konsertteihin

5. VUOSILUOKKA

Koulun omat painotukset:

3.-6. vuosiluokilla Hämeenkylän koulussa painotetaan musiikillista ilmaisua ja esiintymistä, sekä musiikkia näyttämöllä.
Musiikin yleisten tavoitteiden lisäksi musiikkiluokilla painotetaan:

-oppilas osallistuu 3.-6.-luokkien aikana ainakin yhden suuremman produktion suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (esim. koululaisooppera tai musikaali)
-musiikillisen mielenkiinnon synnyttäminen erilaisia soittimia, erilaisia kokoonpanoja ja erilaisia musiikkityylejä kohtaan
-oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä laulamisessa sekä omassa instrumentissaan
-oppilas saa tietoja ja taitoja musiikista oman musiikkiharrastuksensa pohjaksi ja/tai tukemiseksi
-oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisointitilanteessa
-oppilas oppii musiikin elementtejä (esimerkiksi musiikin perusteet ja musiikkihistoria) ja oppii hyödyntämään niitä käytännössä
-oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii pitkäjänteiseen harjoitteluun

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

LAULAMINEN
- puhdas yksiäänisyys
- kaksiäänisyyden vahvistaminen
- kolmiäänisyyteen tutustuminen
- Kuorotoimintaan osallistuminen
- Lauluasennon oppiminen istuen ja seisoen
- Tunteiden ilmaisu ja tarinan kerronta laulaen

SOITTAMINEN
- monipuolinen koulusoittimiston hallinta tai oman soittimen hallinta
- bändisoiton alkeet kitaralla (muutama avosointu), bassolla (vapaat kielet), rummuilla ja koskettimilla
- osallistuminen yhteismusisointiin koulun orkestereissa tai kuorossa

MUSIIKKILIIKUNTA
- Eurooppalaista tanssiperinnettä esim. flamenco, zorbas
- Musiikin tuntemukseen liittyvien asioiden (esim. nuottien kestot) kehollistaminen
- Tunteiden ilmaisu ja tarinan kerronta kehollisesti

MUSIIKIN KUUNTELU
- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa
- muiden kuuntelu yhteismusisoinnissa
- tunnelmien ja mielikuvien tunnistaminen
- soitinten ja sointivärien tunnistaminen
- Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen
- joidenkin intervallien tunnistaminen
- Sinfoniaorkesteri ja näyttämömusiikki

MUSIIKIN TUNTEMUS
- nuottien aika-arvot ja tauot, kuudestoistaosa nuotti ja -tauko synkooppi, trioli, pisteelliset nuotit
- ylennys- ja alennusmerkit ja niiden käyttäminen asteikoissa 2 ylennykseen ja 2 alennukseen asti
- intervalleihin tutustuminen
- lisää musiikkisanastoa esim. tempomerkinnät, nuottikuvat (segno, coda, maalit)

- Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen (esim. Garage Band tai Sibelius)

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Yhteiset konsertit esim. Joulu- ja kevätkonsertit
- luokkatasojen omat konsertit tai muut suunnitellut musiikilliset kokonaisuudet
- esiintymiset koulun juhlissa
- esiintymisiä koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan
- Asetetaan musiikkiprojekteille yhteisiä tavoitteita ja arvioidaan esiintymistilanteiden jälkeen niiden toteutumista

ARVIOINTI

- Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan.
- Arvioinnissa painotetaan

1) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
2) osallistumista esityksiin ja konsertteihin

6. VUOSILUOKKA

Koulun omat painotukset:
3.-6. vuosiluokilla Hämeenkylän koulussa painotetaan musiikillista ilmaisua ja esiintymistä, sekä musiikkia näyttämöllä.
Musiikin yleisten tavoitteiden lisäksi musiikkiluokilla painotetaan:
-oppilas osallistuu 3.-6.-luokkien aikana ainakin yhden suuremman produktion suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (esim. koululaisooppera tai musikaali)
-musiikillisen mielenkiinnon synnyttäminen erilaisia soittimia, erilaisia kokoonpanoja ja erilaisia musiikkityylejä kohtaan
-oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä laulamisessa sekä omassa instrumentissaan
-oppilas saa tietoja ja taitoja musiikista oman musiikkiharrastuksensa pohjaksi ja/tai tukemiseksi
-oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisointitilanteessa
-oppilas oppii musiikin elementtejä (esimerkiksi musiikin perusteet ja musiikkihistoria) ja oppii hyödyntämään niitä käytännössä
-oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii pitkäjänteiseen harjoitteluun

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

LAULAMINEN

- puhdas yksiäänisyys
- kaksiäänisyyden vahvistaminen
- kolmiäänisyyteen tutustuminen
- Oman äänen seuraaminen nuottikuvasta
- Lauluasennon oppiminen istuen ja seisoen
- Tunteiden ilmaisu ja tarinan kerronta laulaen

SOITTAMINEN

- monipuolinen koulusoittimiston hallinta tai oman soittimen hallinta
- bändisoiton alkeet kitaralla (muutama avosointu, mahdollisesti joku barre sointu), bassolla (vapaat kielet, mahdollisesti joku painettu sävel), rummuilla ja koskettimilla
- osallistuminen yhteismusisointiin koulun orkestereissa tai kuorossa

MUSIIKKILIIKUNTA

- Ulkoeurooppalaista tanssiperinnettä esim. salsa
- Musiikin tuntemukseen liittyvien asioiden (esim. nuottien kestot) kehollistaminen
- Tunteiden ilmaisu ja tarinan kerronta kehollisesti

MUSIIKIN KUUNTELU

- intervallien ja sointujen tunnistaminen
- Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen
- Helpot diktaatit
- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa
- muiden kuuntelu yhteismusisoinnissa
- tunnelmien ja mielikuvien tunnistaminen
- soitinten ja sointivärien tunnistaminen

MUSIIKIN TUNTEMUS

- transponointiin tutustuminen
- duuri- ja mollisointujen muodostaminen
- intervallien nimet ja käyttö
- kvinttiympyrään tutustuminen
- rytmiasioiden kertaaminen
- tutustuminen f-avaimeen
- ääniala c-c3
- lisää musiikkisanastoa
- Oppilas soveltaa oppimaansa opettelemalla improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen (esim. Garage Band tai Sibelius)

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Yhteiset konsertit esim. Joulu- ja kevätkonsertit
- luokkatasojen omat konsertit tai muut suunnitellut musiikilliset kokonaisuudet
- esiintymiset koulun juhlissa
- esiintymisiä koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan
- Asetetaan musiikkiprojekteille yhteisiä tavoitteita ja arvioidaan esiintymistilanteiden jälkeen niiden toteutumista

7. VUOSILUOKKA

Koulun omat painotukset:
•Musiikillinen ilmaisu ja esiintyminen/musiikki näyttämöllä
•Vaskipuhallinhanke ja big band

Musiikinopetuksen yleisten tavoitteiden lisäksi musiikkiluokilla painotetaan:

• oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä laulamisessa sekä omassa instrumentissaan
• oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisointitilanteessa
• oppilas oppii käyttämään musiikin erilaisia elementtejä omien tuotosten tekemisessä
• oppilas osallistuu erilaisten produktioiden suunnitteluun ja toteutukseen
• oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii pitkäjänteiseen harjoitteluun

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

LAULAMINEN

• kiinnitetään huomiota terveeseen äänenkäyttöön
• huomioidaan poikien äänenmurros lauluja valittaessa
• harjoitellaan mikrofonilaulua
• harjoitellaan moniäänisiä teoksia
• lauletaan erilaisissa lauluyhtyeissä sekä luokkakuorona
• lauletaan 7-9-luokkien yhteisessä kuorossa
• ohjataan oppilaita tarvittaessa laulutunneille

SOITTAMINEN

• bändisoittimien lisäksi oppilaat voivat soittaa tunneilla myös omaa instrumenttiaan
• harjoitellaan edelleen bändisoittimien soittotapoja, erilaisia basso-ja kitarariffejä, vaikeampia rumpukomppeja jne.
• harjoitellaan erilaisia rytmejä keho-ja rytmisoittimin
• kehitetään edelleen yhteissoittoa
• muodostetaan erilaisia soitinyhtyeitä
• oppilas jatkaa oman soittimensa opiskelua tai löytää itselleen soittimen
• oppilas ohjataan tarvittaessa soittotunneille
• oppilas soittaa bändeissä, big bändissä, soitinyhtyeissä tai orkesterissa

MUSIIKIN KUUNTELU JA -TUNTEMUS

• opitaan ymmärtämään ja hahmottamaan musiikin peruselementtejä
• opitaan tunnistamaan ja käyttämään musiikin peruskäsitteitä ja esitysmerkintöjä
• opitaan tunnistamaan ja erottamaan musiikin eri lajeja, laajentamaan musiikintuntemusta
• oppilas ohjataan omaan musiikilliseen ajatteluun ja näkemystensä esittämiseen

LUOVA TUOTTAMINEN

• oppilaita ohjataan omien tuotosten suunnitteluun ja toteutukseen
• rohkaistaan omaan musiikilliseen keksintään
• harjoitellaan improvisaatioita
• tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa esim. Kuvataide, tekninen/tekstiilityö, liikunta
• harjoitellaan draamallisten kokonaisuuksien hahmottamista

ESIINTYMINEN

• Yhteiset konsertit esim. Joulu- ja kevätkonsertit
• luokkatason omat konsertit tai muut suunnitellut musiikilliset kokonaisuudet
• esiintymiset koulun juhlissa
• esiintymisiä koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa mm big bandin tai kuoron kanssa

ARVIOINTI

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan

1) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
2) osallistumista esityksiin ja konsertteihin

8. VUOSILUOKKA

Musiikinopetuksen yleisten tavoitteiden lisäksi painotetaan

• oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä laulamisessa sekä omassa instrumentissaan
• oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoristusta yhteismusisointitilanteessa
• oppilas oppii käyttämään musiikin erilaisia elementtejä omien tuotosten tekemisessä
• oppilas osallistuu erilaisten produktioiden suunnitteluun ja toteutukseen
• oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii ottamaan vastuuta tekemisistään

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

LAULAMINEN

•kiinnitetään huomiota terveeseen äänenkäyttöön
• otetaan huomioon poikien äänenmurros lauluohjelmistoa valittaessa
• harjoitellaan moniäänisiä lauluja
• perehdytään PA-tekniikkaan ja edelleen harjoitellaan mikrofonilaulua
• lauletaan erilaisissa lauluyhtyeissä sekä luokkakuorossa
• ohjataan oppilasta yksityisiin lauluopintoihin
• lauletaan 7-9-luokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN

• harjoitellaan edelleen bändisoittimien uusia soittotapoja ja soitetaan tunneilla myös omia instrumentteja
• kehitetään yhteissoittoa ja muodostetaan erilaisia soitinyhtyeitä
• oppilas jatkaa oman instrumenttinsa opiskelua
• oppilaat saavat opastusta bändiopinnoissa
• oppilaat soittavat big bändissä, erilaisissa kamarimusiikkikokoonpanoissa tai orkesterissa

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS

• syvennetään 7-luokalla opittuja taitoja
•Tutustutaan kuunteluesimerkein rock-musiikin historiaan
• Harjoitellaan analyyttista kuuntelua sekä opetellaan antamaan sanallista palautetta kuunteluesimerkeistä
• Kuunteluesimerkkejä näyttämömusiikin eri lajeista, musikaali, operetti, baletti, ooppera

LUOVA TUOTTAMINEN

• opetellaan kappaleiden sovittamista omalle ryhmälle sopiviksi
• harjoitellaan improvisatioita käyttäen soittimia, kehosoittimia tai musiikkiliikuntaa apuna
• harjoitellaan omien näyttämöllisten tuotosten valmistamista
• tehdään yhteistyötä mm. Kuvaamataidon, teknisen/tekstiilityön ja liikunnan kanssa

ESIINTYMINEN

• esiintymiset joulu-ja kevätkonserteissa
• luokkatason omat konsertit tai muut suunnitellut musiikilliset/näyttämölliset tuotokset
• esiintymiset koulun juhlissa

• esiintymiset koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa esim. Kuoron tai big bändin kanssa

ARVIOINTI
1) omien musiikillisten taitojen hyödyntäminen musiikin tunneilla
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3)) osallistumista esityksiin ja konsertteihin

9. vuosiluokka

Musiikinopetuksen yleisten tavoitteiden lisäksi musiikinopetuksessa painotetaan

• oppilaan omien musiikillisten taitojen kehittämistä laulamisessa ja soittamisessa
• oppilas harjoittelee edelleen arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisoinnin aikana
• oppilas käyttää musiikin erilaisia elementtejä omien tuotosten tekemisessä
• oppilas osallistuu musiikkiluokkatoiminnnan päättötyön suunnitteluun ja toteutukseen
• oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii ottamaan vastuuta tekemisistään

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi
LAULAMINEN

• Harjoitellaan tervettä äänenkäyttöä ja laulamista
• lauletaan moniäänisiä lauluja oppilaiden ja opettajan yhteisen valinnan mukaan
• valmistetaan lauluja 9-luokan keväällä esitettävään musikaaliin
• vahvistetaan oppilaan osaamista mikrofonilaulussa
• ohjataan oppilasta lauluopintoihin
• oppilas laulaa 7-9-luokkien kuorossa

SOITTAMINEN

•harjoitellaan edelleen bändisoittimien uusia soittotapoja
• vahvistetaan yhteissoittotaitoja
• harjoitellaan valittujen laulujen säestyksiä
• oppilaat saavat opastusta bändisoitossa
• oppilaat soittavat bändeissä, big bändissä, soitinyhtyeissä tai orkesterissa

LUOVA TUOTTAMINEN

• harjoitellaan improvisaatioita
• tehdään omia sovituksia kevään musikaalin lauluista
• suunnitellaan ja harjoitellaan musikaali tai jokin muu näyttämöllinen tuotos
• voidaan tehdä yhteistyötä muiden taito-ja taideaineiden sekä liikunnan kanssa

ESITTÄMINEN

• esiintymiset joulu- ja kevätkonserteissa
• esiintymiset koulun juhlissa
• oman tuotoksen esim. musikaalin esittäminen keväällä
• esiintymisiä kuoron ja big bändin kanssa

ARVIOINTI

1) omien musiikillisten taitojen hyödyntäminen musiikin tunneilla
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3)) osallistumista esityksiin ja konsertteihin

LEHTIKUUSEN KOULUN MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMA (VUOSILUOKAT 3.-5.)

Johdanto

Vantaan perusopetuksen musiikkiluokkien opetuksen tavoitteena on auttaa musikaalisuustestin perusteella valittuja oppilaita kehittämään omaa erityisosaamisen aluettaan tavoitteellisesti, aktiivisesti ja pitkäjänteisesti. Opetuksessa painotetaan oppilaan omaa musisointia laulamalla ja soittamalla, sekä syvennetään musiikkitietoutta monipuolisesti.

Lehtikuusen koulussa painotetaan kokonaisvaltaista musiikin tekemistä. Oppilasaines määrittelee kunakin vuonna musiikin opetuksen sisällön. Kerhotoiminta on projektiluontoista keskittyen syksyn ja kevään konserttien valmistamiseen. Mahdollisuuksien mukaan oppilas valitsee itselleen oman soittimen, jonka opetuksesta vastaa joko musiikkiopisto tai koululle hankittu soitonopettaja. Kuoro- ja orkesteritoiminta on luokkakohtaista, mutta esityksiä varten kootaan suurkuoro ja -orkesteri.

Musiikin opetus on jaettavissa kolmeen osa-alueeseen, musisointi, musiikin kuuntelu ja musiikin tuntemus, joista musiikin kuuntelemisen taito on perustana kaikelle musiikilliselle toiminnalle:

- äänenkäyttöä kehittäviä harjoituksia ja eri laulutyyleihin perehdyttävää moniäänistä ohjelmistoa ottaen huomioon poikien äänen muuntuminen yläasteen aikana.
- yhteissoittoa kehitetään edelleen erilaisissa orkestereissa ja pienyhtyeissä, joiden monipuolista ohjelmistoa (eri tyylejä, kulttuureja jne.) valittaessa huomioidaan oppilaiden soittamisen taso.
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua ja tuottamista ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen.

Syventävä laulun ja yhteissoiton opiskelu tapahtuu koulun kuoroissa ja orkestereissa sekä erilaisissa lauluja soitinyhtyeissä, jotka voivat toimia koulun kerhoina. Näihin musiikkiluokkalaiset osallistuvat omien taitojensa mukaan opettajan ohjauksen perusteella. Kaikille musiikkiluokkalaisille annetaan mahdollisuuksia esiintymiskokemukseen. Musiikkiluokkien joka lukuvuotiset yhteiset konsertit ja luokkien omat tai yhteiset matineat ovat hyviä tilaisuuksia oppilaiden esiintymisille.

Suositeltavaa on myös koulupäivien ulkopuolisella ajalla toteutettavat esiintymisvierailut.

Arviointi
Arviointi noudattaa opetushallituksen antamia musiikin arviointiohjeita. Musiikkiluokalla oppilaan arvioinnin lähtökohtana painottuvat musiikinopetuksen tiedolliset ja taidolliset tavoitteet, sekä oppilaan monipuolinen musiikillinen osallistuminen ja toiminta koulussa. Musiikkiluokan oppilaan arviointi sisältää keskeisiä oppilaan musiikillista kokonaiskehitystä mittaavia alueita, kuten:

- laulu- ja soittotaidon kehittyminen yksin ja ryhmässä
- rytmi- ja melodiatajun kehittyminen
- muoto- ja tyylitajun kehittyminen

- musiikillisen muistin kehittyminen
- oppilaan luovuuden kehittyminen erilaisissa musiikkitoiminnoissa.

Arvosanaa annettaessa voidaan painottaa oppilaan parasta osaamisaluetta, joten arvosana koostuu eri alueiden arvioinnista, mutta ei välttämättä niiden keskiarvosta.

Musiikkiluokan oppilaan arvosana musiikissa ei ole verrannollinen tavallisella luokalla opiskelevan oppilaan musiikin arvosanan kanssa.

3. VUOSILUOKKA

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)

Työelämätaidot ja yrittäjyys: Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle.(L7)

TAVOITTEET
- Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
- Oppilas oppii luontevaa äänenkäyttöä ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)
- Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)
- Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)

Numeroinnilla viitataan siihen, mihin Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nimettyihin tavoitealueisin kyseinen tavoite liittyy.

Lisäksi musiikkiluokilla
Oppilas kehittää luovaa ilmaisutaitoaan valmistamalla musiikkiesityksiä.

KESKEISET SISÄLLÖT
LAULAMINEN
- kansanlauluja, kalevalaisia lauluja ym. suomalaista laulustoa sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä
- helppoja äänenkäytön harjoituksia, melodiatoistot, tutustutaan moniäänisyyteen esim. kaanoneiden avulla
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi

Lisäksi musiikkiluokilla

- äänialan laajentaminen ja hengitystekniikan kehittäminen
- harjoituttaminen solistisiin tehtäviin ja mikrofonin käyttöön
- **laulun uudelleen sanoittaminen**

SOITTAMINEN

- oppilas saa kokemuksia **melodia- ja sointusoitinten** esim. laattasoitinten / nokkahuilun / kanteleen / ukulelen ja rytmisoitinten käytöstä yhteissoitosta mahdollisuuksien mukaan
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

Lisäksi musiikkiluokilla

- ohjataan oppilas valitsemaan itselleen sopiva instrumentti
- soitetaan luokkakohtaisissa kokoonpanoissa
- harjoitellaan bändisoittimia

MUSIIKKILIIKUNTA

- laulu- ja piirileikit, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

Lisäksi musiikkiluokilla

- oppilasta rohkaistaan omien tanssien suunnitteluun ja esittämiseen

MUSIIKIN KUUNTELU

- tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin esim. joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, Rautavaaran Cantus Arcticus, Prokofjevin Pekka ja susi

MUSIIKIN TUNTEMUS

- nuottiviivasto, nuottiavain
- puolinuotti, kokonuotti, vastaavat tauot
- nuottinimet C-duurissa
- dynamiikka esim. crescendo - diminuendo
- kolmijakoinen – tasajakoinen

Lisäksi musiikkiluokilla

- **neljäsosa- ja kahdeksasosanuotti sekä vastaavat tauot**
- musiikkisanastoa tulkintaa varten

ESIINTYMINEN

- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Lisäksi musiikkiluokilla

- **valmistautuminen vuosikellon määrittämiin konsertteihin (esim. Aristokattikonserttiin) ja koulun juhliin**

4. VUOSILUOKKA

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)

Työelämätaidot ja yrittäjyys: Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle.(L7)

TAVOITTEET
Syvennetään edellisellä vuosiluokalla opiskeltuja taitoja:

- Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
- Oppilas osaa käyttää ääntään luontevasti ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)
- Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)
- Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)

Lisäksi musiikkiluokilla

- oppilas kehittää luovaa ilmaisutaitoaan valmistamalla musiikkiesityksiä

KESKEISET SISÄLLÖT

LAULAMINEN

- kansanlauluja, **Pohjoismaalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä, tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- helppoja äänenkäytön harjoituksia, melodiatoistot, tutustutaan moniäänisyyteen esim. kaanoneiden avulla juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi

Lisäksi musiikkiluokilla

- muiden kulttuurien laulustoa eri kielillä
- kevyen musiikin ajankohtaista laulustoa
- laulujen uudelleen sanoittamista

SOITTAMINEN

- oppilas saa kokemuksia melodia- ja sointusoitinten esim. laattasoitinten / nokkahuilun / kanteleen / ukulelen ja rytmisoitinten käytöstä yhteissoitosta mahdollisuuksien mukaan
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

Lisäksi musiikkiluokilla

- **oman soittimen ja bändisoittimien soittotaidon lisäämistä**

MUSIIKKILIIKUNTA

- laulu- ja piirileikit, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin esim. joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, osia Vivaldin Vuodenajoista, **Griegin Peer Gynt**

MUSIIKIN TUNTEMUS

- nuottiviivasto, nuottiavain
- puolinuotti, kokonuotti
- nuottinimet C-duurissa
- dynamiikka esim. crescendo - diminuendo
- kolmijakoinen – tasajakoinen

Lisäksi musiikkiluokilla

- **neljäsosa- ja kahdeksasosanuotti sekä vastaavat tauot**
- musiikkisanastoa tulkintaa varten
- muotorakenne ja sointiväri
- tempomerkinnät ja dynamiikan merkintöjä
- rinnakkaissävellajit yhteen etumerkkiin asti
- Eurooppalaiset musiikkikulttuurit

ESIINTYMINEN

tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin
opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Lisäksi musiikkiluokilla
valmistautuminen vuosikellon määrittämiin konsertteihin (esim. Aristokattikonserttiin) ja koulun juhliin

5. VUOSILUOKKA

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista. (L3)

Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta. (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää. (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen. (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa. (L7)

TAVOITTEET

- Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. (T5)
- Oppilas ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. (T6)
- Oppilas opettelee ymmärtämään musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musisoinnin yhteydessä. (T7)
- Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä osaa huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)
- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Lisäksi musiikkiluokilla
Oppilas kehittää luovaa ilmaisutaitoaan valmistamalla musiikkiesityksiä.

KESKEISET SISÄLLÖT
LAULAMINEN

- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, **esim. Eurooppa,** tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- äänenhuolto, äänenmurros, äänityypit
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi

Lisäksi musiikkiluokilla
- Kevyen musiikin ajankohtaista laulustoa
- Harjoitellaan moniäänisiä lauluja
- Muiden kulttuurien laulustoa eri kielillä

SOITTAMINEN
- oppilas saa kokemuksia melodia- ja sointusoitinten, esim. kitara / basso / laattasoittimet / nokkahuilu / kantele / rytmisoittimet (myös rumpusetti), käytöstä yhteissoitossa
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

Lisäksi musiikkiluokilla
- **Kehitetään soittotaitoa vaativammilla soittotehtävillä**
- Syvennetään nuotinlukutaitoa soittamalla (esim. nokkahuilu)
- Sointumerkeistä soittamisen harjoittelua (esim. ukulele, kitara, bassokitara)

MUSIIKKILIIKUNTA
- laulu- ja piirileikit, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

Lisäksi musiikkiluokilla
Oppilasta rohkaistaan omien tanssien suunnitteluun ja esittämiseen

MUSIIKIN KUUNTELU
- kuulon huolto
- tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- **esim. Sibelius Tuonelan joutsen, Valse Triste, Benjamin Britten Young person`s guide to orchestra, näyttämömusiikki esim. Maija Poppanen, W.A. Mozart Taikahuilu**

Lisäksi musiikkiluokilla
Tyylikausien tunnistaminen (barokki, klassismi, romantiikka ja uusi aika)

MUSIIKIN TUNTEMUS
- nuottiviivasto, nuottiavain
- nuottien aika-arvot ja tauot
- C-duuri, **b- ja fis-sävelet**
- tempomerkinnät
- nuottikuvat, esim. segno, coda, maalit
- sinfoniaorkesterin soittimet

Lisäksi musiikkiluokilla
- Tunnetuimmat taidemusiikin säveltäjät
- **Neljäsosa-, kahdeksasosa- ja kuudestoistaosanuotti sekä vastaavat tauot**

- Rinnakkaissävellajit kahteen etumerkkiin asti
- Ulkoeurooppalaiset musiikkikulttuurit

ESIINTYMINEN

- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Lisäksi musiikkiluokilla
valmistautuminen vuosikellon määrittämiin konsertteihin (esim. Aristokattikonserttiin) ja koulun juhliin

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille, tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan uskonnon, elämänkatsomustiedon, ympäristöopin ja liikunnan kanssa
- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa
- tutustuminen alueelliseen musiikkielämään
- musiikki mediassa

Lisäksi musiikkiluokilla
Konserteissa ja kulttuuritapahtumissa vierailu

Lehtikuusen koulun musiikkiluokkien opetussuunnitelma (vuosiluokat 6.-9.)

Johdanto

Musiikkiluokkien opetussuunnitelman pohjana on Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Vantaan kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelma. Tämän mukaisesti 7.-9. luokilla tutustutaan laaja-alaisesti musiikkiin ilmiönä sekä opiskellaan laulua ja eri instrumenttien soittamista perusoppimäärää syventäen. Lisäksi ohjataan vahvistamaan omaa muusikkoutta itse valitulla instrumentilla (soitin tai laulu) ja pyritään tukemaan musiikkiharrastuksen omaehtoista jatkumista. Erityisesti vahvistetaan yhteismusisoinnin taitoja ja rohkaistaan musiikin luovaan tuottamiseen.

Yläluokilla kannustetaan kasvamaan vastuulliseksi ja toiset huomioon ottavaksi musisoivan yhteisön jäseneksi. Harjoitellaan musiikillisten tilaisuuksien suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä pohditaan, miten musiikilla voidaan tukea omaa ja koko yhteisön hyvinvointia.

Arviointi vuosiluokilla 6.-9.

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman päättöarviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

6. LUOKKA

Tavoitteet

Oppilas:
- Oppii käyttämään ääntään monipuolisesti sekä kehittämään musiikillista ilmaisuaan laulaen, soittaen ja liikkuen yksin ja ryhmässä
- Kehittää yhteissoittotaitojaan ja yhteislaulutaitojaan luokkaorkesterissa, luokkakuorossa ja yhtyeissä
- Oppii tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä ja tutustuu musiikin ei lajeihin ja tyyleihin
- Oppii tuottamaan ja jäsentämään omia musiikillisia ideoita ääniä, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen
- Saa mahdollisuuden suorittaa afroamerikkalaisen musiikin perusteet -kurssin
- Osallistuu esiintymisiin ja oppii esiintymistaitoja

Keskeiset sisällöt

musisointi	**kuuntelu**	**musiikin tuntemus**
Laulaminen - terve ja monipuolinen äänenkäyttö - kaksiäänisyys ja	**Oma kuuntelu** - oman osuuden hahmottaminen yhteismusi-soinnissa	**Musiikin teoria** - afroamerikkalaisen musiikin perusteet (Amp-popjazz)

moniäänisyyden alkeita - ikäkauteen sopivia lauluja monipuolisesti - perinteiset juhlalaulut - luokkakuoro **Soittaminen** - monipuolinen koulusoittimiston hallinta - luokkasoittimena ukulele ja oma soitin - kitaran alkeet - bändisoittoa - luokkaorkesteri mahdollisuuksien mukaan **Musiikillinen keksintä** - omien musiikillisten ideoiden tuottaminen laulamalla, soittimilla ja musiikkiteknologiaa käyttäen - tutustuminen mikseriin, erilaisiin äänityslaitteisiin ja musiikin tietokoneohjelmien käyttöä - musiikkiliikunta - integrointi muihin aineisiin (esim. AI, LI, KU)	- muiden kuuntelu yhteismusisoinnissa - tunnelmien ja mielikuvien tunnistaminen **Tunnistava kuuntelu** - soitinten ja sointivärien tunnistaminen - erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen - kriittinen kuuntelu - oman kuuntelukokemuksen kuvaileminen sanallisesti	**Musiikkitietous** - tutustuminen joidenkin Euroopan maiden musiikkiin - tutustuminen joidenkin säveltäjien musiikkiin - tutustuminen eri orkesterityyppeihin ja soitinkokoonpanoihin - tutustuminen joihinkin musiikin eri tyyleihin (rock, pop, hengellinen musiikki, musikaali ym.) - tutustuminen muutamaan Suomen taidemusiikin tärkeimpään vaikuttajaan ja suomalaiseen kansanmusiikkiin

VUOSILUOKAT 7-9

Tavoitteet

- ylläpitää ja kehittää omaa osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla erityisesti laulamisessa ja omassa soittimessa
- kehittää edelleen yhteissoittotaitojaan ja yhteislaulutaitojaan luokkaorkesterissa, koulukuorossa ja yhtyeissä
- oppii rakentavan kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta musisointitilanteessa
- oppii ymmärtämään, analysoimaan ja käyttämään musiikin elementtejä, rytmiä, melodiaa, harmoniaa, dynamiikkaa ja sointiväriä musiikin rakentumisessa sekä niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- tietää länsimaisen musiikin kehityskaaren (klassinen ja afroamerikkalainen)
- osallistuu esiintymistilaisuuksiin ja ottaa vastuun niistä
- tunnistaa musiikin emotionaalisia aspekteja

Keskeiset sisällöt ja työtavat

musisointi	kuuntelu	musiikin tuntemus
Laulaminen - terve ja monipuolinen äänenkäyttö - äänenmurroksen huomioiminen laulamisessa - moniääninen laulu - luokkakuoro - musiikkiluokkien kuoro - mahd. lauluyhtyeitä **Soittaminen** - kehitetään yhteissoitto- ja yhtyesoittotaitoa siten, että oppilas keskittyy niihin soittimiin, jotka kokee itselleen tärkeiksi - oppilaita innostetaan muodostamaan erilaisia pieniä soitinyhtyeitä - luokka muodostaa omista ja koulusoittimista luokkaorkesterin - kehitetään yhteissoitto- ja yhtyesoittotaitoa siten, että oppilas keskittyy niihin soittimiin, jotka kokee itselleen tärkeiksi - oppilaita innostetaan muodostamaan erilaisia pieniä soitinyhtyeitä - luokka muodostaa omista ja koulusoittimista luokkaorkesterin **Musiikillinen keksintä** - omien ideoiden pohjalta lähtevää musiikillista toimintaa kuten omien sovitusten tekemistä - musiikkiteknologiaan	**Oma kuuntelu** - osaa arvioida oman suorituksensa puhtautta ja sointia yksin ja ryhmässä - osaa antaa rakentavasti kritiikkiä muiden suorituksista - osaa kuunnella muita yhteismusisointitilanteessa **Tunnistava kuuntelu** - tunnistaa orkesterin soittimet ja niiden sointivärit - tunnistaa eri aikakausien musiikkia ja säveltäjiä - tunnistaa joidenkin maiden ja kulttuurien musiikkia - tunnistaa suomalaista musiikkia säveltäjineen - tunnistaa pop- ja jazz-musiikin keskeisiä tyylejä - kehittää kriittistä kuuntelua, jotta pystyy keskustellen tai kirjallisesti ilmaisemaan mielipiteitään - Tunnistaa orkesterin soittimet ja niiden sointivärit - tunnistaa eri aikakausien musiikkia ja säveltäjiä - tunnistaa joidenkin maiden ja kulttuurien musiikkia - tunnistaa suomalaista musiikkia säveltäjineen - tunnistaa pop- ja jazz-musiikin keskeisiä tyylejä - kehittää kriittistä kuuntelua, jotta pystyy keskustellen tai kirjallisesti ilmaisemaan mielipiteitään	**Musiikin teoria** - aiemmin omaksutun teoriatiedon soveltamista ja analysointia yhteismusisointitilanteissa ja harjoituksissa - teoriatiedon laajentaminen musiikin elementeistä - oppilaita kannustetaan omien sovitusten tekoon ja toteuttamiseen joko pienyhtyeissä tai koko luokan toteutuksina **Musiikkitietous** - tutustutaan soitinmusiikkiin kuten sonaatti, sinfonia, konsertto ja niiden muotorakenteisiin - tutustutaan länsimaisen musiikin kehittymiseen - tutustutaan musiikkiin näyttämöllä eli balettiin, oopperaan, operettiin ja musikaaliin - tutustutaan Suomen musiikkielämään - tutustutaan rockin ja jazzin vaiheisiin meillä ja muualla - tutustutaan keskeisiin eri maiden ja kulttuurien musiikkityyleihin

tutustumista - 9. luokan päättötyönä musiikkidiplomi ja musiikkinäytelmä tai musikaali		

MUSIIKKILUOKKATODISTUS

Oppilas saa musiikkiluokalta 9. luokan jälkeen päättötodistuksen liitteenä erillisen musiikkiluokkatodistuksen, jonka on vahvistanut opetuslautakunta. Oppilaan päättötodistukseen merkitään, että oppilas on ollut perusopetuksessa musiikkiluokalla.

Todistuksessa eritellään oppilaan tiedot ja taidot laulussa, soitossa ja musiikkitietoudessa sanallisesti (tyydyttävä, hyvä, kiitettävä, erinomainen). Lisäksi kerrotaan osallistumisesta koulun musiikkitoimintaan, kuten laulu- ja soitinyhtyeisiin, luokkaorkesteriin, koulun, kuoroon jne. Erityismainintoina kerrotaan oppilaan mahdollinen osallistuminen solisti- ja säestystehtäviin sekä afroamerikkalaisen musiikin perusteet –kurssin suoritus koulussa.

MUSIIKKILUOKKIEN OPETUSSUUNNITELMA
Martinlaakson koulu

Musiikkiluokkien musiikki

Martinlaakson koulun musiikkiluokkien opetussuunnitelman pohjana on Vantaan kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelma. Martinlaakson koulussa on rikas ja monipuolinen konsertti- ja tapahtumakulttuuri. Musiikkiluokkien työskentelyssä painotetaan esitysten valmistamista. Luokan yhteisten esitysten lisäksi kannustetaan oma-aloitteiseen musiikin tekemiseen pienryhmissä. Lisäksi tuetaan oppilaiden omaa soitto- ja lauluharrastusta sekä yhteismusisointitaitoja. Musiikkituntien lisäksi oppilaiden musiikkiharrastusta pyritään tukemaan kerhotoiminnalla sekä yhteistyöllä lähiympäristön musiikkioppilaitosten kanssa.
Musiikkiluokkatoiminnalla tuetaan yhtenäiskoulun yhteishenkeä sekä eri-ikäisten ja erilaisten ihmisten kohtaamista kouluyhteisössä.

Vuosiluokkakokonaisuus 3.-6.

Martinlaakson koulun musiikkiluokkien opetussuunnitelman pohjana on Vantaan kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelma. Yleisopetuksen oppimäärän lisäksi 3.-6. musiikkiluokilla kannustetaan oppilaita löytämään itselleen mieleisiä musisoinnin tapoja ja valitsemaan oma instrumentti (soitin tai laulu). Oppilaita kannustetaan musiikin harrastamiseen myös koulutyön ulkopuolella. Yhteismusisoinnin perustaitoja opiskellaan luokkayhtyeessä, luokkakuorossa ja musiikkiluokkien yhteisissä kokoonpanoissa. Harjoitellaan musiikkiesityksen valmistamisen ja esiintymisen taitoja. Kannustetaan ylläpitämään luovaa suhdetta musiikkiin, esimerkiksi tekemään omia sovituksia, sävellyksiä ja koreografioita.

Vuosiluokkakokonaisuus 7.-9.

Musiikkiluokkien opetussuunnitelman pohjana on Vantaan kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelma. Tämän mukaisesti 7.-9. luokilla tutustutaan laaja-alaisesti musiikkiin ilmiönä sekä opiskellaan eri instrumenttien soittamista, kuitenkin perusoppimäärää syventäen.
Lisäksi ohjataan vahvistamaan omaa muusikkoutta itse valitulla instrumentilla (soitin tai laulu) ja pyritään tukemaan musiikkiharrastuksen omaehtoista jatkumista. Erityisesti vahvistetaan yhteismusisoinnin taitoja ja rohkaistaan musiikin luovaan tuottamiseen, esimerkiksi sovittamiseen, säveltämiseen ja omien koreografioiden tekemiseen.
Yläluokilla kannustetaan kasvamaan vastuulliseksi ja toiset huomioon ottavaksi musisoivan yhteisön jäseneksi. Harjoitellaan musiikillisten tilaisuuksien suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä pohditaan, miten musiikilla voidaan tukea omaa ja koko yhteisön hyvinvointia.

3. vuosiluokka

Yleisopetuksen musiikin 3. luokan oppimäärän lisäksi:

Opetuksen tavoitteet

Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, 5, 7, 9[1])
Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T1, 2, 7)
Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, 2, 3, 9)
Edistää luokan ryhmäytymistä yhdessä musisoiden. (T1)

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
Tutustutaan omaan ääneen instrumenttina.
Harjoitellaan luontevaa ja tervettä äänenkäyttöä.
Konserttiohjelmiston valmistaminen

SOITTAMINEN
Luokan yhteisen melodiasoittimen esim. nokkahuilun soiton opiskelu
Oppilas valitsee itselleen mahdollisuuksien mukaan soittimen, jossa aloittaa pitkäjänteisen harjoittelun.
Tutustutaan alustavasti bändisoittimiin.

MUSIIKKILIIKUNTA
Tutustutaan kontaktiharjoituksiin.

MUSIIKIN KUUNTELU
Pyritään järjestämään konsertti- ym. elävän musiikin kuuntelukokemuksia mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolella heti 3. luokalta lähtien.

MUSIIKIN TUNTEMUS
Nuottikuvan hahmottamisen ja seuraamisen harjoittelua luokan yhteisen musisoinnin ja mahdollisen oman soittimen soittamisen yhteydessä.

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
Opetellaan ymmärtämään oman osuuden merkitystä ryhmässä musisoinnissa.
Harjoitellaan esityksen valmistamisen prosessia: tavoitteiden asettaminen, tavoitteellinen harjoittelu, esiintymistilanteessa toimiminen ja työskentelyn aikainen ja esityksen jälkeinen arviointi.
Oppilas esiintyy ilta- /iltapäiväkonsertissa ainakin kerran lukukaudessa.

Arviointi

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

[1] Numeroinnilla viitataan siihen, mihin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nimettyihin tavoitealueisin kyseinen tavoite liittyy.

4. vuosiluokka

Yleisopetuksen musiikin 4. luokan oppimäärän lisäksi:

Opetuksen tavoitteet

Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, T5, T7, T9)
Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T1, T2, T7)
Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, T2, T3, T9)
Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
Vahvistetaan luontevaa ja tervettä äänenkäyttöä.
Konserttiohjelmiston valmistaminen

SOITTAMINEN
Viimeistään 4. luokalla oppilas valitsee itselleen mahdollisuuksien mukaan soittimen, jossa aloittaa pitkäjänteisen harjoittelun.
Luokan yhteisen melodiasoittimen esim. nokkahuilun soiton opiskelu
Jatketaan bändisoittimiin tutustumista.

MUSIIKKILIIKUNTA
Tehdään kontaktiharjoituksia.
Tutustutaan kehorytmiikkaan.

MUSIIKIN KUUNTELU
Pyritään järjestämään konsertti- ym. elävän musiikin kuuntelukokemuksia mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolella.

MUSIIKIN TUNTEMUS
Nuottikuvan hahmottamisen ja seuraamisen vahvistaminen soittamisen ja laulamisen tukena.
Tutustuminen sointumerkkeihin (duuri- ja mollisoinnut).

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
Opetellaan ymmärtämään oman osuuden merkitystä ryhmässä musisoinnissa.
Harjoitellaan esityksen valmistamisen prosessia: tavoitteiden asettaminen, tavoitteellinen harjoittelu, esiintymistilanteessa toimiminen ja työskentelyn aikainen ja esityksen jälkeinen arviointi.
Oppilas esiintyy ilta- /iltapäiväkonsertissa ainakin kerran lukukaudessa.

Arviointi

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

5. vuosiluokka

Yleisopetuksen musiikin 5. luokan oppimäärän lisäksi:

Opetuksen tavoitteet

Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, T5, T7, T9)
Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T1, T2, T7)
Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, T2, T3, T9)
Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
Luonteva ja terve äänenkäyttö
Harjoitellaan moniäänisyyttä.
Konserttiohjelmiston valmistaminen

SOITTAMINEN
Luokan yhteisen melodiasoittimen esim. nokkahuilun soiton opiskelu
Oppilas syventää oman soittimen soittotaitojaan.
Syvennetään bändisoittimien tuntemusta.

MUSIIKKILIIKUNTA
Syvennetään kehorytmiikkataitoja.

MUSIIKIN KUUNTELU
Pyritään järjestämään konsertti- ym. kuuntelukokemuksia mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolella.

MUSIIKIN TUNTEMUS
Intervallien, tonaliteetin ja harmonioiden opiskelu laulamisen ja soittamisen yhteydessä.
Musisoitavan aineksen musiikkisanaston ja -termistön opiskelu.

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
Opetellaan ymmärtämään oman osuuden merkitystä ryhmässä musisoinnissa.
Harjoitellaan esityksen valmistamisen prosessia: tavoitteiden asettaminen, tavoitteellinen harjoittelu, esiintymistilanteessa toimiminen ja työskentelyn aikainen ja esityksen jälkeinen arviointi.
Oppilas esiintyy ilta- /iltapäiväkonsertissa ainakin kerran lukukaudessa.

Arviointi

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

6. vuosiluokka

Yleisopetuksen musiikin 6. luokan oppimäärän lisäksi:

Opetuksen tavoitteet

Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, T5, T7, T9)
Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T1, T2, T7)
Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, T2, T3, T9)
Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
Vahvistetaan luontevaa ja tervettä äänenkäyttöä.
Moniäänistä lauluohjelmistoa mahdollisuuksien mukaan.
Konserttiohjelmiston valmistaminen

SOITTAMINEN
Oppilas syventää oman soittimen soittotaitojaan.
Syvennetään bändisoittimien tuntemusta.

MUSIIKKILIIKUNTA
Syvennetään kehorytmiikkataitoja.

MUSIIKIN KUUNTELU
Pyritään järjestämään konsertti- ym. elävän musiikin kuuntelukokemuksia mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolella.

MUSIIKIN TUNTEMUS
Syvennetään intervallien, tonaliteetin ja harmonioiden opiskelua laulamisen ja soittamisen yhteydessä.
Musisoitavan aineksen musiikkisanaston ja -termistön opiskelua.

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
Opetellaan ymmärtämään oman osuuden merkitystä ryhmässä musisoinnissa.
Harjoitellaan esityksen valmistamisen prosessia: tavoitteiden asettaminen, tavoitteellinen harjoittelu, esiintymistilanteessa toimiminen ja työskentelyn aikainen ja esityksen jälkeinen arviointi.
Oppilas esiintyy ilta- /iltapäiväkonsertissa ainakin kerran lukukaudessa.

Arviointi

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman 6. luokan päätteeksi annettavan arvioinnin kriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

7. vuosiluokka

Yleisopetuksen musiikin 7. luokan oppimäärän lisäksi:

Opetuksen tavoitteet

Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2,3, 4, 6, 12)
- Ohjata löytämään mieleinen musisoinnin tapa

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T2, 3, 9)
- Ohjata toimimaan osana luokkayhtyettä

Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, 2, 3)
- Ohjata hahmottamaan esityksen valmistamisen prosessi
- Ohjata tavoitteelliseen prosessityöskentelyyn
- Ohjata ymmärtämään ja hallitsemaan esiintymisjännitystä

Ohjata tunnistamaan musisointiin liittyviä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä (T8, 10, 11)
- Ohjata havainnoimaan ääniympäristöä ja vaikuttamaan siihen

Edistää luokan ryhmäytymistä yhdessä musisoiden. (T1)
- Ohjata hahmottamaan jäsenyys luokkayhteisössä
- Ohjata hahmottamaan oman toiminnan merkitys luokkayhteisölle

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Laulaminen äänenmurroksen aikana
- Mikrofonilaulaminen
- Äänissä laulaminen
- Lauletaan luokkakuorona
- Lauletaan musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN
- Omien musiikillisten taitojen syventäminen valitsemallaan instrumentilla

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Erilaiset kuuntelutavat ja -tilanteet
- Erilaisten musiikkityylien ominaispiirteitä ja yhtymäkohtia

LUOVA TUOTTAMINEN
- Luokan yhteisten kappaleiden sovittamiseen osallistuminen

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Musiikki osana ihmisten elämää
- Musiikki, melu ja kuulonsuojelu
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Luokan yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen, minä osana luokkayhtyettä
- Musiikkiluokkien yhteisten esitysten ja konserttien valmistamiseen osallistuminen, minä musiikkiluokkalaisten yhteisön jäsenenä
- Harjoitellaan esityksen valmistamisen prosessia: tavoitteiden asettamista, tavoitteellista harjoittelua, esiintymistilanteessa toimimista sekä arviointia työskentelyn aikana ja sen jälkeen

Arviointi

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

8. vuosiluokka

Yleisopetuksen musiikin 8. luokan oppimäärän lisäksi:

Opetuksen tavoitteet

Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, 3, 4, 6, 12)
- Kannustaa musiikin luovaan tuottamiseen

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T2, 3, 9)
- Ohjata musisoimaan luokkayhtyeen lisäksi pienryhmässä
- Ohjata kehittämään harjoittelutaitoja pienryhmän keskinäisessä työskentelyssä neuvotellen ja käyttäen hyväksi ryhmän jäsenten erilaisia taitoja ja vahvuuksia

Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, 2, 3)
- Tukea tavoitteellisessa prosessityöskentelyssä
- Ohjata ymmärtämään ja hallitsemaan esiintymisjännitystä

Ohjata tunnistamaan musisointiin liittyviä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä (T8, 10, 11)
- Ohjata ymmärtämään musiikin merkitystä yhteisön elämässä

Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)
- Ohjata hahmottamaan jäsenyys luokkayhteisössä
- Ohjata hahmottamaan oman toiminnan merkitys luokkayhteisölle

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Laulaminen äänenmurroksen aikana
- Mikrofonilaulaminen
- Äänissä laulaminen

SOITTAMINEN
- Omien musiikillisten taitojen syventäminen valitsemallaan instrumentilla

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Erilaiset kuuntelutavat ja -tilanteet
- Erilaisten musiikkityylien ominaispiirteitä ja yhtymäkohtia
- Populaarimusiikin historia
- Näyttämömusiikki

LUOVA TUOTTAMINEN
- Luokan yhteisten kappaleiden sovittamiseen osallistuminen
- Sovittaminen ja mahdollisesti säveltäminen pienyhtyeessä

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Musiikilla voi vaikuttaa
- Musiikki tuntuu koko kehossa
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen
- Musiikillinen yhteistyö myös muiden kuin musiikkiluokkalaisten kanssa

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Luokan yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen, minä osana luokkayhtyettä
- Musisoiminen pienryhmissä
- Musiikkiluokkien yhteisten esitysten ja konserttien valmistamiseen osallistuminen, minä musiikkiluokkalaisten yhteisön jäsenenä

Arviointi
Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

9. vuosiluokka

Opetuksen tavoitteet
Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, 3, 4, 6, 12)
- Ohjata kehittämään itsenäisen musiikillisen työskentelyn taitoja
- Kannustaa musiikin luovaan tuottamiseen

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T2, 3, 9)
- Kannustaa kehittämään musiikillisia yhteistyötaitojaan pienryhmässä
- Ohjata kehittämään harjoittelutaitoja pienryhmän keskinäisessä työskentelyssä neuvotellen ja käyttäen hyväksi ryhmän jäsenten erilaisia taitoja ja vahvuuksia

Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, 2, 3)
- Ohjata suunnittelemaan, valmistamaan ja arvioimaan esityksiä ja musiikkitilaisuuksia
- Ohjata ymmärtämään ja hallitsemaan esiintymisjännitystä

Ohjata tunnistamaan musisointiin liittyviä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä (T8, 10, 11)
- Ohjata pohtimaan musiikin merkitystä ja asemaa omassa elämässä

Ohjata edistämään luokan ja koulun yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)
- Ohjata hahmottamaan oman toiminnan merkitys luokka- ja kouluyhteisölle
- Ohjata yhteistyöhön ja muiden kouluyhteisön jäsenten musisoinnin avustamiseen

Keskeiset sisällöt
LAULAMINEN
- Äänissä laulaminen
- Lauletaan luokkakuorona
- Lauletaan musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN
- Omien musiikillisten taitojen syventäminen valitsemallaan instrumentilla.

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Musiikkia ja muusikoita eri maanosista, tyyleistä ja aikakausilta.

LUOVA TUOTTAMINEN
- Luokan yhteisten kappaleiden sovittamiseen osallistuminen
- Sovittaminen ja mahdollisesti säveltäminen pienyhtyeessä
- Oman musiikillisen näyttötyön suunnittelu, toteuttaminen ja esille tuominen

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Minä musiikin harrastajana, musiikki hyvinvointini tukena
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen
- Musiikillinen yhteistyö myös muiden kuin musiikkiluokkalaisten kanssa

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Oman musiikillisen näyttötyön suunnittelu, toteuttaminen ja esille tuominen. Näyttötyö voi olla itsenäinen projekti tai osuus yhteisessä projektissa, esim. Rooli tai tehtävä musiikkinäytelmässä. Näyttötyön mahdollisuuden sovitaan 9. luokan alkaessa.
- Luokan yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen, vastuullinen toiminta osana luokkayhtyettä
- Musisoiminen pienryhmissä, vastuullinen toiminta yhtyeen jäsenenä
- Musiikkiluokkien yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen, vastuullinen toiminta musiikkiluokkalaisten yhteisön jäsenenä
- Vastuullinen osallistuminen koulun musiikkitilaisuuksien suunnitteluun ja toteuttamiseen

Arviointi

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman päättöarviointikriteerien mukaan.
Arvioinnissa painotetaan erityisesti
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMA
Mikkolan koulu

Johdanto

Mikkolan koulussa toimivat musiikkiluokat luokka-asteilla 3. – 9. Musiikkiluokalla opiskelu aloitetaan 3. luokalla, joten oppilaat valitaan musikaalisuustestien perusteella 2. luokan aikana. Testissä mitataan oppilaan melodia- ja rytmitajua. Pyrkijän ei siis tarvitse osata esim. soittaa mitään instrumenttia tullakseen valituksi.

Musiikin osaamisen pohja luodaan koulussamme klassisella musiikilla, kansanmusiikilla ja lasten ikäkauteen sopivilla lauluilla. Yläkoulussa soitetaan tunneilla bändisoittimia. Koulussamme käytetään solmisointipedagogiikkaa nuotinluku- ja -kirjoitustaidon oppimiseen.

Musiikin opiskelussa painotetaan yhteismusisointia. Oppilas valitsee kolmannen luokan aikana orkesterisoittimen ja aloittaa soitinopiskelun. Jokaiselle luokalle pyritään muodostamaan oma luokkaorkesteri, ja oppilaat aloittavat säännöllisen orkesterisoiton 5. luokalla. Koulussa toimii kaksi orkesteria – Vegan orkesteri ja Sinfoniaorkesteri. Soitinopiskelua ja soitinhankintoja pyritään järjestämään yhteistyössä Vantaan musiikkiopiston kanssa.

Kolmas- ja neljäsluokkalaiset muodostavat yhdessä kuoron, jossa harjoitellaan moniäänistä lapsikuoro-ohjelmistoa. Myös yläluokkalaiset (7-9. lk) muodostavat oman kuoronsa, jossa lauletaan sekakuorolauluja.

Musiikkiluokilla järjestetään omia ja musiikkiluokkien yhteisiä konsertteja, jotka antavat mahdollisuuden esiintymistaitojen kartuttamiseen. Joulu- ja kevätkonserteissa esiinnytään luokittain, kuoroilla ja orkestereilla ja kaikki musarit yhdessä. Sooloesiintymiseen on mahdollisuus matineoissa ja koulun tilaisuuksissa. Lisäksi musiikkiluokkalaiset käyvät esiintymässä koulun ulkopuolella ja tekevät yhteistyötä alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa.

Tavoitteet

Musiikkiluokkien musiikinopetuksen tavoitteet ovat lähtökohdiltaan samat kuin yleisopetuksessa (Opetushallituksen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Vantaan kaupunkitasoinen opetussuunnitelma). Niiden lisäksi tavoitteissa painottuvat seuraavat:

Oppilas
- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen osaamisen eri alueilla, erityisesti laulamisessa ja omassa soittimessaan (T2)
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta musisointitilanteissa (T8)
- oppii ymmärtämään, havainnoimaan ja käyttämään musiikin eri elementtejä (T3)
- osallistuu esiintymistilanteisiin ja ottaa niistä vastuuta (T1, T2)

Arviointi
Arviointi noudattaa opetushallituksen antamia musiikin arviointiohjeita. Musiikkiluokalla oppilaan arvioinnin lähtökohtana painottuvat musiikinopetuksen tiedolliset ja taidolliset tavoitteet, sekä oppilaan monipuolinen musiikillinen osallistuminen ja toiminta **koulussa**. Musiikkiluokan oppilaan arviointi sisältää keskeisiä oppilaan musiikillista kokonaiskehitystä mittaavia alueita, kuten:
- laulu- ja soittotaidon kehittyminen yksin ja ryhmässä,

- rytmi- ja melodiatajun kehittyminen,
- muoto- ja tyylitajun kehittyminen,
- musiikillisen muistin kehittyminen,
- oppilaan luovuuden kehittyminen erilaisissa musiikkitoiminnoissa.

Arvosanaa annettaessa voidaan painottaa oppilaan parasta osaamisaluetta, joten arvosana koostuu eri alueiden arvioinnista, mutta ei välttämättä niiden keskiarvosta.

Musiikkiluokan oppilaan arvosana musiikissa ei ole verrannollinen tavallisella luokalla opiskelevan oppilaan musiikin arvosanan kanssa.

3.-4. -vuosiluokat

Musiikkiluokkien musiikinopetuksen tavoitteet ovat lähtökohdiltaan samat kuin yleisopetuksessa, mutta niiden lisäksi painotetaan:

LAULAMINEN
- Yksiäänisiä lauluja, joista edetään kaanoneihin ja moniäänisyyteen
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Osallistuminen 3.-4. -luokkien kuoroon
- Säveltapailun alkeet

SOITTAMINEN
- Oman orkesterisoittimen soiton opiskelun aloittaminen
- Oppilas osallistuu oman soittimensa kanssa yhteismusisointiin
- Luokan yhteisen melodiasoittimen, esim. nokkahuilun, opiskelu

MUSIIKIN TUNTEMUS JA KUUNTELU
- Yleisen opetussuunnitelman mukaisia asioita opiskellaan laulamisen ja soittamisen keinoin
- Intervalleihin tutustuminen laulaen ja nuottikuvan avulla
- Duuri-molli -tonaliteetti
- Opetellaan tunnistamaan keskeisiä taidemusiikin teoksia

ESIINTYMINEN
- Yhteiset konsertit
- Koulun juhlat ja tilaisuudet
- Esiintyminen mahdollisuuksien mukaan koulun ulkopuolella

5.-6. -vuosiluokat

Keskeiset sisällöt perusopetuksen opetussuunnitelman lisäksi:

LAULAMINEN
- Moniäänisiä lauluja
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Säveltapailun perusteet

SOITTAMINEN
- Oman orkesterisoittimen soiton opiskelu
- Osallistuminen koulun orkesteriin omalla soittimella
- Yhteissoittoa koulu- ja bändisoittimilla

MUSIIKIN TUNTEMUS JA KUUNTELU
- Yleisen opetussuunnitelman mukaisia asioita opiskellaan laulamisen ja soittamisen keinoin
- Laajennetaan intervallien, tonaliteetin ja harmonioiden opiskelua
- Käsitellään musisoitavan aineksen musiikkisanastoa ja termistöä
- Opetellaan tunnistamaan keskeisiä taidemusiikin teoksia ja aikakausia

ESIINTYMINEN
- Yhteiset konsertit
- Koulun juhlat ja tilaisuudet
- Esiintyminen mahdollisuuksien mukaan koulun ulkopuolella

7.-9. -vuosiluokat

LAULAMINEN
- 3-4 -äänistä kuoro-ohjelmistoa, mahdollisuuksien mukaan myös sekakuoro-ohjelmistoa
- Osallistuminen 7.-9. -luokkien kuoroon
- Luonteva ja terve äänenkäyttö, laulaminen äänenmurroksen aikana
- Lauluohjelmistossa huomioidaan yleisen opetussuunnitelman sisällöt

SOITTAMINEN
- Oppilas ylläpitää ja kehittää osaamistaan erityisesti omassa soittimessaan
- Osallistuminen johonkin koulun orkesteriin

MUSIIKIN TUNTEMUS JA KUUNTELU
- Oppilas oppii ymmärtämään, analysoimaan ja käyttämään musiikin elementtejä, rytmiä, melodiaa, harmoniaa, dynamiikkaa ja sointivärejä musiikin rakentumisessa sekä niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- Oppilas omaa näkemyksen länsimaisen musiikin kehittymisestä sekä tunnistaa ja erottaa musiikin eri lajeja, tyylipiirteitä ja rakenteita
- Oppilasta ohjataan omaan musiikilliseen ajatteluun ja omien näkemystensä esittämiseen

ESIINTYMINEN
- Yhteiset konsertit
- Koulun juhlat ja tilaisuudet, myös oppilaiden omatoimisesti valmistamia esityksiä
- Esiintyminen mahdollisuuksien mukaan koulun ulkopuolella
- Yläkoulun aikana voidaan myös toteuttaa projekti, konsertti tai konserttimatka

Peltolan koulun 7.-9.-musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelma

JOHDANTO

Peltolan koulussa painotetaan kokonaisvaltaista musiikin tekemistä. Musiikin opetus on jaettavissa kolmeen osa-alueeseen, musisointi, musiikin kuuntelu ja musiikin tuntemus, joista musiikin kuuntelemisen taito on perustana kaikelle musiikilliselle toiminnalle:
- äänenkäyttöä kehittäviä harjoituksia ja eri laulutyyleihin perehdyttävää moniäänistä ohjelmistoa ottaen huomioon poikien äänen muuntuminen yläasteen aikana
- yhteissoittoa kehitetään edelleen orkesterissa ja bändeissä, joiden monipuolista ohjelmistoa (eri tyylejä, kulttuureja jne.) valittaessa huomioidaan oppilaiden soittamisen taso
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua ja tuottamista ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen

Syventävä laulun ja yhteissoiton opiskelu tapahtuu koulun kuorossa ja orkesterissa sekä erilaisissa laulu- ja soitinyhtyeissä. Näihin musiikkiluokkalaiset osallistuvat omien taitojensa mukaan opettajan ohjauksen perusteella. Kaikille musiikkiluokkalaisille annetaan mahdollisuuksia esiintymiskokemukseen. Musiikkiluokkien joka lukuvuotiset konsertit ovat hyviä tilaisuuksia oppilaiden esiintymisille. Lisäksi musiikkiluokkalaiset esiintyvät koulun juhlissa ja muissa tapahtumissa.

7. VUOSILUOKKA

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

Opetuksen tavoitteet
Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2,3, 4, 6, 12)
- Ohjata löytämään mieleinen musisoinnin tapa

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T2, 3, 9)
- Ohjata toimimaan osana luokkayhtyettä

Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, 2, 3)
- Ohjata hahmottamaan esityksen valmistamisen prosessi
- Ohjata tavoitteelliseen prosessityöskentelyyn
- Ohjata ymmärtämään ja hallitsemaan esiintymisjännitystä

Ohjata tunnistamaan musisointiin liittyviä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä (T8, 10, 11)
- Ohjata havainnoimaan ääniympäristöä ja vaikuttamaan siihen

Edistää luokan ryhmäytymistä yhdessä musisoiden. (T1)
- Ohjata hahmottamaan jäsenyys luokkayhteisössä
- Ohjata hahmottamaan oman toiminnan merkitys luokkayhteisölle

Numeroinnilla viitataan siihen, mihin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nimettyihin tavoitealueisin kyseinen tavoite liittyy.

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN

- Luonteva ja terve äänenkäyttö
-Laulaminen äänenmurroksen aikana
- Mikrofonilaulaminen
- Äänissä laulaminen
- Lauletaan luokkakuorona
- Lauletaan musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN
- Omien musiikillisten taitojen syventäminen valitsemallaan instrumentilla tai instrumenteilla

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Erilaiset kuuntelutavat ja -tilanteet
- Erilaisten musiikkityylien ominaispiirteitä ja yhtymäkohtia
-Blues
-Ooppera, operetti ja musikaali
-Rock-musiikin historiaa ja taustaa

LUOVA TUOTTAMINEN
- Luokan yhteisten kappaleiden sovittamiseen osallistuminen
-Musikaalista improvisointia pienissä ryhmissä

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Musiikki, melu ja kuulonsuojelu
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Luokan yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen
- Musiikkiluokkien yhteisten esitysten ja konserttien valmistamiseen osallistuminen

ARVIOINTI

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti

1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä

2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä

3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

8. VUOSILUOKKA

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

Opetuksen tavoitteet
Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, 3, 4, 6, 12)
- Kannustaa musiikin luovaan tuottamiseen

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T2, 3, 9)
- Ohjata musisoimaan luokkayhtyeen lisäksi pienryhmässä

- Ohjata kehittämään harjoittelutaitoja pienryhmän keskinäisessä työskentelyssä neuvotellen ja käyttäen hyväksi ryhmän jäsenten erilaisia taitoja ja vahvuuksia

Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, 2, 3)
- Tukea tavoitteellisessa prosessityöskentelyssä
- Ohjata ymmärtämään ja hallitsemaan esiintymisjännitystä

Ohjata tunnistamaan musisointiin liittyviä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä (T8, 10, 11)
- Ohjata ymmärtämään musiikin merkitystä yhteisön elämässä

Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)
- Ohjata hahmottamaan jäsenyys luokkayhteisössä
- Ohjata hahmottamaan oman toiminnan merkitys luokkayhteisölle

Numeroinnilla viitataan siihen, mihin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nimettyihin tavoitealueisin kyseinen tavoite liittyy.

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Laulaminen äänenmurroksen aikana
- Mikrofonilaulaminen
- Äänissä laulaminen
-lauletaan luokkakuorona
-lauletaan musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN
- Omien musiikillisten taitojen syventäminen valitsemallaan instrumentilla tai instrumenteilla

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Erilaiset kuuntelutavat ja -tilanteet
- Erilaisten musiikkityylien ominaispiirteitä ja yhtymäkohtia
- Populaarimusiikin eri tyylejä
-Länsimaisen taidemusiikin taustaa ja eri tyylikausiin tutustumista
-Suomalainen kansanmusiikki

LUOVA TUOTTAMINEN
- Luokan yhteisten kappaleiden sovittamiseen osallistuminen
- Musikaalista improvisointia pienissä ryhmissä

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Musiikki, melu ja kuulonsuojelu
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Luokan yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen
- Musiikkiluokkien yhteisten esitysten ja konserttien valmistamiseen osallistuminen

ARVIOINTI

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti

1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä

2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä

3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

9. VUOSILUOKKA

Keskeiset sisällöt yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman lisäksi:

Opetuksen tavoitteet
Kannustaa oppilasta kehittämään omaa muusikkouttaan valitsemallaan musisoinnin tavalla. (T2, 3, 4, 6, 12)
- Ohjata kehittämään itsenäisen musiikillisen työskentelyn taitoja
- Kannustaa musiikin luovaan tuottamiseen

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan yhteismusisointitaitojaan. (T2, 3, 9)
- Kannustaa kehittämään musiikillisia yhteistyötaitojaan pienryhmässä
- Ohjata kehittämään harjoittelutaitoja pienryhmän keskinäisessä työskentelyssä neuvotellen ja käyttäen hyväksi ryhmän jäsenten erilaisia taitoja ja vahvuuksia

Ohjata oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan. (T1, 2, 3)
- Ohjata suunnittelemaan, valmistamaan ja arvioimaan esityksiä ja musiikkitilaisuuksia
- Ohjata ymmärtämään ja hallitsemaan esiintymisjännitystä

Ohjata tunnistamaan musisointiin liittyviä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä (T8, 10, 11)
- Ohjata pohtimaan musiikin merkitystä ja asemaa omassa elämässä

Ohjata edistämään luokan ja koulun yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)
- Ohjata hahmottamaan oman toiminnan merkitys luokka- ja kouluyhteisölle
- Ohjata yhteistyöhön ja muiden kouluyhteisön jäsenten musisoinnin avustamiseen

Numeroinnilla viitataan siihen, mihin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nimettyihin tavoitealueisin kyseinen tavoite liittyy.

Keskeiset sisällöt
LAULAMINEN
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Laulaminen äänenmurroksen aikana
- Mikrofonilaulaminen
- Äänissä laulaminen
-osallistuminen luokkakuoroon
-musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa laulaminen

SOITTAMINEN
- Omien musiikillisten taitojen syventäminen valitsemallaan instrumentilla tai instrumenteilla

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Erilaiset kuuntelutavat ja -tilanteet
- Erilaisten musiikkityylien ominaispiirteitä ja yhtymäkohtia

LUOVA TUOTTAMINEN
-Luokan oman musiikillisen produktion tuottaminen lukuvuoden aikana: päätetään produktion muoto; musikaali, konsertti, musiikillinen näytelmä tai sävellys tai jokin muu muoto
-työstetään lukuvuoden aikana produktiota niin, että jokainen löytää itselleen sopivan työskentelytavan luovuuden esille tuomiseen
-Tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Musiikki, melu ja kuulonsuojelu
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
-Koulun juhlissa ja muissa tilaisuuksissa esiintyminen.
-Musiikkiluokkien yhteisten esitysten ja konserttien valmistamiseen osallistuminen
-Musiikkiproduktion tuottaminen lukuvuoden aikana.

ARVIOINTI

Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan erityisesti

1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä

2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä

3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMA, SIMONKALLIO

JOHDANTO

Valtakunnallisten perusteiden lisäksi Vantaan peruskoulun musiikkiluokkien opetuksen tavoitteena on auttaa musikaalisuustestin perusteella valittuja oppilaita kehittämään omaa erityisosaamisen aluettaan tavoitteellisesti, aktiivisesti ja pitkäjänteisesti. Opetuksessa painotetaan oppilaan omaa musisointia laulamalla ja soittamalla, sekä syvennetään musiikkitietoutta monipuolisesti.

Simonkallion koulussa musiikkiluokkalaisten opiskelu pohjautuu paitsi valtakunnalliseen musiikin opetussuunnitelmaan, erityisesti Vantaan kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelmaan, jonka osa-alueita sekä syvennetään että laajennetaan musiikkiluokkalaisten opetussuunnitelmassa. Osa-alueiden tavoitteet ovat vaativampia ja sisältöalue laajempi kuin kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelmassa. Koulussamme painotus on klassisen taidemusiikin opetuksessa sekä sinfoniaorkesteri- ja kuorotoiminnassa muita musiikkityylejä kuitenkaan unohtamatta. Koulu tarjoaa myös bändikerhotoimintaa mahdollisuuksien mukaan. Jokainen musiikkiluokkalainen valitsee itselleen sinfoniaorkesterisoittimen, jonka soittaminen ja soittotunneilla käyminen samoin kuin jossakin koulun kuorossa laulaminen ovat edellytyksenä musiikkiluokalla opiskelemiselle koko alakoulun ajan.

Musiikin opetus on jaettavissa kolmeen osa-alueeseen, musisointi, musiikin kuuntelu ja musiikin tuntemus, joista musiikin kuuntelemisen taito on perustana kaikelle musiikilliselle toiminnalle:

- äänenkäyttöä kehittäviä harjoituksia ja eri laulutyyleihin perehdyttävää moniäänistä ohjelmistoa ottaen huomioon poikien äänen muuntuminen yläasteen aikana,
- yhteissoittoa kehitetään edelleen erilaisissa orkestereissa ja pienyhtyeissä, joiden monipuolista ohjelmistoa (eri tyylejä, kulttuureja jne.) valittaessa huomioidaan oppilaiden soittamisen taso,
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua ja tuottamista ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen.

Syventävä laulun ja yhteissoiton opiskelu tapahtuu luokkaopiskelun lisäksi koulun kuoroissa ja orkestereissa sekä erilaisissa laulu- ja soitinyhtyeissä, jotka voivat toimia koulun kerhoina. Näihin musiikkiluokkalaiset osallistuvat omien taitojensa mukaan opettajan ohjauksen perusteella.

Kaikille musiikkiluokkalaisille annetaan mahdollisuuksia esiintymiskokemukseen. Musiikkiluokkien joka lukuvuotiset yhteiset konsertit ja luokkien omat tai yhteiset matineat ovat hyviä tilaisuuksia oppilaiden esiintymisille. Myös koulupäivien ulkopuolisella ajalla toteutettavat esiintymiset kuuluvat olennaisena osana musiikkiluokkalaisen opiskeluun.

Arviointi
Arviointi noudattaa opetushallituksen antamia musiikin arviointiohjeita. Musiikkiluokalla oppilaan arvioinnin lähtökohtana painottuvat musiikinopetuksen tiedolliset ja taidolliset tavoitteet, sekä oppilaan monipuolinen musiikillinen osallistuminen ja toiminta **koulussa**. Musiikkiluokan oppilaan arviointi sisältää keskeisiä oppilaan musiikillista kokonaiskehitystä mittaavia alueita, kuten:
- laulu- ja soittotaidon kehittyminen yksin ja ryhmässä,
- rytmi- ja melodiatajun kehittyminen,
- muoto- ja tyylitajun kehittyminen,
- musiikillisen muistin kehittyminen,
- oppilaan luovuuden kehittyminen erilaisissa musiikkitoiminnoissa.

Arvosanaa annettaessa voidaan painottaa oppilaan parasta osaamisaluetta, joten arvosana koostuu eri alueiden arvioinnista, mutta ei välttämättä niiden keskiarvosta.

Musiikkiluokan oppilaan arvosana musiikissa ei ole verrannollinen tavallisella luokalla opiskelevan oppilaan musiikin arvosanan kanssa.

Vuosiluokka 3

Opetuksen tavoitteet

- Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
- Oppilas oppii kiinnittämään huomiota sävelpuhtauteen yksiäänisissä lauluissa ja oppii luontevaa äänenkäyttöä. (T2)
- Oppilas valitsee itselleen oman soittimen, jossa aloittaa pitkäjänteisen harjoittelun. (T2)
- Oppilas ilmaisee itseään musiikillisen keksinnän keinoin joko laulaen, soittaen tai liikkuen. (T3, T6)
- Oppilas oppii kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia sekä ymmärtää oman osuutensa merkityksen ryhmässä musisoinnissa. (T4)
- Oppilas opettelee ymmärtämään musiikin käsitteitä ja merkintätapoja sekä tutustuu muutamaan keskeiseen säveltäjään ja teokseen musisoinnin yhteydessä, ja saa mahdollisuuden suorittaa Musiikin perusteet 1 - opinnot. (T7)
- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)
Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta. (L4)
Työelämätaidot ja yrittäjyys: Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)
Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa. (L7)
Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN

- terve äänenkäyttö
- puhdas yksiäänisyys
- äänenkäytön harjoituksia, melodiatoistot, tutustutaan moniäänisyyteen esim. kaanoneiden avulla, kaksiäänisyys
- kansanlauluja, **suomalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä, tehdään yhteistyötä mm. ympäristöopin kanssa
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi
- kuorotoiminta jossakin koulun kuorossa

SOITTAMINEN

- oppilas aloittaa oman sinfoniaorkesterisoittimen opiskelun tai jatkaa jo aiemmin soittamansa sinfoniaorkesterisoittimen soittotunneilla käymistä
- oppilas opiskelee nokkahuilun ja mahdollisuuksien mukaan muiden koulusoittimien soittamista
- oppilas soittaa luokan sinfoniaorkesterissa

MUSIIKILLINEN KEKSIMINEN

- musiikkiliikuntaa yhteistyössä liikunnan kanssa, koska musiikin tuntimäärä on rajallinen
- Improvisaatio muutamaa säveltä käyttäen esim. pentatonisella asteikolla koulusoittimin tai omalla soittimella
- erilaisten äänilähteiden käyttäminen musiikillisessa keksinnässä
- yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa

MUSIIKIN KUUNTELU

Oma kuuntelu:

- sävelpuhtauden kuuntelemisen opettelu
- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa

Tunnistava kuuntelu:

- tunnelmien ja mielikuvien löytäminen ja tunnistaminen musiikissa
- tunnistaa joitakin yksittäisiä soittimia orkesterimusiikista
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin säveltäjiin ja teoksiin, sisältönä mm. suomalainen kansanmusiikki, ohjelmamusiikki ja musiikkisadut, esimerkiksi **joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, Rautavaaran Cantus Arcticus, Prokofjevin Pekka ja susi**

MUSIIKIN TUNTEMUS

Musiikin teoria ja säveltapailu:

- Musiikin perusteet 1 -kurssin aineksen harjoittelu

Musiikkitietous:

- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin säveltäjiin ja teoksiin, sisältönä mm. luokan orkesterissa soitettava musiikki ja kuunteluosuudessa mainittu musiikki

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- harjoitellaan esiintymistilanteita ja esiinnytään oppilaan ja ryhmän valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin
- tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (päiväkodit, vanhainkodit, lähikoulut...)
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Vuosiluokka 4

Opetuksen tavoitteet

- Syvennetään kolmannella luokalla opittuja asioita.
- Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
- Oppilas oppii kiinnittämään huomiota sävelpuhtauteen yksiäänisissä lauluissa ja oppii luontevaa äänenkäyttöä. (T2)
- Oppilas jatkaa oman soittimensa pitkäjänteistä ja säännöllistä harjoittelua. (T2)
- Oppilas ilmaisee itseään musiikillisen keksinnän keinoin joko laulaen, soittaen tai liikkuen. (T3, T6)
- Oppilas oppii kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia sekä ymmärtää oman osuutensa merkityksen ryhmässä musisoinnissa. (T4)
- Oppilas opettelee ymmärtämään musiikin käsitteitä ja merkintätapoja sekä tutustuu muutamaan keskeiseen säveltäjään ja teokseen musisoinnin yhteydessä, ja saa mahdollisuuden suorittaa Musiikin perusteet 1 - opinnot. (T7)

- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Laaja-alainen osaaminen
Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)
Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta. (L4)
Työelämätaidot ja yrittäjyys: Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta. (L6)
Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa. (L7)

Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
- terve äänenkäyttö
- puhdas yksiäänisyys
- äänenkäytön harjoituksia, melodiatoistot, moniäänisyys
- kansanlauluja, **suomalaista ja pohjoismaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä, tehdään yhteistyötä mm. ympäristöopin kanssa
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi
- kuorotoiminta jossakin koulun kuorossa

SOITTAMINEN
- oppilas jatkaa sinfoniaorkesterisoittimen opiskelua ja käy säännöllisesti instrumenttinsa soittotunneilla
- oppilas opiskelee nokkahuilun ja mahdollisuuksien mukaan muiden koulusoittimien soittamista
- oppilas soittaa luokan sinfoniaorkesterissa

MUSIIKILLINEN KEKSIMINEN
- musiikkiliikuntaa yhteistyössä liikunnan kanssa, koska musiikin tuntimäärä on rajallinen
- improvisaatio muutamaa säveltä käyttäen esim. pentatonisella asteikolla koulusoittimin tai omalla soittimella
- erilaisten äänilähteiden käyttäminen musiikillisessa keksinnässä

yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa
MUSIIKIN KUUNTELU
Oma kuuntelu:
- sävelpuhtauden kuuntelemisen opettelu
- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa

Tunnistava kuuntelu:
- tunnelmien ja mielikuvien löytäminen ja tunnistaminen musiikissa
- tunnistaa joitakin yksittäisiä soittimia orkesterimusiikista
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen

- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin säveltäjiin ja teoksiin, sisältönä mm. suomalainen kansanmusiikki, pohjoismainen musiikki ohjelmamusiikki ja musiikkisadut, esimerkiksi joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, **osia Vivaldin Vuodenajoista**, **Griegin Peer Gynt**

MUSIIKIN TUNTEMUS
Musiikin teoria ja säveltapailu:
- Musiikin perusteet 1 -kurssin aineksen harjoittelu ja **mahdollisuus MuPe 1 -opintojen suorittamiseen.**

Musiikkitietous:
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin säveltäjiin ja teoksiin, sisältönä mm. luokan orkesterissa soitettava musiikki ja kuunteluosuudessa mainittu musiikki

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- harjoitellaan esiintymistilanteita ja esiinnytään oppilaan ja ryhmän valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin
- tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (päiväkodit, vanhainkodit, lähikoulut...)
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Vuosiluokka 5
Opetuksen tavoitteet
Jatketaan edellisillä vuosiluokilla aloitettujen tavoitteiden syventämistä ja lisäksi:

- Oppilas opettelee improvisoimaan sekä oppii tuottamaan ja jäsentelemään omia musiikillisia ideoita ääniä, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen, suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin. (T5)
- Oppilas ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. Oppilas oppii käyttämään ääntään monipuolisesti sekä kehittämään musiikillista ilmaisuaan laulaen, soittaen ja liikkuen yksin ja ryhmässä. Oppilas oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä ja tutustuu musiikin eri lajeihin ja tyyleihin (T6)
- Oppilas edistyy musiikin teorian ja säveltapailun opinnoissa ja saa opettajan valinnan mukaan mahdollisuuden suorittaa Musiikin perusteet 2 -kurssin. (T7)
- Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä osaa huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)
- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Oppilas kehittää yhteissoittotaitojaan ja yhteislaulutaitojaan kouluorkesterissa, koulukuorossa ja yhtyeissä. Oppilas osallistuu esiintymisiin ja oppii esiintymistaitoja (T9)

  Laaja-alainen osaaminen
  Syvennetään edellisillä vuosiluokilla opittuja taitoja ja lisäksi:
  (L1) **Ajattelu ja oppimaan oppiminen:** Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.
  (L2) **Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu:** Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

(L3**) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot:** Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.
(L4) **Monilukutaito:** Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.
(L5) **Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen:** Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.
(L6) **Työelämätaidot ja yrittäjyys:** Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.
(L7) **Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen:** Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa.

Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.
Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN

- terve ja monipuolinen äänenkäyttö
- moniäänisyys
- ikäkaudelle sopivia lauluja monipuolisesti eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, **esim. Eurooppa,** tehdään yhteistyötä mm. ympäristöopin kanssa
- **äänenhuolto, äänenmurros, äänityypit**
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi
- kuorotoiminta koulun kuorossa

SOITTAMINEN

- luokkasoittimina nokkahuilu ja oma orkesterisoitin
- **kitaran, basson ja lyömäsoittimien alkeet**
- **tutustuminen suomalaisiin kansansoittimiin mahdollisuuksien mukaan, esim. kannel**
- luokkaorkesteritoiminta
- kehittyminen oman orkesterisoittimen soittamisessa ja orkesterisoittimen soittotunneilla käyminen

MUSIIKILLINEN KEKSINTÄ

- omien musiikillisten ideoiden tuottaminen
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- **tutustuminen elektronisiin äänilähteisiin ja musiikin tietokoneohjelmien käyttöön**
- yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa

MUSIIKIN KUUNTELU
Oma kuuntelu:

- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa
- **muiden kuuntelu yhteismusisoinnissa**
- **tunnelmien ja mielikuvien tunnistaminen**
- **kuulon huolto**

Tunnistava kuuntelu:

- tunnistaa yksittäisen soittimen esim. orkesteriteoksesta
- Kriittinen kuuntelu
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen

- **esim. Sibelius Tuonelan joutsen, Valse Triste, Benjamin Britten Young person`s guide to orchestra, näyttämömusiikki esim. Maija Poppanen, W.A. Mozart Taikahuilu**

MUSIIKIN TUNTEMUS
Musiikin teoria ja säveltapailu:

- opiskellaan **Musiikin perusteet 2 -kurssin sisältöjä** (mm. sävellajeja ja intervalleja) sekä syvennetään säveltapailun osaamista

Musiikkitietous:

- **tutustutaan joihinkin Euroopan maiden taide- ja kansanmusiikkiin**
- **tutustutaan joidenkin oman aikamme säveltäjien musiikkiin (esim. Rautavaara, Sallinen, Kuusisto)**
- **alustavaa tutustumista taidemusiikin historian aikakausiin, esimerkiksi luokkaorkesterin ohjelmiston perusteella**
- tutustuminen Suomen taide- ja kansanmusiikkiin

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- esiinnytään oppilaan ja ryhmän valmiuksien sekä käytettävissä olevan ajan tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti
- tarjotaan oppilaille positiivisia ja mahdollisimman monipuolisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin, **vastuullistetaan oppilaita suunnittelu- ja valmistelutyössä**
- tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (päiväkodit, vanhainkodit, lähikoulut...)
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- **musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille, tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan uskonnon, elämänkatsomustiedon, ympäristöopin ja liikunnan kanssa**
- **yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa, tutustuminen alueelliseen musiikkielämään**
- **musiikki mediassa**

Vuosiluokka 6

Opetuksen tavoitteet
Jatketaan edellisillä vuosiluokilla aloitettujen tavoitteiden syventämistä ja lisäksi:

- Oppilas opettelee improvisoimaan sekä oppii tuottamaan ja jäsentelemään omia musiikillisia ideoita ääniä, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen, suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin. (T5)
- Oppilas ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. Oppilas oppii käyttämään ääntään monipuolisesti sekä kehittämään musiikillista ilmaisuaan laulaen, soittaen ja liikkuen yksin ja ryhmässä. Oppilas oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä ja tutustuu musiikin eri lajeihin ja tyyleihin (T6)
- Oppilas edistyy musiikin teorian ja säveltapailun opinnoissa ja saa opettajan valinnan mukaan mahdollisuuden suorittaa Musiikin perusteet 2 -kurssin. (T7)
- Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä osaa huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)
- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Oppilas kehittää yhteissoittotaitojaan ja yhteislaulutaitojaan kouluorkesterissa, koulukuorossa ja yhtyeissä. Oppilas osallistuu esiintymisiin ja oppii esiintymistaitoja (T9)

Laaja-alainen osaaminen
Syvennetään edellisillä vuosiluokilla opittuja taitoja ja lisäksi:
(L1) **Ajattelu ja oppimaan oppiminen:** Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.
(L2) **Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu:** Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.
(L3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.
(L4) Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.
(L5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.
(L6) Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.
(L7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa. Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
- terve ja monipuolinen äänenkäyttö
- moniäänisyys
- ikäkaudelle sopivia lauluja monipuolisesti eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, alustava tutustuminen muiden maanosien musiikkiin, **esim. Afrikka, Aasia,** tehdään yhteistyötä esim. ympäristöopin kanssa
- äänenhuolto, äänenmurros, äänityypit
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi
- kuorotoiminta koulun kuorossa

SOITTAMINEN
- luokkasoittimina nokkahuilu ja oma orkesterisoitin
- kitaran, basson ja lyömäsoittimien alkeet, bändisoittoa mahdollisuuksien mukaan
- tutustuminen suomalaisiin kansansoittimiin mahdollisuuksien mukaan, esim. kannel
- luokkaorkesteritoiminta
- kehittyminen oman orkesterisoittimen soittamisessa ja orkesterisoittimen soittotunneilla käyminen

MUSIIKILLINEN KEKSINTÄ
- omien musiikillisten ideoiden tuottaminen
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- tutustuminen elektronisiin äänilähteisiin ja musiikin tietokoneohjelmien käyttöön
- yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa, esimerkiksi musiikkiliikunta

MUSIIKIN KUUNTELU
Oma kuuntelu:
- oman osuuden hahmottaminen yhteismusisoinnissa
- muiden kuuntelu yhteismusisoinnissa

- Tunnelmien ja mielikuvien tunnistaminen
- kuulon huolto

Tunnistava kuuntelu:

- tunnistaa yksittäisen soittimen esim. orkesteriteoksesta
- Kriittinen kuuntelu
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- **näyttämömusiikki esim. Oopperan kummitus, Sound of music**

MUSIIKIN TUNTEMUS

Musiikin teoria ja säveltapailu:

- opiskellaan Musiikin perusteet 2 -kurssin sisältöjä (mm. sävellajeja ja intervalleja) sekä syvennetään säveltapailun osaamista
- **opettajan valinnan mukaisesti mahdollisuus suorittaa Musiikin perusteet 2 -kurssi**

Musiikkitietous:

- tutustutaan joihinkin Euroopan maiden sekä alustavasti myös muiden maanosien taide- ja kansanmusiikkiin
- tutustutaan joidenkin oman aikamme säveltäjien musiikkiin (esim. Rautavaara, Sallinen, Kuusisto)
- tutustumista taidemusiikin historian aikakausiin, esimerkiksi luokkaorkesterin ohjelmiston perusteella
- tutustuminen Suomen taide- ja kansanmusiikkiin

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- esiinnytään oppilaan ja ryhmän valmiuksien sekä käytettävissä olevan ajan tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti
- tarjotaan oppilaille positiivisia ja mahdollisimman monipuolisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin, vastuullistetaan oppilaita suunnittelu- ja valmistelutyössä
- Tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (päiväkodit, vanhainkodit, lähikoulut...)
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille, tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan uskonnon, elämänkatsomustiedon, ympäristöopin ja liikunnan kanssa
- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa, tutustuminen alueelliseen musiikkielämään
- musiikki mediassa

MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMA
Vantaankosken koulu

Vantaankosken koulun musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelman pohjana ovat Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Vantaan kaupungin yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelma, joiden sisältöjä on laajennettu syventämään oppilaan kokonaisvaltaista musiikillista osaamista.

Yleisopetuksen tavoitteiden lisäksi musiikkiluokan oppilas
- Kehittää omaa muusikkouttaan musiikin eri alueilla: laulamisessa, eri soitinten soittamisessa ja kuuntelemisessa.
- Harjaannuttaa yhteismusisointitaitojaan ja oppii tarkastelemaan ja arvioimaan omaa sekä muiden musiikkisuoritusta musisointitilanteissa.
- Ymmärtää musiikin merkintätapojen perusperiaatteita ja musiikkikäsitteitä.
- Kehittää esiintymistaitojaan ja ottaa vastuuta esiintymistilanteista.
- Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden.

VUOSILUOKKA 7

Musiikkiluokkien musiikinopetuksen tavoitteet ovat lähtökohdiltaan samat kuin yleisopetuksessa, mutta niiden lisäksi painotetaan:
- Oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä laulamisessa sekä soittamisessa
- Oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden suoritusta yhteismusisointitilanteissa
- Oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja oppii ottamaan niistä vastuuta
- Oppilas oppii käyttämään musiikin eri elementtejä

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Laulaminen äänenmurroksen aikana
- Harjoitellaan mikrofonilaulua
- Harjoitellaan moniäänisiä teoksia
- Lauletaan luokkakuorona
- Lauletaan musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN
- Harjoitellaan bändisoittimien eri soittotekniikoita edelleen
- Myös oppilaan oman soittimen (muu kuin bändisoitin) käyttöä hyödynnetään
- harjoitellaan vastuullista yhteismusisointia ryhmän jäsenenä
- Muodostetaan pienryhmistä bändejä ja soitinyhtyeitä
- harjoitellaan erilaisia rytmejä keho- ja rytmisoittimin
- opetellaan PA-tekniikan perusteita
- Oppilas osallistuu lisäksi mahdollisuuksien mukaan bändikerhoon, orkesteriin ja/tai kuoroon.

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Opitaan ymmärtämään ja hahmottamaan musiikin peruselementtejä
- Opitaan tunnistamaan ja käyttämään musiikin peruskäsitteitä ja esitysmerkintöjä
- Opitaan tunnistamaan ja erottamaan musiikin eri lajeja
- Ohjataan kuuntelukokemuksen sanallistamiseen, musiikilliseen ajatteluun ja näkemystensä esittämiseen.

LUOVA TUOTTAMINEN
- tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä esim. kuvataiteen, historian, äidinkielen, liikunnan kanssa
- rohkaistaan omaan musiikilliseen keksintään (esim. äänimaisemat, improvisointi)
- Ohjataan osallistumaan luokan omien sovitusten tekemiseen

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Musiikki osana ihmisten elämää
- mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa ja tutustuminen alueelliseen musiikkielämään
- Musiikki, melu ja kuulonsuojelu
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen

ESIINTYMINEN
- Luokan yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen
- Musiikkiluokkien yhteisten esitysten ja konserttien valmistamiseen osallistuminen
- Esiintymiset koulun juhlissa
- Harjoitellaan esitysten valmistamista, tavoitteiden asettamista, pitkäjänteistä harjoittelua, esiintymistilanteissa toimimista ja työskentelyn arviointia

ARVIOINTI
Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan
1) Omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

VUOSILUOKKA 8

Musiikkiluokkien musiikinopetuksen tavoitteet ovat lähtökohdiltaan samat kuin yleisopetuksessa, mutta niiden lisäksi painotetaan:
- Oppilaan omien musiikillisten taitojen ylläpitämistä ja edelleen kehittämistä sekä laulamisessa että soittamisessa
- Oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisointitilanteissa
- Oppilas oppii käyttämään musiikin eri elementtejä omien tuotosten tekemisessä
- Oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii ottamaan niistä vastuuta

Keskeiset sisällöt

LAULAMINEN
- Luonteva ja terve äänenkäyttö
- Laulaminen äänenmurroksen aikana
- Harjoitellaan mikrofonilaulua
- Harjoitellaan moniäänisiä teoksia
- Lauletaan luokkakuorona
- Lauletaan musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN
- Harjoitellaan bändisoittimien eri soittotekniikoita edelleen
- Myös oppilaan oman soittimen (muu kuin bändisoitin) käyttöä hyödynnetään

- harjoitellaan vastuullista yhteismusisointia ryhmän jäsenenä
- Muodostetaan pienryhmistä bändejä ja soitinyhtyeitä
- Oppilas osallistuu lisäksi mahdollisuuksien mukaan bändikerhoon, orkesteriin ja/tai kuoroon.

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS
- Syvennetään 7-luokalla opittuja taitoja
- Ohjataan edelleen kuuntelukokemuksen sanallistamiseen, musiikilliseen ajatteluun ja näkemystensä esittämiseen.
- Rock-musiikin historiaa
- Näyttämömusiikin eri lajeja

LUOVA TUOTTAMINEN
- tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä esim. kuvataiteen, historian, äidinkielen, liikunnan kanssa
- Rohkaistaan edelleen omaan musiikilliseen keksintään (esim. äänimaisemat, improvisointi)
- Ohjataan edelleen osallistumaan luokan omien sovitusten tekemiseen

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- Koulun myönteisen musiikkikulttuurin edistäminen

ESIINTYMINEN
- Luokan yhteisten esitysten valmistamiseen osallistuminen
- Musiikkiluokkien yhteisten esitysten ja konserttien valmistamiseen osallistuminen
- Esiintymiset koulun juhlissa
- Harjoitellaan esitysten valmistamista, tavoitteiden asettamista, pitkäjänteistä harjoittelua, esiintymistilanteissa toimimista ja työskentelyn arviointia

ARVIOINTI
Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan:
1) omien musiikillisten taitojen kehittämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

VUOSILUOKKA 9

Musiikinopetuksen yleisten tavoitteiden lisäksi musiikinopetuksessa painotetaan

• oppilaan omien musiikillisten taitojen kehittämistä laulamisessa ja soittamisessa
• oppilas harjoittelee edelleen arvioimaan omaa ja muiden musiikkisuoritusta yhteismusisoinnin aikana
• oppilas käyttää musiikin erilaisia elementtejä omien tuotosten tekemisessä
• oppilas osallistuu musiikkiluokkatoiminnan päättötyön suunnitteluun ja toteutukseen
• oppilas esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa ja konserteissa ja oppii ottamaan vastuuta tekemisistään

LAULAMINEN
- Harjoitellaan luontevaa ja tervettä äänenkäyttöä
- Harjoitellaan mikrofonilaulua
- Harjoitellaan moniäänisiä teoksia
- Lauletaan luokkakuorona ja lauluyhtyeissä
- Lauletaan musiikkiluokkien yhteisessä kuorossa

SOITTAMINEN

- bändisoittotaitojen syventäminen ja vahvistaminen
- harjoitellaan edelleen vastuullista yhteismusisointia ryhmän jäsenenä
- Yhteismusisointia bändeissä ja soitinyhtyeissä

LUOVA TUOTTAMINEN
- Oppilaat suunnittelevat ja toteuttavat 9.lk:n keväällä joko konsertin tai musikaalin
- rohkaistaan omaan musiikilliseen keksintään mm. omien sovitusten ja sävellysten tekemiseen
- TVT-tekniikan mahdollinen hyödyntäminen

ESIINTYMINEN
- Esiintymiset koulun juhlissa ja muissa tilaisuuksissa
- Päättötyökonsertin tai -musikaalin esittäminen keväällä

ARVIOINTI
Arviointi tapahtuu yleisopetuksen musiikin opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaan. Arvioinnissa painotetaan:
1) Omien musiikillisten taitojen hyödyntämistä
2) sitoutunutta ja vastuuntuntoista työskentelyä
3) luokan yhteisiin esityksiin osallistumista

YLÄSTÖN KOULUN MUSIIKKILUOKKIEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMA

Ylästön koulun musiikkiluokkien musiikin opetussuunnitelman pohjana ovat Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Vantaan kaupungin musiikin opetussuunnitelma, jonka sisältöjä on laajennettu syventämään oppilaan kokonaisvaltaista musiikillista osaamista. Musiikinopetuksen ytimenä on musiikkiluokillakin toiminnallisuus ja monipuolinen musisointi.

Musiikkiluokkien musiikinopetuksen tavoitteet ovat samat kuin yleisopetuksessa. Niiden lisäksi tavoitteena on, että oppilas

- Kehittää omaa muusikkouttaan musiikin eri alueilla: laulamisessa, eri soitinten soittamisessa, liikkumisessa ja kuuntelemisessa. (T2, T5, T7, T9)
- Harjaannuttaa yhteismusisointitaitojaan. (T1, T2, T7)
- Ymmärtää musiikin merkintätapojen perusperiaatteita ja musiikkikäsitteitä. (T3, T6)
- Kehittää esiintymistaitojaan ja ottaa vastuuta esiintymistilanteista. (T1, T2, T3, T9)
- Edistää luokan yhteishenkeä ja hyvinvointia yhdessä musisoiden. (T1)

Numeroinnilla viitataan siihen, mihin Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nimettyihin tavoitealueisin kyseinen tavoite liittyy.

Opetussuunnitelma on laadittu siten, että luokat 3. ja 4. sekä 5. ja 6. muodostavat parin, jossa edellisen vuoden sisältöjä syvennetään seuraavana vuonna. Aikaisemmin opittuja sisältöjä kuljetetaan mukana, jotta opettajan on helppo nähdä mitä oppilaalta kunakin vuonna edellytetään. Uudet sisällöt on lihavoitu.

Musiikkiluokat järjestävät vuosittain yhden konsertin. Musiikkiluokkalaisille pyritään järjestämään kuoro-, orkesteri- ja bänditoimintaa koulun kerhoissa. Vantaan musiikkiopisto järjestää koulullamme soitonopetusta, johon musiikkiluokkalaisten toivotaan osallistuvan.

Arviointi

Arviointi noudattaa opetushallituksen antamia musiikin arviointiohjeita. Musiikkiluokalla oppilaan arvioinnin lähtökohtana painottuvat musiikinopetuksen tiedolliset ja taidolliset tavoitteet, sekä oppilaan monipuolinen musiikillinen osallistuminen ja toiminta **koulussa**. Musiikkiluokan oppilaan arviointi sisältää keskeisiä oppilaan musiikillista kokonaiskehitystä mittaavia alueita, kuten:
- laulu- ja soittotaidon kehittyminen yksin ja ryhmässä,
- rytmi- ja melodiatajun kehittyminen,
- muoto- ja tyylitajun kehittyminen,
- musiikillisen muistin kehittyminen,
- oppilaan luovuuden kehittyminen erilaisissa musiikkitoiminnoissa.

Arvosanaa annettaessa voidaan painottaa oppilaan parasta osaamisaluetta, joten arvosana koostuu eri alueiden arvioinnista, mutta ei välttämättä niiden keskiarvosta.

Musiikkiluokan oppilaan arvosana musiikissa ei ole verrannollinen tavallisella luokalla opiskelevan oppilaan musiikin arvosanan kanssa.

VUOSILUOKKA 3

TAVOITTEET

Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
Oppilas oppii luontevaa äänenkäyttöä ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)
Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)
Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)
Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)
Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle.(L7)

Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

KESKEISET SISÄLLÖT

LAULAMINEN
- **kansanlauluja, kalevalaisia lauluja ym. suomalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä
- Luodaan perustaa luontevaan äänenkäyttöön: **tehdään helppoja äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys),** melodiatoistot, **tutustutaan moniäänisyyteen laulamalla kaanoneita ja helppoja kaksiäänisiä lauluja.**
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, **konserttiohjelmisto**

SOITTAMINEN
- Oppilas saa kokemuksia **melodia- ja sointusoitinten soitosta:**
  Laattasoittimet (mallettiharjoitukset, laattasoittimien perustekniikat, ostinatosäestykset)
  Nokkahuilu
  Kantele (I-V-soinnut)
  Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset)
- **Tutustutaan alustavasti bändisoittimiin (esim. sähköbasson vapaat kielet, helpotetut rumpukompit)**
- **kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina**

MUSIIKKILIIKUNTA
- **Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä**
- laulu- ja piirileikit, lorut, **tanssit**
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- **syketajun vahvistaminen**

MUSIIKIN KUUNTELU
- **tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia**
- **Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti**
- **erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen** esim. Liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- **Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)**
- **Tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin esim. joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, Rautavaaran Cantus Arcticus, Prokofjevin Pekka ja susi**

MUSIIKIN TUNTEMUS
- **Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, laulua ja soittoa apuna käyttäen.**

- **Opiskeltavat sisällöt:**
  - **Nuottiviivasto, nuottiavain**
  - **Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, vastaavat tauot**
  - **Tahdin käsite**
  - **Nuottinimet C-duurissa**
  - **Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo - diminuendo**
  - **Kertausmerkit**
  - Kolmijakoinen – tasajakoinen, **tahtiosoitukset 4/4 ja 3/4**

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja **kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin** sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

VUOSILUOKKA 4

TAVOITTEET

Syvennetään edellisellä vuosiluokalla opiskeltuja taitoja:
Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)
Oppilas osaa käyttää ääntään luontevasti ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)
Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)
Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)
Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)
Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle.(L7)

Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

KESKEISET SISÄLLÖT

LAULAMINEN
- kansanlauluja, **Pohjoismaalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä, tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- Luodaan perustaa luontevaan äänenkäyttöön: tehdään helppoja äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys), melodiatoistot, harjoitellaan moniäänistä laulua laulamalla kaanoneita ja kaksiäänisiä lauluja.
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, konserttiohjelmisto

SOITTAMINEN

- Oppilas harjoittelee **melodia- ja sointusoitinten soittoa:**
  Laattasoittimet (mallettiharjoitukset, laattasoittimien perustekniikat, ostinatosäestykset)
  Nokkahuilu
  Kantele (I-**IV**-V-soinnut)
  Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset, **kysymys-vastaus, soolo-tutti**)
  Tutustutaan sointusoittoon **ukulelella**
- Tutustutaan bändisoittimiin (sähköbasson vapaat kielet, **peruskomppi rummuilla**)
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

MUSIIKKILIIKUNTA
- Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä
- laulu- ja piirileikit, lorut, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU
- tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia
- Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- **erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen** esim. liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin esim. joku Sibeliuksen teos, Tsaikovskin Pähkinänsärkijä, osia Vivaldin Vuodenajoista, **Griegin Peer Gynt**

MUSIIKIN TUNTEMUS
- Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, laulua ja soittoa apuna käyttäen.
- Opiskeltavat sisällöt:
  - Nuottiviivasto, nuottiavain
  - Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, **kuudestoistaosanuotti**, tauot
  - Tahdin käsite
  - Nuottinimet C-duurissa: **yksi- ja kaksiviivainen oktaaviala, ylennykset ja alennukset**
  - **Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen**
  - Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo – diminuendo
  - **Nopea – hidas, kiihtyen – hidastuen**
  - kertausmerkit
  - Kolmijakoinen – tasajakoinen, tahtiosoitukset 4/4 ja 3/4

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

VUOSILUOKKA 5

TAVOITTEET

Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. (T5)

Oppilas ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. (T6)
Oppilas opettelee ymmärtämään musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musisoinnin yhteydessä. (T7)
Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä osaa huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)
Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Laaja-alainen osaaminen

(L1) Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.
(L2) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.
(L3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.
(L4) Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.
(L5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.
(L6) Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.
(L7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa.

Tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

KESKEISET SISÄLLÖT

LAULAMINEN
- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, **esim. Eurooppa,** tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- Kehitetään edelleen luontevaan äänenkäyttöä: tehdään äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys) sekä **äänenmurrokseen**. Harjoitellaan moniäänistä laulua laulamalla kaanoneita ja **moniäänisiä lauluja**. Tutustutaan **mikrofoniin laulamiseen.**
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, konserttiohjelmisto

SOITTAMINEN
- Oppilas syventää **melodia- ja sointusoitinten soittotaitoa:**
  Laattasoittimet (erityyppiset ostinatosäestykset, **moniäänisyys**)
  Kantele (I-IV-V-soinnut, **melodiasoitto**)
  Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset, kysymys-vastaus, soolo-tutti, **soittimille ominaisia komppimalleja, esim. clave-rytmi**)
  Harjoitellaan sointusoittoa ukulelella/kitaralla
  Soitetaan bändisoittimia
  Tutustutaan PA-tekniikan perusteisiin
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina
- **Korvakuulosoitosta nuotinlukuun**

- **Oma musiikillinen keksintä ja improvisaatio osana yhteissoittoa**

MUSIIKKILIIKUNTA
- Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä
- Laulu- ja piirileikit, lorut, tanssit **(esim. tansseja eri puolilta maailmaa ja eri aikakausilta)**
- Musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- Syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU
- **Kuulonhuolto**
- **Oppilas tunnistaa sinfoniaorkesterin soittimet kuuntelemalla**
- Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen esim. liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- **Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)**
- **esim. Sibelius Tuonelan joutsen, Valse Triste, Benjamin Britten Young person`s guide to orchestra, näyttämömusiikki esim. Maija Poppanen, W.A. Mozart Taikahuilu**

MUSIIKIN TUNTEMUS
- Musiikin käsitteistöä opiskellaan liikettä, laulua ja soittoa apuna käyttäen.
- Opiskeltavat sisällöt:
    - Nuottiviivasto, nuottiavain
    - Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, kuudestoistaosanuotti, tauot, **synkooppi, pisteelliset nuotit**
    - Tahdin käsite
    - Nuottinimet C-duurissa: yksi- ja kaksiviivainen oktaaviala, ylennykset ja alennukset
    - Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen**, duuri- ja molliasteikko**
    - **intervallit**
    - Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo – diminuendo
    - Nopea – hidas, kiihtyen – hidastuen
    - Kolmijakoinen – tasajakoinen, tahtiosoitukset 4/4, ¾, 2/4
    - kertausmerkit
    - **nuottikuvat, esim. segno, coda, maalit**
    - **sinfoniaorkesterin soittimet**
    - **Erilaiset äänityypit**

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN
- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI
- **musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille, tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan uskonnon, elämänkatsomustiedon, ympäristöopin ja liikunnan kanssa**
- **yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa tutustuminen alueelliseen musiikkielämään**
- **musiikki mediassa**

VUOSILUOKKA 6

TAVOITTEET

Syvennetään edellisen vuoden tavoitteita:

- Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. (T5)
- Oppilasta ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. (T6)
- Oppilas ymmärtää musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musisoinnin yhteydessä. (T7)
- Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)
- Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Laaja-alainen osaaminen

(L1) Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.
(L2) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.
(L3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.
(L4) Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.
(L5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.
(L6) Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.
(L7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa.

KESKEISET SISÄLLÖT

LAULAMINEN

- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, **esim. Afrikka, Aasia,** tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- Kehitetään edelleen luontevaa äänenkäyttöä: tehdään äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen ja loruillen, tutustutaan äänen fysiologiaan ja äänenhuoltoon (hyvä lauluasento, hengitys) sekä äänenmurrokseen. Harjoitellaan moniäänistä laulua laulamalla kaanoneita ja moniäänisiä lauluja. Tutustutaan mikrofoniin laulamiseen.
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa esim. Maamme-laulu, Suvivirsi, konserttiohjelmisto

SOITTAMINEN

- Oppilas syventää melodia- ja sointusoitinten soittotaitoa:
  Laattasoittimet (erityyppiset ostinatosäestykset, moniäänisyys)
  Kantele (I-IV-V-soinnut, melodiasoitto)

Rytmisoittimet (perustekniikat, rytmisoitinsäestykset, kaikuharjoitukset, kysymys-vastaus, soolo-tutti, soittimille ja musiikkityyleille ominaisia komppimalleja, esim. clave-rytmi)
Harjoitellaan sointusoittoa ukulelella/kitaralla
Soitetaan bändisoittimia
Tutustutaan PA-tekniikan perusteisiin

- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina
- Korvakuulosoitosta nuotinlukuun
- Oma musiikillinen keksintä ja improvisaatio osana yhteissoittoa

MUSIIKKILIIKUNTA

- Kontaktiharjoitukset lähtökohtana turvalliselle vuorovaikutukselle musisoivassa ryhmässä
- Laulu- ja piirileikit, lorut, tanssit (esim. tansseja eri puolilta maailmaa ja eri aikakausilta)
- Musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- Syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- Kuulonhuolto
- Länsimaisen taidemusiikin historia pääpiirteittäin
- Näyttämömusiikki esim. Oopperan kummitus, Sound of Music
- Aktiivinen musiikin kuuntelu: oppilas ilmaisee kuulemaansa omakohtaisen toiminnan kautta esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- **erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen** esim. liikkeen, tanssin tms. toiminnan kautta
- Tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin (eri aikakausilta, eri kulttuureista)
- esim. Sibelius Tuonelan joutsen, Valse Triste, Benjamin Britten Young person`s guide to orchestra, näyttämömusiikki esim. Maija Poppanen, W.A. Mozart Taikahuilu

MUSIIKIN TUNTEMUS

- Syvennetään aiemmin opittua musiikin käsitteistöä:
  - Nuottiviivasto, nuottiavain
  - Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti, kuudestoistaosanuotti, tauot, synkooppi, pisteelliset nuotit
  - Tahdin käsite
  - Nuottinimet C-duurissa: yksi- ja kaksiviivainen oktaaviala, ylennykset ja alennukset
  - Duurin ja mollin kuulonvarainen tunnistaminen, duuri- ja molliasteikko
  - intervallit
  - Dynamiikka esim. Piano - forte, crescendo – diminuendo
  - Nopea – hidas, kiihtyen – hidastuen
  - Kolmijakoinen – tasajakoinen, tahtiosoitukset 4/4, ¾, 2/4
  - nuottikuvat, esim. segno, coda, maalit

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- Tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin valmistamalla kappaleita musiikkiluokkien konserttiin sekä mahdollisuuksien mukaan muihin koulun tilaisuuksiin.
- Harjoitellaan esiintymisetikettiä.
- Opetellaan yleisökäyttäytymistä koulun tilaisuuksissa ja käymällä erilaisissa konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille, tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa ilmiöpohjalta

- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa
- tutustuminen alueelliseen musiikkielämään
- musiikki mediassa

14 § Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ IK

VD/10132/12.00.01.02/2015

Vantaalla on laadittu Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 pohjalta kaupunkitasoiset osuudet opetussuunnitelman nk. yleisiin osiin, lukuihin 1-12 sekä oppiaineisiin. Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma noudattaa Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 rakennetta ja käsittelyjärjestystä.

Kaupunkitasoisen opetussuunnitelmatyön lähtökohtana on ollut toiminnan kehittäminen ja oppilaiden yhdenvertaisuuden lisääminen. Työn tavoitteena on ollut käydä ammatillista keskustelua siitä, mitä koulussa pitää edelleen kehittää, muuttaa tai jättää tarpeettomana pois.

Koska perusopetuksen opetussuunnitelma sisältää lukuisia päätettäviä asioita, on opetussuunnitelman eri osa-alueita tuotu opetuslautakunnan päätettäväksi kesäkuusta 2015 lähtien. Ohessa on listaus opetuslautakunnan päättämistä opetussuunnitelma-asioista kuluneelta vuodelta, jotka liittyvät kaupunkitasoiseen opetussuunnitelmaan. Listauksesta on jätetty pois palveluverkkoon liittyvät asiat, koulujen opetussuunnitelmien hyväksyminen ja opetussuunnitelman liitteiden hyväksyminen (romanikieli ja oppilaan oma äidinkieli).

Listaus opetuslautakunnan päättämistä opetussuunnitelma-asioista kuluneelta vuodelta:

- **Opetuslautakunta 9.6.2015 § 12**
  Vantaan suomenkielisen perusopetuksen tuntijako 1.8.2016 alkaen
- **Opetuslautakunta 17.8.2015 § 9**
  Vapaaehtoisen A2 – kielen kielivalikko
- **Opetuslautakunta 12.10.2015 § 12**
  Valinnaisuus suomenkielisessä perusopetuksessa opetussuunnitelman uudistuessa 1.8.2016–1.8.2019
- **Opetuslautakunta 9.11.2015**
  Muutos Vantaan suomenkielisen perusopetuksen tuntijakoon 1.8.2016 alkaen koskien fysiikan ja kemian oppiaineita **(§ 9)**
  Kaivokselan ja Rekolanmäen koulujen englanninkielisten luokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen **(§ 10)**
  Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako 1.8.2016 alkaen **(§ 11)**
  Vantaan musiikkiluokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen **(§ 12)**
- **Opetuslautakunta 8.12.2015 § 13**
  Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen (luvut 1-5, 7 ja 9-12)
- **Opetuslautakunta 15.2.2016**
  Oppiaineet Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelmassa 1.8.2016 alkaen **(§9)**
  Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman luku 6, Oppimisen arviointi 1.8.2016 alkaen **(§10)**
- **Opetuslautakunta 14.3.2016 § 13**
  Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman luku 8, Oppilashuolto, 1.8.2016 alkaen

Opetussuunnitelma on asiakirja johon viitataan usein valmistelutyössä. Valmistelutyötä selkiyttää se, että opetussuunnitelma-asiakirjalla on yksi hyväksymispäivämäärä opetuslautakunnasta. Tästä syystä opetuslautakunnalle on valmisteltu päätettäväksi suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma kokonaisuudessaan (sisältää kaikki yllä luetellut osa-alueet).

Kevään 2016 aikana huomattiin myös joitakin tarpeita täsmentää kaupunkitasoista opetussuunnitelmatekstiä. Täsmennykset on merkitty punaisella värillä ja yliviivauksilla kaupunkitasoiseen opetussuunnitelmaan (luvut 1-12).

Oppiaineita koskevat muutostarpeet huomattiin kun oppiaineiden opetussuunnitelmia alettiin siirtää sähköiselle Mediawiki -alustalle. Tavoitteena on ollut saada sähköisestä alustasta mahdollisimman yhdenmukainen kaikkien oppiaineiden osalta. Oppiaineisiin kohdistuneet muutokset on kuvattu alla.

Kuvaukset muutoksista suomenkielisen perusopetuksen oppiaineiden opetussuunnitelmissa

- oppiaineiden johdannot, kuvaukset oppimisympäristöstä, työtavoista, arvioinnista, ohjauksesta, eriyttämisestä ja tuesta on siirretty opetussuunnitelman nk. tukisivustolle, jotta niitä voidaan tarpeen vaatiessa täydentää
- kuvaukset taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista on siirretty opetussuunnitelman nk. tukisivustolle, koska koulut kuvaavat valinnaiset aineet lukuvuosisuunnitelmissaan
- joihinkin oppiaineisiin on lisätty suoria viittauksia valtakunnallisiin perusteisiin
- johdantotekstiä on täydennetty
- esiopetuksen asiat siirretty pois johdannosta opetussuunnitelman lukuun 1.5, Siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Vantaan suomenkielistä perusopetuksen opetussuunnitelmaa lukiessa on tärkeä aina ensin lukea Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (Koulujen on velvoittavana noudatettava Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.). Erityisen tärkeää tämä on silloin kun opettajat käyttävät oppiaineiden opetussuunnitelmia opetustyössään. Kaupunkitasoisissa oppiaineiden opetussuunnitelmissa on täsmennetty ja painotettu valtakunnallisia oppiaineiden opetussuunnitelmia oppiaineryhmien päättämillä tavoilla. Sähköiselle Mediawiki–alustalle tullaan laittamaan valtakunnallisista perusteista suoraan useita eri opetussuunnitelman osa-alueita, jotta ne ovat helposti opettajien luettavissa.

Pienryhmäisten uskontojen opetussuunnitelmat ja espanjan kielen opetussuunnitelma

Opetuslautakunnassa ei vielä ole hyväksytty pienryhmäisten uskontojen opetussuunnitelmia ja espanjan kielen (A2–oppimäärä) opetussuunnitelmaa.

Pienryhmäisten uskontojen opetussuunnitelmia on työstetty 12 opettajan voimin. Opettajat edustivat kattavasti pienryhmäisten uskontojen opetusta Vantaalla. Ryhmään kuului kolme ortodoksisen uskonnon, kaksi katolisen uskonnon, viisi islamin opettajaa sekä yksi buddhalaisen uskonnon ja yksi krishna liikkeen opettaja. Ryhmän puheenjohtajana toimi pienryhmäisten uskonnon opettajien tiiminvetäjä pääkoululta, Korson koululta.

Espanjan kielen opetussuunnitelmaa työsti espanjan kielen opettaja, joka myös osallistui englannin kielen opetussuunnitelman työstämiseen.

Kaikilla vantaalaisilla opettajilla on ollut mahdollisuus tutustua oppiaineiden opetussuunnitelmaluonnoksiin ja kommentoida niitä.

Opetussuunnitelmatyön ohjausryhmä on käsitellyt pienryhmäisten uskontojen opetussuunnitelmaluonnoksia kokouksessaan 30.5.2016.

Syksyllä 2016 valmistellaan opetuslautakunnan päätettäväksi vielä kahden oppiaineen opetussuunnitelmat (buddhalainen uskonto ja krishna liikkeen uskonto), koska näistä oppiaineista ei vielä ole Opetushallituksen valtakunnallisia perusteita.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 14

Perusopetuksen johtajan esitys:
Päätetään
a) hyväksyä liitteen mukainen Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma kaikkine osineen
b) että kohdassa a hyväksyttyyn asiakirjaan voidaan tehdä teknisiä, kielellisiä ja ulkoasuun liittyviä muutoksia kun opetussuunnitelma viedään sähköiselle alustalle

c) ottaa oppiaineiden opetussuunnitelmat käyttöön vuosiluokkien 1-6 osalta 1.8.2016. Kuitenkin 1.8.2016 alkavana lukuvuonna kuudennella vuosiluokalla opetetaan ympäristöopin asemasta biologiaa ja maantietoa sekä fysiikkaa ja kemiaa vuonna 2001 annetun valtioneuvoston asetuksen (1435/2001) ja sen laaditun opetussuunnitelman mukaisesti. Seitsemännen vuosiluokan osalta oppiaineiden opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2017, kahdeksannen vuosiluokan osalta 1.8.2018 sekä yhdeksännen vuosiluokan osalta 1.8.2019.

d) että opetussuunnitelman lukujen 1-12 mukaisesti laadittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön kaikilla vuosiluokilla 1.8.2016 lukuun ottamatta lukuun 6 sisältyviä päättöarviointia ja todistuksia koskevia määräyksiä sekä lukuun 12 sisältyviä valinnaisuutta koskevia määräyksiä. Näiltä osin käyttöönotto tapahtuu vuosiluokittain porrastettuna siten kuin edellä todetaan.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma luvut 1-12
- Vantaan suomenkielisen perusopetuksen tuntijako 1.8.2016 alkaen
- Kaivokselan ja Rekolanmäen koulujen englanninkielisten luokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen
- Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako 1.8.2016 alkaen
- Vantaan musiikkiluokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen
- Johdanto oppiaineisiin
- Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli ja kirjallisuus-oppimäärä
- Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä ja kirjallisuus-oppimäärä
- Ruotsin kieli, B1-oppimäärä
- Ruotsin kieli, A2-oppimäärä
- Englannin kieli, A-oppimäärä
- Espanjan kieli, A2-oppimäärä
- Ranskan kieli, A2-oppimäärä
- Ranskan kieli, B2-oppimäärä
- Saksan kieli, A2-oppimäärä
- Saksan kieli, B2-oppimäärä
- Venäjän kieli, A2-oppimäärä
- Venäjän kieli, B2-oppimäärä
- Matematiikka
- Biologia
- Maantieto
- Fysiikka
- Kemia
- Terveystieto
- Ympäristöoppi
- Uskonto-evankelisluterilainen
- Uskonto-islam
- Uskonto-katolinen
- Uskonto-ortodoksinen
- Elämänkatsomustieto
- Historia
- Yhteiskuntaoppi
- Musiikki
- Kuvataide
- Käsityö
- Liikunta
- Kotitalous
- Oppilaanohjaus

Täytäntöönpano: Suomenkielisen perusopetuksen tulosalue
-ote suomenkielisen perusopetuksen kouluille

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Kirsi Kolu, 040 7334 239, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Lotte Koivulainen, 040 5769 241, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

SISÄLLYS

1 Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta 4

1.1 **Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman laadinta ja rakenne** 4

1.2 **Laadintavaiheen yhteistyö eri toimijoiden kanssa** 4

1.3 **Vantaan suomenkielisen perusopetuksen arvo- ja visiotyöskentely opetussuunnitelman laatimisen lähtökohtana** 4

1.4 **Yhteistyö eri toimijoiden kanssa, opetussuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen sekä opetussuunnitelmaa täydentävät paikalliset suunnitelmat** 5

1.5 **Siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö** 5

1.5.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen esi- ja alkuopetuksessa 6

1.5.2 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen esi- ja alkuopetuksessa 7

1.6 **Opetusjärjestelyt, vuosiluokittain etenevä opetus, oppiainejakoisuus ja tuntijaot** .. 8

1.7 **Kieliohjelma** 8

1.8 **Valinnaiset aineet** 8

1.9 **Painotettu opetus** 9

1.10 **Oppilaanohjaus** 10

2 Perusopetus yleissivistyksen perustana 11

2.1 **Koulukohtaiset täsmennykset** 11

3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet 11

3.1 Koulukohtaiset täsmennykset 12

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri 12

4.1. Koulukohtaiset täsmennykset 12

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen 13

5.1 **Yhteinen vastuu koulupäivästä** 13

5.2 **Yhteistyö** 13

5.2.1 Oppilaiden osallisuus 13

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö 14

5.2.3 Aamu- ja Iltapäivätoiminta 14

5.3 **Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö** 14

5.4 **Opetuksen järjestämistapoja** 15

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP) 15

5.4.2 Yhdysluokkaopetus 15

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus 15

5.4.4 Joustava perusopetus 16

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa 16
5.5 **Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta** 17
5.5.1 Kirjastopalvelut 17
5.5.2 Kulttuuripalvelut 17
5.5.3 Liikuntapalvelut 18
5.5.4 Nuorisopalvelut 18
5.5.5 Vantaan luontokoulu 18
5.5.6 Vantaan seurakunnat 18
5.5.7 Yrityskyläyhteistyö 19
5.5.8 Koulun kerhotoiminta 19
5.5.9 Kouluruokailu 19
5.5.10 Koulumatkat ja koulukuljetukset 19
5.6 **Sidosryhmäyhteistyön toteutumisen seuranta** 20
5.7. **Koulukohtaiset täsmennykset** 20
6 Oppimisen arviointi 20
6.1 **Vantaan arviointikulttuurin painopisteet** 20
6.2 **Arviointi lukuvuoden aikana** 21
6.2.1 Itsearviointi ja vertaisarviointi 21
6.2.2 Arviointikeskustelu 22
6.3 **Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi** 22
6.4 **Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt** 22
6.5 **Valinnaisten aineiden arviointi** 23
6.6 **Päättöarviointi** 23
6.7 **Todistukset** 23
6.8 **Käyttäytymisen arviointi** 23
6.9 **Koulukohtaiset täsmennykset** 23
7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki 24
7.1 **Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet** 24
7.2 **Yleinen tuki** 25
7.3 **Tehostettu tuki** 25
7.4 **Erityinen tuki** 26
7.4.1 Oppiaineen yksilöllistäminen 26
7.4.2 Vantaan alue- ja kaupunkitasoiset erityisen tuen ryhmät 27
7.4.3 Pidennetty oppivelvollisuus 31
7.4.4 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus 31

7.5 **Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot** 31
7.5.1 Tukiopetus 31
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus 32
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet 32
7.6 Koulukohtaiset täsmennykset 33
8 Oppilashuolto 34
8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö 34
8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto 35
8.3. Yksilökohtainen oppilashuolto 42
8.4. Oppilashuoltosuunnitelmat 46
8.5. Koulukohtaiset täsmennykset 47
9 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä 48
9.1 Koulukohtaiset täsmennykset 49
10 Kaksikielinen opetus 49
11 Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus 50
12 Valinnaisuus perusopetuksessa 51
12.1 **Valinnaiset taide- ja taitoaineet** 51
12.2 **Muut valinnaiset aineet** 51
12.2.1 Urhea-yhteistyö 7.-9. luokilla 52
12.3 **Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät** 53

1 Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1 Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman laadinta ja rakenne

Vantaalla on laadittu Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 pohjalta kaupunkitasoiset osuudet lukuihin 1 -12. Koulut ovat täydentäneet omalta osaltaan lukuja 2 – 12. Oppiainekohtaiset opetussuunnitelmat on laadittu kaupunkitasoisina. Kaupunki- ja koulukohtaiset opetussuunnitelmat tallennetaan ~~ePerusteisiin~~ Mediawiki -alustalle.

Vantaalla kaupunkitasoinen opetussuunnitelma on laadittu koskemaan suomenkielistä perusopetusta, laajamittaista kaksikielistä opetusta (kielipainotteinen opetus, kielikylvyt) ja kokonaan englanninkielellä tapahtuvaa opetusta (Vantaan kansainvälinen koulu). Opetussuunnitelmassa noudatetaan Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman 2014 rakennetta ja käsittelyjärjestystä. ~~Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiosuuden jälkeen seuraa kussakin opetussuunnitelman yleisiä osia käsittelevässä luvussa kaupunkikohtainen osuus, joka täydentyy koulukohtaisilla osuuksilla. ePerusteissa kaikki luvun osat näkyvät peräkkäin.~~ Mediawiki –alustalla näkyy kaupunkitasoinen opetussuunnitelma luku kerrallaan. Luvut täydentyvät koulukohtaisilla osuuksilla. Vantaalla ei tehdä oppiainekohtaisiin opetussuunnitelmiin koulukohtaisia lisäyksiä, vaan koulut tarkentavat omia opetussuunnitelmiaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien, valinnaisaineiden ja ~~mahdollisten etäyhteyksien käyttämisen~~ erilaisten oppimis- ja verkkoympäristöjen hyödyntämisestä oppimisessa lukuvuosisuunnitelmissaan.

Vantaalla on laadittu perusopetusta täydentävän romanikielen opetussuunnitelma sekä perusopetusta täydentävän oman äidinkielen opetussuunnitelma, joka on yhteinen kaikille opetettaville kielille.

Vantaalla on laadittu erillinen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma, joka on myös yhteinen kaikille kouluille.

1.2 Laadintavaiheen yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Henkilöstö, oppilaat ja huoltajat ovat osallistuneet opetussuunnitelmien laadintaan, arviointiin ja kehittämiseen koulujen itse valitsemin tavoin.

Vantaan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä seuraavien sidosryhmien ja toimijoiden kanssa: Vantaan sosiaali- ja terveystoimi, Vantaan kaupunginkirjasto, Vantaan kaupungin kulttuuripalvelut, Vantaan kaupungin liikuntapalvelut, Vantaan nuorisopalvelut, Vantaan Luontokoulu, Vantaan seurakunnat, VANVARY ry (Vantaan vanhempainyhdistysten alueyhdistys), Vanhempainyhdistykset ja vanhempien foorumit, Vantti, Taloudellinen tiedotustoimisto TAT (Yrityskylä) ja Pääkaupunkiseudun Urheiluakatemia (Urhea).

Kaupunkitasoista opetussuunnitelmaa on työstetty myös varhaiskasvatuksen kanssa. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmatyöryhmät ovat kokoontuneet säännöllisesti opetussuunnitelmallisen jatkumon merkeissä.

1.3 Vantaan suomenkielisen perusopetuksen arvo- ja visiotyöskentely opetussuunnitelman laatimisen lähtökohtana

Vantaan kaupungin perusopetuksessa tehtiin mittava arvo- ja visiotyöskentely lukuvuoden 2013–2014 aikana. Kaikki koulut henkilökuntineen sekä osa oppilaista ja huoltajista osallistui työskentelyyn. Vantaan kaupungin arvot ja visiot sekä tässä työskentelyssä luotu arvopohja ovat olleet Vantaan ~~kaupungin~~ suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman laatimisen lähtökohtana.

1.4 Yhteistyö eri toimijoiden kanssa, opetussuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen sekä opetussuunnitelmaa täydentävät paikalliset suunnitelmat

Vantaan kaupungin oppilashuoltoa kuvaava luku on kirjoitettu yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen ja Vantaan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen kanssa. Sosiaali- ja terveystoimesta työskentelyyn osallistuivat kouluterveydenhoitajien, koululääkärien sekä koulukuraattorien esimiehet. Koulukohtaisia osioita on tehty osittain yhteistyössä huoltajien kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyötä kuvaava luku kirjoitettiin yhdessä Vantaan vanhempainyhdistysten alueyhdistys VANVARY ry.n kanssa. Koulukohtaisissa osioissa on tarkemmin kuvattu jokaisen koulun osalta yhteistyötä kotien kanssa. Koulukohtaisten lukujen valmistelu on toteutettu koulukohtaisesti vanhempien tapaamisissa, Wilma-kyselyiden avulla, vanhempainyhdistyksiä kuullen tai muulla koulun valitsemalla tavalla.

Vantaan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään ~~opettajien muodostaman~~ kaupunkitasoisen pedagogisen kehittämistiimin ja johtoryhmien ohjauksen (navigoinnit) avulla sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmia hyödyntäen.

Opetussuunnitelmaa täydentävät seuraavat paikalliset suunnitelmat: ~~jotka ovat opetussuunnitelman liitteenä:~~

- koulun lukuvuosisuunnitelma
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma
- koulun hyvinvointikansio
- Vantaan perusopetuksen oppilashuollon käsikirja
- suunnitelma kasvatuskeskusteluista ja kurinpidollisten keinojen käytöstä
- koulukohtainen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma HYVIS
- aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma
- kulttuurikasvatussuunnitelma
- koulun liikuntavuosi
- Vantaan monikulttuurisuusohjelma
- ympäristöohjelma
- Vantaan perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian taitotasot

1.5 Siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Esiopetuksesta kouluun siirryttäessä on Vantaalla käytössä EsKo-tiedonsiirtomalli (Esiopetuksesta kouluun-tiedonsiirtomalli), jonka mukaan esiopetuksen opettaja havainnoi lapsen taitoja, vahvuuksia ja tuen tarpeita esiopetusvuoden aikana, kerää tiedot EsKo-lomakkeelle, käy huoltajan kanssa arviointikeskustelun ja siirtää tiedot kouluun. Erityisen tuen järjestelyihin liittyvät huoltajien kuulemiset tehdään koulussa esiopetusvuoden kevään aikana. Vantaalla EsKo-prosessiin kuuluu lisäksi syksyisin pidettävä tiedonsiirron arviointitilaisuus, jossa arvioidaan kevään prosessia.

Vantaalla on käytössä esi- ja alkuopetuksen yhteisen toiminnan suunnitelma, johon ovat sitoutuneet kaikki esiopetusta järjestävät päiväkodit ja koulut, joissa on alkuopetuksen luokat. Suunnitelman mukaisesti jokaiselle päiväkodille on nimetty yhteistyökoulu. Syksyllä koulun koolle kutsumassa tapaamisessa suunnitellaan yhteistä toimintavuotta. Toiminnallinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että koulu-päiväkoti työpari järjestää lukuvuoden aikana vähintään kaksi yhteistä tapahtumaa ja / tai toimintakokonaisuutta, jossa esiopetukseen osallistuvat lapset ja koulun oppilaat toimivat yhdessä. Lisäksi luokanopettajat tutustuvat päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan ja esiopetuksen opettajat koulun opetussuunnitelmaan. Lukuvuoden lopussa päiväkodit ja koulut arvioivat toiminnallisen yhteistyön toteutumista.

Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueista Ajattelu ja oppimaan oppiminen sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen huomioidaan erityisesti esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä.

Koulu työstää lukuvuosisuunnitelman liitteeksi asiakirjan, jossa esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä kuvataan.

Kun oppilas siirtyy peruskoulun toiselta luokalta kolmannelle, hyödynnetään opettajan vaihtuessa koulun sisäisiä tiedonsiirtomenetelmiä. Tuen järjestelyihin liittyvät huoltajien kuulemiset tapahtuvat yläkoulussa. Oppilas, huoltaja ja opettaja käyvät arviointikeskustelun, jossa hyödynnetään oppilaan itsearviointia luvussa 6 kuvatulla tavalla.

Kuudennelta luokalta seitsemännelle vuosiluokalle siirryttäessä toteutetaan tiedonsiirto yläkoulun oppilashuollon, opinto-ohjaajan ja alakoulun luokanopettajien sekä oppilashuollon yhteistyönä. Erityisen tuen järjestelyihin liittyvät huoltajien kuulemiset tapahtuvat yläkoulussa. Kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle siirtymiseen liittyy oppilaan, huoltajan ja opettajan välinen arviointikeskustelu, jossa hyödynnetään oppilaan itsearviointia luvussa 6 kuvatulla tavalla.

Oppilaiden siirtymistä perusopetuksesta jatko-opintoihin tuetaan peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten monipuolisella yhteistyöllä. Yhdeksännen luokan oppilaille järjestetään mahdollisuuksia tutustua toisen asteen opintoihin oppilaitosvierailujen, kurkkauskurssien sekä esittelytilaisuuksien muodossa. Lisäksi oppilaille järjestetään kahden viikon työelämään tutustumisjakso. Opinnoissaan hyvin menestyneet yhdeksännen luokan oppilaat voivat mahdollisuuksien mukaan suorittaa lukion kursseja jo yhdeksännen luokan aikana.

Toisen asteen opintojen onnistuneen aloituksen varmistamiseksi Vantaalla käytetään tietojen siirtämisessä pääkaupunkiseudun yhteistä opiskelutietolomaketta. Lomakkeen tavoitteena on antaa toisen asteen oppilaitoksessa nuoren kanssa työskenteleville tietoja opiskelijan vahvuuksista sekä niistä osa-alueista, joissa hän tarvitsee tukea.

Henkilöstön välillä peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyömuotoja ovat: ylä- ja yhtenäiskoulujen opettajien tutustumisvierailut toisen asteen oppilaitoksiin, perusopetuksen ja toisen asteen opettajien välinen yhteistyö, oppilaanohjaajien tutustumistilaisuudet ja yhteiskokoukset toisen asteen kanssa sekä erityisopettajien ja opinto-ohjaajien vuosittaiset alueelliset työkokoukset. Ylä- ja yhtenäiskoulujen sekä toisen asteen oppilaitosten rehtorit tapaavat vuosittain.

1.5.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen esi- ja alkuopetuksessa

Ajattelu ja oppimaan oppimisen tavoitteena on lapsen tietoisuuden lisääntyminen omasta oppimisprosessista, oppimisen ilon vaaliminen, luottamuksen kehittyminen omaan osaami-

seen sekä itsearvioinnin harjoittelu. Tietoisuutta omasta oppimisprosessista kehitetään monipuolisten toiminnallisten työtapojen kautta. Työtavoissa korostuu vertaistyöskentely ja yhteistoiminnallinen oppiminen, leikki sekä oppimisprosessista kertominen. Lasta kannustetaan auttamaan ja tukemaan myös muita oppimisessa. Opettajat rohkaisevat lapsia luottamaan itseensä tarjoamalla myönteisiä oppimiskokemuksia. Itsearvioinnin opettelu aloitetaan esiopetuksessa. Itsearvioinnin avulla halutaan tukea motivaation syntymistä ja se perustuu lapsen ja opettajan väliseen avoimeen vuorovaikutukseen.

Vantaalla toteutetaan esi- ja alkuopetuksen toiminnallista yhteistyömallia. Toiminnallisen yhteistyön voi toteuttaa yhteistoiminnallisena projektina. Projekti voi olla esim. kirjaprojekti, luontopolku, taidenäyttely, musikaali tms. Lasten oma ideointi projektissa korostuu. Projektissa painotetaan ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja vuorovaikutuksen, ongelmanratkaisutehtävien ja vertaisoppimisen keinoin. Projektissa lapsi saa käyttää luontaista uteliaisuuttaan ja kokeilunhalua sekä kokea oivaltamisen iloa vertaisryhmän kanssa. Projektiin voidaan palata tai sitä voidaan jatkaa seuraavina vuosina koulussa.

Toiminnallinen yhteistyö perustuu esi- ja alkuopettajien yhteiseen suunnitteluun. Suunnittelussa tulee huomioida ohjaamisen pedagoginen tavoitteellisuus. Projektin toteutuksessa huomioidaan oppijoiden ikätason mukaiset itsearvioinnin taidot. Ohjaamisen menetelmien tavoitteena tulee olla lapsen ajattelun kehittyminen ja toimijuuden vahvistaminen. Projektiluontoisuus, johon sisältyy tavoite lopputuloksesta, prosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi, vahvistavat oppimista.

Esi- ja alkuopetuksen toiminnallisen yhteistyön yhteistyötapaamisessa arvioidaan yhteistoiminnallisen projektin sujumista: miten ajattelu ja oppimaan oppiminen toteutui yhteisessä projektissa sekä miten lasten osallisuus oli huomioitu.

1.5.2 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen esi- ja alkuopetuksessa

Esiopetuksen aikana jokainen lapsi tutustuu tieto- ja viestintäteknologisten -laitteiden (tvt) käyttöön. Esiopetuksessa tvt -laitteiden käytössä painotetaan lasten aktiivista toimintaa, leikkiä ja pelillisyyttä osana mediakasvatusta. Oppimisympäristö tukee tvt -taitojen kehittymistä. Pedagogiikassa korostuu yhdessä tekeminen ja uusien asioiden kokeilu. Tieto- ja viestintäteknologian käytöllä opetuksessa tuetaan lapsen ja oppilaan aktiivista roolia sekä syvennetään oppimista. Esiopetuksessa olevat lapset ja kasvattajat tutustuvat uuden teknologian käyttöön yhdessä. Eri taitotasoilla olevat tukevat toisiaan oppimisessa.

~~Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueista~~ Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen huomioidaan erityisesti esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä ja siirtymävaiheessa. Vantaalla esi- ja alkuopetuksessa tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen lähtökohtana on, että jokaiselle vantaalaiselle lapselle tarjotaan yhdenmukainen mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön esi- ja alkuopetuksen aikana. Tieto- ja viestintäteknologian opetuksen tavoitteena on tarjota valmiuksia toimia aktiivisesti tulevaisuuden yhteiskunnassa. Esi- ja alkuopetuksessa digitaalisia laitteita hyödynnetään osana pedagogiikkaa.

Esiopetuksessa noudatetaan Vantaan varhaiskasvatuksen Tieto- ja viestintätekniikan pedagogisen käytön strategiaa, perusopetuksessa Vantaan perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian taitotasoja.

1.6 Opetusjärjestelyt, vuosiluokittain etenevä opetus, oppiainejakoisuus ja tuntijaot

Vantaalla opetus voidaan järjestää yhdysluokkaopetuksena, mikäli se on koulun opetusjärjestelyjen kannalta tarkoituksenmukaista joko oppilasmäärän vuoksi tai pedagogisista syistä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi erityisopetuksen tai joustavan perusopetuksen ryhmittelyyn liittyvät järjestelyt. Opetusjärjestelyistä päättää koulun rehtori. Lisäksi opetus on toteutettu yhdysluokkaopetuksena montessoriopetusta tarjoavassa alakoulussa.

Vantaalla opetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä paitsi niille oppilaille, joille on tehty erillinen päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta (VSOP). Vuosiluokkiin sitomaton opetus mahdollistaa joko vuosiluokittain etenemistä hitaamman tai nopeamman opinnoissa etenemisen. Lisäksi perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilas noudattaa henkilökohtaista, vuosiluokkiin sitomatonta opetussuunnitelmaa (luku 5.4.1). Vantaalla opetus järjestetään oppiainejakoisena, poikkeuksena kuitenkin toiminta-alueittain annettava opetus (luku 7.4.4), jossa opetus on kokonaan eheytettyä.

Vantaan Opetuslautakunta on päätöksessään (9.11.2015) hyväksynyt tuntijaot. Kaikki suomenkielisen perusopetuksen luokat noudattavat samaa tuntijakoa, poikkeuksina painotettua musiikinopetusta antavat musiikkiluokat, laajamittaista kaksikielistä opetusta antavat kieliluokat sekä Vantaan kansainvälinen koulu. Tuntijaot ovat opetussuunnitelman liitteenä. Opetuslautakunta on vahvistanut tuntijaot vielä kesäkuussa 2016 (13.6.2016) kun koko Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma asiakirja hyväksyttiin *(Päätöspykälä kirjataan hyväksymisen jälkeen)*.

1.7 Kieliohjelma

Vantaalla kaikki oppilaat aloittavat englannin opiskelun varhennettuna kielenopetuksena ensimmäisellä vuosiluokalla. Yhden vuosiviikkotunnin laajuinen opiskelu jatkuu toisella vuosiluokalla. Kolmannella vuosiluokalla kaikki oppilaat aloittavat A1-kielenään englannin.

Neljänneltä luokalta alkavaksi vapaaehtoiseksi A2-kieleksi on mahdollista valita ruotsi, venäjä, ranska, saksa tai espanja. A2-kielen ryhmän ryhmäkoosta päättää opetuslautakunta. A2-kielen opetusjärjestelyissä on mahdollista hyödyntää useamman koulun välisiä yhteisiä ryhmiä tai etäopetusmahdollisuuksia.

Kaikilla oppilailla alkaa kuudennella luokalla B1-kielenä ruotsin kieli. A2-kielenä ruotsia opiskelleet oppilaat jatkavat tällöin opiskelua omana ryhmänään. Yläkouluilla on lisäksi mahdollisuus tarjota yhtenä valinnaisena oppiaineena kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla opiskeltava B2-kieli.

1.8 Valinnaiset aineet

Vantaalla oppilas ja huoltajat valitsevat oppilaan valinnaiset aineet, ja lopullisesta valintojen toteutumisesta ja opetusryhmien muodostumisesta päättää koulun rehtori taloudellisten resurssien puitteissa. Valinnaisainetarjotin laaditaan kouluissa käsittämään kattavasti kaikki taide- ja taitoaineet vuosiluokilla 4 - 6 ja 8 - 9. Muita valinnaisia aineita on Vantaalla vuosiluokilla 4 - 9.

Vantaan kaupungin yleisen tuntijaon mukaisesti 4 - 6 luokkien oppilaille tarjotaan valittavaksi kaikkia taide- ja taitoaineita kahden vuosiviikkotunnin sekä muita valinnaisaineita yhden vuo-

siviikkotunnin laajuisina. Poikkeuksen muodostavat painotettua musiikin tai kielen opetusta antavat luokat, joissa valinnaisainetunteja käytetään painotuksen toteuttamiseen.

Vuosiluokilla 8 - 9 oppilaat valitsevat kahden vuosiviikkotunnin laajuisen pitkän valinnaisaineen taide- ja taitoaineista sekä yhdeksännellä vuosiluokalla yhden vuosiviikkotunnin laajuisen lyhyen taide- ja taitoaineen. Muita valinnaisia opintoja on seitsemännen luokan oppilailla kaksi vuosiviikkotuntia. Niistä muodostuu kaksi lyhyttä valinnaiskurssia. Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla on kolme vuosiviikkotuntia muita valinnaisia opintoja. Nämä muodostavat yhden pitkän, kahden vuosiviikkotunnin laajuisen ja yhden lyhyen, yhden vuosiviikkotunnin laajuisen valinnaisaineen. Valinnaisaine voi olla sisällöltään myös taide- ja taitoaine tai B2-kieli. Jokaisen yläkoulun tulee tarjota osana muita valinnaisia opintoja yhden vuosiviikkotunnin laajuista Urhea-kurssia (yhteistyö Pääkaupunkiseudun Urheiluakatemia Urhean kanssa). Urhea-kurssin sisältö on työstetty yhdessä Urhean ja liikunnan oppiaineryhmän kanssa.

Koulut täsmentävät valinnaiskurssien sisällöt ja toteutuksen vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Valinnaisaineista ja niiden valitsemisesta kerrotaan tarkemmin luvussa 12.

1.9 **Painotettu opetus**

Musiikkiluokkatoiminta alkaa Vantaalla kolmannelta vuosiluokalta. Musiikkiluokille voi pyrkiä myös kuudennelta vuosiluokalta 7. - 9. vuosiluokkien ajaksi. Oppilaat valitaan musiikkiluokille musikaalisuustestien perusteella. Vantaan musiikkiopiston opettaja osallistuu kaikkien kolmannelle vuosiluokalle pyrkivien testaamiseen. Musiikkiopisto voi osallistua myös seitsemännelle vuosiluokalle pyrkivien oppilaiden testaamiseen.

Musiikkiluokkatoimintaa on Vantaalla Aurinkokiven (3. – 9. vuosiluokat), Hämeenkylän (3. – 9. vuosiluokat), Lehtikuusen (3. - 9. vuosiluokat), Martinlaakson (3. -9. vuosiluokat), Mikkolan (3. -9. vuosiluokat), Simonkallion (3. - 6. vuosiluokat), Peltolan (7. - 9. vuosiluokat), Vantaankosken (7. -9. vuosiluokat) ja Ylästön (3. -6. vuosiluokat) kouluissa.

Musiikkiluokat noudattavat opetuslautakunnan hyväksymää tuntijakoa, joka on liitteenä. Musiikkiluokkaopetusta antavat koulut täsmentävät koulukohtaisissa opetussuunnitelmissaan musiikin tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 3 - 9. Musiikkiluokkien tuntijako poikkeaa yleisestä tuntijaosta 3. vuosiluokkien ja 4. vuosiluokkien käsityössä, 5. vuosiluokkien ja 6. vuosiluokkien kuvataiteessa ja 7. vuosiluokkien ja 8. vuosiluokkien liikunnassa ja oppilaanohjauksessa.

Vantaalla annetaan laajamittaista kaksikielistä opetusta englannin kielellä, saksan kielellä sekä ruotsin kielikylpyopetusta. Koulut kuvaavat koulukohtaisissa opetussuunnitelmissaan kohdekielen/kielikylpykielen tavoitteet ja sisällöt. Opetuksessa noudatetaan opetuslautakunnan hyväksymää tuntijakoa, joka on liitteenä. Englanninkieliseen opetukseen oppilaat valitaan kielellisen valmiuden arvioinnin kokeen perusteella. Jos ruotsin kielikylpyluokille tai suomi-saksa opetukseen hakee ensimmäiselle vuosiluokalle enemmän kuin kaksikymmentäviisi oppilasta, teetetään oppilaille kielellisen valmiuden arvioinnin koe. Myöhemmille vuosiluokille hakeuduttaessa oppilaan tulee osata luokkatason mukaista englannin, saksan tai ruotsin kieltä. ~~Kielitaito testataan kielikokeen avulla.~~

Vantaan kansainvälisessä koulussa opetus annetaan englannin kielellä. Vantaan kansainväliseen koulun oppilaaksi tullaan kielikokeen kautta. Kouluun voi pyrkiä mille vuosiluokalle tahansa. Vantaan kansainvälinen koulu kuvaa koulukohtaisessa opetussuunnitelmassaan englannin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1. - 9. Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako on liitteenä.

Laajamittaisessa englanninkielisessä opetuksessa opiskelleiden oppilaiden on mahdollista pyrkiä Vantaan Kansainväliseen kouluun yläkouluun siirtymisvaiheessa. Laajamittaista kaksikielistä opetusta kerrotaan tarkemmin luvussa 10 sekä koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

Vantaalla tarjotaan montessoripainotteista opetusta Kuusikon koulussa vuosiluokilla 1 - 6. Opetus perustuu montessoripedagogiikan mukaisesti kokonaisuuksiin ja on oppiaineisiin jakamatonta opetusta. Luonteeltaan opetus on toiminnallista. Opetus toteutetaan yhdysluokkaopetuksena. Oppilaiden oppiminen arvioidaan Vantaan kaupungin arviointikriteerien mukaisesti. Montessoripainotteista opetusta kuvataan tarkemmin luvussa 11.

1.10 **Oppilaanohjaus**

Oppilaanohjaus on oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista. Oppilaanohjauksella pyritään edesauttamaan oppilaan positiivista asennetta oppimista, koulunkäyntiä sekä myöhempää elämää, jatko-opintoja ja työelämää kohtaan. Oppilaanohjausta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Koko peruskoulun ajan järjestettävät arviointitapaamiset sekä muut palaverit ja yhteistyö huoltajien kanssa ovat osa oppilaan ohjausta~~. Ensimmäisellä luokalla oppilaalle tehdään oppilaskohtainen kansio, jota oppilas itse käyttää koko perusopetuksen ajan.~~

Oppilaanohjaus toteutetaan Vantaalla vuosiluokilla 1 - 6 koulun kaikessa toiminnassa jokaisena koulupäivänä, eikä sitä erikseen arvioida. Oppilaanohjauksen tehtäviä tehdään muiden oppiaineiden yhteydessä ja niihin liitettyinä. Vantaan perusopetuksen oppilaanohjauksen painopisteinä ovat työelämätaidot ja yrittäjyys, ja siinä edistetään oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietämystä.

Vantaalla vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjauksen päätavoitteena on edistää oppilaan opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksia ja niiden kehittymistä myöhempää koulutyöskentelyä ja oppimista varten. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan mynteistä minäkäsitystä ja sosiaalista kasvua. Oppijaksi kasvamisessa painottuvat itsensä huolehtimisen taidot, kuten omista työvälineistä ja tehtävistä huolehtiminen. Ryhmässä toimimisen taidoissa painottuvat yhteisten pelisääntöjen noudattaminen sekä vuorovaikutustaidot.

Vuosiluokilla 3 - 4 oppilaanohjauksen päätavoitteena on sosiaalisten taitojen oppiminen ryhmätilanteissa. Oppilaanohjauksessa vahvistetaan oppilaan taitoja työskennellä monipuolisesti erilaisissa pari- ja ryhmämuodostelmissa sekä arvioida omaa toimintaansa niissä. Ryhmässä toimimisen taitojen lisäksi vuosiluokilla 3 - 4 oppilaanohjauksella tuetaan oppilasta kohti vastuullisia valintoja koskien erityisesti omaa koulunkäyntiä ja valinnaisaineiden valintaa. Vuosiluokilla 5 - 6 valmistaudutaan yläkouluun ja aineenopettajajärjestelmään siirtymiseen. Oppilaan omatoimisuus ja tavaroista huolehtiminen korostuvat.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen päätavoitteet ovat uuteen opiskelu- ja kouluympäristöön osalliseksi kasvaminen, oppilaan itsetuntemuksen vahvistaminen sekä oppilaan päätöksentekovalmiuksien parantaminen. Oppilasta ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja mahdollisuutensa sekä tekemään perusopetuksen jälkeisiä opintoja koskevia valintoja. Oppilas suunnittelee omaa tulevaisuuttaan ja pohtii suunnitelmien toteuttamista ja sen vaatimaa sitoutumista käytännön tasolla. Oppilas tarvitsee kykyä hakea tarvittavaa tietoa päätöksiensä tueksi. Tiedonhaun lisäksi oppilas tutustuu koulutusmahdollisuuksiin sekä työuran luomiseen tai työelämään.

Yläkoulussa päävastuu oppilaanohjauksesta on oppilaanohjaajalla. Oppilaanohjaaja työskentelee oppilaan kanssa oppilaanohjauksen oppitunneilla, pienryhmä- ja henkilökohtaisissa

tapaamisissa sekä koulun jokapäiväisessä arkielämässä. Oppilaanohjaus Vantaalla on kuvattu tarkemmin ~~vuosiluokkakokonaisuuksien yhteydessä~~ oppilaanohjauksen opetussuunnitelmassa.

2 Perusopetus yleissivistyksen perustana

Vantaan perusopetuksen arvot ovat hyvinvointi, oppimisen ilo ja toisten kunnioitus. Visiomme on: ”Opimme tulevaisuuden tietoja ja taitoja sekä rakennamme turvallista lähikoulua. Toimimme vastuullisesti ja teemme ekososiaalisesti kestäviä valintoja.”

Vantaalla noudatetaan lähikouluperiaatetta. Kouluissa huolehditaan perustaitojen oppimisesta sekä riittävän yleissivistyksen saamisesta. Koulujen toimintakulttuuriin kuuluu ekologisesti kestävä arki, ja oppilaita ohjataan ekososiaaliseen sivistykseen.

Vantaalla korostetaan jokaisen aikuisen roolia oppilaan tukijana ja oppimisen mahdollistajana. Oppilaan omat lähtökohdat ja kehitysvaihe huomioidaan. Jokaiselle oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulun arjen rakentamiseen. Oppilailla on oikeus tulla kuulluksi ja aikuisilla on velvollisuus ottaa oppilaiden ideat käsittelyyn.

Vantaalla opetusjärjestelyissä korostetaan oppilaiden mahdollisuutta hahmottaa kokonaisuuksia, yhdessä tekemistä ja tutkimista. Oppilaat toimivat myös itse tiedon tuottajina. Oppimisen iloa syntyy oppilaiden uteliaisuutta herättämällä ja antamalla oppilaiden vaikuttaa arjen valintoihin. Koulussa jokaiselle annetaan mahdollisuus kokea oppimisen iloa.

Koulussa oppilaita kannustetaan sinnikkyyteen ja yrittämiseen, ja oppimisen vaikutusta myöhempään elämään korostetaan. Koulussa tuetaan oppilaiden halua oppia lisää. Koulussa jokainen on arvokas omana itsenään. Kun lapsella on turvallinen olo ja tunne siitä, että hän kelpaa, hän oppii.

Vantaalla opetussuunnitelman laadinnan perusteena käytetyn arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan kaupunkitasoisen ~~opettajista kootun~~ pedagogisen työryhmän avulla sekä koulukohtaisesti päätetyllä tavalla.

2.1 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisen opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Mitkä ovat perusopetuksen oppimiskäsitystä täydentävät koulukohtaiset näkökulmat tai painotukset?
- Miten arvoperusta ja oppimiskäsitys toteutuvat koulun työssä ja opetuksen järjestämisessä?
- Miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan?

3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Vantaalla korostetaan laaja-alaisissa osaamisalueissa opetuksen kokonaisuuden tarkastelua. Käsitys laaja-alaisesta osaamisesta syntyy kouluyhteisön yhteisessä keskustelussa. Avoimuus ympäröivään yhteisöön rikastuttaa laaja-alaisen osaamisen käsitettä. Oppimisen lähtökohtana ovat usein arjen tilanteet. Tavoitteena on, että oppilas oppii pitämään huolta itsestään, toisista sekä rakennetusta ja luonnon ympäristöstä.

Vantaalaisissa kouluissa ennakoidaan tulevaisuuden työelämässä tarvittavia taitoja. Opitaan ponnistelemaan ja arvostamaan työn tekemistä. Ahkeruutta ja luovaa ajattelua tuetaan. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia uusien ideoiden tuottamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen.

Vantaalla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan kaupunkitasoisen ~~opettajista kootun~~ pedagogisen työryhmän avulla sekä koulukohtaisesti päätetyllä tavalla. Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueet arvioidaan oppilaan, huoltajan ja opettajan välisessä arviointikeskustelussa ja ne toimivat sen runkona.

3.1 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisen opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen koulukohtaiset painotukset?
- Miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja miten tavoitteiden toteutumista seurataan?

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

Johtamisella on merkittävä rooli siinä, miten koulu omaksuu uusia toimintatapoja. Pedagoginen johtaminen on kaikkea johtamistoimintaa, joka tähtää opetussuunnitelman toteutumiseen, oppilaiden saaman opetuksen laadun kehittämiseen, oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen ja tähän kannustavan, kestävän toimintakulttuurin luomiseen.

Kokonaisvaltaisella asioiden ja ihmisten johtamisella viestitään kouluyhteisölle siitä, mikä koulussa on tärkeää ja arvostettua. Päävastuu laajasta pedagogisesta johtamisesta on rehtorilla, mutta se kuuluu olennaisena osana myös koulujen johtoryhmien jäsenten työhön. Vantaalla koulun johtaminen edellyttää rehtorin ja koulun johtoryhmän jäsenten välistä yhteistyötä. Pedagogisen johtamisen lisäksi johtoryhmän tehtävänä on auttaa rehtoria tuomaan arvot, visio ja strategia osaksi jokaisen kouluyhteisön jäsenen arkea.

Vantaalla perusopetuksen toimintakulttuurissa korostuvat sekä koulujenvälinen että ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. Toimintakulttuuri näkyy joustavuutena, kehittämismyönteisyytenä ja yhdessä oppimisena. Dialogin kautta myös oppilaat tietävät, miksi ovat koulussa ja miksi asioita opitaan. Tällöin tavoitteiden saavuttaminen ja oppiminen itse koetaan palkitsevana.

Vantaalaiset oppimisympäristöt tukevat toiminnallista oppimista ja oppilaiden osallisuutta. Oppimisympäristömme edistävät tieto- ja viestintäteknologian käyttöä, oppiainerajojen rikkomista ja ekososiaalisen sivistyksen sekä luontosuhteen kehittymistä.

Vantaalla noudatetaan Vantaan perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian taitotasoja.

Vantaalla koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittymistä sekä toteutumista johtoryhmätyöskentelyn avulla.

4.1. Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Koulu täsmentää oman toimintakulttuurin, oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet.
- Miten koulu edistää ja arvioi toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista?
- Miten koulussa seurataan, arvioidaan ja kehitetään oppimiskokonaisuuksien toteutumista ja oppilaiden osallistumista niiden suunnitteluun siten, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus vuodessa?
- Koulu määrittää eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat.

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Hyvä ja turvallinen koulupäivä alkaa kotoa. Koulumatkan turvallisuus on osa hyvää koulupäivää. Koulun tehtävänä on huolehtia oppilaan koulupäivästä siten, että oppilas voi kulkea koulumatkansa kotiin päin turvallisin mielin.

Koulun turvallista arkea määrittävät koulun toimintakulttuuri, johon koulun säännöt ja ohjeet kuuluvat. Järjestyssäännöt käsitellään yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa, ja niiden noudattamista valvotaan. Kaikkia kouluyhteisön jäseniä kohdellaan arvostavasti ja tasapuolisesti. Arvostava ja tasapuolinen kohtelu ilmenee toisia kunnioittavana ja kohteliaana ilmapiirinä. Koulukiusaamista ennaltaehkäistään ja siihen puututaan aktiivisesti. Hyvä yhteistyö kotien kanssa edistää varhaista puuttumista kiusaamiseen. Yhteisöllisiä toimintatapoja kiusaamisen ehkäisyyn mietitään yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulut tekevät hyvinvointikansion osana suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Yhteinen vastuu koulupäivästä toteutuu koulun aikuisten yhteistyöllä. Kouluyhteisössä tuetaan avointa keskustelua ja uskallusta tuoda esiin omat mielipiteet. Kaikkien kouluyhteisön jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan.

Kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat kouluviihtyvyyden parantamiseen. Vastuu ~~viihtyvyydestä~~ on yhteinen. Oppilaat valtuutetaan ikä- ja kehitystason mukaisesti huolehtimaan kouluympäristön siisteydestä ja ~~ympäristövastuusta ja viihtyisyydestä~~ ympäristöstä. Koulun pihan tulee tarjota turvallinen ja virikkeellinen ympäristö sekä mahdollisuuksia monipuoliseen liikkumiseen. Koulut toimivat ympäristövastuullisesti.

Koulun aikuiset valvovat aktiivisesti välitunnin turvallisuutta. Oppilaiden mahdollisuutta liikkua välitunneilla tuetaan. Myös siirtymätilanteet ovat suunnitelmallisia koulupäivän osia. Niissä tulee olla riittävästi aikuisia paikalla, jotta niistä tulee turvallisia ja valvottuja.

5.2 Yhteistyö

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Oppilaan kasvaminen vaikuttamiseen ja osallisuuteen lähtee mahdollisuuksista olla aktiivinen omissa oppimisprosesseissa ja oman koulun jäsenenä. Oppilaskuntatoiminta sekä kunta- ja aluetasoiset vaikuttamisen foorumit tarjoavat tilaisuuden oppia edustuksellisen vaikuttami-

sen mekanismeja. Aikuisten tehtävänä on luoda mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen sekä tehdä vaikuttamisen tulokset näkyviksi. Oppilaan osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia lisääviä rakenteita suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä nuorisopalveluiden, nuorisovaltuuston ja järjestöjen kanssa.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Koulun ja huoltajien välillä tehdään vuorovaikutuksellista yhteistyötä koko koulupolun ajan. Tärkeä osa yhteistyötä on viestiminen koulun asioista ja vuorovaikutus. Koulu tarjoaa huoltajille mahdollisuuksia osallistua luontevilla tavoilla oman lapsen asioiden käsittelyyn ja koulutyötä koskeviin asioihin sekä yhteiseen suunnitteluun. Koulu kutsuu aktiivisesti huoltajia mukaan yhteistyöhön. Kouluissa edistetään ja tuetaan tavoitteellista yhteistyötä koulun ja huoltajien kesken kunnassa kulloinkin voimassa olevien yhteistyömallien mukaisesti. Tavoitteellisen yhteistyön lisäksi tarvitaan myös matalan kynnyksen keskustelutilanteita. Onnistunut yhteistyö syntyy, kun huoltajat saavat osallistua keskusteluun. Tavoitteena on päästä aitoon koko kouluyhteisön väliseen vuorovaikutukseen ja dialogiin. Ihmisten ja perheiden moninaisuutta kunnioitetaan.

Koulut järjestävät tarvittaessa tulkkauksen vanhempainiltoihin tai opettajan ja huoltajan välisiin tapaamisiin, esimerkiksi arviointikeskusteluihin. Koulun tulee tiedottaa tulkin saamisen mahdollisuudesta sekä tiedustella tulkin tarvetta myös huoltajilta.

Vantaalaisiin kouluihin pyritään saamaan toimivia vanhempainyhdistyksiä. Mikäli sellainen on, voidaan yhdistykselle nimetä koulun henkilökunnasta yhdyshenkilö, jolla on mahdollisuus osallistua yhdistyksen kokouksiin.

Kodin ja koulun yhteistyöhön luodaan jatkuvuutta, jolloin uusia toimintatapoja ei tarvitse miettiä aina uudelleen, kun huoltajat vaihtuvat. Hyviä toimintamalleja jatketaan lukuvuoden vaihtuessa. Koulut voivat yhdistää voimavaransa tarvittaessa vanhempainiltojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa toteutetaan Vantaalla laadittua ~~kodin ja koulun yhteistyön suunnitelmaa~~ toimintaohjetta kodin ja koulun yhteistyöhön.

5.2.3 Aamu- ja Iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävät yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja seurakunta. Koulupäivä ja iltapäivätoiminta muodostavat oppilaalle sujuvan jatkumon, jonka mahdollistaa koulun ja iltapäiväkerhon toimiva yhteistyö.

Koulun henkilöstö ja iltapäiväkerhon ohjaajat kohtaavat koulun arjessa. Koulun henkilöstö ja iltapäiväkerhonohjaajat keskustelevat koulun toimintakulttuurista, järjestyssäännöistä ja tila-asioista kahdesti lukuvuoden aikana. Koulun henkilöstö konsultoi tarvittaessa iltapäiväkerhonohjaajia. Koulun ja iltapäiväkerhon toiminta pohjautuvat yhteiseen oppimiskäsitykseen ja arvopohjaan. Iltapäiväkerhossa oppilaiden ryhmäytymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Iltapäiväkerhossa tapahtuva oppilaiden ryhmäytyminen tukee koulutyötä.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Vantaalla kasvatuskeskusteluiden ja kurinpidollisten keinojen käyttöä ohjeistetaan erillisen asiakirjan (suunnitelma kasvatuskeskusteluista ja kurinpidollisten keinojen käytöstä) avulla.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)

Vantaalla käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opetusjärjestelyä silloin, kun oppiainekohtainen eteneminen vuosiluokkatasoa hitaammin tai nopeammin on tarkoituksenmukaista oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kannalta. Etenkin opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä opetusjärjestelynä vuosiluokkiin sitomaton opetus on perusteltu järjestely. Opetusjärjestelyyn päädytään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään yksittäisille oppilaille viranhaltijan päätöksen mukaisesti.

Eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmassa mainitaan opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määritellään niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet. Suunnitelmaa päivitetään ja arvioidaan Vantaan ohjeistuksen mukaisesti. Vuosiviikkotunnit noudattavat oppilaan ikätason mukaista tuntimäärää. Oppilas siirtyy luku-vuoden koulutyön päätyttyä pääsääntöisesti seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas luetaan kuitenkin yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta. ~~Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen arviointia käsitellään luvussa 6.~~

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokkaopetusta käytetään silloin, kun se on koulun opetusjärjestelyjen kannalta tarkoituksenmukaista oppilasmäärän vuoksi tai pedagogisista syistä. Lähikouluissa ja kaupunkitasoisissa erityisen tuen ryhmissä järjestettävä opetus toteutetaan usein yhdysluokkaopetuksena molemmista edellä mainituista syistä johtuen.

Vuorokurssiperiaatetta hyödynnettäessä huomioidaan nivelvaiheet ja siirtymät koulusta kouluun siten, että oppilaat saavat kouluvuosien aikana suoritetuksi johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Kursseja suunniteltaessa oppilaan ikäkausi ja erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon. Yhdysluokkaopetusta hyödyntävät koulut kuvaavat opetusjärjestelyt tarkemmin lukuvuosisuunnitelmissaan.

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Etäopetusta suunnitellaan ja toteutetaan oman kouluyhteisön sisällä, koulujen välillä sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Etäopetuksella valinnaisten aineiden tarjontaa rikastetaan ja opetusta syvennetään. Etäopetus tukee yksilöllisiä koulupolkuja. Perusopetuksen aikana jokaisen oppilaan tulee saada kokemuksia etäyhteyksiä hyödyntävästä opetuksesta.

Etäopetusta voidaan hyödyntää tarvittaessa esimerkiksi oppilaan ollessa sairauden vuoksi pitkään pois koulussa tai käydessä koulua sairaalakoulussa. Tavoitteena on tällöin säilyttää yhteys omaan luokkaan ja opettajaan.

Koulut kuvaavat lukuvuosisuunnitelmassa~~, minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään~~ miten erilaisia oppimis- ja verkkoympäristöjä hyödynnetään oppimisessa.

5.4.4 Joustava perusopetus

Vantaalla joustavaa perusopetusta tarjotaan jokaisella oppilaaksiottoalueella. Joustava perusopetus on tarkoitettu toiminnallisuudesta hyötyville oppilaille, jotka eivät pysty osoittamaan omaa osaamistaan perusopetuksen ryhmässä, jolloin perusopetuksen loppuunsaattaminen on vaarassa. Oppilaalta edellytetään kykyä työpaikkaopiskeluun. Oppilaat ovat oppivelvollisuusikäisiä ja aloitusvuoden aikana vähintään 14-vuotiaita.

Oppilaat valitaan pienryhmään oppilaan ja huoltajien hakemusten perusteella ja moniammatillisesta oppilashuollollisesta suosituksesta. Oppilaat haastatellaan Vantaan yhteisellä haastattelukyselyllä, jonka perusteella oppilaat valitaan joustavaan perusopetuksen ryhmään.

Joustava perusopetus on toiminnallinen tapa suorittaa perusopetuksen viimeiset lukuvuodet. Opiskelussa vuorottelevat työpaikkaopiskelu ja koulussa tapahtuva opiskelu. Lisäksi opiskelussa hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä, vieraillaan eri laitoksissa ja tapahtumissa sekä järjestetään leirikouluja. Työpaikkaopiskelujaksoja on lukuvuoden aikana noin 80 päivää. Oppilaan viikko-ohjelma muodostuu pääsääntöisesti kahdesta työpaikkaopiskelupäivästä ja kolmesta koulupäivästä. Ennen työssäoppimisjaksoa tehdään osapuolten kesken työsopimus, jonka yhteydessä selvitetään työturvallisuusmääräykset sekä tietosuojaan ja salassapitoon liittyvät asiat. Työpaikkaopiskelujaksoilla oppilaat saavat oppimistehtäviä, ja oppilas saa jakson aikana opettajalta ohjausta ja opetusta tehtäviin liittyen. Työpaikkaopiskelujakson päätteeksi työjakso arvioidaan yhdessä oppilaan, työpaikkaohjaajan ja opettajan kesken.

Joustavan perusopetuksen aikana tehdään tiiviistä yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa ja työpaikkaopiskelupaikkojen kanssa etsitään mahdollisuuksia oppisopimuksen kautta ammattiin valmistumiseen.

Oppilaat ovat perusopetuksen oppilaita ja siten oikeutettuja oppimisen ja koulunkäynnin tukeen ja ohjaukseen sekä oppilashuoltoon. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu toinen aikuinen. Joustavan perusopetuksen oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) kahden kuukauden kuluessa opetuksen alkamisesta. Suunnitelmassa määritellään myös yksilöllinen valinnaisaineiden suorittamistapa.

Joustavan perusopetuksen toimintaa suunnittelee, organisoi, arvioi ja kehittää kaupunkitasoinen ohjausryhmä~~. Joustavan perusopetuksen arviointia käsitellään luvussa 6.~~

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan sairastumisen tai muun vaikean elämäntilanteen estäessä koulunkäynnin opetus järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan tilanteen vaatimalla tavalla. Jos oppilas ei tällöin voi osallistua kouluopetukseen, hänelle tehdään Perusopetuslain (PoL) 18§:n mukaan hallintopäätös, jossa määritellään oppilaan opetusjärjestelyt. Oppilaan koulunkäynnin järjestelyjä koskeva suunnitelma kirjataan hänen oppimissuunnitelmaansa tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä hänen henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaansa (HOJKS).

Oppilaan siirtyessä sairaalaopetukseen ja palatessa sieltä takaisin omaan kouluunsa tehdään tiivistä yhteistyötä sairaalaopetuksen yksikön kanssa oppilaan nivelvaiheen onnistumiseksi. Nivelvaihe suunnitellaan aina yksilökohtaisesti. Nivelvaiheessa on tärkeää jakaa tietoa hyväksi todetuista käytänteistä sekä oppilaan erityisistä tarpeista. Erityisissä tilanteissa annettavassa opetuksessa voidaan myös hyödyntää etäyhteyksiä ja verkko-opiskelua.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Erilaiset tapahtumat, kurssit, projektit, työpajat ja vaihtoehtoiset oppitunnit kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden sekä Vantaan luontokoulun ja seurakunnan kanssa rikastuttavat koulupäivää, syventävät ja tukevat oppimista. Yhteistyö tukee monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista. Koulun opetushenkilöstö voi toteuttaa yhdessä muidenkin sidosryhmien kanssa vaihtoehtoisia ja elämyksellisiä tapoja järjestää opetusta. Vaihtoehtoiset tavat toteuttaa opetusta myös muualla kuin kouluympäristössä kasvattavat oppilaiden opiskelumotivaatiota.

5.5.1 Kirjastopalvelut

Kirjasto tarjoaa kouluille erilaisia tapoja, joiden avulla tietoa voidaan etsiä ja jäsentää osana oppimisprosessia sekä ohjatusti että omatoimisesti. Tavoitteena on tehdä kirjasto oppilaille tutuksi oppimisympäristöksi sekä innostaa oppilaita monilukutaidon kehittämisessä elämyksellisin keinoin.

Kirjasto tarjoaa koululle aineistoja, välineitä, ammatillista henkilöstöä sekä oppimisyhteisön, jossa on mahdollista opiskella asioita monialaisina kokonaisuuksina tutkivan oppimisen menetelmin. Kirjasto tukee koulua mediataitojen ja monilukutaidon oppimisessa.

Oppilaille tarjotaan perusopetuksen aikana mahdollisuus vähintään kolmeen kirjaston kanssa toteutettavaan yhteistyöhön seuraavasti:

1. Aineistovinkkausta jokaiselle luokalle kerran alakouluvuosien aikana. Tämä sisältää työtapoja, joissa oppilaat voivat osallistua vinkkauksen suunnitteluun ja omien aineistoesittelyjen tekemiseen.

2. Tiedonhallintataitojen ja tutkivan oppimisen ohjausta jokaiselle luokalle kerran alakoulu- ja kerran yläkouluopintojen aikana. Kirjasto tukee oppilaiden työskentelyä tarjoamalla mahdollisuuden työskennellä kirjastossa opiskeltavan aihealueen parissa.

5.5.2 Kulttuuripalvelut

Vantaan kaupunginmuseon ja taidemuseon, Taidetalo Pessin ja Toteemin, Vantaan kulttuuritalo Martinuksen sekä Vantaan kuvataidekoulun ja musiikkiopiston kouluille suunnatuissa kulttuuritarjonnoissa etsitään keinoja lasten ja nuorten identiteettien, kulttuurisen osaamisen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. Kulttuuripalveluiden taidepedagogiikalla vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja osallisuutta niin paikallisesti kuin globaalistikin.

Oppilaalle tarjotaan tasavertainen mahdollisuus vähintään kolmeen eri taiteenlajeja soveltavaan kulttuurikokemukseen perusopetuksen aikana seuraavasti:

1. Esittäviin taiteisiin ja kulttuuriin perehtyminen 1.–3. luokkien aikana
2. Visuaaliseen taiteeseen ja kulttuuriin perehtyminen 4.–6 .luokkien aikana
3. Mediaan ja digitaaliseen kulttuuriin perehtyminen 7.–9. luokkien aikana

Vantaan esi- ja perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelmassa määritellään tarkemmin, kuinka perusopetuksen ja kulttuuripalveluiden yhteistoimintaa organisoidaan, seurataan ja kehitetään.

5.5.3 Liikuntapalvelut

Vantaan liikuntapalvelut tukee kouluja aktiivisen ja monipuolisen koulupäivän toteuttamisessa. Liikuntapalvelut järjestää uinninopetusta, liikunnallisia koulutuksia oppilaille ja opettajille sekä ylläpitävää liikuntavälinelainaamoa. Uimahallit, urheiluhallit, lähiliikuntapaikat ja ulkoilureitit toimivat oppimisympäristöinä.

Liikuntapalvelut järjestää koulujen kanssa yhteistyössä liikunnallisia teemapäiviä, jotka tukevat koulun yhteisöllisyyttä ja lisäävät koko kouluyhteisön fyysistä aktiivisuutta. Liikunnallisten teemapäivien ja tapahtumien suunnitteluun otetaan oppilaat ja huoltajat mukaan.
Koulut voivat tehdä myös itsenäisesti yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa. Seurat järjestävät lajiesittelytunteja, tapahtumia ja kerhotoimintaa.

5.5.4 Nuorisopalvelut

Vantaan nuorisopalvelut on koulun aktiivinen yhteistyökumppani alueellisella tasolla. Nuorisotilat tarjoavat turvallisen vapaa-ajan ympäristön koulupäivän jälkeen. Nuorisotyöntekijät ovat mukana koulun me-hengen luomisessa ja ylläpitämisessä erilaisten toimintojen kautta. Toiminnan lähtökohtana on osallisuuden lisääminen, eriarvoisuuden vähentäminen ja vuorovaikutussuhteiden parantaminen esimerkiksi pienryhmätoimintojen ja harrastusryhmien avulla. Toimintamuotoina ovat muun muassa luokkien ryhmäyttämispäivät, erilaisten tapahtumien järjestäminen yhdessä koulun kanssa sekä tieto- ja neuvontatyö.

Nuorisotyöntekijät tukevat JOPO -luokkien toimintaa ja ovat pyydettäessä mukana koulun ~~oppilashuoltoryhmässä~~ yhteisöllisessä hyvinvointityöryhmässä.

Lasten ja nuorten alueellista osallisuutta kehitetään yhdessä koulujen, oppilaskuntien, nuorisovaltuuston, järjestöjen ja nuorisotilojen kanssa.

5.5.5 Vantaan luontokoulu

Vantaan luontokoulutoiminta tukee koulujen ympäristökasvatustyötä, kestävän elämäntavan vahvistamista ja ympäristövastuullista toimintaa.

Luontokoulun kouluille suunnattuja toimintamuotoja ovat kummiluokkatoiminta, yksittäiset luonto-opetuspäivät ja kasvattajien kurssit. Luontokoulun kummiluokkatoimintaan voivat hakea kaikki perusopetuksen luokat.

Luontokoulussa pääosa opetuksesta tapahtuu ulkona. Elävässä luonnossa luontosuhde syntyy itse kokemalla ja kokeilemalla. Opetuksessa käytettävät menetelmät ovat toiminnallisia ja käytännönläheisiä. Luontokoulupäivän aikana tutkitaan, leikitään, eläydytään, ratkaistaan arvoituksia, ja opetellaan havainnoimaan eri aistein ja harjoitellaan arjen ekotekoja.

Vantaalaisilla on mahdollisuus osallistua myös pääkaupunkiseudun muiden luontokoulujen kursseille ja tapahtumiin.

Vantaan luontokoululla on oma ympäristökasvatus- ja opetussuunnitelmansa.

5.5.6 Vantaan seurakunnat

Vantaan seurakunnat voivat olla koulujen tukena ryhmäyttämistoiminnassa, monikulttuurisuustyössä ja päivänavausten sekä juhlapyhiin liittyvien tilaisuuksien järjestämisessä osa-

puolten sopimalla tavalla. Perusopetus järjestää yhteistyössä evankelis-luterilaisten seurakuntien kanssa mahdollisuuden kolmansien luokkien oppilaille tutustua kotiseutu- ja kulttuurihistoriaan Pyhän Laurin kirkossa ja sen ympäristössä. Työskentelyn periaatteina ovat elämyksellisyys ja erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen. Seurakuntien nuorisotyöntekijät voivat myös toimia lasten ja nuorten tukena koulun arjessa koulun osoittamalla tavalla. Seurakuntien tarjoamaa tukea koulun kriisityölle kuvataan tarkemmin hyvinvointikansiossa.

5.5.7 Yrityskyläyhteistyö

Yrityskylä on Taloudellisen tiedotustoimiston (TAT) työelämän, yrittäjyyden ja yhteiskunnan oppimiskokonaisuus, johon vantaalaiset peruskoulun kuudennen vuosiluokan oppilaat osallistuvat.

Yrityskyläpäivään kuuluu Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 perustuva oppimateriaali, jonka avulla oppilaat oppivat muun muassa, mitä on työ ja miten sitä haetaan. Lisäksi he perehtyvät talouden ja yhteiskunnan perusteisiin sekä pyrkivät hahmottamaan omaa rooliaan Yrityskylässä työntekijänä, kuluttajana ja yhteisön jäsenenä.

5.5.8 Koulun kerhotoiminta

Vantaalla koulut voivat järjestää omien kerhojen lisäksi kerhoja yhteistyössä koulun ulkopuolisten toimijoiden kuten järjestöjen ja seurojen kanssa. Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla voidaan tukea oppilaiden päivän kokonaisuutta. Koulut kuvaavat kerhotoimintaansa vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

5.5.9 Kouluruokailu

Koulussa tarjotaan laadukasta ja terveellistä kouluruokaa. Tavoitteena on, että oppilas oppii arvostamaan ruokaa ja tekemään terveellisiä valintoja. Ruokailutilanteessa tulee olla läsnä riittävä määrä aikuisia. Oppilaille varataan tarpeeksi aikaa miellyttävään ruokailuun ja tapakasvatus huomioidaan ruokailussa. Oppilailla on mahdollisuus osallistua ruokalistan ja ruokailutapahtuman suunnitteluun yhteistyössä koulun keittiöhenkilökunnan ja ~~opettajakunnan jäsenen~~ koulun henkilöstön kanssa. Vantaalla toimivat koulukohtaiset ruokaryhmät. Ruokalaa fyysisenä tilana kehitetään yhdessä oppilaiden kanssa toimivammaksi ja viihtyisämmäksi. Kulttuuriin tai terveyteen liittyvät eritystarpeet huomioidaan kouluissa tarjoamalla oppilaille erityistarpeita vastaava vaihtoehto päivän ruoalle. Terveydenhoitaja keskustelee tarvittaessa ruokailuun liittyvistä erityistarpeista huoltajien kanssa.

5.5.10 Koulumatkat ja koulukuljetukset

Koulu tukee oppilaan kotoa saamaa liikennekasvatusta. Koulun aikuiset edistävät oppilaan ikäkauden mukaista liikennevalmiuden kehittymistä. Tavoitteena on kyky toimia vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä muut liikkujat huomioiden.

Koulu kannustaa oppilaita omaehtoiseen liikkumiseen koulumatkoilla, mutta päätös siitä, miten ja millä kulkuvälineellä koulumatkaa kuljetaan, tehdään aina kotona. Koulussa tutustutaan keskeisiin liikennesääntöihin ja koulumatkoihin liittyviin erilaisiin liikenneympäristöihin sekä siihen, mitä turvallinen koulumatkapyöräily on. Omaehtoinen liikkuminen parantaa oppilaan kykyä havainnoida ja ymmärtää ympäristössä tapahtuvia asioita, ja se edistää oppilaan psyykkistä ja fyysistä jaksamista. Terveellisyyden ja turvallisuuden lisäksi koulumatkoissa huomioidaan tapakasvatus.

Oppilaan oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen perustuu opetuslautakunnan päättämiin koulukuljetusperusteisiin sekä perusopetuslakiin. Koulun tulee järjestää sivistystoimen järjestämää koulukuljetusta odottaville oppilaille valvonta sekä mahdollisuus ohjattuun toimintaan. Sivistystoimi tiedottaa huoltajia koulukuljetuksen periaatteista.

5.6 Sidosryhmäyhteistyön toteutumisen seuranta

Sidosryhmien kanssa toteutunutta yhteistyöstä seurataan kaupunkitasoisesti, suomenkielisen perusopetuksen tulosalueella.

5.7. Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Millainen on hyvä ja turvallinen koulupäivä? Mistä hyvä koulupäivä koostuu? Välitunnit tulee huomioida yhtenä tärkeänä koulupäivän osana.
- Miten koulu toimii oppivana yhteisönä hyvän kouluarjen toteuttamisessa?
- Miten koulussa tuetaan hyvää ilmapiiriä ja ryhmäytymistä?
- Miten kouluyhteisön jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan?
- Mitä on osallisuus koulussa. Miten osallisuus näkyy kouluarjessa? Miten se toteutuu jokaisen oppilaan kouluarjessa?
- Miten osallisuuden toteutumista arvioidaan?
- Mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön muodot ja toteuttamisen keskeiset periaatteet?
- Miten yhteistyötä mahdollisten koulun ulkopuolisten toimijoiden (esim. iltapäivätoiminnan palveluntuottajien) kanssa organisoidaan ja yhteistyötä kehitetään?
- Miten ympäristövastuullinen toiminta näkyy koulussa?
- Miten ja missä tilanteissa etäyhteyksiä hyödynnetään opetuksessa?
- Koulu kuvaa kerhotoiminnan periaatteita ja niiden kytkeytymistä opetussuunnitelmaan.
- Koulu kuvaa halutessaan miten oppilaat osallistuvat kouluruokailun ja ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
- Koulu tarkentaa kuvausta siitä miten koulu edistää liikennetaitojen oppimista.

6 Oppimisen arviointi

6.1 Vantaan arviointikulttuurin painopisteet

Arvioinnin kehittäminen on osa koulun toimintakulttuurin kehittämistä. Arviointikulttuuria kehitetään vuorovaikutuksessa oppilaiden, huoltajien ja koulun opetushenkilöstön kanssa. Koulun arviointikulttuuri on merkittävässä asemassa siinä, millaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä.

Jokaisessa vantaalaisessa koulussa keskustellaan vuosittain koulun arviointikulttuurista ja koulukohtaiset tarkennukset kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Vantaalla on erillinen perusopetuksen johtoryhmän hyväksymä arviointiohjeistus, jota päivitetään tarpeen mukaisesti.
Arvioinnin toteuttamiseen osallistuvat oppilaat, opettajat ja huoltaja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilasta tukeva ja kannustava arviointi perustuu kaikkien näiden osapuolten yhteistyöhön.

Ohjaava palaute koulupäivän aikana on keskeisin osa arviointia. Arviointi ohjaa myös opetuksen toteutusta.
Vantaan arviointikulttuurin kehittämisen painopisteet ovat:

- Itsearviointi
- Arviointikeskustelu
- Monipuoliset tavat näyttää osaamista
- Arvioinnin avulla saatavan tiedon hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa

Arvioinnin tulee kohdistua taitojen ja tietojen arviointiin, ei oppilaan persoonaan.

6.2 Arviointi lukuvuoden aikana

Jatkuva, koulun arjessa toteutuva monipuolinen arviointi ja vuorovaikutukseen perustuva ohjaava palaute ovat keskiössä. Tämän lisäksi Vantaalla annetaan lukuvuositodistus ja kaksi väliarviointia, joista toinen on kirjallinen väliarviointi ja toinen arviointikeskustelu.

Kirjallisessa väliarvioinnissa käytetään sanallista arviointia vuosiluokilla 1-5 ja numeroarviointia vuosiluokilla 6-9. Vuosiluokilla 1-6 oppilaanarvioinnissa painottuvat kannustavuus ja ohjaavuus. Vuosiluokilla 7-9 arvioinnissa korostuu osaaminen suhteessa päättöarvioinnin kriteereihin.

Kaiken koulussa tapahtuvan arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelmaan; määriteltyihin tavoitteisiin ja hyväksyttyihin arviointikriteereihin. Arviointi on osa koulupäivän arkea. Arvioinnin painopiste on oppilaan oppimisprosessissa. Kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta annetaan oppilaalle säännöllisesti oppimisprosessin kuluessa. Ohjaava palaute on tulevaan suuntautuvaa ja konkreettista.

Oppilas ja opettaja asettavat tavoitteet ja suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Koulussa arvioidaan niitä asioita, joita oppilas voi omalla työskentelyllään edistää, ja joihin opettaja voi opettamisellaan vaikuttaa.

Oppilasta ohjataan arvioimaan opiskeluaan ja oppimistaan. Arvioinnista saatua tietoa hyödynnetään opetuksen suunnittelussa. Oppilasta ohjataan löytämään itselleen sopivin tapa oppia.

Oppilaalle tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia näyttää osaamistaan. Arvioinnissa käytetään menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa; toiminnallisesti, suullisesti, ja/tai kirjallisesti ja mahdollisesti tarvittavin apuvälinein.

Tavoitteena on, että oppilaalle muodostuu arvioinnissa kuva omista vahvuuksistaan ja kehitettävistä osa-alueistaan.

Jos oppilas opiskelee painoalueittain jotain oppiainetta, tulee arviointi suhteuttaa asetettuihin tavoitteisiin.

6.2.1 Itsearviointi ja vertaisarviointi

Oppilaan itsearviointi on osa oppimisprosessia. Oman opiskelun arviointia pitää opetella ja oppilaita ohjataan tekemään itsearviointia koulupolun alusta asti. Itsearviointi tukee motivaation syntymistä ja se perustuu oppilaan ja opettajan väliseen avoimeen vuorovaikutukseen.

Itsearvioinnin pääpaino on oppilaan ja opettajan välisessä keskustelussa. Keskustelun tulee olla ohjaavaa, rohkaisevaa, realistista ja riittävän yksityiskohtaista.

Tavoitteet määritellään yhteistyössä oppilaan ja opettajan kanssa ja tehdään näkyviksi. Tällöin oppilaalla on myös tiedossa, mitä ja miten arvioidaan. Oppilasta ohjataan ymmärtämään omaa oppimisprosessiaan. Häntä ohjataan arvioimaan omaa edistymistään ja kehittämisen tarpeitaan. Näin lisätään hänen omaa vastuuntunnettaan oppimisestaan.

Vertaisarvioinnilla oppilaat oppivat tukemaan ja kannustamaan toisiaan oppimisprosessissa. Oppilasta ohjataan arvioimaan ja tukemaan oman ryhmänsä työskentelyä ja oppimista. Häntä ohjataan antamaan toisille oppilaille myönteistä ja rohkaisevaa palautetta.

6.2.2 Arviointikeskustelu

Vuosittain järjestetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat oppilas, huoltaja ja luokanopettaja/luokanvalvoja. Arviointikeskustelu on osa monipuolista arviointia, joka ohjaa ja kannustaa opiskelua sekä kuvaa, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Oppilaan itsearviointi on keskeinen osa tätä arviointikeskustelua.

Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueet arvioidaan arviointikeskustelussa ja ne toimivat sen runkona. Ennen arviointikeskustelua oppilas täyttää itsearviointikaavakkeen, johon huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua ennen keskustelua.

Koulut valitsevat arviointikeskustelujen ajankohdat ja kirjaavat ne lukuvuosisuunnitelmaan. Nivelvaiheiden (2. ja 6. vuosiluokka) arviointikeskustelujen ajankohdaksi suositellaan maaliskuuta ja yläkoulujen ajankohdaksi loka-maaliskuuta.

Erityisen tuen oppilaiden osalta arviointikeskustelu voidaan sisällyttää HOJKS:an päivitykseen.

Vantaalla arviointikeskustelu käydään tavoitteiden ja hyvinvoinnin hengessä – pääosassa on lapsi!

6.3 Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi

Jokaisen lukuvuoden päätteeksi oppilaat saavat lukuvuositodistuksen, jossa arvioidaan kaikki opetetut oppiaineet. Koulut käyttävät Vantaan yhteistä todistuspohjaa.

6.4 Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Oppilaan oppimisen edistymistä seurataan ja edistymisestä käydään keskustelua oppilaan ja huoltajien sekä oppilaan opettajien kanssa. Ennen luokalle jättämistä on tarkasteltava oppilaan kokonaistilannetta; miten oppilasta on tuettu ja miten hän hyötyisi mahdollisesta luokan kertaamisesta. Erityisen tuen oppilaan kohdalla luokan kertaamisen sijaan tulee arvioida vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen järjestämistä. Oppilaalla, jolla on yksilöllistettyjä oppiaineita, ei luokan kertaamisen perusteena voi olla heikko koulumenestys yksilöllistetyissä oppiaineissa.

Mikäli näyttää siltä, että oppilas ei suorita oppiainetta hyväksytysti, hänelle tulee antaa mahdollisuus erikseen osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot ennen lukuvuoden

loppumista tai hänelle tulee järjestää mahdollisuus osoittaa ne lukuvuoden päätyttyä, ennen seuraavan lukuvuoden alkamista.

6.5 Valinnaisten aineiden arviointi

Taide- ja taitoaineiden valinnaisaineiden arviointi on osa kyseisen, kaikille yhteisen oppiaineen arviointia. Todistukseen ei tule erikseen mainintaa taide- ja taitoaineiden valinnaisten aineiden osalta, vaan arvosana kuuluu osaksi kaikille pakollisen taide- ja taitoaineen arviointia.

Yläkoulun lyhyt valinnainen taide- ja taitoaineen valinnaiskurssi voi korottaa jo päättyneen aineen arvosanaa päättötodistukseen.

Muut kuin taide- ja taitoaineiden valinnaiset aineet, jotka ovat oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia, arvioidaan sanallisesti~~. Lisäksi~~ Vuosiluokilla 7-9 vähintään kahden vuosiviikkotunnin valinnaiset aineet arvioidaan numeroin.

6.6 Päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut opetussuunnitelmassa (tai HOJKS:issa) määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Oppilaalle tulee taata monipuoliset ja riittävät mahdollisuudet osoittaa osaamistaan, jotta opettaja voi sitä arvioida. Päättöarvioinnissa tulee huomioida oppilaan oppimisen edistyminen ja osaamisen paraneminen. Oppilaalle tulee antaa riittävästi aikaa suoriutua jostakin tehtävästä, kokeesta tai muusta näytöstä, esimerkiksi erilaisilla uusinta- ja lisänäytöillä.

Erityisen tärkeää oppilaan tilanteeseen sopivien näyttömahdollisuuksien järjestäminen on tapauksissa, joissa oppilaalla on oppimisvaikeuksia tai puutteellinen suomen/ruotsin kielen taito.

6.7 Todistukset

Todistukset ovat yksi osa arviointikokonaisuutta. Jatkuva, koulun arjessa toteutuva monipuolinen arviointi, ohjaava palaute ja arviointikeskustelut ovat keskiössä.

Lukuvuositodistuksissa 1-5 vuosiluokilla käytetään sanallista arviointia ja 6-9 vuosiluokilla numeroarviointia.

6.8 Käyttäytymisen arviointi

Vantaalla kukin koulu laatii käyttäytymisen tavoitteet.

6.9 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Miten koulussa konkreettisesti tuetaan yhdenmukaisen arviointikulttuurin syntymistä ja miten sitä kehitetään vuorovaikutuksessa oppilaiden, huoltajien ja koulun opetushenkilöstön kanssa?
- Miten huolehditaan, että arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa?
- Miten varmistetaan se, että suurin osa arvioinnista tapahtuu ohjaavana palautteena koulupäivän aikana?

- Millaisia ovat monipuoliset arviointimenetelmät ja miten niiden käyttöä edistetään?
- Miten arviointi ohjaa pedagogisia ratkaisuja?
- Miten arviointi koulussa edistää oppimista?

7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Vantaalla oppilaat saavat tarvitsemansa oppimisen ja koulunkäynnin tuen ensisijaisesti osoitteen mukaisessa lähikoulussaan. Kaupunkitasoisia erityisen tuen ryhmiä ovat vammaisopetuksen ryhmät sekä etappi-, paja- ja poliopetuksen ryhmät. Näitä ryhmiä kuvataan tämän luvun lopussa. Joustavaa perusopetusta kuvataan luvussa 5.4, Opetuksen järjestämistapoja.

Tuen järjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja oikea-aikaisesti aloitetut tukitoimet ovat ratkaisevia oppilaan oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisessa.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppilaalla on oikeus saada laadukasta perusopetusta sekä tarvitsemaansa ohjausta ja tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiinsä kaikkina työpäivinä omassa lähikoulussaan. Laadukkaalla perusopetuksella ehkäistään oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ja niiden kasautumista. Oppimista, koulunkäyntiä ja yhteisöllisyyttä tukeva toimintakulttuuri on lähikoulujen opetuksen järjestämisen perusta. Monipuolisten pedagogisten menetelmien ja oppimisympäristöjen hyödyntäminen ovat osa ennaltaehkäisevää toimintaa, samoin kuin sosiaalisia- ja tunnetaitoja tukevien menetelmien käyttäminen sekä joustavat opetusjärjestelyt.

Opetuksen ja tuen järjestämisessä ollaan aina yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan selkeää ja avointa tietoa tarvittavista perusopetuksen tukimuodoista. Oppilas osallistuu itseään koskevien asioiden käsittelyyn ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti siten, että oppilaan osuus kasvaa siirryttäessä ylemmille vuosiluokille. Tuki järjestetään oppilaiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti opettajien ja tarvittaessa moniammatillisena yhteistyönä. Oppilaiden oppimista ja kouluhyvinvointia seurataan ja arvioidaan koulupäivän aikana tapahtuvana arviointina sekä Vantaalla sovittuja seulonta- ja arviointityökaluja määräajoin käyttäen. Saatua arviointitietoa hyödynnetään yksittäisen oppilaan tuen tarpeen havaitsemiseksi ja tuen järjestämiseksi sekä koko kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämiseksi. ~~Arvioinnista kerrotaan tarkemmin luvussa 6.~~

Opetushenkilöstö arvioi oppilaan tuen tarvetta, suunnittelee tukea ja tukee oppimista yhteistyössä oppilaan asian edellyttämien oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. (Oppilashuolto on kuvattu tarkemmin luvussa 8.) Oppilaan tuen tarpeen niin edellyttäessä kootaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa monialainen asiantuntijaryhmä tukea tai oppilashuoltoa varten. Oppilaan saaman tuen portaan muuttuessa pedagogiset asiakirjat, pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys käsitellään tarvittavien oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Oppilaan oppimissuunnitelman tai HOJKS:n laadintaan ja päivittämiseen oppilashuollon ammattihenkilöt voivat osallistua tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan ja huoltajan kanssa sovitulla tavalla.

Siirtymävaiheiden yhteiset käytänteet; esiopetuksesta kouluun, koulusta kouluun ja perusopetuksesta toiselle asteelle, on kuvattu erillisissä suunnitelmissa ja kaupunkitasoisissa ohjeissa. Siirtymävaiheissa tehdään tiivistä yhteistyötä lähettävän ja vastaanottavan tahon kesken. Kaikista oppilaista järjestetään prosessikaavioiden mukainen tiedonsiirto nivelvaiheissa. Lähettävä koulu huolehtii erityisen tuen oppilaiden pedagogisen selvityksen teosta ja vastaanottava koulu kuulee oppilasta ja huoltajaa Vantaan sisällä koulusta kouluun siirryttäessä.

Perusopetuksessa järjestettävän tuen taso määrittyy oppilaan kokonaistilanteen mukaan ja se voi oppilaan tarpeen mukaan olla yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon oppilaiden erilaisuus. Tällöin keskiössä ovat eri oppilaille ominaiset oppimistavat, työskentelyn rytmi, erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet. Lisäksi huomioidaan itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyvät tarpeet. Opetusta voidaan eriyttää opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihtelulla.

Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen muotoja ovat muun muassa tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, erilaiset joustavat opetusjärjestelyt, koulunkäyntiavustajapalvelut ja erilaiset oppilashuollon palvelut. Tuki järjestetään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Koulut kuvaavat tuen järjestelyt lukuvuosisuunnitelmissaan ja koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

7.2 Yleinen tuki

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Yleinen tuki järjestetään suunnitelmallisesti oppilaan edistymistä seuraten hänen omassa opetusryhmässään työjärjestykseen kuuluvien oppituntien aikana tai oppituntien ulkopuolella. Tuki suunnitellaan ja järjestetään yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja tarvittaessa muun henkilöstön kanssa.

Opetuksessa käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä, -materiaaleja ja oppimisympäristöjä, ja opetusta eriytetään. Oppilas saa tarvittaessa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta tai oppilashuollon tukea. Osana yleistä tukea oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma tulee kuitenkin laatia, mikäli oppilaan tarvitsema tuki on hyvin säännöllistä ja kohdennettua. Yleisen tuen oppimissuunnitelmaa hyödynnetään arvioitaessa tehostetun tuen tarvetta ja laadittaessa pedagogista arviota.

7.3 Tehostettu tuki

Mikäli oppilas tarvitsee yleistä tukea laajempaa, pitkäaikaisempaa ja suunnitelmallisempaa tukea, hänen tukitoimiaan tehostetaan. Tehostetun tuen aloittaminen perustuu oppilaan opettajan tai opettajien laatimaan pedagogiseen arvioon, jossa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajien näkökulmista. Tehostettuun tukeen siirtyminen käsitellään pedagogisen arvioin perusteella moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Samoin menetellään palattaessa tehostetusta tuesta takaisin yleiseen tukeen. Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Tehostetun tuen toteuttamiseksi laaditaan oppimissuunnitelma, jossa kuvataan oppilaan tarvitsema pedagoginen tuki ja sen järjestäminen. Suunnitelmaa arvioidaan ja tarkistetaan oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa aina tuen tarpeen muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Oppimissuunnitelma kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa luvussa 7.3.2. Tehostetun tuen aikana osa-aikainen erityisopetus, opintojen yksilöllinen ohjaus ja kodin kanssa tehtävä yhteistyö korostuvat.

Elleivät tavanomaiset perusopetuksen tukimuodot riitä, voidaan oppilaan oppimissuunnitelmassa määritellä opiskelun erityiset painoalueet yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan opinnoissa etenemisen kannalta oppiaineen keskeiset sisällöt ja samalla vahvistaa oppimaan oppimisen taitoja. Erityiset painoalueet muodostetaan oppilaan oman vuosiluokan kaikkein keskeisimmistä sisällöistä.

Tehostettua tukea tulee toteuttaa riittävän pitkään, jotta oppilaalle annettujen tukitoimien vaikuttavuutta ja vahvuutta voidaan arvioida. Arvioinnissa otetaan kantaa tukimuotojen sopivuuteen ja oppilaan tarvitseman tuen tasoon jatkossa. Oppilas voi siirtyä takaisin yleiseen tukeen, jatkaa tehostetussa tuessa samoilla tai muunnelluilla tukitoimilla tai siirtyä erityiseen tukeen. Tehostetun tuen oppimissuunnitelmaa hyödynnetään arvioitaessa erityisen tuen tarvetta ja laadittaessa pedagogista selvitystä.

7.4 Erityinen tuki

Oppilas voi saada erityistä tukea, mikäli hän tarvitsee tehostettua tukea intensiivisempää ja pitkäkestoisempaa sekä useita tukimuotoja sisältävää tukea. Erityinen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan lähikoulussa erilaisin joustavin järjestelyin tai erityisryhmässä. Tämän luvun lopussa kerrotaan Vantaan alue- ja kaupunkitasoisista erityisen tuen ryhmistä. Näitä järjestelyjä voivat olla samanaikaisopetus, integraatioryhmät ja osittainen tai kokoaikainen pienryhmäopetus. Yläkoulussa voidaan hyödyntää myös työharjoittelujaksoja ja työelämäpainotteista opiskelua erityisen tuen oppilaiden opetuksen järjestämisessä.

Erityisen tuen päätös edellyttää pedagogista selvitystä, josta selviää oppilaalle annettu tehostettu tuki ja suunnitelma siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea. Pedagogisen selvityksen laatii oppilaan opettaja(t) yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Selvitys käsitellään moniammatillisesti tarvittavien oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Pedagogista selvitystä täydennetään tarvittaessa psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä. Erityisen tuen päätöksen tekee perusopetuksen aluepäällikkö.

Ennen oppivelvollisuuden alkamista tehtävä erityisen tuen päätös ei edellytä pedagogista selvitystä eikä aiempaa tehostetun tuen antamista, vaan voi perustua psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon. Erityisen tuen valmistelusta ja siihen liittyvästä oppilaan ja huoltajan kuulemisesta vastaa rehtori. Päätöksen tekee perusopetuksen johtosäännön määrittelemä viranhaltija. Erityisen tuen oppilaiden osalta Pol18§:n mukaiset erityiset opetusjärjestelyt päätetään erityisen tuen päätöksessä.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan 2. ja 6. vuosiluokan aikana sekä aina tuen tarpeen tai muun olennaisen muutoksen vuoksi. Vammaisopetuksen ryhmien oppilaiden erityisen tuen tarkistamisajankohdista kerrotaan luvussa 7.4.2**.** Mikäli todetaan, että erityinen tuki ei ole enää tarpeen, tehdään tuen lopettamisesta viranhaltijapäätös, joka perustuu moniammatillisesti käsiteltyyn pedagogiseen selvitykseen ja oppilaan ja huoltajan kuulemiseen. Oppilas siirtyy tällöin tehostettuun tukeen.

Oppilaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun erityisen tuen päätös on tehty. Jatkossa oppilaan HOJKS laaditaan aina lukuvuoden alussa ja tarkistetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmassa hyödynnetään pedagogista selvitystä sekä erityisen tuen päätöksen sisältöä. Asiantuntijalausuntojen sisältöjä hyödynnetään siten, kuin se oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kannalta on pedagogisesti tarkoituksenmukaista.

7.4.1 Oppiaineen yksilöllistäminen

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan siten, että hänen on mahdollista suorittaa yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet kaikissa oppiaineissa. Mikäli annettu tuki ei riitä, sovi-

taan opiskelun erityisten painoalueiden mukaisesta opiskelusta yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun oppimisen kannalta välttämättömät sisällöt. Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan hyödyntää tehostetun ja erityisen tuen vaiheissa ja ne tulee kirjata oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:an yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Erityisten painoalueiden mukaisesta arvioinnista kerrotaan tarkemmin luvussa 6.

Mikäli oppilas ei tuesta huolimatta suoriudu ydinsisältöihin liittyvistä tavoitteista hyväksytysti, voidaan oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Erityisten painoalueiden käyttöä edellytetään kuitenkin ennen oppiaineen yksilöllistämistä. Kunkin oppiaineen yksilöllistämisen tarve perustellaan pedagogisessa selvityksessä erikseen ja tehdään uusi erityisen tuen päätös. Tällöin myös jo aiemmin yksilöllistettyjen oppiaineiden jatkuminen yksilöllistettyinä tulee perustella. Yksilöllistämisestä sovittaessa selvitetään oppilaalle ja huoltajille yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset opetuksen järjestämiseen ja jatko-opintoihin.

Yksilöllistettäessä oppilaan oppiaineita selvitetään oppilaan taitotaso tarkasti. Apuna käytetään opettajan tai erityisopettajan tekemää monipuolista arviointia, oppilaan koulutehtäviä sekä arjen havaintoja oppimistilanteissa. Lisäksi hyödynnetään mahdollisia asiantuntijalausuntoja. Oppilaan tavoitetaso määritellään oppimisen mahdollistavaksi ja oppimista eteenpäin vieväksi. Yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKS:ssa. Oppilaan arviointi tapahtuu tällöin suhteessa HOJKS:ssa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin.

7.4.2 Vantaan alue- ja kaupunkitasoiset erityisen tuen ryhmät

Ryhmämuotoinen tuki

Oppilaan opiskelu järjestetään pienemmässä oppilasryhmässä oppilaan omassa lähikoulussa tai kaupunkitasoisessa erityisryhmässä erityisopettajan johdolla silloin, kun hänen tuen tarpeensa tätä edellyttää. Lähikouluissa ryhmämuotoista tukea tarjotaan osa- tai kokoaikaisen erityisryhmän tai integraatioryhmän muodossa. Koulut kuvaavat järjestelyt omissa lukuvuosisuunnitelmissaan. Kaupunkitasoisia erityisen tuen ryhmiä ovat vammaisopetuksen ryhmät, etappi-, paja- ja poliopetuksen ryhmät.

Etappiopetus

Etappitoiminta tarjoaa vahvaa ja moniammatillista tukea 1. – 6. luokan oppilaille, joiden koulunkäyntiä käyttäytymis- ja tunne-elämän vaikeudet estävät tai olennaisesti vaikeuttavat. Etappijakson aikana arvioidaan oppilaan koulunkäynnin kokonaistilannetta sekä suunnitellaan ja toteutetaan tarvittavia tukitoimia. Jakso on määräaikainen, ja sen pituutta arvioidaan jakson aikana. Tavoitteena on pedagogisten tukitoimien järjestäminen, mahdollisten tutkimusten, hoidon ja sosiaalisen tuen tarpeen arviointi, verkostoyhteistyö sekä oppilaan lähikoulun osaamisen vahvistaminen.

Etappitoimintaa linjaa kaupunkitasoinen ohjausryhmä. Toiminta järjestetään alueellisena palveluna. Työmuotoja ovat jalkautuvan etapin tuki oppilaan omassa lähikoulussa ja etappiluokassa tapahtuva ryhmämuotoinen opetus. Tapauskohtaisesti arvioidaan, kumpi työmuodoista valikoituu. Toiminnasta vastaa moniammatillinen tiimi, johon kuuluu opetushenkilöstön lisäksi sosiaali- ja terveystoimen työntekijöitä. Etappiluokassa työskentelevät erityisopettaja ja koulunkäyntiavustaja / oppilashoitaja. Toinen erityisopettaja on jalkautuvassa työssä oppilaan lähikoululla. Sosiaali- ja terveystoimen työntekijät toimivat opettajien työpareina joko etappiluokassa tai jalkautuvassa työssä. Oppilaan etappihakemuksen tekee monialainen

asiantuntijaryhmä yhteistyössä huoltajien ja aluekoordinaattorin kanssa. Perusopetuksen aluepäällikkö ottaa oppilaat etappitoimintaan. Oppilaalla tulee olla erityisen tuen antamista koskeva päätös ennen etappijakson aloittamista.

Oppilaan HOJKS laaditaan ja päivitetään yhdessä oppilaan, hänen huoltajansa, oppilashuollon ja tarvittavien tukiverkostojen asiantuntijoiden kanssa. Etappiluokassa opiskeleva oppilas voi jakson aikana osallistua lähikoulunsa opiskeluun HOJKS:an kirjatulla tavalla. Oppiaineiden opettamisen ohella etappijaksolla opetetaan ja vahvistetaan oppilaan sosio-emotionaalisia taitoja. Etappijakson tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti jakson kuluessa. Lähikoulun kanssa tehtävä yhteistyö on toiminnan edellytys.

Etappijakson aikana tehdään tiivistä yhteistyötä perheen, lähettävän koulun ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Tavoitteena on sekä lapsen että perheen omien voimavarojen vahvistaminen ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä sopiminen yhteistyössä huoltajien ja muun verkoston kanssa. Jokaisella oppilaalla on monialainen asiantuntijaryhmä, minkä lisäksi oppilaalla on oikeus myös koulun muihin oppilashuollollisiin palveluihin jakson aikana.

Pajaopetus

Pajaopetuksella tarkoitetaan vahvaa erityisen tuen pienryhmää, jossa korostuu oppilaan kokonaisvaltainen elämänhallinnan tukeminen. Opetus järjestetään alueellisena palveluna, jota linjaa kaupunkitasoinen ohjausryhmä. Pajaopetus on tarkoitettu perusopetuksen päättövaiheessa olevalle nuorelle, jolle oman koulun ja verkoston suunnitelmallinen tuki ei ole riittänyt, ja tilanteessa, jossa vaikeudet ovat kasautuneet ja huolena on syrjäytyminen. Opiskelun tavoitteena on auttaa oppilasta kiinnittymään koulunkäyntiin, tukea häntä elämänhallintataitojen kehittämisessä, päättötodistuksen saavuttamisessa ja toisen asteen opintoihin sijoittumisessa. Lisäksi tavoitteena on verkostoyhteistyön ylläpitäminen ja sen vahvistaminen.

Hakemuksen pajalle tekee oppilaan monialainen asiantuntijaryhmä yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja aluekoordinaattorin kanssa. Oppilaalla tulee olla erityisen tuen antamista koskeva päätös ennen pajalla aloittamista. Perusopetuksen aluepäällikkö ottaa oppilaan pajaopetukseen. Pajaluokan toiminnasta vastaa moniammatillinen tiimi, johon kuuluu niin opetuskuin sosiaali- ja terveystoimen henkilöstöä. Luokassa työskentelee kaksi erityisopettajaa ja koulunkäyntiavustaja / oppilashoitaja. Pajatiimin jäsenenä ja oppilaiden tukena toimii myös sosiaali- ja terveystoimen työntekijä. Pajan toiminta perustuu moniammatilliseen tavoitteelliseen yhteistyöhön. Opetus toteutetaan pääosin luokkatyöskentelynä.

Pajalla oppilas etenee opinnoissaan vuosiluokkiin sitomattoman opetussuunnitelman (VSOP) ja hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. Suunnitelma tehdään yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilaan yhteistyöverkostojen kanssa. Siinä painotetaan oppilaan edistymistä oppimisen, koulunkäynnin ja elämänhallinnan osa-alueilla. Vuorovaikutustaidot, arjen hallinta ja kyky ottaa vastuuta opiskelusta ovat keskiössä. Huoltajien ja moniammatillisen verkoston tuki on välttämätön oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun ja elämänhallinnan edistämisessä. Jokaisella pajan oppilaalla on moniammatillinen asiantuntijaryhmä, johon kuuluvat pajatiimi ja aluekoordinaattori. Ryhmää täydennetään muilla tarvittavilla asiantuntijoilla. Oppilaat ovat oikeutettuja myös koulun muihin oppilashuollollisiin palveluihin.

Poliopetus

Poliopetus on tarkoitettu vantaalaisille lasten- tai nuorisopsykiatrista tukea tarvitseville perusopetusikäisille oppilaille, joiden koulunkäynti ei tukitoimista huolimatta onnistu oppilaan omassa koulussa. Työ perustuu tiiviiseen yhteistyöhön oppilaan, huoltajien, koulun ja hoitotahon välillä. Tavoitteena on turvata oppilaan koulunkäynti sekä tukea hänen kuntoutumis-

taan, kasvuaan ja kehitystään. Opetus järjestetään kaupunkitasoisena palveluna, jonka toimintaa suunnittelee, arvioi ja kehittää kaupunkitasoinen ohjausryhmä yhteistyössä poliopetuksen tiimin kanssa. Vantaan polikliinisen opetuksen yksikkö toimii Viertolan koulun yhteydessä. Poliopetuksen oppilaaksiottoprosessissa oppilaat otetaan hallinnollisesti Viertolan koulun oppilaiksi. Oppilailla on erityisen tuen päätös ja aktiivinen hoitosuhde lasten- tai nuortenpsykiatrisen hoitotahoon. Oppilaaksi haetaan hoitavan tahon lähetteellä. Moniammatillinen oppilaaksiottokokous järjestetään vuosittain keväällä, ja täydentävä haku mahdollisille vapaille oppilaspaikoille joulukuussa. Oppilaaksiottokokouksissa arvioidaan aiemmin oppilaaksi otettujen oppilaiden tarve jatkaa poliopetuksessa. Arvio perustuu hoitavan tahon ja huoltajien kanssa käytyihin keskusteluihin. Päätöksen oppilaaksiotosta tekee perusopetuksen aluepäällikkö. Oppilaaksioton yhteydessä tehdään oppilaan, huoltajien ja koulun kesken koulusopimus, jossa määritellään yhteistyön periaatteet.

Polikliinisella luokalla oppilas opiskelee omien kykyjensä ja edellytystensä mukaisesti yleisen opetussuunnitelman tai yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Tarvittaessa hyödynnetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua ja opiskelun erityisiä painoalueita oppilaan etenemisen turvaamisessa. Suunnitelmia tehdään ja tarkistetaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa ja hoidon kanssa. Opetus järjestetään mahdollisimman suurelta osin erityisluokkaopetuksena yhdysluokissa. Lisäksi oppilaiden opetuksessa ja ryhmittelyssä voidaan käyttää joustavia opetusjärjestelyitä ja tilapäisesti yksilöopetusta.

Oppilaat huomioidaan erilaisina yksilöinä ja oppijoina, samalla painottaen yhteisöllistä toimintaa ja muiden huomioon ottamista. Oppilaiden oppimista ja käyttäytymistä ohjataan yhteisöllisesti turvallisessa oppimisympäristössä pienistä asioista alkaen. Tavoitteena on, että oppilaat löytävät oman optimaalisen suoritustasonsa. Jokaiselle oppilaalle laaditaan yksilöllinen lukujärjestys ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Tavoitteena on noudattaa oppilaan oman luokka-asteen mukaista viikkotuntimäärää, kuitenkin oppilaan voimavarat, yksilölliset tarpeet ja haasteet huomioiden. Mikäli oppilas opiskelee vuosiluokkansa tuntimäärästä poikkeavaa tuntimäärää, sovitaan erityisistä opetusjärjestelyistä yhteistyössä huoltajien ja hoidon kanssa (PoL §18). Polikliinisen opetuksen opetushenkilöstö on tiiviissä yhteydessä hoitavaan tahoon. Tarvittaessa hoitava taho jalkautuu luokkiin oppilaan koulunkäynnin edistämiseksi.

Koulupäivän runko poliopetuksessa rakentuu opetussuunnitelmassa määritellyistä oppiaineista ja monialaisista oppimiskokonaisuuksista. Opetustoiminta perustuu hyvään oppilaan tuntemukseen sekä turvalliseen ja kunnioittavaan pedagogiseen ohjaamiseen. Oppiaineiden opiskelun ohella painotetaan onnistumisen elämyksiä, pettymysten sietokyvyn kasvattamista, oman vastuun ottamista, itsetunnon vahvistumista sekä koululaisen identiteetin ja motivaation kasvamista. Opetuksessa kiinnitetään huomiota oppilaan käyttäytymis- ja vuorovaikutustaitoihin, ja tunne-elämän taitoja sekä ongelmanratkaisukykyä vahvistetaan. Oppilaita ohjataan tarkkailemaan ja ymmärtämään omaa käyttäytymistään sekä oman käyttäytymisen vaikutusta muihin oppilaisiin, ja heitä tuetaan löytämään myönteisiä ratkaisumalleja eri tilanteisiin.

Koulun aikuiset pyrkivät toiminnassaan positiivisen vuorovaikutuksen synnyttämiseen lapsen ja aikuisen sekä lapsen ja toisen lapsen välille. Tällä rakennetaan oppilaan kokemusta siitä, miten toimitaan yhdessä. Oppilaan siirtymistä pois polikliinisestä opetuksesta tuetaan ~~kokeilujaksolla~~ tutustumisjaksolla, jonka aikana polikliinisen tiimin jäsen on tarpeen mukaan seuraamassa ja ohjaamassa lähikouluun paluuta. Oppilaan siirtyminen omaan kouluun tapahtuu siten asteittain, yksilöllisen nivelvaihesuunnitelman mukaisesti, perustuen moniammatilliseen arviointiin yhteistyössä oppilaan, huoltajien, hoidon, perusopetuksen aluekoordinaattorin ja koulujen kanssa.

Vammaisopetus

Vantaalla kehitysvammaisten ja autististen oppilaiden opetus järjestetään pääsääntöisesti alueellisissa erityisryhmissä. Nämä alueelliset ryhmät toimivat yleisopetuksen koulujen yhteydessä, jolloin oppilaan on mahdollista integroitua monipuolisesti omien taitojensa sekä ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti muihin ryhmiin. Oppilaan opetus voidaan järjestää erityisin perustein myös oman asuinalueen lähikoulussa, mikäli oppilaan tarvitsema tuki voidaan siellä toteuttaa.

Kaikilla vammaisopetuksen piiriin kuuluvilla oppilailla on erityisen tuen päätös, joka tarkistetaan 3.luokan syksyllä ja 6. vuosiluokan aikana sekä aina tuen tarpeen muuttuessa tai muun olennaisen muutoksen vuoksi. Näissä ryhmissä opetus järjestetään oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla oppiaineittain perustuen erilaajuisiin oppimääriin, kokonaan toiminta-alueittain tai näiden yhdistelmänä. Oppilas voi mahdollisuuksien mukaan osallistua oman äidinkielen opetukseen. Toiminta-alueittain tapahtuvan opetuksen opetussuunnitelman mukaan opiskeleva oppilas voi suorittaa kykyjensä mukaan jostakin oppiaineesta erilaajuisia oppimääriä. Hänet luetaan tällöin edelleen toiminta-alueittain tapahtuvan opetuksen oppilaaksi.

Oppilaalle asetetut tavoitteet kirjataan hänelle laadittavaan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS). Suunnitelmassa määritellään oppiaineittain opiskeleville oppilaille kuhunkin oppiaineeseen oppilaan tavoitteet ja toiminta-alueittain opiskeleville oppilaille toiminta-alueisiin liittyvät tavoitteet. Mikäli oppilas opiskelee edellisten yhdistelmänä, kirjataan molempien osa-alueiden tavoitteet HOJKS:an~~. Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden arvioinnista kerrotaan luvussa 7.4.4, oppiaineittain opiskelevien oppilaiden arvioinnista luvussa 6.~~

Vammaisopetuksessa tavoitteena on oppilaan tasapainoisen kokonaiskehityksen turvaaminen yhteistyössä opettajien, opetusta avustavan henkilökunnan, huoltajien, eri asiantuntijoiden ja erityistyöntekijöiden kanssa. Opetusta avustava henkilökunta tukee oppilaiden kokonaiskehitystä koko koulupäivän ajan, mukaan lukien aamu- ja päivätoiminnan.

Vammaisopetuksessa opetus on konkreettista, eri aistikanavia hyödyntävää, asioita kertaavaa ja strukturoitua. Opetus jäsennetään ajan, paikan, tilan ja henkilöiden suhteen. Opetuksessa sanallisten ohjeiden lisäksi käytetään vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä; kuten kuvat, viittomat, fyysinen ohjaus, eleet, osoittaminen sekä kirjoitetut ohjeet ja tekniset apuvälineet. Oppilaat opiskelevat henkilökohtaisten päivä- ja viikko-ohjelmien mukaisesti. Opetuksen tavoitteena on oppilaiden osallisuuden vahvistaminen.

Menolippu

Menolippu –toimintamalli tarjoaa peruskoulun loppuun suorittamisen mahdollisuuden niille oppivelvollisuusiän ylittäneille vantaalaisille nuorille, joiden peruskoulu on jäänyt kesken. Menolippu –toimintaa toteutetaan Vantaan nuorten työpajalla. Opiskelijoita otetaan aloittamaan opintoja ympäri vuoden. Menolipussa opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen etenemissuunnitelma ja tarjotaan tukea omaan elämäntilanteeseen. Nuorelta saattaa puuttua vain muutama suoritus tai muutaman vuoden suoritukset peruskoulun päättötodistuksen saamiseksi. Opiskeluaika määräytyy yksilöllisesti ja siihen vaikuttavat myös opiskelijan terveydellinen, taloudellinen ja sosiaalinen tilanne. Menolipussa nuorten kanssa työskentelee erityisopettaja ja kaksi ohjaajaa. Lisäksi nuorille tarjotaan psykososiaalista ja terveydenhoidollista tukea yksilöllisten tarpeiden mukaan. Opiskelijat ohjautuvat Menolippuun usein TE-toimiston tai etsivän nuorisotyön kautta taikka omatoimisesti.

Menolipussa noudatetaan Vantaan nuorten tai aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa opiskelijan yksilöllinen tarve ja ikä huomioiden.

Menolipun toiminnan ja opetuksen järjestämisestä on laadittu erillinen kuvaus, joka löytyy Vantaan ammattiopisto Varian internet –sivuilta.

7.4.3 Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa oppivelvollisuuden alkamista vuotta säädettyä aiemmin. Oppivelvollisuus ei pidenny perusopetuksen keskeltä tai lopusta. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen esiopetuksen alkamista. Lisäksi oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen tekeminen harkitaan aina tapauskohtaisesti.

Pidennettyä oppivelvollisuutta harkittaessa toimitetaan asiantuntijalausunto perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöille arvioitavaksi. Arvion jälkeen päiväkotien esimiehet kuulevat lasta ja huoltajaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen ja erityiseen tukeen liittyen. Asiasta tekee päätöksen perusopetuksen aluepäällikkö. Esiopetuksen järjestämisestä vastaa varhaiskasvatus.

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille tehdään päiväkodissa ennen koulunaloitusta pedagoginen selvitys, jonka laatii esiopetuksen opettaja. Pedagoginen selvitys tarvitaan perusopetuksessa oppilaan erityisen tuen päätöstä varten. Opetus järjestetään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain (luku 7.4.4). Oppilasta ja huoltajaa kuullaan opetusjärjestelyistä. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden tuen tarve tulee tarkistaa säädetyissä kohdissa ja aina kun tapahtuu jokin olennainen muutos tuen tarpeessa tai opetuksen järjestämisessä. Tällöin arvioidaan myös pidennetyn oppivelvollisuuden jatkotarve.

7.4.4 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Opetus järjestetään toiminta-alueittain, kun se on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaista. Toiminta-alueittain tapahtuvasta opetuksesta tehdään pedagogiseen selvitykseen ja asiantuntijalausuntoon pohjautuva hallintopäätös. Toiminta-alueittain annettavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle jatko-opinnoissa ja itsenäisessä elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaan vahvuudet huomioidaan tavoitteita ja sisältöjä suunniteltaessa. Tärkeää on luoda oppilaille turvallinen ja oppilaskohtaisesti optimaalinen oppimisympäristö. Toiminta-alueet ovat oppilaan elämässä tiiviisti limittäisiä osa-alueita. Yhden osa-alueen harjoittamisella on siirtovaikutusta aina useampaan muuhun osa-alueeseen.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Tukiopetusta voidaan antaa oppimisen, kasvun ja koulunkäynnin edistämiseen tuen kaikilla tasoilla. Tehostetun tuen oppilaiden osalta tukiopetus kirjataan oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen oppilaiden osalta HOJKS:aan. Tukiopetus tulee aloittaa mahdollisimman pian tarpeen havaitsemisen jälkeen tai jo tuen tarvetta ennakoiden vaikeuksien ehkäisemiseksi. Oppilasta opettavat opettajat arvioivat tukiopetuksen tarpeen, mutta myös oppilas ja hänen huoltajansa voivat tehdä aloitteen tukiopetuksesta. Oppilas voi tarvita tukiopetusta esimerkiksi oppiainesisältöjen omaksumiseen, oppimaan oppimisen ja työskentelytaitojen edistämi-

seen tai sosio-emotionaalisten taitojen hallintaan. Tukiopetusta voidaan tarvittaessa antaa myös oppilaan omalla äidinkielellä.

Tukiopetusta annetaan joko oppilaan koulupäivän aikana tai oppituntien ulkopuolella samanaikaisopetuksena oppilaan omassa opetusryhmässä, pienryhmässä, täysin yksilöllisesti tai erilaisia joustavia ryhmittelyjä käyttäen. Tukiopetuksen järjestämisessä käytetään monipuolisia ja oppilasta motivoivia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Huoltajille tiedotetaan tukiopetuksen järjestämisestä koulun lukuvuosisuunnitelmassa, vanhempainilloissa sekä koulun tiedotteissa ja viesteissä.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus on oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista tukevaa työtä, johon jokaisella oppilaalla on tuen tasosta riippumatta oikeus sitä tarvitessaan. Pyrkimyksenä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan opiskelutottumuksiin, työskentelytapoihin ja koulumotivaatioon. Suunnittelun ja järjestelyjen lähtökohtana ovat oppilaiden yksilölliset tarpeet. Osa-aikainen erityisopetus on joko ennaltaehkäisevää tai jo ilmenneitä vaikeuksia kuntouttavaa. Opetus voi kohdentua kielellisten ja matemaattisten taitojen tukemiseen, sosioemotionaalisten taitojen tai toiminnanohjaus- ja opiskelutaitojen kehittämiseen. Erityisopettaja kartoittaa yhdessä luokanopettajien tai aineenopettajien kanssa, ketkä tarvitsevat osa-aikaista erityisopetusta. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Opetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös monialaisen asiantuntijaryhmän kanssa.

Osa-aikaista erityisopetusta järjestetään muun opetuksen yhteydessä samanaikaisopetuksena, palkeissa pienryhmässä tai erityisestä syystä yksilöopetuksena. Lisäksi erityisopettaja konsultoi muita koulun opettajia tuen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen käyttäminen tukimuotona kirjataan tehostetun tuen oppilaiden osalta oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen oppilaiden osalta HOJKS:an. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilasta ja huoltajia. Resurssin kohdentumista tarkoituksenmukaisesti tarkastellaan koulun sisällä säännöllisesti ja muutoksia tehdään tarpeen mukaan joustavasti.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Avustaja- ja tulkitsemispalvelut

Koulut saavat resurssin avustajapalveluiden järjestämiseen. Rehtori päättää avustajapalveluiden kohdentumisesta koulun sisällä konsultoituaan opetus- ja oppilashuollon henkilöstöä. Palvelun kohdentumista tarkoituksenmukaisesti tarkastellaan koulussa säännöllisesti ja oppilaiden tuen tarpeen muuttuessa tarvittavia muutoksia tehdään lukuvuoden mittaan joustavasti. Avustajapalveluiden tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon oppilaan oppimisen, kasvun ja koulunkäynnin tukitoimien kokonaisuus.
Oppilaalle turvataan hänen tarvitsemansa tulkitsemispalvelut koulupäivän aikana. Tulkitsemispalvelut on mahdollista järjestää avustajapalvelun yhteydessä.

Erityisen tuen oppilaan saamista avustaja- ja tulkitsemispalveluista päätetään oppilaan erityisen tuen päätöksessä, ja palvelun kohdentuminen kirjataan oppilaan HOJKS:an.
Oppilaita ja huoltajia informoidaan avustajapalveluista koulun lukuvuosisuunnitelmassa ja oppilaan pedagogisia asiakirjoja yhteistyössä kodin kanssa laadittaessa.

Apuvälineet

Oppilas on oikeutettu saamaan opetukseen osallistumisen kannalta välttämättömät apuvälineet. Apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai oppimisen erityistarpeisiin. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttö ja hyödyllisyys arvioidaan oppilaan pedagogisissa asiakirjoissa. Tarvittavat apuvälineet hankitaan joko koulun toimesta tai erillisellä hakemuksella keskitetysti sivistysvirastosta.

7.6 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisen opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

1. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

1. Miten koulun tasolla näkyy ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit sekä toiminta kaikissa nivelvaiheissa?
2. Miten koulun tasolla näkyy kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä?

2. Yleinen tuki

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

3. Tehostettu tuki

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Tehostetun tuen käytännön järjestäminen
- Toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä
- Oppimisssuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

4. Erityinen tuki

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Erityisen tuen käytännön järjestäminen
- Toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena
- HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- Menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.

5. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Käytännön järjestäminen
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- Oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

8 Oppilashuolto

Vantaalla kaikki koulussa työskentelevät aikuiset huolehtivat oppilaiden hyvinvoinnista ja oppimisesta yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilaan kouluhyvinvointiin vaikuttavat kouluympäristön turvallisuus ja terveys sekä riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Hyvinvointityö on oppilaan kohtaamista, kannustamista, auttamista sekä oppilaan osallisuuden vahvistamista.

Oppilashuoltotyö on oppilaan ja koko kouluyhteisön tukemista. Oppilaalla on oikeus oppilashuoltoon esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä myös toisella asteella. Tavoitteena on toimia ennaltaehkäisevästi ja puuttua varhain mahdollisiin koulunkäynnin vaikeuksiin.

Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista voidaan tukea kokemuksella vaikuttamisesta ja siitä, että omilla mielipiteillä on merkitystä. Lasten ja nuorten pitää saada tulla kuulluiksi ja heille on annettava aito mahdollisuus vaikuttaa. Oppilaan tulee saada osallistua häntä itseään koskevien asioiden käsittelyyn ikätasonsa ja edellytystensä mukaan. Näin hän pääsee vaikuttamaan omiin asioihinsa ja tietää, mitä yhteisesti on sovittu ja päätetty.

Vantaalla oppilashuoltoa toteutetaan lähtökohtaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Tärkeää on luoda kodin ja koulun välille hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö, joka edesauttaa oppilaan hyvinvointia ja arjen sujumista sekä koulussa että kotona.

Koulun tehtävänä on huolehtia siitä, että oppilaat, huoltajat, koulun henkilöstö ja muut yhteistyötahot saavat tarvitsemansa tiedon oppilashuollon palveluista ja toiminnasta. Koulun oppilailla tulee olla riittävä tieto siitä, mitä oppilashuolto on, mitä oppilashuollon palveluita oppilailla on käytössä ja miten palveluihin halutessaan pääsee.

8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

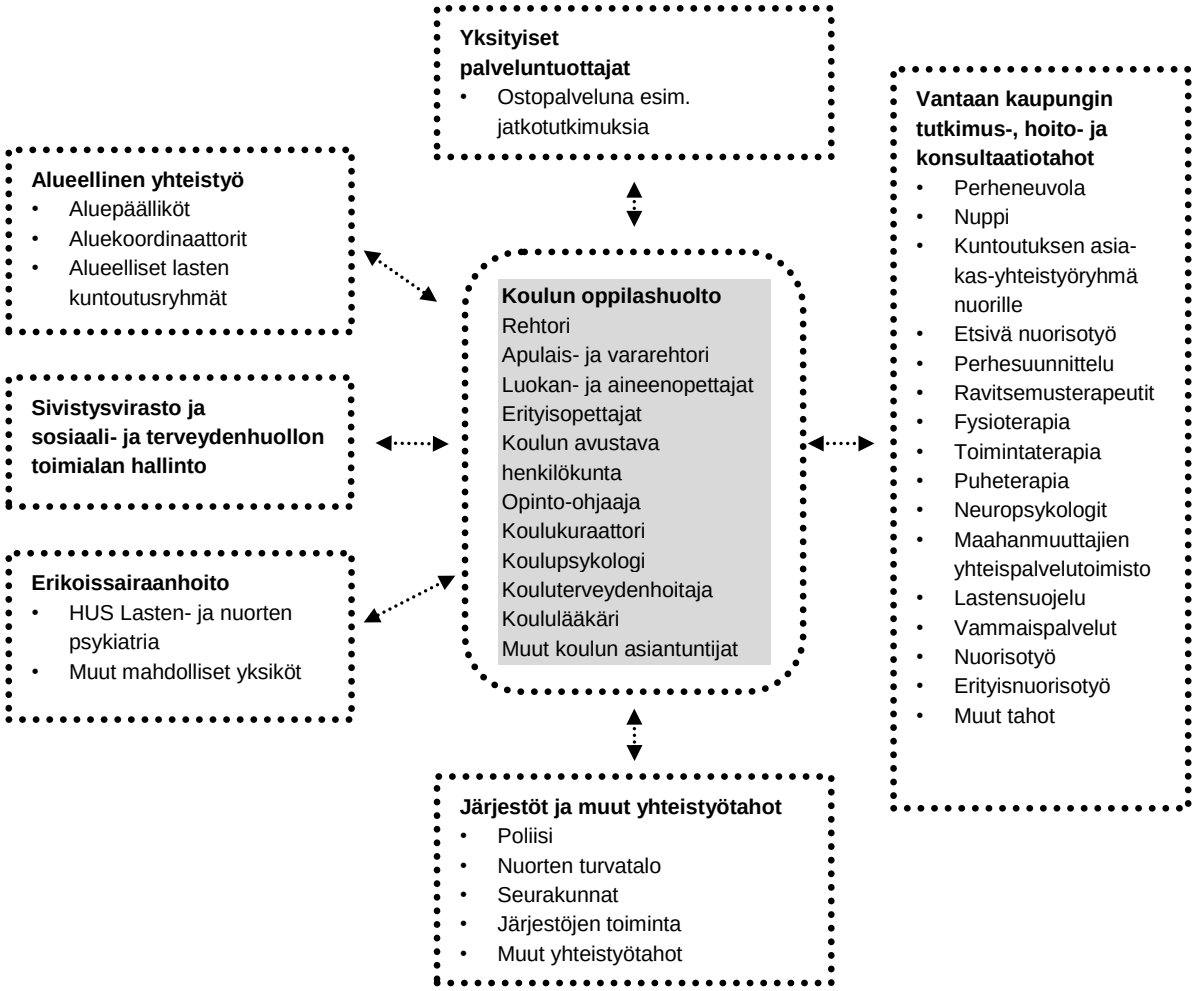
Vantaan perusopetuksessa oppilashuollon ohjausryhmänä toimii kaupunkitasoisesti nimetty oppilashuollon koordinaatiotyöryhmä. Tämä ohjausryhmä vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista Vantaalla.

Vantaalla oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa. Oppilashuoltoon osallistuvat soveltuvin osin myös muut yhteistyötahot.

Oppilashuollon toteuttaminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille ja oppilashuoltotyöstä vastaaville viranomaisille.

Iltapäivätoiminta ja koulun kerhotoiminta tukevat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja koulunkäyntiä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstö voi osallistua tarpeen mukaan lasta koskeviin koulun neuvotteluihin huoltajien luvalla.

Kuva 1: Oppilashuollon yhteistyö Vantaalla kaupungin, alueen ja koulun tasolla

8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto

Vantaalla koulukohtainen oppilashuoltoryhmä on nimeltään yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR).

Vantaalaisen koulun yhteisöllisen hyvinvointiryhmän peruskokoonpano on:

- rehtori/apulaisrehtori
- koulupsykologi
- koulukuraattori
- kouluterveydenhoitaja
- erityisopettaja
- oppilaanohjaaja (7.-9.-vuosiluokilla)

Näiden em. henkilöiden lisäksi yhteisöllisen hyvinvointiryhmän toimintaan kutsutaan mukaan oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja yhteistyötahojen edustajia asian ja toiminnan kannalta mielekkäällä tavalla ja aikataululla.

Opettaja osallistuu yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokoukseen silloin kun hänen luokkansa asiaa käsitellään yleisellä tasolla. Luokan tilannetta voidaan käsitellä esim. ilmapiirin tai kiusaamisen näkökulmasta niin, että yksittäisten oppilaiden asiat ja nimet eivät nouse esille. Mikäli ko. luokassa työskentelee koulukäyntiavustaja/ oppilashoitaja, myös hän voi olla mukana yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokouksessa.

Rehtori johtaa koulunsa oppilashuoltoa ja yhteisöllistä hyvinvointiryhmää.
Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän keskeisiä tehtäviä ovat:

- koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta
- yhteisöllisen hyvinvointityön kehittäminen ja koordinointi
- oppilaiden ja huoltajien osallistumisen mahdollistaminen koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadintaan ja oppilashuolto- ja hyvinvointityöhön yleensä
- yhteistyön koordinointi koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- oppimisympäristön kehittäminen
- koulun lukuvuosisuunnitelman valmistelu oppilashuollon osalta
- kodin ja koulun välisen oppilashuollollisen yhteistyön kehittäminen ja seuranta
- lakisääteisten hyvinvointiin liittyvien muiden mahdollisten suunnitelmien laadinta

Vantaalla yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä ei käsitellä yksittäisten oppilaiden asioita tunnisteellisesti, vaan siellä voidaan käsitellä esim. kouluterveyskyselyn tuloksia, oppilaiden ja huoltajien osallisuuden vahvistamista tai luokan ilmapiiriasioita. Oppilaita on hyvä kuulla esim. kyselyllä tietyistä teemoista kuten kiusaaminen ja tulosten perusteella koulussa suunnitellaan miten kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan.

Perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa on esimerkkejä yhteisöllisestä hyvinvointityöstä.

Oppilashuollon arviointi koulun tasolla

Vantaalla oppilashuoltoa arvioidaan koulussa seuraavasti:

- Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR) suunnittelee omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa
- Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR) arvioi omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa
- Koulun henkilökunta arvioi koulunsa oppilashuollon toteutumista säännöllisesti vähintään kerran lukuvuodessa
- Koulut osallistuvat arviointeihin, jotka tehdään koulutuksen järjestäjän (Vantaan kaupunki) tai muun sellaisen tahon toimesta, jolla on lakisääteinen oikeus arvioinnin toteuttamiseen.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilashuollon näkökulmasta oppilaan ohjauksen tavoitteena on, että oppilaat saavat tarvitsemansa tuen ja ohjauksen opintojen eri vaiheissa.

Oppilashuolto tukee yhteisöllisesti oppilaiden opintojen edistymistä koko koulun tasolla ja miettii tarvittavia resursseja erityisesti ennaltaehkäisyn ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kannalta.

Yksittäisen oppilaan kohdalla monialainen asiantuntijaryhmä tukee tarvittaessa oppilasta koulunkäynnissä ja opintoja koskevissa valinnoissa ja tulevaisuuden suunnittelussa. Perusopetuksesta jatko-opintoihin siirtymisen asioita voidaan pohtia myös konsultatiivisesti opetus-

henkilökunnan ja oppilashuollon henkilökunnan kanssa niiltä osin kuin se on opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä.

Yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen oppilaanohjaaja ottaa yhteyttä nuoreen, joka ei ole saanut opiskelupaikkaa. Nuoren tuen tarpeesta riippuen nuoren yhteyshenkilöksi on voitu sopia myös koulun oppilashuollon muu asiantuntijajäsen. Ilman opiskelupaikkaa jäänyt nuori ohjataan hakemaan lisäopetukseen, ammattistarteille taikka ammatillisiin opintoihin valmistaviin ryhmiin, yhteishaussa vapaiksi jääneisiin paikkoihin tai hänet ohjataan muuhun tuen tarpeen mukaisiin palveluihin.

Koulutukselliset siirtymävaiheet

Kun oppilas siirtyy esiopetuksesta kouluun, perusopetuksen sisällä koulusta kouluun tai perusopetuksesta toiselle asteelle tuetaan hänen siirtymävaihettaan turvallisuuden tunteen ja oppilashuollollisen jatkuvuuden varmistamiseksi. Siirtymävaiheissa on turvattava, että tieto oppilaan tarvitsemasta tuesta siirtyy uuteen kouluun. Näin oppilaan tarvitsemaa tukea voidaan suunnitella ja toteuttaa heti myös hänen uudessa koulussa. Siirtymävaiheissa on tarkoituksenmukaista välittää tietoa myös oppilaan vahvuuksista.

Vantaalla on käytössä yhtenäiset siirtymävaiheen mallit, joista on laadittu erilliset asiakirjat ja ohjeistukset. Tiedonsiirto tapahtuu yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Tiedonsiirrossa saatua tietoa koulut voivat käyttää tarvittaessa esim. ryhmien muodostamiseen, oppilaan tukitoimien suunnitteluun ja oikeaan kohdentamiseen sekä muiden oppilashuollollisten palvelujen järjestämiseen.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Oppilaan terveyden edistämiseksi kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan säännöllisesti ja Vantaalla sitä kutsutaan opiskeluympäristön arvioinniksi. Tarkastus tehdään yhteistyössä koulun ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain. Tarkemmin tarkastuksista on ohjeistettu koulun hyvinvointikansiossa.

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Terveysneuvonta toteutetaan yksilöllisesti, ryhmässä ja yhteisöllisesti. Neuvontatyöhön osallistuvat kouluterveydenhuolto, koulun terveystiedon opettajat ja muut sovitut opettajat ja yhteistyötahot.

Järjestyssäännöt

Koulun järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset laaditaan yhdessä oppilaiden kanssa.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Koulun opettajien tulee seurata säännöllisesti oppilaiden poissaoloja. Kun huoli poissaoloista herää, opettaja ottaa huolen puheeksi oppilaan, hänen huoltajiensa ja oppilashuollon henkilökunnan kanssa mahdollisimman varhain. Yhdessä pohditaan tarvittavia tukitoimenpiteitä ja seurataan niiden vaikutuksia suunnitelmallisesti. Koulu tiedottaa huoltajia siitä, miten koulu ilmoittaa oppilaan poissaoloista huoltajille ja ohjeistaa huoltajia miten heidän tulee ilmoittaa/selvittää lapsensa poissaolot.

Poissaolojen seuraamiseen ja puuttumiseen on lisäohjeistusta Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulutapaturmien ehkäisyssä kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden huomioiminen on ensisijaista. Tavoitteena on ennakoida ja hallita riskitilanteita. Koulutapaturmia seurataan, arvioidaan ja niistä kertynyttä tietoa hyödynnetään tapaturmien ehkäisyssä.

Opettajien, koulun muun henkilöstön ja oppilaiden on oltava selvillä siitä, miten toimitaan tapaturman sattuessa, minne oppilas ohjataan hoitoon ja kenelle tästä on ilmoitettava.

Koulutapaturmien ja äkillisesti sairaan oppilaan ensiapu, hoidon tarpeen arvio ja hoitoonohjaus kuuluvat terveydenhoitajalle silloin, kun hänellä on vastaanottopäivä koululla ja vamman tai sairauden laatu vaatii terveydenhoitajan arviota.

Jokaisessa koulussa tulee olla tarkoituksenmukainen ensiapuvälineistö ja sen kunnosta ja täydentämisestä huolehtivat koulu- ja terveydenhuoltohenkilöstö yhdessä. Koulun rehtorin tulee varmistaa, että koulun henkilökunnassa on riittävästi ensiaputaitoista henkilökuntaa.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Koulun aikuisten tulee puuttua koululaisten päihteiden käyttöön ja tehdä asiassa tarvittaessa yhteistyötä oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Painopisteenä tulee olla ennalta ehkäisevä työ.

Tupakkatuotteet ja päihteet otetaan puheeksi jo alakoulussa, oppilaiden kehitysasteen mukaisesti. Oppilaiden päihteiden käyttö kartoitetaan 8. luokan laajassa terveystarkastuksessa.

Mikäli alaikäinen oppilas käyttää päihteitä, terveydenhoitaja ja/tai lääkäri puuttuvat alaikäisen päihteiden käyttöön, tekevät tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen ja ohjaavat jatkohoitoon.

Vantaan oppilashuollon käsikirjassa on lisäohjeistusta päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja käyttöön puuttumiseksi.

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Turvallinen koulumatka:
Oppilaalla on oikeus turvalliseen koulumatkaan. Koulu tukee oppilaan ikäkauden mukaisien valmiuksien kehittymistä, tavoitteena kyky toimia vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä muut liikkujat huomioiden. Lisäksi koulussa käydään läpi keskeiset liikennesäännöt ja koulumatkaan liittyvät erilaiset liikenneympäristöt sekä perustelut esimerkiksi sille, miksi pyörällä kulkevien oppilaiden tulee käyttää pyöräilykypärää.

Koulun tulee ryhtyä suunnitelman mukaisiin toimiin tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta sekä ilmoittaa niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle.

Koulun liikennejärjestelysuunnitelma:
Kouluissa noudatetaan Vantaan kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Sen mukaan koulujen tulee laatia liikennejärjestelysuunnitelma, jossa kartoitetaan alueen liikennejärjestelyihin liittyvät riskit sekä niiden poistamiseen tähtäävät toimenpide-ehdotukset. Liikennejärjestelysuunnitelmaan merkitään turvalliset nouto- ja tuontipaikat autolla kuljetettaville oppilaille.

Koulut tiedottavat syyslukukauden alkaessa huoltajille koulun liikennejärjestelyistä, pyöräilyohjeista sekä muista turvalliseen koulumatkaan liittyvistä ohjeista. Koulut tiedottavat liikennejärjestelyistä myös taksiyhtiöille, jotka hoitavat koulukuljetukset.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille. Jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, ja siksi jokaisen koulussa työskentelevien aikuisen on sitouduttava kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen. Tämä edellyttää:

• yhteisiä keskusteluja, joissa pohditaan koulun tärkeitä arvoja, jaetaan kokemuksia ja rakennetaan kouluun parhaiten sopivia toimintatapoja
• huomion kiinnittämistä koulun työskentelyilmapiiriin, kasvatuskulttuuriin ja esim. toisten hyväksymiseen ja kiusaamiseen liittyviin asenteisiin
• koulun yhteisöllisyyden tukemista

Jos kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää esiintyy, on koulun suhtauduttava tilanteeseen vakavasti ja ryhdyttävä selvittämään asiaa ja puututtava siihen. Tämä tapahtuu joko koulun omin voimin tai koulun ja ulkopuolisten tahojen yhteistoimin tai ilmoittamalla asiasta lastensuojeluviranomaisille tai poliisille. Minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei koulussa hyväksytä.

Toimintaohjeet tilanteisiin, joissa epäillään väkivalta- ja seksuaalirikoksen tapahtuneen, löytyvät Vantaan oppilashuollon käsikirjasta.

Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamista voidaan ennaltaehkäistä keskustelemalla asiasta säännöllisesti oppilaiden kanssa. Myös huoltajien ja eri yhteistyötahojen kanssa on hyvä keskustella asiasta. Sekä oppilaiden että huoltajien on tiedettävä, kehen ottaa yhteyttä kiusaamistilanteissa, ja mitkä ovat koulussa sovitut toimintatavat kiusaamistilanteiden selvittämisessä ja puuttumisessa.

Väkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkivaltatilanteissa koululle ja sen oppilashuollolle ja kriisiryhmälle antavat tukea tarvittaessa myös sivistysviraston turvallisuusasiantuntija ja koulun oma poliisi/lähipoliisi. Vanhempainilloissa on hyvä käsitellä myös väkivaltaan ja aggressiiviseen käyttäytymiseen liittyviä teemoja.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna tai puheena, joka voi sisältää sukupuolisuuteen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä

kosketuksena. Kaikkien koulun aikuisten tulee puuttua häirintään ja häirinnän kokemuksiin kouluyhteisössä. Mikäli tapahtumaa selvitettäessä herää huoli lapsesta, tehdään lastensuojeluilmoitus. Mikäli epäillään, että on tapahtunut rikos, tulee asia saattaa poliisiviranomaisen selvitettäväksi.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla

Vantaalla yhteisöllinen hyvinvointiryhmä suunnittelee koulussa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän käsittelyn malleja niin yhteisö-, ryhmä- kuin yksilötasolla. Mikäli yksittäinen oppilas tarvitsee tukea ja asian yksilökohtaista käsittelyä, perustetaan hänen asioilleen monialainen asiantuntijaryhmä. Vantaan oppilashuollon käsikirjassa on lisää ohjeistusta asioiden käsittelyyn koulussa.

Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

Kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää kokeneen tai niihin osallistuneen oppilaan tukena on ensisijaisesti oma luokanopettaja tai -valvoja. Oppilaiden, huoltajien ja opettajien tukena ovat oppilashuollon asiantuntijat.

Kiusaamiseen puuttumisessa on käytössä erilaisia toimintamalleja. Seuranta on tärkeää kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisyssä ja puuttumisessa.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyössä huoltajien kanssa on tavoitteena luottamuksen ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen. Sekä oppilaille että huoltajille korostetaan, että minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei koulussa hyväksytä. Huoltajia kannustetaan keskustelemaan lasten kanssa kiusaamisesta, häirinnästä ja väkivallasta ja osaltaan kannustaa oppilai ta kertomaan niistä sekä kotona että koulussa jos sellaista on kokenut tai nähnyt.

Yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

Koulun yhteistyötahoja kiusaamis-, häirintä- ja väkivalta -asioissa voivat olla esim. sosiaali- ja terveystoimi, lastensuojelu, lähipoliisi, sivistysviraston turvallisuusasiantuntija, nuorisotoimi, mielenterveyspalvelut, perheneuvola ja erilaiset yhdistykset ja järjestöt. Jo kiusaamista ehkäisevässä työssä toimivien yhteistyöverkostojen luominen on erittäin tärkeää.

Vantaan perusopetuksen, poliisin ja lastensuojelun yhteistyöhön on tehty oma erillinen ohjeistus joka on oppilashuollon käsikirjan liitteenä.

Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä

Koulu kuvaa, miten se tiedottaa väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaamisen suunnitelmasta oppilaita, huoltajia ja eri yhteistyötahoja. Rehtori vastaa henkilökunnan perehdyttämisestä suunnitelmaan.

Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Tämä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sisältyy koulun hyvinvointikansioon. Suunnitelma päivitetään vuosittain hyödyntäen seurannasta ja arvioinnista saatuja tietoja. Koulut täydentävät suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi väki-

vallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä konkreettisia kuvauksia siitä, miten koulussa toimitaan ennaltaehkäisyn, puuttumisen ja seurannan näkökulmasta.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

Avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutus sekä toimiva yhteistyö kouluyhteisössä, kodin ja koulun sekä muidenkin tahojen kanssa ennaltaehkäisee kriisitilanteiden syntymistä. Varautuminen kriisitilanteisiin luo turvallisuutta yhteisöön.

Kaikkien koulun tiloissa toimivien tahojen ja henkilöiden tulee olla perehtyneitä koulun kriisi- ja pelastusohjeisiin riittävässä määrin. Koulun rehtori vastaa siitä, että toimintaohjeet on saatettu tiedoksi kaikille koulun tiloissa toimiville tahoille ja henkilöille.

Jokaisella Vantaan koululla toimii *kriisiryhmä*. Koulun kriisiryhmä päivittää vuosittain koulun kriisisuunnitelman.

Äkillisissä kriisitilanteissa koulun rehtorin on huolehdittava siitä, että koulun kriisiryhmän jäsenet saavat tiedon tapahtuneesta kriisistä mahdollisimman pian ja kriisiryhmä kutsutaan koolle arvioimaan, miten kriisitilanteessa toimitaan. Kriisiryhmä arvioi esim. jälkipuinnin tarpeen ja tarvittavan oppilashuollollisen tuen oppilaille ja koulun henkilöstölle. Kriisitilanteiden jälkipuinnissa on aina arvioitava myös koulussa toimivien yhteistyötahojen tarve siihen (esim. aamu- ja iltapäivätoimijat ja koulun kerhonohjaajat).

Perusopetuksen johto, sivistystoimen turvallisuusasiantuntija, työsuojeluhenkilöstö ja työterveyshuolto tukevat tarvittaessa kouluyhteisöä erilaisissa kriisitilanteissa. Kriisityössä sosiaali- ja terveystoimen työntekijät (koulukuraattorit, kouluterveydenhoitajat ja – lääkärit, sosiaali- ja kriisipäivystys) ja esim. seurakunnat ovat usein keskeisiä kriisityön organisoimisessa ja käytännön toteuttamisessa.

Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

Kriisitilanteissa toimitaan normaaliolojen johtamisjärjestelmän mukaisesti. Tilanteen niin vaatiessa sivistystoimen johtoryhmästä muodostettava kriisiryhmä kokoontuu tilannekuvan muodostamiseksi ja tarvittavien tukitoimien käynnistämiseksi.

Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

Koulun hyvinvointikansiossa sekä toimialan valmiussuunnitelmassa on tarkemmat ohjeistot häiriö- ja poikkeusolojen viestintää varten.

Viestintätoimet käynnistetään välittömästi kriisin havaitsemisen jälkeen

Viestintää johtaa se viranomainen, jolla on vastuu toiminnan johtamisesta. Kaupunki vastaa omia palveluitaan koskevasta tiedottamisesta myös näissä tapauksissa.

Toimialatasoisesta viestinnästä vastaa apulaiskaupunginjohtaja ja tulosaluetasoisesta perusopetuksen johtaja. Rehtori vastaa koulun toimintaan liittyvästä viestinnästä ja sen järjestämisestä. Rehtori tai hänen sijaisensa ilmoittaa asiasta välittömästi aluepäällikölle, turvallisuusasiantuntijalle tai viestintäpäällikölle, joista tiedon saanut vastaa tiedon levittämisestä ko.

ryhmälle sekä muille tarpeellisille tahoille. Rehtori vastaa tiedon jakamisesta henkilöstölle ja paikallistason toimijoille.

Kriisissä viestintävastuu tulee keskittää määritellyille henkilöille yhdenmukaisen tiedon varmistamiseksi. Kriisin kohdatessa sovitaan selkeästi, kuka vastaa kustakin kohderyhmästä.

Asianmukaisesti hoidettu viestintä voi vähentää kriisin aiheuttamia haittoja ja estää väärien tietojen sekä huhujen leviämisen.

Vantaalla sivistystoimen viestintäpäällikkö auttaa vaikeiden asioiden viestinnässä medialle, huoltajille sekä henkilöstölle ja konsultoi tarvittavien toimenpiteiden suhteen.

Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

Vantaalla kriiseihin liittyvän oppilaiden psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon alkuarvioinnin järjestää koulun kriisiryhmä ja oppilashuolto. Jälkihoidon järjestämisen jälkeen on tärkeää turvata myös kriisityötä tehneiden oppilashuoltotyöntekijöiden mahdollisuus kriisin läpikäymiseen. Vantaalla koulupsykologit, koulukuraattorit ja kouluterveydenhoitajat tekevät kriisityötä omilla kouluillaan. Lisäksi Vantaalla toimii kriisityön tukiryhmä, joka on koottu em. ammattiryhmien kriisityön osaajista ja jotka tarvittaessa tulevat tueksi kriisityön hoitamisessa kriisikoululle.

Työntekijöiden jälkipuinnista vastaa työterveyshuolto. Esimiehet organisoivat jälkipuinnin työntekijöilleen.

Kouluyhteisöä kohdanneen järkytyksen jälkeen joku kriisiryhmän jäsenistä nimetään seuraamaan toipumista ja jatkohoidon toteutumista vähintään lukuvuoden loppuun.

Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Koulu kuvaa, miten se tiedottaa toiminnastaan kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa oppilaita, huoltajia ja eri yhteistyötahoja. Rehtori vastaa henkilökunnan perehdyttämisestä suunnitelmaan.

Toimintavalmiuksien harjoittelu sekä suunnitelman arviointi ja päivittäminen

Vantaalla koulun kriisiryhmä kokoontuu ilman akuuttia kriisiä vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa, jolloin myös toimintavalmiuksia harjoitellaan kriisiryhmän kesken ja sovitusti koko koulussa.

Koulun kriisiryhmä arvioi ja päivittää suunnitelman vuosittain.

Tämä suunnitelma toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sisältyy koulun hyvinvointikansioon. Koulut täydentävät suunnitelmaan toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa konkreettisia kuvauksia siitä, miten koulussa toimitaan ennaltaehkäisyn, akuutin tilanteen ja seurannan näkökulmasta.

8.3. Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi

Vantaalla yksilökohtaista oppilashuoltoa ovat koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden lisäksi yksittäisen opiskelijan tai tietyn oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn. Arvion oppilaan edun toteutumisesta tällaisessa tilanteessa tekee oppilashuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö.

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen on kuvattu tarkemmin Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Oppilashuollon palvelut

Vantaalla oppilashuollon palvelut (sisältävät koulupsykologi-, kuraattori- ja kouluterveydenhuollon palvelut) resursoidaan ja kohdennetaan kaupunkitasoisesti. Koulun rehtori suunnittelee yhdessä yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kanssa koulun saaman resurssin käytön ja arvioi sen kohdentumisen tarkoituksenmukaisuuden.

Vantaalla on 20.9.2015 seuraava mitoitus oppilashuollon palveluissa koulupsykologin, koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin osalta:

- Koulupsykologi: n. 943 oppilasta / työntekijä. Yhdellä koulupsykologilla on keskimäärin 2 toimipistettä.

- Koulukuraattori: n. 780 oppilasta /työntekijä. Yhdellä koulukuraattorilla on keskimäärin 2 toimipistettä.

- Kouluterveydenhoitaja: n. 606 oppilasta/ työntekijä. Yhdellä terveydenhoitajalla on keskimäärin 2 toimipistettä.

- Koululääkäri: n. 4000 oppilasta/työntekijä. Yhdellä lääkärillä on useita toimipisteitä.

Vantaan oppilashuollon palveluiden sisällöistä (koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajan ja -lääkärin palvelut) on kerrottu oppilashuollon käsikirjassa.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Ennen laajoja terveystarkastuksia luokanopettaja/ryhmänohjaaja on yhteydessä huoltajiin, jos hänellä on huoli oppilaan terveydentilasta. Tällöin huoltajien kanssa sovitaan mitä oppilaan terveydentilasta on hyvä välittää kouluterveydenhuoltajalle. Luokanopettaja/ryhmänohjaaja voi siirtää terveydenhoitajalle opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon myös ilman huoltajien suostumusta.

Kouluterveydenhuolto tekee laajoista terveystarkastuksista luokkayhteenvedot, jotka käsitellään yhdessä luokanopettajan/ryhmänohjaajan kanssa. Tarvittaessa luokan tilanteesta keskustellaan yleisten ilmiöiden tasolla myös yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä. Yksittäisen oppilaan asioita ei luokkayhteenvedosta nosteta käsittelyyn YHR:ssä vaan tarvittaessa oppilaan asioille kootaan monialainen asiantuntijaryhmä. Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö voi olla myös kouluterveydenhoitaja tai koululääkäri.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

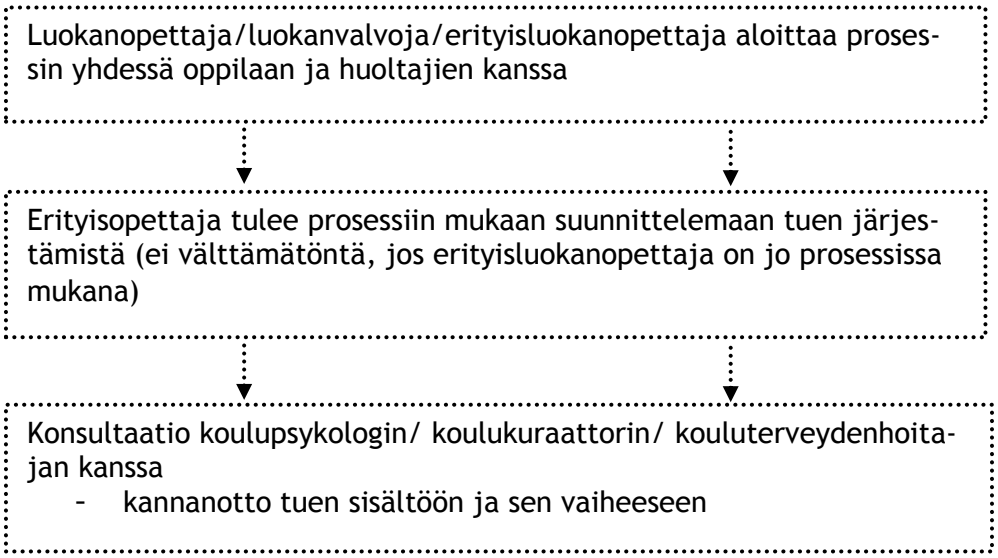
Hoito, erityisruokavalio tai lääkityksen järjestäminen oppilaalle sovitaan tapauskohtaisesti. Kouluterveydenhuolto osallistuu tarpeen mukaan oppilaan sairauden, erityisruokavalion tai lääkityksen vaatimien tukitoimien arviointiin ja tarvittaessa osaltaan niiden järjestämiseen.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Perusopetuslain mukaan kolmiportainen tuki on käsiteltävä moniammatillisesti oppilashuollon kanssa. Vantaalla tämä tarkoittaa sitä, että käsittelyssä on mukana sosiaali- ja terveystoimen työntekijä opetushenkilökunnan lisäksi. Käytännössä koulun koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja/tai koululääkäri ovat useimmiten mukana oppilashuollon edustajina kun kolmiportaista tukea käsitellään.

Vantaalla moniammatillisuus kolmiportaisen tuen käsittelyssä toteutetaan konsultatiivisena yhteistyönä. Oppilaan tarpeista riippuen konsultoidaan psykologia, kuraattoria tai terveydenhoitajaa, tarvittaessa kaikkia edellä mainittuja. Samaa mallia käytetään kaikissa erityisen tuen rakenteissa. Ohjeistuksissa pedagogisten asiakirjojen laadinnasta ja oppilashuollon käsikirjassa on tarkemmin kuvattu yhteistyötä tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä.

Kuva 2. Yhteistyö yleisen, tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Oppilaalle, jolta on evätty opetus jäljellä olevan koulupäivän ajaksi, jolle on annettu kirjallinen varoitus tai joka on erotettu määräajaksi, on järjestettävä tarvittava oppilashuolto. Kun oppilas on määrätty poistumaan opetustilasta tai opetus on evätty, oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä. Tässäkään tilanteessa oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

On tärkeää, että opettajat ottavat huolensa oppilaasta varhaisessa vaiheessa esille oppilaan ja huoltajien ja sitä kautta koulun oppilashuollon työntekijöiden kanssa. Näin oppilaan asialle voidaan tarvittaessa koota mahdollisimman varhain monialainen asiantuntijaryhmä häntä tukemaan.

Yksittäisen oppilaan asiaa käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä, joka kootaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Ryhmään osallistuu oppilaan asian kannalta keskeiset koulun työntekijät ja mahdolliset ulkopuoliset tahot ja oppilaan läheiset. On tärkeää, että oppilas osallistuu aktiivisesti oman asiansa käsittelyyn. Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua lapsensa asian käsittelyyn, mikäli se on asian kannalta perusteltua. Oppilaalla on ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti oikeus kieltää huoltajan osallistuminen asiansa käsittelyyn. Tällöin sosiaali- ja terveystoimen työntekijä arvioi onko oppilaan asia sellainen, että oppilas voi kieltää huoltajiensa osallistumisen asiaansa.

Oppilaan asian vireille tuloa monialaiseen asiantuntijaryhmään, sen kokoamista ja menettelytapoja suostumuksineen on kuvattu tarkemmin Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Vantaan perusopetuksessa on käytössä yhteinen malli oppilashuollon kertomukselle. Oppilashuollon kertomusten laadintaa ja säilytystä on avattu perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

Oppilashuollon yhteistyötä Vantaan, alueen ja koulun tasolla on kuvattu tämän asiakirjan kuvassa 1. Oppilashuollon käsikirjassa ja sen liitteissä on kuvattu kaupunkitasoisesti yhteistyötä mm.:

- lastensuojelun ja koulun
- poliisin ja koulun kanssa.

Lisäksi ohjeistuksia on tehty erikoissairaanhoidon ja koulun välille esim. lähetekäytänteisiin liittyen.

Yhteisöllisessä hyvinvointityössä on tärkeää tehdä ja kehittää yhteistyötä myös alueen nuorten kanssa toimivien tahojen kuten nuorisotoimen, seurakuntien ja järjestöjen kanssa.

8.4. Oppilashuoltosuunnitelmat

Vantaan oppilashuollon opetussuunnitelma muodostuu viidestä kokonaisuudesta:

1. Vantaan kaupunkitasoiset oppilashuollon opetussuunnitelman osuudet sisältävät ne kaupunkikohtaiset opetussuunnitelman sisällöt ja linjaukset jotka koskevat kaikkia kouluja. Kaupunkitasoisen oppilashuollon opetussuunnitelman sisältöjä konkretisoidaan Vantaan perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa.

2. Lastensuojelulain edellyttämä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (Vantaalla HYVIS) sisällytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa ja valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa määritellyt asiat.

Näitä ovat:
1) opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet
2) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta
3) toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea
4) tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista.

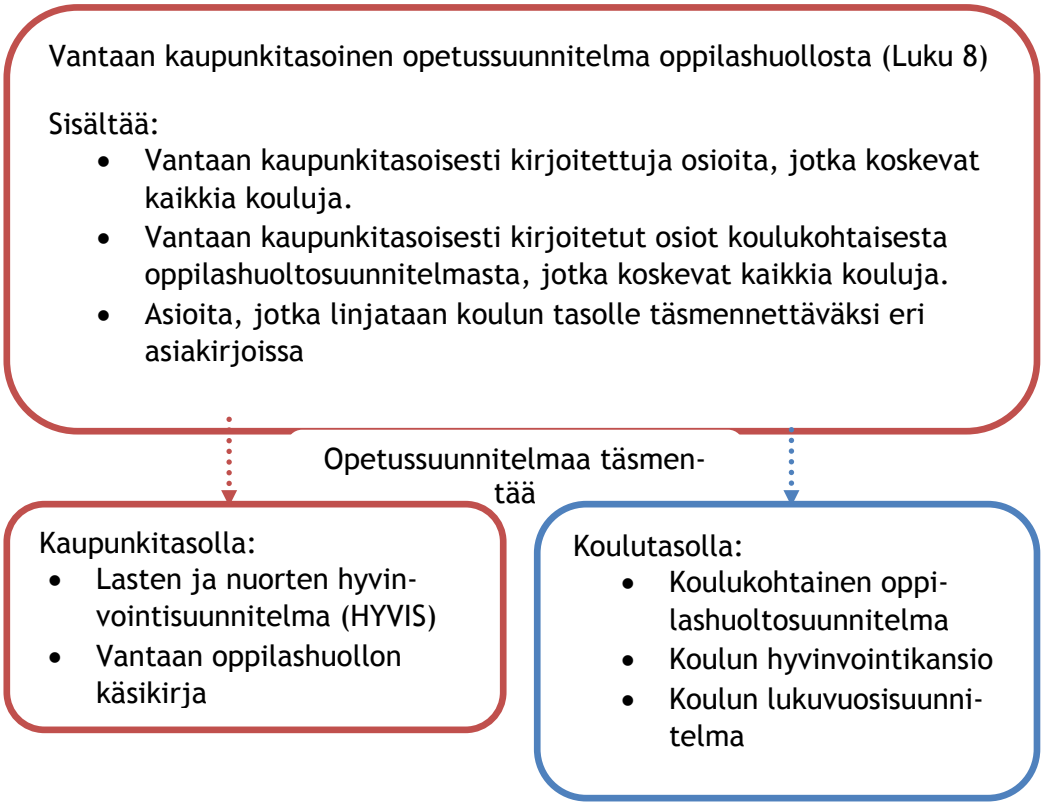
3. Koulut täydentävät koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sellaiset asiat, joita ei ole kuvattu ja linjattu kaupunkitasoisesti. Tämä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma on osa koulun lukuvuosisuunnitelmaa.

4. Vantaalla koulun hyvinvointikansio sisältää asiakirjoja, jotka opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa määrätään sisällytettäväksi koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Näitä ovat:

- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- koulun järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset
- suunnitelma päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihteiden käyttöön puuttumiseksi
- koulun pelastussuunnitelma
- koulutapaturmien ehkäisyyn ja ensiapuun liittyvä ohjeistus
- lääkehoidon suunnitelma

5. Vuosittaiseen koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan sellaisia opetussuunnitelman asioita, joita ei ole tarkoituksenmukaista kirjata opetussuunnitelmaan koska niitä päivitetään vuosittain tai niiden sisällöt vaihtuvat.

Kuva 3: Vantaan oppilashuollon opetussuunnitelman muodostuminen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (HYVIS) hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Vantaan oppilashuollon kaupunkitasoisia asioita täsmennetään ja konkretisoidaan oppilashuollon käsikirjassa, joka ei kuitenkaan ole varsinainen opetussuunnitelma-asiakirja. Oppilashuollon käsikirja päivitetään kaupunkitasoisesti vuosittain aina uuden lukuvuoden alkuun mennessä.

Koulut ilmoittavat koulukohtaisten suunnitelmien päivittämisestä lukuvuosisuunnitelman yhteydessä.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Vantaalla oppilashuollon koordinaatiotyöryhmä linjaa miten oppilashuollon omavalvonta toteutetaan perusopetuksessa kaupunki- ja koulutasoisesti.

8.5. Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma (koulu täyttää osana lukuvuosisuunnitelmaa) sisältää seuraavat asiat:

- Mitä asioita koulu kehittää yhteisöllisessä hyvinvointityössä?
- Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän toimintatavat, käytännöt ja kehittämistarpeet
- Miten koulu vahvistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuutta oppilashuollossa?
- Miten oppilaan ja huoltajan osallisuus toteutetaan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa ?

- Keiden ulkopuolisten tahojen kanssa koulu tekee yhteistyötä ja millä tavalla yhteisöllistä oppilashuoltoa kehitetään heidän kanssaan? Yhteistyökumppaneina ajatellaan esim. nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito, poliisi jne.
- Miten oppilashuollon palvelut kohdennetaan yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan?
- Miten koulu seuraa, ilmoittaa ja puuttuu poissaoloihin sekä ohjeistaa niistä huoltajia?
- Miten koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan ja miten suunnitelmasta tiedotetaan? Miten toteuttamista seurataan ja arvioidaan? (seurannasta vastuussa olevan taho koulussa, seurattavat asiat, käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi, seurannan aikataulu, seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille)
- Koulukohtaiset oppilashuollon kehittämiskohteet

9 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Koulu on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa erilaiset identiteetit, kielet ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Koulun tehtävänä on kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa ja kaikkien kouluyhteisön jäsenten osallisuutta. Kulttuurinen moninaisuus antaa mahdollisuuden keskustella opetettavasta aineksesta eri näkökulmista. Koulujen toimintakulttuurissa huomioidaan kielitietoisuus eli kielen merkitys kaikessa kanssakäymisessä ja opettamisessa. Monikielisyys tehdään näkyväksi kouluympäristössä ja erilaisissa oppimistilanteissa. Jokainen opettaja on myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja ja kielellinen malli. Kielitietoiset työtavat hyödyttävät koulun kaikkia oppilaita.

Vantaalla järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta, joka toteutetaan erillisessä valmistavan opetuksen ryhmässä tai inklusiivisesti perusopetuksen ryhmässä. Perusopetuksen aluekoordinaattori keskustelee sopivasta toteutusmuodosta oppilaan ja huoltajien kanssa perheen tavatessaan. Valmistavan opetuksen päätöksen tekee perusopetuksen aluepäällikkö. Valmistavassa opetuksessa noudatetaan Vantaan kuntakohtaista valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa. Valmistavassa opetuksessa oppilaalle laaditaan aina oppimissuunnitelma tavoitteineen ja sisältöineen. Oppimissuunnitelmaa edellytetään vielä vähintään vuoden ajan oppilaan siirryttyä perusopetukseen. Oppimissuunnitelmapohja on yhteinen perusopetuksen kanssa. Oppimissuunnitelmassa kuvataan myös tarkemmin oppilaskohtaisesti joustavat ja monipuoliset arviointimenetelmät, joilla oppilas voi osoittaa osaamisensa, kun otetaan huomioon oppilaan kehittyvä kielitaito ja kokonaistilanne. Tavoitteena on mahdollisimman nopeasti pyrkiä arvioimaan oppilaan osaamista yleisten arviointikriteerien perusteella, jotta oppilaalle ja hänen huoltajilleen muodostuu realistinen kuva oppilaan osaamisesta. Yläkouluikäisenä maahan tulleet luku- ja kirjoitustaidottomat oppilaat on huomioitu erikseen Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa.

Suomi toisena kielenä -opetusta järjestetään Vantaalla suomi äidinkielenä -opetuksen yhteydessä, samanaikaisopetuksena, erillisessä ryhmässä tai edellisten yhdistelmänä. Oppiaine ~~oppimäärä~~ kuvataan tarkemmin Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus – oppiaineen opetussuunnitelmassa. Oppilaan oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta, ja sitä annetaan kaksi vuosiviikkotuntia. Oman äidinkielen opetus tukee oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä ja suomen kielen oppimista sekä luo pohjaa toimivalle monikielisyydelle. Oppilaan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen eri oppimäärien sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Vantaalla järjestetään oman äidinkielen opetusta tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Oppilaan oman äidinkielen opetussuunnitelma on liit-

teenä. Oppilaan omalla äidinkielellä annettavaa tukiopetusta pyritään myös järjestämään mahdollisuuksien ja oppilaiden tarpeiden mukaan.

Romanikielen ja saamen kielen opetus ovat perusopetusta täydentävää opetusta. Saamen kielen opetuksen järjestämisessä voidaan hyödyntää etäopetusmahdollisuuksia. Romanikielen opetuksella pyritään tukemaan oppilaiden koulunkäyntiä ja monikielisyyttä. Romanikielen opetussuunnitelma on liitteenä. Viittomakielen opetusta järjestetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan Vantaalla omana ryhmänä tai yhteistyössä Helsingin kanssa. Kuulovammaisten lasten opetusjärjestelyt suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, huoltajien, perusopetuksen aluekoordinaattorin ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Opetus järjestetään oppilaan lähikoulussa hyödyntäen tarvittaessa viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Mahdollisuuksien mukaan ja oppilaan tarpeen näin vaatiessa voidaan opetus järjestää kuulovammaisille oppilaille järjestettävässä opetuksessa Pitäjänmäen peruskoulussa Helsingissä.

9.1 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Miten kielitietoista toimintakulttuuria edistetään koulussanne ja miten sen kehittymistä seurataan?
- Kuinka oppilaiden äidinkielet näkyvät kouluympäristössä, opettamisessa ja oppimisessa?
- Kuinka valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvien oppilaiden järjestelyt on suunniteltu?

10 Kaksikielinen opetus

Vantaalla annetaan laajamittaista kaksikielistä opetusta englannin kielellä Kaivokselan ja Rekolanmäen alakouluissa. Äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla oppilaat puhuvat ja työskentelevät suomen kielellä, muuten opetuskielenä on englanti. Englannin kielen opetukseen tarvittavat tunnit on siirretty valinnaisaineiden tunneista. Lisäksi tunteja on siirretty äidinkieli- ja kirjallisuus – oppiaineesta englannin kieleen. Kaivokselan ja Rekolanmäen koulut kuvaavat koulukohtaisissa opetussuunnitelmissaan englannin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1-6. Tuntijako noudattaa Opetuslautakunnan hyväksymää tuntijakoa, joka on liitteenä.

Kaivokselan ja Rekolanmäen koulujen oppilaat valitaan ensimmäiselle luokalle kielellisen valmiuden arvioinnin kokeen perusteella. Myöhemmille vuosiluokille haettaessa oppilaan täytyy osoittaa osaavansa luokkatason mukaista englanninkieltä. Rekolanmäen koulussa opetus alkaa lukuvuoden 2016 alkaessa yhdellä ensimmäisellä luokalla ja laajenee vuosittain seuraavalle vuosiluokalle oppilaiden kasvaessa. Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa opiskelleiden oppilaiden on mahdollista pyrkiä Vantaan Kansainväliseen kouluun yläkouluun siirtymisvaiheessa.

Vantaalla annetaan laajamittaista kaksikielistä opetusta saksan kielellä Länsimäen koulussa vuosiluokilla 1-9. ~~Opetus alkaa lukuvuoden 2016 alkaessa yhdellä ensimmäisellä vuosiluokalla ja laajenee vuosittain seuraavalle vuosiluokalle oppilaiden kasvaessa.~~ ~~Oppilaat valitaan laajamittaisen kaksikielisen opetuksen luokille kielellisen valmiuden arvioinnin kokeen perusteella.~~ Jos suomi-saksa opetukseen hakee ensimmäiselle vuosiluokalle enemmän kuin kaksikymmentäviisi oppilasta, teetetään oppilaille kielellisen valmiuden arvioinnin koe. Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa opiskelevat saksankieliset luokat noudattavat Vantaan kaupungin yleistä tuntijakoa. Saksan kielellä annetun opetuksen määrä on 1-2 vuosiluokilla 50% ja vuosi-

luokilla 3-9 vähintään 25% annetun opetuksen määrästä. Saksan kielellä opetettavat aineet määritellään vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Ruotsin kielen kielikylpyopetusta annetaan Uomarinteen ja Kilterin sekä Viertolan ja Peltolan kouluissa. Jos ruotsin kielikylpyluokille hakee ensimmäiselle vuosiluokalle enemmän kuin kaksikymmentäviisi oppilasta, teetetään oppilaille kielellisen valmiuden arvioinnin koe.

Ruotsin kielellä annetun opetuksen määrä on kaikilla vuosiluokilla ~~enemmän kuin~~ noin 25% tuntimäärästä. Uomarinteen alakoulussa ruotsin kielikylpyluokalla aloittaneet oppilaat jatkavat osittaista kielikylpyopetusta (kielirikasteinen opetus) 7. - 9. luokilla Kilterin koulussa. Viertolan koulussa ruotsin kielikylpyluokalla aloittaneet jatkavat osittaista kielikylpyopetusta Peltolan koulussa. Yläkouluun siirryttäessä voidaan kouluihin ottaa uusia oppilaita, jotka ovat olleet kielikylpyopetuksessa muualla tai jotka osoittavat vastaavat tiedot kielikokeen perusteella.

Ruotsin kielikylpyopetuksessa noudatetaan Vantaan kaupungin yleistä tuntijakoa ~~(opetuslautakunta 9.11.2015)~~. ~~Kilterin ja Peltolan kouluissa kielikylpyruotsin opetusta on jokaisella vuosiluokalla neljä vuosiviikkotuntia ja siinä noudatetaan omaa opetussuunnitelmaa.~~ Kielikylpyruotsia ja muita ruotsin kielellä opiskeltavia oppiaineita on noin neljännes opinnoista. Ruotsin kielellä opiskeltavat oppiaineet määritellään vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa. Ruotsin kielellä opiskeltavissa oppiaineissa varmennetaan suomen kielen sanaston hallinta muun muassa jatko-opintojen turvaamiseksi.

Vantaan kansainvälisessä koulussa opetus annetaan englannin kielellä. Äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla käytetään suomen kieltä. Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä opetuskielessä että suomen kielessä. Oppilaat valitaan kielitestin perusteella. Kouluun voi pyrkiä mille vuosiluokalle tahansa. Englannin kielen opetukseen tarvittavia tunteja on siirretty valinnaisista tunneista sekä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tunneista. Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako poikkeaa yleisestä tuntijaosta myös 7. vuosiluokkien ja 8. vuosiluokkien liikunnassa ja oppilaanohjauksessa. Tuntijako on liitteenä. ~~Vantaan kansainvälinen~~ Koulu kuvaa koulukohtaisessa opetussuunnitelmassaan englannin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1 - 9. ~~Yleisestä tuntijaosta poikkeavien oppiaineiden sisältöjen jakautumisen vuosiluokilla 3 ja 4 (käsityö), 5 ja 6 (kuvataide), 7 ja 8 (liikunta ja opinto-ohjaus) kuvataan kaupunkitasoisissa oppiaineiden opetussuunnitelmissa~~.

Lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus järjestetään valmistavan opetuksen kautta suomenkielisessä perusopetuksessa, ellei oppilas pääse kielitestin kautta englanninkieliseen opetukseen.

11 Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Vantaalla erityiseen ~~maailmankatsomukselliseen~~ kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta tarjotaan montessoripainotteisessa opetuksessa Kuusikon koulussa vuosiluokilla 1 - 6. Opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena. Opetusta antavat luokanopettajat, jotka ovat erikoistuneet montessoripedagogiikkaan. Opetus perustuu montessoripedagogiikan mukaisesti kokonaisuuksiin ja on oppiaineisiin jakamatonta opetusta. Luonteeltaan opetus on toiminnallista. Yhdysluokkaopetuksessa toiminnallinen oppimateriaali mahdollistaa oppilaan opiskelun yksilöllisen ja kiireettömän etenemisen. Työskentelytapa mahdollistaa vertaisoppimisen, lisää yhteisöllisyyttä ja kasvattaa lasta ryhmän aktiiviseksi jäseneksi. Opiskelun kehyksenä on elämää kunnioittava, ekologinen käsitys maailmasta ja ihmisestä osana sitä. Tärkeää on tutkiminen, käsin tekeminen, luova ongelmanratkaisu, oivaltava oppiminen ja syy-seuraussuhteiden pohtiminen.

Montessoripedagogiikan yksi keskeisimmistä kasvatustavoitteista on lapsen itsenäistymiskehityksen tukeminen. Menetelmän ytimenä on oppilaan tarkka havainnointi ja huomioiden teko hänen kehityksestään. Tarkkailun ja tehtyjen huomioiden avulla opettaja saa oleellisen tiedon oppilaan kehitystasosta ja siitä, miten hänen tulee ohjata oppilasta kehittymään ja millaisia oppimisvälineitä hänen tulee oppilaan oppimisen tueksi tarjota. Montessorivälineet ovat osa montessoriympäristöä, joka on kasvattava, rauhallinen ja omaan itsenäisyyteen ja innostukseen kannustava ympäristö.

Montessoripainotteisessa opetuksessa oppilas saavuttaa oppivelvollisuuteen kuuluvien oppimäärien mukaiset tiedot ja taidot. Arviointi toteutetaan Vantaan perusopetuksen arviointikriteerien mukaisesti.

12 Valinnaisuus perusopetuksessa

12.1 Valinnaiset taide- ja taitoaineet

Taide- ja taitoaineiden avulla syvennetään kaikille yhteisillä oppitunneilla opittuja perustaitoja. Valinnaisten taide- ja taitoaineiden sisällöt voivat olla joko yleisiä oppiaineen sisältöjä tai kohdistua erityisesti johonkin tiettyyn oppiaineen sisältöalueeseen. Vuosiluokkien 4 - 6 kotitalouden valinnaiskurssien tehtävänä on syventää oppilaan laaja-alaista osaamista, erityisesti itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja (L3) sekä ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja(L1). Koulu tarkentaa valinnaiskurssien sisällöt lukuvuosisuunnitelmassa. Oppilaat valitsevat 4. - 6. -luokilla kaksi tuntia valinnaisia taide- ja taitoaineita, joiden tulee olla eri oppiainetta. Oppilaat valitsevat kurssit kolmannen, neljännen ja viidennen luokan keväällä seuraavaa lukuvuotta varten. Jokainen koulu tarjoaa kaikkia viittä taide- ja taitoainetta, myös kotitaloutta.

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla taide- ja taitoaineiden valinnaisista opinnoista muodostuu kahden vuosiviikkotunnin laajuinen pitkä valinnainen kurssi sekä yhdeksännellä vuosiluokalla yhden vuosiviikkotunnin laajuinen lyhyt valinnainen kurssi. Yhdeksännellä vuosiluokalla valittava lyhyt taide- ja taitoaine voi olla sama oppiaine kuin pitkä valinnainen kurssi. Oppilaat valitsevat pitkän valinnaisen kurssin seitsemännen luokan keväällä. Valittu kurssi jatkuu yhdeksännen luokan loppuun saakka. Lisäksi oppilaat valitsevat kahdeksannen luokan keväällä lyhyen valinnaisen kurssin yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Tällöinkin koulun tulee tarjota valittavaksi kaikkia taide- ja taitoaineita.

Valinnaisten taide- ja taitoaineiden arvioinnista kerrotaan opetussuunnitelman luvussa 6, Oppimisen arviointi.

12.2 Muut valinnaiset aineet

Oppilaille tulee varata mahdollisuus osallistua muihin valinnaisiin opintoihin kuuluvien kurssien suunnitteluun. Kurssien sisällöissä voidaan huomioida monialaiset oppimiskokonaisuudet ja laaja-alaisen osaamisen alueet.

Vuosiluokkien 4 - 6 muiden valinnaisaineiden valinta tapahtuu kuten taide- ja taitoaineiden valinnaistenkin valinta. Muista valinnaisista aineista muodostuu vuosiluokille 4 - 6 yhden vuosiviikkotunnin laajuinen lyhyt valinnainen kurssi. Muut valinnaiset kurssit voivat olla sisällöltään taide- ja taitoaineita.

Seitsemännellä luokalla oppilailla on kaksi vuosiviikkotuntia muita valinnaisia opintoja. Niistä muodostuu kaksi lyhyttä valinnaiskurssia. Kurssit valitaan kuudennen vuosiluokan keväällä.

Mikäli oppilaalla on kaksi lyhyttä valinnaista kurssia samaa oppiainetta, ne eivät voi muodostaa pitkää valinnaista eikä niitä voi yhdistää yhdeksi arvioitavaksi kurssiksi. Seitsemännellä vuosiluokalla A2 –kieli on oppilaan muu valinnainen.

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla on kolme vuosiviikkotuntia muita valinnaisia opintoja. Nämä muodostavat yhden pitkän, kahden vuosiviikkotunnin laajuisen ja yhden lyhyen, yhden vuosiviikkotunnin laajuisen valinnaisaineen. Koulu päättää valinnaisainetarjottimestaan. Valinnaisaine voi olla sisällöltään myös taide- ja taitoaine tai B2 -kieli. Kurssien sisällöissä voidaan huomioida monialaiset oppimiskokonaisuudet ja laaja-alaisen osaamisen alueet. Pitkä valinnaisaine valitaan seitsemännen luokan keväänä kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Lyhyt valinnaisaine valitaan seitsemännellä luokalla kahdeksatta vuosiluokkaa ja kahdeksannella luokalla yhdeksättä vuosiluokkaa varten.

Jokaisen yläkoulun tulee tarjota osana muita valinnaisia opintoja yhden vuosiviikkotunnin laajuista Urhea-kurssia (yhteistyö Pääkaupunkiseudun Urheiluakatemia Urhean kanssa) seitsemättä, kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Urhea-kurssi on luonteeltaan yleisharjoittelua ~~ja sitä tarjotaan oppilaille, jotka harjoittelevat urheiluseuroissa tavoitteellisesti~~. Tarkemmin Urhea-yhteistyötä on kuvattu luvussa 12.2.1.

Valinnaiskurssien sisällöt ja toteutus täsmennetään vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmassa. Valinnaisaineiden arvioinnista kerrotaan opetussuunnitelman luvussa 6, Oppimisen arviointi.

12.2.1 Urhea-yhteistyö 7.-9. luokilla

Kaikki vantaalaiset koulut, joissa on luokka-asteet 7 - 9 ovat Urhea-kouluja. ~~Urhea-koulut tukevat urheiluseuroissa tavoitteellisesti urheilevien lasten ja nuorten koulunkäynnin ja urheiluharrastuksen yhteensovittamista. Urhea-toimintaan otetaan koulun omia oppilaita, jotka harrastavat urheiluseuroissa aktiivisesti ja tavoitteellisesti urheilua.~~ Urhea-toiminnalla tuetaan tavoitteellisesti urheilevien lasten ja nuorten koulunkäynnin ja urheiluharrastuksen yhteensovittamista. Urhea-oppilaiden tulee sitoutua noudattamaan koulun, urheiluseuran, Urhean (Pääkaupunkiseudun urheiluakatemia), oppilaan huoltajan ja oppilaan välillä solmittavaa Urhea-sopimusta. Kaikki oppilaat voivat hakea Urhea-oppilaaksi, myös urheiluseuraan kuulumattomat oppilaat. Edellytyksenä on, että oppilaalla on kiinnostusta tavoitteelliseen urheiluharjoitteluun ja hänellä on päämääränä löytää urheiluseura harjoittelun tueksi. Urhea –sopimus tehdään 7.-9. luokkien ajaksi.

Urhea-kouluissa toimintaan osallistuville oppilaille mahdollistetaan harjoitusaikaa seuraavasti:

1. ~~Alueen~~ Vantaalaiset koulut pitävät viikoittain yhtenä ~~iltapäivän~~ iltapäivänä yhteissuunnitteluajan (YT-aika) samaan aikaan. ~~Tämä mahdollistaa urheiluseuroihin kuuluvien oppilaiden osallistumisen seurojen järjestämään valmennukseen ja lajiharjoitteluun. YT-aikana Urhea-oppilailla on mahdollisuus myös yleisliikuntaharjoitteluun, jonka sisällöstä voidaan sopia oppilaan valmentajan tai koulun liikunnan opettajan kanssa. YT-ajalla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua.~~ Tämä mahdollistaa Urhea-oppilaiden osallistumisen seurojen järjestämään valmennukseen. YT-ajalla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua.

2. ~~Alueen~~ Koulujen Urhea-oppilaat aloittavat yhtenä aamuna viikossa koulun vasta noin kello 9.00. Tämä mahdollistaa urheiluseuroihin kuuluville oppilaille osallistumisen seurojen järjestämään valmennukseen noin klo 7.00–8.30. ~~Urhea-oppilailla on mahdollisuus kyseisenä aa-~~

~~muna myös yleisharjoitteluun, jonka sisällöstä voidaan sopia oppilaan valmentajan tai koulun liikunnan opettajan kanssa. Aamulla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua.~~ Aamulla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua.

Jokainen koulu tarjoaa yhden vuosiviikkotunnin laajuisena valinnaisaineena Urhea-liikuntaa (Urhea-kurssi), joka on luonteeltaan yleisharjoittelua. Urhea-kurssi ei ole osa taide- ja taitoaineiden valinnaisia opintoja vaan niin sanottuja muita valinnaisia opintoja. ~~Valinnaisaineen sisältö ja toteutus kuvataan liikunnan opetussuunnitelmassa. Kurssi on tarkoitettu sekä muita tavoitteellisesta urheiluharjoittelusta kiinnostuneita oppilaita.~~ Kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti Urhea-oppilaille. Jos kurssilla on tilaa, sitä voidaan tarjota myös tavoitteellisesta urheiluharjoittelusta kiinnostuneille oppilaille. Oppilaiden vapaaehtoiset kielivalinnat tai koulun painotukset (esimerkiksi musiikkiluokat, Vantaan kansainvälinen koulu, ruotsin kielikylpy) voivat vaikuttaa Urhea-kurssin toteutumiseen oppilailla.

Urhea-oppilaat osallistuvat liikunnallisten tapahtumien ja välituntiliikunnan ideointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilökunnan kanssa.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vantaan kaupungissa kaikki oppilaat aloittavat englannin opiskelun varhennettuna kielenopetuksena ensimmäisellä luokalla. Yhden vuosiviikkotunnin laajuinen opiskelu jatkuu toisella vuosiluokalla. Kolmannella vuosiluokalla kaikki oppilaat aloittavat A1-kielenään englannin kielen.

Neljänneltä luokalta alkavaksi vapaaehtoiseksi A2-kieleksi on mahdollista valita ruotsi, venäjä, ranska, saksa tai espanja. A2-kielen ryhmän ryhmäkoosta päättää opetuslautakunta. A2-kielen opetusjärjestelyissä on mahdollista hyödyntää useamman koulun välisiä etäopetusmahdollisuuksia ja muodostaa tällä tavoin koulujen yhteisiä ryhmiä.

Kaikilla oppilailla alkaa kuudennella luokalla B1-kielenä ruotsin kieli. A2-kielenä ruotsia opiskelleet oppilaat jatkavat tällöin opiskelua omana ryhmänään. Yläkouluilla on lisäksi mahdollisuus tarjota kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten B2-kieltä muiden valinnaisten opintojen osana.

Vantaan suomenkielisen perusopetuksen tuntijako 1.8.2016 alkaen

Aine	Vuosiluokka											Vantaan perusopetuksen tuntijako yht.	*Valtakunnallinen minimituntijako*
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**1.-6. yht.**	**7**	**8**	**9**	**7.-9. yht.**		
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	**32**	3	3	4	**10**	**42**	*42*
A1 -kieli	1	1	3	2	2	2	**11**	2	3	2	**7**	**18**	*16*
B1 -kieli						2	**2**	2	1	1	**4**	**6**	*6*
Matematiikka	3	3	4	4	4	3	**21**	3	4	4	**11**	**32**	*32*
Ympäristö- ja luonnontietoaineet yhteensä							**14**				**17**	**31**	*31*
Ympäristöoppi	2	2	3	3	2	2	**14**				**0**		
Biologia							**0**	1	1.5	1	**3.5**		
Maantieto								1	1.5	1	**3.5**		
Fysiikka							**0**	1	1	1.5	**3.5**		
Kemia								1	1	1.5	**3.5**		
Terveystieto							**0**	1	1	1	**3**		
Uskonto/elämänkatsomustieto	1	1	1	1	2	1	**7**	1	1	1	**3**	**10**	*10*
Historia ja yhteiskuntaoppi yhteensä							**5**				**7**	**12**	*12*
Historia					2	1	**3**	1	3		**4**		
Yhteiskuntaoppi				1		1	**2**			3	**3**		
Taide- ja taitoaineet yhteensä							**41**				**21**	**62**	*62*
Musiikki	1	1	1	1	1	1	**6**	1	1		**2**		
Kuvataide	1	1	1	1	2	1	**7**	2			**2**		
Käsityö	2	2	2	1	1	1	**9**	2			**2**		
Liikunta	2	2	2	2	2	3	**13**	3	2	2	**7**		
Kotitalous							**0**	3			**3**		
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset				2	2	2	**6**		2	3	**5**		
Oppilaanohjaus							**0**	0.5	0.5	1	**2**	**2**	*2*
Valinnaiset aineet				1	1	1	**3**	2	3	3	**8**	**11**	*9*
Yhteensä	20	20	22	24	25	25	**136**	30.5	29.5	30.0	**90.0**	**226**	*222*

Vapaaehtoinen A2 -kieli				2	2	2		2**	2**	2**		12	
Vapaaehtoinen B2 -kieli									2***	2***		4	

** Sisältyy valinnaisiin aineisiin

*** Koulun opetussuunnitelman mukaisesti 8. vuosiluokalta alkava valinnainen kieli, sisältyy valinnaisiin aineisiin

Kaivokselan koulun ja Rekolanmäen koulun englanninkielisten luokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen

Aine	Vuosiluokka						Koulun tuntijako 1-6 yht.
	1	2	3	4	5	6	
Äidinkieli ja kirjallisuus	**4**	**4**	**4**	**4**	**3**	**3**	**22**
A1 -kieli	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**	**24**
B1 kieli						2	**2**
Matematiikka	**3**	**3**	**4**	**4**	**4**	**3**	**21**
Ympäristö- ja luonnontietoaineet yhteensä							**14**
Ympäristöoppi	**2**	**2**	**3**	**3**	**2**	**2**	
Biologia ja maantieto							**0**
Fysiikka ja kemia							**0**
Terveystieto							**0**
Uskonto/elämänkatsomustieto	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**	**1**	**7**
Historia ja yhteiskuntaoppi yhteensä							**5**
Historia					**2**	**1**	
Yhteiskuntaoppi				**1**		**1**	
Taide- ja taitoaineet yhteensä							**41**
Musiikki	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	
Kuvataide	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**	**1**	
Käsityö	**2**	**2**	**2**	**1**	**1**	**1**	
Liikunta	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**3**	
Kotitalous							
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset				**2**	**2**	**2**	
Oppilaanohjaus							
Valinnaiset aineet							**0**
Yhteensä	**20**	**20**	**22**	**24**	**25**	**25**	**136**
Vapaaehtoinen A2 -kieli				2	2	2	**6**

Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako 1.8.2016 alkaen

Aine	Vuosiluokka											Koulun tuntijako yht.
	1	2	3	4	5	6	1.-6. yht.	7	8	9	7.-9. yht.	
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	5	4	4	4	4	**26**	3	3	4	**10**	**36**
A1 -kieli	4	4	3	3	3	3	**20**	3	3	3	**9**	**29**
B1 kieli						2	**2**	2	1	1	**4**	**6**
Matematiikka	3	3	4	4	4	3	**21**	3	4	4	**11**	**32**
Ympäristö- ja luonnontietoaineet yhteensä							**14**				**17**	**31**
Ympäristöoppi	2	2	3	3	2	2					**0**	
Biologia								1	1.5	1	**3.5**	
Maantieto								1	1.5	1	**3.5**	
Fysiikka								1	1	1.5	**3.5**	
Kemia								1	1	1.5	**3.5**	
Terveystieto								1	1	1	**3**	
Uskonto/elämänkatsomustieto	1	1	1	1	2	1	**7**	1	1	1	**3**	**10**
Historia ja yhteiskuntaoppi yhteensä							**5**				**7**	**12**
Historia					2	1		1	3			
Yhteiskuntaoppi				1		1				3		
Taide- ja taitoaineet yhteensä							**41**				**21**	**62**
Musiikki	1	1	1	1	1	1	**6**	1	1		**2**	
Kuvataide	1	1	1	1	2	1	**7**	2			**2**	
Käsityö	2	2	2	1	1	1	**9**	2			**2**	
Liikunta	2	2	2	2	2	3	**13**	2	3	2	**7**	
Kotitalous							**0**	3			**3**	
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset				2	2	2	**6**		2	3	**5**	
Oppilaanohjaus									1	1	**2**	**2**
Valinnaiset aineet								2	2	2	**6**	**6**
Yhteensä	**21**	**21**	**21**	**23**	**25**	**25**	**136**	**30**	**30**	**30**	**90**	**226**
Vapaaehtoinen A2 -kieli				2	2	2		2*	2*	2*		12
Vapaaehtoinen B2 -kieli									2***	2***		4

** Sisältyy valinnaisiin aineisiin

*** Koulun päätöksen mukaisesti 8. vuosiluokalta alkava valinnainen kieli, sisältyy valinnaisiin aineisiin

Yläkoulu:

7. vuosiluokan 0,5vvt oppilaanohjauksen tunti siirtyi 8. vuosiluokalle

7. vuosiluokan 1 vvt liikunnan tunti siirtyi 8. vuosiluokalle

Vantaan suomenkielisten musiikkiluokkien tuntijako 1.8.2016 alkaen

Aine	Vuosiluokka											Koulun tuntijako yht.
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**1.-6. yht.**	**7**	**8**	**9**	**7.-9. yht.**	
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	**32**	3	3	4	**10**	**42**
A1 -kieli	1	1	3	2	2	2	**11**	2	3	2	**7**	**18**
B1 kieli						2	**2**	2	1	1	**4**	**6**
Matematiikka	3	3	4	4	4	3	**21**	3	4	4	**11**	**32**
Ympäristö- ja luonnontietoaineet yhteensä							**14**				**17**	**31**
Ympäristöoppi	2	2	3	3	2	2	**14**				**0**	
Biologia							**0**	1	1.5	1	**3.5**	
Maantieto								1	1.5	1	**3.5**	
Fysiikka							**0**	1	1	1.5	**3.5**	
Kemia								1	1	1.5	**3.5**	
Terveystieto							**0**	1	1	1	**3**	
Uskonto/elämänkatsomustieto	1	1	1	1	2	1	**7**	1	1	1	**3**	**10**
Historia ja yhteiskuntaoppi yhteensä							**5**				**7**	**12**
Historia					2	1	**3**	1	3		**4**	
Yhteiskuntaoppi				1		1	**2**			3	**3**	
Taide- ja taitoaineet yhteensä							**44**				**23**	**67**
Musiikki	1	1	3	3	4	3	**15**	3	3	3	**9**	
Kuvataide	1	1	1	1	1	2	**7**	2			**2**	
Käsityö	2	2	1	2	1	1	**9**	2			**2**	
Liikunta	2	2	2	2	2	3	**13**	2	3	2	**7**	
Kotitalous							**0**	3			**3**	
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset							**0**				**0**	
Oppilaanohjaus							**0**		1	1	**2**	**2**
Valinnaiset aineet							**0**	2	2	2	**6**	**6**
Yhteensä	**20**	**20**	**23**	**24**	**24**	**25**	**136**	**31.0**	**30.0**	**29.0**	**90**	**226**

Vapaaehtoinen A2 -kieli				2	2	2		2**	2**	2**		12
Vapaaehtoinen B2 -kieli									2***	2***		4

** Sisältyy valinnaisiin aineisiin

*** Koulun opetussuunnitelman mukaisesti 8. vuosiluokalta alkava valinnainen kieli, sisältyy valinnaisiin aineisiin

Alakoulu:

3. vuosiluokan 1 vvt käsityö tunti siirtyi 4. vuosiluokalle

5. vuosiluokan 1 vvt kuvataide tunti siirtyi 6. vuosiluokalle

Yläkoulu:

7. vuosiluokan 0,5vvt oppilaanohjauksen tunti siirtyi 8. vuosiluokalle

7. vuosiluokan 1 vvt liikunnan tunti siirtyi 8. vuosiluokalle

JOHDANTO

Oppiaineet Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelmassa

Kaupunkitasoisen oppiainetyöskentelyn pohjana ovat olleet Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 sekä Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman yleiset osat. Oppiaineryhmien työskentelyä ovat ohjanneet yhteiset periaatteet, mutta kukin oppiaineryhmä on huomioinut oman aineensa erityispiirteitä.

Vantaan suomenkielistä perusopetuksen opetussuunnitelmaa lukiessa on tärkeä aina ensin lukea valtakunnallisia perusteita. Erityisen tärkeää tämä on silloin kun opettajat käyttävät oppiaineiden opetussuunnitelmia opetustyössään. Kaupunkitasoisissa oppiaineiden opetussuunnitelmissa on täsmennetty ja painotettu valtakunnallisia oppiaineiden opetussuunnitelmia oppiaineryhmien valitsemilla tavoilla.

Oppiainetyöskentelyssä on korostettu tavoitteiden asettelun merkitystä ja tavoitteiden täsmällisyyttä, koska arviointi perustuu asetettuihin tavoitteisiin. Oppiainekohtaisiin opetussuunnitelmiin tavoite- ja sisältökuvaukset on laadittu vuosiluokittain. Oppiaineissa käytetyillä lyhenteillä T ja S viitataan valtakunnallisten perusteiden tavoite- ja sisältöalueisiin.

Vantaan kaupunkitasoiset täsmennykset oppiaineisiin on laadittu kaikille suomenkielisille peruskouluille yhteisiksi. Oppiainetyöskentely tapahtui oppiaineryhmissä, jotka koostuivat luokan- ja aineenopettajista. Kaikilla vantaalaisilla opettajilla on ollut mahdollisuus tutustua oppiaineiden luonnoksiin ja kommentoida niitä.

Oppiaineissa on kuvattu laaja-alaista osaamista kyseisen oppiaineen näkökulmasta. Vieraiden kielten osalta on kirjattu yhteinen laaja-alaisen osaamisen kuvaus.

Vantaalla on kaupunkitasoisesti laadittu perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian taitotasot. Taitotasojen laatimisen pohjana on käytetty valtakunnallisten perusteiden laaja-alaisen osaamisen tavoitteita Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa. Lisäksi joissakin oppiaineissa on tarkemmin kuvattu tieto- ja viestintätekniikan sisältöjä.

Kaupunkitasoisen opetussuunnitelman oppiaineosuuksiin siirtyvät suoraan Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman oppiaineosuuksista seuraavat asiat:

- oppiaineen tehtävä
- oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet
- ohjaus, eriyttäminen ja tuki
- oppilaan oppimisen arviointi
- arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokka 1

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustaitoja ja toisten huomioimista harjoittelemalla oman vuoron odottamista ja toisen kuuntelemista. Oppilasta rohkaistaan kertomaan omista ajatuksistaan ja mielipiteistään ja arvostamaan toisten näkökulmaa. Ensimmäisellä luokalla opetuksessa tehdään havaintoja omasta lähiympäristöstä ja kerrotaan niistä muille. Leikit ja toiminnalliset harjoitukset tuovat oppimiseen iloa. Oppilasta rohkaistaan olemaan luova ja ilmaisemaan itseään luokkayhteisössä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Opetellaan vuorovaikutuksen alkeita toimimilla erilaisissa tilanteissa ja ryhmissä. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti. Tutustutaan joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja osallistutaan oman koulun kulttuuritapahtumiin. Oppilas opettelee tiedostamaan oman kulttuurinsa merkityksen ja vaikutuksen ympäristöön.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppilas harjoittelee toisten huomioimista esimerkiksi opettelemalla oman vuoron odottamista ja toisen kuuntelemista. Oppilas harjoittelee tiedostamaan omaa rooliaan erilaisissa ryhmissä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, miten oppilas itse vaikuttaa ryhmän henkeen ja työskentelyyn. Oppilasta ohjataan myös huomaamaan, miten oma kielenkäyttö vaikuttaa toisten käyttäytymiseen.

L4 Monilukutaito
Opetellaan lukemaan ja tutustumaan erilaisiin tekstityyppeihin. Autetaan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoja ja kannustetaan kiinnostumaan erilaisista lapsille suunnatuista teksteistä. Oppilasta rohkaistaan lukemaan ja jakamaan lukukokemuksia sekä tuottamaan omaa tekstiä. Oppilasta

kannustetaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia suullisesti, kirjallisesti ja kuvien avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Tutustutaan tietokoneeseen ja harjoitellaan näppäintaitoja.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Koulussa harjoitellaan yhteistyötaitoja sekä ryhmässä toimimisen taitoja.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Oppilas osallistuu oman koulun ja luokan kulttuuritoimintaan.

Tavoitteet

Ensimmäisen kouluvuoden aikana tavoitteena on oppia lukemaan, kirjoittamaan ja olemaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Opetuksessa huomioidaan yksilön ja ryhmien erilaiset haasteet ja vahvuudet. Kouluun tullessa jokaisen oppilaan lähtökohdat ja taidot ovat varsin erilaisia. Tavoitteena on turvata jokaiselle oppilaalle mielekäs ja tarkoituksenmukainen opetus ja oppiminen.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- ohjata oppilasta keskustelemaan ja harjoittelemaan omien ajatustensa ja mielipiteidensä kertomista muille
- tarjota tilanteita, joissa oppilas voi harjoitella oman vuoronsa odottamista ja toisen kuuntelemista
- opettaa oppilasta tiedostamaan oma roolinsa erilaisissa ryhmissä
- ohjata oppilasta ymmärtämään, miten oppilas itse vaikuttaa ryhmän henkeen ja työskentelyyn
- kannustaa oppilasta kehittämään kieltä ja mielikuvitusta erilaisin keinoin
- rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- opettaa ja kannustaa oppilasta lukemaan
- tutustuttaa oppilas erilaisiin tekstityyppeihin
- auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoja
- kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä
- tarjota oppilaalle monipuolisia lukukokemuksia ja kannustaa niiden pariin (esimerkiksi lukudiplomin avulla)
- kannustaa oppilasta jakamaan lukukokemuksia

T9-11 Tekstien tuottaminen (S3)

- opettaa ja kannustaa oppilasta tuottamaan tekstiä ja käyttämään mielikuvitusta
- kannustaa oppilasta kuvaamaan omia kokemuksiaan, havaintojaan ja ajatuksiaan suullisesti, kirjallisesti ja kuvien avulla
- tutustuttaa oikeinkirjoituksen perusasioihin ja joitakin kirjoitettua kieltä koskeviin sopimuksiin

- opettaa oppilaalle isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista
- opettaa oppilaalle näppäintaitoja

T12-14 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan
- ohjata oppilasta tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä
- auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisen käyttäytymiseen
- innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta
- ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan
- tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden pariin
- kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- harjoitella oman vuoron odottamista ja toisten kuuntelemista
- harjoitella olemaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- opetella lukemaan
- laajentaa sana- ja käsitevarantoja

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- harjoitella tekstin tuottamista
- käyttää omaa mielikuvitusta
- opetella piirtämään isoja ja pieniä tekstauskirjaimia

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutustua lapsille suunnattuun kirjallisuuteen kuuntelemalla ja/tai lukemalla
- tutustua omaan kieleen ja kulttuuriin

Sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitellaan kuuntelemista, kertomista, kysymistä ja vastaamista
- harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä
- harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä

S2 Tekstien tulkitseminen

- opetellaan lukemaan
- harjoitellaan lukemisessa tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva
- tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja
- työskennellään kuvien ja lastenkirjallisuuden parissa
- pohditaan sanojen merkityksiä ja laajennetaan käsitevarantoa
- tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä
- keskustellaan tekstien sisällöstä
- harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille

S3 Tekstien tuottaminen

- harjoitellaan tuottamaan yksinkertaista tekstiä oppilaan taitojen mukaan
- harjoitellaan käyttämään mielikuvitusta ja kertomaan omista mielipiteistä
- harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä
- tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin kielellisiin piirteisiin
- opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja
- tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla
- tutustutaan kirjoitettua kieltä koskeviin sopimuksiin, kuten tavutus ja sanaväli

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien
- pohditaan yhdessä sanoja ja ilmaisutapoja
- leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla
- herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen
- tutustutaan kuunnellen ja lukien joihinkin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen
- käytetään lastenkirjallisuutta ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan omasta arjesta sen pohjalta
- tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä ja juhlaperinteisiin
- osallistutaan yhdessä esitysten tai muun kulttuurin tuottamiseen

Vuosiluokka 2

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustaitoja ja toisten huomioimista harjoittelemalla oman vuoron odottamista ja toisen kuuntelemista. Oppilasta rohkaistaan kertomaan omia ajatuksia ja mielipiteitä ja arvostamaan toisten näkökulmaa. Tehdään havaintoja omasta lähiympäristöstä ja kerrotaan niistä muille. Leikit ja toiminnalliset harjoitukset tuovat oppimiseen iloa. Oppilasta rohkaistaan olemaan luova ja ilmaisemaan itseään luokkayhteisössä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas harjoittelee hahmottamaan erilaisia vuorovaikutustilanteita ja oman roolinsa niissä. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti. Tutustutaan joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja osallistutaan oman koulun kulttuuritapahtumiin. Opetuksessa oppilaita ohjataan arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kulttuurin moninaisuutta.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas harjoittelee tiedostamaan omaa rooliaan erilaisissa ryhmissä ja ottamaan vastuuta ryhmän työskentelystä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, miten oppilas itse vaikuttaa ryhmän henkeen ja työskentelyyn. Oppilasta ohjataan huomaamaan, miten oma kielenkäyttö vaikuttaa toisten käyttäytymiseen.

L4 Monilukutaito

Oppilasta kannustetaan lukemaan tekstejä monipuolisesti. Oppilas harjoittelee tekstin ymmärtämisen taitoja ja oman lukemisen tarkkailua. Opetuksessa tarkastellaan joitakin tekstien merkityksiä ja rakenteita. Autetaan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoja entisestään ja ohjataan tiedon etsimiseen eri tavoin. Kannustetaan oppilasta kiinnostumaan erilaisista lapsille suunnatuista teksteistä, myös mediateksteistä. Oppilasta rohkaistaan lukemaan ja jakamaan lukukokemuksia sekä tuottamaan omaa tekstiä. Oppilasta kannustetaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia suullisesti, kirjallisesti ja kuvien avulla. Oppilas harjoittelee vähitellen oman tekstin suunnittelua ja rakentamista ja tutustuu joihinkin kirjoitettua kieltä koskeviin sopimuksiin. Oppilas harjoittelee tiedostamaan puhutun kielen yhteyttä kirjoitettuun kieleen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilasta kannustetaan kiinnostumaan mediateksteistä. Opetuksessa vahvistetaan näppäintaitoja ja rohkaistaan tuottamaan tekstiä myös monimediaisissa ympäristöissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulussa harjoitellaan yhteistyötaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja ja ottamaan vastuuta ryhmän työskentelystä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas osallistuu oman koulun ja luokan kulttuuritoimintaan.

Tavoitteet

Toisen kouluvuoden aikana tavoitteena on vahvistaa oppilaan lukutaitoa, harjoitella kirjoittamaan yhtenäistä tekstiä ja olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Opetuksessa huomioidaan yksilön ja ryhmien erilaiset haasteet ja vahvuudet. Kouluun tullessa jokaisen oppilaan lähtökohdat ja taidot ovat varsin erilaisia. Nämä lähtökohdat näkyvät selvästi vielä toisellakin luokalla. Tavoitteena on turvata jokaiselle oppilaalle mielekäs ja tarkoituksenmukainen opetus ja oppiminen.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- ohjata oppilasta keskustelemaan ja harjoittelemaan omien ajatustensa ja mielipiteidensä kertomista muille
- ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia vuorovaikutustilanteita
- ohjata oppilasta tiedostamaan oma ja toisten rooli ryhmässä
- tarjota tilanteita, joissa oppilas voi harjoitella ottamaan vastuuta ryhmän työskentelystä ja yhteisestä prosessista
- ohjata oppilasta ymmärtämään, miten oppilas itse vaikuttaa ryhmän henkeen
- kannustaa oppilasta kehittämään kieltä ja mielikuvitusta erilaisin keinoin
- rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- opettaa ja kannustaa oppilasta lukemaan
- ohjata tekstin ymmärtämisen taitojen harjoitteluun ja oman lukemisen tarkkailuun
- ohjata oppilasta tarkastelemaan tekstien merkityksiä ja rakennetta
- auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoja
- kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä
- tarjota oppilaalle monipuolisia lukukokemuksia ja kannustaa niiden pariin (esimerkiksi lukudiplomin avulla)
- ohjata oppilasta jakamaan lukukokemuksia
- ohjata oppilasta tiedon etsimiseen eri tavoin

T9-11 Tekstien tuottaminen (S3)

- opettaa ja kannustaa oppilasta tuottamaan tekstiä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan yksinkertaisia tarinoita ja mielipiteitä, myös monimediaisissa ympäristöissä
- ohjata oppilasta kuvaamaan omia kokemuksiaan, havaintojaan ja ajatuksiaan kirjallisesti, suullisesti ja kuvien avulla
- tutustuttaa oppilasta vähitellen oman tekstin suunnitteluun ja rakentamiseen
- ohjata oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

- vahvistaa oppilaan isojen ja pienten tekstauskirjainten käyttöä tekstin tuottamisessa
- opettaa oppilaalle näppäintaitoja

T12-14 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja tutustumaan kielen peruskäsitteisiin
- ohjata oppilasta tiedostamaan puhutun kielen yhteys kirjoitettuun kieleen
- auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisen käyttäytymiseen
- innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa
- kehittää oppilaan lukuharrastusta ja rohkaista oppilasta käymään kirjastossa
- ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurin moninaisuutta
- tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden pariin
- kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- harjoitella tiedostamaan oma roolinsa ja toisten rooli ryhmässä
- harjoitella toisten huomioimista ja toimimista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- vahvistaa lukutaitoa lukemalla erilaisia tekstejä
- tutustua luetun ymmärtämisen strategioihin

T9-11 Tekstien tuottaminen (S3)

- harjoitella tekstin tuottamista monipuolisesti
- tutustua oikeinkirjoituksen perusasioihin
- vahvistaa tekstauskirjainten käyttöä tekstin tuottamisessa
- tutustua näppäintaitoihin

T12-14 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutustua lapsille suunnattuun kirjallisuuteen
- tutustua omaan kieleen ja kulttuuriin

Sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitellaan kuuntelemista, kertomista, kysymistä ja vastaamista

- harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä
- harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- havainnoidaan erilaisia viestintätapoja
- käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä

S2 Tekstien tulkitseminen

- tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita
- havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita
- työskennellään kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa
- pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sanavalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa
- tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä
- opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni
- jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin
- harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille

S3 Tekstien tuottaminen

- harjoitellaan tuottamaan tekstejä, kuten satuja ja tarinoita, oppilaan taitojen mukaan
- harjoitellaan käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä
- harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä
- tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi
- harjoitellaan tekstin suunnittelua
- tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä
- harjoitellaan isoilla ja pienillä tekstauskirjaimilla kirjoittamista ja näppäintaitoja
- tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla
- harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien
- tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin
- pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja
- leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla
- etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen
- tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin
- käytetään monimuotoisia tekstejä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa
- tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön
- tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin
- osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Vuosiluokat 3-6

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Vuosiluokka 3

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilas harjoittelee tiedostamaan oman roolinsa osana ryhmää ja oman toimintansa vaikutusta toisiin. Oppilas harjoittelee antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta muut huomioiden. Oppilas harjoittelee oppimaan oppimisen taitoja ja harjoittelee tiedostamaan erilaisia tapoja oppia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas harjoittelee ottamaan vastuuta ryhmätyöskentelystä ja yhteisestä prosessista. Oppilas harjoittelee tiedostamaan oman viestijäkuvansa, myös monimediaisissa ympäristöissä. Oman koulun ja luokan kulttuurintoiminnan lisäksi oppilaalle esitellään myös muuta media- ja kulttuuritarjontaa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta ohjataan ottamaan toiset huomioon ja toimimaan rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä. Oppilas harjoittelee tiedostamaan omaa ja toisen roolia ryhmässä ja ottamaan vastuuta ryhmän työskentelystä ja yhteisestä prosessista. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, miten oppilas itse vaikuttaa ryhmän henkeen ja työskentelyyn. Oppilasta

ohjataan huomaamaan, miten omat kielelliset ja viestinnälliset valinnat vaikuttavat toisten käyttäytymiseen.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan sujuvoittamaan lukutaitoaan ja harjoittelemaan tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilasta kannustetaan lukemaan monipuolisia tekstejä, käyttämään erilaisia lukutapoja ja tarkkailemaan omaa lukutaitoaan. Oppilasta ohjataan tuottamaan erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä. Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan kokemuksiaan ja ajatuksiaan sekä vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstin tuottajana. Opetuksessa ohjataan oppilasta tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä sekä tutustumaan joihinkin kielen rakenteisiin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Harjoitellaan toimimaan rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä. Oppilasta ohjataan tiedostamaan oma viestijäkuvansa. Oppilasta kannustetaan toimimaan erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa. Näppäintaitoja vahvistetaan, ja oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua media- ja kulttuuritarjontaan.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta ohjataan tiedostamaan oma roolinsa ryhmän jäsenenä ja vaikuttamaan siihen rakentavasti.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas osallistuu oman koulun ja luokan kulttuuritoimintaan.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet

Kolmannen luokan tavoitteena on tutustua lukien ja kirjoittaen erilaisiin teksteihin ja harjoitella luetun ymmärtämisen strategioita niiden avulla. Vuorovaikutustilanteissa harjoitellaan vastuun ottamista, ilmaistaan omia ajatuksia ja mielipiteitä ja kuunnellaan toisia. Tavoitteena on, että oppilas alkaa kiinnittää huomiota omiin tapoihinsa oppia.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- ohjata oppilasta ottamaan toiset huomioon ja toimimaan rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä
- ohjata oppilasta ymmärtämään oma ja toisten rooli ryhmässä
- kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta ryhmän työskentelystä ja yhteisestä prosessista
- ohjata oppilasta ymmärtämään, miten oppilas itse vaikuttaa ryhmän henkeen ja työskentelyyn
- ohjata oppilasta huomaamaan, miten oppilaan kielelliset ja viestinnälliset valinnat vaikuttavat muihin
- kannustaa oppilasta ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä perustelemaan niitä
- tarjota tilanteita, joissa oppilas harjoittelee antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta
- kannustaa oppilasta luovuuteen ja itseilmaisuun
- kannustaa oppilasta tiedostamaan oman viestijäkuvansa ja tutustuttaa toimimaan erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan
- ohjata oppilasta harjoittelemaan tekstinymmärtämisen strategioita
- ohjata oppilasta tarkkailemaan omaa lukutaitoaan
- ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoja
- luoda oppilaalle mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin
- kannustaa oppilasta lukemaan monipuolisia tekstejä ja käyttämään erilaisia lukutapoja
- rohkaista oppilasta jakamaan lukukokemuksia toisille
- ohjata oppilasta tutustumaan joihinkin kirjallisuuden käsitteisiin

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan ja ajatuksiaan
- rohkaista oppilasta vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstin tuottajana
- ohjata oppilasta tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tekstejä
- ohjata oppilasta sekä käsin kirjoittamisen että näppäintaitojen sujuvoittamiseen
- opettaa oppilasta tutustumaan tekstintuottamisen vaiheisiin ja harjoittelemaan palautteen antamista ja vastaanottamista
- ohjata oppilasta havainnoimaan omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita
- tarjota tilaisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan
- innostaa oppilasta tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä
- ohjata oppilas tutustumaan joihinkin kielen rakenteisiin
- kannustaa oppilasta lukemaan monipuolista ikätasolle sopivaa kirjallisuutta ja jakamaan lukukokemuksia
- kannustaa oppilasta lukuharrastuksen pariin (esimerkiksi lukudiplomin, lukuviikkojen ja lukupäiväkirjan avulla)
- ohjata oppilasta käymään kirjastossa
- ohjata oppilasta arvostamaan sekä omaa että muita kulttuureja ja kieliä
- tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tutustua media- ja kulttuuritarjontaan
- tarjota oppilaalle mahdollisuuksia osallistua oman koulun ja luokan kulttuuritoimintaan

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- harjoitella toisten huomioimista ja toimimista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

- harjoitella ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta
- harjoitella tiedostamaan oma roolinsa ryhmän jäsenenä ja omien kielellisten valintojensa vaikutus toisiin

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- sujuvoittaa lukutaitoa lukemalla erilaisia tekstejä
- harjoitella tekstinymmärtämisen strategioita
- tutustua joihinkin kirjallisuuden käsitteisiin

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- harjoitella omien kokemusten ja ajatusten tuomista esille kirjallisesti
- tuottaa erilaisia tekstejä sekä käsin että koneella

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutustua joihinkin kielen rakenteisiin

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitellaan omien kokemusten ja ajatusten jakamista
- harjoitellaan toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista
- havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, kuten tapoja olla kohtelias
- hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten aiheiden ja kirjallisuuden käsittelyssä
- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen

S2 Tekstien tulkitseminen

- harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista
- harjoitellaan tarkkailemaan omaa lukutaitoa
- harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanoja
- harjoitellaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä piirteitä
- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat)
- luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille suunnattua kirjallisuutta
- varmennetaan toisella luokalla opetetut kirjallisuuskäsitteet (kertomuksen rakenne, päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni)
- harjoitellaan tiedon etsimistä

S3 Tekstien tuottaminen

- tuotetaan yksin ja yhdessä fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (esimerkiksi tarina, runo, uutinen)
- sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja
- tutkitaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä kielellisiä piirteitä
- harjoitellaan tekstien otsikointia ja tutustutaan fiktiivisten tekstien rakenteisiin
- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin
- tutustutaan verbien persoonamuotoihin
- harjoitellaan omien tekstien suunnittelua (esim. ajatuskartan avulla)
- harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (esim. yhdyssanat, vuorosanat, yleis- ja erisnimet)
- opetellaan verkon käyttämistä eettisesti

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutkitaan eri tilanteissa käytettävää kieltä ja ilmaisutapoja
- tutustutaan oppilaan omaan kulttuuriin ja kieleen
- tarjotaan oppilaille media- ja kulttuurielämyksiä (esim. kirjasto, lastenteatteri, näyttelyt, museot, elokuvat)
- keskustellaan median roolista oppilaan elämässä
- suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä (esim. näytelmä, nukketeatteri, varjoteatteri jne.)
- kannustetaan kirjaston aktiiviseen käyttöön (esim. kirjavinkkaus)
- etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja kannustetaan omaehtoista lukemiseen
- luetaan lapsille suunnattua kirjallisuutta monipuolisesti
- harjoitellaan aakkostamista ja hakemiston käyttöä

Vuosiluokka 4

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Oppilas harjoittelee erityisesti tiedonhankintaa ja tiedon rakentumista eri lähteistä ja sen hyödyntämistä opiskelussa. Oppilas harjoittelee perustelemaan omat mielipiteensä ja ajatuksensa. Oppilas harjoittelee kehittämään myönteistä viestijäkuvaa itsestä, jolloin hän opettelee tiedostamaan omaa tapaansa oppia ja viestiä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Oppilas harjoittelee ottamaan vastuuta ryhmätyöskentelystä ja yhteisestä prosessista. Oppilas harjoittelee tiedostamaan oman viestijäkuvansa, myös monimediaisissa ympäristöissä. Oppilas opettelee havainnoimaan omaa kielitietoisuuttaan. Oman koulun ja luokan kulttuuritoiminnan lisäksi oppilaalle esitellään myös muuta media- ja kulttuuritarjontaa. Oppilasta tuetaan rakentamaan omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta ohjataan ottamaan toiset huomioon ja toimimaan rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä. Oppilas harjoittelee tiedostamaan omaa ja toisen roolia ryhmässä ja ottamaan vastuuta ryhmän työskentelystä ja yhteisestä prosessista. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, miten oppilas itse vaikuttaa ryhmän henkeen ja työskentelyyn. Oppilasta ohjataan huomaamaan, miten omat kielelliset ja viestinnälliset valinnat vaikuttavat toisten käyttäytymiseen.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan vahvistamaan tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilasta kannustetaan lukemaan monipuolisia tekstejä ja käyttämään erilaisia lukutapoja. Oppilas harjoittelee etsimään tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta. Oppilasta rohkaistaan tuottamaan monipuolisia tekstejä omien kokemustensa, havaintojensa ja ajatustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstin tuottajana. Opetuksessa ohjataan oppilasta tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä sekä tutustumaan joihinkin kielen rakenteisiin. Oppilasta autetaan tiedostamaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti omaa ja toisen yksityisyyttä kunnioittaen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas harjaantuu toimimaan rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä. Oppilasta kannustetaan luomaan myönteistä viestijäkuvaa ja toimimaan erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilasta ohjataan etsimään tietoa eri lähteistä ja arvioimaan niiden luotettavuutta. Näppäintaitoja vahvistetaan, ja oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua media- ja kulttuuritarjontaan. Opetuksessa autetaan oppilasta tiedostamaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti omaa ja toisen yksityisyyttä kunnioittaen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja ryhmän yhteisestä prosessista. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja niiden merkitys osana käyttäytymistä tiedostetaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas osallistuu oman koulun ja luokan kulttuuritoimintaan.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet

Neljännen luokan tavoitteena on tutustua lukien ja kirjoittaen erilaisiin teksteihin ja harjoitella luetun ymmärtämisen strategioita niiden avulla, myös monimediaisissa ympäristöissä. Vuorovaikutustilanteissa harjoitellaan vastuun ottamista sekä rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista. Tavoitteena on, että oppilas osaa tunnistaa itselle sopivia tapoja oppia.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- ohjata oppilasta ottamaan toiset huomioon ja toimimaan rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä

- ohjata oppilasta tiedostamaan oma ja toisten rooli ryhmässä
- kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta ryhmän työskentelystä ja yhteisestä prosessista
- vahvistaa oppilaan ymmärrystä siitä, miten hän itse vaikuttaa ryhmän henkeen ja työskentelyyn
- ohjata oppilasta havainnoimaan kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia
- rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä perustelemaan niitä
- ohjata oppilasta harjoittelemaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista
- kannustaa oppilasta luovuuteen ja itseilmaisuun
- kannustaa oppilasta luomaan myönteistä viestijäkuvaa ja tutustuttaa toimimaan erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- ohjata oppilasta vahvistamaan tekstinymmärtämisen strategioita
- kannustaa oppilasta etsimään tietoa eri lähteistä
- harjoitella arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta (mm. medialukutaito)
- kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan
- luoda oppilaalle mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin
- kannustaa oppilasta lukemaan monipuolisia tekstejä ja käyttämään erilaisia lukutapoja
- ohjata oppilasta jakamaan lukukokemuksia toisille erilaisissa viestintäympäristöissä

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- rohkaista oppilasta vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstin tuottajana
- ohjata oppilasta tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen ja ajatusten pohjalta
- ohjata oppilasta vahvistamaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja
- opettaa oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omaa tekstiään sekä harjoittelemaan tekstintuottamisen vaiheita
- opettaa oppilasta antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta
- ohjata oppilasta käyttämään omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita
- tarjota tilaisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä
- auttaa oppilasta tiedostamaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti omaa ja toisen yksityisyyttä kunnioittaen

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan
- ohjata oppilas harjoittelemaan joitakin kielen rakenteita
- ohjata oppilasta lukemaan monipuolista ikätasolle sopivaa kirjallisuutta ja jakamaan lukukokemuksia

- kannustaa oppilasta lukuharrastuksen pariin (esimerkiksi lukudiplomin, lukuviikkojen ja lukupäiväkirjan avulla)
- ohjata oppilasta käymään kirjastossa aktiivisesti
- tukea oppilasta rakentamaan omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään
- tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tutustua media- ja kulttuuritarjontaan
- tarjota oppilaalle mahdollisuuksia osallistua oman koulun ja luokan kulttuuritoimintaan

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- harjoitella toisten huomioimista ja toimimista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- harjoitella ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän työskentelystä ja yhteisestä prosessista
- harjoitella ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä perustelemaan niitä

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- sujuvoittaa lukutaitoaan lukemalla monipuolisia tekstejä ja käyttämällä erilaisia lukutapoja
- vahvistaa tekstinymmärtämisen strategioita
- harjoitella jakamaan lukukokemuksiaan toisille erilaisissa viestintäympäristöissä

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- tuottaa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemustensa, havaintojensa ja ajatustensa pohjalta, sekä käsin että koneella
- harjoitella käyttämään omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita
- harjoitella antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutustua joihinkin kielen rakenteisiin
- lukea monipuolista ikätasolleen sopivaa kirjallisuutta ja harjoitella jakamaan lukukokemuksiaan

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista
- harjoitellaan toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä
- harjoitellaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa
- ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten aiheiden ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen

S2 Tekstien tulkitseminen

- harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja mediatekstien sujuvaa lukemista ja tekstinymmärtämisen strategioiden käyttämistä
- tarkkaillaan ja harjoitellaan arvioimaan omaa lukutaitoa
- harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanoja (käsitteinä synonyymi, sanonta, ylä- ja alakäsite)
- opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä piirteitä
- harjoitellaan verbien taipumista persoona- ja aikamuodoissa
- luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille suunnattua kirjallisuutta
- opitaan uusina kirjallisuuden käsitteet kertoja ja aihe
- etsitään tietoa eri lähteistä (oppikirjan lisäksi mm. internetistä, tietokirjallisuudesta, sanoma- ja aikakauslehdistä, kirjastoyhteistyö)
- laajennetaan tietämystä luetun avulla

S3 Tekstien tuottaminen

- tuotetaan yksin ja yhdessä fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (esimerkiksi esitelmä, kirje/sähköposti, sarjakuva)
- sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja
- harjoitellaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä kielellisiä piirteitä
- harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa
- harjoitellaan omien tekstien elävöittämistä
- harjoitellaan tunnistamaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja
- tutustutaan verbien persoona- ja aikamuotoihin (mennyt ja nykyinen)
- harjoitellaan oman tekstin suunnittelua, tarkastelua ja arviointia (prosessikirjoittamisen alkeet)
- harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista
- opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (esim. vuorosanat, yleis- ja erisnimet, sanaluokat)
- opetellaan verkon käyttämistä eettisesti

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutkitaan eri tilanteissa käytettävää kieltä ja ilmaisutapoja
- tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin
- tarjotaan oppilaille media- ja kulttuurielämyksiä (esim. kirjasto, lastenteatteri, näyttelyt, museot, elokuvat)
- keskustellaan median roolista oppilaan elämässä

- suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä (esim. näytelmä, nukketeatteri, varjoteatteri jne.)
- kannustetaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön (esim. tiedonhankinta)
- etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa, tuetaan omaehtoista lukemista ja kannustetaan kirjoittamisen harrastamiseen
- luetaan lapsille suunnattua kirjallisuutta monipuolisesti

Vuosiluokka 5

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Vahvistetaan taitoja asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Oppilasta ohjataan tuntemaan omia kielellisiä ja kulttuurisia juuriaan ja arvostamaan niitä. Harjoitellaan analysoimaan mediakulttuuria ja tunnistamaan sen vaikutuskeinoja.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Oppilaita opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Monilukutaito
Oppilasta ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöään ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedonlähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilasta ohjataan vertailemaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, millä tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Oppilas harjoittelee tiedon etsimistä useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Hän oppii käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. Hän harjaantuu sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppii myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilasta kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Oppilasta ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja yhdessä muiden kanssa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Oppilasta ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet

Viidennen luokan tavoitteena on rohkaista oppilasta havainnoimaan kieltä ja sen eri rakenteita. Oppilas harjoittelee palautteen antamista ja vastaanottamista sekä ajatustensa ilmaisemista erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintäympäristöissä. Viidennellä luokalla harjoitellaan käyttämään monipuolisesti erilaisia tietolähteitä.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä
- ohjata oppilasta havainnoimaan vuorovaikutustilanteita ja huomioimaan toisten tarpeita niissä
- kannustaa luovuuteen ja monipuoliseen itseilmaisuun viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla
- ohjata oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuuden tuntemustaan ja tarjota oppilaalle mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin sekä niiden jakamiseen muille
- ohjata oppilasta kehittämään omia ajattelutaitojaan
- tutustuttaa oppilasta monipuolisten tietolähteiden käyttöön

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- vahvistaa oppilaan käsitystä itsestä tekstien tuottajana
- rohkaista oppilasta kielentämään kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä arvioimaan omaa tuotostaan
- kannustaa tuottamaan kertovia ja kuvaavia tekstejä erilaisissa viestintäympäristöissä
- ohjata oppilasta syventämään palautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia kirjoittaa sekä käsin että koneella
- tukea oppilasta tunnistamaan tekstien rakenteita ja vahvistamaan oikeinkirjoitustaitoja
- ohjata oppilasta tekstien tuottamisen prosesseihin, yhdessä ja yksin

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- ohjata oppilasta havainnoimaan kielitietoisuuttaan
- innostaa tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä eri tilanteissa
- harjaannuttaa käyttämään kieleen ja sen rakenteisiin liittyviä käsitteitä
- tutustua oman kulttuurin lisäksi muihin kulttuureihin ja oppia arvostamaan niitä
- tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa

- ohjata laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta ja jakamaan lukukokemuksiaan
- luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen.

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- harjoitella toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- tutustua sekä kauno- että tietokirjallisuuden erilaisiin teksteihin
- harjoitella monipuolisesti eri tietolähteiden käyttöä

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- rohkaistua kielentämään kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä arvioimaan omaa tuotostaan
- harjoitella tekstintuottamisen prosesseja laatimalla kertovia ja kuvaavia tekstejä erilaisissa viestintäympäristöissä
- syventää palautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja
- harjoitella tunnistamaan tekstien rakenteita ja vahvistamaan oikeinkirjoituksen taitojaan

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutkia ja tarkkailla kieltä eri tilanteissa
- harjaantua käyttämään kieleen ja sen rakenteisiin liittyviä käsitteitä
- tutustua eri kulttuureihin ja oppia arvostamaan niitä
- laajentaa lukukokemuksiaan ja rohkaistua kertomaan niistä

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitellaan omien kokemusten ja mielipiteiden jakamista monipuolisesti
- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa
- hyödynnetään draaman toimintamuotoja ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä
- tarjotaan mahdollisuuksia suunnitella ja toteuttaa kouluyhteisön kulttuuritoimintaa

S2 Tekstien tulkitseminen

- tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa
- harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita
- luetaan sekä yksin että yhdessä ja harjoitellaan eläytyvää ja ilmeikästä lukemista
- tutustutaan kaunokirjallisuuteen ja harjoitellaan sen tulkintaa
- luetaan kokonaisia teoksia
- syvennetään tekstien tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla erilaisia tekstejä
- hyödynnetään eri tietolähteitä tekstien tutkimisessa
- tunnistetaan erilaisia kertovia ja kuvaavia tekstejä sekä niiden piirteitä (esim. kertomus, uutinen)
- opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa
- harjoitellaan ja tutkitaan sanojen ja sanontojen merkityksiä (esim. kielikuvat)

S3 Tekstien tuottaminen

- tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta (esim. kertomus, uutinen)
- harjoitellaan tekstin elävöittämistä erilaisten luovien harjoitusten kautta
- harjoitellaan käyttämään tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa omissa teksteissä
- tutustutaan kirjoitusprosessin vaiheisiin: idea, suunnittelu, prosessi, oikoluku, valmis teksti
- opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit ja käyttämään tietoa oman tekstin tuottamisessa
- käytetään verbien persoona- ja aikamuotoja omassa tekstissä
- kiinnitetään huomiota oikeinkirjoitukseen omissa teksteissä
- harjoitellaan lähteiden käyttöä

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä
- tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin
- hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita
- tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa
- etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista
- luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä

Vuosiluokka 6

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Vahvistetaan oppimaan oppimisen taitoja kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilasta ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Oppilasta ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppilasta ohjataan mainonnan ja median kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaito
Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Oppilasta ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilasta ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia sekä ottamaan vastuuta viestinnästään.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Koulun arjessa harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Oppilaiden kanssa mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet

Kuudennen luokan tavoitteena on vahvistaa oppilaan viestijäkuvaa ja käsitystä itsestä tekstien tuottajana. Tavoitteena on oppia suhtautumaan ympäröivään kieleen ja teksteihin kriittisesti ja kehittää ajattelutaitoja. Kuudennella luokalla oppilas syventää ymmärrystään kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja kirjoittaa erilaisia tekstejä yhdessä ja yksin.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- rohkaista oppilasta toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä

- ohjata oppilasta tiedostamaan omat viestintästrategiansa ja huomioimaan oman viestintänsä vaikutus eri tilanteissa
- kannustaa luovuuteen ja monipuoliseen itseilmaisuun viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla
- kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuuden tuntemustaan ja tarjota oppilaalle mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin sekä niiden jakamiseen muille
- ohjata oppilasta syventämään tekstin ymmärtämisen strategioita
- ohjata oppilasta arvioimaan omaa lukemistaan
- kannustaa oppilasta kehittämään omia ajattelutaitojaan
- opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja
- harjaannuttaa oppilaan kykyä suhtautua lukemaansa kriittisesti (lähdekriittisyys)

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- vahvistaa oppilaan käsitystä itsestä tekstien tuottajana
- rohkaista oppilasta kielentämään kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä arvioimaan omaa tuotostaan
- ohjata oppilasta tekstien tuottamisen prosesseihin, yhdessä ja yksin
- kannustaa tuottamaan ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä erilaisissa viestintäympäristöissä
- ohjata oppilasta ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja
- tukea oppilasta tunnistamaan tekstien rakenteita ja vahvistamaan oikeinkirjoitustaitoja
- ohjata oppilasta syventämään palautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia kirjoittaa sekä käsin että koneella
- ohjata toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan
- pohtia sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä tilanteen ja aiheen mukaan
- harjaannuttaa käyttämään kieleen ja sen rakenteisiin liittyviä käsitteitä
- tutustua oman kulttuurin lisäksi muihin kulttuureihin ja oppia arvostamaan niitä
- tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- ohjata laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta ja jakamaan lukukokemuksiaan

- luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen.

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- oppia näkemään itseään viestijänä eri tilanteissa
- rohkaistua luovaan ja monipuoliseen itseilmaisuun

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- lukea erilaisia tekstejä ja arvioida omaa lukemistaan
- kehittää kirjallisuuden tuntemustaan ja syventää tekstinymmärtämisen strategioita
- harjoitella kriittistä lukutaitoa

T9-12 Tekstien tuottaminen (S3)

- kielentää kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä arvioida omaa tuotostaan
- harjoitella tekstintuottamisen prosesseja laatimalla ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä erilaisissa viestintäympäristöissä yhdessä ja yksin
- harjoitella tunnistamaan tekstien rakenteita ja vahvistamaan oikeinkirjoituksen taitojaan
- opetella toimimaan verkossa eettisesti ja yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

T13-15 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutkia ja tarkkailla kieltä eri tilanteissa
- vahvistaa kieleen ja sen rakenteisiin liittyvien käsitteiden hallintaa
- tutustua eri kulttuureihin ja kehittää omaa kulttuuri-identiteettiään
- tutustua media- ja kulttuuritarjontaan.

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- perustellaan mielipiteitä toiset huomioon ottaen kirjallisesti, suullisesti ja draaman keinoin
- harjoitellaan kokonaisilmaisua erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa
- hyödynnetään draaman toimintamuotoja ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä
- tarjotaan mahdollisuuksia suunnitella ja toteuttaa kouluyhteisön kulttuuritoimintaa

S2 Tekstien tulkitseminen

- tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa
- kannustetaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita
- luetaan sekä yksin että yhdessä ja vahvistetaan eläytyvää ja ilmeikästä lukemista
- luetaan kaunokirjallisuutta ja harjoitellaan sen tulkintaa: teema
- luetaan kokonaisia teoksia
- syvennetään tekstien tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla erilaisia tekstejä
- harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta
- tunnistetaan ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä sekä niiden piirteitä (esim. käyttöohje, yleisönosastokirjoitus, arvostelu)
- tutkitaan sijamuotojen tuottamia merkityksiä
- harjoitellaan ja tutkitaan sanojen ja sanontojen merkityksiä (esim. kielikuvat ja käsitteiden hierarkiat)

S3 Tekstien tuottaminen

- tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta
- harjoitellaan tekstin elävöittämistä erilaisten luovien harjoitusten kautta
- harjoitellaan hyödyntämään tekstin rakennetta ja kappalejakoa omassa tekstissä
- tarkastellaan sanavalintojen, sanajärjestyksen ja sanontojen yhteyttä tekstin merkitykseen
- syvennetään kirjoittamisen prosessia
- tutustutaan lauseen pääjäseniin (subjekti, predikaatti, objekti) ja sovelletaan tietoa tekstin tuottamisessa
- käytetään oikeinkirjoituksen perusasioita omissa teksteissä
- harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä
- harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää
- tutustutaan tekijänoikeuksiin ja pohditaan verkon käytön etiikkaa

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja tutustutaan erilaisiin murteisiin
- tutkitaan tekstien suhdetta toisiinsa monimuotoisissa teksteissä (tekstienvälisyys)
- vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin
- hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita
- etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista
- tutustutaan kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa

Vuosiluokat 7-9

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Vuosiluokka 7

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Oppilas oppii hahmottamaan itsensä oppijana ja on vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja toistensa kanssa. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja opitaan tekemällä havaintoja ja hakemalla, arvioimalla, muokkaamalla, tuottamalla sekä jakamalla tietoa ja ideoita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Vuorovaikutustaidot, itseilmaisu ja draama ovat keskeisiä. Pohditaan oman taustan merkitystä. Harjoitellaan vuorovaikutusta ja verkostoitumista omassa tutussa ympäristössä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Harjoitellaan huolehtimista sekä itsestä että toisista ja vastuunkantamista omasta ja yhteisestä työstä. Oppilas kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan ja harjoittelee ajanhallintaa suunnittelemalla tehtäviä ja projekteja.

L4 Monilukutaito
Monilukutaidon sisällöistä painotetaan erityisesti seuraavia: laajaa tekstikäsitystä, tiedonhakua (sis. kirjastokäynti), tietoteksteihin tutustumista, kuvanlukemista sekä analyyttista lukemista.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Tehtävien ja projektien tekemistä harjoitellaan yksin ja ryhmissä.

Oppilas ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden käyttöön, mikä toimii tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Oppilas kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Koulussa harjoitellaan erilaisia työskentelytapoja ja työskentelemisen prosesseja: Tehtäviä ja projekteja aikataulutetaan, suunnitellaan ja toteutetaan. Oppilaat oppivat ennakoimaan haasteita ja sietämään

pettymyksiä työskentelyn aikana. Tavoitteena on oppia viemään työt sisukkaasti loppuun haasteista huolimatta. Työskentelyä harjoitellaan pääosin omassa opetusryhmässä erilaisina yksilö- ja ryhmätöinä.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet

Seitsemännellä luokalla syvennetään opiskelun, lukemisen ja kirjoittamisen taitoja, varmennetaan kielen ja kirjallisuuden käsitteitä ja hiotaan yhdessä työskentelemisen taitoja.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- ohjata toimimaan tavoitteellisesti ja motivoituneesti vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa viestintätilanteissa
- ohjata vuorovaikutustilanteiden harjoitteluun ryhmissä, myös draaman keinoin

T5-9 Tekstien tulkitseminen (S2)

- kannustaa kehittämään tiedonhakutaitoa ja arvioimaan eri lähteistä hankkimaansa tietoa
- ohjata käyttämään erilaisia lukemisen strategioita tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa
- ohjata tunnistamaan erilaisia tekstilajeja
- ohjata käyttämään tekstien tulkitsemisessa tarvittavia tarkoituksenmukaisia käsitteitä
- kannustaa laajentamaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu-ja katselukokemuksia

T10-14 Tekstien tuottaminen (S3)

- rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään kirjoittamalla yksin ja yhteisöllisesti sekä löytämään omat vahvuutensa vuorovaikutuksessa muiden kanssa
- ohjata tutustumaan erilaisiin fiktiivisiin ja ei-fiktiivisiin tekstilajeihin ja harjoittelemaan niiden tuottamista
- harjaannuttaa verkkoympäristössä toimimista ja tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa
- vahvistaa kirjoitetun kielen konventioita

T15-17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- ohjata tutkimaan kielen rakenteita ja ilmiöitä
- kannustaa tutustumaan nuortenkirjallisuuteen
- ohjata pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä
- kannustaa kertomaan omasta lukukokemuksesta eri tavoilla.

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitella toimimaan tavoitteellisesti erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa

T5-9 Tekstien tulkitseminen (S2)

- harjoitella tiedonhankintaa ja lähteiden luotettavuuden arviointia
- opetella tunnistamaan tekstilajeja ja erilaisten käsitteiden käyttöä tekstien tulkinnassa

T10-14 Tekstien tuottaminen (S3)

- ilmaista itseään kirjoittamalla yksin ja yhteisöllisesti erilaisia tekstejä
- harjoitella verkkoympäristössä toimimista ja tekstien tuottamista myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen

T15-17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutkia ja havainnoida kielen rakenteita ja ilmiöitä
- tutustua nuortenkirjallisuuteen ja kertoa lukukokemuksestaan eri tavoin.

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitellaan puhumisen, kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja mm. ideointi- ja ongelmanratkaisutilanteissa
- harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä ja havainnollistamista
- varmennetaan kokonaisilmaisua eri viestintätilanteissa
- harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja saamista

S2 Tekstien tulkitseminen

- kannustetaan eläytymään luettuun, reflektoidaan omaan elämään ja jaetaan lukukokemuksia
- varmennetaan kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta
- tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin, nuortenkirjallisuuteen ja tietokirjallisuuteen
- tutustutaan kielen kuvallisuuteen ja symboliikkaan
- harjoitellaan tiedonhakua ja kriittistä lukutaitoa monimediaisessa ympäristössä
- varmennetaan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taitoja sekä tekstin ymmärtämisen strategioita

S3 Tekstien tuottaminen

- harjoitellaan erilaisten monimediaisten fiktiivisten ja ei-fiktiivisten tekstien tuottamista vaiheittain (kertomus, tietoteksti, palaute)
- harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä
- perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa

- tarkastellaan kirjoitetun kielen konventioita osana kirjoitusprosessia (mm. erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, välimerkit, yhdyssanat)
- harjaannutaan palautteen antamiseen ja saamiseen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- vahvistetaan kielen peruskäsitteiden tuntemusta (sanojen luokittelu ja taipuminen)
- luetaan monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia tekstejä ja tutustutaan nuortenkirjallisuuteen ja tietokirjallisuuteen
- eläydytään luettuun, reflektoidaan luettua omaan elämään ja jaetaan lukukokemuksia
- tutustutaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroihin

Vuosiluokka 8

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Ajattelun taitoja vahvistetaan ohjaamalla oppilasta pohtimaan asioita eri näkökulmista ja tuomaan esille omia mielipiteitään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Harjoitellaan oman mielipiteen perustelua, vuorovaikutusta ja verkostoitumista kouluyhteisössä. Tarkastellaan, miten media muokkaa kulttuuria.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppilasta ohjataan ajanhallintaan ja tarkastelemaan sekä käyttämään teknologiaa monimuotoisesti. Oppilasta ohjataan toimimaan kuluttajana ja tarkastelemaan mainontaa kriittisesti.

L4 Monilukutaito
Perehdytään tarkemmin kantaa ottaviin teksteihin ja mediateksteihin ja syvennetään kriittisen lukemisen taitoja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Yhteistyön tekemistä harjoitellaan koulun sisällä, muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaiden käsitys eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan lähialueella, esimerkiksi kirjastojen, muiden koulujen tai nuorisotoimen kanssa. Pitkäjänteistä, itseohjautuvaa ja yhteisöllistä työskentelyä harjoitellaan edelleen erilaisten projektien avulla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Tunneilla harjoitellaan tunnistamaan ja käyttämään erilaisia vaikuttamisen keinoja. Lisäksi perehdytään

myös vaikuttamiseen eri medioissa sekä omassa lähiympäristössä. Oppilas harjaantuu etsimään ratkaisuja keskustelemalla, esittämään näkemyksensä rakentavasti ja pohtimaan eri toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista käsin. Tunneilla harjoitellaan keskustelemisen ja kuuntelemisen taitoja, sovittelemista sekä ristiriitatilanteiden ratkaisemista hedelmällisesti.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet
Kahdeksannella luokalla pääpaino on vaikuttavissa teksteissä ja tilannesidonnaisessa vuorovaikutuksessa. Keskiöön nousevat kriittinen medialukutaito, median ilmiöt ja kielellä vaikuttaminen.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- kannustaa rakentavaan näkemysten perustelemiseen ja ohjata tutkimaan kielellisten sekä viestinnällisten valintojen seurauksia
- kannustaa monipuolistamaan vuorovaikutustaitoja omassa kouluyhteisössä

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- varmentaa lukustrategioita erilaisten kaunokirjallisten, asia- ja mediatekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa
- harjaannuttaa kriittistä lukutaitoa sekä laajentaa ja vakiinnuttaa sana- ja käsitevarantoa
- ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen
- kannustaa laajentamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja

T10-14 Tekstien tuottaminen (S3)

- ohjata erilaisten ohjaavien, kantaa ottavien ja pohtivien tekstien tuottamista
- harjaannuttaa tuottamaan erilaisia tekstejä monimediaisessa ympäristössä tilanteeseen sopivalla tavalla
- opastaa oppilasta ymmärtämään verkkoviestinnän pelisäännöt
- vahvistaa yleiskielen hallintaa

T15-17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- ohjata kiinnostumaan kielen rakenteista ja ilmiöistä, myös vaikuttamisen keinoina
- kannustaa laajentamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystä
- tutustuttaa oppilas joihinkin kaunokirjallisuuden alalajeihin (esim. kauhu, fantasia, scifi, jännitys) ja niiden historialliseen viitekehykseen
- tarjota mahdollisuuksia luku- sekä kulttuurikokemuksiin sekä niiden jakamiseen.

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- harjoitella rakentavaa näkemysten perustelemista ja pohtia kielellisten ja viestinnällisten valintojen merkityksiä
- monipuolistaa vuorovaikutustaitojaan omassa kouluyhteisössään

T5-8 Tekstien tulkitseminen (S2)

- harjoitella kriittistä lukutaitoa
- laajentaa ja monipuolistaa luku-, katselu- ja kuuntelukokemuksiaan

T10-14 Tekstien tuottaminen (S3)

- harjoitella tuottamaan erilaisia ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisesti
- vahvistaa kirjoitetun kielen konventioiden tuntemusta

T15-17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- tutustua kielen rakenteisiin ja ilmiöihin erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta
- tutustua kaunokirjallisuuden joihinkin alalajeihin.

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- tutustutaan väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteisiin ja harjoitellaan niissä toimimista
- varmennetaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä ja havainnollistamista
- syvennetään kokonaisilmaisun taitoja

S2 Tekstien tulkitseminen

- tutustutaan joihinkin kaunokirjallisuuden alalajeihin (esim. kauhu, fantasia, scifi, jännitys) ja niiden historialliseen viitekehykseen
- tutustutaan erilaisiin pohtiviin, vaikuttaviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin (muun muassa modukset, mielipiteen ja faktan erottaminen, suostuttelu, retoriset keinot, kielen kuvallisuus ja symboliikka, varmuusasteet, asenteet ja affektiivisuuden ilmaisu, asioiden välisten suhteiden osoittaminen, perustelukeinot)
- tutustutaan erilaisiin vaikuttaviin tekstilajeihin ja viestimiin kriittisen medialukutaidon näkökulmasta

S3 Tekstien tuottaminen

- syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä (lauseenjäsenet, pää- ja sivulause, lauseenvastikkeet)

- tuotetaan erilaisia pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä (esim. yleisönosastokirjoitus, mainos, arvostelu)
- perehdytään tekstien kohdentamiseen ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamiseen eri kohderyhmille
- harjoitellaan referointia erilaisten tekstien tuottamisessa
- tehdään havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- perehdytään mediakulttuuriin ja elokuvaan sekä niiden eri vaikutuskeinoihin
- luetaan kaunokirjallisuutta ja tutustutaan joihinkin sen alalajeihin (esim. kauhu, fantasia, scifi, jännitys) ja niiden historialliseen viitekehykseen
- jaetaan luku- tai kulttuurikokemuksia eri tavoilla
- tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin muoto- ja lauserakenteiden piirteisiin (modukset, lauseenjäsennys, lauseenvastikkeet)

Vuosiluokka 9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Vahvistetaan tutkivaa työskentelyotetta. Opinnoissa on mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen, toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Omaa kulttuuri-identiteettiä vahvistetaan. Harjoitellaan kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä ja arvostamista. Taidetta sekä koetaan että tulkitaan. Harjoitellaan vuorovaikutusta ja verkostoitumista koulumaailman ulkopuolella. Oppilaasta kasvaa monipuolinen ja taitava, itseään ja toisia arvostava kielenkäyttäjä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oman työskentelyn suunnittelun taitoja syvennetään tekemällä laajoja opiskeltavaan asiaan liittyviä tehtäviä ja projekteja. Oppilasta kannustetaan itsenäiseen, vastuulliseen ja tutkivaan työhön. Ohjataan ymmärtämään, mikä merkitys omilla valinnoilla on.

L4 Monilukutaito
Lukemisessa kiinnitetään erityistä huomiota omaan ajatteluun ja pohdintaan. Tekstimaailma on yhteiskuntalähtöistä. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä harjoitellaan myös koulukontekstin ulkopuolella, esim. kansainvälisessä vuorovaikutuksessa, ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Koulussa harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja, joita sovelletaan työharjoittelussa ja erilaisilla vierailukäynneillä. Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan Suomessa ja kansainvälisestikin.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet Yhdeksännellä luokalla tekstien tuottamisessa painotetaan pohtivaa ja persoonallista otetta. Oppilasta ohjataan toimimaan erilaisissa yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi syvennetään ymmärrystä suomen kielestä ja kirjallisuudesta ja pohditaan omaa identiteettiä.

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- ohjata havainnoimaan, vahvistamaan ja kehittämään omaa viestijäkuvaa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä
- kannustaa toimimaan tavoitteellisesti, rakentavasti ja eettisesti eri vuorovaikutustilanteissa
- ohjata tutustumaan erilaisiin viestintäympäristöihin, myös koulumaailman ulkopuolella

T5-9 Tekstien tulkitseminen (S2)

- kannustaa valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä sekä asia- ja mediatekstejä
- ohjata etsimään itseään kiinnostavaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa
- ohjata syventämään kriittistä lukutaitoa

T10-14 Tekstien tuottaminen (S3)

- vahvistaa omaa kirjoittajaidentiteettiä ja tarjota tilaisuuksia tuottaa erilaisia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä
- vakiinnuttaa tietoa kirjoitetun kielen konventioista
- harjaannuttaa erilaisten lähteiden kriittiseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön
- ohjata toimimaan vastuullisesti ja eettisesti eri viestintäympäristöissä

T15-17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- syventää kielitietoisuutta ja kielen ilmiöistä kiinnostumista
- ohjata tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä
- ohjata pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä
- tutustuttaa Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen
- saattaa oppilas tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään.

Oppilaan keskeiset tavoitteet

T1-4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

- havainnoida, vahvistaa ja kehittää omaa viestijäkuvaansa
- harjaannuttaa vuorovaikutustaitojaan eri vuorovaikutustilanteissa, myös koulumaailman ulkopuolella

T5-9 Tekstien tulkitseminen (S2)

- oppia valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä sekä asia- ja mediatekstejä
- syventää kriittistä lukutaitoaan

T10-14 Tekstien tuottaminen (S3)

- tuottaa erilaisia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä
- vahvistaa kirjoittajaidentiteettiään
- oppia työskentelemään verkossa vastuullisesti ja eettisesti
- tuntea kirjoitetun kielen konventioita
- harjoitella lähteiden tarkoituksenmukaista ja kriittistä käyttöä

T15-17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

- syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostustaan kielen ilmiöistä
- tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä
- pohtia kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään
- tutustua Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen
- tulla tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään.

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- vahvistetaan jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutusvalmiuksia
- tutustutaan teatteriin taidemuotona
- tunnistetaan ja kehitetään omia vahvuuksia viestijänä

S2 Tekstin tulkitseminen

- tunnistetaan erilaisten tekstien tyylipiirteitä ja sävyjä
- syvennetään kielen kuvallisuuden ja symboliikan tuntemusta

- eritellään ja analysoidaan erilaisia, myös monimediaisia tekstejä
- vahvistetaan kriittistä lukutaitoa osana tutkivaa työtapaa

S3 Tekstien tuottaminen

- syvennetään ja hyödynnetään tietoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn
- vakiinnutetaan kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden tuntemusta
- harjoitellaan jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia kielellisiä valmiuksia
- harjoitellaan referointia ja erilaisiin lähteisiin viittaamista

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin
- vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin
- tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla
- tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen
- tutustutaan teatteriin taidemuotona
- luetaan monipuolisesti yleisen ja suomalaisen kirjallisuuden klassikoita ja nykykirjallisuutta ja tutustutaan keskeisiin tyylivirtauksiin ja vaiheisiin

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS, SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS –OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokka 1

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

S2-oppilaalle on tärkeää kokea oppimisen iloa ja onnistumisen tunteita. Häntä rohkaistaan kysymään ja keskustelemaan ryhmässä taitotasostaan riippumatta. Opetuksessa sanotetaan asioita ja oppilaan kanssa nimetään asioita, tunteita ja ilmiöitä. Oppilas saa jatkuvaa palautetta onnistumisestaan. Hänelle annetaan keinoja havaita omaa edistymistään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilasta rohkaistaan kertomaan omasta kulttuuristaan ja perheestään. Oppilaita ohjataan suhtautumaan arvostavasti toistensa tarinoihin. Mahdollisuuksien mukaan tuodaan musiikin, median, satujen ja esitysten kautta esille erilaisia kulttuureja ja niiden erityispiirteitä suomalaista kulttuuria unohtamatta.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koululaistaitojen hyvä omaksuminen on hyvin tärkeää heti alkuopetuksen käynnistyessä. Tämä edellyttää joidenkin oppilaiden kohdalla hyvin tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa. Päiväjärjestyksen hahmottaminen ja sen noudattaminen alusta asti tuo turvallisuutta ja mahdollistaa hyvän oppimisen polun. Pienen koululaisen tärkeitä taitoja ovat esimerkiksi oikeiden välineiden pakkaaminen reppuun.

L4 Monilukutaito

Tekstien valinnan täytyy S2-oppilailla tukea monilukutaidon kehittymistä. Oppilas tarvitsee paljon erilaisia tekstejä. Erityisesti hän tarvitsee apua mediatekstien oikeanlaisessa käytössä: oppilasta ohjataan ikätasolle sopivien elokuvien, musiikin, pelien, lehtien ja kirjojen maailmaan.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Leikkiin perustuva työskentely kuten pelit ja leikit lisäävät intoa oppimiseen ja opiskeluun. Myös heikosti kieltä osaavat voivat osallistua tunnilla itse tuottamiensa kuvien avulla. Tämä mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen. Oppitunnilla pyritään vaikuttamaan oppilaiden vastuulliseen kieli-ja viestintäteknologian käyttöön myös arjessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilasta ohjataan toimimaan erilaisien ryhmien tasavertaisena jäsenenä. Hän oppii ymmärtämään, että oma kielenkäyttö vaikuttaa ryhmän jäsenten keskinäiseen dynamiikkaan ja joko edesauttaa tai estää hyvän vuorovaikutuksen syntymisen. Ryhmän jäsenenä hän oppii ilmaisemaan oman mielipiteensä ja kantamaan vastuuta yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamisesta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa käydään keskustelua siitä, mitä vastavuoroisuus ja yhdenvertaisuus tarkoittavat. Jokainen oppilas opetetaan ottamaan vastuuta niin luokan viihtyisyydestä kuin työrauhastakin. Siksi on tärkeää, että jokainen oppilas saa taitotasoaan vastaavaa opetusta ja tehtäviä opetustilanteessa.

Tavoitteet

Ensimmäisen ja toisen kouluvuoden aikana tavoitteena on oppia lukemaan, kirjoittamaan ja olemaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Opetuksessa huomioidaan yksilön ja ryhmien erilaiset haasteet ja vahvuudet. Kouluun tullessa jokaisen oppilaan lähtökohdat ja taidot ovat varsin erilaisia. Nämä otetaan huomioon suunnitellessa yksilöllisiä oppimispolkuja. Tavoitteena on turvata jokaiselle oppilaalle mielekäs ja tarkoituksenmukainen opetus ja oppiminen.

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1) Oppilas

- harjoittele keskustelutaitojen perusteita kuten oman vuoron odottamista ja toisen kuuntelemista.
- rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja kertomaan omista ajatuksistaan omalla kielitaidollaan.
- oppii tiedostamaan oman toimintatapansa vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöönsä.
- kokee esiintymisen ja leikin iloa ja saa kannustavia kokemuksia.

T4-5 Tekstien tulkitseminen (S2) Oppilas

- tunnistaa kirjaimen, äänteen, tavun ja sanan.
- oppii mekaanisesti lukemaan.
- harjoittelee tekstin ymmärtämistä opettajan tukemana kuunnellen ja yhdessä lukien.
- laajentaa sana- ja käsitevarastoa.
- harjoittelee saduista ja tarinoista kertomista ja käyttää draamatyötapoja.

T6-8 Tekstien tuottaminen (S3)

1. Puhuminen

-
- Oppilas rohkaistuu puhumaan hänelle tärkeistä asioista ensin aikuisen ohjaamana/kannustamana pienissä ryhmätilanteissa.

2. Kirjoittaminen

-
- Oppilas oppii käyttämään pieniä ja isoja kirjainmuotoja.
- Oppilas tuottaa pieniä lauseita yhdessä muiden kanssa mallintamalla opettajan esimerkkilauseita käyttämällä hänelle jo tutuksi tullutta sanastoa.

T9-11 Kielen kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4) Oppilas

- alkaa ymmärtää omaa kielellistä pääomaansa ja sen tuomaa etua (esim. opetuksessa kannustetaan tuomaan esille eri kielien tapaa vaikkapa tervehtiä tai sanoa kiitos).

- harjaantuu ystävälliseen puhetapaan ja oppii ymmärtämään tavallisimpien kohteliaisuusfraasien merkityksen ihmisten sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäjänä.
- innostuu tutustumaan kirjoihin ja oppii niiden sisältävän mahdollisuuden päästä toisenlaiseen maailmaan (aluksi tosin vain kuvien avulla).

T12-14 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5) Oppilas

- tuntee onnistumisen tunteita viestijänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
- alkaa aktiivisesti kehittää itseään kielenoppijana ja kokee tasavertaisuutta omassa ryhmässään.

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

(S1) T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Keskusteleminen ja kuunteleminen

- Keskustelemisen kautta harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin ja kertomaan oppilaalle itselleen tärkeistä arkielämän asioista
- Harjoitellaan oman vuoron odottamista ja toisen kuuntelemista, erimielisyyksien ratkaisemista, pyytämistä ja kohteliasta kielenkäyttöä yhdessä opettajan ja muiden oppilaiden kanssa

Ryhmätyöskentely

- Harjoitellaan pareittain ja ryhmässä työskentelyä monipuolisesti ja opitaan mallintamalla erilaisia työskentelytapoja ja kohteliasta kielenkäyttöä
- Oppilas rohkaistuu pyytämään apua opettajalta tai luokkatoverilta ja käyttämään kieltä oman taitotasonsa mukaisesti

Draama

- ilmaistaan itseä ja leikitään yhdessä
- harjoitellaan esillä oloa
- eläydytään ja syvennytään kertomuksiin esimerkiksi niiden henkilöihin ja tapahtumapaikkaan draaman keinoin
- käytetään draamatyötapoja monipuolisesti

(S2) T4-5 Tekstien tulkitseminen

Lukemaan oppiminen

- mekaanisen lukutaidon oppiminen
- luetun ymmärtämisen ja lukustrategian harjoitteleminen
- sanavaraston laajentaminen satuja ja tarinoita kuuntelemalla ja lukemalla

- äänteen keston tunnistaminen
- kielen synteettisyyteen tutustuttaminen

(S3) T6-T8 Tekstien tuottaminen

- tuotetaan tekstiä aluksi suullisesti ja taitojen karttuessa myös kirjallisesti
- pienten tarinoiden mallintaminen ja itsenäinen kirjoittaminen ensin opettajan tukemana
- yhteinen kirjoittaminen (koko luokka kirjoittaa yhdessä, pienemmissä ryhmissä, pareittain)
- oppilasta kannustetaan luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön (saduttaminen, kuvat, lorut, media)
- harjoitellaan kirjoittamaan käsin ja näppäintaitoja käyttäen

(S4) T9-11 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutustutaan kielitiedon ensimmäisiin käsitteisiin: äänne, kirjain, tavu, sana, lause, riimi ja loru
- pyritään esimerkiksi tarinoiden kautta tutustumaan eri kulttuureihin ja niiden ominaispiirteisiin
- tutustutaan erilaisiin juhlaperinteisiin ja suomalaiseen kansanperinteeseen
- opastetaan kirjaston käyttöön ja tutustutaan lastenkulttuurin eri muotoihin

(S5) T12-14 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- oppilasta kannustetaan käyttämään kieltä aidoissa vuorovaikutustilanteissa ikätasonsa edellyttämällä tasolla
- tutustutaan ensimmäisiin tekstilajeihin: tarinat, ympäristöopin tekstit ja matematiikan kieli
- harjoitellaan pienimuotoisesti tiedonhankintaa (esim. ympäristöä tarkkailemalla, tekstejä lukemalla, kuvia tutkimalla, haastattelemalla erilaisia ihmisiä)
- harjoitellaan tiedon jakamista toisille
- erilaisten muististrategioiden omaksuminen: toistaminen, lorut, laulut, ääneen lukeminen ja riimittely
- tuetaan ja hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena

Painotukset:

Ensimmäisellä luokalla

- tunnistetaan kirjain, äänne, tavu, sana
- kuva(kuvien lukeminen, avaaminen)
- isot ja pienet kirjainmuodot
- mekaaninen lukeminen

Vuosiluokka 2

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

S2-oppilaalle on tärkeää kokea oppimisen iloa ja onnistumisen tunteita. Häntä rohkaistaan kysymään ja keskustelemaan ryhmässä taitotasostaan riippumatta. Opetuksessa sanotetaan asioita ja oppilaan kanssa nimetään asioita, tunteita ja ilmiöitä. Oppilas saa jatkuvaa palautetta onnistumisestaan. Hänelle annetaan keinoja havaita omaa edistymistään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilasta rohkaistaan kertomaan omasta kulttuuristaan ja perheestään. Oppilaita ohjataan suhtautumaan arvostavasti toistensa tarinoihin. Mahdollisuuksien mukaan tuodaan musiikin, median, satujen ja esitysten kautta esille erilaisia kulttuureja ja niiden erityispiirteitä suomalaista kulttuuria unohtamatta.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koululaistaitojen hyvä omaksuminen on hyvin tärkeää heti alkuopetuksen käynnistyessä. Tämä edellyttää joidenkin oppilaiden kohdalla hyvin tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa. Päiväjärjestyksen hahmottaminen ja sen noudattaminen alusta asti tuo turvallisuutta ja mahdollistaa hyvän oppimisen polun. Pienen koululaisen tärkeitä taitoja ovat esimerkiksi oikeiden välineiden pakkaaminen reppuun.

L4 Monilukutaito

Tekstien valinnan täytyy S2-oppilailla tukea monilukutaidon kehittymistä. Oppilas tarvitsee paljon erilaisia tekstejä. Erityisesti hän tarvitsee apua mediatekstien oikeanlaisessa käytössä: oppilasta ohjataan ikätasolle sopivien elokuvien, musiikin, pelien, lehtien ja kirjojen maailmaan.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Leikkiin perustuva työskentely kuten pelit ja leikit lisäävät intoa oppimiseen ja opiskeluun. Myös heikosti kieltä osaavat voivat osallistua tunnilla itse tuottamiensa kuvien avulla. Tämä mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen. Oppitunnilla pyritään vaikuttamaan oppilaiden vastuulliseen kieli-ja viestintäteknologian käyttöön myös arjessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilasta ohjataan toimimaan erilaisien ryhmien tasavertaisena jäsenenä. Hän oppii ymmärtämään, että oma kielenkäyttö vaikuttaa ryhmän jäsenten keskinäiseen dynamiikkaan ja joko edesauttaa tai estää hyvän vuorovaikutuksen syntymisen. Ryhmän jäsenenä hän oppii ilmaisemaan oman mielipiteensä ja kantamaan vastuuta yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamisesta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa käydään keskustelua siitä, mitä vastavuoroisuus ja yhdenvertaisuus tarkoittavat. Jokainen oppilas opetetaan ottamaan vastuuta niin luokan viihtyisyydestä kuin työrauhastakin. Siksi on tärkeää, että jokainen oppilas saa taitotasoaan vastaavaa opetusta ja tehtäviä opetustilanteessa.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- harjoittelee keskustelutaitojen perusteita kuten oman vuoron odottamista ja toisen kuuntelemista.

- rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja kertomaan omista ajatuksistaan omalla kielitaidollaan.
- oppii tiedostamaan oman toimintatapansa vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöönsä.
- kokee esiintymisen ja leikin iloa ja saa kannustavia kokemuksia.

T4-5 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- oppii mekaanisesti lukemaan.
- harjoittelee tekstin ymmärtämistä opettajan tukemana kuunnellen ja yhdessä lukien.
- laajentaa sana- ja käsitevarastoaan.
- harjoittelee saduista ja tarinoista kertomista ja osallistuu draamatyöskentelyyn.
- tutustuu kertomuksen rakenteeseen, käsitteisiin: päähenkilö, tapahtumapaikka, tapahtuma-aika ja tapahtumien selostaminen(juoni)

T6-8 Tekstien tuottaminen (S3)

1. Puhuminen

- Oppilas rohkaistuu pienissä ryhmäkeskusteluissa kuvaamaan omia kokemuksiaan ja osallistumaan muiden mukana esimerkiksi yhteisen tarinan luomiseen.

2. Kirjoittaminen

- Oppilas
  - kirjoittaa sekä käsin että tekniikkaa apuna käyttäen erilaisia rakenneharjoituksia.
  - tunnistaa tärkeimmät oikeinkirjoituksen perusasiat (piste, iso alkukirjain).
  - harjaantuu tuottamaan ikätasonsa mukaisesti jo muutamia tekstilajeja aikuisen ohjauksella (esim. satu, luonnontieteellinen teksti (ympäristötieto)).
  - yhdistää kuvaa ja tekstiä ja alkaa ymmärtää myös visuaalisuuden olevan olennainen osa omaa tuotosta ja tekstiä

T9-11 Kielen kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- oppii havainnoimaan jo enemmän eri kielten välisiä eroavaisuuksia/samankaltaisuuksia (esim. miten eri kielten kirjaimet eroavat toisistaan).
- suhtautuu myönteisesti ja ennakkoluulottomasti häntä ympäröivään koulumaailmaan ja erilaisiin ihmisiin.
- käyttää kohteliasta puhetapaa ja myös sanattomalla viestinnällä ilmaisee tarkoitusperiensä myönteisyyttä
- lukee lyhyitä lauseita itsenäisesti ja samaistuu aikuisen lukemista kuunnellessaan hänelle tuttuihin elämäntilanteisiin.
- suhtautuu myönteisesti mahdollisuuteen tutustua lastenkulttuuriin(musiikki, kirjat, elokuvat, teatteri, kuvataide) ja osallistuu kirjastokäynneille löytääkseen itselleen ja ikätasolleen sopivaa luettavaa.

T12-14 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- lukee, kirjoittaa ja perehtyy omien edellytystensä tasoisesti eri tekstilajeihin.
- arvioi ohjatusti itseään kielenoppijana(esim. sanojen oikeinkirjoitus(pitkät äänteet)) ja tunnistaa opettajan ohjaamana niin puhutusta kielestä kuin kirjoitetustakin kielestä niitä sanoja, joita ei ymmärrä.

Sisällöt

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- harjoittelee keskustelutaitojen perusteita kuten oman vuoron odottamista ja toisen kuuntelemista.
- rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja kertomaan omista ajatuksistaan omalla kielitaidollaan.
- oppii tiedostamaan oman toimintatapansa vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöönsä.
- kokee esiintymisen ja leikin iloa ja saa kannustavia kokemuksia.

T4-5 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- oppii mekaanisesti lukemaan.

- harjoittelee tekstin ymmärtämistä opettajan tukemana kuunnellen ja yhdessä lukien.
- laajentaa sana- ja käsitevarastoaan.
- harjoittelee saduista ja tarinoista kertomista ja osallistuu draamatyöskentelyyn.
- tutustuu kertomuksen rakenteeseen, käsitteisiin: päähenkilö, tapahtumapaikka, tapahtuma-aika ja tapahtumien selostaminen (juoni)

T6-8 Tekstien tuottaminen (S3)

1. Puhuminen

- Oppilas rohkaistuu pienissä ryhmäkeskusteluissa kuvaamaan omia kokemuksiaan ja osallistumaan muiden mukana esimerkiksi yhteisen tarinan luomiseen.

2. Kirjoittaminen

- Oppilas
  - kirjoittaa sekä käsin että tekniikkaa apuna käyttäen erilaisia rakenneharjoituksia.
  - tunnistaa tärkeimmät oikeinkirjoituksen perusasiat (piste, iso alkukirjain).
  - harjaantuu tuottamaan ikätasonsa mukaisesti jo muutamia tekstilajeja aikuisen ohjauksella(esim. satu, luonnontieteellinen teksti(ympäristötieto)).
  - yhdistää kuvaa ja tekstiä ja alkaa ymmärtää myös visuaalisuuden olevan olennainen osa omaa tuotosta ja tekstiä

T9-11 Kielen kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- oppii havainnoimaan jo enemmän eri kielten välisiä eroavaisuuksia/samankaltaisuuksia (esim. miten eri kielten kirjaimet eroavat toisistaan).
- suhtautuu myönteisesti ja ennakkoluulottomasti häntä ympäröivään koulumaailmaan ja erilaisiin ihmisiin.
- käyttää kohteliasta puhetapaa ja myös sanattomalla viestinnällä ilmaisee tarkoitusperiensä myönteisyyttä
- lukee lyhyitä lauseita itsenäisesti ja samaistuu aikuisen lukemista kuunnellessaan hänelle tuttuihin elämäntilanteisiin.
- suhtautuu myönteisesti mahdollisuuteen tutustua lastenkulttuuriin (musiikki, kirjat, elokuvat, teatteri, kuvataide) ja osallistuu kirjastokäynneille löytääkseen itselleen ja ikätasolleen sopivaa luettavaa.

T12-14 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- lukee, kirjoittaa ja perehtyy omien edellytystensä tasoisesti eri tekstilajeihin.
- arvioi ohjatusti itseään kielenoppijana (esim. sanojen oikeinkirjoitus (pitkät äänteet)) ja tunnistaa opettajan ohjaamana niin puhutusta kielestä kuin kirjoitetustakin kielestä niitä sanoja, joita ei ymmärrä.

Painotukset:

Toisella luokalla

- virke, iso alkukirjain, lopetusmerkki, otsikko, sanaväli, teksti
- kertomuksen rakenne ja käsitteinä päähenkilö, tapahtumapaikka, tapahtuma-aika ja juoni
- oman käsialan vahvistaminen
- näppäintaidot
- luetun ymmärtäminen

Vuosiluokka 3

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan löytämään oma oppimistyylinsä. Hänen on tärkeää hyödyntää mahdollista erilaista koulutaustaansa ja kokemuksiaan. Opettajan tulisi aktiivisesti kannustaa oppilasta ja auttaa häntä löytämään vahvuuksiaan ja aiempia tietorakenteitaan. Ryhmissä tulee kannustaa oppilaita myös vertaisoppimiseen ja muiden oppilaiden kielitaidon hyödyntämiseen. Luokassa on annettava tilaa luovuudelle ja uusille ongelmaratkaisutaidoille. Opetuksen tulee olla strukturoitua, niin että oppilas saa jatkuvaa palautetta edistymisestään.

3.luokan painotukset

Itseluottamuksen vahvistaminen kielenoppijana.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Omien kulttuuristen juurien tunteminen on tärkeää oppilaille. Perheeseen ja sukuun liittyvät sanat ja käsitteet ovat usein juuri niitä tutuimpia oppilaille. Ensimmäiset kirjoitustehtävät onkin helppo aloittaa

tältä pohjalta esimerkiksi lyhyellä tekstillä omasta perheestä tai sen historiasta. Mediataitoja pyritään harjoittelemaan sellaisten sisältöjen kautta, jotka ovat oppilaalle entuudestaan tuttuja tai liittyvät läheisesti lasten ja nuorten elämään. Tekstejä elävöitetään draaman ja pikkuesitysten avulla. Näkökulmien vaihtaminen antaa oppilaille käsityksen vuorovaikutuksen, yhteistyötaitojen ja hyvän käytöksen merkityksestä eri elämäntilanteissa.

3.luokan painotukset

Omaan perheeseen ja taustaan liittyvä sanasto ja käsitteistö.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kielitaitotasosta riippumatta oppilasta osallistetaan ryhmän yhteisten sääntöjen laatimiseen ja oppimisympäristöstä huolehtimiseen. Tunteiden sanottaminen on tärkeää, jotta päästään harjoittelemaan tunnetaitoja aidoissa ryhmätilanteissa. Apuna käytetään erilaisia pelejä, leikkejä, musiikkia, kuvia ja tekstejä. Tuleva kriittinen kuluttaja tarvitsee myös ohjausta ja opastusta mainonnan ja median ohjaaman maailmankuvan käsittelemiseen.

3.luokan painotukset

Harjoitellaan puhumaan erilaisista tunteista ja yhteisten pelisääntöjen merkityksestä.

L4 Monilukutaito

Oppilaalle tarjotaan erilaisia tekstejä niin, että hän haastaa itseään nykyiseltä tieto- ja taitotasoltaan aina kohti lähikehityksen vyöhykettä ja lopulta potentiaaliselle kehitystasolleen. Opettajan pitäisikin tunnistaa oppilaan nykyinen taso ja mahdollistaa kielellinen kehittyminen seuraavalle tasolle. Eri tekstityyppien vaikutuskeinojen tunnistaminen on tärkeää myös oppilaan arjen hallinnalle. Oppilaan pitää myös oppia vähitellen tuottamaan tekstejä eri tarkoituksiin.

3.luokan painotukset

Tutustutaan erilaisiin teksteihin.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Näppäin- ja tekstinkäsittelytaidot ovat osa kirjoitusprosessia. Oppilaat harjoittelevat ohjatusti tiedonhakua ja sen soveltamista ja oman tekstin tuottamista. Heitä kannustetaan turvalliseen ja vastuulliseen toimintaan. Hyvät käytöstavat ja nettietiketti ovat osa oppilaan nettikäyttäytymistä. Kriittistä medialukutaitoa harjoitellaan jokaisen tehtävän yhteydessä. Tvt:n avulla oppilaat dokumentoivat tuotoksiaan ja samalla pystyvät seuraamaan omaa edistymistään.

3.luokan painotukset

Näppäintaidot ja tekstinkäsittely (kirjoittaminen ja tallentaminen).

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta rohkaistaan ponnistelemaan haastaen itseään. Opettaja pyrkii erityisesti prosessin aikana huomioimaan oppilaan onnistumiset. Varsinkin kielitaidon ollessa vielä heikko, oppilaan lopullinen tuotos saattaa jäädä osin vajaaksi. Tärkeää on kuitenkin opettaa oppimisen taitoja. Pienemmissä ryhmissä myös ne oppilaat, joilla on heikompi kielitaito, voivat toimia tasavertaisina ryhmän jäseninä ja osoittaa omaavansa mm. neuvottelutaitoja.

3.luokan painotukset

Vahvistetaan oppilaan luottamusta omiin taitoihin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilasta ohjataan rakentavaan mielipiteen ilmaisuun. Keinoja ratkaista erilaisia ristiriitoja haetaan niin tekstien, median, draaman tai vaikkapa elokuvien avulla. Oppilaan saama myönteinen palaute ja positiiviset kokemukset luovat uskon oman oppimispolun mahdollisuuksiin.

3.luokan painotukset

Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisua.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteessa toiminen (S1)

Oppilas

- harjoittelee ohjeiden ymmärtämistä.
- harjoittelee mielipiteen esittämistä ja omista kokemuksista kertomista.
- harjoittelee ryhmätyötaitoja.
- oppii tunnistamaan tunteita ja oman toiminnan vaikutusta muihin.

T4-5 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- harjoittelee mekaanisen lukemisen sujuvuutta ja ymmärtävää lukutaitoa.
- harjoittelee tekstinymmärtämisen strategioita.
- tutustuu ensimmäisiin kielen rakenteisiin ja oppii nimeämään niistä keskeisimmät.
- laajentaa sanavarastoa.
- harjoittelee tiedonhankintaa ja kirjaston käyttöä.

T6-8 Tekstien tuottaminen (S3)

Oppilas

- harjaantuu käsin kirjoittamiseen ja näppäintaitoihin.
- oppilas harjoittelee kirjoittamista niin omia tekstejä mallintamalla kuin virikemateriaalinkin avulla.
- totuttelee myös yhteisten tekstien tuottamiseen ja oppii hahmottamaan erilaisia tekstilajeja myös kirjoittamisen kautta(esim. kertovat, kuvaavat ja kantaaottavat tekstit)

T9-11 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- hyödyntää omaa kielellistä ja kulttuurista pääomaansa opettajan kannustamana
- harjaantuu käyttämään kielellisiä käsitteitä, joiden avulla hän pystyy tekemään jo yksinkertaisia vertailuja eri kielten välillä(substantiivit, verbit, adjektiivit).
- harjaantuu säännölliseen ikätasonsa mukaisen lastenkirjallisuuden lukemiseen.

T12-14 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- saa myönteisen käsityksen itsestään kielenoppijana niin että pystyy asettamaan itselleen realistisia tavoitteita, joihin pyrkiä.
- havainnoi ohjatusti jo selkeitä eroja eri tekstityyppien välillä esim. luonnontieteelliset tekstit ja kertovat tekstit. Autettuna hän pystyy jo kertomaan niiden välisistä selkeistä eroista.

Sisällöt

(S1) T1-T3 Vuorovaikutustilanteessa toimiminen

Keskusteleminen ja kuunteleminen

- harjoitellaan opetustilanteisiin liittyvien ohjeiden ymmärtämistä ja niiden mukaan toimimista
- ohjataan oppilasta hahmottamaan läheisesti omaan arkeen liittyvän puheen tai selostuksen sisältöä
- rohkaistutaan esittämään omia mielipiteitä ja kertomaan omista kokemuksista ja omaan elämään liittyvistä tapahtumista

- harjoitellaan toimimista erilaisissa ryhmissä

Draamatyöskentely

- käytetään monipuolisesti erilaisia draamatyötapoja
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista ja sanottamista sekä sanatonta viestintää

(S2) T4-5 Tekstien tulkitseminen

Kielen rakenteet ja ilmiöt

- tutustutaan sanaluokkiin
- virkkeen tuntomerkit ja muodostaminen

Sujuva lukeminen

- ymmärtävän lukutaidon harjaannuttaminen
- lukustrategian harjoittelu
- sanavaraston laajentaminen

Tiedonhankinta

- tiedonhankinta ikätasolle sopivista lähteistä

(S3) T6-8 Tekstien tuottaminen

- harjoitellaan käsin kirjoittamista
- kirjoitetaan omia tekstejä mallintamalla ja virikemateriaalin avulla
- yhteisten tekstien tuottaminen
- harjoitellaan jo pienimuotoisesti eri tekstilajien tuottamista

(S4) T9-11 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutkitaan eri tilanteissa käytettävää kieltä ja ilmaisutapoja

- tarjotaan mahdollisuuksia tutustua eri kulttuurien perinteisiin
- pyritään laajentamaan oppimisympäristöä luokkahuoneen ulkopuolelle
- vinkataan oppilaan maailmankuvaa laajentavaa ja ikä- ja taitotasolle sopivaa luettavaa
- aloitetaan sanojen luokittelu

(S5) T12-14 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- oppilasta tuetaan ympäristö -ja luonnontiedon tekstien tarkassa lukemisessa (käsitellään tekstejä sisällön kautta ja merkityksiä eritellen)
- ohjataan löytämään virkkeen avainsanat
- luodaan kiireetön oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas osallistetaan tekstin käsittelyssä
- harjoitellaan käsitteet: otsikko ja kuvateksti

Vuosiluokka 4

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan löytämään oma oppimistyylinsä. Hänen on tärkeää hyödyntää mahdollista erilaista koulutaustaansa ja kokemuksiaan. Opettajan tulisi aktiivisesti kannustaa oppilasta ja auttaa häntä löytämään vahvuuksiaan ja aiempia tietorakenteitaan. Ryhmissä tulee kannustaa oppilaita myös vertaisoppimiseen ja muiden oppilaiden kielitaidon hyödyntämiseen. Luokassa on annettava tilaa luovuudelle ja uusille ongelmaratkaisutaidoille. Opetuksen tulee olla strukturoitua, niin että oppilas saa jatkuvaa palautetta edistymisestään.

4.luokan painotukset

Yhdessä opiskelu ja vertaisoppimisen hyödyntäminen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Omien kulttuuristen juurien tunteminen on tärkeää oppilaille. Perheeseen ja sukuun liittyvät sanat ja käsitteet ovat usein juuri niitä tutuimpia oppilaille. Ensimmäiset kirjoitustehtävät onkin helppo aloittaa tältä pohjalta esimerkiksi lyhyellä tekstillä omasta perheestä tai sen historiasta. Mediataitoja pyritään harjoittelemaan sellaisten sisältöjen kautta, jotka ovat oppilaalle entuudestaan tuttuja tai liittyvät läheisesti lasten ja nuorten elämään. Tekstejä elävöitetään draaman ja pikkuesitysten avulla. Näkökulmien vaihtaminen antaa oppilaille käsityksen vuorovaikutuksen, yhteistyötaitojen ja hyvän käytöksen merkityksestä eri elämäntilanteissa.

4.luokan painotukset

Vuorovaikutustaidot ja tilannesidonnaisen käyttäytymisen harjoittelu.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kielitaitotasosta riippumatta oppilasta osallistetaan ryhmän yhteisten sääntöjen laatimiseen ja oppimisympäristöstä huolehtimiseen. Tunteiden sanottaminen on tärkeää, jotta päästään harjoittelemaan tunnetaitoja aidoissa ryhmätilanteissa. Apuna käytetään erilaisia pelejä, leikkejä, musiikkia, kuvia ja tekstejä. Tuleva kriittinen kuluttaja tarvitsee myös ohjausta ja opastusta mainonnan ja median ohjaaman maailmankuvan käsittelemiseen.

4.luokan painotukset

Laajennetaan käsitystä oppimisympäristöstä ja siinä toimimista.

L4 Monilukutaito

Oppilaalle tarjotaan erilaisia tekstejä niin, että hän haastaa itseään nykyiseltä tieto- ja taitotasoltaan aina kohti lähikehityksen vyöhykettä ja lopulta potentiaaliselle kehitystasolleen. Opettajan pitäisikin tunnistaa oppilaan nykyinen taso ja mahdollistaa kielellinen kehittyminen seuraavalle tasolle. Eri tekstityyppien vaikutuskeinojen tunnistaminen on tärkeää myös oppilaan arjen hallinnalle. Oppilaan pitää myös oppia vähitellen tuottamaan tekstejä eri tarkoituksiin.

4.luokan painotukset

Tutustutaan eri tekstityyppien käyttötarkoituksiin.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Näppäin- ja tekstinkäsittelytaidot ovat osa kirjoitusprosessia. Oppilaat harjoittelevat ohjatusti tiedonhakua ja sen soveltamista ja oman tekstin tuottamista. Heitä kannustetaan turvalliseen ja vastuulliseen toimintaan. Hyvät käytöstavat ja nettietiketti ovat osa oppilaan nettikäyttäytymistä.

Kriittistä medialukutaitoa harjoitellaan jokaisen tehtävän yhteydessä. Tvt:n avulla oppilaat dokumentoivat tuotoksiaan ja samalla pystyvät seuraamaan omaa edistymistään.

4.luokan painotukset

Tiedonhaku ja sen soveltaminen omaan tuotokseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta rohkaistaan ponnistelemaan haastaen itseään. Opettaja pyrkii erityisesti prosessin aikana huomioimaan oppilaan onnistumiset. Varsinkin kielitaidon ollessa vielä heikko, oppilaan lopullinen tuotos saattaa jäädä osin vajaaksi. Tärkeää on kuitenkin opettaa oppimisen taitoja. Pienemmissä ryhmissä myös ne oppilaat, joilla on heikompi kielitaito, voivat toimia tasavertaisina ryhmän jäseninä ja osoittaa omaavansa mm. neuvottelutaitoja.

4.luokan painotukset

Oppimaan oppimisen taitojen vahvistaminen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilasta ohjataan rakentavaan mielipiteen ilmaisuun. Keinoja ratkaista erilaisia ristiriitoja haetaan niin tekstien, median, draaman tai vaikkapa elokuvien avulla. Oppilaan saama myönteinen palaute ja positiiviset kokemukset luovat uskon oman oppimispolun mahdollisuuksiin.

4.luokan painotukset

Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisua ja perustelua.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- harjoittelee ohjeiden ymmärtämistä ja niiden selostamista toiselle.
- harjoittelee mielipiteen ja perustelujen esittämistä sekä omista kokemuksista kertomista.
- harjoittelee opetuskeskusteluun osallistumista.
- elävöittää tekstejä draaman keinoin pienessä ryhmässä ja harjoittelee tunteiden ilmaisua.

T 4-6 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- syventää ymmärtävää lukutaitoaan.
- harjoittelee tekstinymmärtämisen strategioita.
- tutustuu ja oppii nimeämään keskeisimmät kielen rakenteet
- laajentaa sanavarastoaan erilaisiin teksteihin tutustumalla.
- tutustuu erilaisiin tekstin käyttötarkoituksiin.
- harjoittelee tiedonhankintaa ja kirjaston käyttöä.

T7-9 Tekstien tuottaminen (S3)

Oppilas

- rohkaistuu kirjoittamaan omista kokemuksistaan, ajatuksistaan tai mielipiteistään.
- saa myönteistä palautetta itsestään kirjoittajan ja antaa sitä myös toisista tekstien tuottajina.

- ottaa rakentavasta palautteesta osia omaan kirjoitusprosessiinsa ja muokkaa testejään saamansa palautteen suuntaisesti.
- harjoittelee oikeinkirjoituksen periaatteita
- ymmärtää netissä toimimisen periaatteita ja karttaa epäeettistä toimintaa siellä.

T10-12 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- ymmärtää kielellisten valintojen moninaisuutta opettajan ohjaamana
- alkaa hahmottaa oman kielellisen kulttuuritaustan suhdetta ympäröivään maailmaan
- innostuu laajentamaan lukupiiriään ja lukee myös hänelle ei niin tutuista aihepiireistä olevia kirjoja. Elämyksellisen lukemisen kannustaminen tuo keinoja myös kirjoittamisen entistä tietoisempaan prosessointiin.

T13-15 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- toimii jo osin itseohjautuvasti, joissakin ennakoitavissa olevissa kielenoppimistilanteissa. Häntä kuitenkin ohjataan ja vaiheistetaan varsinkin uuden oppimisessa ja eri tekstilajeihin tutustumisessa.
- harjaantuu tiedonhakuun ohjatusti ja vankan tuen turvin.

Sisällöt

(S1) T1-T3 Vuorovaikutustilanteessa toimiminen

Keskusteleminen ja kuunteleminen

- harjoitellaan opetustilanteisiin liittyvien ohjeiden ymmärtämistä ja niiden mukaan toimimista
- ohjataan oppilasta edelleen hahmottamaan läheisesti omaan arkeen liittyvän puheen tai selostuksen sisältöä
- rohkaistaan esittämään omia mielipiteitä perusteluineen ja kertomaan omista kokemuksista
- ohjataan oppilasta ottamaan osaa opetuskeskusteluihin

Draamatyöskentely

- käytetään monipuolisesti erilaisia draamatyötapoja
- harjoitellaan tekstien elävöittämistä draaman keinoin esim. myös oppiaineiden sisältöjen avaamiseksi

(S2) T4-6 Tekstien tulkitseminen

Kielen rakenteet ja ilmiöt

- pää- ja sivulause
- sanaluokista erityisesti verbi tutkimisen kohteena
- tutkitaan kielen tapaa taivuttaa sanoja
- yksikkö, monikko

Sujuva lukeminen

- ymmärtävän lukutaidon syventäminen
- lukustrategian harjoittelu
- sana- ja käsitevaraston laajentaminen
- tekstilajien tunnistaminen alkaa
- medialukutaito

Tiedonhankinta

- tiedonhankinta ikätasolle sopivista lähteistä

(S3) T7-9 Tekstien tuottaminen

- harjoitellaan kirjoittamaan lyhyitä tekstejä omista kokemuksista, ajatuksista ja mielipiteistä
- tutustutaan verbien aikamuotoihin (mennyt ja nykyinen)
- kannustetaan jakamaan omia tekstejä ja antamaan myönteistä palautetta itselle ja muille
- opitaan muokkaamaan omaa tekstiä palautteen perusteella

- harjoitellaan jo pienimuotoisesti eri tekstilajien tuottamista
- oikeinkirjoituksen vahventaminen
- nettietiketti

(S4) T10-12 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- oppilasta ohjataan havainnoimaan eri kielenkäyttötilanteiden moninaisuutta
- keskustellaan eri kulttuureista ja havainnoidaan niitä yhdistäviä piirteitä
- oppilasta ohjataan elämykselliseen lukemiseen (myös opettaja lukee edelleen ääneen)
- tutustutaan lasten tietokirjoihin
- sanojen luokittelua laajennetaan

(S5) T11-15 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- oppilasta tuetaan ympäristö -ja luonnontiedon tekstien tarkassa lukemisessa (käsitellään tekstejä sisällön kautta ja merkityksiä eritellen)
- ohjataan löytämään virkkeen avainsanat
- luodaan kiireetön oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas osallistetaan tekstin käsittelyssä
- harjoitellaan tiedonhakua ohjatusti ja opettajan tukemana
- harjoitellaan käsitteet: otsikko, kuvateksti, sisällysluettelo ja hakemisto sekä hakusanat

Vuosiluokka 5

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan löytämään oma oppimistyylinsä. Hänen on tärkeää hyödyntää mahdollista erilaista koulutaustaansa ja kokemuksiaan. Opettajan tulisi aktiivisesti kannustaa oppilasta ja auttaa häntä löytämään vahvuuksiaan ja aiempia tietorakenteitaan. Ryhmissä tulee kannustaa oppilaita myös vertaisoppimiseen ja muiden oppilaiden kielitaidon hyödyntämiseen. Luokassa on annettava tilaa luovuudelle ja uusille ongelmaratkaisutaidoille. Opetuksen tulee olla strukturoitua, niin että oppilas saa jatkuvaa palautetta edistymisestään.

5.luokan painotukset

Oman oppimistyylin löytäminen ja hyödyntäminen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Omien kulttuuristen juurien tunteminen on tärkeää oppilaille. Perheeseen ja sukuun liittyvät sanat ja käsitteet ovat usein juuri niitä tutuimpia oppilaille. Ensimmäiset kirjoitustehtävät onkin helppo aloittaa tältä pohjalta esimerkiksi lyhyellä tekstillä omasta perheestä tai sen historiasta. Mediataitoja pyritään harjoittelemaan sellaisten sisältöjen kautta, jotka ovat oppilaalle entuudestaan tuttuja tai liittyvät läheisesti lasten ja nuorten elämään. Tekstejä elävöitetään draaman ja pikkuesitysten avulla. Näkökulmien vaihtaminen antaa oppilaille käsityksen vuorovaikutuksen, yhteistyötaitojen ja hyvän käytöksen merkityksestä eri elämäntilanteissa.

5.luokan painotukset

Oppilaita ohjataan tuntemaan omia kielellisiä ja kulttuurisia juuriaan ja arvostamaan niitä. Analysoidaan mediakulttuuria ja tunnistetaan sen vaikutuskeinoja.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kielitaitotasosta riippumatta oppilasta osallistetaan ryhmän yhteisten sääntöjen laatimiseen ja oppimisympäristöstä huolehtimiseen. Tunteiden sanottaminen on tärkeää, jotta päästään harjoittelemaan tunnetaitoja aidoissa ryhmätilanteissa. Apuna käytetään erilaisia pelejä, leikkejä, musiikkia, kuvia ja tekstejä. Tuleva kriittinen kuluttaja tarvitsee myös ohjausta ja opastusta mainonnan ja median ohjaaman maailmankuvan käsittelemiseen.

5.luokan painotukset

Oppilaita ohjataan mainonnan ja median kriittiseen tarkasteluun. Ohjataan ymmärtämään kestävän kehityksen ja kriittisen kulutuksen periaatteita.

L4 Monilukutaito

Oppilaalle tarjotaan erilaisia tekstejä niin, että hän haastaa itseään nykyiseltä tieto- ja taitotasoltaan aina kohti lähikehityksen vyöhykettä ja lopulta potentiaaliselle kehitystasolleen. Opettajan pitäisikin tunnistaa oppilaan nykyinen taso ja mahdollistaa kielellinen kehittyminen seuraavalle tasolle. Eri tekstityyppien vaikutuskeinojen tunnistaminen on tärkeää myös oppilaan arjen hallinnalle. Oppilaan pitää myös oppia vähitellen tuottamaan tekstejä eri tarkoituksiin.

5.luokan painotukset

Aloitetaan harjoittelemaan tekstinymmärtämisen strategioita.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Näppäin- ja tekstinkäsittelytaidot ovat osa kirjoitusprosessia. Oppilaat harjoittelevat ohjatusti tiedonhakua ja sen soveltamista ja oman tekstin tuottamista. Heitä kannustetaan turvalliseen ja vastuulliseen toimintaan. Hyvät käytöstavat ja nettietiketti ovat osa oppilaan nettikäyttäytymistä.

Kriittistä medialukutaitoa harjoitellaan jokaisen tehtävän yhteydessä. Tvt:n avulla oppilaat dokumentoivat tuotoksiaan ja samalla pystyvät seuraamaan omaa edistymistään.

5.luokan painotukset

Opitaan käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. Nettietiketti tulee osaksi oppilaan opiskelutaitoja.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta rohkaistaan ponnistelemaan haastaen itseään. Opettaja pyrkii erityisesti prosessin aikana huomioimaan oppilaan onnistumiset. Varsinkin kielitaidon ollessa vielä heikko, oppilaan lopullinen tuotos saattaa jäädä osin vajaaksi. Tärkeää on kuitenkin opettaa oppimisen taitoja. Pienemmissä ryhmissä myös ne oppilaat, joilla on heikompi kielitaito, voivat toimia tasavertaisina ryhmän jäseninä ja osoittaa omaavansa mm. neuvottelutaitoja.

5.luokan painotukset

Neuvottelutaitoihin harjaantuminen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilasta ohjataan rakentavaan mielipiteen ilmaisuun. Keinoja ratkaista erilaisia ristiriitoja haetaan niin tekstien, median, draaman tai vaikkapa elokuvien avulla. Oppilaan saama myönteinen palaute ja positiiviset kokemukset luovat uskon oman oppimispolun mahdollisuuksiin.

5.luokan painotukset

Mallinnetaan erilaisia tapoja toimia tasavertaisena yhteisön jäsenenä.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- harjoittelee opetus-ja luokkatilainteisiin liittyvien ohjeiden ymmärtämistä ja osaa toimia niiden mukaan.
- oppii ilmaisemaan puheessaan aikasuhteita ja selostamaan monimutkaisiakin asioiden välisiä yhteyksiä.
- aktivoituu opetuskeskustelussa kysymään ja esittämään omia näkemyksiä asioista tekstiä apuna käyttäen.
- oppii käyttämään kielen eri sävyjä (kielen vaihtelu eri tilanteissa, äänensävy)

T4-6 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- syventää ymmärtävää lukutaitoa edelleen.
- harjoittelee tekstinymmärtämisen strategioita.
- tutustuu sanojen luokitteluun ja niiden välisiin suhteisiin tekstissä.
- laajentaa edelleen sana- ja käsitevarastoa.
- opettelee lukemaan eri oppiaineissa tarvittavia erilaisia tekstilajeja ja kuvia.
- ymmärtää, että on olemassa monenlaisia tietolähteitä ja medioita ja oppii vertailemaan löytämäänsä tietoa ja arvioimaan sen luotettavuutta.

T7-9 Tekstien tuottaminen (S3)

Oppilas

- hahmottaa jo eri tekstilajien eroavaisuuksia ja itsekin tuottaa erityyppisiä tekstejä
- ymmärtää tuetusti tekstilajin valinnan riippuvan suuresti tekstin vastaanottajasta
- toimii eettisten periaatteiden mukaisesti monimediaisessa ympäristössä ja ymmärtää esimerkiksi nettimaailmaan liittyvät turvarajat.
- oppii ymmärtämään tekijänoikeuteen liittyvien kysymysten kompleksisuutta.
- monipuolistaa oikeinkirjoitustaitoja edelleen(välimerkit, yhdyssanat, alkukirjaimet, kappalejako).

T10-12 Kielen kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- ymmärtää opettajan ohjaamana niin kieliä yhdistävien kuin erottavienkin piirteiden tuovan omaan ajatusprosessiin mahdollisuuksia uusien oivallusten syntymiselle.
- havainnoi jo, kuinka kielenkäyttö on tilannesidonnaista, ei vain kulttuuri- tai ikäsidonnaista.
- huomioi jo säännönmukaisuuksia, jotka koskevat niin puhuttua kuin kirjoitettuakin kieltä.
- innostuu/harjaantuu lukemaan jo kielellisesti vaativampiakin ikätasolle sopivia teoksia

T13-15 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- toimii jo monissa tilanteissa itseohjautuvasti, mutta aika ajoin saa vielä tarvittaessa runsaasti tarkoituksenmukaista ohjausta
- alkaa hahmottaa eri oppiaineiden käyttämiä kieliä selkeästi erottuviksi tekstilajeiksi.
- osallistuu keskusteluun pienissä ryhmissä oppitunnin aiheesta.
- harjoittelee itsenäistä tiedonhakua vielä osittain vaiheistettuna.

Sisällöt

(S1) T1-T3 Vuorovaikutustilanteessa toimiminen

Keskusteleminen ja kuunteleminen

- harjoitellaan opetustilanteisiin liittyvien ohjeiden ymmärtämistä ja niiden mukaan toimimista
- ohjataan oppilasta käyttämään puheessa erilaisia ajanilmaisuja, kuvailua, eri tapaluokkia ja fraaseja
- rohkaistaan oppilasta esittämään omia mielipiteitä perusteluineen ja kertomaan omista kokemuksista
- ohjataan oppilasta ottamaan entistä aktiivisemmin osaa opetuskeskusteluihin

Draamatyöskentely

- käytetään erilaisia draamatyötapoja monipuolisemmin esimerkiksi historian ja kirjallisuuden elävöittämiseen
- draamatyöskentelyn avulla voidaan harjoitella mm. arkielämään liittyvien tilanteiden ja ristiriitojen ratkaisemista

(S2)T4-6 Tekstien tulkitseminen

Kielen rakenteet ja ilmiöt

- sanaluokat verbien taipuminen aika-ja persoonamuodoissa
- tutustutaan sijamuotoihin
- virke, lauseet

Sujuva lukeminen

- ymmärtävän lukutaidon syventäminen
- eri tekstilajeihin tutustuminen
- lukustrategian hiominen
- sana- ja käsitevaraston laajentaminen
- monilukutaito tietoisena prosessina: opetetaan diagrammien, kaaviokuvien, uutiskuvien lukemista
- kriittisen medialukutaidon herättely

Tiedonhankinta

- tiedonhankinta ikätasolle sopivista lähteistä

(S3) T7-9 Tekstien tuottaminen

- oppilasta harjaannutetaan kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä mallintamalla
- kirjoitetaan tekstejä eri vastaanottajille
- harjoitellaan eettistä toimintaa monimediaisessa ympäristössä
- oikeinkirjoituksen vahventaminen
- verbien rikastuttaminen ja eri aikamuotojen tuominen tekstiin

(S4) T10-12 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan sekä pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä
- tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa
- haastetaan oppilasta etsimään jo vaativampiakin tekstejä luettavaksi

(S5) T13-15 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- opettajan ohjaamana tutkitaan eri oppiaineiden käyttämiä kieliä ja sanastoa sekä tieteenaloille tyypillisiä piirteitä ja rakenteita

- opitaan esittämään kysymyksiä ja kertomaan ydinajatuksia käsitellystä asiasta
- harjoitellaan tiedonhakua ohjatusti ja opettajan tukemana sekä kehitetään lähdekriittisyyttä

Vuosiluokka 6

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan löytämään oma oppimistyylinsä. Hänen on tärkeää hyödyntää mahdollista erilaista koulutaustaansa ja kokemuksiaan. Opettajan tulisi aktiivisesti kannustaa oppilasta ja auttaa häntä löytämään vahvuuksiaan ja aiempia tietorakenteitaan. Ryhmissä tulee kannustaa oppilaita myös vertaisoppimiseen ja muiden oppilaiden kielitaidon hyödyntämiseen. Luokassa on annettava tilaa luovuudelle ja uusille ongelmaratkaisutaidoille. Opetuksen tulee olla strukturoitua, niin että oppilas saa jatkuvaa palautetta edistymisestään.

6.luokan painotukset

Luovuus ja ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Omien kulttuuristen juurien tunteminen on tärkeää oppilaille. Perheeseen ja sukuun liittyvät sanat ja käsitteet ovat usein juuri niitä tutuimpia oppilaille. Ensimmäiset kirjoitustehtävät onkin helppo aloittaa tältä pohjalta esimerkiksi lyhyellä tekstillä omasta perheestä tai sen historiasta. Mediataitoja pyritään harjoittelemaan sellaisten sisältöjen kautta, jotka ovat oppilaalle entuudestaan tuttuja tai liittyvät läheisesti lasten ja nuorten elämään. Tekstejä elävöitetään draaman ja pikkuesitysten avulla. Näkökulmien vaihtaminen antaa oppilaille käsityksen vuorovaikutuksen, yhteistyötaitojen ja hyvän käytöksen merkityksestä eri elämäntilanteissa.

6.luokan painotukset

Opitaan arvostamaan eri kulttuuriperintöjä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kielitaitotasosta riippumatta oppilasta osallistetaan ryhmän yhteisten sääntöjen laatimiseen ja oppimisympäristöstä huolehtimiseen. Tunteiden sanottaminen on tärkeää, jotta päästään harjoittelemaan tunnetaitoja aidoissa ryhmätilanteissa. Apuna käytetään erilaisia pelejä, leikkejä, musiikkia, kuvia ja tekstejä. Tuleva kriittinen kuluttaja tarvitsee myös ohjausta ja opastusta mainonnan ja median ohjaaman maailmankuvan käsittelemiseen.

6.luokan painotukset

Oppilaita ohjataan mainonnan ja median kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaito

Oppilaalle tarjotaan erilaisia tekstejä niin, että hän haastaa itseään nykyiseltä tieto- ja taitotasoltaan aina kohti lähikehityksen vyöhykettä ja lopulta potentiaaliselle kehitystasolleen. Opettajan pitäisikin tunnistaa oppilaan nykyinen taso ja mahdollistaa kielellinen kehittyminen seuraavalle tasolle. Eri tekstityyppien vaikutuskeinojen tunnistaminen on tärkeää myös oppilaan arjen hallinnalle. Oppilaan pitää myös oppia vähitellen tuottamaan tekstejä eri tarkoituksiin.

6.luokan painotukset

Tutustutaan eri tekstilajityyppeihin.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Näppäin- ja tekstinkäsittelytaidot ovat osa kirjoitusprosessia. Oppilaat harjoittelevat ohjatusti tiedonhakua ja sen soveltamista ja oman tekstin tuottamista. Heitä kannustetaan turvalliseen ja vastuulliseen toimintaan. Hyvät käytöstavat ja nettietiketti ovat osa oppilaan nettikäyttäytymistä. Kriittistä medialukutaitoa harjoitellaan jokaisen tehtävän yhteydessä. Tvt:n avulla oppilaat dokumentoivat tuotoksiaan ja samalla pystyvät seuraamaan omaa edistymistään.

6.luokan painotukset

Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia sekä ottamaan vastuuta viestinnästään.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta rohkaistaan ponnistelemaan haastaen itseään. Opettaja pyrkii erityisesti prosessin aikana huomioimaan oppilaan onnistumiset. Varsinkin kielitaidon ollessa vielä heikko, oppilaan lopullinen tuotos saattaa jäädä osin vajaaksi. Tärkeää on kuitenkin opettaa oppimisen taitoja. Pienemmissä ryhmissä myös ne oppilaat, joilla on heikompi kielitaito, voivat toimia tasavertaisina ryhmän jäseninä ja osoittaa omaavansa mm. neuvottelutaitoja.

6.luokan painotukset

Vastuunottaminen omasta opiskelusta ja oppimisesta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilasta ohjataan rakentavaan mielipiteen ilmaisuun. Keinoja ratkaista erilaisia ristiriitoja haetaan niin tekstien, median, draaman tai vaikkapa elokuvien avulla. Oppilaan saama myönteinen palaute ja positiiviset kokemukset luovat uskon oman oppimispolun mahdollisuuksiin.

6.luokan painotukset

Vahvistetaan oppilaan luottamusta toimia tasavertaisesti ryhmässään.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- harjoittelee opetus-ja luokkatilainteisiin liittyvien ohjeiden ymmärtämistä ja osaa toimia niiden mukaan.
- oppii ilmaisemaan puheessaan aikasuhteita ja selostamaan monimutkaisiakin asioiden välisiä yhteyksiä.
- aktivoituu opetuskeskustelussa kysymään ja esittämään omia näkemyksiä asioista.
- oppii käyttämään kielen eri sävyjä ja ottamaan huomioon vuorovaikutuksen kohteen ja paikan.

T4-6 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- syventää ymmärtävää lukutaitoa edelleen.
- harjoittelee tekstinymmärtämisen strategioita.
- tutustuu sanojen luokitteluun, muotoon ja niiden välisiin suhteisiin tekstissä.
- oppii käyttämään kirjallisuuden peruskäsitteitä.
- laajentaa edelleen sana- ja käsitevarastoa.
- opettelee lukemaan eri oppiaineissa tarvittavia erilaisia tekstilajeja ja kuvia.
- harjaantuu lukemaan eri genreihin kuuluvia tekstilajityyppejä (kertovat, kuvaavat, viihdyttävät, kantaaottavat, päiväkirjat, runot, uutiset, blogit, vlogit ym.)
- ymmärtää, että on olemassa monenlaisia tietolähteitä ja medioita ja oppii vertailemaan löytämäänsä tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta.

T7-9 Tekstien tuottaminen (S3)

Oppilas

- harjaantuu kirjoittamaan eri genreihin kuuluvia tekstilajityyppejä(kertovat, kuvaavat, viihdyttävät, kantaaottavat, päiväkirjat, runot, uutiset, blogit, vlogit ym.)
- saa kokemuksia niin yksilö-, pari-, ryhmä- kuin luokan yhteisistä kirjoitusprosesseista.

T10-12 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- harjaantuu monilukutaitoon , joka avaa mahdollisuuksia entistä tietoisempaan kulttuurien ymmärtämiseen.
- saa alustavan käsityksen esim. kulttuurisesta monilukutaidosta. Tavoitteena on tehdä maailman ilmiöitä ymmärrettäväksi itselle ja muille.

T13-15 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- kokee kielenkäyttötilanteissa itsenäisyyttä ja omavaraisuutta. Häntä myös kannustetaan selkeästi asettamaan itselleen oppimistavoitteita , jotka ovat oikeassa suhteessa hänen kielellisiin taitoihinsa.
- saa selkeän käsityksen siitä, että eri oppiaineiden kielet poikkeavat toisistaan.
- saa riittävät lähdekritiikin taidot. Itsenäinen tiedonhaku prosessoidaan/vaiheistetaan hyvin.

Sisällöt

(S1) T1-T3 Vuorovaikutustilanteessa toimiminen

Keskusteleminen ja kuunteleminen

- oppilas pystyy tasavertaisesti seuraamaan opetuskeskusteluja ja häntä ohjataan ottamaan entistä aktiivisempi rooli niissä
- ohjataan oppilasta käyttämään puheessa erilaisia ajanilmaisuja, tapaluokkia, fraaseja, toisen puheeseen viittauksia ja epäsuoraa esitystä
- ohjataan oppilasta ottamaan huomioon erilaiset puhekumppanit ja kontekstit, joissa vuorovaikutus tapahtuu
- rohkaistaan esittämään omia mielipiteitä perusteluineen, niin että ne omalta osaltaan auttavat oppilasta toimimaan rakentavasti oppimisympäristön tasavertaisena jäsenenä

Draamatyöskentely

- jatketaan erilaisten draamatyötapojen monipuolista käyttöä
- draamatyöskentelyn avulla voidaan käsitellä esim. elämän valintoihin liittyviä ristiriitatilanteita

(S2) T4-6 Tekstien tulkitseminen

Kielen rakenteet ja ilmiöt

- sanaluokat
- verbien taipuminen aika-ja persoonamuodoissa
- tärkeimmät sijamuodot ja sanatyypit
- virke ja lause

Sujuva lukeminen

- eri tekstilajeihin ja niiden tarkoitusperiin tutustuminen
- kirjallisuuden peruskäsitteet
- lukustrategian hiominen
- sana- ja käsitevaraston laajentaminen
- monilukutaito tietoisena prosessina: opetetaan esimerkiksi diagrammien, kaaviokuvien, uutiskuvien lukemista, graafeja ja tekstin asettelun merkitystä
- kriittinen medialukutaito

Tiedonhankinta

- kriittisten tiedonhankintataitojen ja lähdekriittisyyden harjoittelu

(S3) T7-9 Tekstien tuottaminen

- harjoitellaan eri tekstilajityyppien tuottamista
- harjoitellaan tekstin elävöittämistä sanavalintojen, synonyymien, sanajärjestyksen ja vuorosanojen avulla (esim. synonyymisanaston käyttö)
- käytetään prosessikirjoittamista yhtenä tekstin tuottamisen apuvälineenä (idea, suunnittelu, prosessi, oikoluku, valmis teksti) ja annetaan yksilöllistä ohjausta
- harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä

- oikeinkirjoituksen vahventaminen

(S4) T10-12 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa
- oppilasta ohjataan seuraamaan säännöllisesti eri medioita
- etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista
- tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin. Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin.

(S5) T13-15 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- opettajan ohjaamana tutkitaan eri oppiaineiden käyttämiä kieliä ja sanastoa sekä tieteenaloille tyypillisiä piirteitä ja rakenteita
- opitaan esittämään kysymyksiä ja kertomaan ydinajatuksia käsitellystä asiasta
- harjoitellaan kirjoittamaan tiivistelmä luetusta, nähdystä, kuullusta tai koetusta sekä kertomaan opitusta omin sanoin
- harjoitellaan tiedonhakua ohjatusti ja opettajan tukemana
- kehitetään lähdekriittisyyttä

Vuosiluokka 7

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun taitojen kehittäminen on suomen kielen opetuksen ydintä. Opetuksessa korostuu oppilaan oma vastuu oppimisestaan. Oppilaat arvioivat omaa osaamistaan ja löytävät keinoja kehittää sitä.

Ajattelun taitoja harjoitellaan etsimällä eri näkökulmia tuttuihin asioihin, pilkkomalla ongelmia osiin ja muokkaamalla eri välineistä löytynyttä tietoa. Oppilaat kuvailevat, vertailevat, tekevät yleistyksiä, esittävät esimerkkejä ja soveltavat muokkaamaansa tietoa.

Sanaston harjoittelussa etsitään jokaiselle sopivia tapoja oppia kieltä. Oppilas oppii taitoja kerätä sanastoa myös muiden oppiaineiden tunneilla ja omassa elämässään. Kielitiedon opiskelussa käytetään autenttista materiaalia, jonka avulla kielitiedon osaaminen muodostuu aktiiviseksi osaksi oppilaan kielitaitoa.

7.luokan painotukset

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja opitaan tekemällä havaintoja ja hakemalla, arvioimalla, muokkaamalla, tuottamalla sekä jakamalla tietoa. Harjoitellaan sanaston keräämisen taitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat oppivat suomen kielen tunneilla suhtautumaan luontevasti ja joustavasti eri kulttuureihin. Kulttuurista osaamista käsitellään laajana ja moninaisena ilmiönä. Kulttuurien ymmärretään olevan muutoksessa oleva ja vaihteleva ilmiö staattisen rakennelman sijaan. Kulttuurierojen sijaan keskitytään kulttuurin ilmiöiden tarkasteluun ja yleisinhimillisen toiminnan tunnistamiseen.

Suomen kielen opetus tarjoaa mahdollisuuksia oman identiteetin pohdintaan ja arvostukseen. Suomen kielen tunneilla oppilaat saavat olla myös suomalaisen yhteiskunnan ja elämän asiantuntijoita.

7.luokan painotukset

Pohditaan oman taustan merkitystä. Harjoitellaan vuorovaikutusta ja verkostoitumista omassa tutussa ympäristössä. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee kouluyhteisönsä täysivaltainen jäsen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Suomi toisena kielenä opetus antaa hyvät mahdollisuudet kehittää arjen taitoja. Yhteistyössä terveystiedon kanssa voidaan toteuttaa omaa elämänhallintaa kehittäviä projekteja. Itsestä huolehtimista opetellaan myös pitkäjänteistä työskentelyä ja vastuunottoa harjoittelemalla. Tämä opettaa voimien jakamista tehtävän eri vaiheisiin.

7.luokan painotukset

Oppilaat kehittävät tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan ja harjoittelevat ajanhallintaa suunnittelemalla tehtäviä ja projekteja.

L4 Monilukutaito

Oppimisessa käytetään monipuolisesti erilaisia tekstejä ja tutustutaan eri kielen muotoihin ja lajeihin. Oppilaan kuvanlukutaito, mediakriittinen näkemys ja eri yhteiskunnan aloilla käytettävän kielen ymmärrys kehittyvät. Suomen kielen tunneilla keskitytään eri tekstilajien osaamiseen ja keskustellaan myös muiden oppiaineiden tunneilla tarvittavasta monilukutaidosta. Näitä myös harjoitellaan käytännössä niin, että oppilas selviytyy tai osaa hakea apua monilukutaitoa vaativissa tilanteissa opiskelumaailmassa ja arkielämässä.

7.luokan painotukset

Seitsemännellä luokalla monilukutaidon sisällöistä painotetaan erityisesti seuraavia: laaja tekstikäsitys, tiedonhaku (sis. kirjastokäynti), tietoteksteihin tutustuminen, kuvanlukeminen, analyyttinen lukeminen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppitunneilla käytetään runsaasti ajankohtaista verkkomediaa oppimisen tukena. Tekstin- ja kuvantuottamisen yhteydessä harjoitellaan eri välineiden monipuolista käyttöä. Myös oppilaiden ideoita ajantasaisten medioiden ja välineiden käytössä kuunnellaan.

Suomen kielen opetuksessa tieto-ja viestintätekniikan ja tekstintuottamisen taidot limittyvät. Perusopetuksen loppuvaiheessa oppilaalla on hallussaan koko tekstintuottamisen prosessi, johon kuuluvat kriittinen tiedonhaku, tiedon prosessointi ja omaan ajatteluun yhdistäminen, tekstin tuottaminen, käsittely, arviointi ja julkaisu.

7.luokan painotukset

Tutustutaan erilaisiin verkkomedioihin ja harjoitellaan lähdekriittistä tiedonhankintaa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat suomen kielen tunneilta yleiskielen hyvän osaamisen ja eri kielen rekistereiden luontevan käytön. Työelämätaitoja harjoitellaan aktiivisesti. Yhteistyössä oppilaanohjauksen ja yhteiskuntaopin kanssa kirjoitetaan työhakemus ja CV todellista käyttöä varten sekä harjoitellaan työnhakutilanteita.

Neuvottelutaidot ja ystävällinen suhtautuminen toisiin ihmisiin ovat tärkeitä työelämätaitoja. Näitä harjoitellaan jatkuvana prosessina läpi yläkoulun.

7.luokan painotukset

Opitaan tunnistamaan yleiskielen ja puhekielen eroja. Tavoitteena on oppia viemään työt sisukkaasti loppuun haasteista huolimatta. Työskentelyä harjoitellaan pääosin omassa opetusryhmässä erilaisina yksilö- ja ryhmätöinä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppitunneilla opitaan ymmärtämään yhteiskunnan toimintaa seuraamalla ja lukemalla uutisia. Oppilaassa herätellään halua vaikuttaa myönteisesti omaan ja muiden tulevaisuuteen. Oppilaat kirjoittavat ja lukevat vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä ja oppivat samalla ymmärtämään erilaisia vaikutuskeinoja.

7.luokan painotukset

Harjoitellaan oman mielipiteen esittämistä pienessä ryhmässä.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- ohjautuu toimimaan tavoitteellisesti ja motivoituneesti vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa viestintätilanteissa

- ohjautuu vuorovaikutustilanteiden harjoitteluun ryhmissä, myös draaman keinoin
- kehittyy eri oppiaineiden opetuspuheen ymmärtämisessä.

T4-5 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- kehittyy tiedonhakutaidoissa ja eri lähteistä hankkimansa tiedon arvioinnissa
- käyttää erilaisia lukemisen strategioita tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa
- tunnistaa erilaisia tekstilajeja
- käyttää tekstien tulkitsemisessa tarvittavia käsitteitä
- laajentaa ja monipuolistaa lukukokemuksiaan

T6-7 Tekstien tuottaminen (S3)

Oppilas

- rohkaistuu ilmaisemaan itseään kirjoittamalla yksin ja yhteisöllisesti sekä löytää omat vahvuutensa vuorovaikutuksessa muiden kanssa
- tutustuu erilaisiin fiktiivisiin ja ei-fiktiivisiin tekstilajeihin ja harjoittelee niiden tuottamista
- harjaantuu verkkoympäristössä toimimiseen ja oppii tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa
- saa vahvistusta kirjoitetun kielen konventioista

T8-10 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- tutkii kielen rakenteita ja ilmiöitä
- tutustuu nuortenkirjallisuuteen
- rohkaistuu kertomaan omasta lukukokemuksestaan eri tavoilla

T11-13 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- rakentaa positiivista oppijakuvaa itsestään
- vertailee eri oppimistyylejä ja havainnoi omaa oppimista
- oppii löytämään eri oppiaineiden teksteistä ydinasiat ja esittämään ne eri välineitä käyttäen muille
- oppii keskustelemaan oppiaineiden sisällöistä käyttäen ko. tieteenalalle tyypillisiä käsitteitä

Sisällöt

(S1) T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- harjoitellaan puhumisen, kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja
- pidetään puhe-esityksiä ja harjoitellaan niiden havainnollistamista
- harjoitellaan opiskelusta ja oppiaineiden sisällöistä keskustelemista
- harjoitellaan puheenvuoron käyttämistä, selostamista ja tiivistämistä
- harjoitellaan keskeisten asioiden ymmärtämistä opetuspuheesta
- opetellaan palautteen antamista ja saamista

(S2) T4-5 Tekstien tulkitseminen

- varmennetaan kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemus
- tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin, nuortenkirjallisuuteen ja tietokirjallisuuteen
- harjoitellaan tiedonhakua ja kriittistä lukutaitoa monimediaisessa ympäristössä
- varmennetaan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taitoja sekä tekstin ymmärtämisen strategioita

(S3) T6-7 Tekstien tuottaminen

- harjoitellaan erilaisten monimediaisten fiktiivisten ja ei-fiktiivisten tekstien tuottamista vaiheittain (kertomus, tietoteksti, palaute)
- harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä

- mallinnetaan edelleen eri tekstilajityyppejä opettajan vaiheistamana
- perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa
- tarkastellaan kirjoitetun kielen konventioita osana kirjoitusprosessia (mm. erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, välimerkit, yhdyssanat)
- harjoitellaan aikamuotojen ja persoonien systemaattista käyttöä omissa teksteissä
- harjaannutaan palautteen antamiseen ja saamiseen

(S4) T8-10 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- vahvistetaan kielen peruskäsitteiden tuntemusta (sanojen luokittelu ja taipuminen)
- tutustutaan nuortenkirjallisuuteen ja tietokirjallisuuteen
- harjoitellaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja
- kehitetään sanavarastoa

(S5) T11-13 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- vahvistetaan oppiaineiden kielten tuntemusta ja sanaston osaamista yhteistyössä aineenopettajien kanssa ja mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisten ja merkityksellisten tekstien avulla
- vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen kieliä
- opetellaan tiedonhakua eri lähteistä opettajan tukemana
- harjaannutaan työskentelemään yhdessä ja pyytämään apua tarvittaessa
- kirjoitetaan koevastauksia (esseevastaus)
- yhdistetään kuvaa ja sanaa ilmiöiden havainnollistamisessa
- harjoitellaan ennakointia ja uudelleen kerrontaa tekstin avaamisessa

Vuosiluokka 8

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun taitojen kehittäminen on suomen kielen opetuksen ydintä. Opetuksessa korostuu oppilaan oma vastuu oppimisestaan. Oppilaat arvioivat omaa osaamistaan ja löytävät keinoja kehittää sitä.

Ajattelun taitoja harjoitellaan etsimällä eri näkökulmia tuttuihin asioihin, pilkkomalla ongelmia osiin ja muokkaamalla eri välineistä löytynyttä tietoa. Oppilaat kuvailevat, vertailevat, tekevät yleistyksiä, esittävät esimerkkejä ja soveltavat muokkaamaansa tietoa.

Sanaston harjoittelussa etsitään jokaiselle sopivia tapoja oppia kieltä. Oppilas oppii taitoja kerätä sanastoa myös muiden oppiaineiden tunneilla ja omassa elämässään. Kielitiedon opiskelussa käytetään autenttista materiaalia, jonka avulla kielitiedon osaaminen muodostuu aktiiviseksi osaksi oppilaan kielitaitoa.

8.luokan painotukset

Ajattelun taitoja vahvistetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan asioita eri näkökulmista ja tuomaan esille omia mielipiteitään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat oppivat suomen kielen tunneilla suhtautumaan luontevasti ja joustavasti eri kulttuureihin. Kulttuurista osaamista käsitellään laajana ja moninaisena ilmiönä. Kulttuurien ymmärretään olevan muutoksessa oleva ja vaihteleva ilmiö staattisen rakennelman sijaan. Kulttuurierojen sijaan keskitytään kulttuurin ilmiöiden tarkasteluun ja yleisinhimillisen toiminnan tunnistamiseen.

Suomen kielen opetus tarjoaa mahdollisuuksia oman identiteetin pohdintaan ja arvostukseen. Suomen kielen tunneilla oppilaat saavat olla myös suomalaisen yhteiskunnan ja elämän asiantuntijoita.

8.luokan painotukset

Harjoitellaan oman mielipiteen perustelua, vuorovaikutusta ja verkostoitumista kouluyhteisössä.

Tarkastellaan, miten media muokkaa kulttuuria.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Suomi toisena kielenä opetus antaa hyvät mahdollisuudet kehittää arjen taitoja. Yhteistyössä terveystiedon kanssa voidaan toteuttaa omaa elämänhallintaa kehittäviä projekteja. Itsestä huolehtimista opetellaan myös pitkäjänteistä työskentelyä ja vastuunottoa harjoittelemalla. Tämä opettaa voimien jakamista tehtävän eri vaiheisiin.

8.luokan painotukset

Oppilaita ohjataan toimimaan kuluttajina ja tarkastelemaan mainontaa kriittisesti.

L4 Monilukutaito

Oppimisessa käytetään monipuolisesti erilaisia tekstejä ja tutustutaan eri kielen muotoihin ja lajeihin. Oppilaan kuvanlukutaito, mediakriittinen näkemys ja eri yhteiskunnan aloilla käytettävän kielen ymmärrys kehittyvät. Suomen kielen tunneilla keskitytään eri tekstilajien osaamiseen ja keskustellaan myös muiden oppiaineiden tunneilla tarvittavasta monilukutaidosta. Näitä myös harjoitellaan

käytännössä niin, että oppilas selviytyy tai osaa hakea apua monilukutaitoa vaativissa tilanteissa opiskelumaailmassa ja arkielämässä.

8.luokan painotukset

Kahdeksannella luokalla perehdytään kantaa ottaviin teksteihin ja mediateksteihin ja harjoitetaan kriittisen lukemisen taitoja.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppitunneilla käytetään runsaasti ajankohtaista verkkomediaa oppimisen tukena. Tekstin- ja kuvantuottamisen yhteydessä harjoitellaan eri välineiden monipuolista käyttöä. Myös oppilaiden ideoita ajantasaisten medioiden ja välineiden käytössä kuunnellaan.

Suomen kielen opetuksessa tieto-ja viestintätekniikan ja tekstintuottamisen taidot limittyvät. Perusopetuksen loppuvaiheessa oppilaalla on hallussaan koko tekstintuottamisen prosessi, johon kuuluvat kriittinen tiedonhaku, tiedon prosessointi ja omaan ajatteluun yhdistäminen, tekstin tuottaminen, käsittely, arviointi ja julkaisu.

8.luokan painotukset

Harjoitellaan erilaisten pienimuotoisten digitaalisten tuotosten tekemistä ja esittämistä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat suomen kielen tunneilta yleiskielen hyvän osaamisen ja eri kielen rekistereiden luontevan käytön. Työelämätaitoja harjoitellaan aktiivisesti. Yhteistyössä oppilaanohjauksen ja yhteiskuntaopin kanssa kirjoitetaan työhakemus ja CV todellista käyttöä varten sekä harjoitellaan työnhakutilanteita.

Neuvottelutaidot ja ystävällinen suhtautuminen toisiin ihmisiin ovat tärkeitä työelämätaitoja. Näitä harjoitellaan jatkuvana prosessina läpi yläkoulun.

8.luokan painotukset

Harjoitellaan erityisesti neuvottelutaitoja ja projektityöskentelyä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppitunneilla opitaan ymmärtämään yhteiskunnan toimintaa seuraamalla ja lukemalla uutisia. Oppilaassa herätellään halua vaikuttaa myönteisesti omaan ja muiden tulevaisuuteen. Oppilaat kirjoittavat ja lukevat vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä ja oppivat samalla ymmärtämään erilaisia vaikutuskeinoja.

8.luokan painotukset

Harjoitellaan tunnistamaan ja käyttämään erilaisia vaikuttamisen keinoja. Tunneilla perehdytään myös vaikuttamiseen eri medioissa sekä omassa lähiympäristössä.

Oppilaat harjaantuvat etsimään ratkaisuja keskustelemalla, esittämään näkemyksensä rakentavasti ja pohtimaan eri toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista käsin. Tunneilla harjoitellaan keskustelemisen ja kuuntelemisen taitoja, sovittelemista sekä ristiriitatilanteiden ratkaisemista hedelmällisesti.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- rohkaistuu rakentavaan näkemysten perustelemiseen
- ymmärtää eri medioissa käytettävää kieltä
- monipuolistaa vuorovaikutustaitojaan omassa kouluyhteisössä

T4-5 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- varmentaa lukustrategioita erilaisten kaunokirjallisten, asia- ja mediatekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa
- harjaannuttaa kriittistä lukutaitoaan sekä laajentaa ja vakiinnuttaa sana- ja käsitevarantoa
- laajentaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan

T6-7 Tekstien tuottaminen (S3)

Oppilas

- tuottaa ohjattuna erilaisia ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- harjaantuu tuottamaan erilaisia tekstejä monimediaisessa ympäristössä tilanteeseen sopivalla tavalla
- ymmärtää verkkoviestinnän pelisäännöt
- saa vahvistusta kirjoitetun kielen konventioista

T8-10 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- laajentaa kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystä

- tutustuu kirjallisuuden historiaan ja joihinkin kaunokirjallisuuden alalajeihin
- saa mahdollisuuksia luku- sekä kulttuurikokemuksiin ja niiden jakamiseen

T11-13 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- omaksuu monipuolisia oppimaan oppimisen taitoja
- vahvistaa oman äidinkielen ja muiden kielten käyttämistä opiskelun tukena
- arvostaa eri kielten osaamista
- vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään oppijana

Sisällöt

T1-3 (S1) Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- tutustutaan väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteisiin ja harjoitellaan niissä toimimista
- varmennetaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä ja havainnollistamista
- tehdään media-analyysia keskustellen
- harjoitellaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden kiteytyneitä fraaseja ja tyypillistä sanastoa
- löydetään sanastoa samaa mieltä ja eri mieltä olemiseen sekä opiskelumaailman haasteisiin

T4-5 (S2) Tekstien tulkitseminen

- tutustutaan kirjallisuuden historian pääsuuntauksiin (esim. romantiikkaan ja realismiin)
- tutustutaan erilaisiin pohtiviin, vaikuttaviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin (muun muassa modukset, mielipiteen ja faktan erottaminen, suostuttelu, asenteet ja affektiivisuuden ilmaisu, asioiden välisten suhteiden osoittaminen, perustelukeinot)
- tutustutaan erilaisiin vaikuttaviin tekstilajeihin ja viestimiin kriittisen medialukutaidon näkökulmasta
- vahvistetaan lukustrategioita (silmäily, yksityiskohtien etsiminen, pääkohtien etsiminen, kriittinen lukeminen, tiivistäminen)

T6-7 (S3) Tekstien tuottaminen

- syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä (lauseenjäsenet, pää- ja sivulause, lauseenvastikkeet)
- tuotetaan erilaisia pohtivia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä (esim. yleisönosastokirjoitus, käyttöohje, mainos, arvostelu)
- harjoitellaan referointia erilaisten tekstien tuottamisessa
- harjoitellaan kirjoitusprosessin eri vaiheita: suunnittelu, tiedonhaku, kirjoittaminen, muokkaaminen, palaute
- harjoitellaan tekstilajeihin sopivan ja monipuolisen sanaston, fraseologian ja kieliopillisten rakenteiden käyttöä

T8-10 (S4) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- perehdytään mediakulttuuriin ja elokuvaan sekä niiden eri vaikutuskeinoihin
- tutustutaan kirjallisuuden historiaan ja joihinkin kirjallisuuden eri alalajeihin
- jaetaan luku- tai kulttuurikokemuksia eri tavoilla
- tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin muoto- ja lauserakenteiden piirteisiin (modukset, keskeisimmät asiat lauseenjäsennyksestä)
- tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja

T11-13 (S5) Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- tutkitaan tekstien kielellisiä piirteitä ja vahvistetaan kielitietoisuutta opettelemalla ymmärtämään kielen mahdollisuuksia vaikuttaa
- vahvistetaan edelleen oppiaineiden kielten tuntemusta ja laajennetaan sanastoa
- kirjoitetaan koevastauksia (esseevastaus)
- yhdistetään kuvaa ja sanaa ilmiöiden havainnollistamisessa
- harjoitellaan ennakointia ja uudelleen kerrontaa tekstin avaamisessa

- vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen kieliä
- opetellaan tiedonhakua eri lähteistä itsenäisesti ja tuettuna
- opitaan arvioimaan lähteitä kriittisesti
- käytetään monipuolisesti omaa kielitaitoa uusien asioiden omaksumisessa

Vuosiluokka 9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun taitojen kehittäminen on suomen kielen opetuksen ydintä. Opetuksessa korostuu oppilaan oma vastuu oppimisestaan. Oppilaat arvioivat omaa osaamistaan ja löytävät keinoja kehittää sitä.

Ajattelun taitoja harjoitellaan etsimällä eri näkökulmia tuttuihin asioihin, pilkkomalla ongelmia osiin ja muokkaamalla eri välineistä löytynyttä tietoa. Oppilaat kuvailevat, vertailevat, tekevät yleistyksiä, esittävät esimerkkejä ja soveltavat muokkaamaansa tietoa.

Sanaston harjoittelussa etsitään jokaiselle sopivia tapoja oppia kieltä. Oppilas oppii taitoja kerätä sanastoa myös muiden oppiaineiden tunneilla ja omassa elämässään. Kielitiedon opiskelussa käytetään autenttista materiaalia, jonka avulla kielitiedon osaaminen muodostuu aktiiviseksi osaksi oppilaan kielitaitoa.

9.luokan painotukset

Kehitetään itsenäisiä kielenopiskelutaitoja jatko-opintoja varten.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat oppivat suomen kielen tunneilla suhtautumaan luontevasti ja joustavasti eri kulttuureihin. Kulttuurista osaamista käsitellään laajana ja moninaisena ilmiönä. Kulttuurien ymmärretään olevan muutoksessa oleva ja vaihteleva ilmiö staattisen rakennelman sijaan. Kulttuurierojen sijaan keskitytään kulttuurin ilmiöiden tarkasteluun ja yleisinhimillisen toiminnan tunnistamiseen.

Suomen kielen opetus tarjoaa mahdollisuuksia oman identiteetin pohdintaan ja arvostukseen. Suomen kielen tunneilla oppilaat saavat olla myös suomalaisen yhteiskunnan ja elämän asiantuntijoita.

9.luokan painotukset

Oman identiteetin vahvistaminen ja suomalaisten kulttuurimuotojen tunteminen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Suomi toisena kielenä opetus antaa hyvät mahdollisuudet kehittää arjen taitoja. Yhteistyössä terveystiedon kanssa voidaan toteuttaa omaa elämänhallintaa kehittäviä projekteja. Itsestä

huolehtimista opetellaan myös pitkäjänteistä työskentelyä ja vastuunottoa harjoittelemalla. Tämä opettaa voimien jakamista tehtävän eri vaiheisiin.

9.luokan painotukset

Oppilaita kannustetaan itsenäiseen, vastuulliseen ja tutkivaan työhön. Ohjataan ymmärtämään, mikä merkitys omilla valinnoilla on.

L4 Monilukutaito

Oppimisessa käytetään monipuolisesti erilaisia tekstejä ja tutustutaan eri kielen muotoihin ja lajeihin. Oppilaan kuvanlukutaito, mediakriittinen näkemys ja eri yhteiskunnan aloilla käytettävän kielen ymmärrys kehittyvät. Suomen kielen tunneilla keskitytään eri tekstilajien osaamiseen ja keskustellaan myös muiden oppiaineiden tunneilla tarvittavasta monilukutaidosta. Näitä myös harjoitellaan käytännössä niin, että oppilas selviytyy tai osaa hakea apua monilukutaitoa vaativissa tilanteissa opiskelumaailmassa ja arkielämässä.

9.luokan painotukset

Painotetaan yhteiskunnallisia ja työelämään liittyviä tekstejä.

L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppitunneilla käytetään runsaasti ajankohtaista verkkomediaa oppimisen tukena. Tekstin- ja kuvantuottamisen yhteydessä harjoitellaan eri välineiden monipuolista käyttöä. Myös oppilaiden ideoita ajantasaisten medioiden ja välineiden käytössä kuunnellaan.

Suomen kielen opetuksessa tieto-ja viestintätekniikan ja tekstintuottamisen taidot limittyvät. Perusopetuksen loppuvaiheessa oppilaalla on hallussaan koko tekstintuottamisen prosessi, johon kuuluvat kriittinen tiedonhaku, tiedon prosessointi ja omaan ajatteluun yhdistäminen, tekstin tuottaminen, käsittely, arviointi ja julkaisu.

9.luokan painotukset

Harjoitellaan tekstintuottamisen prosessia jatko-opintoja ja työelämää varten.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat suomen kielen tunneilta yleiskielen hyvän osaamisen ja eri kielen rekistereiden luontevan käytön. Työelämätaitoja harjoitellaan aktiivisesti. Yhteistyössä oppilaanohjauksen ja yhteiskuntaopin kanssa kirjoitetaan työhakemus ja CV todellista käyttöä varten sekä harjoitellaan työnhakutilanteita.

Neuvottelutaidot ja ystävällinen suhtautuminen toisiin ihmisiin ovat tärkeitä työelämätaitoja. Näitä harjoitellaan jatkuvana prosessina läpi yläkoulun.

9.luokan painotukset

Harjoitellaan työelämässä tarvittavaa käyttäytymistä ja vuorovaikutustaitoja, joita sovelletaan työharjoittelussa ja erilaisilla vierailukäynneillä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppitunneilla opitaan ymmärtämään yhteiskunnan toimintaa seuraamalla ja lukemalla uutisia. Oppilaassa herätellään halua vaikuttaa myönteisesti omaan ja muiden tulevaisuuteen. Oppilaat kirjoittavat ja lukevat vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä ja oppivat samalla ymmärtämään erilaisia vaikutuskeinoja.

9.luokan painotukset

Seurataan ja luetaan uutisia.

Tavoitteet

T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (S1)

Oppilas

- ohjautuu havainnoimaan, vahvistamaan ja kehittämään omaa viestijäkuvaansa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä
- toimii tavoitteellisesti, rakentavasti ja eettisesti eri vuorovaikutustilanteissa
- tutustuu erilaisiin viestintäympäristöihin, myös koulumaailman ulkopuolella

T4-6 Tekstien tulkitseminen (S2)

Oppilas

- valitsee, käyttää, tulkitsee ja arvioi monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä sekä asia- ja mediatekstejä
- etsii ohjatusti itseään kiinnostavaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa
- syventää kriittistä lukutaitoaan

T6-7 Tekstien tuottaminen (S3)

Oppilas

- vahvistaa omaa kirjoittajaidentiteettiä
- vakiinnuttaa tietoaan kirjoitetun kielen konventioista
- hallitsee erilaisten lähteiden kriittisen ja tarkoituksenmukaisen käyttö

- osaa toimia vastuullisesti ja eettisesti eri viestintäympäristöissä

T8-10 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (S4)

Oppilas

- syventää kielitietoisuuttaan avustetusti ja kiinnostuu kielen ilmiöistä
- tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä
- pohtii kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä
- tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen
- tulee tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistä

T11-13 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (S5)

Oppilas

- valmistautuu jatko-opintoihin vahvistamalla eri tiedonalojen kielten ja sanaston osaamista

Sisällöt

(S1) T1-3 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- vahvistetaan jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutusvalmiuksia
- harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä autenttisia puhetilanteita varten (tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen)
- opitaan viittaamaan toisen puheeseen keskustelussa
- tunnistetaan ja kehitetään omia vahvuuksia viestijänä
- suullisen esityksen itsenäinen suunnittelu ja toteutus

(S2) T4-5 Tekstin tulkitseminen

- tunnistetaan erilaisten tekstien tyylipiirteitä ja sävyjä
- vahvistetaan kriittistä lukutaitoa
- harjoitellaan yhteiskunnallisten tekstien analysointia (arvojen, ideologioiden ja vaikuttamisen keinojen löytäminen tekstistä)

(S3) T6-7 Tekstien tuottaminen

- tehdään havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn
- vakiinnutetaan kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden tuntemusta (oikeinkirjoitus, asemointi, tyyli)
- harjoitellaan jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia kielellisiä valmiuksia
- harjoitellaan referointia ja erilaisiin lähteisiin viittaamista

(S4) T8-10 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tutustutaan pääpiirteittäin Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin
- vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin
- opitaan tuottamaan lauseenvastikkeita
- tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla
- tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin kuten kansanperinteeseen
- kannustetaan oman lukuharrastuksen laajentamiseen ja luetaan otteita eri aikakausille tyypillisistä teksteistä
- tutustutaan Suomen kirjallisuuden tärkeimpiin kirjailijoihin ja teoksiin
- ymmärretään yhteiskunnan monikielisyyden ja kulttuurillisen monimuotoisuuden merkitys

(S5) T11-13 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- luetaan monipuolisesti erilaisia asiatekstejä ja laajennetaan sanavarastoa sekä otetaan sanoja käyttöön keskustelemalla ja kirjoittamalla erilaisista aiheista
- harjoitellaan tiedonetsintää erilaisista ajankohtaisista aiheista ja mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä jonkin toisen oppiaineen kanssa

- harjoitellaan sanakirjojen ja sähköisten sanakirjojen käyttöä

RUOTSIN KIELI, B1 – OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas

- yhdistelee ja siirtää muiden kielten ja kieliaineiden kautta osaamiaan asioita ruotsin kieleen
- ymmärtää, missä ruotsia puhutaan ja näkemään ruotsin kielen osana omaa ympäristöään
- hahmottaa suomenruotsin ja riikinruotsin eroja
- kommunikoi rohkeasti kehittyvällä kielitaidollaan
- muodostaa käsityksen itsestään kieltenopiskelijana, tunnistaa omat vahvuutensa ja heikkoutensa ja oppii kehittämään niitä
- vahvistaa kieltenopiskelussa tarvittavia taitoja (esim. sanastonopiskelutekniikat ja kielitaidon eri osa-alueiden harjoittelutavat)
- oppii tuntemaan kieltenopiskelussa tarvittavia päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja (esim. vieraiden sanojen merkityksen arvaaminen, erojen ja yhteneväisyyksien havaitseminen)
- käyttää ruotsin kieltä yksinkertaisissa omaan itseensä liittyvissä suullisissa ja kirjallisissa tilanteissa
- tunnistaa erilaisia viestintästrategioita ja käyttää niitä vuorovaikutustilanteissa

Sisällöt

- kielten vertailu (ruotsi vs. jo osatut kielet)
- kielen tutkiminen ja maisteleminen esim. lainasanojen kautta
- suomen ja ruotsin asema kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutus suomen kieleen
- kieltenopiskelutaidot (monipuolisia malleja esimerkiksi sanaston opiskeluun)
- perusäänteisiin tutustuminen
- itsestä ja omasta lähiympäristöstä kertominen ja siinä tarvittavan perussanaston harjoitteleminen
- yhdessä oppilaan kanssa valitut ajankohtaiset ja oppilasta kiinnostavat aiheet nuorten maailmasta
- erilaisten pienimuotoisten (erityisesti suullisten) arjen konkreettisten viestintätilanteiden harjoitteleminen ikätasolle sopivalla tavalla (esimerkiksi roolien kautta)

- erilaisten reagointikeinojen ja ei-kielellisen viestinnän harjoittelu
- viestinnän kannalta olennaisiin rakenteisiin tutustuminen ja niiden harjoitteleminen (esim. preesens, perusmuoto ja apuverbit, pronominit, substantiivin suku ja monikko, adjektiivit, tärkeimmät prepositiot, sanajärjestyksen perusteet)
- tärkeimmät kohteliaisuuden ilmaukset: kiitos, tervehdys, pahoittelut, kuulumiset

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas

- vahvistaa käsitystään siitä, missä ja miten ruotsia puhutaan ja huomaa mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään
- oppii tuntemaan Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuuria
- yhdistelee ja siirtämää muiden kielten ja kieliaineiden kautta osaamiaan asioita ruotsin kieleen
- kommunikoi rohkeasti ruotsiksi kehittyvällä kielitaidollaan
- arvioi itseään kieltenoppijana ja asettaa itselleen tavoitteita kieltenopiskeluun
- käyttää kieltenopiskelussa tarvittavia päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja (esim. vieraiden sanojen merkityksen arvaaminen, erojen ja yhteneväisyyksien havaitseminen)
- käyttää ruotsin kieltä arkipäiväisissä suullisissa ja kirjallisissa tilanteissa
- hyödyntää erilaisia viestintästrategioita vuorovaikutuksessa
- hyödyntää monipuolisia kieltenopiskelutaitoja ja etsii itselleen sopivia opiskelutapoja ja -välineitä
- käyttää kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Sisällöt

- ruotsinkielinen kulttuuri Suomessa ja Ruotsissa
- kieltenopiskelutaitojen vahvistaminen
- tavallisimmat äänteet

- sanaston ja ilmaisujen laajentaminen itsestä ympäröivään maailmaan ja arkipäiväisiin vuorovaikutustilanteisiin nuoren näkökulmasta
- arkisten viestintätilanteiden harjoittelu suullisten harjoitusten kautta (eläytyminen, roolileikit, luokan ulkopuolelle lähteminen)
- yksinkertaisten tekstien tuottamisen harjoittelu eri viestintäkanavien kautta
- viestinnän kannalta olennaisten rakenteiden vahvistaminen ja laajentaminen (esim. mennyt aika, adjektiivit, substantiivin taivutuksen vahvistaminen, prepositioilmaisut, sanajärjestys)
- kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten osaamisen laajentaminen luokkakontekstista ympäröivään maailmaan
- erilaisten reagointikeinojen ja ei-kielellisen viestinnän harjoittelu
- autenttiseen materiaaliin tutustuminen mahdollisuuksien ja oppilaan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan pohjoismaista kieli- ja kulttuuriympäristöä sekä pohjoismaista elämäntapaa
- hyödyntää huomaamiaan säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä sekä ruotsin ja muiden osaamiensa kielten välillä
- hyödyntää mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään
- arvioi itseään kieltenoppijana ja tunnistaa omat vahvuutensa ja heikkoutensa
- asettaa itselleen tavoitteita kieltenopiskeluun ja toimimaan aktiivisesti tavoitteiden saavuttamiseksi
- käyttää kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
- käyttää ruotsin kieltä monipuolisissa arkipäivän suullisissa ja kirjallisissa tilanteissa
- kommunikoi rohkeasti ruotsiksi erilaisissa tilanteissa
- käyttää erilaisia viestintästrategioita hyväksi vuorovaikutuksessa
- etsii ja analysoi tietoa ja tuottaa sen pohjalta yksinkertaisen tuotoksen ruotsiksi

Sisällöt

- Pohjoismaat sekä niiden kielet ja kulttuuri
- monipuoliset kieltenopiskelutaidot (harjoittelu ja käyttö)
- sanaston ja ilmaisujen laajentaminen itsestä ympäröivään maailmaan ja erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin nuoren näkökulmasta
- autenttiseen materiaaliin tutustuminen mahdollisuuksien ja oppilaan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan
- suullisten ja kirjallisten viestintätilanteiden monipuolinen harjoittelu
- viestintätilanteissa pääpaino siirtyy valmiiden ilmaisujen toistamisesta omaan tuottamiseen
- sekä suullisessa että kirjallisessa tuottamisessa viestin välittyminen tärkeintä, mutta myös sanaston ja rakenteiden sopivuuteen kiinnitetään huomiota.
- viestinnän kannalta olennaisten rakenteiden vahvistaminen ja laajentaminen (esim. kaikkien aikamuotojen harjoittelu, adjektiivin ja substantiivin taivutuksen vahvistaminen, pronominien laajentaminen, sanajärjestys, adverbit)
- kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten osaamisen laajentaminen luokkakontekstista ympäröivään maailmaan

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas

- oppii kertomaan pohjoismaisesta kieli- ja kulttuuriympäristöstä
- tunnistaa erilaisia tapoja käyttää kieltä (esim. suomenruotsi ja riikinruotsi, kielen eri rekisterit)
- ymmärtää, että ruotsin kieli avaa mahdollisuuksia toimia myös muissa Pohjoismaissa
- arvioi itseään kieltenoppijana ja tunnistamaan omat vahvuutensa ja heikkoutensa
- asettaa itselleen tavoitteita kieltenopiskeluun ja toimii aktiivisesti tavoitteiden saavuttamiseksi
- käyttää kielitiedon käsitteitä monipuolisesti oppimisensa tukena
- käyttää ruotsin kieltä monipuolisesti erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa tilanteissa

- oppii selviytymään omalla kielitaidollaan monipuolisissa tilanteissa erilaisia viestintästrategioita käyttäen
- tuottamaan oman tuotoksen ruotsiksi etsimänsä ja käsittelemänsä tiedon pohjalta

Sisällöt

- Pohjoismaat sekä niiden kielet ja kulttuuri
- kieltenopiskelutaitojen monipuolinen harjoittelu ja soveltaminen
- sanaston ja ilmaisujen laajentaminen ympäröivään maailmaan ja monipuolisiin vuorovaikutustilanteisiin nuoren näkökulmasta
- erilaisten ruotsinkielisten viestintäkanavien ja autenttisen materiaalin monipuolinen käyttö oppilaan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan
- ajankohtaisten asioiden ja ilmiöiden käsitteleminen ruotsiksi pohjoismaisen nuoren näkökulmasta
- viestinnän kannalta olennaisten rakenteiden vahvistaminen ja laajentaminen (esim. eri aikamuotojen monipuolinen käyttö, tapaluokkien käyttö, substantiivin ja adjektiivin taivutus, sanajärjestys, prepositioilmaisut, adverbit)
- kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten monipuolinen soveltaminen erilaisissa arjen tilanteissa
- monipuolisten suullisten ja kirjallisten viestintätilanteiden harjoittelu ja soveltaminen
- viestintätilanteissa pääpaino valmiiden ilmaisujen toistamisen sijasta omassa tuottamisessa
- sekä suullisessa että kirjallisessa tuottamisessa viestin välittyminen tärkeintä, mutta myös sanaston ja rakenteiden sopivuuteen kiinnitetään huomiota.

RUOTSIN KIELI, A2 –OPPIMÄÄRÄ

Arvioinnin tulee olla jatkuvaa ja monipuolista ja sen tulee kattaa kaikki kielitaidon osa-alueet. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan työskentelytaidot sekä erilaiset suulliset ja kirjalliset näytöt osaamisesta. Vuosiluokilla 4-6 painotetaan arvioinnissa erityisesti suullisia näyttöjä.

Vuosiluokat 3-6

Laaja-alainen osaaminen

Neljännellä luokalla A2-kielten opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Uuden opiskeluryhmän syntyessä panostetaan ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä positiivisen opiskeluympäristön luomiseen.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelutaitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.

Viidennellä luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan paikalliseen ja joidenkin kohdekielisten maiden kulttuuriperintöön.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.
- Panostetaan kielen ääntämisen harjoitteluun.

Kuudennella luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).

- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).
- Tutustutaan kielenoppimispeleihin ja oppimisympäristöihin.

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan ruotsin kielen asemaa Suomessa sekä suomenruotsalaista kulttuuria
- huomaa missä ruotsin kieltä voi nähdä ja kuulla omassa arkielämässä
- havaitsee yhtäläisyyksiä ruotsin kielen ja muiden osaamiensa kielten välillä
- muodostaa käsityksen itsestään kieltenopiskelijana
- käyttää kehittyvää kielitaitoaan rohkeasti
- käyttää ruotsin kieltä yksinkertaisissa omaan elämään liittyvissä suullisissa ja kirjallisissa tilanteissa
- tuntee kieltenopiskelussa tarvittavia opiskelutaitoja (esim. sanojenopiskelutekniikat, kielitaidon eri osa-alueiden harjoittelutavat)
- tuntee kieltenopiskelussa tarvittavia päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja (esim. vieraiden sanojen merkityksen arvaaminen, erojen ja yhteneväisyyksien havaitseminen)

Sisällöt

- Suomenruotsalaisuus ja ruotsin kieli Suomessa ja Ruotsissa
- Kieltenopiskelutaidot (esim. sanaston harjoittelutaidot), päättelytaidot vieraan kieliaineksen kohdalla
- Arkiset viestintätilanteet ja niissä tarvittava perussanasto ja -fraasit
- Itsestä kertominen ja siihen tarvittava perussanasto
- Oppilaan elämään liittyvät ja oppilasta kiinnostavat aiheet
- Luokkatilanteessa käytettävät kohteliaat fraasit
- Tärkeimpiin äänteisiin tutustuminen
- Perusrakenteista esim. preesens, tärkeimmät pronominit, substantiivin taivutus

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan ruotsalaista kulttuuria
- tunnistaa suomenruotsin ja riikinruotsin eron
- yhdistelee ja siirtää muissa kieliaineissa oppimaansa ruotsin kieleen
- vahvistaa kieltenopiskelutaitojaan ja käsitystä itsestään kieltenopiskelijana
- arvioi omaa kielitaitoaan
- tunnistaa omat vahvuutensa ja heikkoutensa kieltenopiskelijana ja kehittää niitä
- käyttää ruotsin kieltä itseensä ja omaan lähipiiriin liittyvissä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää kieltenopiskelussa tarvittavia ongelmanratkaisutaitoja: miten saan oman viestini perille kehittyvällä kielitaidollani ja miten ymmärrän, mitä muut haluavat minulle sanoa
- oppii tuntemaan erilaisia kieltenopiskelussa tarvittavia apuvälineitä (esim. sanastot)

Sisällöt

- Suomenruotsalaisuus ja ruotsin kieli Suomessa ja Ruotsissa
- Kieltenopiskelutaidot (esim. monipuoliset sanaston harjoittelutaidot), päättelytaidot vieraan kieliaineksen kohdalla
- Arkiset viestintätilanteet ja niissä tarvittava perussanasto ja –fraasit
- Viestintätilanteiden kannalta keskeisten rakenteiden vahvistaminen ja laajentaminen (verbien preesens ja perusmuoto, adjektiivien ja substantiivien taivutus.)
- Itsestä kertominen ja oppilasta kiinnostavat aiheet ja tilanteet
- Kohteliaan kielenkäytön laajentaminen luokkakontekstista myös esim. erilaisiin asioimistilanteisiin
- Perusäänteiden harjoittelu ja vahvistaminen

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan Pohjoismaita ja niiden kieliä ja kulttuureita
- oppii tuntemaan historian vaikutusta Suomen ja Vantaan kaksikielisyyteen
- yhdistelee, siirtää ja soveltaa muissa kieliaineissa oppimaansa ruotsin kieleen
- vahvistaa kieltenopiskelutaitojaan ja käsitystä itsestään kieltenopiskelijana
- arvioi omaa kielitaitoaan ja pohtimaan omia tavoitteitaan kieltenopiskelijana
- käyttää apuna sanastoa tai muita olevia apuvälineitä
- käyttää ruotsin kieltä itseensä ja omaan lähipiiriin liittyvissä erilaisissa tilanteissa
- tuottaa etsimänsä tiedon pohjalta yksinkertaisen oman tuotoksen ruotsiksi

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

- Ruotsin ja muiden Pohjoismaihin kulttuurit
- Suomen ja Vantaan kaksikielisyyden historia
- Kieltenopiskelutaitojen monipuolinen vahvistaminen
- Arkisia viestintätilanteita ja niissä tarvittavia perusfraaseja niin, että ulkoa harjoiteltujen fraasien käytöstä siirrytään vähitellen kohti omaa tuottamista ja soveltamista
- Itsestä kertominen ja oppilasta kiinnostavat aiheet ja tilanteet
- Kohteliaan kielenkäytön laajentaminen luokkakontekstista monipuolisesti erilaisiin asioimistilanteisiin
- Perussanaston vahvistaminen ja syventäminen
- Viestintätilanteiden kannalta keskeisten rakenteiden vahvistaminen ja laajentaminen (esim. menneen ajan ilmaiseminen, adjektiivien ja substantiivien taivutus, prepositiot, sanajärjestys jne.)
- Ääntämisen harjoittelu ja vahvistaminen
- Erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen eri viestintävälineiden kautta. Painotetaan mahdollisuuksien mukaan autenttisuutta ja oppilaan omaa kiinnostusta.

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Seitsemännellä luokalla A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Monilukutaito (L4).

- Vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).
- Tutustutaan erilaisiin teksteihin ja opetellaan tuottamaan niitä itse kykyjen mukaan (esim. erilaisiin medioihin tutustuminen ja niiden käyttö).

Kahdeksannen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5).

- Harjoitellaan tiedonhakua ja tekstin tuottamista erilaisia tvt-menetelmiä käyttäen (esim. tekstinkäsittelyohjelmat, lyhyt animaatio) ja tekstien analysointia (esim. elokuvien juonitiivistelmät ja analysointi).
- Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).

Yhdeksännen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) ja Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

- Harjoitellaan erilaisten jatko-opinto- ja työelämään liittyvien tekstien tuottamista.
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).
- Tutustutaan ja harjoitellaan erilaisia yhteiskunnassa vaikuttamisen keinoja (esim. mielipiteen ilmaisu, tulevaisuuden suunnitelmat, yhteiskunnan jäsenenä toimiminen, ympäristötoiminta).
- Tutustutaan yrittäjyyshenkeen (esim. ajanhallinta, omat projektit, lähiympäristön yrityksiin tutustuminen).

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan ja ymmärtämään ruotsinkielistä kulttuuriympäristöä sekä Suomessa että Ruotsissa
- tutustuu itseään kiinnostaviin ruotsinkielisiin toimintaympäristöihin
- käyttää kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
- ottaa enenevässä määrin vastuuta omasta kieltenopiskelustaan
- asettaa itselleen tavoitteita ja arvioimaan itseään kielenkäyttäjänä ja oppijana
- vahvistaa monipuolisia kieltenopiskelutaitoja ja käyttämään itselleen sopivia opiskelutapoja ja -välineitä
- ilmaisee itseään rohkeasti ruotsin kielellä kirjallisesti ja suullisesti lähiympäristöön ja arkielämään liittyvissä asioissa
- opettelee selviytymään omalla kielitaidollaan monipuolisissa tilanteissa erilaisia viestintästrategioita käyttäen
- käyttää viestinnässään ruotsin kielessä tarvittavia kohteliaita ilmauksia
- etsii yksinkertaisista aiheista tietoa erilaisista ruotsinkielisistä lähteistä
- tulkitsee erilaisia yksinkertaisia ruotsinkielisiä tekstejä
- tuottaa yksinkertaisia tekstejä ruotsiksi

Sisällöt

- vuosiluokilla 4-6 opittujen asioiden kertaaminen
- ruotsinkieliseen kulttuuri Suomessa ja Ruotsissa
- monipuolisten kieltenopiskelutaitojen vakiinnuttaminen
- nuoren elämään ja viestitätilanteissa tarvittavan perussanaston laajentaminen ja syventäminen
- erilaisten viestintätilanteiden ja kohteliaan kielenkäytön monipuolinen harjoittelu
- viestintätilanteissa tarvittavien rakenteiden monipuolinen harjoittelu (esim. eri aikamuodot, apuverbit, substantiivien ja adjektiivien taivutus, persoonapronominien eri muodot, tavallisimmat prepositiot, sanajärjestys)

- erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen eri viestintävälineiden kautta painottaen mahdollisuuksien mukaan autenttista materiaalia ja oppilaan omaa kiinnostusta
- mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisten teemojen käsittely ruotsin kielellä nuoren näkökulmasta
- ääntämisen perusteiden kertaus ja harjoittelu

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan Pohjoismaita ja niiden kieliä ja kulttuureja
- hyödyntää itseään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä
- ottaa enenevässä määrin vastuuta omasta oppimisestaan
- arvioi itseään kielenoppijana ja asettamaan tavoitteita opiskelulle
- arvioi itselleen asettamiensa tavoitteiden toteutumista
- käyttää monipuolisesti erilaisia kieltenopiskelutaitoja ja käyttää itselleen sopivia opiskelutapoja ja -välineitä
- ilmaisee itseään rohkeasti ruotsiksi, suullisesti ja kirjallisesti, erilaisissa tilanteissa
- opettelee selviytymään omalla kielitaidollaan monipuolisissa tilanteissa erilaisia viestintästrategioita käyttäen
- käyttää ruotsin kielelle ja kohdekulttuurille ominaisia viestintätapoja
- etsii ja analysoi tietoa ja luo löytämänsä tiedon pohjalta oman tuotoksen ruotsiksi
- tuottaa erilaisia yksinkertaisia tekstejä ruotsiksi

Sisällöt

- Pohjoismaat ja niiden kielet ja kulttuuri
- monipuoliset kieltenopiskelutaidot ja niiden hyödyntäminen
- viestintätilanteissa tarvittavan ja nuoren elämään liittyvän sanaston laajentaminen ja syventäminen
- nuoren elämään liittyvät ja nuorta kiinnostava aiheet

- erilaisten viestintätilanteiden ja kohteliaan kielenkäytön monipuolinen harjoittelu
- viestintätilanteissa tarvittavien rakenteiden syventäminen (esim. verbioppi, substantiivien ja adjektiivien taivutus, pronominit, prepositiot, sanajärjestys)
- oman tuottamisen ja soveltamisen harjoittelu ja omien viestintätilanteiden luominen
- erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen eri viestintävälineiden kautta painottaen mahdollisuuksien mukaan autenttista materiaalia ja oppilaan omaa kiinnostusta
- mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisten teemojen käsittely ruotsin kielellä nuoren näkökulmasta

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan Pohjoismaita sekä niiden kieliä ja kulttuuria
- ymmärtää, että ruotsin kieli avaa mahdollisuuksia toimia myös muissa Pohjoismaissa
- huomaa missä ruotsin kieltä tarvitaan koulun ulkopuolella sekä peruskoulun jälkeen
- analysoi omaa osaamistaan ja arvioimaan sekä muuttamaan omaa toimintaansa suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin
- käyttää monipuolisesti erilaisia kieltenopiskelutaitoja ja käyttää itselleen sopivia opiskelutapoja ja -välineitä
- hyödyntää ja käyttää ruotsin kieltä rohkeasti ja monipuolisesti erilaisissa arjen tilanteissa ja ympäristöissä
- toimii vuorovaikutuksessa ruotsin kielellä sopivalla tavalla käyttäen kohdekielen viestinnällisiä keinoja
- etsii ja analysoi tietoa ruotsiksi ja kertoo siitä ruotsiksi suullisesti ja kirjallisesti

Sisällöt

- Pohjoismaat ja pohjoismaiset kielet ja kulttuurit, niiden erot ja yhtäläisyydet, pohjoismainen yhteistyö
- kieltenopiskelutaitojen monipuolinen soveltaminen

- nuorten elämään liittyvien aiheiden käsittely pohjoismaisen nuoren näkökulmasta, esimerkiksi työelämä (työharjoittelu), toisen asteen opinnot, yhteishaku, tulevaisuus
- sanaston laajentaminen käsiteltävien aihepiirien osalta
- aiemmin harjoiteltujen rakenteiden monipuolinen syventäminen ja soveltaminen
- keskeisten rakenteiden kertaus ja haastavampiin rakenteisiin tutustuminen (esim. epäsuora kysymys, s-passiivi)
- erilaisten viestintätilanteiden ja kohteliaan kielenkäytön monipuolinen harjoittelu
- oman tuottamisen ja soveltamisen harjoittelu ja omien viestintätilanteiden luominen
- erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen eri viestintävälineiden kautta painottaen mahdollisuuksien mukaan autenttista materiaalia ja oppilaan omaa kiinnostusta
- ajankohtaisten aiheiden käsittely monipuolisten tekstien avulla

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokat 1-2

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Oppimisympäristöistä pyritään tekemään mahdollisimman monipuolisia ja vaihtelevia. Niiden suunnittelussa otetaan mahdollisuuksien mukaan myös oppilaiden ajatukset ja kokemukset huomioon. Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään sekä todellisia että virtuaalisia ympäristöjä (esim. lähiseudun kansainvälisien kontaktien hyödyntäminen, kirje- ja keskustelukavereita lähikouluista).

Englannin opiskelu vuosiluokilla 1-2 toteutetaan kielisuihkuttelun periaatteiden mukaan. Työskentelytavoissa painotetaan suullisen kielitaidon kehittymistä, kuullun ymmärtämisen harjoittelua sekä mielenkiinnon herättämistä kieltenopiskelua kohtaan. Oppilaiden ikäkauden mukaisesti hyödynnetään toiminnallisia työskentelytapoja ja pyritään osallistamaan oppilaat työskentelytapojen ja oppimismateriaalien valinnassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

1.-2. luokalla oppimisen tukemisessa keskitytään uteliaisuuden synnyttämiseen ja motivaation ylläpitämiseen kielisuihkumaisen oppimisen ja opettamisen kautta; tietotekniikalla, sovelluksilla, leikeillä, lauluilla, loruilla ja peleillä on suuri rooli oppimisessa. Opettaja luo mallin kielenkäytölle (esim. ääntäminen) ja pyrkii tuomaan sopivan haastavaa materiaalia eritasoisille oppijoille. Ryhmissä pyritään huomioimaan erilaiset taitotasot ja kannustamaan oppilaita vertaisarviointiin ja -tukeen erilaisten pari- ja ryhmätyöskentelytapojen avulla.

Oppilaan oppimisen arviointi

Arvioinnissa pyritään kannustavaan ja rakentavaan palautteeseen, jolla vahvistetaan oppilaan kielellistä itsetuntoa ja innostusta kielenoppimiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Ensimmäisellä luokalla englannin opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelun taitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.

Toisella luokalla painotetaan englannin opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan paikalliseen ja joidenkin kohdekielisten maiden kulttuuriperintöön.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

Oppilaalle kehittyy kiinnostus ja myönteinen asenne kielenoppimiseen.

Oppilas harjoittelee suullisen kielitaidon perusteita.

Oppilas tutustuu joihinkin perussanastoihin ja -rakenteisiin.

Oppilas tutustuu englannin kielen äänteisiin sekä englannin ja suomen kielen äänne- ja intonaatioeroihin.

Oppilas opettelee toistamaan kohdekielisiä äänteitä, sanoja ja lauseita.

Oppilas opettelee tuottamaan yksinkertaisia lauseita kohdekielellä liittyen itseensä ja perheeseensä.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia sekä erilaisia oppimaan oppimisen taitoja.

Sisällöt

Joitakin oppilaan kiinnostuksen mukaan valittuja aihepiirejä (esim. perheenjäsenet, värit, numerot 1-10, lemmikit, aakkoset, koulutarvikkeet, luokkahuonefraasit, tervehdykset, kohteliaat fraasit, kehonosia).

Joitakin englannin perusrakenteita fraasien kautta (esim. be- ja have-verbien preesens, persoonapronominien perus- ja omistusmuotojen yksikkömuodot).

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Oppilas vahvistaa suullista kielitaitoaan ja kuullun ymmärtämisen taitojaan.

Oppilas vahvistaa ja laajentaa sanavarastoaan.

Oppilas opettelee tuottamaan yksinkertaisia lauseita kohdekielellä liittyen itseensä ja perheeseensä.

Oppilas osaa nimetä ja osoittaa kartalta joitakin englanninkielisiä maita.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia sekä erilaisia oppimaan oppimisen taitoja.

Sisällöt

Oppilas kertaa ja syventää 1. luokan sanastoa ja rakenteita fraasien avulla.

Laaja-alainen osaaminen

Kolmannella luokalla painotetaan englannin opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).
- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).
- Tutustutaan kielipeleihin ja oppimisympäristöihin erilaisten hakuteosten avulla.

Neljännellä luokalla englannin opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Monilukutaito (L4):

- Tutustutaan erilaisiin ikäkauteen sopiviin teksteihin ja opetellaan käyttämään erilaisia kielenoppimisen apuvälineitä.
- Etsitään lähiympäristöstä erilaisia tekstejä (esim. vieraskielisiä sanoja, kylttejä, kuvia, ääniä) ja opetellaan kertomaan niistä ja kuvailemaan niitä.
- Opetellaan tuottamaan erilaisia tekstejä (esim. sarjakuvan tekeminen).

Viidennellä luokalla englannin opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6):

- Opetellaan tiede- ja tietotekniikan perussanastoa ja erilaisissa tilanteissa toimimista.
- Tutustutaan englannin kielen rooliin koodaamisessa.
- Tutustutaan yrittäjyyshenkeen (esim. ajanhallinta, omat projektit, lähiympäristön yrityksiin tutustuminen).

Kuudennella luokalla painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7):

- Tuetaan oppilaita materiaalin etsimisessä, tuottamisessa ja valitsemisessa.
- Harjoitellaan itse- ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.

- Tutustutaan englannin kielen ja englanninkielisten kulttuurien historiaan, levinneisyyteen ja vaikutuksiin maailmassa (esim. englanti maailman valtakielenä).

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

Oppilas kertaa aiemmilla luokilla käsiteltyjä aiheita.

Oppilas ymmärtää erittäin lyhyitä, toistuvia, alkeellisia ja tuttuihin asioihin liittyviä kuultuja tekstejä (esim. käskyt, kiellot, tervehdykset) ja luetuista teksteistä hyvin vähän.

Oppilas pystyy vastaamaan lyhyesti helppoihin ja tuttuihin itseään koskeviin kysymyksiin.

Oppilas osaa kirjoittaa lyhyen viestin apuvälineitä käyttäen (esim. sarjakuva, tekstiviesti).

Oppilas osaa hyvin rajallisen perussanaston ja joitain yleisimpiä ulkoa opeteltuja ilmaisuja sekä ymmärtää sanajärjestyksen perusteita (tekijä+verbi).

Oppilas harjoittelee ääntämisen perusteita.

Oppilas osaa nimetä joitakin englanninkielisiä maita ja kertoa niistä suomeksi joitakin perustietoja.

Oppilas harjoittelee opiskelun apuvälineiden käyttöä (esim. sanastot, sanakirjat).

Oppilas tutustuu kohdekulttuurien tutuimpiin juhlapäiviin ja niihin liittyviin traditioihin.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia.

Oppilas opettelee erilaisia oppimaan oppimisen taitoja yhdessä toisiaan kannustaen.

Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- kulttuuritaustaansa ja ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta.

Oppilas tutustuu eri kieliä yhdistäviin ja erottaviin ominaisuuksiin.

Sisällöt

Joitakin aihepiirisanastoja ja viestinnässä keskeisiä fraaseja (esim. harrastukset, koulu- ja luokkahuonesanastoa, juhlapäiviä ja niihin liittyviä tapoja, yleisimpiä kansallisuussanoja, maita ja kieliä, kulkuvälineitä, kuukaudet, viikonpäivät, ruokailusanastoa).

Joitakin onnistuneelle viestinnässä keskeisiä rakenteita (esim. kysymyssanoja ja -lauseita, preesens ja yksikön kolmannen persoonan -s, yksikkö- ja monikkomuodot, artikkelit, adjektiiveja, ajan prepositioita, sääilmaisuja).

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas kertaa ja syventää aiemmilla vuosiluokilla opeteltuja taitoja ja tavoitteita.

Oppilas ymmärtää rajallisen määrän toistuvia, lyhyitä, tuttuihin asioihin ja kontekstiin liittyviä kuultuja tekstejä (esim. kehotukset, kysymykset).

Oppilas tunnistaa tuetusti yksinkertaisesta lyhytsanaisesta tekstistä yksittäisen tiedon ja ymmärtää muutaman sanan pituisia tekstejä (esim. kylttejä, nimiä).

Oppilas osaa viestiä lyhyesti ja tuetusti välittömistä tarpeistaan (esim. kertoa itsestään, esittää pyyntöjä ja kysymyksiä ja vastata niihin).

Oppilas harjoittelee edelleen ääntämisen perusteita.

Oppilas osaa rajallisen perussanaston ja joitain yleisimpiä tilannesidonnaisia ja ulkoa opeteltuja ilmaisuja sekä perusrakenteita (esim. tunnistaa yleisimpiä imperfektimuotoja).

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia.

Oppilas harjoittelee erilaisia oppimaan oppimisen taitoja.

Oppilas tiedostaa oman kieli- ja kulttuuritaustansa ja maailman kulttuurisen moninaisuuden.

Oppilas tunnistaa eri kielien välillä olevia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Sisällöt

Kerrataan ja syvennetään aiemmilla vuosiluokilla opeteltuja sisältöjä.

Erilaisia aihepiirisanastoja ja viestintätilanteita (esim. artikkelit, palvelutilanne, vaatesanastoa, ammatteja, kellonajat).

Tuttuja ja uusia viestinnässä keskeisiä rakenteita (esim. adjektiivien vertailua, yleisimpiä käskyjä, prepositioita, persoonapronominien perus- ja omistusmuodot, yleisimpiä luontosanoja, there is/there are, genetiivi -s).

Joitakin yleisimpiä säännöllisiä ja epäsäännöllisiä imperfektimuotoja (esim. be- ja have-verbien imperfektit).

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää yksinkertaisia ja henkilökohtaisiin asioihin liittyviä tilannesidonnaisia tekstejä (esim. kysymyksiä, jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja, säätiedotukset, kortit).

Oppilas osaa viestiä lyhyesti ja tuetusti erilaisissa arjen tilanteissa (esim. kertoa itsestään, esittää pyyntöjä ja kysymyksiä ja vastata niihin, yksinkertaisia palvelutilanteita, postikortin kirjoittaminen).

Oppilaan ääntäminen kehittyy edelleen ja kaikkein selkeimmät ääntämisvirheet alkavat poistua puheesta.

Oppilas osaa rajallisen perussanaston ja yleisimpiä tilannesidonnaisia ja ulkoa opeteltuja ilmaisuja sekä perusrakenteita (esim. lauserakenne).

Oppilas harjoittelee erilaisia oppimaan oppimisen keinoja sekä itse- ja vertaisarviointia.

Oppilas arvostaa omaa kulttuuritaustaansa sekä maailman kielten ja kulttuurien moninaisuutta.

Oppilas tunnistaa eri kielien välillä olevia yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.

Sisällöt

Erilaisia aihepiirisanastoja sekä viestinnässä keskeisiä fraaseja (esim. tiede- ja tietotekniikkasanastoa, tien neuvominen, palvelutilanne, luonto- ja ympäristösanastoa).

Tuttuja ja uusia viestinnässä keskeisiä fraaseja (esim. kestomuodot, yleisimmät säännölliset ja epäsäännölliset imperfektimuodot, persoonapronominien objektimuodot, prepositiot).

Erilaisia viestintästrategioita (esim. kiertoilmaisut, apuvälineiden käyttö, eleet ja ilmeet).

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää toistavaa, selkeää ja yksinkertaista puhetta ja pystyy seuraamaan lyhyttä ja yksinkertaista keskustelua itselleen tutuista ja tärkeistä aiheista (esim. ohjeet, kuulutukset).

Oppilas ymmärtää yksinkertaisia ja arkisia tekstejä (esim. yksinkertaiset käyttöohjeet, pienet uutiset) sekä ymmärtää tuetusti pidemmästä tekstistä pääkohtia.

Oppilas osaa kuvailla melko sujuvasti lähipiiriään ja selviää tavallisimmista arjen tilanteista (esim. palvelutilanteita, yksinkertaiset sosiaaliset kohtaamiset) ja harjoittelee vuorovaikutusta aihepiiriltään erilaisissa tilanteissa.

Oppilas osaa perussanastoa sekä monia keskeisiä rakenteita (esim. sanajärjestys, eri aikamuotoja).

Oppilaan puhuminen kehittyy sujuvammaksi ja hänen ääntämisensä kehittyy ja selkenee, vaikka vieras korostus edelleen kuuluvaa ja virheitä voi tulla.

Oppilas pyrkii jatkamaan rohkeasti viestintätilannetta erilaisia keinoja käyttäen.

Oppilas pystyy tuottamaan luettelonomaisia, lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä (esim. henkilökohtaiset kirjeet ja lappuset, luettelomaiset kuvaukset ja omat suunnitelmat).

Oppilas ymmärtää monenlaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisia menetelmiä käyttäen.

Oppilas ymmärtää, että kielillä on yhteisiä piirteitä (esim. rakenteissa).

Oppilas harjoittelee edelleen itse- ja vertaisarvioinnin harjoittelua sekä rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

Oppilas harjoittelee oppimaan oppimisen taitoja.

Sisällöt

Suullinen esitys (esim. puhe, dialogin, pienet tutkimukset tai esitelmä).

Erilaisia tuttuja ja uusia aihepiirisanastoja sekä viestinnälle keskeisiä fraaseja (esim. kansallisuudet, kielet, maat, asuminen ja asumismuodot, kaupunkisanastoa, ympäristö ja ekologisuus).

Tuttuja ja joitakin uusia viestinnässä keskeisiä rakenteita (esim. sanajärjestys, preesens ja imperfekti, adverbeja, kestomuodot, syvennetään prepositio-osaamista, genetiivin 's).

Oppilas opettelee tunnistamaan ja harjoittelee uusia rakenteita (esim. perfekti, futuuri, genetiivin of-rakenne).

Laaja-alainen osaaminen

Seitsemännellä luokalla englannin opetuksessa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Monilukutaito (L4):

- Vahvistetaan alakoulussa harjoiteltuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).
- Tutustutaan erilaisiin teksteihin ja opetellaan tuottamaan niitä itse (esim. erilaisiin medioiden tutustuminen ja niiden käyttö).

Kahdeksannen luokan englannin opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueista Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tekstin tuottamista erilaisia tieto-ja viestintäteknologisia menetelmiä käyttäen (esim. tekstinkäsittelyohjelmat, lyhyt animaatio) ja tekstien analysointia (esim. elokuvien juonitiivistelmät ja analysointi).
- Harjoitellaan vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).

Yhdeksännen luokan englannin opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) ja Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7):

- Harjoitellaan erilaisten jatko-opinto- ja työelämään liittyvien tekstien tuottamista (esim. cv, TET-raportti).
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).

- Tutustutaan ja harjoitellaan erilaisia yhteiskunnassa vaikuttamisen keinoja (esim. mielipiteen ilmaisu, tulevaisuuden suunnitelmat, yhteiskunnan jäsenenä toimiminen, ympäristötoiminta).

- Kansalaiskasvatus (esim. tutustuminen englanninkielisiin päiväkoteihin).

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas kertaa alakoulussa opittuja asioita ja taitoja.

Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja toistavaa puhetta ja pystyy seuraamaan normaalinopeudella ja selkeästi puhuttua keskustelua hänelle tutuista aiheista.

Oppilas tutustuu joihinkin englanninkielisiin maihin.

Oppilas harjoittelee joitakin idiomeja.

Oppilas pystyy lyhyeen keskusteluun itselleen tutuista ja läheisistä aiheista (esim. kertomaan itsestään ja lähipiiristään).

Oppilaan ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka korostuksen voi kuulla ja ääntämisvirheitä voi esiintyä.

Oppilas pystyy tuottamaan lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä (esim. muistilapun, kortin, kirjeen ja tekstiviestin)

Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia lyhyistä teksteistä (esim. mainos, kirje, ruokalista, pikku-uutinen).

Oppilas opettelee antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta.

Oppilas harjoittelee erilaisia oppimaan oppimisen taitoja.

Sisällöt

Lyhyt suullinen tuotos (esim. palvelutilanne, itsestään kertominen).

Englannin kielisiä maita.

Oppimaan oppimisen taitoja (esim. sanan merkityksen päättely kontekstista, kiertoilmaisut, apuvälineiden käyttö).

Itse- ja vertaisarviointitapoja (esim. sanakokeiden tarkistaminen ja palautteen antaminen).

Erilaisia aihepiirisanastoja ja viestinnässä keskeisiä fraaseja (esim. lähipiiri, tunteet, terveys ja hyvinvointi, harrastukset ja pelit, musiikki, oma tulevaisuus, matkustaminen ja kulkuvälineet).

Erilaisia viestinnässä keskeisiä fraaseja rakenteita (esim. aikamuodot, kestomuodot, genetiivit, adjektiivit ja niiden vertailu, adverbit ja niiden vertailu, adjektiiviset ja itsenäiset omistuspronominit).

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas osaa joitakin oppimaan oppimisen taitoja.

Oppilas pystyy seuraamaan ja ymmärtää normaalinopeuksista ja selkeää puhetta, joka käsittelee itselle tuttuja aiheita.

Oppilas ymmärtää pääkohdat yksinkertaisesta ja selkeästä asiatekstistä (esim. elokuvat, tv-ohjelmat, uutiset, käyttöohjeet).

Oppilas ymmärtää ja osaa tuottaa joitakin idiomeja.

Oppilas osaa kertoa tutuista ja arkisista asioista ja pystyy osallistumaan tuetusti pidempään keskusteluun tutuista aiheista.

Oppilaan ääntäminen kehittyy edelleen ja on jo ymmärrettävää, vaikka korostuksen voi kuulla ja joitakin ääntämisvirheitä voi esiintyä, mutta ne eivät haittaa ymmärtämistä.

Oppilas pystyy tuottamaan lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä nykyisistä ja menneistä tapahtumista (esim. sähköpostit, tekstiviestit, muistilaput).

Oppilas harjoittelee tekstin sidosteisuutta.

Oppilas pystyy lukemaan erilaisia ja erimittaisia tekstejä tutuista aiheista (esim. lukujärjestys, taulukot, kalenterit, keittokirjat) ja tavoittamaan tekstin pääasioita.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia sekä rakentavan palautteen antamista.

Sisällöt

Lyhyt suullinen ja kirjallinen tuotos (esim. esitelmä, puhe, dialogi, päiväkirja, tarina, kirje).

Synonyymeja ja kiertoilmauksia.

Englanninkielisiä maita.

Erilaisia aihepiirejä ja viestinnässä keskeisiä fraaseja (esim. elokuvat, huumori, historia, ympäristö, tekniikka ja tulevaisuus).

Tuttuja ja uusia viestinnässä keskeisiä rakenteita (esim. sanajärjestys (SPOTPA), relatiivipronominit, imperatiivi, 1. konditionaali, liitekysymykset, muita viestinnässä tarvittavia rakenteita).

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas tutustuu ohjatusti erilaisiin tekstinäytteisiin.

Oppilas ymmärtää pääajatukset ja tärkeimpiä yksityiskohtia omaan elämään liittyvistä toistuvista aiheista ja asiateksteistä (esim. koulutus, työelämä, vapaa-aika, ekologisuus).

Oppilas ymmärtää ja osaa tuottaa joitakin idiomeja.

Oppilas osaa kertoa tutuista ja arkisista asioista jo joitakin yksityiskohtia, selviytyy arkitilanteista ja pystyy pitämään yllä pidempää keskustelua.

Oppilaan ääntäminen selvästi ymmärrettävää, vaikka korostuksen voi kuulla ja joitakin ääntämisvirheitä voi esiintyä.

Oppilas pystyy tuottamaan ymmärrettävää ja yhä yksityiskohtaisempaa ja sidosteisempaa tekstiä tutuista, todellisista ja kuvitteellisista tapahtumista (esim. hakemukset, tulevaisuuden suunnitelmat, oma historia).

Oppilas osaa käyttää monipuolisia ja erilaisia rakenteita sekä laajaa arkisanastoa erilaisissa teksteissä.

Oppilas pystyy lukemaan erilaisia ja erimittaisia tekstejä tutuista aiheista (esim. lukujärjestys, taulukot, kalenterit, keittokirjat) ja tavoittamaan tekstin pääasioita, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Oppilas hallitsee erilaisia oppimaan oppimisen taitoja.

Oppilas osaa itse- ja vertaisarviointitaitoja.

Sisällöt

Erilaisia tekstilajeja.

Suullinen ja kirjallinen tuotos.

Englanninkielisiä maita sekä englannin kieli lingua franca -kielenä

Erilaisia sanastoja sekä viestinnässä keskeisiä fraaseja (esim. tiede ja taide, ekologisuus, TET- ja työsanasto, tulevaisuus, ihmissuhteet, maailma).

Tuttuja ja uusia viestinnässä keskeisiä rakenteita (esim. aikamuodot, passiivi, konditionaalit, adverbit ja niiden korvaavat muodot).

ESPANJA, A2-OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas

- oppii nauttimaan uuden kielen opiskelusta ja oman maailmankuvan laajenemisesta (S1, T1)
- oppii huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä (S2, T6)
- harjoittelee erilaisia, systemaattisia kielenopiskelutaitoja (S2, T6) (esim. sanojen opiskelu, kokeisiin luku, päättely ja ongelmanratkaisutaitoja, vieraiden sanojen merkityksen arvaaminen kontekstista, myös itsenäiset tavat)
- luo positiivista opiskeluympäristöä itselleen ja muille (S2, T5)
- oppii kommunikoimaan yksinkertaisia viestejä suullisesti ja kirjallisesti espanjan kielen alkeita käyttäen ja ymmärtämään yksinkertaisia lauseita käsitellyistä asioista (S3, T7, T11)
- harjoittelee tunnistamaan eri kielten samankaltaisuuksia ja eroja (esim. lainasanat) (S1, T1, T3)
- oppii tunnistamaan espanjankielisiä maita ja tutustuu joihinkin niistä (S1, T2)
- harjoittelee etsimään itse espanjankielistä oppimateriaalia, jota voi käyttää oman osaamisen kehittämiseen (S1, T4)
- harjoittelee espanjan ääntämisen perusteita, joita syvennetään seuraavien vuosien aikana sekä oppii espanjan aakkoset ja foneettiset aakkoset, joita käytetään ääntämisen apuna (S3, T11)
- aloittaa kokoamaan kieliportfoliota, jonka täydentämistä jatkaa koko opiskelunsa ajan

Sisällöt

- tervehtiminen eri vuorokauden aikoina
- itsestä, läheisistä ja tärkeistä asioista kertominen
- yksinkertaiset kellonajat (tasan ja puoli)
- sanastoa: esim. värit, vaatteet, eläimet, harrastukset, perheenjäsenet, numerot 0-20 tärkeimpiä verbejä ja adjektiiveja
- artikkelit, epämääräinen ja tutustuminen määräiseen
- substantiivien sukuun tutustuminen
- Peruskysymykset ja tärkeimmät kysymyssanat
- Joitain prepositioita
- Tutustuminen deminutiiveihin yleisimmissä erisnimissä
- monikon muodostaminen ja sen merkitys
- olla-verbien preesens (ser, Estar, hay)
- -or, -ar ja -ir-verbeihin tutustuminen ja niiden taivutusparadigma preesensissä
- gustar-verbin ominaisuuksiin tutustuminen
- Persoonapronominit, omistusmuodot
- ääntäminen

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilas

- kertaa ja syventää neljännellä luokalla opittuja kieli- ja opiskelutaitoja, sanaston ja kieliopin osaamista
- tutustuu uusiin espanjankielisiin maihin, niiden kulttuureihin ja tunnettuihin henkilöihin (S1, T2)
- oppii kehittämään kieltenoppimistaitojaan ja arvioimaan omaa ja muiden kielitaitoja ja kehittämiskohteita (S2, T6)
- oppii työskentelemään vaativuudeltaan eri tasoisten tekstien kanssa ja harjoittelee erilaisia ymmärtämisstrategioita (S3, T10)
- harjoittelee tuottamaan lyhyitä kirjallisia ja suullisia tekstejä erilaisissa, itseen tai lähipiiriin liittyvissä yksinkertaisissa tilanteissa (S3, T11)
- harjoittelee erilaisia viestintästrategioita ja keskustelun ylläpitämistapoja (S2, T7, T8, T9)
- jatkaa kieliportfolionsa kokoamista, johon kokoaa pieniä espanjankielisiä tuotoksia erilaisista aiheista

Sisällöt

- itsestä, läheisistä ja tärkeistä asioista kertominen
- sanastoa: esim. koulu, harrastukset, ostostilanne, ruoat, tietotekniikka, maita, kieliä, kansalaisuuksia

- kellonajat (yli, vaille, sekä tasan ja puoli kertausta) ja päivämäärät, kuukaudet, vuodenaikojen nimet
- järjestysluvut 1.-10., sekä numerot 21-100
- määräiset artikkelit
- yhdyssanojen muodostaminen
- verbejä, adjektiiveja sekä niiden suku ja taivutus yksikössä ja monikossa
- demonstratiivi- ja possessiivipronominit, refleksiivipronominit
- yleisimpiä refleksiiviverbejä
- kysymyssanoja ja suorat kysymyslauseet
- kohtelias kielenkäyttö teitittelyn kautta
- ser- ja estar-verbien erot
- voy a – futuuri
- kestopreesens + partisiippi
- lauseiden sitominen y-sanalla

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas

- kertaa ja syventää neljännellä ja viidennellä luokilla opittuja kieli- ja opiskelutaitoja, sanaston ja kieliopin osaamista
- tutustuu uusiin espanjankielisiin maihin, niiden kulttuureihin ja tunnettuihin henkilöihin (S1, T2)
- oppii kehittämään kieltenoppimistaitojaan ja arvioimaan omaa ja muiden kielitaitoja ja kehittämiskohteita (S2, T6)
- oppii työskentelemään vaativuudeltaan eri tasoisten tekstien kanssa ja harjoittelee erilaisia ymmärtämisstrategioita (S3, T10)
- harjoittelee tuottamaan lyhyitä kirjallisia ja suullisia tekstejä erilaisissa, itseen tai lähipiiriin liittyvissä yksinkertaisissa tilanteissa (S3, T11)
- harjoittelee erilaisia viestintästrategioita ja keskustelun ylläpitämistapoja (S2, T7, T8, T9)
- jatkaa kieliportfolionsa kokoamista, johon kokoaa pieniä espanjankielisiä tuotoksia erilaisista aiheista

Sisällöt

- sanastoa: esim. perhe, luonto, talo, ostokset, koulu, kaupunki, harrastukset, kielet, numerot, henkilökohtaisia tavaroita
- ääntämiserot suomessa ja espanjassa
- sanapainon muuttuminen monikossa (aguda)
- persoonapronominit, painottomat ja painolliset
- demonstratiivipronominit: este, eso, aquel
- relatiivilauseita: esim. que, pero, porque
- indefiniittipronominit
- adjektiivit ja niiden taivutus, vertailu sekä paikka fraasissa
- adverbit ja niiden muodostaminen
- lauseiden yksinkertainen sidostaminen
- yleisimpiä poikkeuksia substantiivien suvuissa
- artikkelin yhdistäminen a ja de sanoihin
- tutustuminen preteritiin ja imperfektiin ja niiden eroihin
- imperatiivi
- sanajärjestys

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas

- kertaa ja syventää vuosiluokilla 4-6opittuja kieli- ja opiskelutaitoja, sanaston ja kieliopin osaamista
- tutustuu syvällisesti yhteen espanjankieliseen maahan, sen kulttuuriin ja ominaisuuksiin (S1, T2)
- oppii kehittämään kieltenoppimistaitojaan ja arvioimaan omaa ja muiden kielitaitoja ja kehittämiskohteita (S2, T4)
- oppii työskentelemään vaativuudeltaan eritasoisten tekstien kanssa ja harjoittelee erilaisia ymmärtämisstrategioita (S3, T6, T7)
- harjoittelee tuottamaan erilaisia kirjallisia ja suullisia tekstejä, itseen tai lähipiiriin liittyvissä tilanteissa (S2, T5, S3, T10)
- harjoittelee erilaisissa tilanteissa selviämistä, asiointia, toimivia viestintästrategioita ja keskustelun ylläpitämistapoja (S2, T6, T7, T8, T9)
- jatkaa kieliportfolionsa kokoamista, johon kokoaa pieniä espanjankielisiä tuotoksia erilaisista aiheista
- harjoittelee eri kielten ominaisuuksien vertailua ja opettelee käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena (S1, T3)
- harjoittelee tiedonhakua espanjaksi (S1, T2)

Sisällöt

- edellisten vuosien asioiden syventäminen ja kertaus
- sanastoa syvemmin: esim. perhe, ystävät, lemmikit, koulu, vapaa-aika, harrastukset, lähiympäristö
- asiointi erilaisissa tilanteissa (esim. ostokset, ruoan tilaaminen)
- preesensin, kestomuotojen, imperfektin ja preteritin kertaus ja jälkimmäisten syventäminen, perfekti ja pluskvamperfekti
- pronominit
- yksikkö ja monikko ja artikkelit
- genetiivi ja yhdyssanat
- neutriartikkeli lo
- relatiivipronominit ja relatiivilauseet

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas

- kertaa ja syventää aiempina vuosina opittuja kieli- ja opiskelutaitoja, sanaston ja kieliopin osaamista
- tutustuu syvällisesti toiseen espanjankieliseen maahan, sen kulttuuriin ja ominaisuuksiin (S1, T2)
- oppii kehittämään kieltenoppimistaitojaan ja arvioimaan omaa ja muiden kielitaitoja ja kehittämiskohteita (S2, T4)
- oppii työskentelemään vaativuudeltaan eritasoisten tekstien kanssa ja harjoittelee erilaisia ymmärtämisstrategioita (S3, T6, T7)
- harjoittelee tuottamaan erilaisia kirjallisia ja suullisia tekstejä, itseen tai lähipiiriin liittyvissä tilanteissa ja ilmaisemaan oman mielipiteensä (S2, T5, S3, T10)
- harjoittelee erilaisissa tilanteissa selviämistä, asiointia, toimivia viestintästrategioita ja keskustelun ylläpitämistapoja (S2, T6, T7, T8, T9)
- jatkaa kieliportfolionsa kokoamista, johon kokoaa pieniä espanjankielisiä tuotoksia erilaisista aiheista
- harjoittelee eri kielten ominaisuuksien vertailua ja opettelee käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena (S1, T3)
- harjoittelee tiedonhakua espanjaksi (S1, T2)

Sisällöt

- aiempien asioiden kertausta ja syventäminen
- sanastoa syvemmin: esim. ympäröivä maailma, matkustaminen, kestävä kehitys, vapaa-aika ja harrastukset, terveys ja hyvinvointi, viestiminen
- subjunktiiviin tutustuminen
- aikamuotojen kertausta
- imperfektin ja preteritin vahvistaminen
- passiivi
- konditionaaleja ja ehtolauseita

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas

- kertaa ja syventää aiempina vuosina opittuja kieli- ja opiskelutaitoja, sanaston ja kieliopin osaamista
- oppii kertomaan menneestä, nykyhetkestä ja tulevasta käyttäen monipuolisia rakenteita (S3, T10)
- tutustuu syvällisesti toiseen espanjankieliseen maahan, sen kulttuuriin ja ominaisuuksiin (S1, T2)
- oppii kehittämään kieltenoppimistaitojaan ja arvioimaan omaa ja muiden kielitaitoja ja kehittämiskohteita (S2, T4)
- oppii työskentelemään vaativuudeltaan eritasoisten tekstien kanssa ja harjoittelee erilaisia ymmärtämisstrategioita (S3, T6, T7)
- harjoittelee tuottamaan erilaisia kirjallisia ja suullisia tekstejä, itseen tai lähipiiriin liittyvissä tilanteissa ja ilmaisemaan oman mielipiteensä (S2, T5, S3, T10)
- harjoittelee erilaisissa tilanteissa selviämistä, asiointia, toimivia viestintästrategioita ja keskustelun ylläpitämistapoja (S2, T6, T7, T8, T9)
- kokoaa portfolionsa valmiiksi
- harjoittelee eri kielten ominaisuuksien vertailua ja opettelee käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena (S1, T3)
- harjoittelee tiedonhakua espanjaksi (S1, T2)

Sisällöt

- sanastoja: esim. asuminen, vapaa-aika, opiskelu ja työ, tulevaisuuden suunnitelmat, elinkeinot, terveys, ihmissuhteet, tunne-elämä, historia, kulttuuri, taide
- oppilaita kiinnostavien aihepiirien syvällinen tutkiminen (esim. urheilu, musiikki, teatteri, kirjallisuus, elokuva), esim. kirjoitelman tai pienimuotoisen tutkielman teko portfolioon
- epäsuora esitys
- passiivi
- infinitiivi
- subjunktiivin syventäminen, sen eri aikamuodot, yleisimpien käyttötarkoitusten tunteminen
- ääntämisen harjoittelua mahdollisimman autenttisissa tilanteissa

RANSKAN KIELI, A2 -OPPIMÄÄRÄ

Laaja-alainen osaaminen

Neljännellä luokalla A2-kielten opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Uuden opiskeluryhmän syntyessä panostetaan ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä positiivisen opiskeluympäristön luomiseen.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelutaitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.

Viidennellä luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan paikalliseen ja joidenkin kohdekielisten maiden kulttuuriperintöön.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.
- Panostetaan kielen ääntämisen harjoitteluun.

Kuudennella luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).
- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).
- Tutustutaan kielenoppimispeleihin ja oppimisympäristöihin.

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas saa kannustavia oppimiskokemuksia.

Oppilaan itsetunto kielen oppijana vahvistuu huomion kiinnittyessä jo opittuun, eikä siihen, mitä ei vielä osata.

Oppilas harjoittelee mahdollisimman autenttisia viestintätilanteita.

Oppilas tutustuu ja harjoittelee systemaattisesti ranskan kielen ääntämistä.

Oppilas tunnistaa eri kielten samankaltaisuuksia.

Oppilas oppii kertomaan itsestään perusasiat, tervehtimään ja tekemään yksinkertaisia kysymyksiä.

Oppilas tutustuu ranskalaisen kulttuurin olennaisimpiin piirteisiin.

Oppilas oppii nimeämään joitakin ranskankielisiä maita.

Oppilas ymmärtää yksinkertaista, selkeää puhetta opetuksessa käsitellyistä aiheista.

Oppilas oppii kommunikoimaan kulttuurille ominaisella tavalla.

Oppilaan kulttuuritietoisuus kasvaa.

Oppilas oppii kielelle ominaisia kielenopiskelutaitoja.

Sisällöt

Aihepiirit:

- oma itse, koulu, koti ja perhe
- harrastukset
- värit
- vaatteet
- eläimet

Rakenteet:

- artikkelit
- joitakin prepositioita
- tutustutaan er-verbien yksikön preesensiin
- kieltomuodoista ne...pas
- monikkoon tutustuminen
- viestinnän kannalta olennaisimmat pronominit
- numerot 0-20

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilas kertaa ja syventää neljännellä luokalla opittuja taitoja.

Oppilaan kielenopiskelutaidot karttuvat ja hän toimii yhä itseohjautuvammin.

Oppilas ylläpitää opiskelumotivaatiotaan ja ymmärtää kielenopiskelun hyödyt.

Oppilas tutustuu Ranskan nähtävyyksiin, juhlapäiviin ja kulttuuriin.

Oppilas tutustuu Ranskan monipuolisuuteen maana.

Oppilas tutustuu ranskankieliseen materiaaliin (esim. lehtiin, kirjoihin, sarjakuviin, televisioon, videoklippeihin ja internetiin).

Oppilas harjoittelee erilaisten sanakirjojen käyttöä.

Oppilas tekee pieniä omia tuotoksia ranskaksi.

Oppilas harjoittelee kuullun ymmärtämistä arkielämän tilanteista.

Oppilas oppii eri kielten rakenteiden yhteneväisyyksistä ja eroavaisuuksista.

Sisällöt

Aihepiirit:

- asuminen
- kellonajat
- matkustaminen, maat ja kielet
- kuukaudet, vuodenajat, sää
- ruokia ja juomia
- Ranska

Rakenteet:

- avoir, être ja aihepiirien kannalta olennaisimmat epäsäännölliset verbit
- verbien preesenstaivutusta kaikissa persoonissa
- il y a –rakenne
- genetiiviin tutustuminen
- tutustutaan adjektiivin taipumiseen ja paikkaan
- Lukusanat 20-1000

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas syventää 4. ja 5. luokka-asteella opittuja tietoja ja taitoja.

Oppilas itsenäistyy opinnoissaan ja kykenee erilaisin viestintästrategioin saamaan viestinsä perille tutuissa viestintätilanteissa.

Oppilas harjoittelee kirjallista viestintää (esim. sähköpostit, aineet, ryhmissä kirjoitetut lyhyet tarinat) oppilaan omien kiinnostuksen kohteiden kautta.

Oppilas tuntee itselleen sopivimmat kielenopiskelutavat.

Oppilas tutustuu ranskankielisiin maihin ja kulttuurin merkkihenkilöihin.

Oppilas hallitsee arjen ja lähiympäristön perussanastoa ja on tietoinen kyvystään selvitä viestintätilanteista (kannustava opetus).

Oppilas on tietoinen suomen ja ranskan välisistä äänne-eroista ja on harjoitellut ääntämistä ja intonaatiota sekä tutustunut foneettisiin aakkosiin.

Oppilas tuntee kohdekulttuurin kohteliaisuussääntöjä ja pyrkii vuorovaikutustilanteessa käyttämään niitä.

Sisällöt

Aihepiirit:

- kehonosat ja voinnista kertominen
- Suomesta kertominen
- frankofonia
- luontosanastoa
- tien neuvominen

Rakenteet:

- passé composé tunnistamistasolla
- adjektiivien käytön syventäminen
- artikkelien käytön syventäminen
- viestinnän kannalta muutamia tarpeellisia konjunktioita ja prepositioita
- lähifutuuri
- käskymuotoja
- omistuspronominit kokonaisuudessaan
- painollisia pronomineja
- partitiivi

Laaja-alainen osaaminen

Seitsemännellä luokalla A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Monilukutaito (L4).

- Vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).
- Tutustutaan erilaisiin teksteihin ja opetellaan tuottamaan niitä itse kykyjen mukaan (esim. erilaisiin medioihin tutustuminen ja niiden käyttö).

Kahdeksannen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5).

- Harjoitellaan tiedonhakua ja tekstin tuottamista erilaisia tvt-menetelmiä käyttäen (esim. tekstinkäsittelyohjelmat, lyhyt animaatio) ja tekstien analysointia (esim. elokuvien juonitiivistelmät ja analysointi).
- Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).

Yhdeksännen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) ja Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

- Harjoitellaan erilaisten jatko-opinto- ja työelämään liittyvien tekstien tuottamista.
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).
- Tutustutaan ja harjoitellaan erilaisia yhteiskunnassa vaikuttamisen keinoja (esim. mielipiteen ilmaisu, tulevaisuuden suunnitelmat, yhteiskunnan jäsenenä toimiminen, ympäristötoiminta).

- Tutustutaan yrittäjyyshenkeen (esim. ajanhallinta, omat projektit, lähiympäristön yrityksiin tutustuminen).

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas kertaa perusteellisesti vuosiluokilla 4-6 opittuja asioita.

Oppilas kertaa ja laajentaa foneettisten aakkosten osaamista ääntämisen opetuksessa.

Oppilas osaa tarkastella omaa kielenopiskeluaan, asettaa tavoitteita ja löytää itselle sopivia ja motivoivia työskentelytapoja.

Oppilas harjoittelee kohdekielistä tiedonhakua ja kirjallisen oppimateriaalin ulkopuolisten lähteiden hyödyntämistä kriittisesti (erilaisten sanakirjojen käyttö osaksi oppilaan työskentelyä).

Oppilas tottuu käyttämään omaa päättelykykyään puuttuvan kielitaidon korvaamiseksi (erilaiset kommunikaatiostrategiat ja kiertoilmaisut).

Oppilas käyttää autenttista aineistoa kielenopiskelussaan yhä enemmän (esim. sovellukset, tv, musiikki, lehdet, kirjat).

Oppilas tutustuu ranskalaiseen kulttuuriin.

Oppilas selviytyy arkipäivän puhetilanteista ja palvelutilanteista opittujen viestintästrategioiden ja kulttuurituntemuksensa avulla.

Oppilas pyrkii viestimään kohdekulttuurille ominaisella tavalla.

Oppilas osaa viestiä tutuista aiheista ja tilanteista ranskaksi.

Oppilas oppii tunnistamaan eri kielten välisiä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Sisällöt

Aihepiirit:

- arki (koulu, koti ja harrastukset), vapaa-aika ja nuorisokulttuuri
- matkailu ja lipun ostaminen
- asiointi (esim. ravintola, kauppa, kahvila)
- lähiympäristöstä kertominen
- Ranskan kulttuuri (esim. juhlapäivät, ruoka)

Rakenteet:

- aiemmin opittujen rakenteiden kertaus
- epäsäännöllisten verbien taivutusta
- passé composé avoir-apuverbillä

- refleksiiviverbit preesensissä
- demonstratiivipronominit
- määrän ilmaiseminen
- kysyminen
- kieltosanat

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas syventää ja kertaa 7. vuosiluokalla opittuja tietoja ja taitoja.

Oppilas laajentaa sanavarastoaan.

Oppilas tutustuu ajankohtaisiin tapahtumiin median kautta.

Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ranskaksi yksinkertaisin ilmaisuin.

Oppilas osaa tuottaa lyhyitä tekstejä käsitellyistä aiheista.

Oppilas osaa kertoa menneistä tapahtumista.

Oppilas oppii hahmottamaan ranskan kielen ja kulttuurin asemaa maailmassa.

Oppilas oppii arvostamaan omaa ranskan kielen ja kulttuurin tuntemustaan.

Vertaisopettaminen ja -arviointi tulevat osaksi oppilaan työskentelyrutiineja.

Oppilas osallistuu tuntityöskentelyyn kannustavassa hengessä.

Oppilas tuntee omat vahvuutensa kielenopiskelijana ja tuntee itsensä oppijana.

Sisällöt

Aihepiirit:

- aiemmin käsiteltyjen aihepiirien syventäminen
- lisää arkielämän ja vapaa-ajan tilanteita
- ranska maailmankielenä

Rakenteet:

- objektipronomineja
- passé composén käytön syventäminen
- adjektiivien vertailua
- käskymuotoja

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas syventää ja kertaa 7. ja 8. vuosiluokalla opittuja tietoja ja taitoja.

Oppilas pystyy toimimaan jokapäiväisissä tilanteissa ranskaksi.

Oppilas osaa ilmaista ranskaksi menneitä, nykyisiä ja tulevia tapahtumia.

Oppilaalla on melko laaja sanavarasto ja tuntee kohdekielen fraaseja.

Oppilas osaa soveltaa ääntämisen sääntöjä.

Oppilas tuntee kohdekulttuurin kohteliaisuussäännöt ja osaa toimia niiden mukaisesti.

Oppilas kompensoi kehittyvää kielitaitoaan täytesanoin, fraasein ja kiertoilmaisuin.

Oppilas osaa asettaa oppimiselle realistisia tavoitteita ja pyrkii niitä kohti.

Oppilas tuntee kielten välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä.

Oppilas tuntee kohdekielistä kulttuuria.

Sisällöt

Aihepiirit:

- ympäristö
- opiskelu, työ ja tulevaisuus
- monikulttuurisuus

Rakenteet:

- relatiivipronomineja
- menneestä kertomisen syventäminen
- kysymysten muodostaminen

RANSKAN KIELI, B2 -OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla B2-kielten opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1):

- Vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla harjoiteltuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan kohdekielisten maiden kulttuuriin.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).
- Panostetaan kielen ääntämisen harjoitteluun.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Uuden opiskeluryhmän syntyessä panostetaan ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä positiivisen opiskeluympäristön luomiseen.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelutaitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).
- Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).
-

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).
- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).
- Tutustutaan kielenoppimispeleihin ja oppimisympäristöihin.

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas tutustuu Ranskaan ja ranskankielisiin maihin ja kulttuureihin.

Oppilas tutustuu ranskan ja suomen kielen ääntämisen eroihin.

Oppilas saa elämyksiä ranskan kielen parissa.

Oppilas oppii perussanastoa ja mahdollisesti kiinnostuksensa mukaista lisäsanastoa.

Oppilas hyödyntää tietämystään muista kielistä.

Oppilas oppii ylläpitämään saavutettua kielitaitoa vapaa-ajalla.

Oppilas tutustuu erilaisiin tapoihin opiskella kieltä, oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja monipuolistuu oppijana.

Oppilas tutustuu arkipäivän puhe- ja palvelutilanteisiin ja selviytyy niistä ranskaksi opettajan tuella.

Oppilas opettelee sanakirjan ja nettisanakirjojen käyttöä ja kohdekielistä tiedonhakua.

Sisällöt

Aihepiirit:

- perusviestintätilanteet (esim. tervehtiminen, esittäytyminen, itsestä kertominen)
- arkipäivän sanasto (esim. numerot, kellonajat, viikonpäivät, kuukaudet, vaatteet, värit)
- koulu, perhe, asuminen ja harrastaminen
- asiointi (esim. kauppa, ravintola)
- reitin neuvominen
- Ranska

Rakenteet:

- artikkeleita
- viestintätilanteiden kannalta tärkeimmät pronominit
- preesens
- kieltomuoto

- il y a –rakenne
- prepositioita
- tutustutaan adjektiiveihin
- intonaatiokysymykset

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas kertaa ja syventää kahdeksannen luokan sisältöjä.

Oppilas tutustuu autenttiseen aineistoon (esim. sovellukset, televisio, musiikki, lehdet ja kirjat).

Oppilas pyrkii viestimään kohdekulttuurille ominaisella tavalla.

Oppilas laajentaa sanavarastoaan.

Oppilas osaa ilmaista yksinkertaisin ilmaisuin mielipiteensä ranskaksi tutuista aiheista.

Oppilas hallitsee kohdekulttuurin kohteliaisuussäännöt ja pyrkii vuorovaikutustilanteissa käyttämään niitä.

Oppilas osaa kirjoittaa lyhyen tuotoksen tutusta aiheesta.

Sisällöt

Aihepiirit:

- kahdeksannen luokan aihepiirien syventäminen
- arkielämän sanaston syventäminen (esim. ympäristö, opiskelu, työ, terveys)
- matkustaminen, omasta maasta ja kulttuurista kertominen
- sää

Rakenteet:

- partitiivi
- preesensin syventäminen
- passé composé:hen ja lähifutuuriin tutustuminen
- kysymyssanoja ja est-ce que -rakenne

SAKSAN KIELI, A2 –OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokat 4-6

Laaja-alainen osaaminen

Neljännellä luokalla A2-kielten opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Uuden opiskeluryhmän syntyessä panostetaan ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä positiivisen opiskeluympäristön luomiseen.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelutaitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.

Viidennellä luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan paikalliseen ja joidenkin kohdekielisten maiden kulttuuriperintöön.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.
- Panostetaan kielen ääntämisen harjoitteluun.

Kuudennella luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).
- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).
- Tutustutaan kielenoppimispeleihin ja oppimisympäristöihin.

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas tietää, missä saksaa puhutaan ja mikä merkitys saksan kielen osaamisella on

Saksankieliseen kulttuuriin tutustuminen

Peilataan saksankielistä kulttuuria omaan taustaan

Eurooppalaisten kielten yhteneväisyyteen tutustuminen (esim. lainasanat)

Opetellaan monipuolisia kieltenopiskelutapoja

Oppilas opettelee opiskelemaan kieltä myös itsenäisesti

Oppilas oppii kertomaan perusasioita omasta lähiympäristöstään

Opetellaan yksinkertaisia vuorovaikutustilanteita

Oppia saksan kielen ääntämistä

Sisällöt

- Saksankielisten maiden maantiede
- Saksalainen ruokakulttuuri
- Tervehdysfraasit
- Itsestä ja perheestä kertominen
- Kohteliaat vuorovaikutustilanteet
- Lukusanat 1-20
- Peruskysymykset
- Kohtelias ostotilanne (esim. Ich möchte...)
- Sanastoalueita oppilaiden kiinnostuksenkohteiden mukaan
- Harjoitellaan perusverbejä ja niiden taivutusta
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa oppimistilanteissa

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Syvennetään neljännellä luokalla opittuja taitoja

Saksankieliseen kulttuuriin tutustuminen

Peilataan saksankielistä kulttuuria omaan taustaan

Opetellaan monipuolisia kieltenopiskelutapoja

Oppilas opettelee opiskelemaan kieltä myös itsenäisesti

Oppilas oppii kertomaan perusasioita omasta lähiympäristöstään

Opetellaan yksinkertaisia vuorovaikutustilanteita

Oppia saksan kielen ääntämistä

Sisällöt

- Syvennetään neljännellä luokalla opittuja tietoja

- Aihepiireihin sopivaa kulttuuritietoutta (esim. musiikki)
- Vapaa-ajasta kertominen (esim. harrastukset, lemmikit)
- Koulusta ja koulupäivästä kertominen (esim. kellonajat, viikonpäivät, kouluaineet)
- Lukusanat 0-100
- Syntymäpäivät (esim. vuodenajat, kuukaudet, onnittelut)
- Värit
- Akkusatiiviin tutustuminen arkipäivän kontekstissa (esim. haben)
- Lisää verbejä, myös tärkeimpiä epäsäännöllisiä verbejä
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa oppimistilanteissa

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Syvennetään neljännellä ja viidennellä luokalla opittuja asioita

Saksan kielialueeseen ja sen tärkeimpiin kaupunkeihin tutustuminen

Opitaan kertomaan Suomesta

Oppilas selviytyy yksinkertaisissa asiointitilanteissa

Laajennetaan sanastoa oppilaiden kiinnostuksenkohteiden mukaan

Oppilas harjaantuu kuuntelemaan ja lukemaan jo hieman pidempiä tekstejä tutuista aiheista

Oppilas tutustuu erilaisiin viestintätapoihin

Oppilas kokeilee itsekin tiedonhakua saksaksi

Oppia saksan kielen ääntämistä

Sisällöt

- Syvennetään aiemmin opittuja aihealueita
- Saksankielisiä kaupunkeja oppilaiden kiinnostuksen mukaan
- Ostos- tai asiointitilanne (esim. kauppa, ravintola, kioski, lipunostaminen)
- Ruokasanasto (esim. Öko ja Bio) ja ruokailutilanne
- Lyhyen viestin kirjoittaminen (esim. postikortti, sähköinen viesti, kutsu)
- Suomesta kertominen (esim. luonto, maaseutu, kaupunki, sää, es gibt -rakenne)
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa oppimistilanteissa

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Seitsemännellä luokalla A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Monilukutaito (L4).

- Vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).
- Tutustutaan erilaisiin teksteihin ja opetellaan tuottamaan niitä itse kykyjen mukaan (esim. erilaisiin medioihin tutustuminen ja niiden käyttö).

Kahdeksannen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5).

- Harjoitellaan tiedonhakua ja tekstin tuottamista erilaisia tvt-menetelmiä käyttäen (esim. tekstinkäsittelyohjelmat, lyhyt animaatio) ja tekstien analysointia (esim. elokuvien juonitiivistelmät ja analysointi).
- Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).

Yhdeksännen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) ja Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

- Harjoitellaan erilaisten jatko-opinto- ja työelämään liittyvien tekstien tuottamista.
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).
- Tutustutaan ja harjoitellaan erilaisia yhteiskunnassa vaikuttamisen keinoja (esim. mielipiteen ilmaisu, tulevaisuuden suunnitelmat, yhteiskunnan jäsenenä toimiminen, ympäristötoiminta).
- Tutustutaan yrittäjyyshenkeen (esim. ajanhallinta, omat projektit, lähiympäristön yrityksiin tutustuminen).

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas syventää aiemmin opittuja asioita

Saksaan tutustuminen eri aihepiirien yhteydessä (vrt. Suomi)

Tutustuminen Saksan kielen asemaan Suomessa ja Euroopassa

Lisää asiointitilanteita

Laajennetaan sanastoa oppilaiden kiinnostuksen mukaan

Oppilas harjaantuu kuuntelemaan ja lukemaan jo hieman pidempiä tekstejä tutuista aiheista

Oppilas oppii kirjoittamaan tutuista aiheista

Oppilas oppii itsekin hankkimaan tietoa saksaksi

Oppia saksan kielen ääntämistä

Sisällöt

- Itsestä, perheestä ja asumisesta kertominen (esim. haben- ja sein-verbin preesens)
- Vapaa-ajasta kertominen (esim. epäsäännöllisiä verbejä)
- Mielipiteen ilmaiseminen ja toisen mielipiteeseen reagoiminen
- Ostostilanne (esim. vaatteet, möchte, adjektiivit)
- Matkustaminen ja säästä kertominen
- (Koulu)päivän ja viikon tapahtumista kertominen (esim. perfekti)
- Saksan koulujärjestelmään tutustuminen
- Päälauseen sanajärjestys, kysymyslauseet
- Persoonapronominien ja substantiivien akkusatiivi, akkusatiivia vaativat prepositiot
- Modaaliapuverbit können, müssen
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa oppimistilanteissa

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Syvennetään tähän asti opittuja asioita

Itävaltaan ja Sveitsiin tutustuminen (vrt. Suomi)

Saksan kielen asema Suomessa ja Euroopassa

Lisää asiointitilanteita

Laajennetaan sanastoa oppilaiden kiinnostuksenkohteiden mukaan

Oppilas tottuu kuuntelemaan ja lukemaan jo hieman pidempiä tekstejä tutuista aiheista

Oppilas oppii kirjoittamaan tutuista aiheista

Oppilas oppii itsekin hankkimaan tietoa saksaksi

Oppia saksan kielen ääntämistä

Sisällöt

- Itävallan ja Sveitsin maantuntemus
- Kesästä kertominen (esim. perfektin kertaus, war ja hatte)
- Mielipiteen ilmaiseminen (esim. sivulause)
- Asioiminen ravintolassa ja kahvilassa, ruokakulttuurien vertailu
- Omasta kodista ja kotitöistä kertominen
- Lääkärikäynti, omasta voinnista kertominen (esim. imperatiivin tunnistaminen, sich fühlen)
- Tutustuminen saksankielisiin medioihin
- Imperfektin tunnistaminen
- Persoonapronominien ja substantiivien datiivi, datiivi- ja vaihtoprepositiot
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa oppimistilanteissa

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Syvennetään tähän asti opittuja asioita

Berliiniin tutustuminen (vrt. Helsinki) ja saksankielisten maiden monikulttuurisuus

Lisää asiointitilanteita

Laajennetaan sanastoa oppilaiden kiinnostuksenkohteiden mukaan

Oppilas kuuntelee ja lukee jo pidempiä tekstejä tutuista aiheista

Oppilas oppii kirjoittamaan tutuista aiheista

Oppilas oppii itsekin hankkimaan tietoa saksaksi

Oppilas ohjaa oppimistaan omien tavoitteidensa mukaan

Oppilas oppii arvioimaan työskentelyään ja oppimistaan

Oppilas oppii saksan kielen ääntämistä

Sisällöt

- Berliini nuorten silmin
- Nuorille tärkeät asiat, arvot ja monikulttuurisuus
- Tulevaisuus, ammatti, työelämä (esim. futuuri ja konditionaali)

- Kohteliaan viestin kirjoittaminen (esim. kesätyöhakemus, Lebenslauf)
- Tien neuvominen
- Lipun ostaminen, autenttinen matkasuunnitelma (esim. projektina internetiä hyödyntäen)
- Ympäristö ja luonto
- Musiikki
- Urheilu
- Genetiivi
- Relatiivipronominien tunnistaminen
- Passiivin preesensin ja imperfektin tunnistaminen
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa oppimistilanteissa

SAKSAN KIELI, B2 -OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla B2-kielten opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1):

- Vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla harjoiteltuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan kohdekielisten maiden kulttuuriin.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).
- Panostetaan kielen ääntämisen harjoitteluun.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Uuden opiskeluryhmän syntyessä panostetaan ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä positiivisen opiskeluympäristön luomiseen.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelutaitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).
- Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).

- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).

- Tutustutaan kielenoppimispeleihin ja oppimisympäristöihin.

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas tietää, missä saksaa puhutaan ja mikä merkitys saksan kielen osaamisella on

Saksankieliseen kulttuuriin tutustuminen (esim. ruokakulttuuri)

Peilataan saksankielistä kulttuuria omaan taustaan

Eurooppalaisten kielten yhteneväisyyteen tutustuminen (lainasanat)

Opetellaan hyviä kieltenopiskelutapoja

Oppilas opettelee opiskelemaan kieltä myös itsenäisesti

Oppilas oppii kertomaan perusasioita omasta lähiympäristöstään

Opetellaan yksinkertaisia vuorovaikutustilanteita

Oppia saksan kielen ääntämistä

Sisällöt

- Saksankielisten maiden maantiede
- Tervehdysfraasit
- Itsestä ja perheestä kertominen (esim. asuminen, harrastukset, koulu)
- Kohteliaat vuorovaikutustilanteet
- Lukusanat 1-100 ja kellonajat
- Peruskysymykset
- Kohtelias ostotilanne, esim. kahvila (esim. Ich möchte..., akkusatiivi)
- Ruokasanoja (esim. aamupala saksalaisittain)
- Sanastoalueita oppilaiden kiinnostuksen mukaan
- Harjoitellaan perusverbejä ja niiden taivutusta
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa tilanteissa

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Syvennetään kahdeksannella luokalla opittuja tietoja

Jatketaan tutustumista saksankieliseen kulttuuriin (esim. musiikki) ja kielialueeseen

Opitaan kertomaan Suomesta ja peilataan saksankielistä kulttuuria omaan taustaan

Eurooppalaisten kielten yhteneväisyyteen tutustuminen (lainasanat)

Opetellaan hyviä kieltenopiskelutapoja

Oppilas osaa opiskella saksan kieltä myös itsenäisesti

Opetellaan lisää vuorovaikutustilanteita

Oppia saksan kielen ääntämistä

Oppilas oppii kertomaan tulevaisuuden suunnitelmistaan

Sisällöt

- Syvennetään kahdeksannella luokalla opittuja taitoja
- Tutustutaan Itävaltaan ja Sveitsiin
- Opetellaan kertomaan Suomesta
- Ostos- tai asiointitilanne (esim. vaatteiden ostaminen, värit)
- Mielipiteen ilmaiseminen (esim. elokuvasta)
- Voinnista, vaivoista ja sairauksista puhuminen (esim. kehonosat)
- Lisää verbejä (myös tärkeimpiä epäsäännöllisiä verbejä)
- Perfekti sekä sein- ja haben -verbien imperfekti
- Ammateista ja jatko-opiskelusta kertominen
- Ääntämisen harjoittelua luontevissa tilanteissa

VENÄJÄN KIELI, A2 -OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokat 4-6

Laaja-alainen osaaminen

Neljännellä luokalla A2-kielten opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Uuden opiskeluryhmän syntyessä panostetaan ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä positiivisen opiskeluympäristön luomiseen.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelutaitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.

Viidennellä luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan paikalliseen ja joidenkin kohdekielisten maiden kulttuuriperintöön.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.
- Panostetaan kielen ääntämisen harjoitteluun.

Kuudennella luokalla painotetaan A2-kielten opiskelussa laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).
- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).
- Tutustutaan kielenoppimispeleihin ja oppimisympäristöihin.

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas tutustuu Venäjään ja maihin, joissa puhutaan venäjän kieltä sekä venäjänkieliseen vähemmistöön Suomessa T1

Oppilas oppii tuntemaan venäläistä kulttuuria ja tapoja T2

Oppilaassa herää uteliaisuus venäjän kieltä ja kulttuuria kohtaan T2

Oppilas oppii kyrillisiä aakkosia T3

Oppilas oppii ääntämään kyrillisiä kirjaimia ohjatusti T11

Oppilas oppii tärkeimpiä tervehdys- ja kohteliaisuusfraaseja T3, T7, T9

Oppilas oppii tunnistamaan I ja II verbiryhmiä auditiivisesti T11

Oppilas oppii substantiiveja ja adjektiiveja auditiivisesti ja toiminnallisesti T11

Oppilas oppii lukusanat 1 - 10 T11

Oppilas oppii toistamaan intonaatiota ja havaitsemaan painon merkitystä T5,T11

Sisällöt

- Venäjä, venäjänkieliset maat, venäjänkielinen vähemmistö Suomessa
- Venäläinen kulttuuri ja tavat
- Kyrilliset aakkoset
- Kyrillisten aakkosten ääntäminen
- Tervehdys- ja kohteliaisuusfraasit
- Venäjänkielisiä tekstejä ja runoja
- I ja II verbiryhmät auditiivisesti
- Substantiiveja auditiivisesti
- Adjektiivejä auditiivisesti ja toiminnallisesti
- Lukusanat 1 – 10
- Intonaatio ja paino

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilas syventää maan ja kulttuurin tuntemusta T1,T2

Oppilas harjaantuu ääntämisessä ja kirjoittamisessa T5, T11

Oppilas oppii kirjoittamaan I ja II luokan verbejä T3, T11

Oppilas harjoittelee kokoamaan sanoja kielen oppimisstrategiana T3, T6

Oppilas oppii lukemaan itsenäisesti lyhyitä sanoja, joissa paino merkitty T10

Oppilas harjaantuu kuullun ymmärtämisessä T10

Oppilas oppii kertomaan itsestään, perheestään ja lähiympäristöstään T7,T8,T9,T10,T11

Oppilas oppii jaottelemaan substantiivit eri sukuihin T3

Oppilas oppii adjektiivien taivutuksen T3

Oppilas oppii lukusanat 0 - 100 T10, T11

Oppilas oppii viikonpäivät ja tutustuu viikonpäivien etymologiaan T3, T10, T11

Oppilas oppii kellonaikoja, tasatunnit T10, T11

Oppilas oppii värejä ja havaitsemaan vastaavuuksia suomen kieleen T3, T4,T10,T11

Sisällöt

- Maan ja kulttuurin tuntemus
- Ääntäminen
- Kirjoittaminen kyrillisillä kirjaimilla
- Sanojen lukeminen
- I ja II verbiluokat
- Kuullun ymmärtäminen
- Minä, perhe ja lähiympäristö
- Suku
- Substantiivit
- Adjektiivit
- Lukusanat 0 – 100
- Viikonpäivät
- Viikonpäivien etymologia
- Kellonajat, tasatunnit
- Värit

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas syventää aiemmin opittua ja oppii itsearviontia T6

Oppilas harjaantuu ääntämisessä: Kirjainten tarkka ääntäminen ж, з, с, ц, ч, ш, щ T3

Oppilas tutustuu kirjoittamiseen sitoen T11

Oppilas oppii taivuttamaan liikeverbit идти –ходить ja ехать - ездить T3, T11

Oppilas tutustuu refleksiiviverbeihin T3, T11

Oppilas oppii sanojen suvun ja ymmärtää jaottelun merkityksen T3, T11

Oppilas tunnistaa yksikön ja monikon T3, T11

Oppilas oppii omistuspronominit ja kohteliaan puhuttelutavan T3, T9, T10, T11

Oppilas oppii lukusanat 0 - 1000 T3, T7, T8,T11

Oppilas kellon ja ajan tiedustelun T3, T7, T8, T11

Oppilas osaa tiedustella hintaa, genetiiviin ja akkusatiiviin tutustuminen T3, T7

Oppilas tutustuu alustavasti kieltomuotoon T3, T7, T10

Oppilas oppii tunnistamaan preteritin tunnistaminen ja kertomaan esim. lomasta ja vuorokaudesta T3, T4, T7, T9

Oppilas oppii vuodenajat, kuukaudet ja kertomaan säästä T3

Sisällöt

- Ääntäminen
- Sidottu kirjoittaminen
- Liikeverbit идти –ходить ja ехать – ездить
- Refleksiiviverbit
- Suku
- Yksikkö ja monikko
- Omistuspronominit
- Teitittely
- Lukusanat 0 – 1000
- Kello ja ajan tiedustelu
- Hinnan tiedustelu
- Genetiivi ja akkusatiivi
- Kieltomuoto
- Preteriti
- Vuodet, kuukaudet
- Sää

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Seitsemännellä luokalla A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ja Monilukutaito (L4).

- Vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).
- Tutustutaan erilaisiin teksteihin ja opetellaan tuottamaan niitä itse kykyjen mukaan (esim. erilaisiin medioihin tutustuminen ja niiden käyttö).

Kahdeksannen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5).

- Harjoitellaan tiedonhakua ja tekstin tuottamista erilaisia tvt-menetelmiä käyttäen (esim. tekstinkäsittelyohjelmat, lyhyt animaatio) ja tekstien analysointia (esim. elokuvien juonitiivistelmät ja analysointi).
- Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).

Yhdeksännen luokan A2-kielen opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) ja Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

- Harjoitellaan erilaisten jatko-opinto- ja työelämään liittyvien tekstien tuottamista.
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).
- Tutustutaan ja harjoitellaan erilaisia yhteiskunnassa vaikuttamisen keinoja (esim. mielipiteen ilmaisu, tulevaisuuden suunnitelmat, yhteiskunnan jäsenenä toimiminen, ympäristötoiminta).
- Tutustutaan yrittäjyyshenkeen (esim. ajanhallinta, omat projektit, lähiympäristön yrityksiin tutustuminen).

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas harjaantuu kuuntelemaan (intonaatio, paino, ääntäminen) ja lukemaan pidempiä tekstejä T1, T9

Oppilas harjaantuu ilmaisemaan itseään venäjän kielellä monipuolisemmin T4, T8

Oppilas oppii keskeisimpiä venäjän kielen opiskelutapoja T4

Oppilas laajentaa sanastoaan ja ymmärtää kieliopin merkitystä T3

Oppilas tutustuu syvällisemmin verbeihin ja aspekteihin alustavasti T3, T4

Oppilas vahvistaa osaamistaan genetiiviin ja akkusatiiviin käyttämisessä T3, T4

Oppilas tutustuu muihin sijamuotoihin ja prepositioihin T3, T4

Oppilas oppii omaan elämänpiiriin kuuluvaa sanastoa, esim. vapaa-aika, harrastukset, kulttuurien väliset erot T1, T2, T5, T7, T8

Oppilas tutustuu ruokasanastoon ja -kulttuuriin tutustuminen T1, T2, T10

Oppilas oppii asioimaan kahvilassa ja ravintolassa T1, T2, T5, T6, T7, T8

Sisällöt

- Kuuntelu
- Lukeminen
- Itsensä ilmaiseminen
- Sanasto, vapaa-aika, harrastukset
- Verbit, aspektit
- Sijamuodot: Nominatiivi, genetiivi, akkusatiivi, datiivi, instrumentaali, prepositionaali
- Prepositiot
- Ruokasanasto- ja kulttuuri
- Kahvila ja ravintola

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas vahvistaa taitojaan aiemmin opitussa, esim. sijamuodot T3, T4, T5,

Oppilas laajentaa sanavarastoaan mielenkiinnon mukaan ja harjoittelee itsenäistä tiedonhakua T4, T5, T6

Oppilas laajentaa kieliopin tuntemusta , esim. verbin aspekteihin tutustuminen, yksinkertainen futuuri, verbien etuliitteitä T3, T6

Oppilas oppii kertomaan Itsestään, perheestään ja ystävistään puhumalla ja kirjoittamalla T6, T7, T8, T10

Oppilas oppii ilmaisemaan mielipiteensä T6, T7, T8, T10

Oppilas oppii toimimaan ostostilanteessa T5, T6, T7, T8, T10

Oppilas oppii matkustussanastoa ja oppii tuntemaan kohdemaan kaupunkeja ja nähtävyyksiä esim. Pietari, Moskova T1, T2,

Oppilas tutustuu uusiin lainasanoihin ilmiönä T3, T4, T9

Oppilas tutustuu tekstien analysointiin T3, T9, T10

Sisällöt

- Sijamuodot
- Sanasto
- Kielioppi
- Itsestä kertominen, perhe, ystävät
- Mielipiteen ilmaiseminen
- Ostostilanteet
- Matkustaminen
- Lainasanat
- Tekstien analysointi

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas ohjataan kartoittamaan omat vahvuutensa ja voimavaransa. Hän oppii arvioimaan taitojaan kielen eri osa-alueilla T4, T5

Oppilas harjaantuu kuuntelemaan slaavilaisia kieliä ja etsimään yhtäläisyyksiä ja eroja T1, T3

Oppilas tutustuu venäjänkielen asemaan työmarkkinoilla T1, T5

Oppilas harjaantuu tuottamaan tekstiä kirjallisesti myös sidottu, esim. kirje T9, T10

Oppilas tutustuu sijamuotojen laajempaan käyttöön T3, T4,

Oppilas tutustuu konditionaaliin T3, T4

Oppilas tutustuu passiiviin T3, T4

Oppilas laajentaa sanavarastoaan erilaisten tekstien ja kirjoitelmien avulla oman mielenkiinnon mukaan, huomioiden sidotun tekstiasun T8, T9, T10

Oppilas harjaantuu monipuoliseen vuorovaikutukseen venäjän kielellä T6, T7, T8

Oppilas perehtyy turismiin, matkustamiseen ja maantuntemukseen, esim. Pietari, Moskova T1, T2, T5

Sisällöt

- Slaavilaiset kielet
- Venäjänkielen asema työmarkkinoilla
- Erilaisten tekstin tuottaminen, myös sitoen
- Sijamuodot
- Konditionaali
- Passiivi
- Monilukutaito

- Vuorovaikutustaidot
- Turismi, matkustaminen ja maantuntemus

VENÄJÄN KIELI, B2 – OPPIMÄÄRÄ

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla B2-kielten opiskelussa painotetaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueita

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1):

- Vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla harjoiteltuja oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita (esim. oppimisstrategia ja -tyylit, ongelmanratkaisu yhdessä ja itsenäisesti).

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

- Tutustutaan kohdekielisten maiden kulttuuriin.
- Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja (eleet, ilmeet, kehonkieli) ja niiden merkityksiä vuorovaikutuksessa.
- Harjoitellaan kohdekielisten maiden kulttuurikäytänteitä vuorovaikutustilanteissa (esim. arvot, perinteet, fraasit, ilmaisut).
- Panostetaan kielen ääntämisen harjoitteluun.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

- Herätetään kiinnostus ja myönteinen asennoituminen kielten opiskeluun mm. musiikin, leikkien ja pelien avulla.
- Uuden opiskeluryhmän syntyessä panostetaan ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä positiivisen opiskeluympäristön luomiseen.
- Tutustutaan systemaattisiin kielenopiskelutaitoihin, esimerkiksi opetellaan huolehtimaan läksyistä ja tehtävistä.
- Opetellaan huolehtimaan kielenopiskeluvälineistä.
- Harjoitellaan itsenäisen työskentelyn taitoja (esim. voidaan hyödyntää portfoliotyöskentelyä yhdeksännen luokan sisältöjen suorittamisessa).
- Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia annettujen kriteerien pohjalta (esim. toisten tekstien arviointi ja rakentavan palautteen antaminen).

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

- Harjoitellaan tiedonhaun ja kriittisen tiedonkäsittelyn perusteita (esim. oppilaat haastattelevat toisiaan ja oppivat toisistaan/toisiltaan, hakukoneiden käytön harjoittelu ja luotettavien lähteiden löytäminen).
- Harjoitellaan tekstinkäsittely- ja kieltenopiskeluohjelmien käytön perusteita (esim. helpon tekstin ulkoasun muokkaaminen ja jäsentely).
- Tutustutaan kielenoppimispeleihin ja oppimisympäristöihin.

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas tutustuu Venäjään ja maihin, joissa puhutaan venäjän kieltä sekä tarkastelemaan venäjän kielen asemaa Suomessa T1, T2

Oppilas tutustuu venäläiseen kulttuuriin ja tapoihin, esim. Pietari, Moskova T1, T2

Oppilas oppii lukemaan ja kirjoittamaan kyrilliset aakkoset tekstaten ja sitoen T1

Oppilas oppii ääntämään kyrillisiä kirjaimia

Oppilas oppii kokoamaan sanoja lukemalla ja kirjoittamalla (tavutus)

Oppilas oppii keskeisimpiä tervehdys- ja kohteliaisuusfraaseja T3, T4, T5, T7

Oppilas oppii I ja II verbiryhmät ja liikeverbit идти –ходить, ехать - ездить T1

Oppilas oppii lukusanat T1

Oppilas oppii keskeistä sanastoa, esim. värit, kuukaudet, viikonpäivät T1, T3

Oppilas oppii kertomaan itsestään esim. lähiympäristö, perhe, harrastukset T3, T5, T6

Oppilas harjaantuu ääntämisessä, intonaation käytössä ja painon merkityksessä T4, T7

Sisällöt

- Venäjä, venäjänkieliset maat
- Kulttuuri ja tavat
- Kirjaimet
- Ääntäminen
- Lukeminen ja kirjoittaminen
- Tervehdys- ja kohteliaisuusfraasit
- I ja II verbiryhmät
- Lukusanat
- Värit, kuukaudet, viikonpäivät
- Itsestä kertominen

- Vapaa-aika, harrastukset

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas oppii kuuntelemaan ja lukemaan erilaisia tekstejä (intonaatio, paino, ääntäminen) T1, T2, T4, T6, T7

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään venäjän kielellä monipuolisemmin T4, T5, T6, T7

Oppilas laajentaa sanastoaan ja syventää kieliopin tuntemustaan T1

Oppilas tutustuu syvällisemmin verbeihin, esim. aspektit T1, T4

Oppilas perehtyy sijamuotoihin ja prepositioihin T1, T4

Oppilas oppii ruokasanastoa ja -kulttuuria T2, T3, T5

Oppilas oppii kahvilassa ja ravintolassa asiointia T2, T3, T5

Oppilas tutustuu venäjänkielen asemaan työmarkkinoilla T2, T3

Oppilas perehtyy turismiin, matkustamiseen ja maantuntemukseen, esim. Pietari ja Moskova T1, T2

Oppilas tutustuu muihin slaavilaisiin kieliin T1

Oppilas tutustuu uusiin lainasanoihin ilmiönä T1

Sisällöt

- Erilaisia tekstejä
- Sanasto
- Lukeminen ja kirjoittaminen
- Verbioppi
- Sijamuodot
- Ruokasanasto- ja kulttuuri
- Kahvilassa ja ravintolassa
- Venäjän kielen asema työmarkkinoilla
- Turismi, matkailu, maantuntemus
- Slaavilaiset kielet
- Lainasanat

MATEMATIIKKA

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen
toteutuu sitomalla matematiikka oppilaan arkipäivän tilanteisiin

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
esittää päätelmiään eri tavoin

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
itseluottamuksen, myönteisen minäkuvan ja käsityksen itsestään osaajana kehittäminen

Monilukutaito
numeroiden lukeminen, kuvaajien lukeminen, lukukäsitteen ymmärtäminen, geometriset käsitteet

TVT-osaaminen
yksinkertaiset vaiheittaiset toimintaohjeet ja niiden laatiminen ja noudattaminen (leikit, pelit), tietoteknisten sovellusten käyttö harjoitteluvälineenä

Työelämätaidot ja yrittäjyys
vastuu omasta työstä, ongelmanratkaisutaidot

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

- Oppilas innostuu ja kiinnostuu matematiikasta monipuolisesti. Samalla oppilas saa myönteisen minäkuvan matematiikan oppijana (T1).
- Oppilas tutkii lukujen ominaisuuksia (T4, T5, T6, T7).
- Oppilas harjoittelee peruslaskutoimituksia ja päässälaskustrategioita. Oppilas avaa ajatuksiaan kertomalla, piirtäen, kirjoittamalla ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (T3,T4, T8).
- Geometriassa oppilas harjoittelee mittaamista, kuvioiden luokittelua sekä tutustuu kappaleiden ominaisuuksiin ja rakentaa erilaisia kappaleita (T2, T4, T9, T10).
- Oppilas käsittelee ja tulkitsee tilastoja omassa lähiympäristössään (T2,T4, T11).
- Oppilas tutustuu ohjelmoinnin ideaan pelien ja leikkien yhteydessä keksimällä yksinkertaisia toimintaohjeita ja noudattaa niitä (T12).

Sisällöt

tutustutaan:

- kymmenenylityksen harjoittelu

- päässälaskustrategiat
- mittaamisen perusteet (yksiköt: m, cm, kg, g, l, dl, h ja min)
- ohjelmoinnin idea
- lukujono

varmennetaan:

- lukualue 0-20 yhteen- ja vähennyslasku
- lukukäsite (lukumäärä, suuruusvertailu, numeromerkit, hajotelmat 1-10, parillisuus)
- yksinkertaisten tasokuvioiden havainnoiminen, tunnistaminen, ominaisuuksien nimeäminen sekä luokittelu (ympyrä, nelikulmio ja kolmio)

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

- Oppilas innostuu ja kiinnostuu matematiikasta monipuolisesti. Samalla oppilas saa myönteisen minäkuvan matematiikan oppijana (T1)
- Oppilas tutkii lukujen ominaisuuksia (T4, T5, T6, T7)
- Oppilas harjoittelee peruslaskutoimituksia ja päässälaskustrategioita. Oppilas avaa ajatuksiaan kertomalla, piirtäen, kirjoittamalla ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T3,T4, T8)
- Geometriassa oppilas harjoittelee mittaamista, kuvioiden luokittelua sekä tutustuu kappaleiden ominaisuuksiin ja rakentaa erilaisia kappaleita (T2, T4, T9, T10)
- Oppilas käsittelee ja tulkitsee tilastoja omassa lähiympäristössään (T2,T4, T11)
- Oppilas tutustuu ohjelmoinnin ideaan pelien ja leikkien yhteydessä keksimällä yksinkertaisia toimintaohjeita ja noudattaa niitä (T12).

Sisällöt

tutustutaan:

- lukukäsite (kertolaskun käsite, monikerrat ja puolittaminen, kerto- ja jakolaskun yhteys)
- yksinkertaisten kappaleiden havainnoiminen, tunnistaminen, ominaisuuksien nimeäminen, luokittelu ja rakentelu

varmennetaan:

- lukujono

- lukualue 0-100

- kymmenenylitys
- kertotaulut 1-5 ja 10
- yksinkertaisten tasokuvioiden havainnoiminen, tunnistaminen, ominaisuuksien nimeäminen, luokittelu ja rakentelu (ympyrä ja nelikulmio)
- ohjelmoinnin idea

syvennetään:

- yhteen- ja vähennyslaskua
- mittaamista mittayksiköillä (m, cm, kg, g, l, dl, h ja min)

Vuosiluokat 3-6

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Oppilaalle tarjotaan edelleen erilaisia välineitä esim. värisauvoja, luonnonmateriaaleja, kymmenjärjestelmävälineitä, palikoita, murtokakkuja, laskukiekkoja, noppia, geometrisia malleja ja mittavälineitä. Välineet voivat olla myös oppilaiden itse tuottamia. Oppimisympäristönä hyödynnetään myös lähiympäristöä. Harjoittelussa käytetään apuna tieto- ja viestintätekniikkaa sekä laskinta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus käyttää konkreettisia apuvälineitä. Laskinta käytetään tarpeen mukaan eriyttämisen välineenä. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus saada opetusta edellisten vuosiluokkien sisällöistä. Vuosiluokkakokonaisuuden (3-6) sisällä sisältöjä voidaan laajentaa. Oppilaalle tarjotaan oman tasonsa mukaisia tehtäviä ja haasteita.

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

toteutuu sitomalla matematiikka oppilaan arkipäivän tilanteisiin

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

esittää päätelmiään eri tavoin

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

itseluottamuksen, myönteisen minäkuvan ja käsityksen itsestään osaajana kehittäminen

Monilukutaito

numeroiden lukeminen, kuvaajien lukeminen, lukukäsitteen ymmärtäminen, geometriset käsitteet

TVT-osaaminen

vaiheittaiset toimintaohjeet ja niiden laatiminen ja noudattaminen (leikit, pelit), tietoteknisten sovellusten käyttö harjoitteluvälineenä

Työelämätaidot ja yrittäjyys

vastuu omasta työstä, ongelmanratkaisutaidot

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET T1-T14

- Opetuksen tavoitteena on pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
- Oppilas tutustuu murto- ja desimaalilukujen käsitteisiin sekä sisältö- ja ositusjakoon konkreettisin apuvälinein arkielämän tilanteiden kautta
- Oppilas tutustuu geometrian peruskäsitteisiin, koordinaatiston ensimmäiseen neljännekseen sekä graafisen ohjelmoinnin alkeisiin hyödyntäen tietotekniikkaa mahdollisuuksien mukaan
- Oppilas tutkii edelleen erilaisia lukujonoja ja huomaa säännönmukaisuuksia
- Oppilas osaa kertotaulut 1-10
- Oppilas harjoittelee edelleen peruslaskutoimituksia päässä sekä yhteen-ja vähennyslaskuja allekkain.

Sisällöt

tutustutaan:

- murtoluvun käsite
- desimaaliluvut
- sisältö- ja ositusjako
- kertolaskut allekkain
- geometrian peruskäsitteet: piste, jana, suora
- koordinaatisto 1. neljännes graafisen ohjelmoinnin alkeet

varmennetaan:

- lukujono
- yhteen- ja vähennyslasku allekkain
- kertolaskun käsite
- kertotaulut (1-10)

syvennetään:

- 10-järjestelmä
- peruslaskutoimitukset luonnollisilla luvuilla

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET T1-T14

- Opetuksen tavoitteena on pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
- Oppilas harjoittelee pyöristämistä, lukuyksiköittäin jakamista ja graafisen ohjelmoinnin perusteita
- Oppilas osaa desimaalilukujen yksinkertaisia laskutoimituksia ja murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskun
- Geometriassa oppilas perehtyy tasokuvioiden pinta-alaan ja piiriin sekä harjoittelee mittayksiköiden muunnoksia sekä kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelua.

Sisällöt

tutustutaan:

- pyöristäminen
- lukuyksiköittäin jakaminen
- graafisen ohjelmoinnin perusteet

varmennetaan:

- kertolasku allekkain
- desimaaliluvut (yksinkertaiset laskutoimitukset)
- murtoluvut (yhteen- ja vähennyslasku)
- kulmat (piirtäminen, mittaaminen, luokittelu)
- tasokuviot (kolmio, nelikulmio, ympyrä)
- pinta-ala ja piiri (kolmio ja nelikulmio)
- mittayksiköiden muunnokset (pituus ja pinta-ala)

syvennetään:

- peruslaskutoimitukset

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET T1-T14

- Opetuksen tavoitteena on pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
- Oppilas harjoittelee prosenttilaskentaa sekä ymmärtää sen yhteyden murto- ja desimaalilukuihin sekä prosentin käsitteeseen.

- Oppilas tutustuu negatiivisiin kokonaislukuihin
- Oppilas havaitsee erilaisia symmetrioita esimerkiksi taiteen avulla
- Oppilas osaa käyttää mittakaavaa arkielämän tilanteissa esim. kartat ja suurennokset
- Oppilas harjoittelee murtolukujen laskutoimituksia
- Oppilas harjoittelee koko koordinaatiston käyttöä
- Oppilas oppii mittaamaan ja laskemaan suorakulmaisen särmiön tilavuuden sekä osaa luokitella muitakin geometrisia kappaleita
- Oppilas hallitsee jo opitut peruslaskutoimitukset ja osaa soveltaa niitä arkielämän tilanteissa.

Sisällöt

tutustutaan:

- prosenttilaskenta (yhteys murto- ja desimaalilukuihin, prosentin käsite) kokonaisluvut
- symmetria suoran suhteen (kierto- ja siirtosymmetriat)
- mittakaava (esim. suurennokset, pienennökset ja kartan käyttö).

varmennetaan:

- murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskut
- murtolukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- koordinaatisto (kaikki neljännekset)
- suorakulmainen särmiö (yksikönmuunnokset, tilavuus mittaamalla ja laskemalla)
- geometristen kappaleiden luokittelu (lieriö ja kartio)

syvennetään:

- peruslaskutoimitukset laajentuneella lukualueella

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET T1-T14

- Opetuksen tavoitteena on pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
- Oppilas oppii ratkaisemaan yhtälöitä päättelemällä
- Oppilas oppii piirtämään kuvaajia ja tulkitsemaan tilastoja taulukkolaskentaohjelman avulla
- Oppilas harjoittelee edelleen toimimista kokonaislukualueella

- Oppilas harjoittelee prosenttilaskuja
- Oppilas osaa päätellä helppoja todennäköisyyksiä
- Oppilas osaa ohjelmoida ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä
- Oppilas varmentaa edellisten vuosiluokkien keskeisiä sisältöjä peruslaskutoimituksista, mittayksiköiden muunnoksista ja pyöristämisestä.

Sisällöt

tutustutaan:

- yhtälö (ratkaiseminen päättelemällä)
- taulukkolaskentaohjelma

varmennetaan:

- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- prosenttilaskut
- todennäköisyys
- tilastot (tulkinta ja piirtäminen)
- tilastolliset tunnusluvut (moodi, keskiarvo, suurin ja pienin arvo)
- graafinen ohjelmointi

syvennetään:

- mittayksiköiden muunnokset (pituus, pinta-ala, tilavuus, massa, aika)
- peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Vuosiluokat 7-9

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Oppilaalle tarjotaan edelleen erilaisia välineitä esim. värisauvoja, geolauta, kymmenjärjestelmävälineet, palikoita, murtokakkuja, loogisia paloja, laskukiekkoja, noppia, geometrisia malleja ja mittavälineitä. Oppimisympäristönä hyödynnetään myös lähiympäristöä ja yhteistyökumppaneita. Harjoittelussa käytetään apuna tieto- ja viestintätekniikkaa. Harjoittelua pyritään edistämään sopivilla dynaamisilla geometriaohjelmistoilla. Tutustutaan uusiin ohjelmointiympäristöihin, jotka sopivat matematiikan sisältöjen harjoitteluun ja jatketaan graafisten ohjelmointiympäristöjen käyttöä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilaalla on mahdollisuus käyttää konkreettisia apuvälineitä niin halutessaan. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus saada opetusta edellisten vuosiluokkien sisällöistä. Vuosiluokkakokonaisuuden (7-9) sisällä sisältöjä voidaan laajentaa. Oppilaalle tarjotaan oman tasonsa mukaisia tehtäviä ja haasteita.

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan ilmaisemaan ajatuksiaan matemaattisesti. Ohjataan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan ja arvioimaan taitojaan realistisesti.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ohjataan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun ja perustelemaan ratkaisuaan muille.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ohjataan hyödyntämään opittuja taitoja oppituntien ulkopuolella. Otetaan vastuuta omasta oppimisesta.

Monilukutaito

Vahvistetaan kuvaajien ja matemaattisten merkintöjen lukutaitoa.

TVT-osaaminen

Sovelletaan TVT-taitoja matematiikan opiskelussa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys

uskallusta käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa
kannustetaan täsmällisyyteen ja työvälineistä huolehtimiseen

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ottaa vastuuta yhdessä ja yksin matematiikan oppimisesta. Soveltaa matematiikkaa ympäröivässä yhteiskunnassa.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET T1-T20

- Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
- Oppilas syventää matematiikan työskentelytaitoja yksin ja ryhmässä. Oppilas oppii erilaisia laskutoimituksia rationaaliluvuilla ja ratkaisemaan yhtälöitä käyttäen esim. värisauvoja, laskukiekkoja, murtokakkuja, kymmenjärjestelmävälineitä tai sopivaa sovellusta
- Oppilas syventää osaamistaan tilastojen käsittelyssä ja tulkitsemisessa taulukkolaskentaohjelmaa apuna käyttäen

Sisällöt

- Matematiikan työskentelytaidot
- Kokonaislukujen laskutoimitukset
- Desimaalilukujen laskutoimitukset
- Murtolukujen laskutoimitukset
- Lukujen jaollisuus
- Itseisarvo
- Vastaluku
- Käänteisluku
- Potenssin käsite
- Neliöjuuri
- Yhtälön ratkaisemisen, alkeet
- Verrannon ratkaiseminen (mittakaava, arkielämän sovellukset)
- Tarkka arvo ja likiarvo
- Pyöristäminen
- Lukujonot
- Tilastolliset tunnusluvut (keskiarvo, tyyppiarvo, frekvenssi, suhteellinen frekvenssi, mediaani, hajonta)
- Taulukkolaskenta (kuvaajien piirtäminen)

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET T1-T20

- Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
- Oppilas oppii laskemaan potenssilaskuja ja polynomien peruslaskutoimituksia käyttäen tarvittaessa välineitä esim. värisauvoja, murtokakkuja, algebralaattoja, palikoita tai mahdollisia sovelluksia
- Oppilas syventää yhtälönratkaisutaitojaan
- Oppilas laajentaa taitojaan tasogeometriassa käyttäen työskentelyn apuna välineitä ja rakentelua
- Oppilas syventää taitojaan prosenttilaskennassa
- Oppilas syventää taitojaan graafisessa ohjelmoinnissa.

Sisällöt

- Potenssilaskenta

- Polynomin käsite ja laskutoimitukset
- Yhtälöt
- Epäyhtälöt
- Vaillinainen toisen asteen yhtälö
- Tasogeometria (piste, jana, kulma, viiva, puolisuora, monikulmioiden piiri ja pinta-ala, ympyrän kehän pituus ja pinta-ala, kaaren pituus ja sektorin pinta-ala, yhdenmuotoisuus, yhtenevyys, kehä- ja keskuskulma, Thaleen lause)
- Pythagoraan lause
- Prosenttilaskenta
- Graafinen ohjelmointi

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET T1-T20

- Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
- Oppilas oppii havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
- Oppilas tutkii funktioiden ominaisuuksia ja oppii tuottamaan kuvaajia myös jonkin ohjelmiston avulla
- Oppilas oppii ratkaisemaan yhtälöpareja
- Geometriassa oppilas tutkii suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia sekä kappaleita
- Oppilas osaa laskea suorakulmaisen kolmion osia sekä kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia
- Oppilas osaa tutkia ja määrittää erilaisia todennäköisyyksiä
- Oppilas harjoittelee yksinkertaisia todistuksia liittyen opiskeltaviin asioihin
- Oppilas tutustuu johonkin ohjelmointikieleen ja varmentaa graafisen ohjelmointikielen hallintaa.

Sisällöt

- Funktioiden ominaisuudet ja piirtäminen
- Yhtälöparien ratkaiseminen piirtämällä ja laskemalla
- Trigonometria
- Avaruusgeometria (pallo, lieriö, kartio)
- Todennäköisyys (klassinen ja tilastollinen)
- Todistamisen perusteet
- Ohjelmointikieleen tutustuminen

BIOLOGIA

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan kehittämää luonnon monimuotoisten syy-seuraussuhteiden hahmottamiskykyä. Oppilas syventää tietämystään itsestään oppijana opiskellessaan monimuotoisilla tavoilla biologiaa myös luonnossa. Tutkiva ote sekä ryhmässä työskentely kehittävät oppilaan ongelmanratkaisutaitoja ja argumentointikykyä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Biologian opiskelussa ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutussuhdetta tarkastellaan arvostaen kulttuurista moninaisuutta. Positiivista suhtautumista ja kunnioitusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan. Globaaleja ympäristöaiheita tarkasteltaessa pohditaan ratkaisumalleja erilaisista näkökulmista historia ja erilaiset lähtökohdat huomioiden.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta ohjataan ymmärtämään ympäristön monimuotoisuuden ja puhtauden vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Oppilas oppii, miten kulutusvalinnat vaikuttavat ympäristöön.

L4 Monilukutaito

Biologiassa seurataan ajankohtaisia uutisia ympäri maailmaa ja opetellaan lähdekriittisyyttä. Erilaisten taulukoiden, diagrammien ja karttojen tulkinta kehittävät oppilaan kykyä ymmärtää erilaisia lähdeaineistoja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologia

Oppilaat hyödyntävät opiskellessaan ajankohtaisia sähköisiä materiaaleja sekä oppivat tutkivan oppimisen kautta myös itse tuottamaan tietoa hyödyntäen teknologiaa tiedon etsinnässä, tulosten raportoinneissa ja esityksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta kannustetaan työvälineistä ja aikatauluista huolehtimiseen sekä suurempienkin projektien kärsivälliseen loppuunsaattamiseen. Ryhmätyöskentely kehittää joustavuutta, suvaitsevaisuutta ja parantaa ongelmanratkaisutaitoja.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Biologiassa oppilas osallistuu aktiivisena toimijana oman opiskelunsa suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Biologian opiskelussa rohkaistaan kriittiseen tiedontarkasteluun ja vahvistetaan oppilaan taitoja toimia erilaisissa ryhmissä.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Biologiset tiedot

Oppilas kuvailee metsäekosysteemin toimintaa ja lajien välisiä vuorovaikutussuhteita.T1, T7

Oppilas ymmärtää luonnon monimuotoisuuden ja metsien kestävän käytön merkityksen. T6, T7

Oppilas vertailee erilaisia ekosysteemejä. T1, T7

Oppilas tunnistaa suomalaisen metsäekosysteemin avainlajeja. T1, T2, T3

Oppimistaidot

Oppilas toteuttaa pienen tieteellisen tutkimuksen. T7, T10

Oppilas tunnistaa erilaisia luontotyyppejä lähiympäristössä. T10

Oppilas liikkuu luonnossa sitä arvostaen ja osaa ohjeita noudattaen opiskella maastossa. T12

Oppilas laatii eliökokoelman esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. T8, T9

Oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimisprojektiin. T12, T13

Sisällöt

Ekosysteemi S1, S2, S3

- Metsäekosysteemin toiminta
  - tuottaja, kuluttaja, hajottaja
  - ravintoketju, ravintoverkko
  - aineiden ja energian kulku
- Ekosysteemipalvelut
  - Mitä aineetonta ja aineellista hyötyä metsistä on ihmisille?
- Erilaisten ekosysteemien vertailua
  - metsä- ja suotyypit
  - tunturiekosysteemi
  - kaupunkiekosysteemi

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Kokonaisuudelle 1:

Biologiset tiedot

Oppilas kertoo, miten elollinen ja eloton luonto ovat vuorovaikutuksessa keskenään. T1, T3, T7

Oppilas luokittelee eliöitä eri ryhmiin niiden ominaisuuksien perusteella. T2

Oppilas kuvailee (evoluution pääpiirteitä ja) eliöiden sopeutumista erilaisiin elinympäristöihin. T3, T4, T7

Oppilas kuvailee ihmisen evoluution pääpiirteitä. T4, T7

Oppimistaidot

Oppilas harjoittelee mikroskoopin käyttöä ja kasvisolunäytteen valmistamista. T8

Oppilas liikkuu luonnossa sitä arvostaen ja osaa ohjeita noudattaen opiskella maastossa. T10

Oppilas kasvattaa kasvin havainnoidakseen biologisia ilmiöitä. T7, T8, T9, T10

Oppilas harjoittelee tutkimuksen raportointia esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen. T7, T8

Kokonaisuus 2:

Tämä kokonaisuus koostuu sekä biologian että maantiedon tavoitteista ja sisällöistä:

Biologiset ja maantieteelliset tiedot

Oppilas hahmottaa luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön. T6 (Bi), T4 (Ge)

Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen. T4 (Ge)

Oppilas havainnoi ympäristön muutoksia, antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja nimeää keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. T6 (Bi), T12 (Bi), T4 (Ge)

Oppilas tutkii maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä uutisia ja selittää tapahtumien taustoja. T1 (Ge), T9 (Ge)

Oppilas tietää, mitä kestävä kehitys ja ympäristövastuulliset valinnat tarkoittavat. T12 (Bi), T13 (Bi), T14 (Bi), T12(Ge)

Oppilas ymmärtää ja kuvailee globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan. T11 (Bi), T14 (Bi), T12 (Ge)

Oppimistaidot

Oppilas seuraa uutisia maailman tapahtumista. T9 (Ge)

Oppilas perustelee omia mielipiteitä ja antaa tilaa erilaisille mielipiteille. T7 (Bi), T11 (Bi), T10 (Ge)

Oppilas esittää mielipiteitä biologisista ja maantieteellisistä asioista sekä kuuntelee ja suhtautuu rakentavasti erilaisiin näkemyksiin. T7 (Bi), T11 (Bi), T10 (Ge)

Oppilas esittää biologista ja maantieteellistä tietoa sekä suullisesti että tieto- ja viestintätekniikka hyväksi käyttäen. T7 (Bi), T8 (Bi), T8 (Ge), T10 (Ge)

Sisällöt

Kokonaisuus 1

Elämä ja eliöt S1, S2, S4

- elämän tunnusmerkit
  - elollisen ja elottoman välinen vuorovaikutus
- solun rakenne ja toiminta
  - eläin- ja kasvisolu
  - yhteyttäminen ja hengittäminen
- eliöiden luokittelu
  - eliökunnat
- evoluutio
  - eläinkunnan kehitys
  - eliöiden sopeutuminen erilaisiin elinympäristöihin
  - ihmisen evoluutio

Kokonaisuus 2

Tämä kokonaisuus koostuu sekä biologian että maantiedon tavoitteista ja sisällöistä:

Hyvän elämän perusedellytykset S3 (maantieto), S6 (biologia ja maantieto)

- puhdas ilma, vesi ja tila
- ravinnontuotanto
  - ympäristövaikutukset
  - eläinten hyvinvointi
  - jalostus
- Aineen kierto luonnossa
  - tuotteen elinkaari
  - kierrätys

Luonnonvarojen kestävä käyttöS1 (biologia), S6 (biologia ja maantieto), S2 (maantieto)

- ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja eettinen näkökulma

- omat kulutusvalinnat
- globalisaatio

Kestävä kehitys S1 (biologia), S2 (biologia), S6 (biologia ja maantieto), S2 (maantieto)

- Itämeri
- ilmastonmuutos
- luonnonmonimuotoisuus

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Biologiset tiedot

Oppilas kuvailee ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja. T2, T5, T7

Oppilas kertoo ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita. T2, T7

Oppilas ymmärtää ja kuvailee perimän ja ympäristön vaikutusta yksilönkehityksessä. T4, T7

Oppimistaidot

Oppilas käyttää mikroskooppia ja valmistaa itsenäisesti solunäytteen. T8

Oppilas tutkii kudosnäytteitä. T10

Oppilas havainnoi oman elimistönsä toimintaa. T7, T8, T10

Oppilas tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen. T7, T8, T10, T11

Oppilas laatii tutkimusraportin esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. T7, T8

Sisällöt

Ihminen S1, S2, S5

- solu, kudos, elin, elimistö
- tuki- ja liikuntaelimistö
- aineenvaihdunnan pääpiirteitä
- elimistön säätelyjärjestelmien pääpiirteitä
- aistien pääpiirteitä
- sukupuolielimistöt

- raskaus ja yksilön kehitys
- perinnöllisyys
- biotekniikka

MAANTIETO

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan ilmaisemaan ajatuksiaan maantieteellisesti syy- seuraussuhteita pohtien. Oppilaalla on aktiivinen ja tutkiva rooli oppimisprosessissa: hän ottaa vastuuta, asettaa tavoitteita, osallistuu opiskelunsa suunnitteluun, oman työskentelynsä arviointiin sekä harjoittelee arvioimaan taitojaan realistisesti. Hän opiskelee erilaisissa ryhmissä. Oppilasta kannustetaan lukemaan, kuuntelemaan ja tulkitsemaan tekstiä, karttoja ja kuvaa. Häntä kannustetaan ottamaan kantaa ja pohtimaan ihmisoikeudellisia näkökulmia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Maantieto tarjoaa mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuureihin niin Suomessa kuin koko maailmassa. Maantieto vahvistaa oppilaan suhdetta ja arvostusta omaan lähiympäristöön ja lisää ymmärrystä omiin juuriin ja taustaan (uskonto, kieli, kulttuuri). Samalla oppilaan empatiakyky kehittyy.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Maantieto ohjaa oppilasta hyödyntämään opittuja taitoja koulun ulkopuolella: kartanlukutaito, paikkatietojärjestelmät ja niiden sovellukset arjessa (liikkuminen, liikenne). Kestävän elämäntavan mukaiset valinnat ja toimintatavat tulevat oppilaille tutuiksi maantiedon tunneilla.

L4 Monilukutaito

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia uutisia ympäri maailmaa ja opetellaan lähdekriittisyyttä. Monilukutaito on keskeisessä asemassa maantiedon opiskelussa. Oppilas hankkii, yhdistää, muokkaa, tuottaa ja arvioi erilaista maantieteellistä tietoa. Oppilas harjaantuu arvioimaan hakemansa tiedon luotettavuutta ja osaa käyttää monenlaisia lähteitä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologia

Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään sekä geomediataitojen opiskeluun että maantieteellisten tietojen havainnollistamiseen. Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tuotostensa laatimisessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen tarjoaa mahdollisuuden verkostoitumiseen, yhdessä tekemiseen ja vuorovaikutukseen niin luokkahuoneessa, eri koulujen kesken Suomessa kuin kansainvälisestikin. Oppilas tutustuu maantieteellisiin verkkopalveluihin kuten paikkatieto- ja kuvanpiirto- sekä taulukkolaskentaohjelmiin opiskellessaan ja esittäessään maantieteellistä tietoa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaalla on myönteinen asenne maantietoa kohtaan. Oppilasta kannustetaan täsmällisyyteen ja työvälineistä huolehtimiseen sekä joustavuuteen että luovuuteen. Hän ottaa vastuuta omasta opiskelustaan ja ryhmätoiminnasta sekä osallistuu projektityöskentelyyn. Oppilas harjoittelee verkostoitumista ja sosiaalisia taitoja kuten yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

L7 Osallistuminen ja vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilasta tuetaan ilmaisemaan rohkeasti oma mielipide ja tulkinta sekä kuuntelemaan muiden mielipiteitä ja päätelmiä. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa ja oppimisympäristönsä suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Maantiedon opiskelussa luodaan edellytyksiä kiinnostukselle yhteiskunnallisiin asioihin ja vaikuttamiseen. Oppilas soveltaa maantietoa ympäröivässä yhteiskunnassa. Maantieto antaa eväitä aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamiseen sekä empatiakyvyn kehittymiseen sekä kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Maantieteelliset tiedot

Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön. T1, T6, T9

Oppilas omaksuu perustietoja eri maanosista. T2, T9

Oppilas ymmärtää luonnonmaantiedon keskeisiä syy-seuraussuhteita.

- Selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun. T2, T5
- Hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. T2, T5
- Tunnistaa ja kuvailee luonnonmaisemia maapallolla sekä tuo esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. T2, T5

Oppimistaidot

Oppilas tulkitsee ja laatii erilaisia karttoja, diagrammeja ja muita maantieteellisiä malleja. T7

Oppilas käyttää kuvia sekä muuta geomediaa. T7

Oppilas innostuu seuraamaan uutisia maailman tapahtumista ja kykenee sijoittamaan tapahtumat kartalle. T8, T9

Oppilas mittaa sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla. T6

Oppilas esittää maantieteellistä tietoa sekä suullisesti että tieto- ja viestintätekniikka hyväksi käyttäen. T7, T8, T10

Oppilas toimii ryhmän jäsenenä ja arvioi omaa toimintaansa ryhmässä. T10

Sisällöt

Maapallon karttakuva ja alueet S1, S2

- tutustutaan erilaisiin karttaprojektioihin
- erilaisten karttojen tulkinta ja käyttö
  - pinnanmuotokartta
  - maastokartta
  - teemakartta
- etäisyydet kartalla (jana- ja suhdeluku)
- keskeinen luonnonmaantieteellinen nimistö

Maapallon kehät S3

- kivikehä
- sisä- ja ulkosyntyisten tekijöiden vaikutus pinnanmuotoihin
  - kiviaineksen kierto
- vesikehä
  - vedenkierto
- ilmakehä
- eliökehä

Elämän perusedellytykset maapallolla S3

- Miksi juuri maapallolla on elämää?
- elämään vaikuttavat planetaariset ilmiöt
- vuodenajat, kuukausi ja vuorokausi
- auringon säteilyn jakautuminen maapallolle

Maapallon vyöhykkeisyys S3

- säteilyvyöhykkeet (vertaa vuodenaikojen vaihtelu)
- lämpövyöhykkeet
- ilmastoon vaikuttavat tekijät ja ilmastoalueita
- ilmaston vaikutus kasvillisuuteen

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Maantieteelliset tiedot

Oppilaan maailmankarttakuva vahvistuu. T1, T6, T9

Oppilas omaksuu perustietoja eri maanosista. T2, T9

Oppilas esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtii vastauksia niihin. T5

Oppilas kertoo esimerkein miksi ja miten ihmisten elinolot vaihtelevat eri puolilla maapalloa. T3, T5

Oppilas ymmärtää, kuinka luonnonmaantieteelliset tekijät vaikuttavat ihmistoimintaan eri puolilla maailmaa. T4

Oppimistaidot

Oppilas tulkitsee ja laatii erilaisia karttoja, diagrammeja ja muita maantieteellisiä malleja. T7

Oppilaan taidot käyttää kuvia sekä muuta geomediaa kehittyvät. T7

Oppilas seuraa uutisia maailman tapahtumista ja sijoittaa tapahtumat kartalle sekä selittää tapahtumien taustoja. T8, T9

Oppilas esittää maantieteellistä tietoa sekä suullisesti että tieto- ja viestintätekniikka hyväksi käyttäen. T7, T8, T10

Oppilas ymmärtää erilaisuutta ja erilaisia alueellisia identiteettejä. T11, T13

Oppilas toimii ryhmän jäsenenä ja arvioi omaa toimintaansa ryhmässä. T10

Sisällöt

Aluemaantiede S1, S2

- keskeisten alueiden, valtioiden ja kaupunkien sijainti

Väestömaantiede S5

- väestön kasvun tarkastelu maanosittain
- väestöpyramidi ja niiden tulkinta
- kansat, kielet, kulttuurit
- muuttoliikkeet ja niiden taustalla olevat syyt

Hyvän elämän edellytykset S3, S4

- elinkeinot ja niiden harjoittamiseen vaikuttavat tekijät

- asutuksen sijoittuminen ja siihen vaikuttavat tekijät
- eriarvoinen maailma
- ihmisoikeudet

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Maantieteelliset tiedot

Oppilas hahmottaa maailmaa eri aluetasoilla: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailmaa. T5

Oppilas esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtii vastauksia niihin. T5

Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. T2, T3, T11, T13

Oppimistaidot

Oppilas tekee maantieteellisen tutkimuksen lähiympäristöstä. T8, T11, T13

Oppilas tulkitsee ja laatii erilaisia karttoja, diagrammeja ja muita maantieteellisiä malleja. T7

Oppilaan taidot käyttää kuvia sekä muuta geomediaa kehittyvät: tutkimustulosten havainnollistaminen ja esittäminen geomedian avulla. T5, T8, T7

Oppilaan kartankäyttötaidot kehittyvät: jana- ja suhdelukumittakaava ja kartan suuntaaminen todellisuuden mukaisesti. T6

Oppilas esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin. T10, T13

Oppilas innostuu seuraamaan uutisia Suomen ja lähialueiden tapahtumista. T9

Oppilas toimii ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. T10

Sisällöt

Suomen luonnonolot S1, S2, S4

- Maisemat
  - jääkauden maisemaan jättämät merkit
  - maisema-alueet
  - tutustuminen peruskarttaan

- Ilmasto ja sää
  - sääkartta ja sen tulkinta

- Alueellinen identiteetti S5

Pääkaupunkiseutu S1, S2, S4, S5

- Alueen erityispiirteet
  - kaupunkikeskittymät vs. maaseutu
  - luonnonmaisemat, kulttuurimaisemat
  - alueen palvelurakenne ja sen sijoittumiseen vaikuttavat tekijät (elinkeinot,liikenne)
  - maankäyttö ja sen suunnittelu
  - muuttoliikkeet, kotiseudun merkitys
  - tulevaisuus (miten voidaan vaikuttaa)

FYSIIKKA

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja ja esittämään kysymyksiä tekemästään kokeellisesta työstä. Monipuoliset työtavat ohjaavat oppilasta pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan tietoa ja pohtimaan syy-seuraussuhteita. Tutkimuksellinen ote ja avoimet tutkimukset pienissä ryhmissä kehittävät oppilaan ongelmanratkaisu- ja argumentointitaitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Työskennellessään erilaisissa ryhmissä oppilas oppii ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja. Oppilasta ohjataan työskentelemään turvallisesti muut huomioiden. Oppilasta kannustetaan osallistumaan

ryhmätöiden suunnitteluun, havaintojen keräämiseen, tulosten esittämiseen ja tulosten luotettavuuden ja merkityksen pohtimiseen yhdessä muiden kanssa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas oppii ymmärtämään teknologian sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilasta ohjataan tarkastelemaan omia kulutusvalintojaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

L4 Monilukutaito

Oppilas harjoittelee fysiikassa erilaisten tekstien kirjoittamista, tulkitsemista ja analysointia. Teksti voi olla esimerkiksi kirjoitettua, kuvia sisältävää, videoita, taulukoita ja kuvaajia. Fysiikassa tutustutaan ajankohtaisiin fysiikan ja teknologian ilmiöihin ja uutisiin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologia

Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintätekniikka tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja esittämiseen. Oppilaat käyttävät myös ajankohtaisia sähköisiä materiaaleja ja aihekokonaisuuksiin sopivia mallinnus- ja simulaatio-ohjelmia.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan oman ajankäytön suunnitteluun sekä itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Projekti- ja ryhmätöissä oppilaat oppivat vuorovaikutustaitoja ja ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja saamaan työnsä päätökseen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas osallistuu oman opiskelunsa suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle, lähiympäristölle ja muille. Oppilaita ohjataan kriittisen tiedon etsimiseen ja käsittelyyn.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas harjoittelee tekemään kokeellisen tutkimuksen eri vaiheita yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen.

Oppilas harjoittelee raportoimaan kokeellista työtä.

Oppilas tutustuu suureisiin ja mittaamiseen.

Oppilas tutustuu omaan elämään liittyviin ilmiöihin, esimerkiksi valoon ja ääneen sekä niiden ominaisuuksiin ja sovelluksiin. Ilmiöitä tarkastellaan terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Oppilas syventyy joihinkin lämpöilmiöihin tarkastelemalla niitä ilmiötasolla.

Oppilas tutustuu ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa ja ymmärtää fysiikan osaamisen tärkeyden turvallisen arjen ratkaisujen kannalta.

Sisällöt

Fysiikkaa tieteenä, fysiikan ammatit

Mittaaminen ja suureet

Tutkimuksen tekemisen harjoittelu: tutkimuksen suunnittelu, toteutus, raportointi ja esittäminen, tutkimuksen luotettavuuden ja merkityksen arviointi

Omaan turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä, esimerkiksi kuuleminen ja kuulonsuojelu sekä näkö ja näönsuojelu

Omaan elämään ja ympäristöön liittyviä fysiikan ilmiöitä esimerkiksi optisia laitteita ja sovelluksia

Joihinkin lämpöilmiöihin syventyminen, esimerkiksi lämmön siirtyminen, lämpölaajeneminen, olomuodon muutokset tai lämpöenergian varastoituminen ilmiötasolla

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen.

Oppilas osaa raportoida kokeellisesta työstä.

Oppilas osaa käyttää erilaisia liikkeen malleja, tulkita erilaisia liikkeen kuvaajia ja laskea yksinkertaisia liikkeeseen liittyviä laskuja.

Oppilas osaa kuvata voimien vaikutusta kappaleeseen ja kappaleen liikkeeseen.

Oppilas osaa käyttää työn ja tehon käsitteitä kuvatessaan fysiikan ilmiötä ja niissä tapahtuvia energian muutoksia.

Oppilas tutustuu fysiikan soveltamiseen teknologiassa.

Oppilas saa riittävät tiedot liikkeestä ja voimasta jatko-opintoja varten.

Sisällöt

Vuorovaikutus ja voima

- Yhteen kappaleeseen vaikuttavat voimat
- Voimien vaikutus kappaleen liikkeeseen
- Tasainen ja muuttuva liike
- Liikkeen kuvaaminen malleilla ja kuvaajien tulkitseminen
- Liikkeen laskennallinen käsittely

Mekaaninen työ ja teho

- Energian säilymisen periaate

Omaan elämään ja ympäristöön liittyviä ilmiöitä, esimerkiksi tiheys, paine, tasapaino ja liikenneturvallisuus

Tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas toteuttaa luonnontieteellisen tutkimuksen tai projektityön.

Oppilas osaa arvioida omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelyyn ja esittämiseen.

Oppilas tuntee sähköturvallisuuden pääperiaatteet ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti.

Oppilas osaa tulkita ja piirtää yksinkertaisia kytkentäkaavioita sekä rakentaa kaavion perusteella sähkökytkentöjä.

Oppilas ymmärtää sähkövirran ja jännitteen välisen yhteyden ja osaa laskea yksinkertaisia sähköön liittyviä laskuja.

Oppilas osaa käyttää sähkön keskeisiä käsitteitä, malleja ja lakeja ilmiöiden selittämiseen tutuissa tilanteissa.

Oppilas tutustuu energian tuotantoon, eri energianlähteisiin ja energian kestävään käyttöön. Oppilas osaa pohtia omien valintojen merkitystä energian kestävän käytön kannalta.

Oppilas osaa kertoa esimerkkejä fysiikan soveltamisesta teknologiaan ja pohtii niiden merkitystä omassa arjessa.

Oppilas osaa kertoa sähkömagneettisen säteilyn ja hiukkassäteilyn lajeista ja tuntee säteilyltä suojautumisen pääperiaatteet.

Oppilas tutustuu maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Oppilas saa riittävät tiedolliset valmiudet sähköstä jatko-opintoihin.

Sisällöt

Sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus

Sähköturvallisuus

Sähkövirtapiirit

- Jännite ja virta käsitteinä, jännitteen ja sähkövirran suhde
- Jännitteen ja sähkövirran laskennallinen käsittely
- Sähkökytkennät

Sähkömagneettiset ilmiöt

Sähkön tuotanto, siirto ja käyttö

- Teknologian sovelluksia, esimerkiksi induktiolla toimivia laitteita

Energiantuotanto, energianlähteet ja energian kestävä käyttö

Maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet

Säteilyn lajit ja säteilyltä suojautuminen

KEMIA

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja ja esittämään kysymyksiä tekemästään kokeellisesta työstä. Monipuoliset työtavat ohjaavat oppilasta pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan tietoa ja pohtimaan syy-seuraussuhteita. Tutkimuksellinen ote ja avoimet tutkimukset pienissä ryhmissä kehittävät oppilaan ongelmanratkaisu- ja argumentointitaitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Työskennellessään erilaisissa ryhmissä oppilas oppii ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja. Oppilasta ohjataan työskentelemään turvallisesti muut huomioiden. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ryhmätöiden suunnitteluun, havaintojen keräämiseen, tulosten esittämiseen ja tulosten luotettavuuden ja merkityksen pohtimiseen yhdessä muiden kanssa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Turvallisen työskentelyn harjoitteleminen, erilaisten aineiden käsittely ja kodin kemikaaleihin tutustuminen auttavat oppilasta selviämään arjen tilanteissa. Oppilasta ohjataan tarkastelemaan omia kulutusvalintojaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

L4 Monilukutaito

Oppilas harjoittelee kemiassa erilaisten tekstien kirjoittamista, tulkitsemista ja analysointia. Teksti voi olla esimerkiksi kirjoitettua, kuvia sisältävää, videoita, taulukoita ja kuvaajia. Oppilas oppii myös kemian merkkikieltä. Tutustutaan ajankohtaisiin kemian ilmiöihin ja uutisiin.

L5 Tieto- ja viestintätekniikka

Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintätekniikka tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja esittämiseen. Oppilaat käyttävät myös ajankohtaisia sähköisiä materiaaleja ja aihekokonaisuuksiin sopivia mallinnus- ja simulaatio-ohjelmia.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan oman ajankäytön suunnitteluun sekä itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Projekti- ja ryhmätöissä oppilaat oppivat vuorovaikutustaitoja ja ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja saamaan työnsä päätökseen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas osallistuu oman opiskelunsa suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle, lähiympäristölle ja muille. Oppilaita ohjataan kriittisen tiedon etsimiseen ja käsittelyyn.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas harjoittelee tekemään kokeellisen tutkimuksen eri vaiheita yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen.

Oppilas harjoittelee raportoimaan kokeellista työtä.

Oppilas tutustuu kodin kemikaaleihin, tunnistaa varoitusmerkkejä ja osaa käsitellä kemikaaleja varoitusmerkkien vaatimalla tavalla.

Oppilas oppii tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä.

Oppilas tutustuu kemian merkkikieleen.

Oppilas tutustuu ammatteihin, joissa tarvitaan kemiaa ja ymmärtää kemian osaamisen tärkeyden turvallisen arjen ratkaisujen kannalta.

Oppilas tutustuu kestävän kehityksen periaatteisiin.

Sisällöt

Kemia tieteenä, missä kemiaa tarvitaan, kemian ammatit

Turvallinen työskentely

- Työskentelytaitojen harjoitteleminen
- Varoitusmerkit
- Paloturvallisuus

Alkuaineet, yhdisteet ja seokset

- Alkuaineiden ja yhdisteiden fysikaalisia ja kemiallisia ominaisuuksia, esimerkiksi liukoisuus, happamuus ja reaktiivisuus
- Kodin kemikaalit
- Puhtaat aineet ja seokset
- Erotusmenetelmät
- Olomuotojen muutokset

Kemiallisen merkkikielen harjoittelu

Kemiallinen reaktio

- Kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät, esimerkiksi pitoisuus
- Esimerkkejä kemiallisista reaktioista, esimerkiksi palaminen

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas harjoittelee tekemään kokeellista tutkimusta yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen.

Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen sekä raportoida työstä. Raportti voi olla esimerkiksi teksti, kuvasarja tai video.

Oppilas osaa kuvata aineiden rakenteita erilaisten mallien avulla ja ymmärtää jaksollisen järjestelmän periaatteen.

Oppilas osaa kertoa kotona ja luonnossa esiintyvistä hapoista ja emäksistä ja niiden välisistä reaktioista käyttäen kemian käsitteitä.

Oppilas osaa kertoa hiilestä, hiilen kiertokulusta ja hiilen yhdisteistä sekä niiden merkityksestä luonnolle ja yhteiskunnalle.

Oppilas tutustuu kestävän kehityksen periaatteisiin esimerkiksi elinkaariajattelun näkökulmasta.

Oppilas harjoittelee kemian merkkikielen käyttöä kuvatessaan esimerkiksi kemiallisessa reaktiossa tapahtuvia muutoksia.

Sisällöt

Missä kemiaa tarvitaan, kemian ammatit

Jaksolliseen järjestelmään tutustuminen

Atomien ja yhdisteiden rakenteiden malleja ja simulaatioita

Hapot, emäkset

- Hapot ja emäkset omassa elinympäristössä ja luonnossa

Hiili ja hiilen yhdisteiden kemia

- Hiili alkuaineena
- Hiilen kiertokulku
- Johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään tutustuminen

Kemiallinen reaktio

- Reaktioyhtälön tulkitseminen ja kuvaaminen kemiallisin merkein
- Energian säilyminen kemiallisessa reaktiossa

Kierrätys, kestävä kehitys ja elinkaarianalyysi

Tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas toteuttaa luonnontieteellisen tutkimuksen tai projektityön.

Oppilas osaa arvioida omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelyyn ja esittämiseen.

Oppilas osaa käyttää erilaisia malleja tai simulaatiota kemiallisista ilmiöistä ja tehdä johtopäätöksiä niiden pohjalta.

Oppilas osaa kertoa esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa.

Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Oppilas osaa tulkita ja kirjoittaa yksinkertaisia reaktioyhtälöitä kemian merkkikielen avulla.

Oppilas saa riittävät tiedolliset ja taidolliset valmiudet jatko-opintoihin.

Sisällöt

Jaksollisen järjestelmän käyttäminen

Atomien ja yhdisteiden rakenteiden malleja ja simulaatioita

Kemiallinen reaktio

- Reaktioyhtälön tulkitseminen ja kuvaaminen kemiallisin merkein
- Energian säilyminen kemiallisessa reaktiossa

Ravintoaineet

- Proteiinit
- Hiilihydraatit
- Rasvat

Kierrätys, kestävä kehitys ja elinkaarianalyysi

Oppilaan arkipäivään, hyvinvointiin, terveyteen, turvallisuuteen tai paikalliseen erityispiirteeseen liittyviä kemian ilmiöitä ja sovelluksia, kuten esimerkiksi

- Metallit, metallien ominaisuudet, jalostus, käyttö ja kierrätys
- Sähkökemiaan liittyviä asioita, esimerkiksi sähköpari, akku, polttokenno, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- Korroosio

- Ilmastonmuutos
- Muovit ja öljyteollisuus
- Paperi
- Lääkkeet
- Pesu- ja kosmeettiset aineet
- Uudet materiaalit

T

utustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen

TERVEYSTIETO

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1):

Oppilas osaa tunnistaa ja arvioida omia terveyteen ja sairauteen liittyviä arvojaan, asenteitaan, tottumuksiaan, valintojaan sekä perustella niitä. Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista.

Oppilas osaa havaita ja kuvailla terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä niiden välisiä yhteyksiä ja syy-seuraussuhteita. Hän osaa hakea monipuolisesti terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa itsenäisesti tai yhteisöllisesti. Hän osaa tarkastella tietoa kriittisesti monista eri näkökulmista ja tehdä johtopäätöksiä.

Kulttuurinen osaaminen ja, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):

Oppilas osaa eritellä yhteisöjen, kulttuurin ja median yhteyksiä terveyteen ja näiden vaikutuksia aiheen käsittelyyn. Oppilas osaa tarkastella terveystiedon sisältöjä erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten näkökulmista.

Terveystiedon tunneilla oppilas kehittää sosiaalisia taitojaan, harjoittelee vuorovaikutustilanteissa toimimista, itseilmaisua eri tavoin ja omien mielipiteidensä ilmaisua rakentavasti. Oppilas arvostaa ja hallitsee omaa kehoaan. Oppilas tietää oman kehonsa rajat ja kunnioittaa myös toisen kehon

rajoja. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita ja tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3):

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot -kokonaisuus sisältyy suurelta osin terveystiedon opetussuunnitelmaan.

Monilukutaito (L4):

Oppilas osaa arvioida hakemansa tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta. Lisäksi hän pystyy tarkastelemaan kriittisesti terveyteen liittyvää mainontaa. Oppilas tietää, että mainonnan lisäksi vanhemmat ja ystävät voivat vaikuttaa hänen käsityksiinsä terveydestä.

Oppilasta kannustetaan pohtimaan käytetyn kielen tilannesidonnaisuutta eli millainen kirjoitettu, puhuttu tai kuvien avulla viestitty kieli on sopivaa ja asianmukaista tietyssä tilanteessa. Opetuksen tulee tarjota

oppilaalle uusia näkökulmia käsiteltävään aiheeseen. Oppilas tunnistaa omat ennakkokäsityksensä ja pystyy tarvittaessa tarkastelemaan asiaa uudesta näkökulmasta.

Oppilas oppii havainnoimaan ja kuuntelemaan oman kehon ja mielen viestejä sekä tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisella tavalla. Häntä tuetaan tunnistamaan omat kokemuksensa ja arvostuksensa kavereiden, median tai kulttuurin tarjoamien valmiiden ajattelu- tai toimintatapojen joukosta. Tämä vahvistaa oppilaan itsetuntemusta.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5):

Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa oman terveytensä edistämiseen. Hän osaa etsiä tietoa luotettavilta terveyssivustoilta. Oppilas tutustuu terveyttä edistäviin verkkopalveluihin kuten ravintoainelaskureihin sekä nuorille suunnattuihin kysymys- ja vastauspalveluihin. Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tuotostensa laatimisessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen tarjoaa mahdollisuuden verkostoitumiseen, yhdessä tekemiseen ja vuorovaikutukseen.

Oppilas osaa eritellä tieto- ja viestintäteknologian käyttöön liittyviä vaikutuksia terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Oppilas tietää, ettei kommunikointi tieto- ja viestintäteknologian keinoin korvaa inhimillistä kohtaamista. Hän tunnistaa ne tilanteet, jolloin on järkevämpää sopia asioista kasvotusten tai puhelimessa kuin sähköisesti. Oppilaalle korostetaan empaattisen ja vastuullisen käyttäytymisen periaatteita myös sähköisessä ympäristössä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6):

Oppilaalla on myönteinen asenne terveystiedon oppimista kohtaan. Hän ottaa vastuuta omasta opiskelustaan. Oppilaalla on keinoja käsitellä stressiä ja lisätä sekä ylläpitää opiskelu- ja työkykyään. Oppilas käyttäytyy asianmukaisesti ja osaa erilaisia sosiaalisia taitoja kuten yhteistyötaitoja, vuorovaikutustaitoja ja ristiriitojen ratkaisua.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7):

Oppilas on mukana valitsemassa käytettäviä oppimisympäristöjä ja työtapoja. Oppilas saa osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia suunnitellessaan, toteuttaessaan ja arvioidessaan omaa työskentelyään. Oppilaan nähdyksi ja kuulluksi tulemisen kokemusta vahvistaa tehtävät, joissa havainnoidaan omaa ympäristöä ja ilmaistaan rakentavasti oma näkemys aiheesta. Pienimuotoinen vapaaehtoistyö esimerkiksi palvelutalossa ja siihen liitetty terveystiedon oppimistehtävä lisäävät oppilaan kokemuksia ja ymmärrystä terveydestä, toimintakyvystä ja elämänkaaresta sekä yhteisöllisyyden merkityksestä. Oppilas saa näkökulmia toimia kestävää hyvinvointia edistävästi arvioidessaan erilaisia elämäntapoja ja niiden vaikutuksia terveyteen. Omaan ja lähiyhteisön terveyteen vaikuttamisen keinojen omaksuminen on terveystiedon keskeistä osaamista.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet vuosiluokille 7-9:

Terveystiedossa aiheita opiskellaan kokonaisuuksina, joissa tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu ja eettinen pohdinta kulkevat käsikädessä. Oppilas pohtii opetuksen sisältöihin liittyviä tietoja oman itsensä kannalta, jolloin hänen itsetuntemuksensa vahvistuu. Kriittinen ajattelu ja eettinen pohdinta mahdollistuvat tiedon ja taitojen kertyessä, ja oppilas harjoittelee niitä ikätason mukaisesti. Terveysosaamisen kannalta on olennaista harjoitella tietoihin liittyviä taitoja oppitunneilla. Suuri osa valtakunnallisen opetussuunnitelman terveystiedon tavoitteista koskettaa jokaista vuosiluokkaa 7-9. Tavoitteiden saavuttaminen täydentyy luokkatasolta toiselle.

Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää terveyden laaja-alaisuutta. Hän syventää ymmärrystä fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä. Oppilas tunnistaa ja arvioi omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja. Oppilas rohkaistuu pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

Oppilas kehittää itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden tunnistamista sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Hän oppii ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä sekä oppii tunnistamaan niiden merkityksiä itselle. Oppilas osaa eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristöissä ja lähiympäristössä.

Oppilas säätelee käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. Hän muodostaa kuvaa itselleen sopivista oppimisen keinoista. Oppilas vahvistaa valmiuksiaan terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä. Näin hän lisää kykyjään toimia terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. Oppilas tunnistaa ja tarkastelee kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioi tiedon luotettavuutta ja merkitystä. Oppilas osaa käyttää terveystiedolle ominaisia käsitteitä.

Lisäksi seitsemännen luokan tavoitteita:

Oppilas ymmärtää elämänkulkua, kasvua ja kehitystä.

Oppilas ymmärtää terveellisen arkirytmin merkityksen omalle hyvinvoinnilleen.

Oppilas osaa tehdä terveellisiä valintoja elämässään.

Sisällöt

- fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys
- kasvun, kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteet, monimuotoisuus ja henkilökohtaisuus
- perusasiat murrosiästä

- arjen rytmi: uni, liikunta, ravitsemus, hampaiden hoito
- riippuvuus, päihteet, päihteiden käytön ehkäisy
- tuen ja avun hakeminen
- ajankohtaiset terveysilmiöt

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet vuosiluokille 7-9:

Terveystiedossa aiheita opiskellaan kokonaisuuksina, joissa tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu ja eettinen pohdinta kulkevat käsikädessä. Oppilas pohtii opetuksen sisältöihin liittyviä tietoja oman itsensä kannalta, jolloin hänen itsetuntemuksensa vahvistuu. Kriittinen ajattelu ja eettinen pohdinta mahdollistuvat tiedon ja taitojen kertyessä, ja oppilas harjoittelee niitä ikätason mukaisesti. Terveysosaamisen kannalta on olennaista harjoitella tietoihin liittyviä taitoja oppitunneilla. Suuri osa valtakunnallisen opetussuunnitelman terveystiedon tavoitteista koskettaa jokaista vuosiluokkaa 7-9. Tavoitteiden saavuttaminen täydentyy luokkatasolta toiselle.

Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää terveyden laaja-alaisuutta. Hän syventää ymmärrystä fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä. Oppilas tunnistaa ja arvioi omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja. Oppilas rohkaistuu pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

Oppilas kehittää itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden tunnistamista sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Hän oppii ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä sekä oppii tunnistamaan niiden merkityksiä itselle. Oppilas osaa eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristöissä ja lähiympäristössä.

Oppilas säätelee käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. Hän muodostaa kuvaa itselleen sopivista oppimisen keinoista. Oppilas vahvistaa valmiuksiaan terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä. Näin hän lisää kykyjään toimia terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. Oppilas tunnistaa ja tarkastelee kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioi tiedon luotettavuutta ja merkitystä. Oppilas osaa käyttää terveystiedolle ominaisia käsitteitä.

Lisäksi kahdeksannen luokan tavoitteita:

Oppilas ymmärtää seksuaalisuuden merkityksen ja osaa edistää seksuaaliterveyttään.

Oppilas osaa toimia vastuullisesti ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

Oppilas kehittää kykyjään toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

Oppilas osaa toimia erilaisissa vaara- ja tapaturmatilanteissa ja ennaltaehkäistä niitä.

Oppilas osaa arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää.

Sisällöt

- mielenhyvinvointi
- tunne- ja vuorovaikutustaidot: vuorovaikutustilanteissa toimiminen, tunteiden ilmaisu ja niiden säätely
- stressin, ristiriitojen, ongelmatilanteiden ja kriisien rakentava käsittely sekä kiusaaminen
- huolenpito, perheen ja läheisten merkitys
- seksuaalisuus ja seksuaaliterveys
- turvallisuustaidot ja –valmiudet
- tapaturmat ja ensiapu
- terveys ja media
- tuen ja avun hakeminen
- ajankohtaiset terveysilmiöt

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet vuosiluokille 7-9:

Terveystiedossa aiheita opiskellaan kokonaisuuksina, joissa tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu ja eettinen pohdinta kulkevat käsikädessä. Oppilas pohtii opetuksen sisältöihin liittyviä tietoja oman itsensä kannalta, jolloin hänen itsetuntemuksensa vahvistuu. Kriittinen ajattelu ja eettinen pohdinta mahdollistuvat tiedon ja taitojen kertyessä, ja oppilas harjoittelee niitä ikätason mukaisesti. Terveysosaamisen kannalta on olennaista harjoitella tietoihin liittyviä taitoja oppitunneilla. Suuri osa valtakunnallisen opetussuunnitelman terveystiedon tavoitteista koskettaa jokaista vuosiluokkaa 7-9. Tavoitteiden saavuttaminen täydentyy luokkatasolta toiselle.

Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää terveyden laaja-alaisuutta. Hän syventää ymmärrystä fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä. Oppilas tunnistaa ja arvioi omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja. Oppilas rohkaistuu pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

Oppilas kehittää itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden tunnistamista sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Hän oppii ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä sekä oppii tunnistamaan niiden merkityksiä itselle. Oppilas osaa eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristöissä ja lähiympäristössä.

Oppilas säätelee käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. Hän muodostaa kuvaa itselleen sopivista oppimisen keinoista. Oppilas vahvistaa valmiuksiaan terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä. Näin hän lisää kykyjään toimia terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. Oppilas tunnistaa ja tarkastelee kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä,

niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioi tiedon luotettavuutta ja merkitystä. Oppilas osaa käyttää terveystiedolle ominaisia käsitteitä.

Lisäksi yhdeksännen luokan tavoitteita:

Oppilas pohtii yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta.

Oppilas luo perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle sekä niiden ylläpitämiselle.

Oppilas ymmärtää ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin sekä tieto- ja viestintäteknologian merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille.

Oppilas ymmärtää terveyden edistämisen merkityksen.

Oppilas osaa kuvata terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.

Sisällöt

- identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen
- seksuaalisen kehityksen monimuotoisuus
- mielenterveys, hyvinvointia tukevat ympäristöt ja yhteisöt, mielekäs vapaa-ajan toiminta ja kulttuurin terveyttä edistävä vaikutus
- opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa
- nuoren mielen pahoinvointi
- ravitsemuksen ongelmat
- liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa
- kansantaudit
- ajankohtaiset tartuntataudit
- itsehoito
- ensiaputaitojen syventäminen ja kertaaminen
- terveyspalvelut, terveyden edistäminen, kansalaistoiminta
- ympäristön terveysriskit
- kestävä elämäntapa
- tuen ja avun hakeminen
- ajankohtaiset terveysilmiöt

YMPÄRISTÖOPPI

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ympäristöopissa annetaan oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuutta tutkia ympäristöään. Oppilas harjoittelee aktiivisen roolin ottamista omasta opiskelustaan pohtimalla opiskeltavien asioiden tavoitteita ja arvioimalla niiden toteutumista. Oppilas harjoittelee ryhmässä toimimisen taitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ympäristöoppi vahvistaa oppilaan suhdetta ja arvostusta omaan lähiympäristöön ja lähiyhteisöön. Oppilas harjoittelee kaveritaitoja ohjatusti sekä opettelee ilmaisemaan erilaisia tunteita hallitusti.

L3 Itsestä huolehtiminen

Ympäristöopissa opiskellaan itsestä huolehtimisen taitoja ja ottamaan vastuuta koulutyöskentelystä. Oppilas ohjataan noudattamaan yhteisiä sääntöjä ja hyviä tapoja. Oppilas tutustuu turvallisen arjen perusasioihin ja oppii toimimaan erilaisissa vaaratilanteissa. Oppilas tutustuu lähiympäristöönsä ja oppii liikkumaan siinä. Ympäristöopin tunneilla oppilaita ohjataan kestävään kuluttamiseen ja ympäristöystävällisten valintojen tekemiseen. Ympäristöopissa tutustutaan arjen teknisiin laitteisiin ja niiden turvalliseen käyttöön.

L4 Monilukutaito

Ympäristöopissa tutustutaan erilaisiin teksteihin (tietotekstit, lajikuvaukset, kuvailevat tekstit, kartat, kuvat), rohkaistaan ympäristön kuvailuun ja mallintamiseen niin kirjoittamalla, kuvaamalla kuin kertomallakin. Ympäristöopissa harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja tulkintojen tekemistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Ympäristöopissa harjoitellaan tieto- ja viestintätekniikkaa tarkoituksenmukaisesti oppiaineeseen soveltuvissa tehtävissä. Kuvat, selostukset ja kertomukset lähiympäristöstä korostuvat.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Ympäristöopin tunneilla harjoitellaan yhdessä ja yksin työskentelemistä. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ympäristöopissa omalla osallistumisella ja vaikuttamisella opitaan luomaan viihtyisyyttä ja hyvinvointia ympärille. Opitaan huomaamaan epäkohtia lähiympäristössä, ja korjaamaan niitä yhdessä neuvotellen ja toimien asian edistämiseksi. Kestävää kehitystä harjoitellaan ruohonjuuritasolla omassa ja koulun arjessa.

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

Oppilas toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan tutkia ympäristöä

Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä

Oppilas tutustuu ja tekee havaintoja lähiympäristöstään

Oppilas harjoittelee ryhmässä toimimisen taitoja

Oppilas pohtii omaa kasvuaan ja kehitystään sekä terveyttä ja turvallisuutta tukevia tekijöitä

Oppilas käsittelee arjen ilmiöitä arkipäiväisten toimien kautta

Sisällöt

S1 Kasvu ja kehitys

- kehon osat
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- tunnetaidot: pettymykset, viha, suru, ilo
- kaveritaidot
- mielen hyvinvointi: koululaisen taidot, hyvän arjen rutiinit

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

- turvallinen koulumatka
- koulun lähiympäristöön tutustuminen
- hyvät käytöstavat erilaisissa tilanteissa ja tapahtumissa
- arjen ilmiöiden käsittely: esimerkiksi sää ja säänmukainen pukeutuminen

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

- vuodenajat, kuukaudet, viikonpäivät, vuorokaudenajat
- karttaan tutustuminen
- oman lähiympäristön havainnointi eri vuodenaikoina: eloton, elollinen

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

- tutkimusretkiä koulun lähiympäristöön
- kasvin kasvattaminen, kasvin osat

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

- veden eri olomuodot
- lautasmalli, terveellinen ruoka, mistä ruoka ja vesi tulee?

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- lajittelu luokassa

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Oppilas toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan tutkia ympäristöä

Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä

Oppilas tutustuu ja tekee havaintoja lähiympäristöstään

Oppilas harjoittelee ryhmässä toimimisen taitoja

Oppilas pohtii omaa kasvuaan ja kehitystään sekä terveyttä ja turvallisuutta tukevia tekijöitä

Oppilas kuvailee, vertailee ja luokittelee eliöitä, elinympäristöjä ja ilmiöitä

Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään ja perustelemaan näkemyksiään

Oppilas tunnistaa viihtyisän ympäristön ja oppii kierrättämisen periaatteen

Sisällöt

S1 Kasvu ja kehitys

- kehon elintoiminnot
- elämänkulku
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- kaveritaidot

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

- hyvät käytöstavat erilaisissa tilanteissa ja tapahtumissa
- arjen pienet ensiaputaidot ja avun hakeminen, hätänumero
- kiusaamisen ehkäisy

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

- oman kartan tekeminen (pihakartta, luokkakartta), ilmansuunnat, omaan kaupunginosaan tutustuminen (Suomi ja Vantaa kartalla)

- lähiympäristön havainnointi: eliölajeihin ja niiden elinympäristöihin tutustuminen, luokittelu, ihmisen vaikutus ympäristöön, rakennettu ympäristö, viihtyisän ympäristön tunnistaminen (oman koulun lähiympäristön erityispiirteiden huomioiminen eliölajeihin tutustuttaessa)
- teknologiataidot: sähkö arjessa

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

- lähiympäristöön tutustutaan tutkimalla, havainnoimalla
- pienen tutkimuksen teko ja tutkimuksen teon vaiheet
- liikkeen havainnointi ja kitkan havainnollistaminen (esimerkkeinä paperilennokit, polkupyörät, mäenlaskut)

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

- ravinnon kulku ihmisessä

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen

- kierrätykseen tutustuminen, kierrätyspisteet koulun lähellä, jätteiden lajittelu: mihin jätteet menevät?
- yhteisestä ympäristöstä huolehtiminen, omien valintojen vaikutus

Vuosiluokat 3-6

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta ohjataan tutustumaan lähiympäristöönsä pienten tutkimusten avulla. Oppilas ottaa aktiivista roolia omasta opiskelustaan ja oppimisprosessistaan: hän ottaa vastuuta, asettaa tavoitteita, osallistuu opiskelunsa suunnitteluun, oman työskentelynsä arviointiin sekä harjoittelee arvioimaan taitojaan realistisesti. Hän opiskelee erilaisissa ryhmissä. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan lukemaan, kuuntelemaan ja tulkitsemaan tekstiä, karttoja ja kuvaa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ympäristöoppi vahvistaa oppilaan suhdetta ja arvostusta omaan lähiympäristöön. Oppilas oppii tunnistamaan oman kulttuurinsa piirteitä ja tutustuu muihin kulttuureihin. Oppilasta ohjataan säätelemään ja ilmaisemaan omia tunteitaan sekä tunnistamaan oma roolinsa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

L3 Itsestä huolehtiminen

Ympäristöopissa harjoitellaan hyvää käytöstä ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tomintatapoja (yleiset varoitusmerkit, erilaisissa vaaratilanteissa toimiminen). Oppilaita kannustetaan

kantamaan huolta omasta ympäristöstään ja tekemään kuluttajana vastuullisia valintoja. Ympäristöopissa harjoitellaan rakennetussa ja luonnonympäristössä liikkumista ja kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Oppilas oppii ymmärtämään yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksen ja siihen liittyviä toimintatapoja. Ympäristöopin tunneilla tutustutaan teknologian merkitykseen ja turvalliseen käyttöön.

L4 Monilukutaito

Ympäristöopissa seurataan ajankohtaisia uutisia ympäri maailman ja tutustutaan erilaisiin teksteihin. Oppilas tuottaa havaintojen pohjalta erilaista tietoa ja oppii lähdekriittisyyttä

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Ympäristöopissa harjoitellaan tieto- ja viestintätekniikkaa tarkoituksenmukaisesti oppiaineeseen soveltuvissa tehtävissä. Oppilasta ohjataan havainnollistamaan ilmiöitä kuvin kertomuksin ja selostuksin sekä hankkimaan tietoa kriittisesti ja esittämään sitä. Oppilasta kannustetaan vuorovaikutukseen koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa omaan lähiympäristöön liittyvissä asioissa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Ympäristöopin tunneilla oppilaita ohjataan järjestelmälliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn tutkimusten teon avulla. Oppilaat oppivat ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Ympäristöopissa harjoitellaan ryhmässä toimimista ja erilaisten projektien tekemistä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ympäristöopissa oppilas tiedostaa oman roolinsa lähiympäristön suojelijana. Häntä ohjataan löytämään keinot vaikuttaa yhdessä muiden kanssa lähiympäristössä havaittuihin epäkohtiin. Omalla osallistumisella ja vaikuttamisella opitaan luomaan viihtyisyyttä ja hyvinvointia ympärille. Kestävä kehitys siihen liittyvine arkipäivän tekoineen ja valintoineen on läsnä säännöllisesti kouluin arjessa. Samaan aikaan tietoisuus kestävän kehityksen merkityksestä lisääntyy.

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

Oppilas huolehtii omasta terveydestään ja tutustuu omaan kehoonsa. Hän harjoittelee arjessa toimimista ja hyviä käytöstapoja.

Oppilas oppii koululaistaitoja sekä erilaisten tunteiden tunnistaminen,

Oppilas tunnistaa oman kulttuurinsa piirteitä ja tutustuu muihin kulttuureihin

Oppilas tunnistaa oman lähiympäristön vaaratilanteita .

Oppilas tutustuu Suomeen ja sen monimuotoiseen luontoon

Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön

Oppilas havainnoi sääilmiöitä, veden kiertokulkua, ääni- ja valoilmiöitä ja vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua ja harjoittelee jonkin ilmiön raportointia

Oppilas havainnoi lähiympäristöään ja harjoittelee tutkimaan elollista luontoa

Sisällöt

S1 Minä ihmisenä

- erilaisten tunteiden tunnistaminen, ilmaisu ja säätely
- omasta terveydestä huolehtiminen, hyvä arki
- kehon osat, miten ihminen toimii (tukiranka ja liikkuminen)

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

- käytöstavat ja toisia kunnioittava toimiminen yhteisössä
- toisten huomioiminen ja yhteisistä sopimuksista kiinni pitäminen
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä omassa ympäristössään (esim. liikenne)

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

- ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- Suomi maailmankartalla
- käytetään opetuksessa maantieteellisiä käsitteitä
- kartanluku- ja piirtämistaidot, erilaisiin karttatyyppeihin tutustuminen (suunnistuskartasta karttakirjaan)

S4 Ympäristön tutkiminen

- lähiympäristön havainnointi ja havaintojen kirjaaminen
- elollinen luonto: eliöt ja niiden elinympäristöt, luokittelu (esim. selkärankaiset, selkärangattomat, nisäkkäät, matelijat), ravintoketjun käsite
- tutustuminen lähiympäristön yleisimpiin kasvi- ja eläinlajeihin
- sääilmiöt

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

- tutustuminen maapallon liikkeisiin kiertoradalla (päivä/yö, vuodenajat)
- veden kiertokulku
- tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä
- eläinten lisääntyminen

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- oman kulttuuriperinnön vaaliminen
- muihin kulttuureihin tutustuminen
- oman toiminnan vaikutuksen arviointi lähiympäristössä

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas tunnistaa murrosiän vaikutukset omaan kehoon ja mieleen,

Oppilas ymmärtää terveyden osa-alueita

Oppilas tutustuu palo- ja liikenneturvallisuuteen ja harjoittelee toimimista ensiapu- ja vaaratilanteissa

Oppilasta ohjataan tekemään tutkimus lähiympäristöstä

Oppilas tiedostaa oman toiminnan vaikutukset eläinten hyvinvointiin ja ympäröivään luontoon.

Oppilasta kannustetaan luonnossa liikkumiseen

Oppilas tunnistaa Itämeren alueen valtioiden ominaispiirteitä

Oppilasta ohjataan tunnistamaan arjen fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä.

Oppilas tiedostaa oman roolinsa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Sisällöt

S1 Minä ihmisenä

- murrosiän vaikutus omaan kehoon ja mieleen
- tunnistaa tavallisimpia sairauksia ja tietää niiden itsehoitomenetelmiä

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

- paloturvallisuus ja liikenneturvallisuus
- toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa
- minä osana erilaisia yhteisöjä

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

- Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Itämeren alueen valtioita, luonnonympäristöjä ja kulttuuria

- Itämeren alue kartalla

S4 Ympäristön tutkiminen

- lähiympäristön havainnointi, havaintojen kirjaaminen, tutkimuksen selostaminen ja erilaisten tietolähteiden käyttäminen selittämiseen
- tutkimusten tekeminen ohjatusti
- tutustuminen lähiympäristön yleisimpiin kasvi- ja eläinlajeihin
- kasvion kerääminen ohjatusti
- jokamiehenoikeudet

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

- aurinkokuntaan tutustuminen
- aineen olomuodot
- lämpötilan mittaaminen
- ravinnon tuotanto ja ruuan reitit
- metsässä liikkuminen

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa
- oman toiminnan vaikutukset eläinten hyvinvointiin ja luontoon

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilas tunnistaa oman kehon tärkeimpiä elintoimintoja, tietää murrosiän merkkejä ja miten ihminen lisääntyy

Oppilasta ohjataan säätelemään ja ilmaisemaan omia tunteitaan

Oppilas tiedostaa oman ikäkauden vastuut ja oikeudet sekä oman toiminnan vaikutukset toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan

Oppilas tekee pieniä kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tutkimuksen vaiheet huomioon ottaen

Oppilas ymmärtää Euroopan maanosana, tunnistaa sen rajat ja tutustuu valtioihin ja niiden ominaispiirteisiin

Oppilas perehtyy lähiavaruuteen ja maapallon rakenteeseen

Oppilas tutustuu aineen säilymisen periaatteeseen

Oppilas kehittää omaa ympäristötietouttaan

Sisällöt

S1 Minä ihmisenä

- Oma keho: Tärkeimmät elintoiminnot (verenkierto, hengitys) ja sisäelimet (sijainti ja pääasiallinen tehtävä)
- Ihmisen lisääntyminen ja oma seksuaalisuus
- murrosiän vaikutus omiin tunteisiin

S2 Arjen tilanteissa yhteisöissä toimiminen

- Yhteiset sopimukset: tietää ikäkauteensa kuuluvat vastuut ja oikeudet

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

- Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Euroopan valtioita, erilaisia kulttuureja, luonnonolojen vaihtelevuutta ja ihmisen toimintaa
- Eurooppa, muut maanosat ja valtameret kartalla
- kartanluku- ja piirtämistaidot

S4 Ympäristön tutkiminen

- pienten kokeellinen tutkimusten tekeminen itsenäisesti (hypoteesi, havainnointi, kirjaaminen, ilmiön selittäminen)
- elollinen luonto: eliöt ja niiden elinympäristöt, luokittelu (esim. selkärankaiset, selkärangattomat, nisäkkäät, matelijat), ravintoketjun käsite
- tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua
- maa- ja kallioperään tutustuminen, maapallon rakenne

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

- avaruuden rakenne
- yhteyttäminen
- kasvien lisääntyminen
- eri aineiden ominaisuuksia ja niihin liittyviä käsitteitä (esim. alkuaineet, seokset, aineen rakenne, tiheys, massa)
- aineen muutokset ja aineen säilymisen periaate (esimerkiksi hiilen kierto luonnossa)
- pienten kokeellisten tutkimusten tekeminen

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- ilmastonmuutos
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- oman toiminnan vaikutus toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas tutustuu eliökunnan pääryhmiin

Oppilas ymmärtää liikunnan, ravinnon ja unen merkityksen omalle terveydelle

Oppilas tunnistaa omaa seksuaalisuuttaan ja tietää oikeuden oman kehonsa koskemattomuuteen

Oppilas tietää ikäkauteensa liittyvät vastuut ja oikeudet

Oppilas ymmärtää kotiseudun tärkeyden ja yhteisöjen merkityksen omalle hyvinvoinnille

Oppilas osaa toimia turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Oppilas tekee tutkimuksia itsenäisesti tutkimuksen vaiheet huomioon ottaen

Oppilas tiedostaa kestävän kehityksen merkityksen itselleen ja maailmalle

Oppilas tutustuu monipuolisesti eri maanosiin ja hallitsee maantieteellistä käsitteistöä

Oppilas tunnistaa maapallon elämään vaikuttavia planetaarisia ilmiöitä

Oppilas harjaantuu tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ja kemikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa

Sisällöt

S1 Minä ihmisenä

Liikunnan, ravinnon ja unen merkitys omalle terveydelle

- positiivinen asenne omasta terveydestä huolehtimiseen
- oma seksuaalisuus ja oikeus oman kehon koskemattomuuteen

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

- Yhteiset sopimukset: tietää ikäkauteensa kuuluvat vastuut ja oikeudet yhteistyössä koulupoliisin ja nuorisotoimen kanssa
- oma toiminta erilaisissa yhteisöissä ja vuorovaikutustilanteissa
- päihdevalistus

- toiminta myrkytystilanteissa
- sähköturvallisuus ja paloturvallisuus

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

- Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan eri maanosien luonnonympäristöjä, kulttuurisia erityispiirteitä ja ihmisen toimintaa
- maantieteellisten käsitteiden hallinta (esim. ilmasto, kasvillisuus, karttanimistö: vuoristot, alangot, ylängöt, valtameret, vesistöt)
- globaalin ymmärryksen vahvistaminen

S4 Ympäristön tutkiminen

- eliökunnan luokittelu (eläimet, kasvit, sienet, bakteerit)
- tutkimuksen tekeminen itsenäisesti omasta elinympäristöstä
- monimuotoisen ympäristön arvostaminen ja kotiseudun erilaisiin elinympäristöihin tutustuminen (rakennettu ympäristö ja luonnonympäristöt)

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

- maan ja kuun liikkeistä johtuvat ilmiöt (päivä/yö, vuodenaikojen vaihtelu, vuorovesi)
- palamisen perusedellytykset
- energian (esim.lämpöenergia, liike-energia, kemiallinen energia)säilymisen periaate ja voiman merkitys siinä
- metsien hyötykäyttö
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen uhanalaisuus

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- muihin kulttuureihin tutustuminen
- globaali hyvinvointi
- toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla
- ilmastonmuutoksen hillitseminen

Uskonto-Evankelisluterilainen

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alainen osaaminen

Oppimisen lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan. Oppilas harjoittelee työskentelyn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja arviointia. (L1)

Oppilasta rohkaistaan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön, sekä arvostamaan toisia ja suvaitsemaan erilaisuutta. (L2)

Oppilas ohjataan yhteisten pelisääntöjen ja hyvien tapojen noudattamiseen. Oppilaalle pyritään antamaan mahdollisimman kannustavaa palautetta. (L3)

Monilukutaidon kehittymistä tuetaan moniaistillisella, kokonaisvaltaisella ja ilmiöpohjaisella opiskelulla. Kuvalliset ilmaisutavat ja visuaalisen vaikuttamisen keinot kehittävät oppilaan kuvanlukutaitoa. Ilmaisun keinoista pyritään tekemään mahdollisimman monipuolisia, jotta oppilaalla on mahdollisuus kysyä ja ihmetellä asioita ja ilmiöitä. (L4)

Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja. Oppilaan kanssa keskustellaan tvt:n turvallisista käyttötavoista ja käytöstavoista. Oppilasta kannustetaan toteuttamaan ideoitaan tvt:n avulla yksin ja ryhmässä.(L5)

Oppilasta kannustetaan työskentelemään yksin ja yhdessä muiden kanssa. Samalla opitaan vastuunottoa ja kompromissien tekemistä. (L6)

Oppilas osallistuu oppimisprosessin suunnitteluun. Oppilasta kannustetaan vaikuttamaan omaan kouluympäristöönsä ja arkeensa. Oppilas tutustuu käsitteisiin "yhdenvertaisuus", "oikeudenmukaisuus" ja "vastavuoroisuus". (L7)

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T1, T2, T3, T5, T6

Oppilas tutustuu omaan ja lähiympäristön uskontoihin ja niiden tapoihin sekä rakentaa omaa identiteettiään.

Oppilas harjoittelee ilmaisemaan omia tunteitaan ja huomioimaan muiden mielipiteitä.

Oppilas harjoittelee tunnistamaan omien tekojensa seurauksia ja toimimaan vastuullisesti.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- oma perhe ja katsomukselliset tavat, erilaiset perhemuodot
- elämänkaaren kristilliset juhlat ja niihin liittyvät perinteet

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kirkkovuoden keskeiset juhlat (joulu, pääsiäinen) ja niihin liittyvät raamatunkertomukset ja perinteet
- virret ja hengelliset laulut
- keskeiset kristilliset symbolit ja käsitteet (mm. Jumala, Jeesus, risti, seurakunta)

Kokonaisuus 3:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- oppilaan tunnetaitojen vahvistaminen (tunteiden tunnistaminen ja ilmaisu)
- empatiaan rohkaiseminen
- erilaisuuden hyväksyminen
- vuorovaikutustaitojen harjoitteleminen
- itsestä ja muista huolehtiminen

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T4, T6, T7, T8

Oppilas tutustuu erilaisiin katsomuksiin ja uskonnottomuuteen sekä harjoittelee erilaisuuden hyväksymistä.

Oppilas tutustuu lasten oikeuksiin ja harjoittelee eettistä pohdintaa omasta arjestaan nousevia esimerkkejä hyödyntäen. Oppimisessa käytetään Raamatun kertomusten eettisiä opetuksia.

Oppilas harjoittelee omien mielipiteiden esittämistä sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kristinuskon monimuotoisuus kouluyhteisössä
- uskonnottomuus
- muut uskonnot kouluyhteisössä ja lähiympäristössä
- erilaisuuden hyväksyminen

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- elämän kunnioittaminen, ihmisarvo, lasten oikeudet
- eettinen pohdinta, Kultainen sääntö
- oppilaiden arjesta nousevat kysymykset ja niiden yhdistäminen Raamatun kertomuksiin

Vuosiluokat 3-6

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden, sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilas harjaantuu vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun, huomaa asioiden välisiä keskinäisiä yhteyksiä ja vuorovaikutussuhteita. Oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa oppimistilanteissa. Oppilaita rohkaistaan luovuuteen. (L1)

Oppilaan sosiaalis-emotionaalisia taitoja syvennetään, sekä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa näitä taitoja. Opetuksessa huomioidaan kulttuuriympäristön muutos ja moninaisuus. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä. (L2)

Oppilas harjoittelee ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Samalla hän kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Erilaiset toimintatavat auttavat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamusten merkityksen. (L3)

Oppilas kehittää monilukutaitoaan ja tulkitsee, tuottaa ja arvioi yhä moninaisempia tekstejä erilaissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. (L4)

Oppilas hyödyntää tvt -taitojaan monipuolisesti. Oppilas oppii käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita. (L5)

Oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan entistä enemmän vastuuta tekemisistään. Oppilasta ohjataan arvostamaan omaa ja toisen työtä. Projekteissa ja ryhmätöissä oppilaalla on mahdollisuus vastavuoroisuuteen, neuvottelutaitojen kehittämiseen ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen. (L6)

Oppilas tutkii kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä (Lapsen oikeudet). Luokkayhteisössä oppilas harjoittelee yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä, ratkaisujen etsimistä ja ratkaisujen tekoa. Korostetaan oppilaan omien valintojen merkitystä itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. (L7)

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T1, T3, T6, T7, T8, T11, T12

Oppilas perehtyy kristinuskon pyhiin kirjoihin ja niiden kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin. Oppilas tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiin juuriin. Samalla oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.

Oppilas tutustuu kristilliseen tapakulttuuriin sekä kunnioittaa omaa ja toisen pyhää ja oppii käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa.

Oppilas perehtyy kristinuskon eettisiin opetuksiin, keskustelee niistä ja oppii ilmaisemaan ajatuksiaan sekä muodostaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- alkukertomukset (luominen)
- VT:n patriarkkakertomukset: Abraham, Isak, Jaakob
- muut keskeiset VT:n kertomukset: Joosef, Mooses jne.
- tutustutaan juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon
- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertaiskuvallisuutta

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista
- virret ja muu hengellinen musiikki
- vuodenkiertoon liittyvät juhlat

Kokonaisuus 3:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- keskeiset elämänkysymykset
- tunteet, arvot ja valinnat Raamatussa

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T1, T2, T4, T7, T10, T11, T12

Oppilas tutustuu luterilaisen kirkon tapoihin, oppiin ja rakennuksiin. Laajennetaan oppilaan tietämystä Raamatusta ja Jeesuksen merkityksestä kristinuskossa.

Oppilasta rohkaistaan pohtimaan eettisiä elämänkysymyksiä. Lisäksi oppilasta kannustetaan ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan. Näiden avulla oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja niiden taustalla vaikuttavia arvoja.

Autetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan
- virret ja muu hengellinen musiikki

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa

Kokonaisuus 3:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Uuden Testamentin kertomusten avulla. Painotetaan Jeesuksen elämästä nousevia tilanteita.

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T4, T5, T6, T7, T8, T9, T11, T12

Oppilas etsii, arvioi ja käyttää eri lähteistä löytyvää tietoa kristinuskosta. Lisäksi oppilas tutustuu Suomen ja Euroopan katsomukselliseen historiaan ja nykypäivään sekä uskonnon vaikutukseen historiassa ja nykyaikana.

Oppilas oppii huomioimaan kristinuskon moninaisuutta ja kunnioittamaan toisen pyhää.

Oppilas kiinnittää huomiota kirkkokuntien eettisiin ajatuksiin. Hän harjoittelee eettistä pohdintaa sekä valintojensa perustelemista omasta elämästään nousevilla esimerkeillä. Oppilas syventää näkemystään kristinuskon eettisistä opetuksista.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden synty
- pohditaan Paavalin toiminnan ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi
- opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina
- huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa
- tutustutaan ortodoksisuuteen, katolisuuteen ja vapaisiin suuntiin osana Suomen kristinuskon perhettä, huomioidaan lähialueiden uskonnolliset yhteisöt
- kristilliset sakramentit eri kirkkokunnissa

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnolliseen ja katsomukselliseen nykytilaan sekä uskonnottomuuteen
- tutustutaan ekumeniaan ja uskontojen väliseen vuoropuheluun
- tarkastellaan uskontojen näkyvyyttä arjessa ja mediassa
- ohjataan oppilasta kunnioittamaan muiden vakaumusta ja käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa
- uskonnollisen kulttuuriperinnön ilmeneminen omassa lähiympäristössä/kotikaupungissa, mediassa ja populaarikulttuurissa.

Kokonaisuus 3:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- tutustutaan kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan

Kokonaisuus 4:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita:
- Kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- opitaan ilmaisemaan ajatuksia ja mielipiteitä perustellulla ja monipuolisella tavalla
- oppilas oppii käsittelemään ristiriitoja ja etsimään ratkaisuja
- ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo
- elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen
- eettisiin kysymyksiin tutustumalla ja niitä pohtimalla oppilas hahmottaa osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiaan
- oppilas harjoittelee vastuunottamista lähimmäisistään ja ympäristöstään
- oppilas opettelee kestävän tulevaisuuden rakentamista

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T4, T7, T8, T9, T10, T11, T12

Oppilas oppii tunnistamaan eri uskontoja yhdistäviä eettisiä periaatteita.

Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin ja harjoittelee eettistä pohdintaa sekä valintojensa perustelemista omasta elämästään nousevilla esimerkeillä. Hän etsii tietoa monipuolisista lähteistä ja harjoittelee monilukutaitoa ja argumentaation keinoja.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kristinuskon näkyminen populaarikulttuurissa ja mediassa
- uskonnon näkyminen yhteiskunnassa ja vantaalaisessa arjessa
- tekstin ja kuvien kriittinen arviointi ja tulkitseminen

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- tärkeimmät kristinuskon eettiset ohjeet
- syvennetään tietämystä ihmisoikeusetiikasta
- elämän kunnioittaminen
- luonnon vaaliminen, eläinten oikeudet
- pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta
- elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi
- opetuksen tulee antaa välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskontojen väliseen vuoropuheluun

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta opiskelusta, asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja arvioimaan sitä. Oppilasta kannustetaan aktiiviseen rooliin oppimisprosessissaan. Oppilasta rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Syvennetään taitoja ratkaista ristiriitatilanteita, tehdä kompromisseja ja ilmaista omia mielipiteitä. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtimalla oikeaa ja väärää sekä eettisen toiminnan periaatteita. (L1)

Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana. Oppilas pohtii kulttuurin, uskonnon ja katsomuksien vaikutusta yhteiskunnassa. Oppilas harjoittelee ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti. Häntä ohjataan asettumaan toisen asemaan ja arvostamaan muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. (L2)

Oppilas oppii ottamaan itsestään, toisistaan ja arjen sujumisesta entistä enemmän. Oppilas harjoittelee sosiaalisia taitojaan ja ristiriitaisten tunteiden hallintaa. Oppilas harjaantuu kestävän elämäntavan merkityksen pohdintaan. (L3)

Oppilas syventää monilukutaidon osaamistaan. Oppilas rohkaistuu käyttämään tätä taitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Samoin medialukutaitoa syvennetään. (L4)

Oppilasta autetaan ymmärtämään, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää opiskelussa. Oppilas osaa yhä paremmin käyttää eri laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä valmistaa itse digitaalisia tuotoksia. Lähdekriittisyys korostuu. Oppilasta ohjataan turvalliseen ja eettiseen tvt:n käyttöön. (L5)

Opetuksessa syvennetään työprosessien suunnittelua ja tekemistä. Oppilas oppii näkemään prosessin eri vaiheet ja niiden muodostaman kokonaisuuden. Oppilas oppii ottamaan hallittuja riskejä ja

kohtaamaan epäonnistumisia ja siitä huolimatta saattamaan työnsä loppuun kannustavan ja ohjaavan palautteen avulla. (L6)

Oppilas syventää omien valintojen merkitystä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Pohditaan ilmiöiden taustoja ja niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilas ymmärtää opiskelun ja osallistumisen tärkeyden. (L7)

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T1, T3, T4, T7, T10

Oppilas havainnoi uskontojen ja kulttuurien vuorovaikutusta ja moninaisuutta maailmassa sekä perehtyy uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa.

Oppilas tunnistaa uskonnollisia symboleita ja havainnoi niitä ympäröivässä maailmassa.

Oppilas pohtii uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten elämässä ja oppii kohtaamaan erilaisia ihmisiä.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- uskontojen luokittelu ja eri ulottuvuudet (jumalakäsitys, kirja/kirjoitukseton uskonto, aikakäsitys, ihmiskäsitys, pelastuskäsitys, keskeiset symbolit)
- alkuperäiskansojen uskonnot
- suomalainen muinaisusko
- uususkonnollisuus

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- suuret maailmanuskonnot:
- levinneisyys
- synty
- pyhät kirjat
- keskeiset opit
- vaikutukset tapakulttuuriin, politiikkaan, kulttuuriin ja mediaan sekä sosiaalisessa mediassa eri puolilla maailmaa

Kokonaisuus 3:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- uskontojen yhtäläisyydet
- uskontojen välinen dialogi globaalissa maailmassa
- lähdekritiikki
- uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen toisistaan
- uskontokriittisyys ja uskonnottomuus

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T1, T2, T4, T5, T10

Oppilas ymmärtää kristinuskon merkityksen nykymaailmassa.

Oppilas tutustuu kristinuskon syntymiseen ja Raamatun merkitykseen kristinuskon pyhänä kirjana.

Oppilas tutustuu kristinuskon eri kirkkokuntien muodostumiseen ja niiden vaikutukseen maailmassa.

Oppilas tutustuu eri kirkkokunnille ja uskonnollisille liikkeille tyypillisiin tapoihin ja symboleihin sekä oppii tunnistamaan niitä median eri muodoissa, taiteessa ja yhteiskunnassa sekä havainnoi kirkkokuntien välisen vuorovaikutuksen muotoja.

Oppilas oppii tunnistamaan uskonnollisen kielen argumentaation muotoja sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eron.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kristinuskon nykytilanne ja painopisteen siirtyminen etelämpään sekä asema maailmassa
- kristinuskon näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- Raamattu kristinuskon pyhänä kirjana
- Raamatun vaikutus kristinuskon syntymiselle

- Raamatun syntyprosessi
- Raamatun sisältö kirjakokoelmana
- kristinuskon syntyprosessi
- kirkon varhaishistoria

Kokonaisuus 3:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kirkon jakaantuminen ja suurimmat kristilliset kirkkokunnat
- kirkkokuntien näkyminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa
- ekumenia ja kirkkokuntien välinen dialogi
- protestanttiset ja muut uskonnolliset yhteisöt

Kokonaisuus 4:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kirkko Suomessa
- kristinuskon tulo Suomeen
- reformaatio
- luterilaisen kirkon merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa
- lähialueen luterilaisen kirkon toiminta

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

OPETUKSEN YHTEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

T1, T2, T5, T6, T7, T8, T9, T10

Oppilas perehtyy eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin ja eettisen argumentaation muotoihin.

Oppilas käsittelee ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä sekä tarkastelee omia arvojaan, eettisiä periaatteitaan ja niiden vaikutusta valintoihinsa. Hän tulee tietoiseksi omien valintojensa vaikutuksista ympäröivään maailmaan.

Oppilas syventää tietojaan kristinuskon ja muiden uskontojen eettisistä periaatteista sekä pohtii uskontojen ja katsomusten vaikutusta ihmisten eettisten valintojen ohjaajana.

Oppilas perehtyy kristilliseen etiikkaan Raamatun opetusten ohjaamana.

Oppilas oppii ymmärtämään Raamatun merkityksen länsimaisen kulttuurin pohjana.

Oppilas oppii käyttämään Raamattua tietolähteenä.

Sisällöt

Kokonaisuus 1:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- Raamattu länsimaisen kulttuurin ja sivistyksen pohjana
- Raamatun eri kirjaryhmät eettisen ajattelun lähteenä

Kokonaisuus 2:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- etiikan käsitteistö ja etiikan teoriat
- etiikan muodostuminen arvojen pohjalta
- oppilaan oman arvomaailman pohtiminen

Kokonaisuus 3:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- kristillinen etiikka
- Raamatun eettiset painotukset
- eri uskontojen eettiset korostukset

Kokonaisuus 4:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- ihmisoikeusetiikka
- YK:n ihmisoikeuksien julistus
- lasten oikeudet
- ihmisoikeuksien loukkaukset

Kokonaisuus 5:

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

- eettiset kysymykset eri elämänalueilla
- ihmisyyteen ja ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin liittyvä pohdinta
- suomalaiseen yhteiskuntaan liittyvät eettiset kysymykset, globaali vastuullisuus sekä ympäristöön ja eläimiin liittyvät eettiset kysymykset

ISLAM

JOHDANTO OPPIAINEESEEN (* *Johdanto ei tule viralliseen opsiin, vaan opsin tukisivustolle, jotta johdantoa voidaan tarpeen vaatiessa vielä täydentää ja muuttaa.)*

Kaikissa oppilaan omien uskontojen opetussuunnitelmissa on yhteinen johdanto, laaja-alaisen osaamisen kuvaus sekä yhtenäinen tavoiteasettelu. Yhteisiä sisältöjä on tarkennettu opetettavan uskonnon näkökulmasta.

Islamia opiskellaan pääsääntöisesti heterogeenisissa, eri vuosiluokan oppilaista yhdistetyissä ryhmissä. Eri vuosiluokkien oppilaiden ollessa samassa ryhmässä opetusta eriytetään niin, että eri vuosiluokkien sisältöjä opiskellaan vuorokurssiperiaatteella silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Eri vuosikurssien sisällöistä on haluttu tehdä joustavia, jotta yhdysryhmäopetus mahdollistuisi. Siksi lähes kaikki eri vuosiluokkakokonaisuuksille laaditut tavoitteet ovat mukana kullakin luokka-asteella. Sisältöjä eriytetään ja syvennetään niin, että oppilaan yksilöllisyys tulee huomioiduksi ja vuosiluokkakokonaisuuksien tavoitteet ovat saavutettavissa.

Opettajalle sisältöjen kuvaus on tehty laajaksi. Laaja sisältökuvaus varmistaa sen, että oppiaineen keskeinen sisältö tulee tarkasti määriteltyä. Opettajan tehtäväksi jää rakentaa sisällöistä kokonaisuuksia, joilla tavoitteisiin päästään.

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 1-2

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 1-2

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Oppimisen lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan. Oppilas harjoittelee työskentelyn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja itsearviointia.

Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
Oppilasta rohkaistaan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön, sekä arvostamaan toisia ja suvaitsemaan erilaisuutta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas ohjataan yhteisten pelisääntöjen ja hyvien tapojen noudattamiseen. Oppilaalle annetaan kannustavaa palautetta.

Monilukutaito (L4)
Monilukutaidon kehittymistä tuetaan moniaistillisella, kokonaisvaltaisella ja ilmiöpohjaisella opiskelulla. Kuvalliset ilmaisutavat ja visuaalisen vaikuttamisen keinot kehittävät oppilaan kuvanlukutaitoa. Ilmaisun keinoista pyritään tekemään mahdollisimman monipuolisia, jotta oppilaalla on mahdollisuus kysyä ja ihmetellä asioita ja ilmiöitä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja. Oppilaan kanssa keskustellaan tvt:n turvallisista käyttötavoista ja käytöstavoista. Oppilasta kannustetaan toteuttamaan ideoitaan tvt:n avulla yksin ja ryhmässä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Oppilasta kannustetaan työskentelemään yksin ja yhdessä muiden kanssa. Samalla opitaan vastuunottoa ja kompromissien tekemistä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas osallistuu oppimisprosessin suunnitteluun. Oppilasta kannustetaan vaikuttamaan omaan kouluympäristöönsä ja arkeensa. Oppilas tutustuu käsitteisiin "yhdenvertaisuus", "oikeudenmukaisuus" ja "vastavuoroisuus".

1. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- oppilas tutustuu oman perheen uskonnolliseen ja katsomukselliseen taustaan (T1)
- oppilas tutustuu islamin keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (T2)
- oppilas tutustuu islamin vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin (T3)
- oppilas tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (T4)
- oppilas rohkaistuu tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksia ja tunteita (T5)
- oppilasta ohjataan toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (T6)
- oppilas pohtii eettisiä kysymyksiä islamin näkökulmasta sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (T7)
- oppilas saa tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (T8)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon
- mistä perheeni on lähtöisin
- käyttäytymistapoja muslimina, tervehtiminen, ruokailu
- käyttäytyminen moskeijassa
- käsitteet: muslimi, Muhammad, Koraani, Kaaba, Mekka, Medina
- moskeija
- jumalakäsitys islamissa (Allah antaa elämän, Allahin armotyöt, Allahin ykseys)
- islamin pilarit, rukous, paasto
- profeettakertomuksia
- profeetta (esim. Adam)
- islamilaiset juhlat
- Ramadan kuukausi
- keskeisiä käsitteitä (esim. rituaalinen puhtaus)
- vanhempien kunnioittaminen ja kunnioitus
- oppimisen kunnioittaminen

S2 Uskontojen maailma
- oman koulun uskontoja (symbolit)
- kaverini ei usko mihinkään, uskonnottomuus

S3 Hyvä elämä
- vastuu omasta terveydestä
- hyvä mieli
- minä ja muut

- miltä toisesta tuntuu?
- ystävien huomioiminen
- rehellisyys
- vapaus ja vastuu
- luonnon kunnioittaminen: Älä roskaa! Älä katko oksia!

2. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas tutustuu oman perheen uskonnolliseen ja katsomukselliseen taustaan (T1)
- Oppilas tutustuu islamin keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (T2)
- Oppilas tutuu islamin vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin (T3)
- Oppilas tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (T4)
- Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan omia ajatuksia ja tunteita (T5)
- Oppilasta ohjataan toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisten ihmisten ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (T6)
- Oppilas pohtii eettisiä kysymyksiä islamin näkökulmasta ja hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, ympäristöstä, yhteisöstä ja luonnosta (T7)
- Oppilas saa tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (T8)

SISÄLLÖT

Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon

- oman suvun tausta
- islamilainen perhe
- hyvät tavat ja puhetavat
- puhtaus on osa uskoa
- käsitteet: Allah, Muhammad, sunna, Koraani (suura, jae), Kaaba, Mekka, Medina, paratiisi, perjantairukous
- moskeija ja sen rooli
- islamin perusteita (rukous, paasto, köyhien auttaminen)
- tarinoita profeetoista (esim. Nuh)
- islamilainen kalenteri: islamilaiset juhlat, pyhiinvaellus
- paastokuukauden erilaisuus

S2 Uskontojen maailma

- uskonnollisia juhlia (pääsiäinen)
- kaikilla ei ole uskontoa, uskonnottomuus
- koulussa on monia uskontoja
- paaston merkitys eri uskonnoissa

S3 Hyvä elämä

- toisten huomioonottaminen: veljeys ja sisaruus
- käsitys oikeasta ja väärästä
- Saako aina tehdä mitä haluaa?
- Miltä toisesta tuntuu?
- käsitteitä: erilaisuus, monimuotoisuus, yhdenvertaisuus

- luonnon merkitys islamissa: Älä kiusaa eläimiä! Älä turmele luontoa!
- tunteiden hallitseminen
- lupauksen pitäminen

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 3-6

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 3-6

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden, sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilas harjaantuu vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun, huomaa asioiden välisiä keskinäisiä yhteyksiä ja vuorovaikutussuhteita. Oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa oppimistilanteissa. Oppilaita rohkaistaan luovuuteen.

Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
Oppilaan sosiaalis-emotionaalisia taitoja syvennetään, sekä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa näitä taitoja. Opetuksessa huomioidaan kulttuuriympäristön muutos ja moninaisuus. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas harjoittelee ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Samalla hän kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Erilaiset toimintatavat auttavat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamusten merkityksen.

Monilukutaito (L4)
Oppilas kehittää monilukutaitoaan ja tulkitsee, tuottaa ja arvioi yhä moninaisempia tekstejä erilaissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Oppilas hyödyntää tvt -taitojaan monipuolisesti. Oppilas oppii käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan entistä enemmän vastuuta tekemisistään. Oppilasta ohjataan arvostamaan omaa ja toisen työtä. Projekteissa ja ryhmätöissä oppilaalla on mahdollisuus vastavuoroisuuteen, neuvottelutaitojen kehittämiseen ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas tutkii kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä (Lapsen oikeudet). Luokkayhteisössä oppilas harjoittelee yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä, ratkaisujen etsimistä ja ratkaisujen tekoa. Korostetaan oppilaan omien valintojen merkitystä itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

3. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy Koraaniin ja pyhiin kertomuksiin (T1)
- Oppilas tutustuu islamin rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)

- Oppilas tunnistaa Koraanin erityispiirteitä (T3)
- Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu kristinuskoon ja juutalaisuuteen (T6)
- Oppilas oppii kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä oppilas oppii käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas tutustuu islamin eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen (T9)
- Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta ohjataan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon
- Koraanin perusteita (Koraanin pyhyys, Koraanin suuria, Koraanin kertomuksia)
- Koraanin pohjalta: elämän arvo
- profeetan elämä Mekassa
- profeettakertomukset (esim. Ibrahim)
- rukouksen rituaalit
- pyhät paikat
- islamilainen kalenteri, armon kuukausi
- perimätieto (Hadith)
- muslimien moninaisia tapoja

S2 Uskontojen maailma
- Missä on lähin kirkko?
- Pyhä eri uskonnoissa ja kulttuureissa
- Kirjan kansat (juutalaisuus, kristinusko, islam)

S3 Hyvä elämä
- yhtä suurta perhettä
- Miten minä käyttäydyn?
- syömme yhdessä
- hyvä ja arvokas käyttäytyminen, toisen ihmisen ja vanhempien käyttäytyminen
- toisista huolehtiminen
- lapsen oikeudet (Lasten oikeuksien päivä)
- aikomus, hyvät ajatukset
- omien tekojen seuraaminen
- toisen ihmisen kunnioitus
- elämän kunnioittaminen

4. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy Koraaniin ja pyhiin kertomuksiin (T1)

- Oppilas tutustuu islamin rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu kristinuskoon ja juutalaisuuteen (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää ja käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas tutustuu islamin eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja islamin näkökulmasta (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta ohjataan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon
- koraanin rakenne ja lukutapa: suura, jae, lyhyitä Koraanin suuria, Koraanin resitaatio
- profeetan elämä Medinassa
- profeettojen kertomukset (esim. Suleiman, Juunus)
- uskonperusteita
- islamilaisia perinteitä: Ihmeellinen yö (Jerusalem), Voiman yö, islamilaisia sanontoja, Islamin arvot, rukouskutsu
- erilaisia rukouksia: Teen du´aa (henkilökohtainen pyyntörukous)

S2 Uskontojen maailma
- Mitä kirkossa tehdään?
- Mihin kristityt uskovat?
- kirjan kansat (juutalaisuus, kristinusko, islam)

S3 Hyvä elämä
- oman käytöksen hallinta
- islamilaiset ruokasäädökset (terveellinen ja sallittu ruoka)
- minä ja kaverit, myötäelämä
- vastuullisuus
- terveys ja sairaus
- toisen ihmisen huomioiminen
- suvaitsevaisuus
- Lapsen oikeuksien päivä
- vastuu omista teoista
- omien ajatuksen kertominen
- toisen ajatuksen kunnioittaminen
- hyvä mieli

5. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy islamin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisimpiin oppeihin (T1)
- Oppilas tutustuu islamin rituaaleihin, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas oppii tunnistamaan islamin erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu juutalaisuuteen ja kristinuskoon ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas perehtyy islamin eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviin arvoihin yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja islamin eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta autetaan ja tuetaan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon
- Koraani: resitaatio, naiset islamissa, eri eettisiä teemoja Koraanin pohjalta
- pyhät kirjat
- profeetan perimätietoja
- profeettakertomukset (esim. Jusuuf, Idris, Shuaib)
- Allahin ominaisuuksia
- islamilainen traditio: islamilaisia sanontoja, juhlat, moskeijoja maailmalla
- islamilaisen terminologian yhdistävä vaikutus
- rukouskutsu
- uskonnollisia velvollisuuksia: islamin eettisiä periaatteita
- perimätieto (Hadith)
- islamilaisen lain perusteita (uskonnolliset velvollisuudet)
- profeetta Muhammadin esimerkki (rooli perhe-elämässä)
- poikkeukset velvollisuuksista
- kuoleman jälkeinen elämä

S2 Uskontojen maailma
- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa
- islam Euroopassa
- erilaisia kirkkoja
- kirjankansat
- Mihin juutalaiset uskovat?
- islamilainen kulttuuri
- kielletty ja sallittu eri uskonnoissa

S3 Hyvä elämä

- Miksi on kieltoja?
- ihmisoikeudet
- vapaa-aika
- Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja
- luottamus elämään

6. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy islamin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin (T1)
- Oppilas tutustuu islamin rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu kristinuskoon ja juutalaisuuteen ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas perehtyy islamin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin (T8)
- Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviin arvoihin yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja islamin eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta autetaan ja tuetaan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT

Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon

- Koraani: keskeisiä opetuksia ja sisältöjä, naisten asema Koraanissa, Koraanin resitaatio
- käsitteitä: pyhiinvaellus profeetan esimerkin mukaan, ylösnousemuspäivä
- profeettojen kertomukset (esim. Musa, Dawud, Zakariya, Isa)
- Jumalan ykseys, shirk (jonkin asian asettaminen jumalan rinnalle), synti ja anteeksisaaminen
- muita rukouksia
- perimätieto (profeetta aviomiehenä)
- kalligrafiaa, ornamentteja
- moskeija suomessa
- islamilainen kalenteri (kuukaudet)
- islam Euroopassa
- Islamin monimuotoisuus

S2 Uskontojen maailma

- ajankohtaiset aiheet eri lähteissä, jotka liittyvät uskontoon

- Milloin kristinusko tuli suomeen? Uskonnollisuuden historiaa Suomessa ja Euroopassa
- muita uskontoja koulussa
- muita tapoja katsella maailmaa
- ateismi
- toisen pyhän kunnioittaminen

S3 Hyvä elämä
- islamilainen käyttäytyminen
- ystävällinen ajattelu, ajatellaan toisesta hyvää
- ihmisoikeudet, tasa-arvo
- Lasten oikeuksien sopimuksen arvoja
- vapaaehtoistyö
- mielipiteiden perusteleminen
- elämän säilyttäminen
- luottamus elämään

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 7-9

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 7-9

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta opiskelusta, asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja arvioimaan sitä. Oppilasta kannustetaan aktiiviseen rooliin oppimisprosessissaan. Oppilasta rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Syvennetään taitoja ratkaista ristiriitatilanteita, tehdä kompromisseja ja ilmaista omia mielipiteitä. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtimalla oikeaa ja väärää sekä eettisen toiminnan periaatteita.

Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana. Oppilas pohtii kulttuurin, uskonnon ja katsomuksien vaikutusta yhteiskunnassa. Oppilas harjoittelee ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti. Häntä ohjataan asettumaan toisen asemaan ja arvostamaan muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas oppii ottamaan itsestään, toisistaan ja arjen sujumisesta entistä enemmän. Oppilas harjoittelee sosiaalisia taitojaan ja ristiriitaisten tunteiden hallintaa. Oppilas harjaantuu kestävän elämäntavan merkityksen pohdintaan.

Monilukutaito (L 4)
Oppilas syventää monilukutaidon osaamistaan. Oppilas rohkaistuu käyttämään tätä taitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Samoin medialukutaitoa syvennetään.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L 5)
Oppilasta autetaan ymmärtämään, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää opiskelussa. Oppilas osaa yhä paremmin käyttää eri laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä valmistaa itse digitaalisia tuotoksia. Lähdekriittisyys korostuu. Oppilasta ohjataan turvalliseen ja eettiseen tvt:n käyttöön.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Opetuksessa syvennetään työprosessien suunnittelua ja tekemistä. Oppilas oppii näkemään prosessin eri

vaiheet ja niiden muodostaman kokonaisuuden. Oppilas oppii ottamaan hallittuja riskejä ja kohtaamaan epäonnistumisia ja siitä huolimatta saattamaan työnsä loppuun kannustavan ja ohjaavan palautteen avulla.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L 7)
Oppilas syventää omien valintojen merkitystä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Pohditaan ilmiöiden taustoja ja niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilas ymmärtää opiskelun ja osallistumisen tärkeyden.

7. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas havaitsee islamin ja kulttuurin vuorovaikutuksen sekä tunnistaa uskontoon liittyvän monimuotoisuuden (T1)
- Oppilas syventää tietojaan islamin uskonnosta ja sen vaikutuksista (T2)
- Oppilas perehtyy uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen (T3)
- Oppilas tunnistaa islamin perinteeseen ja muihin uskontoihin liittyviä tapoja ja symboleja sekä tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa (T4)
- Oppilas havaitsee ja arvioi erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (T5)
- Oppilas perehtyy eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä islamin ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin (T6)
- Oppilas pohtii uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina (T7)
- Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (T8)
- Oppilas innostuu tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan (T9)
- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon

- islamin historia: islamilainen yhteiskunta Profeetta Muhammedin kuolemaan asti, islam osana kulttuurista yleissivistystä, Islamin näkyvyys populaarikulttuurissa
- islamin levinneisyys
- islam eri puolella maailmaa -vaikutus maailmalla ja Suomessa
- islamin tiedonlähteet: Koraani ja perimätieto (hadith)

S2 Uskontojen maailma

- suuret maailmanuskonnot (perusopetukset)
- suurten maailman uskontojen levinneisyys
- mediasta nousevia eri uskonnollisia teemoja
- uskontokriittisyys ja uskonnottomuus, uskonnollisuuden erilaisuuden hyväksyminen
- uskonnon ja tieteen välinen suhde
- uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolella maailmaa

S3 Hyvä elämä

- ihmisoikeudet ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

- ajankohtaiset eettiset kysymykset
- omat arvot, ikäkauteen liittyviä pohdintoja
- Ihmisen velvollisuudet muita ihmisiä kohtaan

8. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas havaitsee uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutuksen sekä tunnistaa uskontoon liittyvän monimuotoisuuden (T1)
- Oppilasta syventää tietojaan islamin uskonnosta ja sen vaikutuksista (T2)
- Oppilas perehtyy uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen (T3)
- Oppilas tunnistaa islamin perinteeseen ja muihin uskontoihin liittyviä tapoja ja symboleja sekä tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa (T4)
- Oppilas havaitsee ja arvioi erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (T5)
- Oppilas perehtyy eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä islamin ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin (T6)
- Oppilas pohtii uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina (T7)
- Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (T8)
- Oppilas innostuu tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan (T9)
- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT

Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon

- islamin moninaisuus: islamin opilliset perusteet, lakikoulukunnat
- uskonnollinen suvaitsevaisuus: suhde muihin uskontoihin, esim. kirjan kansat
- uskonnon ja tieteen suhde islamissa
- Profeetta Muhammedin seuraajia
- Profeetta Muhammedin neljä tärkeä seuraajaa

S2 Uskontojen maailma

- kristinusko ja juutalaisuus islamilaisissa yhteiskunnissa
- uskontodialogi -tiede ja uskonto
- uskonnolliset aiheet mediassa

S3 Hyvä elämä

- teot ja niiden seuraukset
- uskonto ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä yhteiskunnallisena voimavarana
- uskonnon merkitys ihmisenä kasvamisessa
- ihmisoikeudet islamissa
- ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä -elämänkysymykset
- minäkuvaan liittyviä pohdintoja
- erilaisuuden kohtaaminen

9. VUOSILUOKKA

TAVOITTEET

- Oppilas havaitsee uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutuksen sekä tunnistaa uskontoon liittyvän monimuotoisuuden (T1)
- Oppilasta syventää tietojaan islamin uskonnosta ja sen vaikutuksista (T2)
- Oppilas perehtyy uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen (T3)
- Oppilas tunnistaa islamin perinteeseen ja muihin uskontoihin liittyviä tapoja ja symboleja sekä tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa (T4)
- Oppilas havaitsee ja arvioi erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (T5)
- Oppilas perehtyy eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä islamin ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin (T6)
- Oppilas pohtii uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina (T7)
- Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (T8)
- Oppilas innostuu tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan (T9)
- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

Sisällöt
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

S1 Suhde omaan uskontoon
- islamilaisen etiikan perusteet: moraalikäsitys, lainoppi, lakikoulukunnat, lain tulkinnat
- islamin merkitys yhteiskunnassa
- Islamin monikulttuurisuus ja monimuotoisuus
- Islamin tutkimus: erilaisten tietolähteiden vertailu
- ihmisoikeudet islamissa
- islamin ajankohtaiset ja yhteiskunnalliset kysymykset

S2 Uskontojen maailma

- uskontojen merkitys yhteiskunnassa
- uskonnot mediassa ja politiikassa
- ihmisoikeusetiikka

S3 Hyvä elämä
- uskonnollinen täysikäisyys: nuori muslimi, murrosikä
- aktiivinen nuori yhdyskunnassa ja yhteiskunnassa
- suvaitsevaisuus ja rinnakkaiselo
- vastuu ympäristöstä ja sen merkitys ihmisille
- eettisen valinnat ja niiden seuraukset

KATOLINEN USKONTO

JOHDANTO OPPIAINEESEEN (* *Johdanto ei tule viralliseen opsiin, vaan opsin tukisivustolle, jotta johdantoa voidaan tarpeen vaatiessa vielä täydentää ja muuttaa.)*

Kaikissa oppilaan omien uskontojen opetussuunnitelmissa on yhteinen johdanto, laaja-alaisen osaamisen kuvaus sekä yhtenäinen tavoiteasettelu. Yhteisiä sisältöjä on tarkennettu opetettavan uskonnon näkökulmasta.

Katolista uskontoa opiskellaan pääsääntöisesti heterogeenisissa, eri vuosiluokan oppilaista yhdistetyissä ryhmissä. Eri vuosiluokkien oppilaiden ollessa samassa ryhmässä opetusta eriytetään niin, että eri vuosiluokkien sisältöjä opiskellaan vuorokurssiperiaatteella silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Eri vuosikurssien sisällöistä on haluttu tehdä joustavia, jotta yhdysryhmäopetus mahdollistuisi. Siksi lähes kaikki eri vuosiluokkakokonaisuuksille laaditut tavoitteet ovat mukana kullakin luokka-asteella. Sisältöjä eriytetään ja syvennetään niin, että oppilaan yksilöllisyys tulee huomioiduksi ja vuosiluokkakokonaisuuksien tavoitteet ovat saavutettavissa.

Opettajalle sisältöjen kuvaus on tehty laajaksi. Laaja sisältökuvaus varmistaa sen, että oppiaineen keskeinen sisältö tulee tarkasti määriteltyä. Opettajan tehtäväksi jää rakentaa sisällöistä kokonaisuuksia, joilla tavoitteisiin päästään.

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 1-2

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 1-2

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Oppimisen lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan. Oppilas harjoittelee työskentelyn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja itsearviointia.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
Oppilasta rohkaistaan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön, sekä arvostamaan toisia ja suvaitsemaan erilaisuutta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas ohjataan yhteisten pelisääntöjen ja hyvien tapojen noudattamiseen. Oppilaalle pyritään antamaan mahdollisimman kannustavaa palautetta.

Monilukutaito (L4)
Monilukutaidon kehittymistä tuetaan moniaistillisella, kokonaisvaltaisella ja ilmiöpohjaisella opiskelulla. Kuvalliset ilmaisutavat ja visuaalisen vaikuttamisen keinot kehittävät oppilaan kuvanlukutaitoa. Ilmaisun keinoista pyritään tekemään mahdollisimman monipuolisia, jotta oppilaalla on mahdollisuus kysyä ja ihmetellä asioita ja ilmiöitä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja. Oppilaan kanssa keskustellaan tvt:n turvallisista käyttötavoista ja käytöstavoista. Oppilasta kannustetaan toteuttamaan ideoitaan tvt:n avulla yksin ja ryhmässä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Oppilasta kannustetaan työskentelemään yksin ja yhdessä muiden kanssa. Samalla opitaan vastuunottoa ja kompromissien tekemistä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas osallistuu oppimisprosessin suunnitteluun. Oppilasta kannustetaan vaikuttamaan omaan kouluympäristöönsä ja arkeensa. Oppilas tutustuu käsitteisiin "yhdenvertaisuus", "oikeudenmukaisuus" ja "vastavuoroisuus".

1. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilaan mielenkiinto katolisen uskonnon opiskelua kohtaan herää (T1)
- Oppilas tutustuu katolisen uskonnon keskeisiin aihe-alueisiin (T2)
- Oppilas tutustuu kirkkovuoteen, symboleihin ja koulussa opetettavien muiden uskontojen juhliin (T3)
- Oppilas tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin katolisesta näkökulmasta (T4)
- Oppilas rohkaistuu tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksia ja tunteita (T5)
- Oppilas harjoittelee toimimaan oikeudenmukaisesti ja eläytymään toisen asemaan ja kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta (T6)
- Oppilas pohtii eettisiä kysymyksiä katolisesta näkökulmasta: vastuu itsestä, yhteisöstä ja luonnosta (T7)
- Oppilas harjoittelee oman mielipiteen esittämistä ja perustelemista (T8)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- oma kaste tapahtumana, perhe ja kirkko Jumalan perheenä, kirkkovierailu
- Jumala on elämänantaja
- Raamattu on Jumalan sanaa
- VT: Daavid
- UT: Jeesus opettaa, siunaa, parantaa, tekee ihmeitä, Enkeli Gabriel tuo ilosanoman Marialle
- Isä meidän ja Terve Maria –rukoukset
- adventti, joulu, paasto, pääsiäinen
- ristinmerkki

Uskontojen maailma (S2)

- muiden uskontojen juhlia
- omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin uskonnottomia juhlia

Hyvä elämä (S3)

- huolenpito, toisesta välittäminen
- ihminen saa valita
- kiitän elämästä
- empatian rohkaiseminen
- erilaisuuden hyväksyminen
- anteeksi pyytäminen ja antaminen
- Jumala elämän antajana

- anteeksi pyytäminen ja -antaminen, sovinto
- hyvään kasvattaminen
- erilaisten mielipiteiden kuunteleminen, ymmärtäminen ja hyväksyminen

2. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas oppii tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (T1)
- Oppilas oppii ymmärtämään katolisen kirkon ihmiskuvaa ja tutustuu muutamaan kirkossa olevaan esineeseen (T2)
- Oppilas tutustuu katoliseen kirkkovuoteen, juhliin ja tapoihin (T3)
- Oppilas tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (T4)
- Oppilas rohkaistuu tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan (T5)
- Oppilasta ohjataan toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisten ihmisten ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (T6)
- Oppilas pohtii eettisiä kysymyksiä katolisesta näkökulmasta: vastuu itsestä, yhteisöstä ja luonnosta (T7)
- Oppilas saa tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä, perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (T8)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- minä katolilaisena, oma identiteetti, seurakunta
- omatunto
- huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen
- erilaisuuden hyväksyminen
- Jumalan inkarnaatio ja rakkaus ihmistä kohtaan, rakkauden esimerkki
- kirkko on Jumalan lasten perhe
- alttari, risti, tabernaakkeli
- kirkkovuoden juhlat ja perinteet
- UT: tuhlaajapoika, Jairoksen tytär, tuhlaajapoika Jeesus tyynnyttää myrskyn, eettinen pohdinta
- Isä meidän -rukous

Uskontojen maailma (S2)

- muiden katsomusten näkemys luomakunnasta

Hyvä elämä (S3)

- ihmisten vastuu luomakunnasta (Pyhä Franciscus)
- oikeudenmukaisuus ja laupeus
- toisen huomioon ottaminen koulussa ja kotona
- paasto, parannuksen tekeminen
- oppilaiden arjesta nousevat eettiset kysymykset ja niiden yhdistäminen Raamatun kertomuksiin

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 3-6

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 3-6

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden, sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilas harjaantuu vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun, huomaa asioiden välisiä keskinäisiä yhteyksiä ja vuorovaikutussuhteita. Oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa oppimistilanteissa. Oppilaita rohkaistaan luovuuteen.

Kulttuurinen osaaminen (L2)
Oppilaan sosiaalis-emotionaalisia taitoja syvennetään, sekä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa näitä taitoja. Opetuksessa huomioidaan kulttuuriympäristön muutos ja moninaisuus. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä. (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas harjoittelee ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Samalla hän kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Erilaiset toimintatavat auttavat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamusten merkityksen.

Monilukutaito (L4)
Oppilas kehittää monilukutaitoaan ja tulkitsee, tuottaa ja arvioi yhä moninaisempia tekstejä erilaissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Oppilas hyödyntää tvt -taitojaan monipuolisesti. Oppilas oppii käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan entistä enemmän vastuuta tekemisistään. Oppilasta ohjataan arvostamaan omaa ja toisen työtä. Projekteissa ja ryhmätöissä oppilaalla on mahdollisuus vastavuoroisuuteen, neuvottelutaitojen kehittämiseen ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas tutkii kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä (Lapsen oikeudet). Luokkayhteisössä oppilas harjoittelee yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä, ratkaisujen etsimistä ja ratkaisujen tekoa. Korostetaan oppilaan omien valintojen merkitystä itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

3. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy katolisiin pyhiin kertomuksiin (T1)
- Oppilas tutustuu kirkkorakennukseen ja seurakunnan elämään (T2)
- Oppilas oppii tunnistamaan katolisen kirkon uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)

- Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juurin (T5)
- Oppilas oppii kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää ja käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa (T7)
- Oppilas tutustuu katolisen kirkon eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen (T9)
- Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja, pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (T10)
- Oppilas saa tilaisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, harjoitella ajatusten ilmaisemista rakentavasti ja perustella omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta ohjataan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- apostolien teot (helluntai kirkon syntymäpäivä)
- Paavalin elämä ja toiminta, lähetystyö
- tutustutaan parannuksen ja eukaristian viettoon sekä niihin liittyvin kirkon esineisiin ja termeihin: (alttari, hostia, tabernaakkeli, kalkki, pateeni, rippituoli)
- kirkkovuosi
- seurakunta, kirkkovierailu, Pyhän Messun rakenne ja symboliikka
- Herran rukous, esirukoukset
- Raamatun käyttö, Raamatun kertomuksia ja pyhimysten esimerkit

Uskontojen maailma (S2)

- katolinen kirkko maailmankirkkona
- ortodoksinen ja luterilainen kirkko Suomessa
- omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin uskonottomia juhlia

Hyvä elämä (S3)

- pyhä ja arki, paasto, rippi, hyvän tekeminen
- vastuu itsestä ja ympäristöstä, suhde muihin ihmisiin
- UT: laupias samarialainen, rakkauden käsky
- oikea käyttäytyminen omassa kirkossa ja muissa uskonnollisissa tilaisuuksissa
- VT: 10 käskyä omien valintojen perustana
- synnin olemus ja syntien jaottelu, omatunto, omien tekojen seuraamukset
- Ihminen Jumalan kuvana, keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Raamatun ja kertomusten avulla

4. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy Raamatun kertomuksiin sekä keskeisiin katolisen kirkon oppeihin (T1)

- Oppilas tutustuu katolisen uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas oppii tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilasta oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää ja käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas tutustuu katolisen uskonnon opetuksiin ja eettisiin periaatteisiin (T8)
- Oppilas tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja katolisen uskonnon näkökulmasta(T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta ohjataan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- näkyvä ja näkymätön kirkko
- Neitsyt Maria kirkon äitinä, Neitsyt Marian juhlat
- paasto, pääsiäinen, Pyhäin ja poisnukkuneiden päivä, Kynttilänpäivä
- uhri Vanhassa ja Uudessa Testamentissa sekä Pyhässä Messussa
- Jeesuksen elämä, opetus ja merkitys kristinuskossa ja arkielämässä
- kirkon virat , kirkon esineet, liturgiset värit ja vaatteet
- messu, parannuksen sakramentti ja niiden symbolit
- ruusukko-rukous ja ristintiehartaus

Uskontojen maailma (S2)

- katolinen kirkko maailmankirkkona
- ”Abrahamin lasten”, juutalaisten, kristittyjen ja muslimien uskon yhteiset juuret

Hyvä elämä (S3)

- Laupeuden teot, lähetyskäsky
- Ihmisarvot, erilaisuuden suvaitseminen
- omat teot arjessa ja vastuu niistä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

5. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy Vanhaan testamenttiin (T1)
- Oppilas tutustuu katolisen uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas oppii tunnistamaan katolisen uskonnon erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)

- Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu Abrahamin uskontoihin (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas perehtyy katolisen uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin (T8)
- Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviin arvoihin yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja katolisten eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoittelee omien näkemysten perustelemista (T11)
- Oppilasta autetaan ja tuetaan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- Vanhan testamentin päätapahtumat (maailman luominen, ihmisen tottelemattomuus ja seuraus, perisynti, Aabraham, Hagarin ja Ismaelin, Iisakin, Jaakobin ja Joosefin ja Mooseksen historia, 10 käskyä)
- kirkkovuosi ja kirkkovierailu
- uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus: luominen, käärme, hedelmä, mandala, palava pensas, voideltu
- Uskonnolliset lähteet: Raamattu, Suomen katolisen kirkon verkkosivut ja Fides-lehti, lähdekritiikk

Uskontojen maailma (S2)

- Raamattu: käyttö, Vanha testamentti juutalaisten, kristittyjen ja islamilaisten juurena
- Abrahamin uskontojen yhteiset piirteet, juuret ja henkimaailma, pyhät kirjat ja paasto

Hyvä elämä (S3)

- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta, arvot
- Jumala on Rakkaus ja hyvyyden lähde
- toiseen uskontoon kuuluvan kunnioittaminen
- Luomiskertomus, ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena, luonnonsuojelu
- toisen ihmisen huomioon ottaminen, omasta luopuminen toisen hyväksi
- vastuu omista teoista kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

6. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy Uuteen Testamenttiin ja katolisen kirkon keskeisiin oppeihin (T1)
- Oppilas perehtyy katolisen kirkon liturgiaan, sakramentteihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas tunnistaa katolisen uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)

- Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas perehtyy juutalais-kristillisen kulttuurin juuriin, katolisen, ortodoksisen ja luterilaisen kirkon historiaan Suomessa ja oppilasryhmän oman kulttuurisen taustan juuriin ja historiaan Suomessa (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas perehtyy katolisen uskonnon eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja islamin eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksia ja tunteita sekä perustelemaan näkemyksiään (T11)
- Oppilasta autetaan ja tuetaan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- pelastushistoria, rakkauden kaksoiskäsky
- apostolien kutsuminen ja Jeesuksen seuraamisen ehdot, Jeesuksen ihmeteot
- Pyhä Kolminaisuus
- kirkon synty ja alkukirkon elämää, marttyyrit ja pyhä Paavali, Jeesuksen mystinen ruumis
- katolinen kirkko Suomessa
- kirkkovuosi, sakramentit ja sakramentaliat, kirkkomatka

Uskontojen maailma (S2)

- katoliset kirkot maailmassa
- ekumeeninen rukousviikko
- ortodoksinen ja luterilainen kirkko Suomessa
- uskonnottomuus, ateismi ja maallistuminen
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin historia Euroopassa

Hyvä elämä (S3)

- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa, ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa
- Pyhien elämäkertoja, Pietari, Nikolaus, Franciscus, Birgitta, Ignatius Loyola, don Bosco, äiti Teresa

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 7-9

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 7-9

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta opiskelusta, asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja arvioimaan sitä. Oppilasta kannustetaan aktiiviseen rooliin oppimisprosessissaan. Oppilasta rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Syvennetään taitoja ratkaista ristiriitatilanteita, tehdä

kompromisseja ja ilmaista omia mielipiteitä. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtimalla oikeaa ja väärää sekä eettisen toiminnan periaatteita.

Kulttuurinen osaaminen (L2)
Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana. Oppilas pohtii kulttuurin, uskonnon ja katsomuksien vaikutusta yhteiskunnassa. Oppilas harjoittelee ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti. Häntä ohjataan asettumaan toisen asemaan ja arvostamaan muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas oppii ottamaan itsestään, toisistaan ja arjen sujumisesta entistä enemmän. Oppilas harjoittelee sosiaalisia taitojaan ja ristiriitaisten tunteiden hallintaa. Oppilas harjaantuu kestävän elämäntavan merkityksen pohdintaan.

Monilukutaito (L4)
Oppilas syventää monilukutaidon osaamistaan. Oppilas rohkaistuu käyttämään tätä taitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Samoin medialukutaitoa syvennetään.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Oppilasta autetaan ymmärtämään, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää opiskelussa. Oppilas osaa yhä paremmin käyttää eri laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä valmistaa itse digitaalisia tuotoksia. Lähdekriittisyys korostuu. Oppilasta ohjataan turvalliseen ja eettiseen tvt:n käyttöön.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Opetuksessa syvennetään työprosessien suunnittelua ja tekemistä. Oppilas oppii näkemään prosessin eri vaiheet ja niiden muodostaman kokonaisuuden. Oppilas oppii ottamaan hallittuja riskejä ja kohtaamaan epäonnistumisia ja siitä huolimatta saattamaan työnsä loppuun kannustavan ja ohjaavan palautteen avulla.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas syventää omien valintojen merkitystä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Pohditaan ilmiöiden taustoja ja niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilas ymmärtää opiskelun ja osallistumisen tärkeyden.

7. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas harjaantuu havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta kotona, koulussa ja suomalaisessa yhteiskunnassa (T1)
- Oppilas syventää tietojaan katolisesta uskonnosta ja sen vaikutuksista (T2)
- Oppilas perehtyy uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja uskonnottomuuteen (T3)
- Oppilas tunnistaa katoliseen perinteeseen ja muihin uskontoihin liittyviä tapoja ja symboleita (T4)
- Oppilas havaitsee ja arvioi erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (T5)
- Oppilasta perehtyy katolisen uskonnon eettiseen ajatteluun (T6)
- Oppilas ymmärtää uskonnon yhtenä valintoihin vaikuttavana tekijänä (T7)
- Oppilas harjaantuu pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (T8)
- Oppilas oppii tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan (T9)

- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- katolisen kirkkovuoden suuret juhlat, rukouselämä
- katolinen kulttuuri
- maallikoiden tehtävät nykykirkossa
- kirkkorakennukset
- kirkkohistoria: synty, alkuvaiheet, lähetystyö, keskiaika, kirkon koululaitos, rukousperinne
- kirkolliskokoukset, kirkkoisät, kirkon hallinnon kehittyminen
- reformaatio ja sen seuraukset
- uuden ja nykyajan kirkko
- katolisen kirkon lähetystyö ja kirkon leviäminen

Uskontojen maailma (S2)

- islam: tavat, symbolit
- uskontojen määrittelyä, uskontodialogi
- ekumeeninen perhe

Hyvä elämä (S3)

- ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä
- diakonin kutsumus, epäitsekkyys, toisten auttaminen

8. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas harjaantuu havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta kotona, koulussa ja suomalaisessa yhteiskunnassa (T1)
- Oppilas syventää tietojaan katolisesta uskonnosta ja sen vaikutuksista (T2)
- Oppilas perehtyy uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja uskonnottomuuteen (T3)
- Oppilas tunnistaa katoliseen perinteeseen ja muihin uskontoihin liittyviä tapoja ja symboleita (T4)
- Oppilas oppii havaitsemaan ja arviomaan argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (T5)
- Oppilasta perehtyy katolisen uskonnon eettiseen ajatteluun (T6)
- Oppilas ymmärtää uskonnon yhtenä valintoihin vaikuttavana tekijänä (T7)
- Oppilas harjaantuu pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (T8)
- Oppilas innostuu tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan (T9)
- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- kirkkovuosi ja kirkon liturgia eri puolilla maailmaa, sakramentit ja sakramentaalit
- Raamattu pyhänä kirjana, deuterokanoniset kirjat
- Pyhä Kolminaisuus Raamatussa ja kirkon uskossa
- katolinen kirjallisuus, elokuvat ja taide, kirkkomusiikki

Uskontojen maailma (S2)

- juutalaisuuteen liittyviä tapoja ja symboleja
- Juutalaisuus ja juutalaisuuden vaikutus länsimaisen ihmisen henkiseen maailmaan
- uskonnottomuus ja maallistuminen Suomessa ja maailmassa
- uskonnolliset aiheet mediassa ja niiden arviointi katolisesta näkökulmasta

Hyvä elämä (S3)

- hengellinen elämä katolisessa kirkossa ja muissa uskonnoissa
- kirkon eskatologia, ihmisen elämä ja kuolema, elämä kuoleman jälkeen
- eettiset valinnat ja niiden seuraukset

9. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas ymmärtää katolisen elämäntavan merkityksen yksilön elämässä (T1)
- Oppilas syventää tietojaan katolisesta uskonnosta ja sen vaikutuksista (T2)
- Oppilas tuntee maailman uskontoja ja uskonnottomuutta (T3)
- Oppilas tunnistaa uskonnollista taidetta ja uskonnon vaikutusta maailman politiikkaan (T4)
- Oppilas tunnistaa erilaisia maailmankatsomuksellisia käsityksiä tieteen ja uskonnon näkökulmista (T5)
- Oppilas syventää käsitystään katolisen uskonnon eettisestä ajattelusta, ihmisoikeuksista ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisistä periaatteista (T6)
- Oppilas ymmärtää katoliseen kirkkoon tai muihin uskontoihin kuulumisen olevan eettisten valintojen taustalla (T7)
- Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (T8)
- Oppilas ymmärtää omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan (T9)
- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- katolisen kirkon opetus ihmisestä Raamatun ja tradition perusteella

Uskontojen maailma (S2)

- maailman synty ja ihminen eri tieteiden ja uskonnon näkökulmasta
- Suomessa toimivia kirkkoja ja yhteisöjä
- ekumeeninen liike
- hinduismi, buddhalaisuus, uudet uskonnot, uskonnottomuuden ja maallistumisen ero
- uskonnot mediassa
- elämä kuoleman jälkeen eri uskonnoissa ja luonnontieteissä
- valinnan vapaus ja synti eri uskonnoissa
- arvot eri kulttuureissa ja uskonnoissa

Hyvä elämä (S3)

- omatunto elämän valintojen ohjaajana
- moraalin lähtökohta katolisessa uskonnossa ja muissa uskonnoissa
- moraalikäsitteitä: etiikka, normi, moraali, arvot, moralismi
- avioliitto ja perhe
- hyveet ja paheet
- kasvu ihmisenä katolisessa ja muissa uskonnoissa, laupeuden teot, toisten huomaaminen ja auttaminen
- elämän tarkoitus
- ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä

ORTODOKSINEN USKONTO

JOHDANTO OPPIAINEESEEN (* *Johdanto ei tule viralliseen opsiin, vaan opsin tukisivustolle, jotta johdantoa voidaan tarpeen vaatiessa vielä täydentää ja muuttaa.)*

Kaikissa oppilaan omien uskontojen opetussuunnitelmissa on yhteinen johdanto, laaja-alaisen osaamisen kuvaus sekä yhtenäinen tavoiteasettelu. Yhteisiä sisältöjä on tarkennettu opetettavan uskonnon näkökulmasta.

Ortodoksista uskontoa opiskellaan pääsääntöisesti heterogeenisissa, eri vuosiluokan oppilaista yhdistetyissä ryhmissä. Eri vuosiluokkien oppilaiden ollessa samassa ryhmässä opetusta eriytetään niin, että eri vuosiluokkien sisältöjä opiskellaan vuorokurssiperiaatteella silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Eri vuosikurssien sisällöistä on haluttu tehdä joustavia, jotta yhdysryhmäopetus mahdollistuisi. Siksi lähes kaikki eri vuosiluokkakokonaisuuksille laaditut tavoitteet ovat mukana kullakin luokka-asteella. Sisältöjä eriytetään ja syvennetään niin, että oppilaan yksilöllisyys tulee huomioiduksi ja vuosiluokkakokonaisuuksien tavoitteet ovat saavutettavissa.

Opettajalle sisältöjen kuvaus on tehty laajaksi. Laaja sisältökuvaus varmistaa sen, että oppiaineen keskeinen sisältö tulee tarkasti määriteltyä. Opettajan tehtäväksi jää rakentaa sisällöistä kokonaisuuksia, joilla tavoitteisiin päästään.

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 1-2

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 1-2

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Oppimisen lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan. Oppilas harjoittelee työskentelyn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja itsearviointia.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
Oppilasta rohkaistaan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön, sekä arvostamaan toisia ja suvaitsemaan erilaisuutta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas ohjataan yhteisten pelisääntöjen ja hyvien tapojen noudattamiseen. Oppilaalle pyritään antamaan mahdollisimman kannustavaa palautetta.

Monilukutaito (L4)
Monilukutaidon kehittymistä tuetaan moniaistillisella, kokonaisvaltaisella ja ilmiöpohjaisella opiskelulla. Kuvalliset ilmaisutavat ja visuaalisen vaikuttamisen keinot kehittävät oppilaan kuvanlukutaitoa. Ilmaisun keinoista pyritään tekemään mahdollisimman monipuolisia, jotta oppilaalla on mahdollisuus kysyä ja ihmetellä asioita ja ilmiöitä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja. Oppilaan kanssa keskustellaan tvt:n turvallisista käyttötavoista ja käytöstavoista. Oppilasta kannustetaan toteuttamaan ideoitaan tvt:n avulla yksin ja ryhmässä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Oppilasta kannustetaan työskentelemään yksin ja yhdessä muiden kanssa. Samalla opitaan vastuunottoa ja kompromissien tekemistä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas osallistuu oppimisprosessin suunnitteluun. Oppilasta kannustetaan vaikuttamaan omaan kouluympäristöönsä ja arkeensa. Oppilas tutustuu käsitteisiin "yhdenvertaisuus", "oikeudenmukaisuus" ja "vastavuoroisuus".

1. vuosiluokka

TAVOITTEET

- oppilas tutustuu oman perheen uskonnolliseen ja katsomukselliseen taustaan (T1)
- oppilas tutustuu ortodoksisen uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (T2)
- oppilas tutustuu ortodoksiseen vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin (T3)
- oppilas tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (T4)
- oppilas rohkaistuu tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksia ja tunteita (T5)
- oppilasta ohjataan toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (T6)
- oppilas pohtii eettisiä kysymyksiä ortodoksisen uskonnon näkökulmasta sekä hahmottaa, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (T7)
- oppilas saa tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (T8)

Sisällöt
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti
- oma perhe, erilaiset perheet, ekumeeniset perheet, kristillisyys perheissä
- kaste ja mirhallavoitelu, kummit, ehtoollinen
- enkelit, suojelusenkeli
- Pyhät ihmiset, Pyhä Nikolaos, nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä
- kirkolliset tavat: ristinmerkki ja risti, ikoni, tuohus, lampukka
- Pyhä Kolminaisuus: Isä, Poika ja Pyhä Henki
- Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän ikoneja
- pappi, kanttori, ponomari
- hyvä paimen, lasten evankeliumi, tuhlaajapoika, Joosef, Aadam ja Eeva
- rukoileminen on puhetta Jumalalle; kääntymistä Jumalan puoleen, Herran rukous
- Raamattu, kirkon kirja
- kirkkovuosi: etenkin, Kristuksen syntymä ja Kristuksen ylösnouseminen, virpominen
- omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia
- kirkkovuoden alku: Luomakunnan päivä: Luomiskertomus, vastuu ympäristöstä
- käyttäytyminen kirkossa, kirkolliset tavat, koululaisjumalanpalvelus

Uskontojen maailma (S2)

- Oman koulun uskontoja, uskonnottomuus

Hyvä elämä (S3)

- elämä ja kuolema
- omatunto
- ihmisoikeuksia lapsen näkökulmasta
- ihmisen vapaus ja vastuu
- rakkaus, huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksianto, rehellisyys, epäitsekkyys (kertomukset:

2. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas oppii tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (T1)
- Oppilas tutustuu ortodoksisen uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (T2)
- Oppilas tutustuu ortodoksiseen vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin (T3)
- Oppilas tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin ortodoksisesta näkökulmasta (T4)
- Oppilas rohkaistuu tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan (T5
- oppilasta ohjataan toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (T6)
- oppilas pohtii eettisiä kysymyksiä ortodoksisen uskonnon näkökulmasta sekä hahmottaa, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (T7)
- oppilas saa tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (T8)

Sisällöt
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti, erilaiset perheet, erilaisia ortodoksisia perinteitä
- pyhittävät asiat: mysteeriot, sakramentit (erityisesti kaste, mirhallavoitelu, kummius)
- Raamattu kirkon kirjana: Vanha ja Uusi Testamentti, evankeliumit, kertomuksia esim. laupias samarialainen, Joosef-kertomuksia
- seurakunta: kirkkorakennus: kirkon osat ja esineistöä, erilaisia jumalanpalveluksia ja niiden toimittajat, koululaisjumalanpalvelus
- muodollinen rukoileminen, esimerkiksi Taivaallinen Kuningas, Herra armahda, Pyhä Jumala, pääsiäistropari, Monia vuosia, Herran rukous
- Pyhä Nikolaos, nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä, epäitsekkyys
- evankelistat, apostolit, Jumalansynnyttäjä, Jumalanäiti
- tapahtumaikoneja ja pyhien ihmisten ikoneja
- pyhä ja arki osana kirkkovuoden kulkua
- kirkkovuosi: teofania, Kristuksen kaste, Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen

Uskontojen maailma (S2)

- koulun lähialueen uskontoja, uskonnottomuus
- juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon piirteitä ortodoksisuuteen peilaten
- omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia

Hyvä elämä (S3)

- joulupaasto ja suuri paasto, hyvän tekeminen
- omatunto
- elämä ja kuolema
- hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä
- vastuu ympäristöstä
- eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus esim. laupias samarialainen, esirukous
- hyvä elämä esim. ”Kun minulla oli nälkä… te annoitte minulle ruokaa…”
- huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rakkaus esim. tuhlaajapoika
- Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, ihmisoikeudet
- rehellisyys, esim. ryövärit ristillä
- eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus, esim. laupias samarialainen

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 3-6

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKILLA 3-6

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden, sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilas harjaantuu vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun, huomaa asioiden välisiä keskinäisiä yhteyksiä ja vuorovaikutussuhteita. Oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa oppimistilanteissa. Oppilaita rohkaistaan luovuuteen.

Kulttuurinen osaaminen (L2)
Oppilaan sosiaalis-emotionaalisia taitoja syvennetään, sekä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa näitä taitoja. Opetuksessa huomioidaan kulttuuriympäristön muutos ja moninaisuus. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas harjoittelee ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Samalla hän kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Erilaiset toimintatavat auttavat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamusten merkityksen.

Monilukutaito (L4)
Oppilas kehittää monilukutaitoaan ja tulkitsee, tuottaa ja arvioi yhä moninaisempia tekstejä erilaissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Oppilas hyödyntää tvt -taitojaan monipuolisesti. Oppilas oppii käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan entistä enemmän vastuuta tekemisistään. Oppilasta ohjataan arvostamaan omaa ja toisen työtä. Projekteissa ja ryhmätöissä oppilaalla

on mahdollisuus vastavuoroisuuteen, neuvottelutaitojen kehittämiseen ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas tutkii kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä (Lapsen oikeudet). Luokkayhteisössä oppilas harjoittelee yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä, ratkaisujen etsimistä ja ratkaisujen tekoa. Korostetaan oppilaan omien valintojen merkitystä itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

3. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy ortodoksisiin pyhiin kertomuksiin (T1)
- Oppilas tutustuu ortodoksisen kirkon jumalanpalvelusperinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas ymmärtää Raamatun kertomusten vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää ja käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas tutustuu ortodoksisen uskonnon eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen (T9)
- Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta ohjataan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- Raamattu pyhänä kirjana: Vanha testamentti ja Uusi testamentti, käyttämisen perusteet
- Jumalan liitto ihmisen kanssa Vanhassa Testamentissa ja Uudessa Testamentissa
- Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja
- pääsiäinen, ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus, liturgia, paasto
- alkurukoukset ja paastorukous, tavallisimpia kirkkoveisuja
- kirkkorakennus, reliikki
- kodinpyhitys, kiitosrukoushetket, panihida

Uskontojen maailma (S2)

- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan
- pyhä ja arki eri uskonnoissa ja kulttuureissa, paikalliset uskonnot
- pääpiirteitä juutalaisuudesta Euroopassa ja Vantaalla
- tutustuminen eri kristillisten kirkkojen ja Abrahamin uskontojen tapoihin

Hyvä elämä (S3)

- Raamatun kertomuksien merkityksen avaaminen ikätasolle sopivalla tavalla, eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta
- Luomiskertomus, 10 käskyä, ihminen Jumalan kuvana, elämä lahjana
- laupias samarialainen – toisen auttaminen
- viisas rakentaja - elämänarvot
- fariseus ja publikaani - nöyryys
- tuhlaajapoika - anteeksiantaminen
- yhteisön jäsenenä toimiminen ja itsestä huolehtiminen
- toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot
- some-etiikkaa
- tasa-arvo: ulkonäkö, menestys
- lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
- erilaisuuden suvaitseminen, toisen asemaan asettuminen
- miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini, omien ajatusten kertominen, mielipiteiden perusteleminen
- omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, omien tekojen seuraukset
- toisen mielipiteen kunnioittaminen
- empatiataitojen harjoitteleminen

4. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy ortodoksisiin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin (T1)
- Oppilas tutustuu ortodoksisen kirkon jumalanpalvelusperinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas oppii tunnistamaan kirkkorakennuksen symboliikkaa ja vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää ja käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas tutustuu ortodoksisen uskonnon eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta ohjataan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- Raamatun käytön harjoitteleminen
- Kristuksen elämä ja opetus evankeliumeissa, Kristus: ihminen ja Jumala
- Pääsiäinen, joulu ja Teofania
- oppilaan suojeluspyhä ja hänen elämäkertansa
- oman seurakunnan pyhät ja niihin liittyvät kertomukset
- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus
- erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia, kirkkorakennuksen osat ja niiden merkitys kirkollista esineistöä, vierailu pyhäkössä
- rippi-isä ja hengellinen ohjaus, paasto, katumuksen sakramentti ja sairaanvoitelun sakramentti, pappeus
- Suomen ortodoksinen kirkko, lähetystyö, diakoniatyö

Uskontojen maailma (S2)

- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan
- Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paasto, pyhät ihmiset, näkymätön maailma
- Pääpiirteitä islamista Euroopassa ja Vantaalla
- Tutustuminen eri kristillisten kirkkojen ja Abrahamin uskontojen tapoihin

Hyvä elämä (S3)

- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta ja pyhien hagiagrafioiden kautta, kirkkoisät
- ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: epäitsekkyys
- toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot
- tasa-arvo: eri-ikäiset ihmiset, terveys
- oppilas vähemmistön jäsenenä, koulun vähemmistöryhmiä
- Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
- rakkauden kaksoiskäsky, erilaisuuden suvaitseminen
- miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini
- Luomiskertomus, ihminen Jumalan kuvana, vastuu omista teoista, omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
- omien ajatusten kertominen, mielipiteiden perusteleminen, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- toisen asemaan asettuminen
- empatiataitojen harjoitteleminen

5. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy ortodoksisiin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisimpiin oppeihin (T1)
- Oppilas tutustuu ortodoksisen kirkon jumalanpalvelusperinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas oppii tunnistamaan ja ymmärtämään ortodoksisen rukousperinteen sekä hymnirunouden erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta (T3)
- Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan

Euroopassa (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas perehtyy ortodoksisen uskonnon eettisiin opetuksiin (T8)
- Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviin arvoihin yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja ortodoksisen uskonnon eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilasta autetaan ja tuetaan muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- Raamattu kirkon kirja, uskon lähde, Pyhä Kolminaisuus Raamatussa, uskontunnustus, kirkon oppi, enkelit, Luomiskertomus, luomakunta, ihminen Jumalan kuvana
- kirkkomusiikki ja ikonitaide uskon lähteinä, säilyttäjinä ja elävöittäjinä, ehtooveisu
- Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi
- juhlien jako suuriin juhliin: Kristuksen ja Jumalanäidin juhlat, juhlien tropareita ja tapahtumaikoneja, yhteisöllinen ja yksilöllinen rukous, kilvoittelu
- paasto, pääsiäinen, ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus

Uskontojen maailma (S2)

- katolisuus ja apostolisuus kristinuskossa
- ekumenia, ekumeeninen rukousviikko
- ortodoksisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmassa: globaali ortodoksisuus
- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa
- Abrahamin uskonnot historiassa, tutustuminen Abrahamin uskontojen tapoihin, tutustuminen ei kristillisten kirkkojen tapoihin
- eri uskontojen välinen kunnioitus
- suomalaisia vähemmistöjä

Hyvä elämä (S3)

- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta ja pyhien hagiagrafioiden kautta
- ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: omasta luopuminen
- filantropia, globaali vastuu, pakolaisuus, kultainen sääntö, toisen asemaan asettuminen, empatiataitojen harjoitteleminen
- kylväjä – ihmisenä kasvaminen, ortodoksinen ihmiskäsitys
- toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot
- viihderiippuvuus
- ihmisoikeudet uskonnoissa, tasa-arvo: sukupuolinen tasa-arvo, erilaisuuden suvaitseminen

6. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas perehtyy ortodoksisiin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin (T1)
- Oppilas tutustuu ortodoksisen kirkon jumalanpalvelusperinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (T2)
- Oppilas tunnistaa ortodoksisen uskonnollisen kielen erityispiirteitä sekä tunnistamaan samankaltaisuutta ja erilaisuutta muissa kristillisissä perinteissä sekä juutalaisuudessa ja islamissa (T3)
- Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä (T4)
- Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (T5)
- Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa (T6)
- Oppilasta ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa (T7)
- Oppilas perehtyy ortodoksisen uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin (T8)
- Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta (T9)
- Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja ortodoksisen uskonnon eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (T10)
- Oppilas harjaantuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään (T11)
- Oppilas oppii muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään (T12)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- kirkon synty ja alkukirkon elämää, pääsiäinen, helatorstai ja helluntai, seurakunta ja kirkko, marttyyrit, apostolit, apostoli Paavali, eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta ja pyhien hagiagrafioiden kautta
- Karjalan valistajat, luostarit uskon säilyttäjinä ja lähetystyön sydäminä, Jeesuksen rukous
- kirkko: eukaristinen yhteisö, seurakunnan toimijat ja toiminta, ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus
- Ajan pyhittäminen, kirkkovuosi, paasto ja paastorukous, vuorokauden jumalanpalveluskierto
- pääsiäisen ajan tapahtumat Lasaruksen lauantaista pääsiäiseen ja liturgiikka
- liturgia ja paastoliturgia, ehtoollinen, rukous ennen ehtoollista, vigilia

Uskontojen maailma (S2)

- erilaisia kristillisiä perinteitä, juutalaisuus ja islam
- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa, eettistä pohdintaa
- uskonnottomuus, ateismi, maallistuminen
- uskonnot nyky-Euroopassa ja niiden ilmeneminen ihmisten arjessa
- Abrahamin uskonnot nykypäivänä, uskontodialogi, erilaisuuden suvaitseminen

- tutustuminen eri kristillisten kirkkojen ja Abrahamin uskontojen tapoihin

Hyvä elämä (S3)

- ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: hyvän tekeminen
- toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot, toisen asemaan asettuminen, empatiataitojen harjoitteleminen
- ihmisoikeudet
- marttyyrit ja uskon puolustajat, vuorisaarna, globaali talous
- tasa-arvo: alueellinen eriarvoisuus, rikkaat
- köyhät, rasismi, syrjäytyminen
- Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
- omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, vastuu omista teoista
- miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini, omien ajatusten kertominen, mielipiteiden perusteleminen, toisen mielipiteen kunnioittaminen

VUOSILUOKKAKOKONAISUUS 7-9

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta opiskelusta, asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja arvioimaan sitä. Oppilasta kannustetaan aktiiviseen rooliin oppimisprosessissaan. Oppilasta rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Syvennetään taitoja ratkaista ristiriitatilanteita, tehdä kompromisseja ja ilmaista omia mielipiteitä. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtimalla oikeaa ja väärää sekä eettisen toiminnan periaatteita.

Kulttuurinen osaaminen (L2)
Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana. Oppilas pohtii kulttuurin, uskonnon ja katsomuksien vaikutusta yhteiskunnassa. Oppilas harjoittelee ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti. Häntä ohjataan asettumaan toisen asemaan ja arvostamaan muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Oppilas oppii ottamaan itsestään, toisistaan ja arjen sujumisesta entistä enemmän. Oppilas harjoittelee sosiaalisia taitojaan ja ristiriitaisten tunteiden hallintaa. Oppilas harjaantuu kestävän elämäntavan merkityksen pohdintaan.

Monilukutaito (L4)
Oppilas syventää monilukutaidon osaamistaan. Oppilas rohkaistuu käyttämään tätä taitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Samoin medialukutaitoa syvennetään.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Oppilasta autetaan ymmärtämään, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää opiskelussa. Oppilas osaa yhä paremmin käyttää eri laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä valmistaa itse digitaalisia tuotoksia. Lähdekriittisyys korostuu. Oppilasta ohjataan turvalliseen ja eettiseen tvt:n käyttöön.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Opetuksessa syvennetään työprosessien suunnittelua ja tekemistä. Oppilas oppii näkemään prosessin eri vaiheet ja niiden muodostaman kokonaisuuden. Oppilas oppii ottamaan hallittuja riskejä ja kohtaamaan epäonnistumisia ja siitä huolimatta saattamaan työnsä loppuun kannustavan ja ohjaavan palautteen avulla.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Oppilas syventää omien valintojen merkitystä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Pohditaan ilmiöiden taustoja ja niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilas ymmärtää opiskelun ja osallistumisen tärkeyden.

7. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas ymmärtää ortodoksisen kirkon synnyn ja kehityksen (T1)
- Oppilas ymmärtää varhaisen kirkon historian ja sen vaikutuksen ortodoksisen kirkon kehitykseen (T2)
- Oppilas oppii tuntemaan ortodoksisen kirkon kulttuurista moninaisuutta ja Suomessa vaikuttavia uskontoja (T3)

- Oppilas tunnistaa ortodoksiseen perinteeseen ja muihin uskontoihin liittyviä tapoja ja symboleja (T4)
- Oppilas ymmärtää tieteen ja uskonnon välisen eron Raamatun eksegetiikassa (T5)
- Oppilas ymmärtää epäitsekkyyden käsitteen (T6)
- Oppilas ymmärtää uskonnon yhtenä valintoihin vaikuttavana tekijänä (T7)
- Oppilas harjaantuu pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia kysymyksiä (T8)
- Oppilas oppii tutkimaan ja näkemään omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia (T9)
- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- kirkon syntyvaiheita: alkuseurakunta, ensimmäinen diakoni, martyyrius, apostolien lähetystyö, marttyyrikirkko, jakamaton kirkko, suuri skisma, kirkon jakaantuminen
- kirkon opin muotoutuminen, uskontunnustus, Traditio
- ortodoksinen kristitty: kastettu ja voideltu
- Raamattu kirkon kirjana: synty, sisällön muotoutuminen ja käyttäminen

Uskontojen maailma (S2)

- ortodoksiset paikalliskirkot eri puolella maailmaa, ortodoksiset patriarkaatit
- kristillisten kirkkojen eri suunnat
- juutalaisuus ja islam, juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyviä tapoja ja symboleita
- omaan pyhäkköön tutustuminen ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden uskontojen pyhiin paikkoihin tutustuminen
- eri uskonnot ja elämänkatsomukset

Hyvä elämä (S3)

- synti, katumus, oikea ja väärä
- diakonia: julistaminen ja lähimmäisenrakkaus, toisen auttaminen, epäitsekkyys, sitoutuminen, luottamus

8. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas syventää tietojaan Suomen ortodoksisen kirkon synnystä ja kehityksestä sekä kirkon toiminnan nykypäivässä (T1)
- Oppilas ymmärtää varhaisen kirkon historian ja sen vaikutuksen ortodoksisen kirkon kehitykseen (T2)
- Oppilas perehtyy uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen (T3)
- Oppilas oppii tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa ja populaarikulttuurissa (T4)
- Oppilas havaitsee ja arvioi erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja (T5)
- Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksien merkityksen ortodoksisen uskonnon näkökulmasta (T6)
- Oppilas ymmärtää uskonnon merkityksen yhtenä valintoihin vaikuttavana tekijänä (T7)
- Oppilas pohtii ajankohtaisia ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä (T8)

- Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin (T9)
- Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- Kirkon syntyvaiheita
- kirkon opin muotoutuminen, uskontunnustus, Traditio
- Raamattu kirkon kirjana
- suomalainen ortodoksinen kirkko: historiaa ja nykyaikaa, diakonia
- seurakunnat, hiippakunnat, kirkkokunnat, patriarkaatit, globaali ortodoksisuus
- tutustuminen oman seurakunnan toimintaan koululaisjumalanpalveluksessa
- luostarit ja asketismi
- kirkollisia toimijoita ja järjestöjä

Uskontojen maailma (S2)

- uskonnolliset aiheet mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa
- hindulaisuus ja buddhalaisuus, niihin liittyviä tapoja ja symboleita
- eri uskonnot ja elämänkatsomukset

Hyvä elämä (S3)

- ihmisoikeudet
- hengellinen ohjaus ortodoksisessa traditiossa ja muissa uskonnoissa, omien eettisten valintojen vaikutusten pohtiminen

9. vuosiluokka

TAVOITTEET

- Oppilas hahmottaa liturgisen elämän ja kirkollisen taiteen yhteydet (T1)
- Oppilas tuntee maailman uskontoja ja uskonnottomuutta (T3)
- Oppilas tuntee uskonnollista taidetta ja uskonnon vaikutusta maailman politiikkaan (T4)
- Oppilas tunnistaa erilaisia käsityksiä maailmansynnystä (T5)
- Oppilas sisäistää ortodoksista ihmiskuvaa (T6)
- Oppilas ymmärtää ortodoksiseen kirkkoon tai muihin uskontoihin kuulumisen olevan eettisten valintojen taustalla (T7)
- Oppilas ymmärtää ortodoksisen elämäntavan merkityksen yksilön elämässä (T7)
- Oppilas pohtii ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin (T8)
- Oppilas ymmärtää omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan (T9)
- Oppilas rohkaistuu kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla (T10)

SISÄLLÖT
Sisällöt joiden avulla opiskellaan oppiaineiden yleisiä tavoitteita.

Suhde omaan uskontoon (S1)

- uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyys
- kasvu ihmisenä ja ajan pyhittäminen ortodoksin elämässä, kirkkovuosi, sakramentit, paastoaminen, rukoileminen, koululaisjumalanpalvelus

Uskontojen maailma (S2)

- kirkkotaide opin ilmentäjänä, taide eri uskonnoissa
- Kiinan ja Japanin uskonnot
- luonnonuskonnot, uudempia uskontoja,
- uskonnottomuus ja ateismi
- uskonnot maailman politiikassa
- maailman luominen eri uskonnoissa ja luonnontieteissä
- eri uskonnot ja elämänkatsomukset, kasvu ihmisenä muissa uskonnoissa

Hyvä elämä (S3)

- omien eettisten valintojen sekä niiden vaikutusten pohtiminen ja perusteleminen
- eettisiä kysymyksiä: elämä ja kuolema, elämän tarkoitus, seurustelu ja perhe, vapaus ja vastuu, kestävä elämäntapa, bioetiikka, erilaisten ihmisten kohtaaminen työelämässä ja vapaa-ajalla

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustiedon oppiaineeseen kuuluvat olennaisesti alkuopetuksessa laaja-alaisen osaamisen sisällöistä alakohdat L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen sekä L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu.

Ajattelun ja oppimaan oppimisen erilaiset taidot korostuvat lähes kaikissa tavoitteissa ja sisällöissä. Oman ajattelun tunnistaminen ja ymmärtäminen on tärkeä pohja koko elämänkatsomustiedon tavoitteiden saavuttamisen osana. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu korostuvat sekä oppiaineen sisällöissä että elämänkatsomustiedon ryhmän koostumuksessa ja oppiaineen opiskelun toteutustavoissa.

Alkuopetusikäisten oppilaiden opiskelussa myös L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidotosaamisalue on merkityksellinen, koska oppisisällöissä moni asia käsitellään lapsen arjen kokemusten kautta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet L4 Monilukutaito, L5 Tietoja viestintäteknologinen osaaminen, L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys sekä L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen painottuvat niiltä osin kuin niitä on mahdollista sitoa lapsen arkikokemuksiin.

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

T1 Oppilas

- harjoittelee vuoron odottamista, vuoron antamista ja kuuntelemiseen keskittymistä
- harjoitellaan toisten ajattelun kuuntelemista myös erilaisten tarinoiden, kertomusten ja dokumenttien kautta

T2 Oppilas

- rohkaistuu ajattelun ja tunteiden ilmaisuun esimerkiksi musiikin, kuvataiteen, draaman, liikunnan tai kirjoittamisen kautta
- harjoittelee tunnistamaan itsestä ja toisista erilaisia tunteiden ilmenemistapoja

T3 Oppilas

- harjoittelee toisten kuuntelemista. Kuunteleminen on edellytys toisten ajattelun ymmärtämiselle

- harjoittelee olemaan vähättelemättä tai suuttumatta erilaisesta tavasta ajatella

T4 Oppilas

- harjoittelee kysymysten tekemistä arkikokemuksien herättämän ihmetyksen kautta
- harjoittelee väitteiden perustelun opiskelua omien mielipiteiden perustelun kautta

T5 Oppilas

- pohtii arjen asioita, kuten mikä on reilua, onko joku asia oikein tai väärin, voiko joku asia olla samaan aikaan oikein ja väärin
- harjoittelee miettimään, miten paljon voi omalla toiminnallaan vaikuttaa, mitä seuraavaksi tapahtuu

T6 Oppilas

- pohtii oikean ja väärän eroja satujen ja tarinoiden kautta
- havainnoi arkikokemuksia; jos tilanteessa on toiminut väärin, miten sitä voisi seuraavalla kerralla välttää.

T7 Oppilas

- tutustuu lähiympäristön tapakulttuuriin, kuten suomalaiset vuotuisjuhlat ja niiden vaikutus koulun arkeen

T8 Oppilas

- ymmärtää, että yhteiselämän perusteisiin kuuluu hyvät käytöstavat, sovitut säännöt ja lait. Hän tietää myös, että niiden noudattamatta jättämisellä voi olla seurauksia
- havainnoi oman luokan, koulun ja kodin sääntöjä sekä tapoja
- pohtii ajankohtaisissa asioissa hyvän, oikean ja väärän eroja
- saa itsetuntemusta lisää esimerkiksi erilaisten leikkien ja kyselyiden kautta
- pohtii, mihin erilaisiin ryhmiin kuuluu: perhe, suku, kaverit, harrastukset, luokka, koulu, vantaalaislapsi.
- pohtii omaan lähiympäristöön liittyviä yhteiselämän käytäntöjä

T9 Oppilas

- huolehtii omista tavaroista ja luokkaympäristöstä
- tutustuu koulun lähiluontoon ja omaan lähialueeseen
- oppii arvostamaan ja kunnioittamaan ympäristönsä omaleimaisuutta

- harjoittelee havainnoimaan elottoman ja elollisen luonnon eroa

Sisällöt

- perhe, harrastukset ja kaverit
- tunnetilat
- omat mielipiteet
- oikea ja väärä
- omatunto
- juhlat
- säännöt
- käytöstavat
- koulun lähiympäristö

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

T1 Oppilas

- harjoittelee vuoron odottamista, vuoron antamista ja kuuntelemiseen keskittymistä. Tätä tavoitellaan esimerkiksi niin, että mietitään valitusta aiheesta oma mielipide, kerrotaan oma mielipide vuorollaan ja keskustellaan
- harjoitellaan toisten ajattelun kuuntelemista myös erilaisten tarinoiden, kertomusten ja dokumenttien kautta

T2 Oppilas

- rohkaistuu ajattelun ja tunteiden ilmaisuun
- harjoittelee saman tunteen ilmaisua eri tilanteissa
- vertailee pikkulapsen tunneilmaisua koululaisen tai aikuisen tapaan ilmaista sama tunne

T3 Oppilas

- harjoittelee toisten kuuntelemista
- harjoittelee olemaan vähättelemättä tai suuttumatta erilaisesta tavasta ajatella

T4 Oppilas

- harjoittelee kysymysten tekemistä arkikokemuksien herättämän ihmetyksen kautta

- harjoittelee väitteiden perustelun opiskelua omien mielipiteiden perustelun kautta.

T5 Oppilas

- pohtii arjen asioita, kuten mikä on reilua, onko joku asia oikein tai väärin, voiko joku asia olla samaan aikaan oikein ja väärin
- harjoittelee miettimään, miten paljon voi omalla toiminnallaan vaikuttaa, mitä seuraavaksi tapahtuu

T6 Oppilas

- havainnoi arkikokemuksia; jos tilanteessa on toiminut väärin, miten sitä voisi seuraavalla kerralla välttää
- pohtii, millainen on hyvä ihminen ja miten sellaiseksi voi itse tulla

T7 Oppilas

- tutustuu lähiympäristön tapakulttuuriin, kuten suomalaiset vuotuisjuhlat ja niiden vaikutus koulun arkeen, esimerkiksi arkipyhät ja lomat
- pohtii, millainen on oman ryhmän, koulun ja Vantaan tapakulttuuri, esimerkiksi Vantaa-päivä ja maalaismarkkinat
- tutustuu eri kulttuurien vuotuistapoihin; jos on esimerkiksi muslimioppilas on ryhmässä tai luokalla, voidaan keskustella ramadanista.

T8 Oppilas

- pohtii toisten ihmisten huomioimisen, auttamisen ja tasapuolisuuden merkitystä yhteiselämässä
- pohtii, mitä eroa on tavalla, säännöllä ja lailla. Mitä tapahtuisi, jos niitä ei olisi sääntöjä esimerkiksi liikenteessä?
- pohtii ajankohtaisissa asioissa hyvän, oikean ja väärän eroja.
- miettii esimerkiksi kertomusten tai elokuvan pohjalta, miten ystäviä saadaan. Miten saa mukaan sellaisen, joka itse ei hakeudu toisten seuraan? Mikä tekee ihmisestä hyvän tai pahan?
- hankkii tietoa maailman eri puolilla olevien lasten arkipäivästä ja ympäristöstä.
- tutustuu lapsen oikeuksiin ikäkaudelle sopivalla tasolla

T9 Oppilas

- huolehtii omista tavaroistaan ja luokkaympäristöstä
- tutustuu koulun lähiluontoon ja omaan lähialueeseen
- oppii arvostamaan ja kunnioittamaan ympäristönsä omaleimaisuutta
- harjoittelee havainnoimaan elottoman ja elollisen luonnon eroa.

Sisällöt

- eläimet, pelit, leikit ja kouluasiat
- tunteet: itsehillintä
- mielipiteen perustelun harjoittelua
- vastakkaisen mielipiteen esittämisen harjoittelua
- väitteiden perustelun paremmuuden tai huonommuuden pohtiminen
- oikea ja väärä asia
- hyvä ihminen
- liputuspäivien tarkempia syitä
- lähiympäristön juhlia
- ystävyys
- toisten huomioiminen ja auttaminen
- erilaisten paikkojen erilaiset säännöt
- liikennesäännöt säännön ja lain ero
- lapset eri puolella maailmaa
- lasten oikeudet maailmassa
- koulun lähiluonto

Vuosiluokat 3-6

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon oppiaineeseen kuuluvat olennaisesti laaja-alaisen osaamisen sisällöistä alakohdat L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen sekä L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Alempiin luokkiin verrattuna kulttuurinen osaaminen saa enemmän painoarvoa. Elämänkatsomustiedossa vuorovaikutuksella on iso merkitys, sillä monesti ryhmät koostuvat eri luokkien ja luokka-asteiden oppilaista.

Ajattelun ja oppimaan oppimisen erilaiset taidot korostuvat lähes kaikissa tavoitteissa ja sisällöissä. Oman ajattelun tunnistaminen ja ymmärtäminen on tärkeä pohja koko elämänkatsomustiedon tavoitteiden saavuttamisen osana. Ajattelun prosessien kehittäminen ja niiden dokumentoiminen korostuvat. Lisäksi L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu näkyy sekä oppiaineen sisällöissä että elämänkatsomustiedon ryhmän koostumuksessa ja oppiaineen opiskelun toteutustavoissa.

Vuosiluokkien 3.-6 oppilaiden opiskelussa L5 Tietoja viestintäteknologinen osaaminen sekä L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen syventyvät oppiainetyöskentelyssä; tvt-taitoja kerätään vuosien mittaan lisää. Tvt:n kautta voidaan myös hankkia erilaisia tietoja ja punnita niiden oikeellisuutta ja painoarvoa. Osallistumisen ja vaikuttamisen

mahdollisuuksia käydään läpi lähiympäristöstä vähitellen laajempaan. Kestävän tulevaisuuden rakentamisessa lähdetään liikkeelle omista teoista lähiympäristössä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidotosaamisalue liittyy myös vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon sisältöihin, mutta ei yhtä paljon kuin alemmilla luokilla.

Laaja-alaisen osaamisen alueista L4 Monilukutaito liittyy elämänkatsomustiedon erilaisten tekstien ymmärtämiseen ja tulkintaan. Osa-alue L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys sitoutuu kouluarkeen ja tulevaisuuden suunnitteluun. Pitkäjänteisellä työskentelyllä on suuri merkitys oppiaineen sisältöjen omaksumisessa.

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

T1 Oppilas

- käsittelee eettisiä ongelmia eläytymisen kautta esimerkiksi erilaisten tekstien tai kuvamateriaalin pohjalta
- harjoittelee tunnistamaan omia eettisiä kokemuksiaan ja kertomaan niistä, esimerkiksi onko aina puhuttava totta, vaikka se loukkaisi toista. Mihin tarvitaan käytöstapoja?
- pohtii, miten oikeudenmukaisuus toteutuu omassa arjessa kotona ja koulussa: onko tullut tunne epäreilusta kohtelusta tai saako toista suosia toisen kustannuksella

T2 Oppilas

- harjoittelee omien mielipiteiden ilmaisua esimerkiksi puhuen ja kirjoittaen
- harjoittelee kuuntelemaan toisten mielipiteitä
- opettelee tunnistamaan hyvin perusteltuja väitteitä

T3 Oppilas

- pohtii, miten paljon omalla toiminnallaan voi vaikuttaa siihen, mitä seuraavaksi tapahtuu
- harjoittelee syy- ja seuraussuhteiden tunnistamista

T4 Oppilas

- pohtii, mitä tarkoittaa vastuun kantaminen
- harjoittelee huolehtimaan omista tavaroista ja välineistä.
- miettii, miten voi vaikuttaa omaan hyvinvointiin

- käy keskustelua, miten toisten ihmisten kanssa tulee toimeen ja miten toisista ihmisistä pidetään huolta.

T5 Oppilas

- tutustuu suomalaiseen kulttuuriperintöön, esimerkiksi maailmansyntytarinat ja Kalevala
- ottaa selvää, mistä eri kulttuureista lähtöisin olevia ihmisiä löytyy omasta et-ryhmästä, luokasta tai koulusta

T6 Oppilas

- tutustuu omassa koulussa opiskeltaviin katsomusaineisiin, esimerkiksi nimiin, missä päin maailmaa ne ovat yleisiä ja mistä tunnuksista ne tunnistaa
- osaa pohtia, miten katsomuksellinen kirjo näkyy koulussa, esimerkiksi kouluruokailussa.

T7 Oppilas

- pohtii, mitä itse ajattelee seuraavista asioista: hyvä elämä, mistä maailma on syntynyt, mitä ihmiselle tapahtuu kuoleman jälkeen.

T8 Oppilas

- harjoittelee kertomaan, mitä itse ajattelee katsomuksellisista asioista
- opettelee kuuntelemaan muiden näkemyksiä.

T9 Oppilas

- tutustuu lyhyesti lapsen oikeuksiin, ajankohdaksi sopii esimerkiksi 20. marraskuuta, jolloin on kansainvälinen lapsen oikeuksien päivä
- pohtii lapsen oikeuksien sisältöjä ja vertaa niiden toteutumista omaan arkeen.

T10 Oppilas

- harjoittelee kiinnittämään huomiota siihen, millainen lähiympäristö on ja mitä asioita siinä tapahtuu
- pohtii, miten lapsi voi vaikuttaa omalla toiminnallaan oman ja lähiympäristönsä hyvinvointiin.

Sisällöt

S1 Kasvaminen hyvään elämään
oikeudenmukaisuus kotona ja koulussa
käytöstavat ja valkoiset valheet
mielipiteiden esittäminen ja perustelu
vastuu omista läksyistä ja kotitöistä
huolehtiminen nuoremmista
roskaamisen välttäminen

S2 Erilaisia elämäntapoja
maailmansyntytarina suomalaisessa perinteessä
et-ryhmän kokemuksia erilaisista kulttuureista
katsomusaineet koulussa
oma käsitys maailman synnystä
oma käsitys siitä, mitä ihmiselle tapahtuu kuoleman jälkeen

S3 Yhteiselämän perusteita
Mikä on YK?
lasten oikeudet

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
Missä asioissa lapsi voi vaikuttaa omaan ympäristöönsä?

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

T1 Oppilas

- käsittelee eettisiä ongelmia eläytymisen kautta esimerkiksi erilaisten tekstien tai kuvamateriaalin pohjalta
- pohtii, miten oikeudenmukaisuus toteutuu omassa arjessa kotona ja koulussa

T2 Oppilas

- harjoittelee omien mielipiteiden ilmaisua esimerkiksi puhuen ja kirjoittaen
- harjoittelee kuuntelemaan toisten mielipiteitä
- opettelee tunnistamaan hyvin perusteltuja väitteitä.

T3 Oppilas

- pohtii, miten paljon omalla toiminnallaan voi vaikuttaa siihen, mitä seuraavaksi tapahtuu
- harjoittelee syy- ja seuraussuhteiden tunnistamista.

T4 Oppilas

- pohtii, mitä tarkoittaa vastuun kantaminen
- harjoittelee huolehtimaan omista tavaroista ja välineistä
- miettii, miten voi vaikuttaa omaan hyvinvointiin
- käy keskustelua, miten toisten ihmisten kanssa tulee toimeen ja miten toisista ihmisistä pidetään huolta
- pohtii, mitkä asiat luonnossa ovat tärkeitä
- miettii, mitkä ovat olleet merkityksellisiä luontokokemuksia.

T5 Oppilas

- tutustuu naapurimaiden kulttuuriperintöön esimerkiksi tarinoiden kautta
- ottaa selvää, mistä eri kulttuureista lähtöisin olevia ihmisiä löytyy omasta et-ryhmästä, luokasta tai koulusta
- tutustuu eri kulttuurien juhlaperinteisiin

T6 Oppilas

- tutustuu omassa koulussa opiskeltaviin katsomusaineisiin, esimerkiksi niiden nimiin, missä päin maailmaa ne ovat yleisiä ja mistä tunnuksista ne tunnistaa
- osaa pohtia, miten katsomuksellinen kirjo näkyy koulussa

T7 Oppilas

- pohtii, mitä itse ajattelee seuraavista asioista: hyvä elämä, mistä maailma on syntynyt, mitä ihmiselle tapahtuu kuoleman jälkeen
- pohtii, mitä ilman ei pärjää. Mikä tekee onnelliseksi? Saako omaa onnellisuutta lisätä toisten kustannuksella?
- miettii, miten oma ajattelu on muuttunut pikkulapsesta koululaiseksi.

T8 Oppilas

- harjoittelee kertomaan, mitä itse ajattelee katsomuksellisista asioista
- opettelee kuuntelemaan muiden näkemyksiä.

T9 Oppilas

- tutustuu lapsen oikeuksiin
- pohtii lapsen oikeuksien sisältöjä ja vertaa niiden toteutumista omaan arkeen.

T10 Oppilas

- harjoittelee kiinnittämään huomiota siihen, millainen lähiympäristö on ja mitä asioita siinä tapahtuu
- pohtii, miten lapsi voi vaikuttaa omalla toiminnallaan oman ja lähiympäristönsä hyvinvointiin.

Sisällöt

S1 Kasvaminen hyvään elämään
riidat koulussa
eri tilanteiden oikeudenmukaisia ratkaisuja; sovittelutoiminnan perusteita
mielipiteet ja perustelut
ristiriitatilanteet ja niiden tunnistaminen
vastuu kaverisuhteissa
huolehtiminen luokan asioista
kotieläimistä huolehtiminen
välttämättömyys ja ylellisyys
onnellisuus ja epäonni

S2 Erilaisia elämäntapoja
eri kulttuurien juhlaperinteet
eri katsomusten näkyminen koulun arjessa
maailmansyntytarinat naapurimaissa
oman ajattelun kehittyminen
omat näkemykset katsomuksellisista asioista

S3 Yhteiselämän perusteita

YK:n ihmisoikeuksien julistuksen sisältöä ikäkaudelle sopivassa muodossa
lasten oikeuksien toteutuminen omassa arjessa

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
yhteistyön merkitys lähiympäristön parantamiseksi
Missä luonnonympäristössä viihtyy?
Miten voi itse vaikuttaa lähiympäristöön?

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

T1 Oppilas

- käsittelee eettisiä ongelmia tekstien pohjalta, yhteistyötä voi tehdä muun muassa äidinkielen ja kirjallisuuden kanssa
- harjoittelee omien kokemusten jakamista ja toisen asemaan asettumista esimerkiksi ilmaisuharjoitusten kautta.
- harjoittelee pohtimaan eettisiä ulottuvuuksia eri tilanteissa, esimerkiksi saako varastaa, jos pelastaa sillä toisen hengen
- pohtii syy- ja seuraussuhteiden muodostumista esimerkiksi sarjakuvan piirtämisen avulla.

T2 Oppilas

- harjoittelee omien mielipiteiden ilmaisua esimerkiksi puhuen ja kirjoittaen
- harjoittelee itselle vastakkaisten mielipiteiden ilmaisua esimerkiksi puhuen ja kirjoittaen
- etsii perusteluita eri mielipiteille.

T3 Oppilas

- harjoittelee tunnistamaan omia ajatuksia
- tutustuu ongelmiin, joihin on ratkaisuja enemmän kuin yksi, esimerkiksi millä perusteella valitsee itseä miellyttävän harrastuksen. Miten paljon harrastus vaatii aikaa tai rahaa? Missä sitä voi harrastaa ja kenen kanssa?
- miettii ratkaisujen seurauksia.

T4 Oppilas

- tutustuu, miten lapsen vastuu lisääntyy iän myötä
- miettii, miten voi vaikuttaa omaan ja lähiympäristön hyvinvointiin
- pohtii, mitä voi tehdä hyvinvoinnin parantamiseksi ja miten omalla toiminnallaan voi vaikuttaa luonnon hyvinvointiin.

T5 Oppilas

- tutustuu maailmanperintökohteisiin Suomessa
- perehtyy eri kulttuurien juhlaperinteisiin
- tutustuu käsitteeseen monikulttuurisuus ja sen toteutumiseen omassa arjessa.

T6 Oppilas

- tutustuu uskonnollisiin ja uskonnottomiin tapoihin käsittää maailmaa sekä niiden tunnuksiin, esimerkiksi risti, puolikuu tai kuusisakarainen tähti
- perehtyy lähialueiden eri katsomusten harjoituspaikkoihin, kuten kirkot ja moskeijat
- tutustuu katsomuksellisten käsitteisiin käsitteiden teisti, agnostikko ja ateisti kautta.

T7 Oppilas

- pohtii, mitä seurauksia on siitä, että ihmiset ajattelevat katsomusasioista eri tavoin
- miettii, mitkä asiat vaikuttavat omaan ajatteluun, esimerkiksi opetus, kaverit, perhe ja media.

T8 Oppilas

- harjoittelee tilanteita, joissa on tärkeä tuoda oma katsomus esiin
- harjoittelee tunnistamaan tilanteet, joissa oman katsomuksen esiin tuomisella ei ole merkitystä tai se on haitaksi
- opettelee kuuntelemaan erilaisia katsomuksellisia kannanottoja esimerkiksi eri ihmisryhmien oikeuksista ja kohtelusta
- harjoittelee tuomaan oma katsomus esiin sellaisella tavalla, ettei se haasta tai kyseenalaista toisten katsomuksia.

T9 Oppilas

- tutustuu ihmisoikeusetiikan eri osa-alueisiin kuten ihmisarvo ja ihmisoikeudet
- kertaa lapsen oikeuksien sisältöjä ja vertaa niiden toteutumista Suomessa ja muualla maailmassa.

T10 Oppilas

- osaa pohtia, miten lapsi voi vaikuttaa omalla toiminnallaan oman ja lähiympäristönsä hyvinvointiin
- harjoittelee demokratian perusteita, jolloin voidaan tehdä oppiainerajat ylittävää yhteistyötä historian kanssa
- harjoittelee vaikuttamista myös koulun ulkopuolelle.

Sisällöt

S1 Kasvaminen hyvään elämään
lupaus ja sen pitäminen/ rikkominen
syy- ja seuraussuhteet; erilaisia ratkaisuja eri tilanteisiin
omat mielipiteet
omien ajatusten kuunteleminen ja kuvaaminen eri tavoilla
omien harrastusten valintojen perusteita
eri ikäisten vastuut
miten omassa perheessä vastuut jakautuvat perheenjäsenten kesken?
oman näkemyksensä julkituominen
toisten kuunteleminen

S2 Erilaisia elämäntapoja
mistä eri paikoissa riidellään (perheet, suvut)
ihmisten erilaisten katsomusten näkyminen
maailmanperintökohteet Suomessa
monikulttuurisuus, suvaitsevaisuus ja rasismi
uskonnollisen ja uskonnottoman maailmankuvan perusteita
katsomukselliset käsitteet (teisti, agnostikko ja ateisti)
eri katsomusten tunnukset ja perussisällöt
eurooppalaisia juhlaperinteitä

S3 Yhteiselämän perusteita
ihmisarvo
ihmisoikeudet
lasten oikeuksien toteutuminen Suomessa
kuka/ mikä vaikuttaa ajatteluun?
miksi pitää opiskella?
mihin tietoa tarvitaan?
lähdekritiikki
omien opiskelutavoitteiden asettaminen
demokratia vaikuttaminen koulun sisällä

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
oman lähiympäristön hyvinvointiin vaikuttaminen
kierrätys

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

T1 Oppilas

- käsittelee eettisiä ongelmia tekstien pohjalta, yhteistyötä voi tehdä muun muassa äidinkielen ja kirjallisuuden kanssa.

- harjoittelee omien kokemusten jakamista ja toisen asemaan asettumista esimerkiksi ilmaisuharjoitusten kautta
- harjoittelee pohtimaan eettisiä ulottuvuuksia eri tilanteissa, esimerkiksi saako varastaa, jos pelastaa sillä toisen hengen
- pohtii syy- ja seuraussuhteiden muodostumista esimerkiksi sarjakuvan piirtämisen avulla
- tutustuu käsitteeseen oikeudenmukaisuus laajemmassa mittakaavassa, esim. Suomen ja muiden maiden vertailua.

T2 Oppilas

- harjoittelee omien mielipiteiden ilmaisua esimerkiksi puhuen ja kirjoittaen
- harjoittelee itselle vastakkaisten mielipiteiden ilmaisua esimerkiksi puhuen ja kirjoittaen
- etsii perusteluita eri mielipiteille
- harjoittelee, mikä on mielipiteen ja perustellun väitteen ero
- opettelee väitteiden perustelua myös muiden kuin omien mielipiteiden perustelulla, esimerkiksi väittelyiden ja mediakriittisyyden kautta
- harjoittelee media-analyysin taitoja esimerkiksi mainosten sisältöä tutkimalla.

T3 Oppilas

- opettelee suuntaamaan ajatuksia hyvään ja positiiviseen suuntaan
- tutustuu ongelmiin, joihin on ratkaisuja enemmän kuin yksi, esimerkiksi millä perusteella valitsee itseä miellyttävän harrastuksen. Miten paljon harrastus vaatii aikaa tai rahaa? Missä sitä voi harrastaa ja kenen kanssa?
- miettii ratkaisujen seurauksia
- harjoittelee lukemaan erilaisia tilanteita, ympäristöjä ja niihin liittyviä kielenkäytön tapoja.

T4 Oppilas

- miettii, miten voi vaikuttaa omaan ja lähiympäristön hyvinvointiin
- pohtii, mitä voi tehdä hyvinvoinnin parantamiseksi ja miten omalla toiminnallaan voi vaikuttaa luonnon hyvinvointiin (ostotottumukset, lajittelu, jakamistalous)
- havainnoi luonnon monimuotoisuutta ja vertailee Suomea ja muuta maailmaa.

T5 Oppilas

- tutustuu maailmanperintökohteisiin
- perehtyy eri kulttuurien juhlaperinteisiin
- tutustuu käsitteeseen monikulttuurisuus ja sen toteutumiseen omassa arjessa.

T6 Oppilas

- tutustuu uskonnonvapauden määritelmään
- perehtyy lähialueiden eri katsomusten harjoituspaikkoihin, kuten kirkot ja moskeijat
- tutustuu katsomuksellisten käsitteisiin käsitteiden teisti, agnostikko ja ateisti kautta.

T7 Oppilas

- pohtii, mitä seurauksia on siitä, että ihmiset ajattelevat katsomusasioista eri tavoin
- miettii, mitkä asiat vaikuttavat omaan katsomukselliseen ajatteluun, esimerkiksi opetus, kaverit, perhe ja media.

T8 Oppilas

- harjoittelee tilanteita, joissa on tärkeä tuoda oma katsomus esiin
- harjoittelee tunnistamaan tilanteet, joissa oman katsomuksen esiin tuomisella ei ole merkitystä tai se on haitaksi
- opettelee kuuntelemaan erilaisia katsomuksellisia kannanottoja esimerkiksi eri ihmisryhmien oikeuksista ja kohtelusta
- harjoittelee tuomaan oma katsomus esiin sellaisella tavalla, ettei se haasta tai kyseenalaista toisten katsomuksia.

T9 Oppilas

- tutustuu ihmisoikeusetiikan eri osa-alueisiin kuten ihmisarvo ja ihmisoikeudet
- kertaa lapsen oikeuksien sisältöjä ja vertaa niiden toteutumista Suomessa ja muualla maailmassa.

T10 Oppilas

- osaa pohtia, miten lapsi voi vaikuttaa omalla toiminnallaan oman ja lähiympäristönsä hyvinvointiin
- harjoittelee demokratian perusteita, jolloin voidaan tehdä oppiainerajat ylittävää yhteistyötä historian kanssa
- harjoittelee vaikuttamista myös koulun ulkopuolelle. Yhteistyötä voi tehdä esimerkiksi nuorisotoimen kanssa.

Sisällöt

S1 Kasvaminen hyvään elämään

mielipiteet ja perustelut
kielenkäyttö eri tilanteissa
vastuu ja vastuunottaminen
omat tavoitteet
oma katsomuksellinen ajattelu
oman katsomuksen pohdinta ja perustelu
eettiset käsitteet ja niiden soveltaminen
eri tilanteiden oikeudenmukaisia ratkaisuja; sovittelutoiminnan perusteita

S2 Erilaisia elämäntapoja

suomalaisen kulttuurin ilmiöitä
eurooppalaisen ja maailman kulttuurin ilmiöitä
maailmanperintökohteet Suomen ulkopuolella
juhlaperinteitä muissa maanosissa
oikeudenmukaisuus maailmassa
monikulttuurisuus Suomessa ja maailmassa
uskonnonvapaus
erilaisten katsomusten vaikutus eri puolilla maailmaa
maailmanuskonnot
erilaisten katsomusten luokittelun peruspiirteitä
katsomukselliset ikärajat

S3 Yhteiselämän perusteita

YK:n ihmisoikeuksien julistus
lasten oikeuksien toteutuminen eri puolella maailmaa
ihmisoikeusrikkomukset

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

luonnon monimuotoisuus eri puolella maailmaa
miksi luontoa pitää suojella?
ostotottumusten vaikutus ympäristön hyvinvointiin
luonnosta vastuun ottamisen näkyminen omassa toiminnassa
vastuullisen vaikuttamisen keinoja
koulun ulkopuolisiin asioihin vaikuttamisen alkeita

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon oppiaineeseen kuuluvat olennaisesti laaja-alaisen osaamisen sisällöistä alakohdat L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu sekä L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Alempiin luokkiin verrattuna kulttuurinen osaaminen saa selvästi enemmän painoarvoa. Erilaisista katsomuksellisista suuntauksista, eettisistä käsitteistä ja kulttuurisesta moninaisuudesta hankitaan lisää tietoa ja pyritään lisäämään ymmärrystä erilaisten kulttuurien ja katsomusten välillä. Ylemmillä koululuokilla korostuu oman toiminnan merkitys tulevaisuuden rakentamisessa. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja harjoitellaan erilaisissa mittakaavoissa. Siirrytään vaikuttamaan paikallisesta kohti laajempia vaikuttamiskenttiä.

Ajattelun ja oppimaan oppimisen erilaiset taidot (L1) korostuvat lähes kaikissa tavoitteissa ja sisällöissä myös yläkoulun puolella. Oman ajattelun tunnistaminen ja ymmärtäminen on tärkeä pohja koko elämänkatsomustiedon tavoitteiden saavuttamisen osana. Ajattelun prosessien kehittäminen ja niiden dokumentoiminen korostuvat. L5 Tietoja viestintäteknologinen osaaminen näkyy paitsi tiedon hankinnan välineenä myös omien projektien tuotantoväylänä. L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot -osaamisalue on elämänkatsomustiedossa mukana omista asioista huolehtimisessa.

Laaja-alaisen osaamisen alueista L4 Monilukutaito liittyy elämänkatsomustiedon erilaisten tekstien ymmärtämiseen ja tulkintaan. Ylemmillä luokilla tekstien ymmärtämiseen liittyy myös kriittisyyden harjoittelua. Opetellaan tunnistamaan ihmisiin vaikuttamisen keinoja. Osa-alue L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys sitoutuu kouluarkeen ja tulevaisuuden suunnitteluun. Pitkäjänteisellä työskentelyllä on suuri merkitys oppiaineen sisältöjen omaksumisessa ja tulevaisuuteen suuntautumisessa.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

T1 Oppilas

- tutustuu käsitteisiin maailmankuva ja maailmankatsomus
- harjoittelee puhumaan omasta maailmankuvasta katsomuksellisia käsitteitä käyttäen
- käy elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja
- perehtyy katsomusvapauden käsitteeseen
- pohtii yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

T2 Oppilas

- ymmärtää käsitteen kulttuuri
- osaa pohtia suomalaisen kulttuurin ominaispiirteitä ja käsitellä monikulttuurisuutta.

- osaa pohdinnassaan huomioida elämänkatsomustiedon ryhmän ja oman koulun kulttuurinen ja katsomuksellinen moninaisuus
- syventää kulttuurien tuntemusta lähialueesta kauemmas; alkaen Suomi, Eurooppa, länsimaat.
- tutustuu Unescon maailmanperintökohteisiin Suomessa ja muualla
  seuraa kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa.

T3 Oppilas

- perehtyy uskonnollisiin ja uskonnottomiin maailmankuviin
- tutustuu maailmanuskontoihin, esimerkiksi kristinuskoon ja islamiin
- perehtyy eri katsomusten harjoituspaikkoihin ja niissä toimimiseen, kuten kirkot ja moskeijat
- käy läpi katsomuksellisten näkemysten erilaista kirjoa, esimerkiksi käsitteiden teisti, agnostikko ja ateisti kautta
- tutustuu sekulaariin humanismiin
- ymmärtää tieteellisen maailmankuvan perusteita
- tutustuu eri katsomusten ja historian suhteisiin

T4 Oppilas

- tutustuu teologian käsitteeseen
- harjoittelee vertailemaan erilaisia katsomuksia esimerkiksi opillisten seikkojen perusteella
- harjoittelee tekemään uskonnolliseen ajatteluun liittyviä kysymyksiä, kuten jos jumala on hyvä, miksi pahoja asioita tapahtuu
- pohtii, voiko tieteelliseen ajatteluun pohjautuen käsitellä uskontoja kriittisesti

Sisällöt

S1 Katsomus ja kulttuuri
maailmankuva
maailmankatsomus
katsomusvapaus
yhdenvertaisuus
maailmanperintökohteet
uskonnolliset ja uskonnottomat maailmankuvat, niiden piirteitä ja kehityskulkuja
teismi ja ateismi
mono- ja polyteismi
maailmanuskonnot
tieteellinen maailmankuva
teologia

teologia ja tieteellinen ajattelu
katsomusten tieteellinen ja tutkiva näkökulma

S2 Etiikan perusteita
kulttuuri
monikulttuurisuus

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

T6 Oppilas

- harjoittelee peruskäsitteitä, kuten moraali, etiikka, arvo, normi ja kaksinaismoraali
- pohtii, millainen on oikeuden ja velvollisuuden tai vapauden ja vastuun suhde
- tutustuu kansalaisaktivismin ja –tottelemattomuuden käsitteisiin
- tutustuu eri ihmisten katsomuksellisiin elämänvalintoihin esimerkiksi haastattelujen tai dokumenttien kautta
- hahmottaa, miten suuri merkitys valintoihin on sillä, mihin syntyy tai millaisessa yhteisössä kasvaa
- selvittää, millaista on irrottautua katsomuksellisesta yhteisöstä ja mitä seurauksia siitä voi olla.

T7 Oppilas

- käy läpi hyvän elämän edellytyksiä ja yleisinhimillisiä arvoja, kuten totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus
- pohtii erilaisia yhteiskuntamuotoja
- tutustuu käsitteisiin demokratia ja totalitarismi. Yhteistyötä voidaan tehdä historian ja yhteiskuntaopin kanssa
- pohtii, millainen olisi hyvä yhteiskunta ja miten sen muodostumiseen voi itse vaikuttaa
- perehtyy perusoikeuksiin, kuten esimerkiksi ihmisarvo ja tasa-arvo (ikä, syntyperä, kieli, katsomus, fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet, sukupuolinen suuntautuminen…)
- harjoittelee tunnistamaan oma samanlaisuus ja erilaisuus muihin nähden
- pyrkii ymmärtämään omaa vertaisryhmää ja ryhmiä, jotka ovat erilaisia
- perehtyy käsitteisiin suvaitsevaisuus, suvaitsemattomuus ja rasismi. Pitääkö suvaita suvaitsemattomuutta?
- tutustuu vähemmistöihin Suomessa
- harjoittelee tarkastelemaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

T8 Oppilas

- tutustuu erilaisiin eettisiin teorioihin, kuten tarkoitus-, seuraus- ja velvollisuusetiikka
- miettii, mikä merkitys on sillä, onko teko tahallinen vai vahinko.

- käy läpi arjen tilanteita ja mediaa sekä tarkastellaan niitä eri eettisten lähestymistapojen kautta
- harjoittelee tunnistamaan omia arvoja ja pohtimaan, toimiiko omien arvojensa mukaisesti
- perehtyy, miten moraalinen ajattelu kehittyy iän myötä; pieni lapsi voi varastaa kaupasta, eikä pidä sitä vääränä.

Sisällöt

S1 Katsomus ja kulttuuri
erilaisten katsomuksellisten ratkaisujen yksilölliset ja yhteisölliset perusteet
etiikan peruskäsitteitä: moraali, etiikka, arvo ja normi
oikeus ja velvollisuus
kansalaisaktivismi
hyvä elämä
yhteiskunta: demokratia ja totalitarismi
perusoikeudet
yhdenvertainen kohtelu
suvaitsevaisuus, suvaitsemattomuus ja rasismi
vähemmistöt Suomessa

s2 Etiikan perusteita
eettiset teoriat, tarkoitus-, seuraus- ja velvollisuusetiikka
arvot
eettisen ajattelun kehittyminen

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

T5 Oppilas

- perehtyy käsitteisiin katsomusvapaus, ihmisarvo, ihmisoikeudet ja yhdenvertaisuus
- tunnistaa Suomen perustuslaissa olevat perusoikeudet, etenkin katsomusvapauden osalta
- tutustuu YK:n ihmisoikeuksien julistukseen
- osaa pohtia katsomusvapauden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa eri aikakausina
- tutustuu ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin
- perehtyy, millaisia keinoja katsomusvapauksien toteutumisen turvaamiseen on käytössä omassa maassa ja kansainvälisesti
- osaa tarkastella katsomusvapautta humanistisen maailmankuvan kautta

- pohtii, millaisia seurauksia fundamentalistisista maailmankuvista on yksilöille

T9 Oppilas

- tutustuu erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, kuten humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen
- tutustuu ympäristöetiikkaan ja eläinten oikeuksiin
- oppii kiinnittämään huomiota, miten omat teot vaikuttavat omaan ja muiden tulevaisuuteen, esimerkiksi kierrättäminen ja lajittelu
- tutustuu kestävän kehityksen periaatteisiin
- tutustuu erilaisiin tulevaisuusskenaarioihin
- osaa miettiä, miten omalla toiminnalla voi vaikuttaa tulevaisuuteen sekä lähiympäristössä että koko maailman mittakaavassa
- harjoittelee erottamaan, miten halu ja tarve vaikuttavat tulevaisuuteen valintojen pohjana.

T10 Oppilas

- miettii, millaisissa asioissa ihmisarvo näkyy
- tutustuu itseisarvon ja välinearvon käsitteisiin. Ihmisarvo on itseisarvo, ei välinearvo
- tunnistaa, missä tilanteissa ihmisen yhdenvertaisuutta loukataan
- tutustuu käsitteisiin ihmiskauppa, salakuljetus ja orjuus
- perehtyy ajankohtaisiin mediatapahtumiin näiden arvojen perusteella.

Sisällöt

S1 Katsomus ja kulttuuri
humanistinen maailmankuva

S2 Etiikan perusteita
itseisarvo, välinearvo
yhdenvertaisuus

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus
katsomusvapaus ihmisoikeutena
katsomusvapauden turvaaminen ja puuttuminen
katsomusvapauden toteutuminen eri aikoina ja eri paikoissa
YK:n ihmisoikeuksien julistus
erilaisia käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta
ympäristöetiikka ja eläinten oikeudet
tulevaisuuteen vaikuttaminen paikallisesti ja globaalisti

ihmisarvo
ihmisoikeudet
ihmisoikeuksien loukkaukset

Historia

Vuosiluokat 4-6

Laaja-alainen osaaminen

Oppilas tutustuu omaan lähipiirinsä ja -ympäristönsä historiaan. Tämä auttaa oppilasta hahmottamaan muutosta tai jatkuvuutta oman perheen tai suvun historiassa. Monikulttuurisessa kouluympäristössä päästään näin tutustumaan myös eri kulttuureihin ja oppilaiden moninaisiin lähtökohtiin. Historian tuntemuksen pitäisi lisätä ymmärrystä erilaisia ihmisiä kohtaan ja auttaa oppilasta huomaamaan oman historiansa ainutlaatuisuus. (L2)

Alakoulussa korostetaan elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja historian opinnoissa, jotta oppilas oppisi eläytymään toisen ihmisen asemaan aikakaudesta riippumatta. (L1)

Monilukutaito on keskeisessä asemassa historian oppimisessa. Oppilasta kannustetaan hankkimaan tietoa analysoimalla erilaisia historiallisia lähteitä. Hän harjoittelee erottamaan faktan fiktiosta.

Oppilas harjoittelee historiallisen tekstin lukemista ja siitä olennaisen ymmärtämistä sekä ihmisen toiminnan selittämistä historiallisen tiedon pohjalta. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että historiasta tehdyt tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden myötä. Myös erilaisten kuvien ja historiallisten dokumenttien lukemista harjoitellaan. (L1, L2, L4, L5, L7)

Oppilasta rohkaistaan tulkintojen tekemiseen ja oman mielipiteen ilmaisuun. Häntä autetaan huomaamaan, että historialliseen kehitykseen vaikuttavat monenlaiset tekijät. Oppilasta kannustetaan tekemään johtopäätöksiä historiallisista tapahtumista ja esittämään monenlaisia ajatusmalleja siitä, mitä olisi voinut tapahtua. Eläytymällä eri rooleihin ymmärretään se, että samat asiat voivat tuntua erilaisilta eri näkökulmista (L1, L7).

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on tutustuttaa oppilaat historian oppiaineeseen heidän oman historiansa kautta. Vasta tämän jälkeen laajennetaan tietoutta Suomen ja muun maailman historiasta. Tavoitteena on, että oppilaalle tehdään eläväksi historian tapahtumat. Tämä mahdollistuu käyttämällä opetuksessa esimerkiksi draamapedagogiikkaa ja taideaineita.

Tavoitteena on, että oppilas saa käsityksen historian luonteesta. Hän ymmärtää, että historian tutkimus perustuu lähteisiin ja oppii lähdekriittiseksi. Oppilaan kronologista hahmottamista tuetaan eri menetelmin. Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia syy- ja seuraussuhteita sekä harjoittelee eläytymään eri aikakausien ihmisten asemaan. Hän oppii, että historia on muutosta ja jatkuvuutta ja ymmärtää, ettei muutos ole välttämättä kehitystä.

Oppilas oppii ymmärtämään demokratian merkityksen yhteiskunnissa ja yksilön elämän kannalta. Oppilas tiedostaa, että historian aikakaudet ja niiden keksinnöt saapuivat Suomeen viiveellä eri kautta ja että eri puolilla maapalloa olevat yhteiskunnat eivät kehity samalla tavoin ja samassa vauhdissa. Oppilas osaa yhdistää keskiajan matkustamisen ja kaupankäynnin olevan alkua nykyaikaiselle globalisaatiolle.

Sisällöt

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty (T1-T11)

- ihmislajin kehitys
- keräilijä- sekä metsästyskulttuurit
- maanviljelys- ja kaupunkikulttuurin synty ja kehitys sivilisaatioiksi

S2 Vanha aika ja antiikin perintö (T1-T11)

- Ensimmäiset korkeakulttuurit
- Antiikin Kreikan yhteiskunta

  kulttuurin ja demokratian juuret
  valtakunnan laajeneminen Aleksanteri Suuren johdolla
  kulttuurin vaikutus nykypäivään

- Antiikin Rooman valtakunta

  nousu, valtakunnan kukoistus ja tuho
  kristinuskon synty
  kulttuurin vaikutus nykypäivään
  Suomen asuttaminen kivikaudelta lähtien

S3 Keskiaika (T1-T11)

- uskonnon merkitys
- sääty-yhteiskunta
- keskiajan päättyminen

- Islamin uskon synty ja leviäminen
- Suomen keskiaika

  viikingit
  kristinuskon leviäminen
  Suomi osaksi Ruotsin valtakuntaa

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena kuudennella luokalla on lisätä kiinnostusta historiaan ja maailmaan. Oppilas oppii historiallisista lähteistä, historiallisen tiedon luonteesta ja historian vaikutuksesta nykypäivään sekä ymmärtää laajempia kokonaisuuksia ja niiden syy- ja seuraussuhteita. Faktatietojen opettelu ei ole tärkeää vaan se, miten tietoa tulkitaan ja liitetään kokonaisuuksiin.

Historiaa pitäisi käsitellä monesta näkökulmasta. Kuudennella luokalla oppilaan tulisi ymmärtää, että Euroopan näkökulmasta myönteinen kehitys on osin saavutettu muita kansoja hyväksikäyttämällä. Tavoitteena on oppilaan ymmärryksen lisääntyminen siitä, että ihmisten rikkauksien ja vallan tavoittelulla on myös toinen puoli ja historiaa tulkitaan eri aikakausina eri näkökulmasta.

Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää Ruotsin vallan merkityksestä Suomen kulttuuriseen ja taloudelliseen kehitykseen ja suomalaisen identiteetin rakentamiseen.

Sisällöt

S4 Uuden ajan murrosvaihe (T1-T11)

- renessanssi
- uudet keksinnöt Euroopasta ja Kiinasta
- löytöretket
- Yhdysvaltojen itsenäistyminen
- Ranskan vallankumous

S5 Suomi osana Ruotsia (T1-T11)

- metsien ja kaupankäynnin merkitys
- Helsingin perustaminen

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Historian opiskelussa kannustetaan oppilasta monenlaiseen ajatteluun ja omien vahvuuksien löytämiseen oppimisessa. Oppilasta tuetaan ilmaisemaan rohkeasti oma mielipide ja tulkinta ja kuuntelemaan muiden päätelmiä. (L1)

Monilukutaidon harjoitteleminen on iso osa historian opetusta. Oppilas tutustuu erilaisiin teksteihin, karttoihin ja kuviin historiallisina lähteinä. Oppilasta kannustetaan lukemaan, kuuntelemaan ja tulkitsemaan tekstiä sekä kuvaa. Oppilas tuottaa historian tunnilla tekstiä ja erilaisia muistiinpanoja, jotta oppisi löytämään tekstistä oleellisen tiedon. Historiassa katsotaan dokumentteja ja elokuvia ja tulkitaan niitä. Oppilas harjoittelee tunnistamaan faktan ja fiktiosta. Häntä kannustetaan ottamaan kantaa ja pohtimaan ihmisoikeudellisia näkökulmia. (L2, L4).

Oppilas harjoittelee lähdekriittisyyttä ja tiedonhakutaitoja. Nämä taidot korostuvat varsinkin käsiteltäessä lähihistoriaa, josta nykymedia tarjoaa hyvin monenkirjavaa tietoa. (L3, L5)

Teknologian kehittymistä ja sen tuomia muutoksia käsitellään teollistumisen yhteydessä. Oppilaalle on hyvä luoda ymmärrys siitä, että teollinen ja teknologinen vallankumous ovat ratkaisevasti muuttaneet ihmisten elämää ja sitä mihin kehitys johtaa emme tiedä. (L3, L5, L7).

Kahdeksannen luokan historiassa luodaan edellytyksiä kiinnostukselle yhteiskunnallisiin asioihin ja vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista ja ihmisoikeudellista ajattelua asettumalla toisen ihmisen asemaan. (L2, L6, L7)

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on syventää historiallista tietämystä ja kiinnostusta historiaan sekä yhteiskuntaan. Oppilasta kannustetaan vertailemaan historian tapahtumia ja ilmiöitä uutisiin ja ilmiöihin nykymaailmassa, mikä tekee historian helpommin ymmärrettäväksi eikä aiheet jää vain yksittäisiksi tapahtumiksi.

Tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään historiallisia ilmiöitä eikä opetella ulkoa vain faktatietoa. Oppilas oppii käyttämään tiedonhakumenetelmiä historiallisen faktan etsimiseen. Oppilas oppii teollisen ja teknologisen vallankumouksen seurauksista ja visioi tulevaisuutta. Oppilas oppii Venäjän vallan merkityksestä Suomelle. Hän osaa kertoa suomalaisuusaatteen heräämisestä ja noususta sekä ymmärtää Suomen itsenäistymisen taustoja.

Oppilasta ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä, harjoitellaan mediakriittisyyttä ja ymmärretään media vallankäytön välineenä. Oppilas oppii huomaamaan epäkohtia vaikutusmahdollisuuksissa sekä menneisyydessä että nykypäivänä.

Sisällöt

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa (T1-T12)

- Teollistuminen ilmiönä
  - vaikutus yhteiskuntaan, yksilöön ja ympäristöön
  - teollisen yhteiskunnan murros ja vaikutukset
  - verrataan teollistumisen aikaa nykyajan kaupungistumiseen, elämään ja työoloihin maailmalla ja Suomessa
- Työväen järjestäytyminen, yksilönvapauden ja joukkoliikehdinnän merkitys
- Liikkumisen ja tiedonvälityksen kehitys

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan (T1-T12)

- Autonomia
  - Suomen historian käännekohtien yhteys maailman tapahtumiin
  - Suomalaisuuden herääminen yleiseurooppalaisena ilmiönä
- Suomalaisuus ja sen merkitys ennen ja nyt
  - Suomen itsenäistyminen ja siihen liittyneet haasteet

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilaan kiinnostus historiaan lisääntyy. Oppilas ymmärtää menneisyyden vaikutuksen nykymaailmassa. Oppilas oppii syy-seuraussuhteista.

Tavoitteena on, että oppilas pohtii maailman ja Suomen tapahtumia ihmisoikeuksien näkökulmasta ja pystyy asettumaan toisen ihmisen asemaan. Aikalaiskertomusten käyttäminen auttaa tässä.

Mahdollisuuksien mukaan oppilas peilaa historian tapahtumia nykymaailmaan ja häntä kannustetaan uutisten lukemiseen ja katsomiseen. Oppilasta rohkaistaan aktiiviseen kansalaisuuteen ja vaikuttamiseen myös kodin ulkopuolella. Oppilas ymmärtää demokratian ja diktatuurin eron.

Tavoitteena on se, että oppilaan tiedonetsimistaidot kehittyisivät niin, että yksittäiset faktatiedot olisi helposti löydettävissä ja ne osattaisiin sijoittaa isompiin kokonaisuuksiin. Oppilas oppii mediakriittisyyttä tulkitsemalla erilaisia lähteitä. Oppilas oppii, että historiaa voidaan tulkita erilailla riippuen tutkimuksen tarkoitusperästä.

Sisällöt

S4 Suurten sotien aika (T1-T12)

- Ensimmäinen maailmansota
  - Sodan syttymisen syyt ja teknologisen kehityksen tuoma muutos sotimiseen
  - Merkitys Euroopan karttaan ja rajoihin

- Diktatuurien nousu ja merkitys maailmansotien välisessä Euroopassa
  - Diktatuurien mahdollistavat tekijät

- Toinen maailmansota oppimiskokonaisuutena, jossa oppilas harjoittelee tiedonetsimistä
  - Merkittävimmät sotatapahtumat ja seuraukset
  - Sodankäynnin muutokset ja sodan vaikutus siviileihin
  - Suurvaltojen vaikutus Suomen tapahtumiin toisessa maailmansodassa
  - Talvisodan merkitys suomalaisuuskuvassa ja kansan yhdistäjänä

- Ihmisoikeusrikokset ja niiden merkitys yksilöille, kansoille ja valtioille
  - Holokausti
  - Jokin toinen kansanmurha (esimerkiksi Ruanda tai Bosnian sota)

- Kylmän sodan aika
  Eri yhteiskuntajärjestelmien vaikutus arkeen (esimerkiksi vertailemalla kahta Saksaa)
  Maailman kaksinapaisuuden tuomat uhat
  Käsitellään joku kylmän sodan kriisi tai tapahtuma

- Demokraattisen maailman voitto sosialismista ja muutokset, jotka Euroopan poliittisessa kartassa tapahtui kylmän sodan jälkeen

- Euroopan unionin taustat ja merkityksen kasvu

- Kylmän sodan jälkeiset suurvaltasuhteet

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen (T1-T12)

- Suomen poliittisen aseman muuttuminen aina Neuvostoliiton naapurimaasta EU-valtioksi

- Kaupungistumisen ja elinkeinorakenteen murros ja siitä Vantaa esimerkkinä

- Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa ja ylläpitämisessä työn tekemisen, verojen ja julkisten palveluiden välinen yhteys

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret (T1-T12)

- Imperialismi
  - Syyt ja seuraukset Euroopalle ja Afrikalle

- Rasismi ja ihmisten eriarvoisuus
  - Ihmisten eriarvoisuudesta esimerkkinä voidaan käyttää mm. Australian aboriginaaleja, 1960-luvun Yhdysvaltoja tai Etelä-Afrikkaa ja apartheid-politiikkaa

- Maailman eriarvoisuus konfliktien lähteenä
  - Perehtyminen ulkomaan uutisiin ja niistä tulevaisuuden tulkintojen tekeminen
  - Kansainvälisten toimijoiden (esimerkiksi Yhdistyneet Kansakunnat ja NATO) vaikutus ja vastuu sodassa ja konflikteissa
  - Laajamittainen maahanmuutto yleismaailmallisena ilmiönä (esim. siirtolaisuus Yhdysvaltoihin ja pakolaisuus)

YHTEISKUNTAOPPI

Vuosiluokat 4-6

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaopissa harjoitellaan yhteistyötaitoja ja demokraattista päätöksentekoa projektin muodossa. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan mielipiteitänsä ja perustelemaan niitä. Päätöksenteossa pohditaan vastuullisuutta ja pyritään hyvään vuorovaikutukseen. Yhteiskuntaopissa työtavat ovat monipuolisia ja osallistavia. (L1, L6, L7)

Arjen taidot ja oman elämän hallinta korostuvat yhteiskuntaopissa. Oppilasta tuetaan ottamaan vastuuta omasta elämästään, arjen aikatauluttamisesta ja lähipiirin hyvinvoinnista. Oppilasta kannustetaan oppimaan työelämästä ja yrittäjyydestä. (L3, L6)

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas innostuu vaikuttamisesta omassa lähipiirissään - luokassa ja kotona ja harjoittelee demokratian taitoja. Hän oppii kantamaan vastuuta arjessa ja ymmärtää, että vastuut ja oikeudet kulkevat käsi kädessä. Oppilas tutustuu läheistensä työelämään.

Sisällöt

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta (T1-T5, T8)

- Oman elämän aikatauluttaminen ja omista asioista huolehtiminen
- Oikeudet ja vastuut kansalaisena, perheenjäsenenä ja koululaisena
- Vaikutusmahdollisuudet omassa elämässä ja vaikuttaminen muiden elämään
- Oma rahankäyttö: rahan tienaaminen, arkielämän rahan arvon ymmärtäminen, järkevä ja kestävä kuluttaminen
- Eri ammatteihin tutustuminen ja työnteon merkitys yhteiskunnassa

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen (T1, T4, T6, T7, T9)

- Demokraattinen päätöksenteko, omien mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen
- Vastuullisuus median käyttäjänä, tiedonvälityksen harjoitteleminen ja tutustuminen eri medioihin

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilas oppii asettumaan toisen ihmisen asemaan tutustumalla vähemmistöihin Suomessa. Hän oppii, että toisia voi auttaa pieninkin teoin ja huomaa, että auttaminen tuo hyvän mielen. Tavoitteena on, että oppilas oppii perusasioita suomalaisesta demokratiasta ja yhteiskunnan rahankierrosta.

Sisällöt

S2 Demokraattinen yhteiskunta (T1, T2, T3, T4, T6, T7)

- Eri vähemmistöt Suomessa ja asettuminen toisen ihmisen asemaan
- Tutustuminen kolmannen sektorin toimintaan
- Suomalaisen puolue- ja vaalijärjestelmän perusteet
- Vaalivuosina erilaisista medioista vaalien seuraaminen

S4 Taloudellinen toiminta (T1, T2, T4, T5, T9)

- Työnteon, verotuksen ja palveluiden sekä kuluttamisen yhteys
- Tutustuminen koulun lähialueiden yritystoimintaan ja Vantaan erityispiirteisiin suomalaisessa yritysmaailmassa
- Yrityskylä

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaopissa painotetaan yhdessä tekemistä ja aktiivisuutta demokraattisin keinoin. Oppilasta ohjataan vastuulliseen tiedonhankintaan. Häntä kannustetaan esittämään mielipiteitä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Häntä valmistetaan itsenäiseen elämään opettamalla arjessa selviytymisen taitoja. Oppilasta kannustetaan ymmärtämään työn merkitys elämässä. (L1-L7)

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin tehtävä on valmistaa oppilasta peruskoulun jälkeiseen elämään. Tavoitteena on, että oppilas oppii arjessa selviytymisen taitoja ja on tietoinen omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Oppilaan tietoisuus työelämästä ja yrittäjyydestä ja niiden vaikutuksista yksilöön ja yhteiskuntaan kasvaa.

Yhteiskuntaopin tavoitteena on tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi. Oppilas oppii ottamaan vastuuta omasta elämästä ja taloudesta sekä toimimaan yhteisvastuullisesti

perheenjäsenenä. Tavoitteena on, että oppilaan kiinnostus ympäröivästä yhteiskunnasta lisääntyy. Oppilas oppii suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ja omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Tavoitteena on lisätä oppilaan kiinnostusta yhteisten asioiden hoitoa kohtaan tarjoamalle hänelle erilaisia vaikuttamisen keinoja.

Sisällöt

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta. (T1, T2, T4-T9)

- Oikeudenmukaisuus osana hyvää yhteiskuntaa
- Yhteisvastuullisuus sekä omien että muiden oikeuksista ja velvollisuuksista oppiminen
- Vastuullisuus kuluttajana
- Oman talouden hallinta
- Yli varojen elämisen haittapuolet

- Työ ja yrittäjyys
  - Työn hakemisen harjoittelu ja omat vahvuudet työntekijänä
  - Yrittäjyys ja liikeidean luominen

- Julkiset palvelut ja niiden perustoimintaperiaatteet

S2 Demokraattinen yhteiskunta. (T1-T9)

- Suomalainen oikeusvaltio
- Tasa-arvo ja suhtautuminen erilaisuuteen Suomessa
- Tutustuminen omaa elämää koskettaviin lakipykäliin
- Yhteiskunnan turvallisuuden tekijät, esim. poliisi ja puolustusvoimat
- Suomen eduskunnan päätöksenteko ja valtioneuvosto
- Kunnallinen päätöksenteko
- Kansalaisen ja kunnan jäsenen vaikutusmahdollisuudet
- Euroopan unionin tuomat mahdollisuudet nuorille ja EU:n päätöksenteon perusteet

S3 Aktiivinen kansalainen ja vaikuttaminen. (T1-T9)

- Kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuudet
- Kriittinen suhtautuminen mediaan ja vastuu median käyttäjänä
- Media vaikutuskeinona sekä kansalaisilla että vallankäyttäjillä
- Suomalaisen työelämän erityispiirteet sekä työntekijöiden ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet

S4 Taloudellinen toiminta. (T1-T9)

- Talouden peruskäsitteitä (mm. markkinatalous, kilpailu, inflaatio, budjetti, korko, verotus)
- Talousuutisten seuraaminen ja niiden tulkitseminen
- Talouspolitiikan ja suhdanteiden vaikutus yhteiskuntaan
- Suomi osana globaalia taloutta

MUSIIKKI

Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokka 1

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Toiminnalliset työtavat ja leikit edistävät oppimisen iloa, vuorovaikutustaitoja ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.(L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Yhdessä musisoiden oppilasta ohjataan toimimaan monimuotoisessa ympäristössä omaa kulttuuria kunnioittaen ja erilaisuutta ymmärtäen.(L2)Monilukutaito: Opetuksessa luodaan perustaa musiikin lukutaidolle.(L4)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Opetellaan yhteisiä pelisääntöjä ja vastuullista ryhmässä toimimista.(L7)

Tavoitteet

Oppilas osoittaa innostusta ja kiinnostusta musiikkiin sekä kehittää myönteistä minäkuvaansa musiikillisen ryhmän jäsenenä monipuolisia työtapoja käyttäen. (T1)

Oppilas tutustuu musiikkikäsitteisiin laulaen, soittaen, liikkuen, leikkien ja kuunnellen (T2,3)

Sisällöt

LAULAMINEN

- runsaasti lastenlauluja, kansanlauluja ja muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä
- helppoja äänenkäytön harjoituksia, melodiatoistot
- otetaan huomioon vuodenkiertoon, juhliin ja oppiaineisiin liittyvät laulut esim. aakkoslaulut

SOITTAMINEN

- rytmisoittimet, kaikurytmit
- mahdollisuuksien mukaan kantele, laattasoittimet
- kehosoittimet

MUSIIKKILIIKUNTA

- laulu- ja piirileikit
- kehosoittimet ja lorut
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen

MUSIIKIN KUUNTELU

- oppilas harjoittelee keskittynyttä kuuntelemista ja ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- kuunneltava ohjelmisto tukee opetettavia asiakokonaisuuksia

MUSIIKIN TUNTEMUS

- musiikin peruskäsitteistöön tutustutaan toiminnallisesti
- esim. taa, ti-ti, Z (neljäsosatauko), piano-forte, muoto (A-B-A), nopea-hidas
- tutustutaan erilaisiin soittimiin

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- harjoitellaan esiintymistilanteita oppilaan ja ryhmän halukkuuden ja valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Vuosiluokka 2

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Toiminnalliset työtavat ja leikit edistävät oppimisen iloa, vuorovaikutustaitoja ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.(L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Yhdessä musisoiden oppilasta ohjataan toimimaan monimuotoisessa ympäristössä omaa kulttuuria kunnioittaen ja erilaisuutta ymmärtäen.(L2)

Monilukutaito: Opetuksessa luodaan perustaa musiikin lukutaidolle.(L4)

Oppilaat saavat TVT-kokemuksia mahdollisuuksien mukaan.(L5)

Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen.(L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Opetellaan yhteisiä pelisääntöjä ja vastuullista ryhmässä toimimista.(L7)

Tavoitteet

Oppilas keksii ja tuottaa musiikkia laulaen, soittaen, liikkuen, leikkien ja kuunnellen. (T4) Oppilas tutustuu omaan kulttuuriperimäänsä ja opiskelee suomalaista kulttuuriperintöä musiikin keinoin. (T5)

Oppilas opiskelee musiikin merkintätapojen perusteita. (T6)

Oppilas opettelee toimimaan vastuullisesti yhteismusisointitilanteissa ympäristöä huomioiden. (T7)

Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista, pitkäjänteistä harjoittelemista ja sen merkitystä musiikin oppimisessa. (T8)

Sisällöt

Uusi opetettava aines on **lihavoitu**.

LAULAMINEN

- runsaasti lastenlauluja, kansanlauluja ja muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä
- helppoja äänenkäytön harjoituksia, melodiatoistot
- opetellaan vuodenkiertoon, juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa.

SOITTAMINEN

- rytmisoittimet, kaikurytmit, **säestysostinato**
- jokin melodia- tai sointusoitin esim. kantele / laattasoittimet / nokkahuilu
- kehosoittimet

MUSIIKKILIIKUNTA

- laulu- ja piirileikit
- kehosoittimet ja lorut
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen

MUSIIKIN KUUNTELU

- oppilas harjoittelee keskittynyttä kuuntelemista ja ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- kuunneltava ohjelmisto tukee opetettavia asiakokonaisuuksia

MUSIIKIN TUNTEMUS

- musiikin peruskäsitteistöön tutustutaan toiminnallisesti syventäen ensimmäisellä luokalla opiskeltua
- syvennetään ensimmäisen luokan oppisisältöjä ja tutustutaan käsitteisiin **korkea- matala, nopea-hidas, kolmijakoinen- tasajakoinen**
- tutustutaan joihinkin **sinfoniaorkesterin** soittimiin

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- harjoitellaan esiintymistilanteita oppilaan ja ryhmän halukkuuden ja valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Vuosiluokat 3-6

Vuosiluokka 3

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)

Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle.(L7)

Tavoitteet

Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)

Oppilas oppii luontevaa äänenkäyttöä ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)

Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)

Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)

Sisällöt

Uusi opettava aines on **lihavoitu**.

LAULAMINEN

- **kansanlauluja, kalevalaisia lauluja ym. suomalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä
- helppoja äänenkäytön harjoituksia, **melodiatoistot, tutustutaan moniäänisyyteen esim. kaanoneiden avulla**
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa

SOITTAMINEN

- oppilas saa kokemuksia **melodia- ja sointusoitinten** ja rytmisoitinten käytöstä yhteissoitosta mahdollisuuksien mukaan
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

MUSIIKKILIIKUNTA

- laulu- ja piirileikit, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- **syketajun vahvistaminen**

MUSIIKIN KUUNTELU

- **tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia**
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- **erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen**
- **tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin**

MUSIIKIN TUNTEMUS

- **nuottiviivasto, nuottiavain**
- **puolinuotti, kokonuotti, vastaavat tauot**
- **nuottinimet C-duurissa**
- **dynamiikka esim. crescendo – diminuendo**
- kolmijakoinen - tasajakoinen

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- harjoitellaan esiintymistilanteita oppilaan ja ryhmän halukkuuden ja valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja **kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin**
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Vuosiluokka 4

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.(L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään musiikin keinoin ja esiintymään erilaisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan. (L2)

Harjoitellaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Kannustetaan työskentelyyn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilas ymmärtää tehtävänsä osana kokonaisuutta.(L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa merkityksen itselleen ja ympäristölle.(L7)

Tavoitteet

Syvennetään edellisellä vuosiluokalla opiskeltuja taitoja:

Oppilas osallistuu yhteismusisointiin. (T1)

Oppilas osaa käyttää ääntään luontevasti ja tutustuu erilaisiin soittimiin. (T2)

Oppilas ilmaisee itseään musiikkiliikunnan ja -leikkien avulla. (T3)

Oppilas saa elämyksellisiä kuuntelukokemuksia (T4)

Sisällöt

Uusi opetettava aines on **lihavoitu**.

LAULAMINEN

- kansanlauluja, **Pohjoismaalaista laulustoa** sekä muita ikäkauteen sopivia lauluja, myös ilman säestystä
- helppoja äänenkäytön harjoituksia, melodiatoistot, tutustutaan moniäänisyyteen esim. kaanoneiden avulla
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa

SOITTAMINEN

- oppilas saa kokemuksia melodia- ja sointusoitinten esim. laattasoitinten / nokkahuilun / kanteleen / ukulelen ja rytmisoitinten käytöstä yhteissoitosta mahdollisuuksien mukaan
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

MUSIIKKILIIKUNTA

- laulu- ja piirileikit, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- tutustutaan joihinkin taidemusiikin keskeisiin teoksiin

MUSIIKIN TUNTEMUS

- nuottiviivasto, nuottiavain
- puolinuotti, kokonuotti
- nuottinimet C-duurissa
- dynamiikka esim. crescendo – diminuendo
- kolmijakoinen - tasajakoinen

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- harjoitellaan esiintymistilanteita oppilaan ja ryhmän halukkuuden ja valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

Vuosiluokka 5

Laaja-alainen osaaminen

(L1) Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

(L2) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

(L3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.

(L4) Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.

(L5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.

(L6) Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.

(L7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa.

Tavoitteet

Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. (T5)

Oppilas ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. (T6)

Oppilas opettelee ymmärtämään musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musisoinnin yhteydessä. (T7)

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä osaa huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)

Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Sisällöt

Uusi opetettava aines on **lihavoitu**.

LAULAMINEN

- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, **esim. Eurooppa**, tehdään yhteistyötä ympäristöopin kanssa
- **äänenhuolto, äänenmurros, äänityypit**
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa

SOITTAMINEN

- oppilas saa kokemuksia melodia- ja sointusoitinten käytöstä yhteissoitossa
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

MUSIIKKILIIKUNTA

- laulu- ja piirileikit, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- **kuulon huolto**
- tunnistaa erilaisia orkesterisoittimia
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- näyttämömusiikki

MUSIIKIN TUNTEMUS

- nuottiviivasto, nuottiavain
- nuottien aika-arvot ja tauot
- C-duuri, **b- ja fis-sävelet**
- **tempomerkinnät**
- **nuottikuvat, esim. segno, coda, maalit**
- sinfoniaorkesterin soittimet

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- harjoitellaan esiintymistilanteita oppilaan ja ryhmän halukkuuden ja valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin
- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille
- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa (tutustuminen alueelliseen musiikkielämään)
- musiikki mediassa

Vuosiluokka 6

Laaja-alainen osaaminen

(L1) Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

(L2) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen. Koulutyössä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

(L3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.

(L4) Monilukutaito: Musiikinopetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellistä musiikin kieltä ja siitä nousevia tulkintoja. Opetellaan ymmärtämään musiikin tilanne- ja aikasidonnaisuutta.

(L5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Pohditaan yhdessä, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan musiikin opiskelussa, ja miten sitä voi opiskelussa hyödyntää.

(L6) Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen.

(L7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat oppivat median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan osallistumaan yhteisten projektien suunnitteluun ja valmistamiseen sekä kantamaan oma vastuunsa projektien toteutumisessa.

Tavoitteet

Oppilas opettelee improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. (T5)

Oppilasta ilmaisee musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillista maailmaa sanoin, kuvin tai liikkeen avulla. (T6)

Oppilas ymmärtää musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musisoinnin yhteydessä. (T7)

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin sekä huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T8)

Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T9)

Sisällöt

Uusi opetettava aines on **lihavoitu**.

LAULAMINEN

- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista, maailman musiikki, **esim. Afrikka, Aasia**

- äänenhuolto, äänenmurros
- juhliin ja oppiaineisiin liittyviä lauluja, joista osa ulkoa

SOITTAMINEN

- oppilas saa kokemuksia melodia- ja sointusoitinten käytöstä yhteissoitossa mahdollisuuksien mukaan
- kehosoittimet, myös yhteissoittoon valmistavina harjoituksina

MUSIIKKILIIKUNTA

- laululeikit, tanssit
- musiikillista keksintää liikkuen, laulaen, soittaen
- syketajun vahvistaminen

MUSIIKIN KUUNTELU

- kuulon huolto
- länsimaisen taidemusiikin historia pääpiirteittäin
- oppilas ilmaisee kuulemaansa esim. liikkuen, piirtäen, sanallisesti
- erilaisten muotorakenteiden hahmottaminen
- **näyttämömusiikki**

MUSIIKIN TUNTEMUS

- nuottiviivasto, nuottiavain
- nuottien aika-arvot ja tauot
- C-duuri, b- ja fis-sävelet
- tempomerkinnät
- nuottikuvat, esim. segno, coda, maalit
- sinfoniaorkesterin soittimet

YHTEINEN MUSISOINTI JA ESIINTYMINEN

- harjoitellaan esiintymistilanteita oppilaan ja ryhmän halukkuuden ja valmiuksien mukaisesti
- tunneilla valmistettuja tuotoksia esitetään mahdollisuuksien mukaan
- tarjotaan oppilaille positiivisia esiintymiskokemuksia ja kiinnitetään huomiota esityksen valmistusprosessiin

- opetellaan yleisökäyttäytymistä sekä esiintymisetikettiä

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille
- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa
- tutustuminen alueelliseen musiikkielämään
- musiikki mediassa

Vuosiluokat 7-9

Vuosiluokka 7

Laaja-alainen osaaminen

(L1) Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä musisoiminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittämistä. Oppilaalla on aktiivinen ote oppimisprosessissa.

(L2) Oppilaan oma kulttuuri-identiteetti kehittyy musiikkitoiminnassa ja sitä kautta oppilas oppii arvostamaan kulttuurien moninaisuutta.

(L3) Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä kysymyksiä erityisesti musiikin näkökulmasta.

(L4) Oppilasta kannustetaan hyödyntämään musiikin opiskelussa omia vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä samalla, kun hänelle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua laaja-alaisesti musiikin kirjoon. Tutkitaan, millaisissa eri muodoissa musiikkia tulkitaan ja tuotetaan. Opetellaan itsenäisen tiedonhankinnan tapoja ja lähdekriittisyyttä.

(L5) Oppilaat oppivat hahmottamaan TVT:n merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

(L6) Oppilaat oppivat ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista. Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta.

(L7) Oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä kysymyksiä. Ymmärretään, että musiikki on aika- ja paikkasidonnaista. Ymmärretään yhteyden muihin oppiaineisiin, kuten historiaan ja kuvataiteisiin. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Tavoitteet

Oppilas toimii rakentavasti musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä. (T1)

Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä. (T2)

Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin. (T3)

Oppilas tutustuu ääniympäristöönsä ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnontiin sekä keskustelee havainnoistaan. (T5)

Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin ja tutustuu improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn. (T6)

Oppilas tutustuu musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia. (T7)

Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja ymmärtää, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. (T8)

Oppilasta opettelee keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa. (T9)

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin. (T10)

Oppilas oppii huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T11)

Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T12)

Sisällöt

Uusi opetettava aines on **lihavoitu**.

LAULAMINEN

- **erilaiset äänenkäyttötavat, esim. laulaminen mikrofoniin**
- äänenmurros ja äänihuolto
- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista

SOITTAMINEN

- **tutustutaan bändisoittimiin ja niiden soittoperusteisiin**
- **harjoitellaan vastuullista yhteismusisointia ryhmän jäsenenä**
- harjoitellaan erilaisia rytmejä keho- ja rytmisoittimin, mahdollinen yhteistyö liikunnanopetuksen kanssa
- **opetellaan PA-tekniikan perusteita**

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS

- **analyyttinen kuuntelu**
- **kuuntelukasvatus, kriittisyys-suvaitsevaisuus**

- kuuntelukokemuksen sanallistaminen
- **musiikki eri aikoina esim. taidemusiikki, iskelmä, kansanmusiikki, rock, jazz**

LUOVA TUOTTAMINEN

- rohkaistaan omaan musiikilliseen keksintään
- TVT-tekniikan mahdollinen hyödyntäminen ja **TVT- etiikka esim. tekijänoikeudet**

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille
- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa (tutustuminen alueelliseen musiikkielämään)
- musiikki mediassa

SISÄLTÖALUEET 7-LUOKKA

- erilaiset soitin- ja laulukokoonpanot, konserttietiketti
- äänityypit (äänialat)
- kuulohuolto ja äänenmurros
- musiikin muodot ja nuottikuvan hahmottaminen, keskeiset merkinnät
- opetellaan esiintymis- ja yleisökäyttäytymistä
- tutustutaan eri maanosien musiikkeihin
- **Sibelius ja aikalaiset, Suomen musiikin kultakausi**
- **tutustutaan blues-kaavaan**

Vuosiluokka 8

Laaja-alainen osaaminen

(L1) Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä musisoiminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittämistä. Oppilaalla on aktiivinen ote oppimisprosessissa.

(L2) Oppilaan oma kulttuuri-identiteetti kehittyy musiikkitoiminnassa ja sitä kautta oppilas oppii arvostamaan kulttuurien moninaisuutta.

(L3) Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä kysymyksiä erityisesti musiikin näkökulmasta.

(L4) Oppilasta kannustetaan hyödyntämään musiikin opiskelussa omia vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä samalla, kun hänelle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua laaja-alaisesti musiikin

kirjoon. Tutkitaan, millaisissa eri muodoissa musiikkia tulkitaan ja tuotetaan. Opetellaan itsenäisen tiedonhankinnan tapoja ja lähdekriittisyyttä.

(L5) Oppilaat oppivat hahmottamaan TVT:n merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

(L6) Oppilaat oppivat ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista. Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta.

(L7) Oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä kysymyksiä. Ymmärretään, että musiikki on aika- ja paikkasidonnaista. Ymmärretään yhteyden muihin oppiaineisiin, kuten historiaan ja kuvataiteisiin. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Tavoitteet

Oppilas toimii rakentavasti musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä. (T1)

Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä. (T2)

Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin. (T3)

Oppilas tutustuu ääniympäristöönsä ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnontiin sekä keskustelee havainnoistaan. (T5)

Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin ja tutustuu improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn. (T6)

Oppilas tutustuu musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia. (T7)

Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja ymmärtää, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. (T8)

Oppilasta opettelee keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa. (T9)

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin. (T10)

Oppilas oppii huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. (T11)

Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (T12)

Sisällöt

Uusi opetettava aines on **lihavoitu**.

LAULAMINEN

- erilaiset äänenkäyttötavat, esim. laulaminen mikrofoniin
- äänenmurros ja äänihuolto
- ikäkaudelle sopivia lauluja eri musiikkityyleistä ja -kulttuureista

SOITTAMINEN

- bändisoittotaitojen syventäminen
- harjoitellaan vastuullista yhteismusisointia ryhmän jäsenenä

MUSIIKIN KUUNTELU JA TUNTEMUS

- analyyttinen kuuntelu
- kuuntelukasvatus, kriittisyys-suvaitsevaisuus
- kuuntelukokemuksen sanallistaminen
- **rock-musiikin eri tyylit**
- näyttämömusiikki (alakoulun oppiainesta syventäen)

LUOVA TUOTTAMINEN

- rohkaistaan omaan musiikilliseen keksintään
- TVT-tekniikan mahdollinen hyödyntäminen ja TVT- etiikka esim. tekijänoikeudet

MUSIIKKI JA HYVINVOINTI

- musiikin merkitys itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle ja niiden hyvinvoinnille
- yksilö musiikin maailmassa, mahdollinen yhteistyö alueen muiden musiikkitoimijoiden kanssa
- tutustuminen alueelliseen musiikkielämään
- musiikki mediassa

SISÄLTÖALUEET 8-LUOKKA

- rock-musiikin historia
- näyttämömusiikki

KUVATAIDE

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle, keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan sekä tekemään havaintoja.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tutustumaan omaan ja muiden kulttuuriperintöön. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät kuvallisessa työskentelyssä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilas osaa noudattaa ohjeita, keskittyy omaan työskentelyyn, huolehtii työvälineistään ja työympäristöstä.

Monilukutaito (L4)

Oppilas tarkastelee esim. kotoaan tuomia omaan vapaa-aikaansa liittyviä kuvia ja niistä keskustellaan yhdessä. Oppilas tarkastelee erilaisia taidekuvia. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä ja kuvastoa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan käyttämällä vastuullisesti TVT:tä ja verkkoympäristöjä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään pitkäjänteisesti ja tekemään työn valmiiksi. Omaa ja yhdessä tehtyä työtä opitaan arvostamaan.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Oppilasta ohjataan kohtelemaan toisia tasavertaisesti. Kuvataiteessa huomioidaan kulttuurinen moninaisuus aihepiirien valinnassa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja

käytäntöjä. Oppilaiden kanssa otetaan huomioon kestävän kehityksen näkökulmia kuvataiteessa, esimerkiksi käyttämällä kierrätysmateriaaleja.

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

1. Visuaalinen havaitseminen ja ajatttelu (T1,T2,T3)

T1 Oppilas oppii tekemään moniaistisia havaintoja ympäristöstään, taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

T2 Oppilas rohkaistuu keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

- luodaan lapselle kokemuksia esim. ympäristön pinnoista ja materiaaleista koskemalla, moniaistisesti tutkimalla
- tutustutaan kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä (esim.maalaustaide, valokuvataide, taidetta eri aikakausilta, nukketeatterivierailut, kulttuuripalveluiden tuottamat pajat)
- tarkastellaan erilaisia kuvatyyppejä
- luodaan hyväksyvää ilmapiiriä omien ja toisten oppilaiden teosten tarkasteluun

T3 Oppilas innostuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan eri kuvantuottamisen keinoin (ks. kuvallinen tuottaminen).

2. Kuvallinen tuottaminen (T4,T5,T6)

T4 Oppilas innostuu kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan erilaisia kuvallisia ilmaisutapoja.

T5 Oppilas opettelee tavoitteellista kuvallisten taitojen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa

- harjaannutaan tutkimaan värejä (sekoitukset, valööri, kylmät ja lämpimät värit), muotoja ja pintoja
- harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä
- opetellaan työskentelyyn ryhtymistä ja työskentelyn lopettamista
- opetellaan kunnioittamaan omaa ja toisten työskentelyä

Esim. mielekkään aihepiirin työstäminen eri tekniikoilla ja ilmaisukeinoilla (piirustukset, tarinat, draama)

Oppilaan omista kuvakulttuureista ja kokemusmaailmasta lähtevät aiheet voivat olla esimerkiksi tällaisia: "mikä on mielestäsi kauneinta tai ruminta maailmassa?", omat unelmat, pelit,lempipaikka, suunnittele oma penaali tai college-paita, tai saduista ja televisiosarjoista heräävät aiheet, tms.

T6 Oppilas oppii tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa

- esim. Mainoskuvien katsominen yhdessä ja keskustelu, mihin kuvilla pyritään ja miksi mainoksia tehdään tai esim. taidekuvan herättämien tunteiden ja ajatusten tarkastelu yhdessä.

3 . Visuaalisen kulttuurin tulkinta (T7,T8,T9)

T7 Oppilas oppii käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä

T8 Oppilas oppii tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristöstään.

- esim. ulkomainokset, veistokset, julkiset taideteokset, seinämaalaukset, graffitit, arkkitehtuurin, piha/vihersuunnittelun havainnointi (koulun piha, leikkipaikat, alikulut, kauppakeskukset)

T9 Oppilas oppii tekemään kuvia oman elinympäristön pohjalta, eri aikojen pohjalta ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta

- esim. tehdään kartta koulun pihasta, kuva omasta huoneesta, kotimaisema, mitä näen ikkunasta
- esim. tulevaisuuden kuvittamista, menneisyyden kuvia, vanhojen valokuvien ja historiallisen taiteen pohjalta työskentelyä
- esim. aasialaisen taiteen, afrikkalaisen yms. taiteen pohjalta työskentelyä, naamiot, kankaan kuvion suunnittelu

4. Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen (T10,T11)

T10 Oppilas oppii tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja

- esim. kauneuskäsitys: mikä on kaunista, mikä rumaa, ja mistä se johtuu
- mikä koetaan kuvissa tai taiteessa esteettisenä/kauniina (värit, muodot, sommittelu, aihe; kuvan ei-esittävyys tai esittävyys, näköisyyteen tai ei-näköisyyteen pyrkiminen)
- rakennetussa ympäristössä näkyvät ajan kulttuurin arvostukset

T11 Oppilas oppii ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

- arvostetaan muiden oppilaiden työskentelyä ja tuotoksia
- kierrätysmateriaalien käyttäminen
- oman työskentelyn jälkien siivoaminen ja teosten säilyttäminen
- oppilas tutustuu muiden kulttuurien kuvakulttuureihin

Sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti

Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin

Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista

Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta

Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta

Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

1. Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu (T1,T2,T3)

T1 Oppilas oppii tekemään moniaistisia havaintoja ympäristöstään, taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

T2 Oppilas rohkaistuu keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

- luodaan lapselle kokemuksia esim. ympäristön pinnoista ja materiaaleista koskemalla, moniaistisesti tutkimalla
- tutustutaan kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä

- tarkastellaan erilaisia kuvatyyppejä (esim. maalaustaide, valokuvataide, taidetta eri aikakausilta, nukketeatterivierailut, taidenäyttelyvierailut, kulttuuripalveluiden tuottamat pajat yms.)
- luodaan hyväksyvää ilmapiiriä omien ja toisten oppilaiden teosten tarkasteluun

T3 Oppilas innostuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan eri kuvantuottamisen keinoin (ks. kuvallinen tuottaminen).

2. Kuvallinen tuottaminen (T4,T5,T6)

T4 Oppilas innostuu kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan erilaisia kuvallisia ilmaisutapoja.

T5 Oppilas oppii pitkäjänteistä kuvallista työskentelyä yksin ja yhdessä muiden kanssa

- oppilaita ohjataan materiaalien ja välineiden asianmukaiseen käyttöön ja niistä huolehtimiseen
- harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä
- opetellaan työskentelyyn ryhtymistä ja työskentelyn lopettamista
- opetellaan kunnioittamaan omaa ja toisten työskentelyä
- innostetaan leikinomaiseen kokeiluun ja luoviin ratkaisuihin

Esim. mielekkään aihepiirin työstäminen eri tekniikoilla ja ilmaisukeinoilla (piirustukset, tarinat, draama)

Oppilaan omista kuvakulttuureista ja kokemusmaailmasta lähtevät aiheet voivat olla esimerkiksi tällaisia: "mikä on mielestäsi kauneinta tai ruminta maailmassa?", omat unelmat, pelit, lempipaikka, suunnittele oma penaali tai college-paita, tai saduista ja televisiosarjoista heräävät aiheet, tms.

T6 Oppilas oppii tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa

- esim. mainoskuvien katsominen yhdessä. Keskustellaan, mihin kuvilla pyritään ja miksi mainoksia tehdään.
- esim. taidekuvan herättämien tunteiden ja ajatusten tarkastelu yhdessä

3 . Visuaalisen kulttuurin tulkinta (T7,T8,T9)

T7 Oppilas oppii käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä

T8 Oppilas oppii tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristöstään.

- esim. ulkomainokset, veistokset, julkiset taideteokset, seinämaalaukset, graffitit, arkkitehtuurin, piha/vihersuunnittelun havainnointi (koulun piha, leikkipaikat, alikulut, kauppakeskukset)

T9 Oppilas oppii tekemään kuvia oman elinympäristön pohjalta, eri aikojen pohjalta ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta

- esim. tehdään kartta koulun pihasta, kuva omasta huoneesta, kotimaisema, mitä näen ikkunasta
- esim. tulevaisuuden kuvittamista, menneisyyden kuvia, vanhojen valokuvien ja historiallisen taiteen pohjalta työskentelyä
- esim. aasialaisen taiteen, afrikkalaisen yms. taiteen pohjalta työskentelyä, naamiot, kankaan kuvion suunnittelu

4. Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen (T10,T11)

T10 Oppilas oppii tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja

- esim. kauneuskäsitys: mikä on kaunista, mikä rumaa, ja mistä se johtuu
- mikä koetaan kuvissa tai taiteessa esteettisenä/kauniina (värit, muodot, sommittelu, aihe; kuvan ei-esittävyys tai esittävyys, näköisyyteen tai ei-näköisyyteen pyrkiminen)
- rakennetussa ympäristössä näkyvät ajan kulttuurin arvostukset

T11 Oppilas oppii ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

- arvostetaan muiden oppilaiden työskentelyä ja tuotoksia
- kierrätysmateriaalien käyttäminen
- oman työskentelyn jälkien siivoaminen ja teosten säilyttäminen
- oppilas tutustuu muiden kulttuurien kuvakulttuureihin

Sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti

Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin

Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista

Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta

Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta

Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta

Vuosiluokat 3-6

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kuvallisessa työskentelyssä vahvistetaan sekä itsenäistä työskentelyä että ryhmätyötaitoja. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan. Mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödynnetään tehtäviä tehdessä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Omaan ja muiden kulttuuriperintöön tutustumalla vahvistetaan identiteettiä ja ymmärrystä maailmasta. Kuvallista itseilmaisua harjoitellaan ja opitaan nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Taideteoksia ja erilaisia kuvia opitaan tarkastelemaan arvostavasti. Mediakulttuuria analysoidaan sekä opitaan tunnistamaan median vaikutuksia.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Kuvataidetunneilla opitaan kantamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, työvälineistä ja opiskelun ilmapiiristä. Oivalletaan sääntöjen ja sopimusten merkitys kuvataidetunneilla. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat kehittävät tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan tarkastelemaan kriittisesti mainonnan ja median vaikutusta.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaito vahvistuu, kun tarkastellaan erilaisia kuvia tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja tilanteiden näkökulmista. Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti sekä keskustelemaan havainnoistaan. Tutustutaan kuvilla vaikuttamiseen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Oppilaita ohjataan tieto-ja viestintätekniikan vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön kuvallisessa työskentelyssä ja tuotosten dokumentoinnissa mahdollisuuksien mukaan. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä TVT:tä ja verkkoympäristöjä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetellaan pitkäjänteistä ja vastuullista työskentelyä. Harjoitellaan oma-aloitteisuutta ja ryhmässä toimimista. Ryhmässä opitaan ottamaan huomioon erilaisia näkökulmia ja suunnittelemaan työ yhteisten ideoiden pohjalta.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetellaan kohtelemaan toisia tasavertaisesti. Kuvataiteessa huomioidaan kulttuurinen moninaisuus aihepiirien valinnassa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Huomioidaan kestävän kehityksen näkökulmia kuvataiteessa ja muussa elämässä esimerkiksi käyttämällä kierrätysmateriaaleja. Oppilaita kannustetaan vaikuttamaan ja osallistumaan kuvien avulla omassa elinpiirissään sekä itsensä että yhteisönsä hyväksi.

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

1. VISUAALINEN HAVAITSEMINEN JA AJATTELU T 1,2,3

T1 Oppilas oppii tekemään moniaistisia havaintoja ympäristöstään, taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

- piirtämällä, maalaamalla, rakentelemalla, muovaamalla
- luonnonympäristöstä aiheita ammentamalla

T2 Oppilas rohkaistuu keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

- tutustutaan kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla yhdessä erilaisia teoksia eri aikakausilta, aihepiirejä ja ilmiöitä

(esim. maalaustaide, valokuvataide, julistetaide, kirjankuvitustaide, mediataide, taide eri aikakausilta; muotoilu, keramiikka, rakennukset...)

- taidemuseot, näyttelyt
- luodaan hyväksyvää ilmapiiriä omien ja toisten oppilaiden töiden tarkasteluun

T3 Oppilas innostuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti (ks. kuvallinen tuottaminen)

2. KUVALLINEN TUOTTAMINEN (T4, T5, T6)

T4 Oppilas opettelee käyttämään erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan erilaisia kuvallisen ilmaisun keinoja.

- Oppilaan omista kuvakulttuureista ja kokemusmaailmasta lähtevät aiheet voivat olla esimerkiksi: Lemmikit ja toive-eläimet, lelut, sadut, sarjakuvat, kirjojen kuvitukset, animaatiot, harrastukset, oma perhe, idolit, televisio-ohjelmat, elokuvahahmot, juhlapäiviin ja vuodenaikaan liittyvät teemat.

T5 Oppilas opettelee tavoitteellista kuvallisten taitojen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa

- harjaannutaan tutkimaan värejä (sekoitukset, valööri, kylmät ja lämpimät värit), muotoja ja pintoja
- harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä
- opetellaan työskentelyyn ryhtymistä ja työskentelyn lopettamista
- opetellaan kunnioittamaan omaa ja toisten työskentelyä

T6 Oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissa.

- Esimerkiksi:media, kuvakerronta esim. sarjakuvat, video, animaatio, elokuva, kirjallisuuskuvakoot, kuvakulmat, kuvien rajaus vaikuttamisen keinoina taide-, peli-, uutis- ja mainoskuvien katsominen yhdessä. Keskustellaan, mihin kuvilla pyritään ja miksi erilaisia kuvia tehdään.

3. VISUAALISEN KULTTUURIN TULKINTA T 7,8,9

T7 Oppilas oppii tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta kuvissa

- pohditaan todellisuuden ja fiktion suhdetta erilaisissa kuvissa yhdessä keskustellen (sadut, tarinat, faktat, fantasiat)
- innostetaan oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan.

T8 Oppilas opettelee tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin.

- tarkastellaan taideteoksiin liittyviä merkityksiä

T9 Oppilas oppii kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan

- tarkastellaan ihmisen kuvaamista eri aikoina eri kulttuureissa

4. Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen T 10,11

T10 Oppilas opettelee keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

- keskustellaan ympäristön ja mediakulttuurin arvoista
- television, elokuvien, tietokone-/kännykkäpelien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittinen tarkastelu ja tutkiminen

T11 Oppilas oppii ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

- arvostetaan muiden oppilaiden työskentelyä ja tuotoksia
- käytetään kierrätysmateriaaleja
- oman työskentelyn jäljet siivotaan ja työt säilytetään huolella
- oppilas tutustuu muiden kulttuurien kuvakulttuureihin

Sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti.

Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista

Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta

Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä

Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa

S3 Taiteen maailmat:

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta

Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

1. VISUAALINEN HAVAITSEMINEN JA AJATTELU T 1,2,3

T1 Oppilas oppii tekemään moniaistisia havaintoja ympäristöstään, taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T2 Oppilas rohkaistuu keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

- tutustutaan kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla yhdessä erilaisia teoksia eri aikakausilta, aihepiirejä ja ilmiöitä
- esim. maalaustaide, valokuvataide, julistetaide, kirjankuvitustaide, mediataide, taide eri aikakausilta; muotoilu, keramiikka, rakennukset...
- taidemuseot, näyttelyt
- luodaan hyväksyvää ilmapiiriä omien ja toisten oppilaiden töiden tarkasteluun

T3 Oppilas innostuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti (ks. kuvallinen tuottaminen)

2. KUVALLINEN TUOTTAMINEN (T4, T5, T6)

T4 Oppilas opettelee käyttämään erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan erilaisia kuvallisen ilmaisun keinoja.

Oppilaan omista kuvakulttuureista ja kokemusmaailmasta lähtevät aiheet voivat olla esimerkiksi: Lemmikit ja toive-eläimet, lelut, sadut, sarjakuvat, kirjojen kuvitukset, animaatiot, harrastukset, oma perhe, idolit, televisio-ohjelmat, elokuvahahmot, juhlapäiviin ja vuodenaikaan liittyvät teemat.

T5 Oppilas opettelee tavoitteellista kuvallisten taitojen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa

- harjaannutaan tutkimaan värejä (sekoitukset, valööri, kylmät ja lämpimät värit), muotoja ja pintoja
- harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä

- opetellaan työskentelyyn ryhtymistä ja työskentelyn lopettamista
- opetellaan kunnioittamaan omaa ja toisten työskentelyä

T6 Oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissa.

- Esimerkiksi:media, kuvakerronta esim. sarjakuvat, video, animaatio, elokuva, kirjallisuuskuvakoot, kuvakulmat, kuvien rajaus vaikuttamisen keinoina, taide-, peli-, uutis- ja mainoskuvien katsominen yhdessä. Keskustellaan, mihin kuvilla pyritään ja miksi erilaisia kuvia tehdään.

3. VISUAALISEN KULTTUURIN TULKINTA T 7,8,9

T7 Oppilas oppii tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta kuvissa

- pohditaan todellisuuden ja fiktion suhdetta erilaisissa kuvissa yhdessä keskustellen (sadut, tarinat, faktat, fantasiat)
- innostetaan oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan.

T8 Oppilas opettelee tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin.

- tarkastellaan taideteoksiin liittyviä merkityksiä

T9 Oppilas oppii kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan

- tutustutaan ihmisen kuvaamiseen eri aikoina eri kulttuureissa

4. Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen T 10,11

T10 Oppilas opettelee keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

- mikä koetaan kuvissa tai taiteessa esteettisenä/kauniina/kiinnostavana (värit, muodot, sommittelu, aihe; onko kuva realistinen tai ilmaiseva)
- rakennettu ympäristö heijastaa kunkin aikakauden ja kulttuurin arvostuksia
- keskustellaan ympäristön ja mediakulttuurin arvoista
- television, elokuvien, tietokone-/kännykkäpelien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittinen tarkastelu ja tutkiminen

T11 Oppilas oppii ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

- arvostetaan muiden oppilaiden työskentelyä ja tuotoksia
- käytetään kierrätysmateriaaleja
- oman työskentelyn jäljet siivotaan ja työt säilytetään huolella
- oppilas tutustuu muiden kulttuurien kuvakulttuureihin

Sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti.

Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista

Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta

Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä

Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa

S3 Taiteen maailmat:

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta

Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

1.VISUAALINEN HAVAITSEMINEN JA AJATTELU

T1 oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T2 oppilas rohkaistuu keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

T3 oppilas innostuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

2.KUVALLINEN TUOTTAMINEN

T4 oppilas oppii soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

- Oppilas oppii käyttämään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana taideteoksia eri aikakausilta, eri ympäristöistä ja eri kulttuureista.
- Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä.

T5 oppilas oppii kehittämään kuvallisia taitojaan tavoitteellisesti yksin ja ryhmässä

- Tavoitteellisessa työskentelyssä liikutaan kohti päämäärää pohdinnan, ideoinnin, suunnittelun, työprosessin ja arvioinnin kautta.

T6 oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

- Kokeillaan ja havainnoidaan erilaisia kuvanrakentamisen keinoja, kuten sommittelun perusteita, värioppia ja tilan kuvaamista. Harjoitellaan viestimään käyttämällä kuvallisen vaikuttamisen keinoja, kuten rajaamista, värien käyttöä, kuvakokoja- ja kulmia sekä kuvan ja tekstin yhdistämistä.
- Tutustutaan erilaisiin kulttuureihin, uskontoihin ja muihin vaikuttimiin taidekuvien taustalla Vantaalla, Suomessa ja maailmalla.

3.VISUAALISEN KULTTUURIN TULKINTA

T7 oppilas oppii tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.

T8 oppilas oppii tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

- Oppilasta innostetaan tekemään luovia sovelluksia ja kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan.

T9 oppilas harjaantuu soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan.

- Tutustutaan sekä suomalaiseen että muun maailman taiteisiin ja pohditaan niiden välistä vuoropuhelua aikalaistaiteen kanssa. Sisällöt ja aiheet voivat syntyä näistä lähtökohdista - historian ja tämän päivän välisistä yhteyksistä.

4.ESTEETTINEN, EKOLOGINEN JA EETTINEN ARVOTTAMINEN

T10 oppilas oppii keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

- Oppilas harjoittelee medialukutaitoa tutustumalla mediakulttuuriin, keskustelemalla ja itse tekemällä.

Omat esitykset voivat olla esim. pieniä elokuvia, sarjakuvia, valokuvia, lehtiä, mainoksia, uutisia tai näytelmiä.

T11 oppilas oppii ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

- Oppilas perehtyy visuaaliseen taiteeseen ja kulttuuriin vierailemalla lähiseudun kulttuuritarjonnoissa.

- Tutustutaan erilaisiin kulttuureihin, uskontoihin ja muihin vaikuttimiin taidekuvien taustalla Vantaalla, Suomessa ja maailmalla.

Sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti

Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin

Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista

Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta

Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä

Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat:

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta

Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

1.VISUAALINEN HAVAITSEMINEN JA AJATTELU

T1 oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T2 oppilas rohkaistuu keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

T3 oppilas innostuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

2.KUVALLINEN TUOTTAMINEN

T4 oppilas oppii soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

- Oppilas oppii käyttämään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana taideteoksia eri aikakausilta, eri ympäristöistä ja eri kulttuureista.
- Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä.

T5 oppilas oppii kehittämään kuvallisia taitojaan tavoitteellisesti yksin ja ryhmässä

- Tavoitteellisessa työskentelyssä liikutaan kohti päämäärää pohdinnan, ideoinnin, suunnittelun, työprosessin ja arvioinnin kautta.

T6 oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

- Kokeillaan ja havainnoidaan erilaisia kuvanrakentamisen keinoja, kuten sommittelun perusteita, värioppia ja tilan kuvaamista.
- Harjoitellaan viestimään käyttämällä kuvallisen vaikuttamisen keinoja, kuten rajaamista, värien käyttöä, kuvakokoja- ja kulmia sekä kuvan ja tekstin yhdistämistä.

- Tutustutaan erilaisiin kulttuureihin, uskontoihin ja muihin vaikuttimiin taidekuvien taustalla Vantaalla, Suomessa ja maailmalla.

3.VISUAALISEN KULTTUURIN TULKINTA

T7 oppilas oppii tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.

T8 oppilas oppii tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

- Oppilasta innostetaan tekemään luovia sovelluksia ja kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan.

T9 oppilas harjaantuu soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan.

Sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti

Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin

Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista

Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta

Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä

Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat:

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta

Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta omasta kuvallisesta työskentelystään, tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta sekä oman työskentelyprosessin arvioinnista. Oppilaiden kanssa harjoitellaan moniaistista havainnointia. Oppilaat kehittävät kuvallista ajatteluaan käyttämällä havaintojaan ja omia kokemuksiaan sekä soveltamalla alaluokilla oppimiaan kuvanrakentamisen keinoja työskentelyssään. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin. Oppilaiden kanssa harjoitellaan tutkivaa lähestymistapaa kuvallisia tehtäviä tehdessä; kokeilua, luonnostelua, ideoiden kehittelyä ja eri lähteiden käyttöä. Oppilaita ohjataan soveltamaan eri oppiaineiden tunneilla saamaansa tietoa kuvataiteen opinnoissaan.

Taideteokset lähtökohtana ja taidetyöskentely syventävät esteettistä ja eettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaiden kuvataiteen, kulttuurin ja mediaympäristön tuntemusta syvennetään. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja tulkitsemaan kulttuurisia viestejä sekä taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja. Oppilaita ohjataan näkemään ja arvostamaan myös toisten oppilaiden töitä. Oppilaita kannustetaan nauttimaan kuvallisesta itseilmaisusta ja tekemisestä. Oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kuvataidetunneilla tutustutaan myös taiteella vaikuttamisen keinoihin. Oppilaat tuntevat suuren osan tärkeimmistä vantaalaisista ja muun pääkaupunkiseudun taide- ja kulttuurilaitoksista. Oppilaat tuntevat paikallista kulttuuriperintöä ja siihen liittyviä arvoja.

Oppilaita kannustetaan edistämään esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista omassa ympäristössään.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhdessä toisten kanssa työskennellessään oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat oppivat ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Oppilaat kantavat vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, työvälineistä, työturvallisuudesta ja ilmapiiristä. Oppilaat

saavat ohjausta mainosviestinnän ja mediakulttuurin vaikutusten tarkasteluun. Oppilaat oppivat kriittistä suhtautumista kuluttamiseen. Heitä ohjataan tarkastelemaan omia kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

Oppilaita kannustetaan nauttimaan kuvallisesta työskentelystään. Oppilaita ohjataan huomioimaan visuaalisuuden merkitys omassa elämässään. '

L4 Monilukutaito

Oppilaat harjoittelevat analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa. Kuvataideopetuksessa huomioidaan eri katsomukset, esimerkiksi islamin kuvakielto. Tutkittavien viestien valinnassa painotetaan oppilaille merkityksellisiä viestimiä sekä vapaa-ajan tekstejä/kuvia. Oppilaan kuvanlukutaitoa syvennetään käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä. Oppilaat etenevät arkikielestä vähitellen kohti kuvataiteen kielen hallintaa. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa omissa töissään, projekteissaan ja esityksissään. Opetuksessa kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa mahdollisuuksien mukaan. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä lähdekriittisyyteen.

Oppilaille selvennetään tietoturvan perusteet sekä nettietiketti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat oppivat tunnistamaan omat vahvuutensa kuvantekijänä ja kehittämään niitä. Oppilaille esitellään visuaalisen alan ammatteja ja ammatteja, joissa visuaalisuuden kehittämisestä on hyötyä. Oppilaita ohjataan työskentelemään pitkäjänteisesti ja vastuullisesti. Heitä rohkaistaan oma-aloitteisuuteen, ryhmässä toimimiseen sekä itselleen uusien asioiden kokeilemiseen. Oppilaat oppivat hallitsemaan työprosessia, johon kuuluvat suunnittelu, kokeileminen, toteutus, johtopäätökset ja arviointi. Sattuman osuus uusien ideoiden kehittelyssä huomioidaan. Epäonnistumisiin opetellaan suhtautumaan rakentavasti. Harjoitellaan sinnikkyyttä töiden kunnolla valmiiksi tekemisessä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Oppilaat näkevät omia ja toisten töitä koulun seinillä jatkuvissa näyttelyissä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien elämäntapojen ja tekojen merkitys lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Lajittelemalla kuvataiteen tunneilla käytetyt materiaalit ja eri materiaaleja kierrättämällä oppilaat voivat osallistua kestävän kehityksen edistämiseen. Oppilaat tutustutetaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikuttamisen mahdollisuuksiin.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

1.Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T2 oppilas rohkaistuu keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään.

T3 oppilas innostuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

- Visuaalisen havaitsemisen ja ajattelun arvioinnin kohteet
- Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen.
- Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen
- Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen

2.Kuvallinen tuottaminen

T4 oppilas oppii soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5 oppilas harjoittelee tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T6 oppilas rohkaistuu ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

- Kuvallisen tuottamisen arvioinnin kohteet
- Kuvailmaisun taitojen syventäminen
- Tutkivan lähestymistavan käyttäminen

- Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen

3.Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7 oppilas oppii soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

T8 oppilas oppii tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T9 oppilas oppii soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

- Visuaalisen kulttuurin tulkinnan arvioinnin kohteet
- Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen
- Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen
- Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen

4.Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 oppilas oppii ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11 oppilas oppii ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä vaikuttamaan kuvien avulla.

- Arvioinnin kohteet esteettisessä, ekologisessa ja eettisessä arvottamisessa
- Näkemysten esittäminen
- Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen

Sisällöt

Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään opetuksen tavoitteisiin liittyviä sisältöalueita: oppilaiden omia kuvakulttuureja (S1), ympäristön kuvakulttuureja (S2) ja taideteoksia vaihdellen (S3). Nämä kolme sisältöaluetta täydentävät toisiaan, joten myös sisältöjen välisiä yhteyksiä on hyvä tarkastella.

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti

Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä

Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään oppilaan omien kuvakulttuurien merkitystä oman elämän sekä oman elinympäristön ja yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista

Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta

Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä.

Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat:

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta

Oppilaat syventyvät monipuolisesti erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

KÄSITYÖ

Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

T1 Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön.

T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta.

T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

T5 Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.

Sisällöt

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä.

kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

Oppilas ymmärtää, että tehtävän voi ratkaista usealla eri tavalla.

Oppilas suunnittelee yksin tai ryhmässä esimerkiksi liikkuvan laitteen tai säilyttämiseen tarkoitetun tuotteen.

Oppilas etsii verkosta ideakuvia suunnittelun tueksi.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilas tekee kokeiluja yksin tai ryhmässä erilaisista materiaaleista ja tekniikoista.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

Oppilas piirtää, muovailee tai kertoo ideansa ryhmälle.

Oppilas harjoittelee suunnitelman tekoa yksin tai ryhmässä.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppilas harjoittelee materiaalien mittaamista ja mittojen merkitsemistä.

Oppilas harjoittelee neulan käyttämistä käsin ompelussa.

Oppilas harjoittelee käsin ompelussa ja virkkauksessa tarvittavia solmuja.

Oppilas tutustuu puuntyöstöön esimerkiksi sahaukseen ja naulaamiseen.

Oppilas harjaantuu saksien käytössä ja oppilas leikkaa erilaisia materiaaleja.

Oppilas kokeilee virkkuukoukun käyttöä.

Oppilas oppii käyttämään materiaaleja taloudellisesti.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

Oppilas valokuvaa oman tai ryhmän työn etenemistä tai lopputulosta.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Opettaja ja oppilas käyvät vuoropuhelua työn edistymisestä.

Oppilas kertoo ryhmälle työnsä etenemisestä käsityön termein.

Opetellaan kertomaan toisten töistä hyviä puolia ja kuvailemaan toisten töitä käsityön sanoilla.

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet

T1 Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön.

T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta.

T3 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa.

T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

T5 Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

Oppilas ymmärtää, että tehtävän voi ratkaista usealla eri tavalla.

Oppilas suunnittelee yksin ja ryhmässä esimerkiksi pelin, lelun, liikkuvan laitteen tai säilyttämiseen tarkoitetun tuotteen.

Oppilas etsii verkosta ideakuvia suunnittelun tueksi.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilas tekee kokeiluja yksin tai ryhmässä erilaisista materiaaleista ja tekniikoista.

Oppilaan kokeilut toimivat oppilaan oppimistehtävän suunnittelun tukena tai ovat ideoinnin lähtökohta.

Oppilas keskustelee erilaisista ratkaisuista muiden oppilaiden kanssa.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

Oppilas piirtää, muovailee tai kertoo ideansa ryhmälle.

Oppilas tekee työstään tai teoksestaan suunnitelman yksin ja ryhmässä.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppilas harjoittelee materiaalien mittaamista ja mittojen merkitsemistä.

Oppilas harjoittelee neulan käyttämistä käsin ompelussa.

Oppilas harjoittelee käsin ompelussa ja virkkauksessa tarvittavia solmuja.

Oppilas harjaantuu saksien käytössä ja leikkaa erilaisia materiaaleja.

Oppilas kokeilee virkkuukoukun käyttöä.

Oppilas kokeilee puun työstöön liittyviä työkaluja esimerkiksi sahausta ja naulausta.

Oppilas tutustuu ompelukoneen toimintaan.

Oppilas harjaantuu materiaalien taloudellisessa käytössä.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

Oppilas valokuvaa oman tai ryhmän työn etenemistä ja lopputulosta.

Oppilas toteuttaa yksin tai ryhmän kanssa dokumentin tai esityksen käsityöprosessistaan.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Opettaja ja oppilas käyvät vuoropuhelua työn edistymisestä.

Oppilas kertoo ryhmälle työnsä etenemisestä käsityön termein ja perustelee tekemänsä valinnat.

Opetellaan kertomaan toisten töistä hyviä puolia ja kuvailemaan toisten töitä käsityön sanoilla.

Vuosiluokat 3-6

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.

T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

Sisällöt

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnonympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja.

Oppilaan ideointi lähtee tehtävänannosta ja tavoitteiden määrittelystä Lähtökohtana voi olla esimerkiksi teema, tarve, käytettävissä oleva aika, materiaali tai tekniikka.

Oppilas tutustuu ja harjoittelee vähintään yhtä ideointimenetelmää.

Oppilas harjoittelee omien ideoidensa esittelyä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilaan suunnittelu on ohjattua toimintaa.

Oppilaan suunnitelma sisältää vähintään käytettävät mitat ja materiaalit.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja,

kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään eteenpäin.

Oppilas oppii tunnistamaan käyttämiään materiaaleja ja rakenteita.

Oppilas oppii käyttämään oikeita nimityksiä käyttämistään tekniikoista, työkaluista ja materiaaleista.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas harjoittelee koneompelua.

Oppilas tutustuu neulontaan.

Oppilas osaa mitata ja merkitä eri materiaaleja.

Oppilas harjoittelee puuntyöstämistä eri tekniikoin esim. sahaamalla, poraamalla, höyläämällä ja tutustuu puuliitoksiin.

Oppilas tutustuu metallintyöstötekniikoihin.

Oppilas tutustuu elektroniikkatöihin, 3D-tekniikkaan ja robotiikkaan.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas tutustuu käsityöhön liittyviin riskeihin ja vaaroihin ja oppii suojautumaan esim. melulta, kuumuudelta ja kemikaaleilta.

Oppilas perehtyy työmenetelmien ja -välineiden turvallisuuteen niin, että osaa käyttää työvälineitä itsenäisesti.

Oppilasta ohjataan laadukkaan lopputuloksen saavuttamiseen.

Oppilas huolehtii sekä omista että koulun työvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteensa asiallisesta säilyttämisestä.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas aloittaa sähköisen portfolion kokoamisen.

Oppilas esittää portfoliossaan suunnitelman, työn etenemisen ja lopputuloksen.

Oppilas arvioi opettajan kanssa osaamisensa tason.

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilaan vuosittaisten valintojen mukaan jokaiselle oppilaalle muodostuu henkilökohtainen käsityöpolku. Sen seurannassa ja ohjaamisessa on apuna digitaalinen dokumentointi. Dokumentointi koostuu oppilaan toteuttamista projekteista ja osaamisen arvioinneista.

Opetuksen tavoitteet

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.

T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

Sisällöt

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia.

Oppilaan ideointi lähtee tehtävänannosta.

Oppilas määrittelee tavoitteet ohjatusti.

Oppilas tutustuu ja harjoittelee uutta ideointimenetelmää.

Oppilas esittelee omia ideoitaan.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilaan suunnittelu on ohjattua toimintaa.

Oppilaan suunnitelma sisältää mitat, materiaalit, tekniikat ja työvälineet.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Oppilas oppii tunnistamaan käyttämiään materiaaleja ja rakenteita.

Oppilas oppii käyttämään oikeita nimityksiä käyttämistään tekniikoista, työkaluista ja materiaaleista.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas harjoittelee koneompelua.

Oppilas harjoittelee virkkausta.

Oppilas osaa mitata ja merkitä eri materiaaleja.

Oppilas osaa työstää puuta eri tekniikoin esim. sahaamalla, poraamalla ja höyläämällä.

Oppilas tutustuu metallintyöstötekniikoihin esim. sahaukseen, viilaukseen ja poraamiseen.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas tutustuu käsityöhön liittyviin riskeihin ja vaaroihin ja oppii suojautumaan niiltä.

Oppilas perehtyy työmenetelmien ja -välineiden turvallisuuteen niin, että osaa käyttää työvälineitä itsenäisesti.

Oppilasta ohjataan laadukkaan lopputuloksen saavuttamiseen.

Oppilas huolehtii sekä omista että koulun työvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteensa asiallisesta säilyttämisestä.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas jatkaa sähköisen portfolion kokoamista.

Oppilas esittää portfoliossaan suunnitelman, työn etenemisen ja lopputuloksen.

Oppilas jatkaa osaamisensa arviointia.

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilaan vuosittaisten valintojen mukaan jokaiselle oppilaalle muodostuu henkilökohtainen käsityöpolku ja sen seurannassa ja ohjaamisessa on apuna digitaalinen dokumentointi. Dokumentointi koostuu oppilaan toteuttamista projekteista ja osaamisen arvioinneista. 5. luokan käsityön opetuksessa painottuvat teknisen työn työtavat. Työskentelyssä tulee olla mahdollista monimateriaalinen työskentely opettajan ja oppilaiden yhdessä asettamien oppimistehtävien mukaan.

Opetuksen tavoitteet

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.

T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

Sisällöt

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Oppilas saa ongelmanratkaisutehtävän, jossa tehtävä ja tavoite määritellään ohjatusti.

Oppilas tutustuu ja harjoittelee jotain uutta ideointimenetelmää.

Oppilas esittelee omia ideoitaan ja harjoittelee palautteen antamista.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas harjoittelee itsenäistä suunnittelua ja tekee ohjattuna perusteltuja valintoja.

Oppilaan suunnitelma sisältää vähintään mitat, materiaalit, tekniikat ja työvälineet.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Oppilas oppii tunnistamaan käyttämiään materiaaleja ja rakenteita.

Oppilas oppii käyttämään oikeita nimityksiä käyttämistään tekniikoista, työkaluista ja materiaaleista.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas osaa mitata ja merkitä eri materiaaleja.

Oppilas osaa työstää puuta erilaisin menetelmin ja harjoittelee liitostekniikoita.

Oppilas harjoittelee metallintyöstämistä.

Oppilas harjoittelee elektroniikkatöitä.

Oppilas harjoittelee robotiikkaa.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas tunnistaa käsityöhön liittyvät riskit ja vaarat ja osaa suojautua niiltä.

Oppilas käyttää työvälineitä ja -menetelmiä turvallisesti niin, että osaa käyttää niitä itsenäisesti.

Oppilasta ohjataan laadukkaan lopputuloksen saavuttamiseen.

Oppilas huolehtii sekä omista että koulun työvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteensa asiallisesta säilyttämisestä.

Oppilas tutustuu erilaisiin käsityötaitoihin ja käsityön mahdollisuuksiin esim. sosiaalisen median tarjontaan, museoihin, näyttelyihin, yrityksiin tai käsityön taitajiin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas jatkaa sähköisen portfolion kokoamista.

Oppilas esittää portfoliossaan suunnitelman, työn etenemisen, lopputuloksen sekä omaa pohdiskelua.

Oppilas arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Oppilaan vuosittaisten valintojen mukaan jokaiselle oppilaalle muodostuu henkilökohtainen käsityöpolku ja sen seurannassa ja ohjaamisessa on apuna digitaalinen dokumentointi. Dokumentointi koostuu oppilaan toteuttamista projekteista ja osaamisen arvioinneista. 6. luokan käsityön opetuksessa painottuvat tekstiilityön työtavat. Työskentelyssä tulee olla mahdollista monimateriaalinen työskentely opettajan ja oppilaiden yhdessä asettamien oppimistehtävien mukaan.

Opetuksen tavoitteet

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.

T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

Sisällöt

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Oppilas on mukana määrittelemässä tehtävänantoa, jossa tavoite määritellään ohjatusti.

Oppilas valitsee itsenäisesti ideointimenetelmän, jota käyttää.

Oppilas esittelee omia ideoitaan ja antaa palautetta.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita yhdistäen käsityö oppilaan omaan elämään.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas pyrkii itsenäiseen suunnitteluun.

Oppilaan suunnitelma sisältää mitat, materiaalit, tekniikat ja työvälineet ja aikataulun.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan

monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Oppilas oppii tunnistamaan käyttämiään materiaaleja ja rakenteita.

Oppilas oppii käyttämään oikeita nimityksiä käyttämistään tekniikoista, työkaluista ja materiaaleista.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas osaa mitata ja merkitä eri materiaaleja.

Oppilas osaa ommella koneella.

Oppilas harjoittelee neulontaa.

Oppilas syventää työohjeiden lukutaitoa.

Oppilas saa kokemuksia sujuvasta työhön uppoutumisesta, työrauhasta ja sujuvan työskentelyn tuomasta hyvän olon tunteesta.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti.

Oppilas huolehtii sekä omista että koulun työvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteensa asiallisesta säilyttämisestä.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas tunnistaa käsityöhön liittyvät riskit ja vaarat ja osaa suojautua niiltä.

Oppilas käyttää työvälineitä ja -menetelmiä turvallisesti niin, että osaa käyttää niitä itsenäisesti.

Oppilas osaa vaatia itseltään mahdollisimman laadukasta lopputulosta.

Oppilas huolehtii sekä omista että koulun työvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteensa asiallisesta säilyttämisestä.

Oppilas tutustuu tuotteen valmistusmateriaaliin, -paikkaan, tuotantokustannuksiin ja kulutustapaan sekä pohtii niitä kestävästä näkökulmasta.

Oppilas tutustuu erilaisiin käsityötaitoihin ja käsityön mahdollisuuksiin esim. sosiaalisen median tarjontaan, museoihin, näyttelyihin, yrityksiin tai käsityön taitajiin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas jatkaa sähköisen portfolion kokoamista.

Oppilas dokumentoi prosessin aikana käytetyt/harjoitellut tekniikat ja arvioi opettajan kanssa osaamisensa tason.

Oppilas tarkastelee kokonaista käsityöprosessia onnistumisia korostaen sekä tarpeellisia muutoksia esittäen.

Vuosiluokat 7-9

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilaan vuosittaisten valintojen mukaan jokaiselle oppilaalle muodostuu henkilökohtainen käsityöpolku ja sen seurannassa ja ohjaamisessa on apuna digitaalinen dokumentointi. Dokumentointi koostuu oppilaan toteuttamista projekteista ja osaamisen arvioinneista.

Opetuksen tavoitteet

T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.

T2 Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.

T3 Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.

T4 Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.

T5 Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

T6 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa sekä dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

T7 Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.

Sisällöt

Keskeiset sisällöt

S1 Innovointi

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

Oppilaalle tarjotaan avoimia tuotesuunnittelutehtäviä, joihin hän keksii ratkaisuja tuotteen muotoon, rakenteeseen ja toimintaan resurssit kuten aika, taidot, materiaalit, työvälineet, työturvallisuus, kustannukset huomioon ottaen.

Oppilasta kannustetaan persoonallisiin, innostaviin ratkaisuihin.

S2 Muotoilu

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

Oppilas tutustuu eri tuotteiden ominaisuuksiin esim. toimivuuteen, ilmaisevuuteen, esteettisyyteen.

Oppilas harjoittelee muotoilua käyttäen tietotekniikkaa apunaan esim. 3D-mallinnus-, kuvankäsittely-, piirustusohjelmat.

S3 Kokeilu

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

Oppilas käyttää aiemmin opittuja taitoja ja tutustuu erilaisiin materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin työturvallisuusseikat huomioon ottaen.

Oppilas tekee kokeilujen perusteella valintoja, joita hän hyödyntää omassa käsityöprosessissaan.

S4 Dokumentointi ja arviointi

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

Oppilas jatkaa sähköisen portfolion valmistamista.

Oppilas ymmärtää kokonaisen käsityöprosessin merkityksen yksilön kehitykselle. Hän oppii suunnittelutaitoa, valmistus- ja arviointokykyä sekä hienomotorisia taitoja.

S5 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas osaa ommella ompelukoneella.

Oppilas osaa sekä virkata että neuloa.

Oppilas harjoittelee kankaankudontaa.

Oppilas tutustuu johonkin kankaankuviointitekniikkaan esim. kirjontaan, värjäykseen tai kankaanpainoon.

Oppilas osaa mitata ja merkitä eri materiaaleja

Oppilas syventää puuntyöstötekniikkataitojaan, opettelee esim. vanne- tai pyörösahan tai tasohöylän käyttöä.

Oppilas osaa työstää metallia erilaisin tekniikoin ja harjoittelee hitsaamista.

Oppilas osaa valmistaa elektroniikkatöitä.

Oppilas harjoittelee robotiikkaa ja 3D-ympäristöjä.

Oppilas asettaa omalle oppimisprosessilleen tavoitteet omien kokemusten ja osaamisen perusteella. Oppilas liittää nämä tavoitteet yhdessä opettajan kanssa käytännön työvaiheeseen.

Oppilas opettelee keskeisten työvälineiden, tekniikoiden ja koneitten käsitteet. Oppilas saa osallistua yhteisten oppimateriaalien luomiseen ja hänen käsityön ilmaisutaitojaan tuetaan.

S6 Työturvallisuus

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

Oppilas osaa reagoida mahdollisiin vaaratilanteisiin.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

Oppilas tutustuu paikallisiin yrityksiin.

Oppilas tutustuu paikallisiin käsityön harrastusmahdollisuuksiin.

Oppilaalle annetaan mahdollisuus osallistua erilaisiin kilpailuihin ja tapahtumiin.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Oppilas osaa itsenäisesti tutustua erilaisiin käsityötaitoihin ja käsityöhön yhteiskunnassa. Oppilas tutustuu esimerkiksi käsityöammattilaisiin, käsityöblogeihin, näyttelyihin, yrityksiin ja museoihin.

Oppilas ymmärtää käsityön positiivisen merkityksin yksilön hyvinvoinnille sekä sen roolin arjessa ja työelämässä.

Oppilas pohtii valintoja kuluttajan näkökulmasta: metallien, muovien ja levytuotteiden uusiokäyttöä, restaurointia tai tuunausta, eettisiä näkökulmia ja ympäristökysymyksiä.

LIIKUNTA

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sopivia tehtäviä liikunnassa ajattelun kehittämiseksi ovat mahdollisimman monipuolinen liikkuminen ja erilaiset motoriset harjoitukset. Liikkumisen tulisi tapahtua erilaisissa ympäristöissä niin ulkona kuin sisätiloissakin. Oppilaat tutustuvat liikkuen lähiliikuntapaikkoihin ja luontoon. Eri oppiaineiden välinen yhteistyö on vuosiluokilla 1-2 erityisen tärkeässä asemassa.

Esimerkiksi suunnistuksen alkeita opeteltaessa on hyvä yhdistää liikuntatehtävään esimerkiksi ympäristö- ja luonnontieteen asioista lajituntemusta/kartan käyttöä jne. Äidinkielessä opeteltavia asioita on hyvä syventää erilaisin liikuntaleikein koko kehoa ja erikokoisia oppilasryhmiä hyödyntäen.

Liikuntatehtäviin pitää sisällyttää ongelmanratkaisua kehittäviä tehtäviä. Liikunta tukee vuorovaikutustaitojen oppimista, jotka taas ovat keskeisessä osassa ajatteluun ja oppimaan oppimisessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Liikunnassa oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Heitä kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita kannustetaan nauttimaan koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen ja musiikin avulla.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi erilaisten leikkien ja pelien avulla ja kehittävät samalla tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Liikunnassa korostuu huolenpito omasta hygieniasta.

L4 Monilukutaito

Alaluokilla liikunnan avulla on hyvä syventää monilukutaitoa erilaisin liikuntaleikein, joissa yhdistetään rytmi ja keho. Kirjaimia voi esimerkiksi opetella muodostamalla niitä ryhmissä kokoa kehoa käyttäen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Liikunnassa oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa.

Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa (esimerkiksi paikalliset urheiluseurat) rikastaa työskentelyä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja sekä käytettäviä

liikkumisympäristöjä. Liikuntatunneilla pohditaan ja opitaan mitä on oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus erilaisten pelien ja leikkien kautta.

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas osallistuu aktiivisesti ja innostuneesti sekä kokeilee erilaisia liikuntatehtäviä (T1)
- oppilas harjoittelee motorisia perustaitoja (T3)
- oppilas työskentelee sovittuja sääntöjä ja turvallisuutta noudattaen (T4, T6)
- oppilas tutustuu vesiliikuntaan (T5)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas osaa säädellä tunneilmaisuaan ja toimintaansa vuorovaikutustilanteissa (T7)
- oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä (T8)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas saa myönteisiä liikuntakokemuksia ja uskaltaa kokeilla rajojaan liikuntatunnilla (T10)

Sisällöt

Fyysisen toimintakyky

- leikkejä, pelejä ja liikuntamuotoja jotka harjoittavat tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä)
- välineenkäsittelytaitoja monipuolisilla välineillä ja palloleikeissä
- kehonhallintataitoja, kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista voimistellen, temppuillen ja musiikkia ilmentäen
- vesiliikuntaa ja uintia
- monipuolista ja turvallista liikkumista sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina ja oppimisympäristöissä

Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

Psyykkinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä. Niissä kohdataan sekä onnistumisia että pettymyksiä turvallisessa ympäristössä.

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas osallistuu aktiivisesti ja innostuneesti sekä kokeilee erilaisia liikuntatehtäviä (T1)
- oppilas oppii havainnoimaan ympäristöään ja itseään eri aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja (T2)
- oppilas vahvistaa oppimiaan motorisia perustaitoja sekä oppii soveltamaan niitä eri oppimistilanteissa (T3)
- oppilas työskentelee sovittuja sääntöjä ja turvallisuutta noudattaen erilaisissa ympäristöissä ja erilaisilla välineillä ja telineillä (T4, T6)
- oppilas tutustuu vesiliikuntaan ja oppii alkeisuimataidon (T5)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas osaa säädellä tunneilmaisuaan ja toimintaansa vuorovaikutustilanteissa (T7)
- oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä niin, että hän noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä sekä ymmärtää vastuunsa yhteispelien ja -leikkien onnistumisessa (T8)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilaan minäkäsitys vahvistuu niin, että hän pystyy itsenäiseen työskentelyyn itseään monipuolisesti ilmaisten (T9)
- oppilas saa myönteisiä liikuntakokemuksia ja uskaltaa kokeilla rajojaan liikuntatunnilla (T10)

Sisällöt

Fyysisen toimintakyky

- leikkejä, pelejä ja liikuntamuotoja jotka harjoittavat tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä)
- välineenkäsittelytaitoja monipuolisilla välineillä ja palloleikeissä
- kehonhallintataitoja, kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista voimistellen, temppuillen ja musiikkia ilmentäen
- vesiliikuntaa ja uintia
- monipuolista ja turvallista liikkumista sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina ja oppimisympäristöissä

Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

Psyykkinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä. Niissä kohdataan sekä onnistumisia että pettymyksiä turvallisessa ympäristössä.

Vuosiluokat 3-6

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Liikunnassa oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L4 Monilukutaito

Liikuntatunneilla monilukutaito perustuu erilaisten ohjeiden antamiseen sanallisesti, kuvallisesti, auditiivisesti, numeerisesti ja kinesteettisten symbolijärjestelmien (mm. tukiviittomat ja symbolikuvat) sekä näiden yhdistelmien avulla.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Liikunnassa harjoitellaan ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen, välkkäri- ja oppilaskuntatoiminta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen.

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelee parhaansa yrittäen (T1)
- oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla ja tekee liikuntatilanteeseen sopivia ratkaisuja (T2)
- oppilas vahvistaa tasapaino- ja liikkumistaitoja ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina ja eri tilanteissa (T3)
- oppilas vahvistaa ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa (T4)
- oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa (T5)
- oppilas oppii uimataidon, jotta pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä (T6)
- oppilas oppii turvallisen ja asiallisen toiminnan liikuntatunneilla (T7)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas oppii työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen (T8)
- oppilas oppii toimimaan reilun pelin periaatteella ja kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (T9)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja (T10)
- oppilas saa riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä (T11)

Sisällöt

Fyysinen toimintakyky:

- tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta
- leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia
- tehtäviä, jotka tutustuttavat oman toimintakyvyn arviointiin
- havainto- ja ratkaisuntekotaitoja harjaannuttavia tehtäviä sovellettuina esimerkiksi luontoliikunnassa ja palloilussa.

- tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen, kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunnan sekä palloilun ja voimistelun avulla
- uintia, vesiliikuntaa ja vesipelastuksen harjoittelua
- liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja ja taitoja

Sosiaalinen toimintakyky:

- myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä
- leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita
- vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä

Psyykkinen toimintakyky

- tehtäviä, joiden avulla opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä harjoitellaan vastuunottamista
- iloa ja virkistystä tuottavia tehtäviä, jotka tukevat myönteisten tunteiden kokemista, vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä
- yhteissuunnittelua

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelee parhaansa yrittäen (T1)
- oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla ja tekee liikuntatilanteeseen sopivia ratkaisuja (T2)
- oppilas vahvistaa tasapaino- ja liikkumistaitoja ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina ja eri tilanteissa (T3)
- oppilas vahvistaa ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa (T4)
- oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa (T5)
- oppilas oppii uimataidon, jotta pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä (T6)
- oppilas oppii turvallisen ja asiallisen toiminnan liikuntatunneilla (T7)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas oppii työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen (T8)
- oppilas oppii toimimaan reilun pelin periaatteella ja kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (T9)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja (T10)
- oppilas saa riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä (T11)

Sisällöt

Fyysinen toimintakyky:

- tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta
- leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia
- tehtäviä, jotka tutustuttavat oman toimintakyvyn arviointiin
- havainto- ja ratkaisuntekotaitoja harjaannuttavia tehtäviä sovellettuina esimerkiksi luontoliikunnassa ja palloilussa.
- tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen, kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunnan sekä palloilun ja voimistelun avulla
- uintia, vesiliikuntaa ja vesipelastuksen harjoittelua
- liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja ja taitoja
- valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittauksia harjoitellaan 4. vuosiluokalla

Sosiaalinen toimintakyky:

- myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä
- leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita
- vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä

Psyykkinen toimintakyky

- tehtäviä, joiden avulla opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä harjoitellaan vastuunottamista

- iloa ja virkistystä tuottavia tehtäviä, jotka tukevat myönteisten tunteiden kokemista, vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä
- yhteissuunnittelua

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelee parhaansa yrittäen (T1)
- oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla ja tekee liikuntatilanteeseen sopivia ratkaisuja (T2)
- oppilas vahvistaa tasapaino- ja liikkumistaitoja ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina ja eri tilanteissa (T3)
- oppilas vahvistaa ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa (T4)
- oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa (T5)
- oppilas oppii turvallisen ja asiallisen toiminnan liikuntatunneilla (T7)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas oppii työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen (T8)
- oppilas oppii toimimaan reilun pelin periaatteella ja kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (T9)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja (T10)
- oppilas saa riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä (T11)

Sisällöt

Fyysinen toimintakyky:

- tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta

- leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia
- tehtäviä, jotka tutustuttavat oman toimintakyvyn arviointiin
- havainto- ja ratkaisuntekotaitoja harjaannuttavia tehtäviä sovellettuina esimerkiksi luontoliikunnassa ja palloilussa.
- tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen, kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunnan sekä palloilun ja voimistelun avulla
- liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja ja taitoja
- valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset

Sosiaalinen toimintakyky:

- myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä
- leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita
- vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä

Psyykkinen toimintakyky

- tehtäviä, joiden avulla opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä harjoitellaan vastuunottamista
- iloa ja virkistystä tuottavia tehtäviä, jotka tukevat myönteisten tunteiden kokemista, vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä
- yhteissuunnittelua

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelee parhaansa yrittäen (T1)
- oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla ja tekee liikuntatilanteeseen sopivia ratkaisuja (T2)
- oppilas vahvistaa tasapaino- ja liikkumistaitoja ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina ja eri tilanteissa (T3)
- oppilas vahvistaa ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa (T4)
- oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa (T5)

- oppilas oppii turvallisen ja asiallisen toiminnan liikuntatunneilla (T7)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas oppii työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen (T8)
- oppilas oppii toimimaan reilun pelin periaatteella ja kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (T9)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja (T10)
- oppilas saa riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä (T11)

Sisällöt

Fyysinen toimintakyky:

- tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta
- leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia
- tehtäviä, jotka tutustuttavat oman toimintakyvyn arviointiin
- havainto- ja ratkaisuntekotaitoja harjaannuttavia tehtäviä sovellettuina esimerkiksi luontoliikunnassa ja palloilussa.
- tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen, kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunnan sekä palloilun ja voimistelun avulla
- liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja ja taitoja

Sosiaalinen toimintakyky:

- myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä
- leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita
- vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä

Psyykkinen toimintakyky

- tehtäviä, joiden avulla opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä harjoitellaan vastuunottamista

- iloa ja virkistystä tuottavia tehtäviä, jotka tukevat myönteisten tunteiden kokemista, vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä
- yhteissuunnittelua

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppimisprosessissa: oppilas ottaa vastuuta, asettaa tavoitteita sekä osallistuu suunnitteluun ja oman työskentelynsä arviointiin.

Oppilaalla on mahdollisuus käyttää koulun ulkopuolella oppimiaan taitoja koulutyössä, oppilas voi esimerkiksi toimia apuopettajana.

Oppilailla on liikuntatunneilla mahdollisuus ideoida ja kehittää uusia toimintatapoja, esimerkiksi sovellettuja pelejä, leikkejä ja sääntöjä.

Tavoitteena on, että oppilaan oma eettinen ajattelu kehittyy esimerkiksi ristiriitatilanteiden ratkomiseen osallistumalla sekä yhteisiä toimintaperiaatteita pohtimalla.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilailla on liikunnan keinoin mahdollisuus ilmaista itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuuriperintöihin esimerkiksi tanssin, musiikkiliikunnan, leikkien ja pelien kautta.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää terveellisten elämäntapojen merkityksen omalle hyvinvoinnilleen. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien elintapojen tärkeyteen elämässä.

Oppilas oppii toimimaan vastuullisesti liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

L4 Monilukutaito

Oppilaalla on mahdollisuus harjoitella ymmärtämään eri tavoin ilmaistuja toimintaohjeita: sanallisia, auditiivisia, kuvallisia, visuaalisia, numeerisia sekä kinesteettisiä symbolijärjestelmiä (tukiviittomat, symbolikuvat).

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat kokemuksia liikunta-alan työelämästä ja saavat mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, esim. tutustumisvierailut ja lajikokeilut.

Liikunta-ja hyvinvointikasvatus voidaan yhdistää koulun projektityöskentelyyn.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilailla on liikunnan keinoin mahdollisuus oppia vaikuttamisen keinoja ja tapoja, esimerkiksi osallistumalla Liikkuva koulu -toiminnan suunnittelemiseen ja toteuttamiseen.

Oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun sisäisiin ja koulujen välisiin liikuntatapahtumiin.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas on aktiivinen, innokas kokeilemaan ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen (T1)
- oppilas harjoittelee havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla ja tekemään erilaisia ratkaisuja muuttuvissa liikuntatilanteissa, esimerkiksi mukautumaan sovellettuihin sääntöihin pelissä (T2)
- oppilas harjoittelee ja soveltaa liikkumis- ja tasapainotaitojaan erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä (T3)
- oppilas harjoittelee ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa tilanteissa, ympäristöissä ja eri liikuntamuodoissa (T4)
- oppilas oppii arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus) (T5)
- oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä (T6)
- oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä turvallisuus ja muut oppilaat huomioiden (T7)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas oppii työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan muut huomioiden (T8)
- oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (T9)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja harjoittelee itsenäisen työskentelyn taitoja (T10)
- oppilas ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille (T12)
- oppilas tutustuu erilaisiin liikunnan harrastusmahdollisuuksiin sekä oppii niissä tarvittavia tietoja ja taitoja (T13)

Sisällöt

Fyysinen toimintakyky

- runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa; tehtäviä ja liikuntamuotoja, jotka kehittävät havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamiseen liittyviä taitoja (liikuntaleikit ja pallopelit, suunnistus, tanssi, lihaskuntoharjoittelu)
- tasapainotaitoja kehittäviä liikuntamuotoja (voimistelu välineillä ja kehonhallintaharjoitteet, taitoluistelu ja jääpelit, mäenlasku ja pallopelit)
- liikkumistaitoja vahvistavia liikuntamuotoja (parkour, circuit, pallopelit)
- välineenkäsittelytaitoja vahvistavia liikuntamuotoja (jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut, vesipelastus)
- uintia, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta
- Liikuntatehtävät haastavat oppilaan fyysistä toimintakykyä, jonka muodostavat voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään.

Sosiaalinen ja psyykkinen toimintakyky

- Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka edistävät oppilaan sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat arvioivat ja kehittävät omaa sosiaalista toimintakykyään erilaisten pari- ja ryhmätehtävien, leikkien, harjoitusten ja pelien avulla. Tunneilla harjoitellaan toisten oppilaiden auttamista, avustamista sekä vastuun ottamista yhteisistä asioista.
- Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista. Oppilailla on mahdollisuus suunnitella sovellettuja pelejä ja leikkejä sekä kehitellä yhteisiä sääntöjä, mikä vahvistaa pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.
- Liikunnanopetukseen sisältyy tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle. Liikuntatunneilla tutustutaan fyysisen harjoittelun periaatteisiin. Oppilaat saavat tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista tutustumalla esimerkiksi kuntoliikuntamuotoihin, vierailemalla lähialueen liikuntapaikoissa tai hakemalla tietoa eri harrastusmahdollisuuksista.

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas on aktiivinen, innokas kokeilemaan ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen (T1)
- oppilas harjoittelee havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla ja tekemään erilaisia ratkaisuja muuttuvissa liikuntatilanteissa, esimerkiksi mukautumaan sovellettuihin sääntöihin pelissä (T2)
- oppilas harjoittelee ja soveltaa liikkumis- ja tasapainotaitojaan erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä (T3)
- oppilas harjoittelee ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa tilanteissa, ympäristöissä ja eri liikuntamuodoissa (T4)
- oppilas oppii arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus) (T5)
- oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä (T6)
- oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä turvallisuus ja muut oppilaat huomioiden (T7)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas oppii työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan muut huomioiden (T8)
- oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (T9)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja harjoittelee itsenäisen työskentelyn taitoja (T10)
- oppilas ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille (T12)
- oppilas tutustuu erilaisiin liikunnan harrastusmahdollisuuksiin sekä oppii niissä tarvittavia tietoja ja taitoja (T13)

Sisällöt

Fyysinen toimintakyky

- runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa; tehtäviä ja liikuntamuotoja, jotka kehittävät havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamiseen liittyviä taitoja (liikuntaleikit ja pallopelit, suunnistus, tanssi, lihaskuntoharjoittelu)

- tasapainotaitoja kehittäviä liikuntamuotoja (voimistelu välineillä ja kehonhallintaharjoitteet, taitoluistelu ja jääpelit, mäenlasku ja pallopelit)
- liikkumistaitoja vahvistavia liikuntamuotoja (parkour, circuit, pallopelit)
- välineenkäsittelytaitoja vahvistavia liikuntamuotoja (jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut, vesipelastus)
- uintia, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta
- oppilas osallistuu valtakunnallisiin Move!-mittauksiin
- Liikuntatehtävät haastavat oppilaan fyysistä toimintakykyä, jonka muodostavat voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään.
- Liikunnanopetukseen sisältyviä kuntotestejä tai toimintakykytestejä käytetään nimenomaan oppilaan oman toimintakyvyn arvioinnin työvälineenä, ei arvioinnin perusteena

Sosiaalinen ja psyykkinen toimintakyky

- Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka edistävät oppilaan sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat arvioivat ja kehittävät omaa sosiaalista toimintakykyään erilaisten pari- ja ryhmätehtävien, leikkien, harjoitusten ja pelien avulla. Tunneilla harjoitellaan toisten oppilaiden auttamista, avustamista sekä vastuun ottamista yhteisistä asioista.
- Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista. Oppilailla on mahdollisuus suunnitella sovellettuja pelejä ja leikkejä sekä kehitellä yhteisiä sääntöjä, mikä vahvistaa pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.
- Liikunnanopetukseen sisältyy tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle. Liikuntatunneilla tutustutaan fyysisen harjoittelun periaatteisiin. Oppilaat saavat tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista tutustumalla esimerkiksi kuntoliikuntamuotoihin, vierailemalla lähialueen liikuntapaikoissa tai hakemalla tietoa eri harrastusmahdollisuuksista.

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas on aktiivinen, innokas kokeilemaan ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen (T1)
- oppilas harjoittelee havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla ja tekemään erilaisia ratkaisuja muuttuvissa liikuntatilanteissa, esimerkiksi mukautumaan sovellettuihin sääntöihin pelissä (T2)
- oppilas harjoittelee ja soveltaa liikkumis- ja tasapainotaitojaan erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä (T3)

- oppilas harjoittelee ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa tilanteissa, ympäristöissä ja eri liikuntamuodoissa (T4)
- oppilas oppii arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus) (T5)
- oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä (T6)
- oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä turvallisuus ja muut oppilaat huomioiden (T7)

Sosiaalisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas työskentelee kaikkien kanssa sekä pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan muut huomioiden (T8)
- oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista (T9)

Psyykkisen toimintakyvyn tavoitteet

- oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja hallitsee itsenäisen työskentelyn taidot (T10)
- oppilas ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille (T12)
- oppilas tutustuu erilaisiin liikunnan harrastusmahdollisuuksiin sekä oppii niissä tarvittavia tietoja ja taitoja (T13)

Sisällöt

Fyysinen toimintakyky

- runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa; tehtäviä ja liikuntamuotoja, jotka kehittävät havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamiseen liittyviä taitoja (liikuntaleikit ja pallopelit, suunnistus, tanssi, lihaskuntoharjoittelu)
- tasapainotaitoja kehittäviä liikuntamuotoja (voimistelu välineillä ja kehonhallintaharjoitteet, taitoluistelu ja jääpelit, laskettelu ja pallopelit)
- liikkumistaitoja vahvistavia liikuntamuotoja (parkour, circuit, pallopelit)
- välineenkäsittelytaitoja vahvistavia liikuntamuotoja (jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut, vesipelastus)
- uintia, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta sekä virkistystä vesiliikunnasta
- Liikuntatehtävät haastavat oppilaan fyysistä toimintakykyä, jonka muodostavat voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään.
- Liikunnanopetukseen sisältyviä kuntotestejä tai toimintakykytestejä käytetään nimenomaan oppilaan oman toimintakyvyn arvioinnin työvälineenä, ei arvioinnin perusteena.

Sosiaalinen ja psyykkinen toimintakyky

- Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka edistävät oppilaan sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat arvioivat ja kehittävät omaa sosiaalista toimintakykyään erilaisten pari- ja ryhmätehtävien, leikkien, harjoitusten ja pelien avulla. Tunneilla harjoitellaan toisten oppilaiden auttamista, avustamista sekä vastuun ottamista yhteisistä asioista.

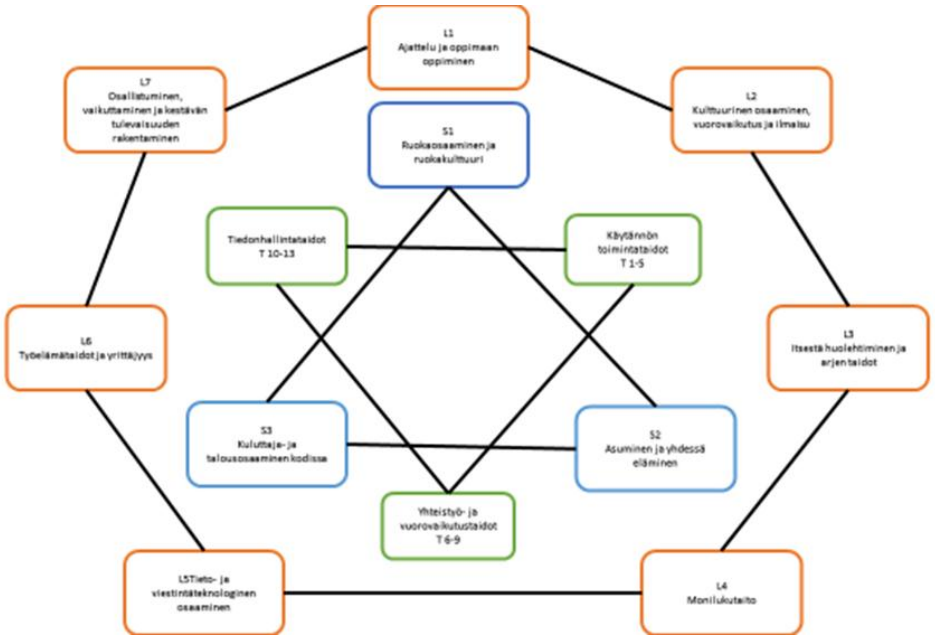
- Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista. Oppilailla on mahdollisuus suunnitella sovellettuja pelejä ja leikkejä sekä kehitellä yhteisiä sääntöjä, mikä vahvistaa pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

- Liikunnanopetukseen sisältyy tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle. Liikuntatunneilla tutustutaan fyysisen harjoittelun periaatteisiin. Oppilaat saavat tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista tutustumalla esimerkiksi kuntoliikuntamuotoihin, vierailemalla lähialueen liikuntapaikoissa tai hakemalla tietoa eri harrastusmahdollisuuksista.

KOTITALOUS

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Kuvion ytimessä ovat kotitaloudessa opetettavat taidot, keskellä sisältöalueet ja uloimpana laaja-alainen osaaminen, jonka kaikki osa-alueet sisältyvät kotitalousoppiaineeseen.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas:

- tuntee, osaa käyttää ja säilyttää peruselintarvikkeita
- toteuttaa taloudellisia, terveellisiä ja turvallisia elintarvikkeiden käsittely- ja työtapoja sekä keittiöhygieniaa
- osaa nimetä, valita ja käyttää turvallisesti sekä puhdistaa tavallisimpia keittiötyövälineitä ja kodinkoneita
- oppii ruoanvalmistuksen peruskäsitteitä
- osaa valmistaa ruokakulttuurimme perusleivonnaisia ja –ruokia
- tutustuu harkinnan mukaan muiden ruokakulttuurien perusleivonnaisiin ja -ruokiin
- harjoittelee kattamisetikettiä ja ruokailutapoja ja ymmärtää erilaisten ruokailutilanteiden eron

- opettelee lukemaan, tulkitsemaan ja vertailemaan yleisiä ja ajankohtaisia pakkausmerkintöjä ja symboleja
- opettelee tuntemaan ruoka- ja ravintoaineryhmiä ja niiden ominaisuuksia

Tavoitteena on, että oppilas:

- oppii vaatehuollon perusasiat.
- tutustuu tavallisimpiin kotitalouslaitteisiin ja niiden käyttöön sekä puhdistukseen. Olisi suotavaa tutustua myös kotona käytettäviin laitteisiin esimerkiksi kotitehtävien kautta.
- opettelee tietoja ja taitoja, jotka auttavat ylläpitämään terveyttä, asunnon kuntoa, arvoa ja viihtyisyyttä. Näitä voivat olla esimerkiksi siivoustöiden säännöllisyyden ymmärtäminen, perussiivousvälineiden ja - aineiden käyttäminen, kodinkoneiden ja asunnon kunnossapitotöihin tutustuminen.
- oppii ymmärtämään arjen rutiineiden vaihtelevan eri elämäntilanteissa ja erilaisissa perherakenteissa sekä yhteistyön merkityksen näissä.

Tavoitteena on, että oppilas:

- ymmärtää elämiseen liittyvän välttämättömiä kuluja (suotavaa toteuttaa yhteistyössä kodin kanssa esimerkiksi kotitehtävän muodossa)
- ymmärtää kulutusvalintojen ja kulujen seuraamisen liittyvän elämänhallinnan taitoihin
- opettelee kuluttajan roolia: taloudellisuutta ja kriittisyyttä konkreettisesti oppimis- tai kotitehtävinä, esimerkiksi opintoretkenä lähikauppaan tai verkkokauppaan.
- tutustuu kuluttajaa palveleviin tahoihin, kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä rahankäytön ongelmatilanteisiin
- ymmärtää kriittisyyden välttämättömyyden erilaisiin palvelujen tarjoajia ja palveluita kohtaan (mainonta, verkkokauppojen luotettavuus, maksuvälineet ja -tavat)

Sisällöt

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Opetuksessa huomioidaan kalenterijuhlat, harkinnan mukaan myös muihin kulttuureihin kuuluvat.Ruoka-ainesesonkia hyödynnetään raaka-ainevalinnassa ja opetuksessa. Lisäksi oppilaita ohjataan suhtautumaan myönteisesti erityisruokavalioihin, monikulttuurisuuteen ja eettisiin, kestävän kehityksen valintoihin

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Oppimisessa otetaan huomioon paikalliset ajan tasalla olevat kotiin ja asumiseen liittyvät ohjeistukset (esimerkiksi Vantaan kaupungin lajittelu- ja jätteenkierrätysmalli). Opetuksen osana opiskellaan ja harjoitellaan tekstiilien hoitoa sekä kodin puhtaanapitoa.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Oppilasta ohjataan pohtimaan omia tarpeitaan ja mielitekojaan kestävän kehityksen periaattein (tarvitsenko jotain hyödykettä tai palvelua vai pärjäänkö ilman, ekologiset vaihtoehdot).

OPPILAANOHJAUS

Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokka 1.-2.

Tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjauksen päätavoitteena on edistää oppilaan opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksia ja niiden kehittymistä myöhempää koulutyöskentelyä ja oppimista varten. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan positiivista minäkäsitystä ja sosiaalista kasvua. Koululaiseksi kasvamisessa painottuu itsensä huolehtimisen taidot kuten omista työvälineistä ja tehtävistä huolehtiminen. Ryhmässä toimimisen taidoissa painottuu yhteisten pelisääntöjen noudattaminen sekä vuorovaikutustaidot.

KOULUYMPÄRISTÖN AMMATIT

Vuosiluokilla 1-2 oppilas tutustuu koulun työntekijöiden ja kouluverkoston ammatteihin ja työtehtäviin.

Sisällöt

- Koulunkäyntitaitojen oppiminen
- Positiivisen minäkäsityksen kehittyminen
- Itsestä huolehtimisen taidot
- Ryhmässä toimiminen

Vuosiluokka 3-4

Tavoitteet

Vuosiluokilla 3-4 oppilaanohjauksen päätavoitteena on sosiaalisten taitojen oppiminen ryhmätilanteissa. Oppilaanohjauksessa vahvistetaan oppilaan taitoja työskennellä monipuolisesti erilaisissa pari- ja ryhmämuodostelmissa sekä arvioida omaa toimintaansa niissä. Sosiaalisista taidoista painottuvat ryhmässä työskentelyyn tarvittavat perustaidot: ystävällinen puhetapa ja

toista kunnioittava käytös, oman vuoron odottaminen, tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyytäminen ja – antaminen. Ryhmässä toimimisen taitojen lisäksi vuosiluokilla 3-4 oppilaanohjauksella tuetaan oppilasta kohti vastuullisia valintoja koskien erityisesti omaa koulunkäyntiä ja valinnaisaineiden valintaa.

LÄHIYMPÄRISTÖN AMMATIT

Vuosiluokilla 3-4 ammatteihin ja työelämään tutustuminen jatkuu tutustumalla oman lähiympäristön eli kodin ja suvun ammatteihin.

Sisällöt

- Sosiaalisten taitojen oppiminen
- Ryhmässä toimimisen taidot
- Vastuullisten valintojen tekeminen
- Valinnaisiin aineisiin ohjaaminen

Vuosiluokka 5- 6

Tavoitteet

Vuosiluokilla 5-6 suuntaudutaan kohden yläkoulua ja aineenopettajajärjestelmään siirtymistä. Oppilaan omatoimisuus ja tavaroista huolehtiminen korostuvat.

ELINYMPÄRISTÖN AMMATIT JA YRITYKSET

Vuosiluokilla 5-6 oppilas tutustuu elinympäristönsä ammatteihin lähialueilla. Luokan kanssa tai muussa ryhmässä voidaan tehdä vierailuja yrityksiin sekä toimipaikkoihin. Oppilaalla tulisi olla kuva minkälaisia ammatteja omassa elinympäristössä on.

Sisällöt

- Oppimaan oppimisen taidot
- Tuetaan oppilasta opiskelustrategioiden (opiskelutekniikat/ oppimistyylit) tunnistamisessa ja kehittämisessä
- Omien tavoitteiden asettaminen ja niiden arvioiminen
- Valinnaisiin aineisiin ohjaaminen
- Vertaistuki; isommat oppilaat opettavat ja tukevat pienempiään

Vuosiluokat 7-9

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

7. luokalla oppilaanohjauksen päätavoite on uuteen opiskelu- ja kouluympäristöön osalliseksi kasvaminen. Koko koulun henkilökunta ohjaa oppilasta toimimaan uudessa ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii hahmottamaan oman toiminnan merkityksen omassa oppimisessaan sekä harjoittelee vastuunottoa omasta koulunkäynnistään ja tekemistään valinnoista. Ajatuksia ja tavoitteita suunnataan aikaisempaa vahvemmin kohti omaa ammatinvalintaa ja tulevaisuutta.

AMMATIT JA TYÖELÄMÄ

Vuosiluokalla 7 oppilas tutustuu ammatteihin ja työelämään eri oppiaineiden kautta. Oppilaalla on mahdollisuus saada omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista esimerkiksi osallistumalla koulun henkilökunnan erilaisiin työtehtäviin.

Sisällöt

- Oppimaan oppiminen, opiskelutekniikat ja opiskelutyylit
- Koulunkäynnin merkitys ja arviointi
- Tulevaisuuden suunnittelu
- Valinnaisaineet

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

8. luokan oppilaanohjauksen päätavoite on oppilaan itsetuntemuksen vahvistaminen. Oppilasta ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja mahdollisuutensa. Oppilas suunnittelee omaa tulevaisuutta ja kuinka suunnitelma toteutetaan käytännön tasolla ja millaista sitoutumista sen toteutuminen oppilaalta vaatii.

Kahdeksannen luokan tavoitteena on tutustuttaa oppilas suomalaiseen koulutusjärjestelmään, koulutusaloihin, ammatteihin, ammattialoihin ja elinkeinorakenteeseen. Tarkoituksen on tukea oppilaan opiskelu- ja tulevaisuuden suunnittelua ja laajentaa oppilaan näkemystä eri vaihtoehdoista.

Oppilaalla on mahdollisuus käydä tutustumassa eri koulutusaloihin oppilaitoksissa.

TYÖELÄMÄ

Vuosiluokalla 8 oppilaalla on mahdollisuus tutustua työelämään esimerkiksi TET-jaksolla tai yritysvierailuilla. Tarkoituksena on päästä näkemään työpaikkoja ja niiden toimintaa. Työelämään ja yrityksiin tutustumisen tavoitteena on laajentaa oppilaan näkemystä työelämästä ja vahvistaa uravalintaratkaisuja.

Sisällöt

- Omien vahvuuksien ja mahdollisuuksien tunnistaminen
- Oman tilanteen ja toiminnan itsearviointi
- Taito arvioida omaa ajattelua, omaa opiskelua sekä asettaa realistisia tavoitteita vahvistuu

- Tutustuminen suomalaiseen koulutusjärjestelmään ja elinkeinorakenteeseen (työvoiman kysyntä, työalojen ominaispiirteet)
- Tutustuminen koulutusaloihin ja ammatteihin

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

9. luokalla oppilaanohjauksen päätavoite on vahvistaa oppilaan kykyä tehdä päätöksiä elämässään. Päätöksien tekemiseen oppilas tarvitsee kykyä hakea tarvittavaa tietoa. Tiedonhaun lisäksi oppilas tutustuu koulutusmahdollisuuksiin sekä työuran tekemiseen työelämässä.

Koululla järjestetään oppilaitosten esittelyjä ja sen lisäksi oppilaalla on mahdollisuus käydä tutustumassa oppilaitoksiin niiden esittelypäivinä.

Oppilaanohjaaja tapaa jokaisen oppilaan kahdenkeskisessä ohjauskeskustelussa.

Sisällöt

- Tiedonhaku opiskelumahdollisuuksista
- Tutustuminen oppilaitoksiin
- Yhteishakujärjestelmän ja Opintopolun hahmottaminen
- Tiedonhaku työmahdollisuuksista
- Työelämään tutustuminen TET ja työpaikan hankinta tutustumisjaksoon
- Kesätöiden löytäminen ja työhakuprosessi
- Työelämän pelisäännöt, työturvallisuus
- Kansainvälisyys ja toimiminen monikulttuurisessa maailmassa

15 § **Perusopetuksen lisäopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K**

VD/5471/12.00.01.02/2016

Perusopetuslain (1998/628/5§) mukaan kunta voi järjestää perusopetuksen lisäopetusta. Lisäopetukseen voidaan ottaa oppilas, joka on saanut perusopetuksen päättötodistuksen samana tai edellisenä vuonna. Lisäopetusta annetaan vähintään 1100 tuntia vuodessa (Perusopetusasetus 1998/852/3§).

Valtioneuvosto päättää perusopetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja oppiaineiden tuntijaosta (perusopetuslaki 1998/628/14§). Opetushallitus päättää perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista laatimissaan opetussuunnitelman perusteissa (perusopetuslaki 1998/628/14§). Opetushallitus on antanut määräyksen lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 22.12.2014 (105/011/2014). Määräyksen mukaan perusteiden mukainen opetussuunnitelma tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2016.

Lisäopetuksen valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa ei ole määritelty tuntijakoa eikä oppimäärää. Opetuksen lähtökohtana ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sekä eri oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt. Lisäopetuksen opiskelijoilla on halutessaan mahdollisuus korottaa kaikkien perusopetuksen yhteisten oppiaineiden arvosanoja. Opiskelijoille voidaan tarjota mahdollisuus korottaa myös perusopetuksen valinnaisten oppiaineiden arvosanoja. Opiskelijoiden ei ole välttämätöntä opiskella kaikkia perusopetuksen yhteisiä oppiaineita, vaan he voivat tarvittaessa keskittyä omien opiskelutarpeiden ja jatko-opintojen kannalta keskeisiin oppiaineisiin sekä muihin opintoihin. Opetussuunnitelmaan voi kuulua myös monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja niihin liittyviä projektitehtäviä, opintokäyntejä, lukio- ja ammatillisia opintoja sekä niihin valmistavia opintoja sekä työelämässä suoritettavia ohjattuja opintoja ja työelämään tutustumista. Jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota tarkennetaan opintojen aikana.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten lisäopetuksen opetussuunnitelma, joka noudattaa valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita. Opetussuunnitelmassa täsmennetään ja täydennetään perusteissa esitettyjä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä (perusopetuslaki 1998/628/15§).

Vantaan ammattiopisto Varian lisäopetuksen henkilöstö on valmistellut lukuvuoden 2015-2016 aikana lisäopetuksen opetussuunnitelman. Opetussuunnitelma sisältää opetuksen järjestämisen lähtökohdat, lisäopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kuvaukset toimintakulttuurista, toteuttamisesta, opiskelijan opintojen ja hyvinvoinnin tukemisesta, oppimisen arvioinnista, palautteesta sekä todistuksista.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 15

Nuoriso- ja aikuiskoulutusjohtajan vs:n esitys:
Päätetään
a) hyväksyä liitteen mukainen perusopetuksen lisäopetuksen opetussuunnitelma
b) että opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 lukien

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: Perusopetuksen lisäopetuksen opetussuunnitelma

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
-ote ammattiopisto Varia

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Tuula Kiiskinen, 040 029 7535 etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI
Vantaan ammattiopisto Varia

Perusopetuksen lisäopetuksen opetussuunnitelma

LIITE: Opetuslautakunta 13.06.2016 / 15 §

Sisällys

LUKU 1 LISÄOPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT 4

1.1 Lisäopetuksen järjestäminen ja tehtävä 4
1.2 Opetuksen arvoperusta 5
1.3 Oppimiskäsitys 6

LUKU 2 LISÄOPETUKSEN TAVOITTEET JA KESKEINEN SISÄLTÖ 8

2.1 Lisäopetuksen tavoitteet 8
2.2 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen 9
2.3. Lisäopetuksen keskeinen sisältö 11
2.4. Oppiaineet lisäopetuksessa 13
Äidinkieli ja kirjallisuus 13
Suomen kieli ja kirjallisuus 15
Muu opiskelijan äidinkieli 17
Toinen kotimainen kieli ruotsi 17
Vieras kieli englanti 19
Muu vieras kieli 21
Matematiikka 23
Biologia 25
Maantieto 27
Fysiikka 29
Kemia 31
Terveystieto 33
Uskonto 35
Elämänkatsomustieto 37
Historia 39
Yhteiskuntaoppi 41
Integrointi 43
Musiikki 43
Kuvataide 45
Käsityö 47

Liikunta....49
Kotitalous....51
Opinto-ohjaus....53

LUKU 3 LISÄOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI....55

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen....55
3.2 Oppimisympäristöt ja työtavat....56

LUKU 4 LISÄOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN....57

4.1 Opiskelijan opintojen suunnittelu....57
4.2 Opiskelijoiden osallisuus....58
4.3 Yhteistyö....59
4.4. Kasvatuskeskustelu ja kurinpidollisten keinojen käyttö....60

LUKU 5 OPISKELIJAN OPINTOJEN JA HYVINVOINNIN TUKEMINEN....61

5.1. Opinto-ohjaus....61
5.2 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki....62
5.3 Opiskeluhuolto....65
5.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä....67

LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI JA PALAUTE SEKÄ TODISTUKSET LISÄOPETUKSESSA....67

6.1 Oppimista tukeva arviointikulttuuri....67
6.2 Osaamisen ja opintosuoritusten arviointi....69
6.3 Lisäopetuksessa käytettävät todistukset....70

LUKU 7 LISÄOPETUKSEN KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI....72

LUKU 1 LISÄOPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Lisäopetuksen järjestäminen ja tehtävä

Perusopetuksen oppimäärän suorittaneille nuorille voidaan järjestää perusopetuslain mukaista lisäopetusta. Lisäopetus voidaan toteuttaa myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä.

Lisäopetukseen voidaan ottaa opiskelijaksi nuori, joka on saanut perusopetuksen päättötodistuksen samana tai edellisenä vuonna[1]. Tässä opetussuunnitelmassa perusopetuslain tarkoittamasta oppilaasta käytetään käsitettä opiskelija.

Haku lisäopetukseen tapahtuu Opetushallituksen määräämänä hakuaikana Opintopolku-hakujärjestelmässä. Opiskelijat lisäopetukseen valitaan hakutoiveiden, todistusten sekä hakuprosessin kuluessa esitettyjen muiden mahdollisten dokumenttien perusteella. Vantaalla lisäopetusta järjestää Vantaan ammattiopisto Varia. Lisäopetus on tarkoitettu vantaalaisille nuorille. Lisäopetuksen opiskelijaksi ottamisen perusteista päättää Vantaan opetuslautakunta.

Lähtökohdat lisäopetuksen paikallisen opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat 2014 joulukuussa annetut valtakunnalliset lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä Vantaan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa olevat linjaukset. Lisäopetuksen lukuvuosi- ja jaksosuunnitelmat, ryhmäkohtaiset toimintasuunnitelmat sekä opiskelijoiden henkilökohtaiset suunnitelmat perustuvat lisäopetuksen opetussuunnitelmaan.

Lisäopetus kestää yhden lukuvuoden ja sen laajuus on vähintään 1100 tuntia[2]. Tämä merkitsee sitä, että lisäopetuksen opiskelijalla on oikeus saada lukuvuoden aikana opetusta ja ohjausta vähintään 1100 tuntia. Lisäopetusta toteutetaan Vantaalla yksilöllisen suunnitelman mukaan luokkamuotoisena ryhmäopetuksena. Lisäopetukseen voi sisältyä myös työelämässä, järjestöissä ja muissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa ohjattua opiskelua. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet).

Lisäopetus jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lisäopetuksessa tuetaan opiskelijoiden kehitystä, oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Se tukee sekä opetuksen että opiskelijoiden opintojen onnistumista. (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 3.1 Perusopetuksen tehtävä).

[1] Perusopetusasetus (852/1998) 3 § 2 mom.
[2] Perusopetuslaki (628/1998) 9 § 2 mom. ja perusopetusasetus 3 § 2 mom.

Perusasteen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa on useita koulutusvaihtoehtoja. Lisäopetuksen erityisenä tehtävänä on tarjota opiskelijoille mahdollisuus parantaa edellytyksiään jatko-opintoihin ja tukea opiskelijoiden kiinnittymistä ajatukseen opintojen jatkamisesta. Tämä edellyttää opiskelijoiden erilaisten lähtökohtien huomioonottamista opetuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Opiskelijoiden kannalta mahdollisimman hyödyllisten opintopolkujen sekä tukitoimien suunnittelu ja monipuolisten oppimisympäristöjen tarjoaminen yhteistyössä perusopetuksen ja muiden oppilaitosten sekä työelämän kanssa edistää lisäopetuksen tehtävässä onnistumista. Ohjauksella ja opiskeluhuollolla on lisäopetuksessa keskeinen asema.

Lisäopetus palvelee koulutusratkaisuna erityisesti niitä perusopetuksen päättäneitä nuoria, joilla on tarvetta vahvistaa opinnoissa tarvittavia tietoja, taitoja ja opiskelumotivaatiota tai jotka tarvitsevat lisäaikaa tulevaisuutensa suunnitteluun. Lisäopetuksen tehtävänä on myös tukea opiskelijoiden elämänhallintaa ja siten vahvistaa edellytyksiä itsestä huolehtimiseen, muutosten kohtaamiseen ja valintojen tekemiseen.

Lisäopetuksessa voi korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja, suorittaa ennalta lukio-opintoja, ammatillisen koulutuksen opintoja ja muita opintoja sekä tutustua työelämään ja eri koulutusvaihtoehtoihin.

1.2 Opetuksen arvoperusta

Lisäopetuksen järjestämistä ja toteuttamista ohjaa sama arvoperusta kuin perusopetusta (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 2.2 Perusopetuksen arvoperusta). Arvoperusta muodostuu neljästä perusperiaatteesta, jotka ovat:

- Opiskelijan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen
- Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia
- Kulttuurinen moninaisuus rikkautena
- Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Vantaan perusopetuksen arvot ovat hyvinvointi, oppimisen ilo ja toisten kunnioitus. Visiomme on: ”Opimme tulevaisuuden tietoja ja taitoja sekä rakennamme turvallista lähikoulua. Toimimme vastuullisesti ja teemme ekososiaalisesti kestäviä valintoja.”

Lisäksi Variassa toteutetaan Vantaan kaupungin arvoja innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys.

Lisäopetuksessa vuorovaikutus on välittävää ja arvostavaa. Jokainen opiskelija kohdataan yksilönä. Aidon osallistumisen kautta opiskelijat kasvavat ottamaan enenevässä määrin vastuuta opinnoistaan, päätöksistään ja elämästään sekä harjaantuvat demokraattiseen toimintaan. Lisäopetusvuosi antaa aikaa tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen sekä terveellisten elämäntapojen omaksumiseen. Se edistää yhteiskuntaan kiinnittymistä ja ohjaa elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä vastuullisuuteen. Lisäopetus tukee opiskelijoita arvojen ymmärtämisessä ja oman arvoperustan muodostamisessa.

1.3 Oppimiskäsitys

Lisäopetuksen järjestämistä ja toteuttamista ohjaa sama oppimiskäsitys kuin perusopetusta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan opiskelija on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla opiskelija oppii reflektoimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista opiskelijoiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Opiskelijoita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää opiskelijoiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee opiskelijoiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan. Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen opiskelija oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta opiskelija voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein

pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua. Opiskelijan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Opiskelijan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita opiskelija asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Lisäopetuksessa opiskelumotivaation ja oppimaan oppimisen taitojen merkitys korostuu. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia sekä luomaan edellytyksiä oppimisen ilon löytämiseen kokemusten, elämysten ja oman oivaltamisen kautta. Kannustavan palautteen ja ohjauksen myötä opiskelijoiden itsetunto ja realistinen minäkuva lujittuvat sekä luottamus omiin kykyihin, mahdollisuuksiin ja tulevaisuuteen vahvistuu.

Lisäopetuksessa opiskelijoita ohjataan omaksumaan elinikäistä oppimista edistäviä toimintatapoja. Opetuksessa kiinnitetään huomiota työskentely- ja ajattelutaitojen sekä oppimisstrategioiden harjaannuttamiseen. Opiskelijoiden kanssa pohditaan, mikä on opiskelun merkitys omalle tulevaisuudelle ja ohjataan heitä arvioimaan omaa toimintaansa. Opiskelijoita innostetaan miettimään tulevaisuuden tavoitteitaan ja vahvistetaan heidän suuntautumistaan jatko-opintoihin.

LUKU 2 LISÄOPETUKSEN TAVOITTEET JA KESKEINEN SISÄLTÖ

2.1 Lisäopetuksen tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Nämä tavoitteet ohjaavat myös lisäopetusta. Asetuksessa ei ole määritelty lisäopetukselle omaa tuntijakoa.[3]

[3] Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012)

Lisäopetuksessa noudatetaan valtioneuvoston asetuksessa määriteltyjä yleisiä tavoitteita ja lisäopetukselle säädettyä erityistä tavoitetta. Valtioneuvoston asetuksessa mainitut oppiainerajat ylittävän osaamisen tavoitteet ovat erityisen tärkeitä lisäopetuksessa.

Tavoitteet vaikuttavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkiin osa-alueisiin.

Kun seuraavassa tarkastellaan valtioneuvoston asetuksen sisältöä, käytetään asetuksen mukaista ilmaisua oppilas. Muutoin lisäopetuksessa käytetään ilmaisua opiskelija.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonalat läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4§ sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Lisäopetuksen erityinen tavoite

Asetuksen 5§:ssä säädetään, että lisäopetuksen erityisenä tavoitteena on kehittää nuoren valmiuksia uranvalintaan, parantaa edellytyksiä jatko-opintoihin sekä edistää elämänhallintataitoja.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi lisäopetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden itsetuntemusta ja itsetuntoa, yhdessä työskentelyn ja vuorovaikutuksen taitojen sekä oppimaan oppimisen taitojen kanssa.

2.2 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tavoitellaan oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt yhteisille oppiaineille sekä tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen sekä luku 4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet).

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonrajat ylittävää osaamista. Pelkkä tiedon omaksuminen ei riitä.

Perusopetukselle määritellyt laaja-alaisen osaamisen seitsemän aluetta ovat

- L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 monilukutaito
- L5 tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Osaamisalueilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan rakentavan jäsenyyden ja

kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Opiskelijoita rohkaistaan tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Lisäopetuksessa laaja-alaisen osaamisen kehittäminen on erityisen tärkeätä. Laaja-alaiseen osaamiseen sisältyvät tiedot ja taidot vahvistavat edellytyksiä jatko-opintoihin ja työelämään. Samalla ne antavat välineitä oman elämän hallintaan sekä rakentavaan vuorovaikutukseen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttaa omaksuttavia tietosisältöjä enemmän se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Opiskelijoille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia. Lisäopetuksessa huolehditaan opiskelijoiden mahdollisuudesta vahvistaa osaamistaan kaikilla seitsemällä laaja-alaisella osaamisalueella. Laaja-alaisen osaamisen kehittymistä seurataan ainekohtaisen opiskelija-arvioinnin yhteydessä HOPSin mukaisesti. Opiskelijoita tuetaan yksilöllisten tarpeet huomioiden. Opettajat arvioivat lukuvuosittain laaja-alaisen osaamisen toteutumista opetuksessa.

HUOM! Luvun 2.4. oppiainekohtaisissa taulukoissa viitataan yllä olevien osaamisalueiden numerointiin (L1-L7).

2.3. Lisäopetuksen keskeinen sisältö

Lisäopetusta varten ei ole valtakunnallista tuntijakoa, joka määrittelisi, mitä oppiaineita lisäopetuksessa tulee opettaa ja miten opetustunnit jaetaan näiden oppiaineiden kesken. Lisäopetukseen ei myöskään erikseen määritellä valtakunnallista oppimäärää eli opetettavien oppiaineiden tai muun opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opetuksen lähtökohtana ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ja paikallisessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa tarkennetut laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sekä eri oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt. Kunkin opiskelijan osalta toteutuva sisältö täsmennetään henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

Lisäopetuksen sisältö tukee lisäopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten sisällöt ja niiden toteuttamistavat lisäävät opiskelijoiden valmiuksia uranvalintaan, parantavat edellytyksiä jatko-opintoihin ja edistävät elämänhallintataitoja.

Opiskelijoilla on halutessaan mahdollisuus korottaa kaikkien perusopetuksen yhteisten oppiaineiden arvosanoja. Perusopetuksen yhteisten oppiaineiden opetuksessa

noudatetaan näille oppiaineille perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä oppimääriä, jotka Vantaalla toteutetaan luvun 2.4 taulukoiden mukaisesti. Opiskelijoille voidaan tarjota mahdollisuus korottaa myös perusopetuksen valinnaisten oppiaineiden arvosanoja.

Opiskelijoiden ei ole välttämätöntä opiskella kaikkia perusopetuksen yhteisiä oppiaineita, vaan he voivat tarvittaessa keskittyä omien opiskelutarpeiden ja jatko-opintojen kannalta keskeisiin oppiaineisiin sekä muihin opintoihin. Lisäopetuksen suunnittelussa huolehditaan siitä, että kullakin opiskelijalla on mahdollisuus opiskella jatko-opintojensa kannalta tarpeellisia oppiaineita.

Lisäopetuksessa opiskelijan opintoihin sisältyy aina opinto-ohjausta. Opintoihin voi sisältyä

- **perusopetuksen oppimäärään kuuluvia kaikille yhteisiä oppiaineita**
  ks. taulukot luvussa 2.4.
- **perusopetuksen tehtävän mukaisia, oppilaalle valinnaisia oppiaineita**
  Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus korottaa perusopetuksen valinnaisten oppiaineiden arvosanoja HOPS:n mukaan, mikäli tämä on tarpeen opiskelijan jatko-opintoihin sijoittumisen kannalta.
- **monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja niihin liittyviä projektitehtäviä**
  Lukuvuosittain tehdään erilaisia teemapäiviä, joissa eri aineiden oppimäärät yhdistyvät. Opetusta voidaan toteuttaa myös siten, että opiskelijan henkilökohtaiset oppimistehtävät ovat monialaisia. Lisäksi opetusryhmäkohtaisesti voidaan opiskella teemalähtöisesti eri oppiaineiden oppimääriä hyödyntäen esimerkiksi tutkimalla oppien. Taito- ja taideaineet voidaan integroida vaikkapa matematiikan tai minkä tahansa oppiaineen sisältöihin. Kielen oppiminen voi tapahtua muiden oppiaineiden tehtäviä tehden.
- **opintokäyntejä**
  Tyypillisiä opintokäyntikohteita ovat alueen museot, teatterit, taidelaitokset, lähiseudun yritykset sekä Vantaan kaupungin muut toimijat esimerkiksi Vantaan luontokoulu, Vantaan Käräjäoikeus, nuorten kulttuurikeskus Vernissa jne.

- **lukio- ja ammatillisia opintoja sekä niihin valmistavia opintoja**
  Lukioon valmistavina opintoina voidaan tarjota esimerkiksi filosofian, psykologian ja kaupallisten aineiden valinnaisia kursseja. Ammatillisesta koulutuksesta voidaan suorittaa ainakin hygieniaosaamiskoulutus, ensiapukoulutus ja työturvallisuuskoulutus. Lisäksi voidaan HOPS:in mukaan räätälöidä opiskelijalle muitakin ammatillisia opintoja.

  Vantaalla on mahdollista suorittaa lukio-opintoja missä tahansa lukiossa yksilöllisesti sopien. Lisäopetuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä ainakin Lumon lukion kanssa. Opiskelijalla on mahdollisuus osallistua lukiokursseille HOPS:n mukaan.

- **työelämässä suoritettavia ohjattuja opintoja ja työelämään tutustumista**
  Opiskelijat ohjataan pääsääntöisesti ainakin yhdelle työelämäjaksolle lukuvuoden aikana. HOPS:n mukaan työelämäjaksot voivat olla laajojakin. Opiskelijalla on mahdollisuus työelämäjakson aikana ja siihen liittyen suorittaa perusopetuksen oppimäärän mukaisia sisältöjä erilaisin tehtävin siten, että oppiaineen päättöarvosanaa voidaan korottaa.

  Työelämäjaksolla opiskelijan ohjaajana toimii opettaja ja tarvittaessa nuoriso-ohjaaja. Oppiaineiden tehtävien suunnittelusta ja arvioinnista vastaa opettaja.

2.4. Oppiaineet lisäopetuksessa

Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Äidinkielen opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijoiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Opetuksen tehtävänä on rohkaista opiskelijoita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan. Opiskelijoita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Opiskelijoita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Äidinkieli ja kirjallisuus kurssit 1-5	• oppia luetun ymmärtämisen strategioiden hallintaa • sujuvoittaa tekstin tuottamisprosesseja • tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen	• kuuntelemisen ja puhumisen taidot ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa • kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistävät tekstit • tekstien tarkoitukset, kriittisen lukijan kysymykset	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

	• eheyttää opetusta prosessi- ja projektityöskentelyn avulla • rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä • auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	• luettuun eläytyminen • jaetut lukukokemukset • tekstin tuottaminen vaiheittain, prosessikirjoittaminen • kirjoitetun yleiskielen piirteet: kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet • sanaluokat	

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Opiskelija osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin. Opiskelija osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Opiskelija osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja. Opiskelija osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

Opiskelija osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

Opiskelija osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.

Opiskelija osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Opiskelija osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

Opiskelija osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Opiskelija löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Opiskelija lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

Tekstien tuottaminen
Opiskelija tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Opiskelija osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

Opiskelija osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Opiskelija osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Opiskelija antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

Opiskelija tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Opiskelija kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Opiskelija osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Opiskelija osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Opiskelija noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Opiskelija tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Opiskelija tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Opiskelija tuntee kirjallisuuden päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.

Opiskelija osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelija osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetus tukee opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Suomen kieli ja kirjallisuus kurssit 1-5	• kehittää puhetilanteiden ymmärtämistaitoja • harjoitella esiintymistä • laajentaa opiskelijan sana- ja käsitevarastoa • laajentaa yleiskielen normien ja tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa • rakentaa opiskelijan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä	• keskustelutaidot erilaisten aiheiden ja tekstien parissa • puheen ja kokonaisilmaisun keinot esim. puhe-esitysten pitäminen • eri tekstityypit • itseilmaisun erilaiset tavat • kirjallisuus, elokuvat, teatteri ja mediakulttuuri • kielen käytön integrointi kaikkeen oppimiseen • eri tiedonalojen tekstien lukeminen, kirjoittaminen	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

	kielenoppijana	• kieli erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: kuunteleminen ja puhuminen	

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.
Opiskelija ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
Opiskelija osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

Tekstien tulkitseminen
Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Opiskelija osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.

Opiskelija osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.

Tekstien tuottaminen
Opiskelija hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.

Opiskelija tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Opiskelija tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.
Opiskelija osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
Opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
Opiskelija tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
Opiskelija osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan

työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Muu opiskelijan äidinkieli

Opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa huomioidaan opiskelijan kielellinen ja kulttuurinen tausta. Opiskelijan oman äidinkielen taitojen kehittymistä tuetaan integroituna muuhun opetukseen.

Toinen kotimainen kieli ruotsi

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Opiskelijoita ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään toista kotimaista kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Ruotsi kurssit 1-3	• vahvistaa opiskelijan itseluottamusta ja motivaatiota ruotsin kielen opiskeluun • lisätä opiskelijan ymmärrystä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä	• arkikielen taidot • erilaiset vuorovaikutustilanteet • tekstit ja puhe erilaisissa yhteyksissä: internet, kirjallisuus, tiedotusvälineet, oppikirjat	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

	• kannustaa puheen tuottamiseen • harjoittaa ääntämisen perussääntöjä • tukea opiskelijan luetun kielen ymmärtämistä • kehittää kirjoittamista ruotsin kielellä • kehittää monilukutaitoa	• ruotsi eri viestintäkanavissa: videot, musiikki, elokuvat • erilaiset opiskelustrategiat • kieliopin rakenteet: prepositiot, verbit, substantiivit, pronominit, kysymyslauseet, sanajärjestys	

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opiskelija osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Kielenopiskelutaidot

Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim.nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa
hyvin usein.

Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Vieras kieli englanti

Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea ja kehittää opiskelijan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Englannin opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja luodaan siltoja opiskelijoiden vapaa-ajan kielen käyttöön. Opiskelijoita ohjataan hakemaan tietoa englannin kielellä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Englanti kurssit 1-3	• rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin • tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä • ohjata opiskelijaa tuottamaan puhuttua sekä kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin • ohjata kiinnittämään huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen	• arkipäivän puhetilanteet • sanastot ja rakenteet • erilaiset vuorovaikutustilanteet • tekstit ja puhe erilaisissa yhteyksissä: internet, kirjallisuus, tiedotusvälineet, oppikirjat • peruskielioppi: verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, prepositiot, kysymykset, sanajärjestys • populaarikulttuuri	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opiskelija osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta.
Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon
käsitteitä.

Kielenopiskelutaidot
Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito taitotaso B 1.1, taito toimia vuorovaikutuksessa
Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja diomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Muu vieras kieli

Kieli on mukana kaikessa toiminnassa ja jokainen opettaja voidaan ajatella olevan kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä, ja kielten opetus on osa kielikasvatusta sekä johdatusta kielitietoisuuteen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
kurssit 1-2	• tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä • ohjata opiskelijaa hankkimaan tietoa vieraalla kielellä • tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta • laajentaa kielen käytön aihepiirejä • ohjata kiinnittämään huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen	• arkipäivän puhetilanteet • sanastot ja rakenteet • erilaiset vuorovaikutustilanteet • tekstit ja puhe erilaisissa yhteyksissä: internet, kirjallisuus, tiedotusvälineet, oppikirjat • peruskielioppi: verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, prepositiot, kysymykset, sanajärjestys populaarikulttuuri	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
A-oppimäärän mukaan
Opiskelija osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisissä toimintaympäristöissä.
Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa

johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

B-oppimäärän mukaan
Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Opiskelija osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä, kuten kielen levinneisyyttä ja arvostusta.

Kielenopiskelutaidot
A -ja B-oppimäärän mukaan
Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

B-oppimäärän mukaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

A-oppimäärän mukaan
Opiskelija selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Opiskelija pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).

Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija s pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

B-oppimäärän mukaan
Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
A-oppimäärän mukaan
Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

B-oppimäärän mukaan
Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
A-oppimäärän mukaan
Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita ja pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

B-oppimäärän mukaan

Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelma. Matematiikan opetuksen tehtävänä on kartoittaa opiskelijoiden matemaattisen osaamisen taso, tukea heitä tarpeiden mukaan, auttaa nostamaan matemaattisen ajattelun tasoa sekä perehdyttää heitä matemaattisten ongelmien ratkaisuun. Matematiikan opiskelun tarkoitus on auttaa ylittämään matematiikkaan mahdollisesti liittyvät vaikeudet ja parantaa valmiuksia toisen asteen matematiikan kurssien suorittamiseen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Matematiikka kurssit 1-4	• kerrata aiemmilla luokilla opittua ja mahdollisesti paikata sieltä jääneitä aukkoja. • vahvistaa opiskelijan matemaattista ajattelua ja tukea hänen mahdollista epävarmuuttaan matematiikan suhteen. • rakentaa kokonaiskuva matematiikasta tieteenä ja näyttää sen sovellutuksia käytännössä. • vahvistaa opiskelijan perustaitoja ja kykyä suoriutua tulevista opinnoista. • tarjota opiskelijalle tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti • ohjata opiskelijaa soveltamaan sisältöä arkeen ja käytäntöön	• matematiikan peruskäsitteet • peruslaskutoimitukset: summa, erotus, osamäärä ja tulo; sulkujen poistaminen ja etumerkit, lausekkeen sieventäminen • lukujonot • mittayksiköt • potenssit • yhtälöt ja epäyhtälöt • geometrian peruskäsitteet ja -laskutoimitukset • trigonometrian perusteet • talousmatematiikan perusteet: prosenttilaskut ja tilastot • todennäköisyyslaskenta • matemaattisen analyysin perusteet	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Merkitys, arvot ja asenteet
Opiskelija ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Työskentelyn taidot
Opiskelija havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.

Opiskelija osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Opiskelija osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Opiskelija osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.

Opiskelija osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.

Opiskelija osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.

Opiskelija saa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
Opiskelija käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.

Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.

Opiskelija tunnistaa reaaliluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia.

Opiskelija osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Opiskelija osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Opiskelija osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Opiskelija osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Opiskelija osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälönesimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.

Opiskelija ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Opiskelija osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Opiskelija osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

Opiskelija osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Opiskelija osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Opiskelija osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Opiskelija hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Opiskelija osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Opiskelija osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia

Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa opiskelijoita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa luonnontuntemusta sekä ohjata ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita. Biologian opetus auttaa opiskelijoita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Biologian opetus kehittää opiskelijoiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Biologia kurssit 1-2	• kehittää opiskelijan ymmärrystä ekosysteemien perusrakenteesta • harjoittaa erilaisten lajien tunnistamista • ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden rakenteita sekä eliökunnan rakennetta • ohjata opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perustoimintoja • ohjata arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin • lisätä opiskelijan ymmärrystä ihmisen kehon toiminnasta	• biologian erityispiirteet • ekosysteemin perusrakenne – solusta eliöksi • selvitetään elämän perusilmiöitä ja eliöiden luokittelua • perinnöllisyys • evoluutio • kaupunkiekologia • ihmisen biologia • luonnon monimuotoisuus • ihmisen kehon toiminta • genetiikka ja perinnöllisyys	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Biologinen tieto ja ymmärrys
Opiskelija osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

Opiskelija osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Opiskelija osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Opiskelija osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Opiskelija tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Opiskelija osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

Opiskelija osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.

Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista.

Opiskelija ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Opiskelija osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Opiskelija osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opiskelija osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Opiskelija toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

Opiskelija osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Opiskelija osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

Opiskelija osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Opiskelija osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Biologian asenne- ja arvotavoitteet
Opiskelija osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Opiskelija osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Opiskelija osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Maantieto

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden maailmankuvan rakentumista. Opiskelijoita ohjataan seuraamaan ja ymmärtämään koko maailmassa ja omassa lähiympäristössä tapahtuvia muutoksia. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta. Opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Maantieto kurssit 1-2	• ohjata opiskelijaa jäsentämään kokonaiskuvaa maapallosta ja sen rakenteesta • ohjata opiskelijaa ymmärtämään maantieteellisiä ilmiöitä Suomessa muualla maailmassa • harjoittaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia • tukea opiskelijaa ymmärtämään vastuullisen toiminnan ja kestävän elämäntavan merkitys	• elämän perusedellytykset maapallolla; planetaariset ilmiöt ja maapallon perusrakenne • geologiset ilmiöt (mm. mannerliikunnot, jääkaudet ym.) • maapallon karttakuva ja erilaiset alueet • luonnonvarojen ekologinen käyttö – kestävän kehityksen periaate • kasvillisuusvyöhykkeet • ilmasto – ilmastovyöhykkeet ja sääilmiöt • kulttuurinen moninaisuus ja oma identiteetti maailmassa	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Opiskelija osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Opiskelija osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Opiskelija osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

Opiskelija osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Opiskelija osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Opiskelija osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Opiskelija osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Opiskelija osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Opiskelija osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Opiskelija osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Opiskelija osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Opiskelija osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Opiskelija osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Opiskelija osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Opiskelija osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Opiskelija osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Opiskelija toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Opiskelija osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Opiskelija osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

Opiskelija osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä.

Opiskelijaosaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Fysiikka

Fysiikan opetuksen tehtävänä on antaa yleiskuva fysiikan tieteellisestä luonteesta ja merkityksestä luonnonilmiöiden tutkimisessa. Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Opetus auttaa

ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä,

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Fysiikka kurssit 1-2	• tutustuttaa opiskelija fysiikan ja luonnonilmiöiden tutkimisen perusteisiin • perehdyttää opiskelija fysiikan pääalueisiin ja käytännön merkitykseen • selventää opiskelijalle fysiikan suhdetta matematiikkaan ja muihin luonnontieteisiin • antaa opiskelijalle valmiudet fysiikkaan kuuluvien laskujen suorittamiseen • täydentää yläasteella opittua ja johdatellaan pidemmälle, jotta oppilas selviytyy toisen asteen fysiikan opinnoista	• fysikaalisten ilmiöiden tutkimisen ja mittaamisen perusteet • ääni ja valo luonnonilmiöinä sekä optiikan perusteet. • energian eri muodot • liikkeen ja voiman yhteys • liikkeeseen, massaan, paineeseen ja vuorovaikutukseen liittyvät laskutoimitukset. • sähköön liittyvät luonnonilmiöt ja sähkölaitteet • fysiikka maailmankaikkeuden rakenteessa	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Merkitys, arvot ja asenteet

Opiskelija osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Opiskelija osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Opiskelija osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Opiskelija osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Tutkimisen taidot

Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Opiskelija osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Opiskelija osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Opiskelija osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Opiskelija osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Opiskelija osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Opiskelija osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Opiskelija osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Opiskelija osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Opiskelija osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Opiskelija osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Opiskelija osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Kemia

Kemian opetuksen tehtävänä on antaa kattava kuvaus kemian teoreettisesta tiedosta ja perehdyttää oppilas kemian käytännön sovellutuksiin, jotta hän ymmärtäisi kemian merkityksen arki- ja talouselämässä. Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa

ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään. Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Kemia kurssit 1-2	• antaa opiskelijalle yleiskuva kemiasta tieteenä • perehdyttää opiskelija arkipäivän sovellusten ja luonnonilmiöiden tarkasteluun • johdattaa opiskelija kemian eri pääalueisiin ja niiden käytännön sovellutuksiin • antaa opiskelijalle yleiskuva alkuaineista ja niiden luokittelusta sekä kemiallisen reaktion merkityksestä aineiden muodostumiselle • antaa opiskelijalle valmiudet syventää hankittuja tietoja jatko-opinnoissa • selvitetään laboratoriotyön perusteet, vaikka käytännön kokeiluja ei tehtäisi	• kemian eri osa-alueiden erot ja merkitys • liuoksen ja seoksen sekä molekyylin ja yhdisteen käsitteet • kemiallisen reaktion merkitys ja aineiden muodostuminen • alkuaineiden ja yhdisteiden ero sekä alkuaineiden luokitusjärjestelmän perusteet • luonnonilmiöiden, kuten ilman ja veden kemiallinen luonne • kestävä kehitys • orgaanisen kemian sekä metallien kemian perusasiat • kemian sovellukset teollisuudessa ja arkielämässä	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Merkitys, arvot ja asenteet

Opiskelija osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Opiskelija osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Opiskelija osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Opiskelija osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Tutkimisen taidot
Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Opiskelija osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Opiskelija hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan.

Opiskelija osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Opiskelija osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Opiskelija osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Opiskelija osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Opiskelija osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Opiskelija osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Opiskelija osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

Opiskelija osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Opiskelija osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Opiskelija osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Opiskelija osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Terveystieto

Opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden terveysosaamisen kehittäminen tieteelliseen tietoon pohjautuen. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen

terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Opetus tukee opiskelijoiden turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä. Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Terveystieto kurssit 1-2	• ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden käsite laaja-alaisesti sekä ymmärtämään terveellisten elintapojen merkitys • tukea opiskelijaa kehittymään terveyteen liittyvän tiedon hankkijana sekä käyttäjänä • ohjata opiskelijaa ymmärtämään kriittisen tarkastelun merkitys yhteisöllisissä ja kulttuurisissa terveyteen liittyvissä asioissa	• terveellinen ruokavalio, säännöllinen liikunta, riittävä lepo sekä oikeanlaiset työtavat • päihteet ja nautintoaineet • median käyttö • seksuaaliterveys (mm. ehkäisy, sukupuolitaudit) • sosiaalinen, psyykkinen ja fyysinen hyvinvointi; toimivat ihmissuhteet, mielenterveys • turvallinen liikkuminen liikenteessä • tieteellinen tieto terveyteen liittyvien asioiden taustalla; lähde- sekä mediakriittisyys • hätäensiapu	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita,

erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

Opiskelija osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Opiskelija osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Opiskelija osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

Opiskelija osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Opiskelija osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Uskonto

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijoille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija uskontoon ilmiönä sekä sen monimuotoisuuteen ja ohjata oman maailmankatsomuksen muodostamiseen. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämän niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetus kannustaa opiskelijoita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisten pyhää.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Uskonto kurssit 1-2	• ohjata opiskelijaa ymmärtämään uskontoa ilmiönä • perehdyttää opiskelija erilaisiin uskontoihin eripuolilta maailmaa • ohjata opiskelijaa ymmärtämään erilaisia uskonnollisia tapoja (riittejä) ja symboleita • auttaa opiskelijaa ymmärtämään uskonnon asemaa ja merkitystä maailmanpolitiikassa, taiteessa ja kulttuurissa	• uskonnon määrittely • erilaisiin uskontoihin perehtyminen • eri uskontojen perusteisiin perehtyminen • eri uskontojen erilaisten tapojen samankaltaisuuksien tarkastelu • oma ja toisten pyhä • erilaiset Jumala-käsitykset • kristillinen etiikka • oman uskonnon asema • uskonnollisen monimuotoisuuden merkitys	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

Opiskelija osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Opiskelija tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

Opiskelija osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Opiskelija osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

Opiskelija osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Opiskelija osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opiskelija tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

Opiskelija tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Opiskelija osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Opiskelija tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

Opiskelijaosaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

Opiskelija pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

Opiskelija pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen

Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden valmiuksia kasvaa itsenäisiksi, suvaitsevaisiksi, vastuullisiksi ja arvostelukykyisiksi kansalaisiksi sekä tukea heidän oman maailmankatsomuksensa muodostamista ja selkeyttämistä.
Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää opiskelijoiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluun ja toimintaansa. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus

globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu, avoin ja pohdiskeleva asenne tukevat osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Elämänkatsomistieto kurssit 1-2	• ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään sekä käyttämään katsomuksellisia käsitteitä • ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia katsomuksia sekä arvioimaan niitä • ohjata opiskelijaa ymmärtämään erilaisten katsomuksien taustalla olevia perusteita • kannustaa opiskelijaa ajattelemaan kriittisesti ja itsenäisesti • auttaa opiskelijaa hahmottamaan oman maailmankatsomuksensa ja toimintansa merkitys maailmassa	• maailmankuvan ja -katsomuksen käsitteet • humanismi ja YK:n ihmisoikeuksien julistus • eri kulttuureihin perehtyminen • erilaisiin katsomuksiin ja uskontoihin perehtyminen • eettisiin suuntauksiin tutustuminen (etiikka) • oman maailman- ja elämänkatsomuksen selkeyttäminen • uskonnoton ajattelu • tieteellinen maailmankatsomus • kriittisen ajattelun periaatteet	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

Opiskelija osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Opiskelija osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

Opiskelija osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Opiskelija osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.

Opiskelija osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
Opiskelija osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
Opiskelija osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.

Opiskelija osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä.

Opiskelija osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Opiskelija tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

Opiskelija osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Historia

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla opiskelijoita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Opiskelijoita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea opiskelijoiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Historia kurssit 1-2	• perehdyttää opiskelija Suomen historian keskeisiin vaiheisiin sekä antaa yleiskuva maailmanhistorian kehityksestä esihistoriasta nykyaikaan • auttaa opiskelijaa hahmottamaan Suomen historian eri pääjaksot, eli ajan ennen valtiollisia instituutioita, Ruotsin ja Venäjän vallan ajat sekä itsenäisyyden ajan • ohjata opiskelijaa hahmottamaan yleisen historian eri aikakaudet ja osaa sijoittaa ne kronologiaan • lisätä opiskelijan tuntemusta Suomen ja maailmanhistorian merkkihenkilöistä	• Suomen väestön muutto ja koostumuksen muuttuminen • Ruotsin vallan ajan kehitys ja sen vaikutus Suomen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. • keskeisimmät sodat ja rajansiirrot sekä Suomen siirtyminen Venäjän vallan alle • itsenäistyminen, kansalaissota, talvi- ja jatkosota • sodanjälkeinen aika • yleisen historian pääjaksot: vanha aika, keskiaika ja uusi aika • Euroopan historian kehitys antiikista nykyaikaan • pääpiirteet muun maailman kehityksestä ja Euroopan vaikutuksesta maailmanhistoriaan • nykyisen maailmanpolitiikan juuret	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Tiedon hankkiminen menneisyydestä
Opiskelija osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja. Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen
Opiskelija osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen. Opiskelija pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

Opiskelija osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä. Opiskelija osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Opiskelija osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

Opiskelija osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.

Opiskelija osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

Opiskelija osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

Opiskelija osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja.

Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista opiskelijoita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Yhteiskuntaoppi kurssit 1-2	• antaa opiskelijalle kuva yhteiskunnan ja sen instituutioiden toiminnasta • selvittää opiskelijalle yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä yksilön vaikuttamismahdollisuudet • perehdyttää opiskelija yhteiskunnan tukimuotoihin ja yksilön oikeusturvaan • antaa opiskelijalle yleiskuva yhteiskuntapoliittisista kysymyksistä ja ongelmista • antaa opiskelijalle yleiskuva maailmantalouden toiminnasta ja kansainvälisestä yhteistyöstä • selvittää opiskelijalle kansantalouden perustoiminnot sekä yritystoiminnan perusteet	• perusoikeudet ja kansalaisuuteen liittyvät kysymykset • oikeusturva ja oikeusjärjestelmän pääperiaatteet sekä oikeuslaitoksen rakenne • kansalaisen velvollisuudet ja oikeudet lähestyttäessä täysi-ikäisyyttä • työelämän pelisäännöt ja työsopimukseen liittyvät asiat • verotus, sosiaaliturva ja eläkejärjestelmä • Kansantalouden toiminta ja yrityksen perustaminen • maailmantalous ja kansainväliset järjestöt kuten YK ja EU. Suomen toiminta kansainvälisessä yhteisössä • kuluttajan asema ja kuluttajansuoja. Henkilökohtainen rahankäyttö • maanpuolustus ja sotilasliitot • huoltajuus – ja perhekysymykset	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys
Opiskelija osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.

Opiskelija osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen
Opiskelija osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta.

Opiskelija pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.

Opiskelija osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattistenpelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Opiskelija osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.

Opiskelija osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

Integrointi

Eri oppiaineita opiskellaan integroidusti erilaisina teemakokonaisuuksina. Erityisesti taito -ja taideaineiden opetus kytketään muiden aineiden opiskeluun rakentamalla tehtäviä, jotka liittyvät käsitteillä oleviin aiheisiin.

Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallistumiseen. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa opiskelijoita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Opiskelijoiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhtautumista musiikkiin ja rakentaa arvostavaan ja uteliasta suhtautumista eri kulttuurien musiikkiin.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Musiikki kurssit 1	• kannustaa opiskelijaa rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä • ohjata opiskelijaa ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan • kannustaa opiskelijaa kehittämään laulu- ja soittotaitoaan • tarjota opiskelijalle mahdollisuus musiikillisten elämyksien kokemiseen	• musiikillisten ilmaisutaitojen kehittäminen • omien musiikillisten ideoiden tuottaminen • musiikin vaikutus tunteisiin ja hyvinvointiin • musiikillisen osaamisen kehittäminen harjoittelun avulla • musiikin kuuntelu • musiikin historia • musiikin lajit • instrumentit • esiintyminen	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Osallisuus
Opiskelija toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen
Opiskelija käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

Opiskelija soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

Opiskelija osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkuessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

Opiskelija kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

Opiskelija osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
Opiskelija osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito
Opiskelija osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

Opiskelija käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa
Opiskelijan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

Opiskelija käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Oppimaan oppiminen musiikissa
Opiskelija asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

Kuvataide

Opetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Heitä tutustutetaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata opiskelijoita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen

keinoin. Opiskelijoiden identiteetin rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisällisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opiskelijoille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Kuvataide kurssit 1-2	• harjoittaa opiskelijaa eri tekniikoiden käytössä • tarjota opiskelijalla kokemuksia kuvataiteen tuottamisessa. • antaa opiskelijalle mahdollisuus nauttia kuvataiteesta • rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan näkemyksiään kuvataiteen keinoin • kannustaa opiskelijaa soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa tuotoksissaan	• yksilöllinen kuvailmaisu • opiskelijan identiteetin rakentuminen, osallisuus ja hyvinvointi • taidemuseo- ja näyttelyvierailut • taideteoksen tulkinta ja analyysi • kuvanveisto • maalaus • piirtäminen • sarjakuva • elokuva • kollaasi • installaatio • animaatio • rakentelu • valokuva • erilaiset materiaalit • taidehistoria	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Opiskelija osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Opiskelija osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Opiskelija osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Kuvallinen tuottaminen
Opiskelija osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Opiskelija osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Opiskelija pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Visuaalisen kulttuurin tulkinta
Opiskelija osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Opiskelija osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Opiskelija osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
Opiskelija osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Opiskelija tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia

Käsityö

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata opiskelijoita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityön opetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijoita ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään opiskelijoiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksessa painotetaan opiskelijoiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Opetukseen sisältyvät myös opiskelijoiden oma elämänpiiri ja yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Käsityö kurssit 1	• ohjata opiskelijaa tutustumaan ja käyttämään erilaisia työvälineitä ja materiaaleja • ohjata opiskelijaa suunnittelemaan omaa työskentelyään • ohjata opiskelijaa ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan • ohjata opiskelijaa havainnoimaan ja reagoimaan erilaisiin työtilanteisiin liittyviä riskitekijöitä	• erilaiset tekniikat • erilaiset materiaalit • työturvallisuus: vaarojen ja riskien arvioiminen • suunnittelu- ja vaihetyöskentely • suunnitelmien pohjalta erilaisten kädentaitotuotteiden valmistaminen • kädentaidot ja käsityötaide eri kulttuureissa • työvälineet • kodin työkalut • oma vaate- ja tekstiilihuolto • kodin kunnossapito	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Opiskelijaosaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Opiskelija osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.

Opiskelija käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Opiskelija osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Opiskelija osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opiskelija osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Opiskelija osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Liikunta

Liikunnan kurssien tehtävänä on antaa opiskelijoille mahdollisuus monipuoliseen liikuntaan teoreettisen opiskelun vastapainoksi ja täydennykseksi. Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Tärkeitä ovat liikuntaan liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Opetuksessa korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä. Opiskelijoita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin. Liikunnassa opiskelija saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Liikunta kurssit 1-3	• antaa opiskelijalle vaihtelua teoreettiseen opiskeluun • lisätä opiskelija virkeyttä ja parantaa ruumiillista kuntoa • kerrata eri lajien sääntöjä, tekniikkaa ja perinteitä • kannustaa opiskelijaa kokeilemaan uusia lajeja • parantaa yhteishenkeä ja yhteistyökykyjä • antaa opiskelijalle mahdollisuus liikunnan iloon ja opetetaan reilun pelin sääntöjä	• joukkuelajit: jalkapallo, lentopallo, pesäpallo, koripallo, salibandy • keilaus • ryhmäyttävät harjoitteet • rentoutuminen ja mindfullness • kuntosaliharjoittelu • lihashuolto ja kehonhuolto • ulkoilu ja luonnossa liikkuminen • tanssi • yleisurheilu • kuntotestit • luistelu • kiipeily • liikunta hyvinvoinnin perustana	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Fyysinen toimintakyky
Opiskelija osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Opiskelija tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Opiskelija osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Opiskelija osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Opiskelija osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Opiskelija osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Opiskelija toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Sosiaalinen toimintakyky
Opiskelija osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Opiskelija noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Psyykkinen toimintakyky
Opiskelija osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Kotitalous

Kotitalous kurssi tehtävänä on opettaa ruuanlaiton perusasiat ja esitellä ruuanlaitossa käytettäviä raaka-aineita ja valmistusmenetelmiä.

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa opiskelijoiden kotitaloudelliselle osaamiselle. Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä tekemiseen. Opetus kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Kotitalous kurssit 1-2	• tutustuttaa opiskelija ruoanlaiton perusraaka-aineisiin • tutustuttaa opiskelija tärkeimpiin ja helpoimpiin valmistusmenetelmiin • antaa opiskelijalle perustiedot raaka-aineiden ravintosisällöstä ja terveellisyydestä • perehdyttää opiskelija ruokakulttuurin moninaisuuteen • tarjota opiskelijalle kokemuksia ruoanvalmistamisesta ohjatusti ryhmässä .	• ruuanlaiton tekniset perusasiat • Ruoan valmistaminen yhdessä • ateriakokonaisuuden suunnittelu ja toteuttaminen: alkuruoka, pääruoka, lisukkeet ja jälkiruoka • erilaisten ruokien maistaminen • ateriointi yhdessä • keittiön puhdistaminen ruoanlaiton jälkeen • suomalaiset ruokaperinteet ja eri kulttuurien keittiö • hygieniaosaaminen: lihan, kalan ja kanan sekä kasvisten käsittely • terveellisen ravinnon perusteet • omien ruokailutottumusten vaikutus hyvinvointiin	• L1 • L2 • Le • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Käytännön toimintataidot
Opiskelija asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Opiskelija arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Opiskelija tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Opiskelija osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat.

Opiskelija valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.

Opiskelija osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

Opiskelija työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Opiskelija pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
Opiskelija pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Opiskelija osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Opiskelija osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksienperinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

Opiskelija osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Opiskelija osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

Tiedonhallintataidot
Opiskelija osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Opiskelija tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.

Opiskelija osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Opiskelija pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Opiskelija osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

Opiskelija osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Opinto-ohjaus

Opinto-ohjaus tukee opiskelijoita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä käsityksiä ja tekemään itseään koskevat valintansa.
Opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden opiskelun onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Opinto-ohjauksen tehtävänä on edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä siten, että opiskelijat pystyvät kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Opinto-ohjaus tukee opiskelijoita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämään, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Opinto-ohjaus kurssit 1-4	• kannustaa opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan • kehittää opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja • ohjata opiskelijaa asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista • antaa opiskelijalle tietoa omaien valintojen perustaksi • tuke opiskelijan kykyä tehdä tarkoituksenmukaisia valintoja • tarjota opiskelijalle kokemuksia erilaisista koulutusvaihtoehdoista ja ammattialoista • tukea opiskelijan taitoja hakeutua koulutukseen ja työelämään	• suomalainen koulutusjärjestelmä • opiskelutaidot ja oppimaan oppiminen • oppimispäiväkirja • oppimistyylit • erilaiset opiskelutekniikat • omat vahvuudet oppijana • urasuunnittelu • opiskelumotivaatioon vaikuttavat seikat • yleisiä elämässä tarvittavia taitoja • omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen: arvot ja asenteet. omat taidot, sosiaaliset verkostot • koulutuskokeilut • opiskeluharjoittelut • työelämään tutustuminen • yritysvierailut • oppilaitosvierailut • itsetuntemus oppijana • HOPSin laatiminen ja päivittäminen • yhteisvalinta	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Opiskelijat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Opiskelijoita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella opiskelijat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

LUKU 3 LISÄOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen

Lisäopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat samat periaatteet kuin perusopetuksessa. Periaatteet ovat

- oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä
- hyvinvointi ja turvallinen arki
- vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely
- kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- osallistuminen ja demokraattinen toiminta
- yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet).

Lisäopetuksessa toimitaan oppivan yhteisön periaatteiden mukaisesti, jolloin dialogi, yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset ovat tärkeitä. Toiminta on johdonmukaisesti tavoitteisiin pyrkivää ja johtaminen kohdistuu oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen Vuorovaikutusta ja monipuolista työskentelyä käytetään suunnitelmallisesti oppimisen edistämiseen. Kulttuurinen moninaisuus ja erilaiset kielelliset lähtökohdat otetaan huomioon ja edistetään yhteisön kielitietoisuutta. Lisäopetuksessa luodaan edellytyksiä demokraattisen toiminnan harjoittelulle ja mallinnetaan ympäristövastuullista ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuvaa toimintaa.

Lisäopetuksen toimintakulttuurissa erityisen tärkeää on opiskelijoiden myönteistä ja realistista minäkuvaa vahvistava vuorovaikutus ja yhteistyö, ongelmien rakentava käsittely sekä huomion suuntaaminen myönteisiin ratkaisuihin. Toiminnan ja ilmapiirin kehittämisellä huolehditaan, että jokainen opiskelija voi kokea kuuluvansa yhteisöön, olevansa siinä tervetullut ja arvostettu ja voivansa toimia sen aktiivisena jäsenenä.

Ryhmissä toimittaessa harjaannutaan toisten huomioon ottamiseen sekä omien vahvuuksien hyödyntämiseen ja vertaistuen antamiseen. Toiminnan selkeys, rauhallisuus, suunnitelmallisuus ja säännönmukaisuus tukevat elämänhallintataitoja. Opiskelijoiden tarpeet huomioidaan joustavasti ja toiminta on monipuolista. Toiminnassa on käytänteitä ja rakenteita yhteisöllisyyden kehittämiseen ja opiskelijoiden aktiivisen roolin vahvistamiseen. Käytännön osallistuminen ja vaikuttamisen kokemukset luovat edellytyksiä yhteiseen vastuunottoon kasvamiselle ja osallisuudelle.

3.2 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämistä ohjaavat samat tavoitteet kuin perusopetuksessakin (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat). Lisäopetuksessa huolehditaan erityisesti siitä, että oppimisympäristöt ja työtavat ovat opiskelijoiden näkökulmasta kiinnostavia ja kannustavia, ja että ne monipuolisuudellaan vahvistavat opiskelumotivaatiota. Opiskelijoiden mahdolliset tuen tarpeet otetaan huomioon oppimisympäristöjen suunnittelussa ja työtapojen valinnassa.

Lisäopetuksen oppimisympäristöjen tärkeänä osana ovat ne työelämäympäristöt, joissa opiskelijat tutustuvat työelämään tai suorittavat työpaikalla tapahtuvia opintoja. Eri oppimisympäristöjä hyödynnetään kunkin opiskelijan opiskelusuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Opiskelijoiden turvallisuudesta sekä opintojen seuraamisesta ja ohjaamisesta samoin kuin palautteen antamisesta ja tuesta huolehditaan kaikissa opiskeluun liittyvissä ympäristöissä.

Työtapoja valittaessa lähtökohtina ovat opiskelijoiden edellytykset ja tarpeet, lisäopetukselle asetetut tavoitteet sekä opiskelijoiden opiskelusuunnitelmissa määritellyt henkilökohtaiset tavoitteet. Työtapojen valinnalla ja työskentelyn käytännönläheisyydellä voidaan luoda edellytyksiä myönteisiin oppimiskokemuksiin ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Huomiota kiinnitetään opiskelijoiden tietoihin ja taitoihin mahdollisesti jääneisiin puutteisiin aiemmilta opiskeluvuosilta ja etsitään yhdessä tapoja tieto- ja taitopohjan vahvistamiseen.

Oppimaan oppimisen mahdollistamiseksi opiskelijoita ohjataan asettamaan työlleen tavoitteita sekä suunnittelemaan ja arvioimaan opiskeluaan. He ovat mukana myös työtapojen suunnittelussa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tukemaan erityisesti opiskelijoiden vuorovaikutus- ja työskentelytaitoja sekä tiedonhankinnan, muokkaamisen ja tuottamisen taitoja. Opiskelijoita kannustetaan omaan ilmaisuun ja luovaan tuottamiseen.

LUKU 4 LISÄOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opiskelijan opintojen suunnittelu

Lisäopetuksen tavoitteet edellyttävät opiskelijoiden yksilöllistä ohjaamista. Koska lisäopetusta varten ei ole valtakunnallista oppimäärää, jokaiselle lisäopetuksen opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen suunnitelma, jota kutsutaan opiskelusuunnitelmaksi. Suunnitelman laatimisesta vastaa ryhmänohjaaja opiskelijan kanssa yhdessä. Tarvittaessa laadinnassa ovat mukana nuoriso-ohjaajat, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, sekä huoltaja. Suunnitelma ohjaa kunkin opiskelijan opintojen rakentumista ja etenemistä ja vahvistaa myös opiskelijan omaa suunnitelmallisuutta opiskelussa.

Suunnitteluun paneudutaan heti lisäopetusvuoden alussa. Opiskelusuunnitelman toteutumista seurataan koko lisäopetuksen ajan. Opiskelusuunnitelmaa voidaan muuttaa lukuvuoden aikana, ja se tarkistetaan aina tarvittaessa. Tarkistamisajankohdista voidaan sopia myös ennalta. Tärkeätä on huolehtia, että opiskelun välittömien tavoitteiden rinnalla opiskelusuunnitelman toimivuutta tarkastellaan myös opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmien näkökulmasta. Sekä opiskelusuunnitelman laatimisessa että sen toteutumisen seurannassa tehdään tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä.

Opiskelusuunnitelman laatimisen lähtökohtina ovat opiskelijan vahvuudet, tarpeet ja tavoitteet sekä osaamisen taso lisäopetuksen alussa. Opiskelijan elämäntilanne sekä aiemmat oppimiskokemukset otetaan huomioon. Lähtötilanteen selvittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opiskelusuunnitelman tarkoituksena on ohjata opiskelijan tiedollista ja taidollista sekä elämänhallintaan liittyvää kehittymistä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Opiskelusuunnitelmaan kirjataan

- opiskelijan opinto-ohjelma eli ne opinnot, joita opiskelijan on tarkoitus suorittaa lisäopetuksen aikana omassa koulussa, muissa oppilaitoksissa, työelämässä, järjestöissä tai muissa oppimisympäristöissä
- eri oppiaineiden ja muiden opintojen tuntimäärät
- tiedolliset ja taidolliset tavoitteet sekä osaamisen vahvuudet ja kehittämistarpeet
- suunnitelma jatko-opinnoista
- ohjauksellliset tavoitteet
- opiskelijan mahdollisesti tarvitsemat yleisen tuen tukitoimet
- opiskelusuunnitelman laadinnasta, toteutumisesta ja seurannasta ensisijaisesti vastaava opettaja.

Opiskelusuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös opiskelutaitojen kehittämiseen sekä tarvittaessa opiskelijan hyvinvointiin ja elämänhallintaan liittyviä tavoitteita.

Opiskelusuunnitelman sijaan tehostettua tukea tarvitsevalle opiskelijalle laaditaan oppimissuunnitelma. Jos opiskelijalla on erityisen tuen tarve, hänelle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS.

4.2 Opiskelijoiden osallisuus

Lisäopetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden osallisuutta. Ryhmässä ja oppilaitosyhteisössä opiskelijat saavat kokemuksia yhteistyöstä, osallistumisesta, vaikuttamisesta ja demokraattisesta toiminnasta arjen opiskelutilanteissa sekä yhteistä koulutyötä ja työympäristöä suunniteltaessa. Keskeistä on opiskelijoiden aktiivinen ja vastuullinen rooli oman opiskelusuunnitelman laadinnassa ja opiskelussa. Opiskelijoille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssääntöjen valmisteluun[4].

Lisäopetuksen opiskelijat kuuluvat Varian opiskelijakuntaan. Kuka tahansa voi asettua ehdolle opiskelijakuntahallitukseen, jonka opiskelijat valitsevat keskuudestaan vuosittain. Opiskelijakuntatoiminta sekä kunnan ja koulun muut osallistumista tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Variassa opiskelijoiden osallisuus, sosiaalinen hyvinvointi ja vaikutusmahdollisuudet yhteisiin asioihin on kirjattu Varian strategiaan ja opetussuunnitelman yhteiseen osaan. Variassa opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua kaikkeen opiskelijakunnan järjestämään toimintaan. Lisäopetuksessa järjestetään lisäksi omia tapahtumia ja tilaisuuksia, yhteistyössä muiden nivelvaiheen koulutusten kanssa. Nämä vahvistavat opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Opiskelijoilla on mahdollisuus valita erilaisista suoritustavoista ja he osallistuvat edellytystensä mukaisesti opetuksen sisältöjen, rakenteiden ja menetelmien suunnitteluun sekä arviointiin.

4.3 Yhteistyö

[4] Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa[5]. Tätä yhteistyötä tarvitaan myös lisäopetuksessa. Arvosanojen korottaminen, opiskelumotivaation ja -taitojen vahvistaminen sekä opintojen jatkamiseen liittyvien suunnitelmien tekeminen ovat haasteita, joissa opiskelija tarvitsee perheensä tukea. Opiskelun arvostaminen ja tukeminen on tärkeää myös opiskelijan hyvinvoinnin kannalta. Huoltajilta saatu tieto ja tuki auttavat lisäopetuksen opettajia opetuksen suunnittelussa ja kasvatustyössä.

Varian lisäopetuksen opettajat pitävät yhteyttä huoltajiin tai muuhun kotiväkeen jatkuvasti opiskelijahallintojärjestelmän kautta, soittamalla ja järjestämällä tarvittaessa tapaamisia. Lisäksi huoltajille järjestetään kotiväen iltoja ja/tai vanhempainvartteja. Tiedon kulkemisen varmistamisella koululta kotiin ja päinvastoin on suuri merkitys opiskelijan arjen sujumiselle ja opintojen etenemiselle.

Opiskelijoiden opiskelusuunnitelmien laatiminen ja opetuksen joustava toteuttaminen tehdään lisäopetuksessa opettavien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhteistyössä niiden peruskoulujen kanssa, joista opiskelijat tulevat. Lisäopetuksen opetustarjonta, opintoihin sisältyvät työelämäjaksot, opiskelujaksot muissa oppilaitoksissa sekä erilaiset opintokäynnit ja työpajat toteutetaan yhteistyössä lukioiden, ammatillisten oppilaitosten ja muiden oppilaitosten sekä työelämän ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Opinto-ohjauksen, oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä opiskeluhuollon edellyttämää yhteistyötä käsitellään luvussa 5.

Vantaan ammattiopisto Varian lisäopetuksessa tehdään yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa mm. sisällyttämällä opiskeluun koulutuskokeiluja, oppilaitosvierailuja tai eri pituisia tutustumisjaksoja. Jaksojen tavoitteena on, että opiskelija saa kokemuksia mahdollisesta tulevasta opiskelupaikasta ja selkeyttää omia jatkokoulutustoiveitaan. Tutustumispaikat pyritään järjestämään opiskelijan omien toiveiden mukaisesti.

Työelämän kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu lisäopetuksessa työelämään tutustumisjaksojen, yritysvierailujen ja vierailuluentojen muodossa. Lisäopetuksen opintoihin sisältyy ainakin yksi työelämään tutustumisjakso, jonka pituus on noin 2-4 viikkoa. Työelämään tutustumista voidaan järjestää yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti opintoihin sisältyen myös pidempi jakso yhdessä tai useammassa työpaikassa. Opettaja seuraa ja arvioi työelämään tutustumisjaksoa yhdessä opiskelijan ja työnantajan sekä tarvittaessa opetusta tukevan henkilöstön kanssa. Työnantaja antaa työelämään tutustumisjaksosta opiskelijalle kirjallisen palautteen, joka käsitellään jatko- opintoja suunniteltaessa ohjauskeskustelun aikana.

[5] Perusopetuslaki 3 § 2 mom.

Yhteistyö Vantaan nuorisotoimen kanssa on vakiintunutta. Nuorten työpajoilla työskentelee Varian lisäopetuksen opettajia. Opettajat kuuluvat Varian lisäopetuksen tiimiin.

Kulttuuritoimen kanssa tehdään yhteistyötä vuosittain sovittavien erilaisten opiskelijaprojektien muodossa. Lisäopetusryhmien opettajat toimivat vastuuhenkilöinä projektien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

4.4. Kasvatuskeskustelu ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpidollisia keinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.[6]

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua opiskelijan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä opiskelijan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla opiskelijaa, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja opiskelijan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi opiskelijan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.[7]

[6] Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)
[7] Perusopetuslaki 36 (477/2003) ja 36 a-36 i § (1267/2013)

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista[8]. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Varian lisäopetuksessa noudatetaan soveltuvin osin Vantaan perusopetuksen Kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten menettelyjen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa (LIITE)

LUKU 5 OPISKELIJAN OPINTOJEN JA HYVINVOINNIN TUKEMINEN

5.1. Opinto-ohjaus

Opiskelijoiden kokonaisvaltainen ohjaus on kaikkien lisäopetuksen opiskelijoiden kanssa työskentelevien yhteinen tehtävä. Lisäopetuksen opinto-ohjaus toteutetaan perusopetuksen oppilaanohjauksen periaatteiden mukaisesti (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 15 Opetus vuosiluokilla 7-9). Lisäopetuksessa opinto-ohjauksen merkitys on erityisen suuri. Tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että he voivat onnistua opinnoissaan, motivoituvat jatkamaan opiskelua ja löytävät paikkansa seuraavan koulutusvaiheen opinnoissa. Keskeiset ohjaukselliset tavoitteet kirjataan jokaiselle opiskelijalle laadittavaan opiskelusuunnitelmaan.

Opinto-ohjauksessa korostuu opiskelijan henkilökohtainen ohjaus. Jokainen opiskelija tarvitsee jatkuvaa myönteistä ja rakentavaa palautetta sekä onnistumisen kokemuksia. Näissä opinto-ohjauksella on keskeinen rooli. Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelussa ja etenkin jatko-opiskelussa tarvittavien taitojen kehittymistä. Myös ammatillisen suuntautumisen vahvistaminen on tärkeää. Opinto-ohjauksella huolehditaan, että opiskelijan työelämätuntemus lisääntyy ja että opiskelija pääsee tutustumaan erilaisiin ammatteihin. Työelämätuntemuksen lisäämisessä apuna voidaan käyttää työelämään tutustumista ja työelämässä suoritettavia ohjattuja opintoja. Työelämätuntemuksen lisääntyessä opiskelija voi paremmin pohtia omia henkilökohtaisia opiskelu- ja uravaihtoehtojaan.

Opiskelijan tulevaisuuden suunnittelua tuetaan eri koulutusvaihtoehtojen selvittämisellä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutustua myös käytännössä erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin kuten lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen sekä näihin valmistaviin koulutuksiin, oppisopimuskoulutukseen ja työpajoihin. Lisäopetuksen

[8] Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

aikana on mahdollista osallistua opiskelujaksoille muissa oppilaitoksissa. Tarvittaessa opiskelija voidaan ohjata lisäopetusta sopivampaan opiskeluvaihtoehtoon.

Henkilökohtainen ohjaus on erityisen tärkeää jatko-opintoihin liittyvissä kysymyksissä ja jatko-opintoihin hakeuduttaessa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelijaa autetaan suunnittelemaan lisäopetuksen jälkeisiä opintoja ja tuetaan käytännön hakumenettelyissä.

Ohjauksen toteuttaminen
Vantaan ammattiopisto Variassa lisäopetuksen opinto-ohjauksesta vastaa opetusryhmän opettaja eli ryhmänohjaaja, joka toteuttaa ohjausta omassa ryhmässään opinto-ohjaajan ja nuoriso-ohjaajan tuella. Lisäopetuksen opinto-ohjaajalla on ohjattavanaan myös ammatillisen koulutuksen opiskelijoita ja hän kuuluu Varian opinto-ohjaajien tiimiin. Näinollen hän toimii yhteyshenkilönä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Opettaja seuraa ryhmänsä opiskelun etenemistä ja puuttuu välittömästi havaittuihin ongelmiin. Tarvittaessa opiskelija ohjataan opiskeluhuoltohenkilöstön tai yhteistyöverkostojen kautta muun ammatillisen avun ja tuen piiriin. Opetusta tukeva henkilöstö toimii opettajan tukena yksilöllisen ohjauksen toteuttamisessa. Jatko-opintoihin ohjaamisessa nuoriso-ohjaajilla on keskeinen rooli.

5.2 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Lisäopetuksessa oppimisen ja koulunkäynnin tuki toteutetaan perusopetuksen kolmiportaisen tuen periaatteiden mukaisesti (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki). Opiskelijalla on oikeus riittävään tukeen heti tuen tarpeen ilmetessä[9]. Tämä merkitsee oikeutta perusopetuslain mukaisiin tukimuotoihin kuten tukiopetukseen, osa-aikaiseen erityisopetukseen, tulkitsemis- ja avustajapalveluihin, erityisiin apuvälineisiin sekä erityisopetukseen. Käytettävät tukimuodot määritellään opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Perusopetuksessa annettu tehostettu tuki on päättynyt ja erityisen tuen päätös on rauennut perusopetuksen päättyessä.

Yleinen tuki lisäopetuksessa

Lisäopetus on lähtökohtaisesti yksilöllistä ja joustavaa sekä kunkin opiskelijan omaan opiskelusuunnitelmaan perustuvaa. Lisäopetuksessa opiskelija voi paikata perusopetuksessa osaamiseen mahdollisesti jääneitä aukkoja sekä korottaa perusopetuksesta saatuja arvosanoja. Jokaisen opiskelijan tuen tarve arvioidaan erikseen.

[9] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

Tuen ensimmäinen vaihe on yleinen tuki. Opiskelijan tarvitseman tuen järjestäminen ja tukimuodot kirjataan opiskelijalle laadittavaan opiskelusuunnitelmaan.

Yleisen tuen muotoja lisäopetuksessa voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus, opettajien keskinäinen sekä muun henkilöstön välinen yhteistyö, ohjaus, opetusryhmän joustavat opiskelujärjestelyt ja pedagogiset ratkaisut sekä nuoriso-ohjaajan tuki. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen opiskelijan tarpeet. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Opiskelija osallistuu joka vaiheessa oman opiskelunsa suunnitteluun ja päätöksentekoon. Huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Tehostettu tuki lisäopetuksessa

Opiskelijalla on oikeus tehostettuun tukeen sitä tarvitessaan. Tehostettua tukea perusopetuksessa saaneen opiskelijan tarve tuen jatkamiseen lisäopetuksessa arvioidaan lisäopetuksen alkaessa. Myös opiskelija, jolle ei ole annettu tehostettua tukea perusopetuksen aikana, voi saada tehostettua tukea lisäopetuksessa.

Tehostetun tuen tarpeen selvittämiseksi opiskelijan tilanteesta tehdään pedagoginen arvio. Opiskelijalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, annetaan pedagogiseen arvioon perustuen tehostettua tukea. Pedagogisen arvion tekee opiskelijan ryhmän opettaja tai useampi lisäopetuksen opettaja yhdessä. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Mikäli pedagogisen arvion perusteella todetaan tehostetun tuen tarve, käsitellään tuen aloittaminen ja järjestäminen moniammatillisessa yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa ja opiskelijalle laaditaan oppimissuunnitelma. Tällöin hänelle ei laadita erikseen opiskelusuunnitelmaa, vaan kaikki tarvittavat tiedot kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma laaditaan, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Tehostettu tuki järjestetään laadultaan ja määrältään opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Lisäopetuksessa tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös opiskeluhuollon osuutta opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Lisäopetuksessa tehostettu tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon.

Erityinen tuki lisäopetuksessa

Opiskelijalla on mahdollisuus saada erityistä tukea lisäopetuksessa sitä tarvitessaan. Erityistä tukea perusopetuksessa saaneen opiskelijan tarve tuen jatkamiseen lisäopetuksessa arvioidaan lisäopetuksen alkaessa. Myös opiskelija, jolle ei ole annettu erityistä tukea perusopetuksen aikana, voi saada erityistä tukea lisäopetuksessa.

Erityisen tuen tarpeen selvittämiseksi opiskelijan tilanteesta tehdään pedagoginen selvitys. Mikäli pedagogisen selvityksen perusteella todetaan erityisen tuen tarve, opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen päätöksen erityisestä tuesta ja opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS. Tällöin opiskelijalle ei laadita erikseen opiskelusuunnitelmaa, vaan kaikki tarvittavat tiedot kirjataan HOJKSiin.

Opiskelijan tuen tarvetta arvioitaessa ja tukea suunniteltaessa hyödynnetään perusopetuksen aikana laadittuja, opiskelijaa koskevia pedagogisia asiakirjoja. Tiedonsiirtoa koskevat lisäopetuksessa samat säännökset kuin perusopetuksessakin[10].

Lisäopetuksessa opiskelijalla on mahdollisuus korottaa perusopetuksessa annettuja arvosanoja myös niissä oppiaineissa, joissa hänellä on ollut yksilöllistetty oppimäärä perusopetuksen aikana. Mikäli opiskelijan on tarpeen opiskella myös lisäopetuksessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, erityisen tuen päätöksessä määrätään ne oppiaineet, jotka opiskelija opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti. Lisäopetus voidaan järjestää myös toiminta-alueittain.

Ennen pedagogisen selvityksen laatimista tehdään yhteistyötä opiskelijan ja huoltajan kanssa sekä tuen tarpeiden selvittämiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.

- opiskelijan opetuksesta vastaava opettaja laatii kirjallisen selvityksen opiskelijan oppimisen etenemisestä
- opettaja hankkii opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen opiskelijan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja opiskelijan kokonaistilanteesta

[10] Perusopetuslaki 40 § ja 41 § (642/2010)

Näiden kahden selvityksen perusteella opettaja tekee kirjallisen arvion opiskelijan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). HOJKSin laatii ryhmänohjaaja tarvittaessa erityisopettajan tuella. Suunnitelmasta ilmenee opiskelijan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan opiskelijan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma opiskelijan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja opiskelijan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.
Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön.

5.3 Opiskeluhuolto

(määräys annettu 16.6.2014 17/011/2014)

Lisäopetuksen opiskeluhuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet kuin perusopetuksen oppilashuollossa. Myös opiskelijoilla on samat oikeudet kuin perusopetuksessa. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa[11]. Vantaalla lisäopetuksen opiskelijat noudattavat Vantaan ammattiopisto Varian opiskeluhuoltosuunnitelmaa, koska lisäopetus järjestetään pääasiassa Varian tiloissa ja opiskeluhuollon toimijat ovat samat kuin ammatillisessa koulutuksessa. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa on huomioitu samat sisällöt ja palvelut kuin perusopetuksessakin.

Lisäopetuksessa opiskelijalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan opiskeluhuoltoon. Yhteisön ja yksittäisten opiskelijoiden hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulottuu kaikkeen lisäopetuksen koulutyöhön. Opiskeluhuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden yhteinen tehtävä.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on osa lisäopetuksen toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa

[11] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013); Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden täydennys opiskeluhuollon osalta (Määräys 4/011/2014)

opiskeluhuoltoa. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on ennaltaehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa osallisuuden, turvallisuuden ja huolenpidon ilmapiiriä lisäopetuksessa.

Opiskeluhuoltotyötä ohjaa opiskelijan edun ensisijaisuus. Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut ovat opiskelijan saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määräajassa. Opiskelijan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon lisäopetuksen arjessa sekä tarvittavan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Työssä turvataan opiskelijan ja huoltajan osallisuus, työskentelyn luottamuksellisuus sekä kunnioittava vuorovaikutus.

Monialainen yhteistyö on lisäopetuksen opiskeluhuollossa tärkeää. Opiskeluhuolto järjestetään opetus- sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus. Sitä toteutetaan yhteistyössä opiskelijan, huoltajan ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuollon yhteistyö lisäopetuksessa on tärkeää erityisesti opiskelijan ohjauksessa, siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen yksilöllisessä suunnittelussa.

5.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Lisäopetuksessa opiskelijoiden kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan huomioon. Taustaltaan saamelaisten, romanien, viittomakielisten, maahanmuuttajien ja muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksen järjestämisessä noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden linjauksia (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 9 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä).

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten opiskelijoiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden vaihteleva suomen kielen taito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Suomen kielen taitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opetustarjonta suunnitellaan ottaen huomioon opiskelijoiden oppimistarpeet sekä kielenoppimisen vaihe. Tavoitteena on vahvistaa osaamisen laajenemista arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Opiskelijoiden tulee saada myös valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä omien ajatusten, tunteiden ja mielipiteiden ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään myös muita opiskelijoiden osaamia kieliä.

Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehitystä tuetaan monipuolisesti. Tavoitteena on tukea monikielisyyttä sekä opettaa opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

Vantaalla lisäopetuksessa tarjotaan suomi toisena kielenä (S2) –opetusta perusopetuksessa saaneille opiskelijoille lisätukea kielellisten valmiuksien parantamiseksi. Opetus on kielitietoista.

LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI JA PALAUTE SEKÄ TODISTUKSET LISÄOPETUKSESSA

6.1 Oppimista tukeva arviointikulttuuri

Lisäopetuksessa vallitsee oppimista tukeva, opiskelijoita eteenpäin kannustava ja vuorovaikutukseen perustuva arviointikulttuuri. Arviointikulttuuri on osa lisäopetuksen toimintakulttuuria ja sen lähtökohtina ovat perusopetuksen arvoperusta ja käsitys oppimisesta.

Oppimista tukevan arviointikulttuurin keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- opiskelijoiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- opiskelijan ohjaaminen ymmärtämään omaa oppimisprosessiaan ja kehittämään itsearviointitaitojaan sekä edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen koulutyön suunnittelussa.

Arvioinnin oikeudenmukaisuuden ja eettisyyden takaamiseksi opiskelijoiden edistymistä ja osaamista seurataan huolellisesti ja tarkastellaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Palaute annetaan opiskelijaa kunnioittavasti. Lisäopetuksessa keskeistä on jokaisen opiskelijan oppimisen ohjaaminen sekä motivointi ja kannustaminen. Opiskelijoiden on tärkeää saada onnistumisen kokemuksia opiskelussaan.

Opettaja nivoo arvioinnin osaksi opetusta ja ohjausta. Opettajan antama palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Opiskelijoita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan ja myös itse ohjaamaan omaa oppimistaan sekä käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita. Opettajan tehtävänä on kehittää opiskelijoiden edellytyksiä itsearviointiin ja opettaa

itsearviointitaitoja. Opiskelijoiden itsearviointitaitoihin sisältyvät erityisesti heidän valmiutensa asettaa opiskelulleen tavoitteita, tarkastella ja ohjata omaa työskentelyään, tunnistaa edistymistään sekä suunnitella tulevaisuuttaan. Varian lisäopetuksessa opiskelijat osallistuvat aktiivisesti oman opiskelunsa ja onnistumisensa arviointiin erilaisin itsearviointimenetelmin. He antavat palautetta toisilleen vertaisarvioinnin avulla ja opettajalle säännöllisesti mm. palautekyselyn muodossa.

Lisäopetuksessa on tärkeätä, että opiskelijat voivat osoittaa osaamistaan monipuolisesti heille soveltuvin tavoin. Opettaja kokoavat tietoa opiskelijoiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla monenlaisin menetelmin ja erilaisissa oppimistilanteissa. Näitä ovat esimerkiksi projektityöt, portfoliotyöskentely, erilaiset suulliset ja kirjalliset ryhmä-, yksilö- ja parikokeet, toiminnalliset tilanteet, tehtävät, alustukset ja esitelmät, kuvalliset, auditiiviset tai toiminnalliset tuotokset sekä haastattelut.

Erilaisissa näyttö- ja koetilanteissa varmistetaan tehtäväksi annon ymmärtäminen, riittävä aika, tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisen mahdollisuudet, opiskelijoiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuus sekä tarvittavat avustajapalvelut. Opiskelijan oppimisvaikeudet ja puutteellinen opetuskielen hallinta otetaan huomioon näyttö- ja koetilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa.

6.2 Osaamisen ja opintosuoritusten arviointi

Lisäopetuksessa osaamisen ja opintosuoritusten arviointi sekä palautteen antaminen opiskelijoille perustuvat asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijoiden osaamista tai suoriutumista ei verrata toisiinsa, eikä arviointi kohdistu henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai temperamenttiin.

Perusopetuksen oppimäärään kuuluvissa yhteisissä oppiaineissa todistuksin annettavan arvioinnin tulee perustua näiden oppiaineiden oppimäärien valtakunnallisiin tavoitteisiin sekä päättöarvioinnin kriteereihin, jotka Opetushallitus on määritellyt perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Yhteisten oppiaineiden arvioinnissa ja todistusmerkinnöissä noudatetaan muutoinkin, mitä asiasta on päättöarviointia koskien päätetty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Opiskelijoiden kanssa arvioinnin perusteet käydään läpi ennen kunkin opintosuorituksen alkua. Huoltajille päättöarvioinnin hyvän osaamisen kriteerit ovat nähtävissä opetussuunnitelmassa. Vanhempainillassa esitellään arvioinnin perusteet yleisellä tasolla.

Mikäli opiskelijalle on perusopetuksen aikana tehty erityisen tuen päätös, jossa jonkin oppiaineen oppimäärä on yksilöllistetty, ja mikäli yksilöllistämistä on erityisen tuen päätöksessä jatkettu lisäopetuksen alkaessa, arvioidaan opiskelijan osaamista ja suoriutumista

tässä oppiaineessa suhteessa HOJKSissa määriteltyihin yksilöllistettyihin tavoitteisiin. Tällöin saatu arvosana tai arvio varustetaan tähdellä (*).

Valinnaisten oppiaineiden arvioinnissa ja todistusmerkinnöissä noudatetaan, mitä näiden aineiden arvioinnista on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa päättöarviointia koskien päätetty.

Muissa opinnoissa arviointi perustuu paikallisessa lisäopetuksen opetussuunnitelmassa tai opiskelijan opiskelusuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Näissä opinnoissa todistusarviointi annetaan numeroarvosanana, mikäli opiskelija sitä tarvitsee. Muussa tapauksessa arvioiti tehdään hyväksytty/hylätty –asteikolla Tarvittaessa arviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.

Lisäopetuksen opiskelijan suoriutuminen opinnoistaan on hyväksytty, jos hän saa opiskelemistaan perusopetuksen yhteisistä oppiaineista, valinnaisten aineiden opinnoista ja muista opinnoista vähintään todistusarvosanan viisi (5) tai sanallisen arvion ”hyväksytty”.

Mahdollisesti tulossa olevasta hylätystä todistusarvosanasta tai -arvioista kerrotaan opiskelijalle ja hänen huoltajalleen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samassa yhteydessä voidaan selvittää tuen tarve ja suunnitella mahdollinen tuki. Opiskelijan opinto-ohjelmaa voidaan tarvittaessa myös tarkistaa ja muuttaa yhteistyössä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Opiskelijalle, jonka lukuvuoden suoriutuminen suhteessa tavoitteisiin on jossakin oppiaineessa tai muissa vastaavissa opinnoissa hylätty (numeroarvosana neljä tai sanallinen arvio ”hylätty”), varataan mahdollisuus erillisessä kokeessa tai muulla tavoin osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Jos hylätty suoritus koskee muunlaisia opintoja, esimerkiksi työelämään tutustumista, voidaan erillinen koe toteuttaa myös antamalla opiskelijalle tarkoitukseen soveltuvia tehtäviä, joiden hyväksytty suorittaminen korvaa hylätyt opinnot. Mahdollisuus erilliseen kokeeseen ja korvaaviin tehtäviin voidaan antaa joko lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

6.3 Lisäopetuksessa käytettävät todistukset

Lisäopetuksessa käytettävät todistukset ovat

- Välitodistuksena annetaan jaksoraportti jokaisen jakson päättyessä
- Todistus lisäopetuksen suorittamisesta: annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut kaikki opinnot hyväksytysti (vähintään numeroarvosana 5 tai sanallinen arvio ”hyväksytty”)

- Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista: annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut vain osan opinnoista hyväksytysti tai keskeyttänyt opintonsa

Lisäopetuksessa käytettäviin todistuksiin merkitään

- todistuksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- rehtorin allekirjoitus
- lukuvuosi ja todistuksen antamispäivämäärä
- mainінta, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Arviota opiskelijan käyttäytymisestä ei merkitä todistuksiin.

Mikäli osa opiskelijan opinnoista on tapahtunut muussa oppilaitoksessa, työpaikalla tai työpaikkaan rinnastettavassa muussa paikassa, tehdään merkintä todistuksiin.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lisäopetuksessa käytettäviin todistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistuksiin, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistuksiin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksissa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee mainінta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Opiskelijalle annetaan tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus.

Opiskelija saa pyynnöstä todistuksen liitteen, jossa arvioidaan hänen työskentelyään ja käyttäytymistään lisäopetuksessa. Todistuksen liitteenä voi olla myös:

- tarkempia tietoja oppilaan opinto-ohjelmasta ja opinnoissa menestymisestä
- seloste muissa oppilaitoksissa suoritetuista opinnoista
- arvio työpaikalla tapahtuneesta oppimisesta sekä kuvaus opiskelijan työtehtävistä
- seloste opiskelijan harrastuksista.

Liitteestä ei tule merkintää todistukseen.

Todistus koko lisäopetuksen suorittamisesta

Mikäli opiskelija suorittaa hyväksytysti kaikki opinto-ohjelmaansa kuuluvat opinnot, annetaan hänelle Todistus lisäopetuksen suorittamisesta.

Todistukseen sisällytetään kohta Lisäopetuksen aikana suoritetut opinnot. Tähän merkitään opiskelijan opinto-ohjelma ja oppiaineittain tai aineryhmittäin arvio kaikista lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista. Tähän merkitään myös ne perusopetuksen yhteiset ja valinnaiset oppiaineet, jotka opiskelija on suorittanut hyväksytysti lisäopetuksen aikana, mutta joissa hän ei ole korottanut perusopetuksen päättötodistuksessa saamaansa arvosanaa.

Todistukseen sisällytetään tarvittaessa erikseen kohta Perusopetuksen päättöarvosanojen korottaminen. Jos opiskelijan lisäopetuksessa saama uusi arvosana perusopetuksen yhteisissä tai valinnaisissa oppiaineissa on korkeampi kuin perusopetuksen päättöarvosana, se merkitään tähän.

Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista

Mikäli opiskelija suorittaa vain osan opinto-ohjelmaansa kuuluneista opinnoista hyväksytysti tai keskeyttää opintonsa, annetaan hänelle Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista.

Opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot merkitään kohtaan Lisäopetuksen aikana suoritetut opinnot. Tähän merkitään myös ne perusopetuksen yhteiset ja valinnaiset oppiaineet, jotka opiskelija on suorittanut hyväksytysti lisäopetuksen aikana, mutta joissa hän ei ole korottanut perusopetuksen päättötodistuksessa saamaansa arvosanaa.

Jos opiskelija on korottanut jonkin perusopetuksen yhteisen tai valinnaisen oppiaineen arvosanaa, se merkitään todistuksessa kohtaan Perusopetuksen päättöarvosanojen korottaminen.

LUKU 7 LISÄOPETUKSEN KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI

Lisäopetuksen opiskelijoilta ja heidän huoltajiltaan pyydetään jatkuvaa ja säännöllistä palautetta lukuvuoden kulusta ja yhteistyöstä. Palautteen antamisesta keskustellaan kotiväen illoissa. Palautetta ja esimerkiksi huolen ilmaisemista toivotaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, silloin kun huoli on vielä pieni. Ryhmien vastuuopettajat suorittavat palautteen

keräämisen ja siitä keskustellaan lisäopetuksen henkilökunnasta muodostuvassa tiimikokouksessa.

Lisäopetuksen opiskelijat osallistuvat Variassa käytössä olevan palautejärjestelmän opiskelijakyselyyn, jonka avulla saadaan tietoa opetuksen ja ohjauksen toimivuudesta. Lisäopetuksen suorittaneiden opiskelijoiden sijoittumista jatko-opiskeluun seurataan vuosittain sekä heti yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen että myöhemmin syksyllä.

Lukuvuoden lopussa arvioidaan saatujen palautteiden, kyselyjen sekä kokemusten pohjalta lukuvuoden onnistumisia ja kehittämiskohteita. Arviointia hyödynnetään seuraavan lukuvuoden suunnittelussa.

16 § **Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K**

VD/5467/12.00.01.02/2016

Opetushallitus on 4.5.2015 antanut määräyksen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma noudattaen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä. Opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016.

Vantaalla aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta järjestetään Vantaan aikuisopistossa maahanmuuttajataustaisille nuorille. Vantaan aikuisopistossa on laadittu kevään 2016 aikana aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman yleinen osa, jossa määritellään kaupunkitasoiset linjaukset opetuksen järjestämisestä sekä toimintakulttuuria, opetuksen tehtäviä ja tavoitteita, ohjausta, oppimisen ja opiskelun tukea sekä opiskelijan arviointia koskevat toimintaperiaatteet. Opetussuunnitelmaa täydennetään syykuun 2016 aikana oppiainekohtaisten opetuksen tavoitteiden ja keskeisten sisältöjä osalta.

Opetussuunnitelmaa noudatetaan siihen saakka, kunnes Opetushallituksen määräyksen mukainen uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön. Hallituksen kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman (3.5.2016) mukaan aikuisten perusopetuksen tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet uudistetaan siten, että uudistettu opetussuunnitelma otetaan käyttöön 2018.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 16

Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtajan vs:n esitys:
Päätetään
a) hyväksyä liitteen mukainen Vantaan aikuisopiston aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman yleinen osa
b) että opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 lukien

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: Vantaan aikuisopiston aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma 2016

Täytäntöönpano: Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Hanna Kukkonen, 050 302 4916, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Marja Repo, 040 738 2133, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Marja Viljamaa, 050 312 1694, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN AIKUISOPISTON AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA 2016

Yleiset osuudet

3.6.2016

Vantaa
Vanda

SISÄLLYS

1 Johdanto 3
2 Opetuksen järjestämisen lähtökohdat 4
2.1 Aikuisten perusopetuksen kohderyhmät 4
2.2 Koulutuksen laajuus ja rakenne 5
2.3 Arvoperusta 5
2.4 Oppimiskäsitys 5
3 Toimintakulttuuri 6
4 Opetuksen tehtävä ja tavoitteet 6
4.1 Laaja-alainen osaaminen 7
4.1.1 Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys 7
4.1.2 Kestävä kehitys ja hyvinvointi 7
4.1.3 Kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus 8
4.1.4 Teknologia ja yhteiskunta 8
4.1.5 Viestintä- ja mediaosaaminen 8
5 Ohjaus 8
6 Oppimisen ja opiskelun tuki 9
7 Yhteistyö 10
8 Oppimisen arviointi 11
8.1 Kurssisuorituksen arviointi 11
8.2 Oppiaineen oppimäärän arviointi ja päättöarvosanan muodostaminen 12
8.3 Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus 12
8.4 Todistukset 12

1 JOHDANTO

Opetushallitus on 4.5.2015 antanut määräyksen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma noudattaen, mitä opetussuunnitelman perusteissa on määrätty. Opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016.

Vantaan aikuisopisto on Vantaan kaupungin ylläpitämä oppilaitos, jossa on vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaista kansalaisopisto-opetusta ja aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista nuorten maahanmuuttajien perusopetusta (Opetushallituksen määräys 19/011/2015). Aikuisten perusopetusta tarjotaan Vantaan aikuisopistossa ainoastaan maahanmuuttajataustaisille nuorille, jotka ovat iältään 17–25 -vuotiaita (opetuslautakunta 22.10.2010 § 7). Lisäksi Vantaan aikuisopisto järjestää nuorille maahanmuuttajille perusopetukseen valmistamaa opetusta siihen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti (opetuslautakunta 11.6.2012 § 16).

Vantaan aikuisopiston tavoite on olla paikallisen sivistyksen vahva vaikuttaja ja edelläkävijä. Opiston tehtävänä on tukea paikallisen aikuisväestön ja ympäröivän yhteiskunnan kehittymistä edistämällä elinikäistä osaamista, itsensä kehittämistä, yhteisöllisyyttä, suvaitsevaisuutta, moniarvoisuutta ja tasa-arvoa.

Opiston toiminta perustuu sukupuolten väliselle ja sosiaaliselle tasa-arvolle, henkilöstön ammattitaitoon, opetuksen saavutettavuuteen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, tietoyhteiskuntataitojen ja monikulttuurisuuden edistämiseen ja kestävään kehitykseen.

Tämä Vantaan aikuisopiston aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti kevään 2016 aikana. Opetussuunnitelman laatimisesta on vastannut maahanmuuttajatiimin koulutuspäällikkö yhdessä perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajien ja perusopetuksen opettajien kanssa. Valmistelussa on tehty yhteistyötä pääkaupunkiseudun vastaava koulutusta antavien oppilaitosten kanssa. Opettajat ovat osallistuneet oppiainekohtaisiin suunnittelutyöpajoihin ja koulutuspäällikkö on toiminut Aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen pääkaupunkiseudullisessa yhteistyöryhmässä, jonka yhtenä tehtävänä on ollut koordinoida ja suunnitella yhdenmukaiseen koulutusjärjestelmään siirtymistä.

2 OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN KOHDERYHMÄT

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu niille 17–25-vuotiaille oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajataustaisille nuorille, joilla ei ole ollut oppivelvollisuusikäisinä kypsyyttä tai mahdollisuutta suorittaa perusopetusta tai joilla on tarve täydentää perusopetuksen tutkintoaan tai korottaa oppiaineiden arvosanoja. Lisäksi perusopetusta tarjotaan niille perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleille nuorille, jotka eivät ole saaneet perusopetuksen päättötodistusta valmiiksi oppivelvollisuusikäisinä tai joiden valmiudet ovat jääneet heikoiksi perusopetuksen aikana, mutta jotka hyötyvät perusopetuksen päättötodistuksesta ja opiskeluvalmiuksien parantamisesta jatkaakseen opintoja toisella asteella.

Opiskelijaksi tullaan seuraavien kriteereiden täytyttyä: maahanmuuttajatausta, ikä (17-25v), voimassa oleva oleskelulupa, kotikunta Vantaalla.

Ensisijaisesti opiskelupaikka myönnetään niille nuorille, joilta puuttuu lähtömaassa saatu peruskoulun päättötodistus. Toissijaisesti opiskelupaikka myönnetään niille nuorille, joiden suuntautuneisuus jatko-opintoihin on selkeä, mutta suomen kielen taito on puutteellinen. Kolmantena ovat ne nuoret, jotka ovat aloittaneet koulupolkunsa yleisopetuksessa, mutta ikänsä takia heidät ohjataan Aikuisopistoon.

Ennen aikuisten perusopetukseen siirtymistä opiskelija on voinut opiskella esimerkiksi seuraavissa koulutuksissa:

- Perusopetukseen valmistava opetus (Opetushallituksen päätös opetussuunnitelman perusteista 14/011/2009)
- Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus (Opetushallituksen päätös opetus-suunnitelman perusteista 1/011/2012)
- Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus (Opetushallituksen päätös opetussuunnitelman perusteista 2/011/2012)

Opiskelijat hakeutuvat Aikuisopistoon opiston oman valmistavan opetuksen kautta, sivistystoimen aluekoordinaattoreiden, Ohjaamon, TE-toimiston ja alkukartoituksen kautta sekä sosiaalitoimen, muiden oppilaitosten sukulaisten, huoltajien ja väliverkostojen ohjaamina.

2.2 KOULUTUKSEN LAAJUUS JA RAKENNE

Aikuisten perusopetuksen opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen (422/2012) mukaan eri oppiaineiden ja aineryhmien pakollisista ja valinnaisista kursseista.

Asetuksessa määritellään oppiaineittain ja oppiaineryhmittäin pakollisten kurssien vähimmäismäärät, valinnaisina tarjottavien valtakunnallisten kurssien vähimmäismäärät ja koko oppimäärään sisältyvien opiskeltavien kurssien vähimmäismäärä.

Perusopetuksen oppimäärän kokonaislaajuus on vähintään 44 kurssia. Aikuisten perusopetuksessa kurssin kesto on keskimäärin 28 tuntia.

Perusopetuksen opintovuosi koostuu viidestä kahdeksan viikon pituisesta jaksosta. Kurssit on jaettu tasaisesti eri jaksoille ja kurssien lopussa on osaamisen arviointi (kirjallinen / suullinen koe, projekti, esitelmä).

2.3 ARVOPERUSTA

Opetuksen lähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus, oikeudenmukaisuus, luovuus, avoimuus ja tuloksellisuus.

Lisäksi Vantaan aikuisopiston aikuisten perusopetuksessa huomioidaan Vantaan kaupungin arvot, joita ovat innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys.

2.4 OPPIMISKÄSITYS

Oppiminen on kokonaisvaltainen prosessi, jossa oppijan tieto-, tunne-, ja taitoalueet ovat samanaikaisesti läsnä. Opiskelun lähtökohtana on aktiivinen opiskelija, joka itse kantaa vastuuta sekä opintojensa tavoitteiden mukaisesta etenemisestä että uusien ja vanhojen taitojen yhteensovittamisesta.

Oppiminen on yhdessä tapahtuvaa, aktiivista ja opiskelijan aikaisempaan tietoon ja oppimisen taitoihin perustuvaa asioiden työstämistä, jossa on runsaasti siirtymiä opettajajohtoisesta itseohjautuvaan oppimiseen.

Opittavana on uuden tiedon lisäksi uuden toimintakulttuurin oppimis- ja työskentelytavat, jotka toimivat jatkossa myös elinikäisen oppimisen välineinä.

Opettaja on opintojen alussa keskiössä työskentelyn ohjaajana ja kasvattajana, mutta opiskelun edetessä opettaja toimii enenevässä määrin oppimisympäristön suunnittelijana ja mahdollisuuksien antajana.

Opiskelijan yksilöllistä oppimista tuetaan joustavin opetusmenetelmin ml. luokka-asteeseen sitomaton opiskelu.

3 TOIMINTAKULTTUURI

Vantaan aikuisopiston toiminnassa painotetaan oppimaan oppimista, opiskelijan itsetunnon, vastuuntunnon ja yhteisöllisyyden kehittämistä ja moniarvoisuutta. Oppimisympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta vastaa koko opisto. Kaikki opiston aikuiset kasvattavat ja ohjaavat nuoria pärjäämään suomaisessa kouluyhteisössä. Opistolla noudatetaan varhaisen puuttumisen menetelmää ehkäisemään mahdollisia yhteisöllisiä ongelmia. Opiskelijoita kannustetaan arkityön lomassa ottamaan esille kaikenlaisia kehittämisideoita ja Opistotalolla opiskeluun liittyviä asioita. Maahanmuuttajanuorten opettajat välittävät säännöllisesti opiskelijoiden opiskeluun liittyviä näkemyksiä koko henkilökunnan tietoon. Tarpeen vaatiessa esille nostettuja asioita käsitellään sekä tiimikokouksissa että johtoryhmässä, jonka jälkeen keskustelu palautetaan takaisin opiskeluryhmiin.

Yhteisöllisyyttä ja moniarvoisuutta tuetaan myös eri uskontojen juhlilla sekä kansallisten kulttuurijuhlien viettämisellä että erilaisten toimintapäivien avulla.

Oppimisympäristönä koulun lisäksi toimivat mm. lähialueilla sijaitsevat monipuoliset museot, liikunta- sekä kulttuurilaitokset ja yritykset, joihin olisi mahdollista päästä TET-jaksolla harjoittelemaan ja jatkossa työllistyä.

Vantaan aikuisopistossa on käytössä tablet-opetus, jota hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja oppilaan ohjauksessa. Vähimmäistavoitteena on, että oppilaalle tulee käsitys tietoyhteiskunnan vaatimuksista, mutta parhaimmillaan digiopetus voi antaa rajattomat mahdollisuudet tietotekniikan hyödyntämiseen. Tablet-opetusta tuetaan tietokoneen peruskäyttötaitojen opetuksella.

Digioppimisen avulla tietoja ja taitoja opetellaan oppiainerajat ylittäen. Laaja-alainen osaaminen kehittyy myös luonnollisissa ja virtuaalisissa oppimisympäristöissä. Kaikille opiskelijoille taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet tulevaisuuden taitojen soveltajana. Jatkossa pyritään siihen, että opiskelija olisi itse aktiivinen ja ottaisi vastuuta omasta oppimisestaan.

4 OPETUKSEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET

Opetuksen keskeisimpinä tavoitteina ovat kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan siten, että opiskelija selviytyy arkielämän tilanteista, löytää opintopolkunsa tai työpaikan, verkostoituu sosiaalisesti ja löytää mielekästä vapaa-ajan tekemistä ja osallistuu aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan.

Perusopetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Koulun tavoitteena on edistää yhteisöllistä vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

4.1 LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Perusopetuksen oppisisältöihin kuuluvat mm. aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, kestävä kehitys ja hyvinvointi, kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus, teknologia ja yhteiskunta sekä viestintä – ja mediaosaaminen.

Edellä mainitut aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa oppiaineeseen luontuvalla tavalla ja lisäksi oppilaitoksen toimintakulttuurissa. Aihekokonaisuudet konkretisoituvat ja muuttuvat käytännön toimiksi lukuvuosisuunnitelman sekä opettajien työsuunnitelmien kautta. Perusopetuksen aihekokonaisuudet noudattavat Opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien perusopetukselle määrittelemiä aihekokonaisuuksia.

4.1.1 Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Aktiivisen kansalaisuuden ja yrittäjyyden tavoitteena on, että opiskelijoista kasvaa aktiivisia, vastuuta kantavia ja kriittisiä kansalaisia. Tämä merkitsee osallistumista ja vaikuttamista yhteiskunnan eri alueilla poliittiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen toimintaan sekä kulttuurielämään. Paikallinen, valtakunnallinen, eurooppalainen ja globaali toiminta sekä eettisyys ovat läsnä opiston arjessa jo opiskelijoiden erilaisten taustojenkin kautta.

Monikulttuurinen oppimisympäristö vaatii toimiakseen demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ja ihmisoikeuksien tuntemusta ja hyväksymistä. Tämä auttaa opiskelijoita toiminaan moniarvoisessa yhteisössä. Aktiivisen opiskelijakuntatyön kautta opiskelijat pääsevät harjoittelemaan yhteisöön vaikuttamisen keinoja,

Työelämään tutustumisjaksojen ja yritysvierailujen avulla opiskelija saa käsityksen suomalaisesta työelämästä ja sen toimintaperiaatteista. Monipuolinen työelämään tutustuminen antaa tiedollisia ja taidollisia valmiuksia niin ammatinvalintaan kuin jatko-opintoihin.

4.1.2 Kestävä kehitys ja hyvinvointi

Kestävä kehitys ja hyvinvointi- aihekokonaisuuden tavoitteena on ohjata opiskelijoita sitoutumaan eettisillä valinnoillaan kestävään kehitykseen sekä toimimaan hyvinvoinnin turvaamiseksi perheessä, lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa. Kestävän kehityksen periaatteita noudatetaan kierrättämällä oppimateriaaleja ja lajittelemalla papereita sekä välttämällä turhien kopioiden ottamista. Erilaisten opintovierailujen avulla kiinnitetään huomiota kulutuksessa syntyviin jätteisiin ja tavaroiden kierrätykseen. Lähiympäristö siivotaan talkoovoimin säännöllisin välein.

4.1.3 Kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus

Kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus näkyvät opiston arjessa päivittäin. Eri kulttuuri- ja kieliryhmistä tulevia opiskelijoita tuetaan heidän kasvussaan omaan ja suomalaiseen kulttuuri-identiteettiin. Sen lisäksi, että opistossa huomioidaan eri oppiaineiden sisällä samoin kuin arjen toiminnassa eri kulttuurien ja uskontojen juhlat ja merkkitapahtumat, kannustetaan opiskelijoita tuomaan esille omaa kulttuurista ja kielellistä identiteettiään monipuolisesti.

Opiskelijoilla on luonteva tilaisuus opiston arjessa yhdessä työskennellen oppia toisiltaan eri kulttuurien ja kielien tuntemusta. Opiskelijoita kannustetaan näkemään eri oppiaineiden käsitteitä ja sisältöjä eri kulttuurisista näkökulmista käsin.

4.1.4 Teknologia ja yhteiskunta

Teknologia yhteiskunnassa - aihekokonaisuus tarkastelee teknologian ja yhteiskunnan kehittymisen vuorovaikutteisuutta sekä teknologian kehittämiseen liittyviä eettisiä, taloudellisia ja hyvinvointi- ja tasa-arvonäkökohtia. Eri oppiaineissa tarkastellaan yksilön, teknologian ja yhteiskunnan välistä suhdetta ja hyödynnetään luokkahuoneiden tietotekniikkaa ja tablet-laitteita monipuolisesti oppimisen välineinä.

4.1.5 Viestintä- ja mediaosaaminen

Viestintä – ja mediaosaaminen - aihekokonaisuuden tehtävänä on kehittää mm. medialukutaitoa ja ohjata kriittiseen lähdeseurantaan. Opiskelijaa tuetaan vuorovaikutustaidoissa ja rohkaistaan olemaan vuorovaikutuksessa monikanavaisesti.

5 OHJAUS

Opiskelijan tieto- ja taitotason arviointiin sekä osaamisen tunnistamiseen kiinnitetään opintojen alkuvaiheessa erityistä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan aloitusvaiheessa tehdään yhteistyötä opiskelijan ohjauksesta vastaavien tai aiemmin vastanneiden tahojen kesken. Tärkeitä yhteistyötahoja ohjauksessa ovat Vantaan sivistystoimen aluekoordinaattorit, TE-toimisto, sosiaalitoimi, Kipinä, Varia (Valma) sekä pääkaupunkiseudun muut vastaavaa koulutusta tarjoavat oppilaitokset.

Aikuisten varsinaiseen perusopetukseen ohjaamisessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että koulutukseen hakeutuvalla on riittävät opiskelutaidot sekä sellainen opetuskielen taito, että hän selviytyy opinnoista. Siirtymävaiheessa opiskelijaa voidaan tukea myös näiden taitojen vahvistamisessa.

Vantaan aikuisopiston perusopetuksen opiskelijat saavat ensisijaisesti ohjausta opinnoissa etenemiseen omalta ryhmän opettajalta ja opintoneuvojalta. Opintoneuvoja hyödyntää moniammatillista yhteistyöverkostoa lisäohjauksen tukena. Opettajan vetämillä OPO-tunneilla ohjaus on pääosin ryhmämuotoista. Tarvittaessa opettaja ohjaa myös yksilöllisesti.

Päävastuu yksilöohjauksesta on kuitenkin opintoneuvojalla, joka tapaa opiskelijoita säännöllisin väliajoin ja pitää myös viikkovastaanottoa. Opintoneuvoja on päivittäin opiskelijoiden tavoitettavissa myös sellaisten asioiden ratkomisessa, jotka voivat muodostaa opiskeluesteen.

Opintoneuvoja vastaa yhteishaun toteuttamisesta ja ryhmäohjauksella valmistelee opiskelijoita siihen. Opintoneuvoja pitää yllä yhteyksiä paikkakunnalla toimiviin yrityksiin, järjestöihin ja muihin mahdollisiin työnantajiin.

Opiskelijoille tehdään opintojen alkuvaiheessa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), johon kirjataan aiempi kouluhistoria, lähtötaso, tavoitteet ja muut opintojen etenemiseen liittyvät asiat. Opiskelusuunnitelman tekemisessä huomioidaan myös mahdollinen olemassa oleva kotoutumissuunnitelma.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tehdään opiskelijan kanssa yhteistyössä ja tarvittaessa tulkin avustuksella. Suunnitelman tekemiseen varataan runsaasti aikaa, sillä huolellinen opintojen suunnittelu tehostaa opintoja ja nopeuttaa nuoren siirtymistä perusopetuksesta toisen asteen opintoihin.

Opiskelusuunnitelman toteutumista arvioidaan opintovuoden aikana jaksoarviointien ja muiden opiskelutulosten perusteella. Arviointi tapahtuu ryhmän opettajan ja aineopettajien johdolla yhteistyössä opiskelijan kanssa. Erityisen tärkeää on suomen kielen taidon kehittymisen seuranta yhdessä S2 opettajan kanssa. Mikäli opinnot eivät ole edistyneet suunnitelmallisesti, otetaan tilanne esille yhdessä opiskelijan ja alaikäisten kohdalla myös mahdollisesti huoltajien kanssa. Opintojen etenemisen arviointi on jatkuva prosessi.

Opiskelijalle annetaan tarpeellista tukea opintojen edistämiseksi mm. tukiopetuksella tai läksypiireillä. Tukiopetus suunnitellaan opettajan toimesta opiskelijan lukujärjestykseen.

Opiskelun ohjauksesta opintoneuvojan ja opettajien lisäksi huolehtii YHR-ryhmä, jonka kutsuu koolle maahanmuuttajayksikön koulutuspäällikkö. Muita jäseniä ovat kuraattori, opiskelijaterveydenhoitaja ja koulupsykologi.

6 OPPIMISEN JA OPISKELUN TUKI

Jokaisen opiskelijan kanssa tehtävä henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), mahdollisesti yhteistyössä paikallisen TE-toimiston tai sosiaalitoimen kanssa ohjaa vahvasti nuoren opiskelua. Suunnitelman toteutumisen säännöllisellä seurannalla koetetaan estää opintojen keskeytyminen ja antaa oikea-aikaista tukea.

Luokanvalvojan tunnilla keskustellaan yleisesti opiskeluun, kouluyhteisöön ja yhteiskuntaan liittyvistä käyttäytymissäännöistä, hyvistä tavoista ja suomalaisesta käyttäytymiskulttuurista. Tarvittaessa järjestetään myös henkilökohtaisia keskusteluja.

Kurinpidollisena toimena käynnistetään välittömästi ongelmien ilmaantuessa yhteispalaveri, johon osallistuu tilanteen mukaan opiston edustajia, huoltajien edustajia, opiskelijahuollon edustajia ja mahdollisesti viranomaisia. Jälkihoitona on mahdollista antaa joko suullinen varoitus tai kirjallinen varoitus. Vakavissa tapauksissa voidaan opiskelija erottaa määräaikaisesti tai lopullisesti. Opiston järjestyssäännöissä ohjeistetaan henkilökuntaa järjestyksen ylläpitoon ja kurinpitoon liittyvissä asioissa.

Ryhmäytyminen on tärkeä osa opiskelijan hyvinvointia. Lukuvuoden aikana järjestettävät juhlat, liikuntapäivät, retket, erilaiset tapahtumat ym. koulun perinteet vahvistavat ryhmähenkeä. Sosiaaliset verkostot ovat keskeisessä roolissa maahanmuuttajaopiskelijoiden menestyksekkäässä kotoutumisessa, sillä opiskelijat saavat kallisarvoista vertaistukea toisistaan uudessa kulttuurisessa ympäristössä.

Aikuisopistossa on laadittu oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma vuonna 2014, jota päivitetään tarpeen mukaan.

7 YHTEISTYÖ

Maahanmuuttajaopiskelijan ohjaaminen ja kouluttaminen edellyttää laajaa yhteistyöverkostoa, sillä opiskelijoiden tarpeet ja ikärakenne poikkeavat yleisopetuksen opetukseen osallistuviin verrattuna. Oppilaitos yksin ei voi vastata sekä perusopetuksesta että kotoutumisesta. Monialainen yhteistyö varmistaa eheän opiskelupolun.

Vantaan aikuisopistolla on hyvät ja toimivat suhteet TE-toimistoon, sosiaalitoimeen sekä Maahanmuuttajapalveluihin. Opiston yhteistyö sosiaalitoimen sekä TE-toimiston kanssa auttaa koulua tukemaan opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tiivis yhteydenpito ja yhteistyö TE- toimiston kanssa on erityisesti kotoutumistuella opiskelevien opiskelijoiden hyvinvointia tukemassa.

Yhteistyötä tehdään nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinän kanssa, jonne opiskelijoita ohjataan saamaan lisätukea. Tarpeen vaatiessa otetaan yhteys lastensuojeluun, nuorisoneuvolaan, nuorisopsykiatrian asiantuntijoihin tai psykiatrian poliklinikkaan.

Opisto tekee yhteistyö vantaalaisten oppilaitosten, kuten Laurea AMK ja Varia, kanssa sekä muiden pääkaupunkiseudun oppilaitosten kanssa. Opistolla on hyvä yhteistyösuhde ammatillisin erityisoppilaitoksiin, esimerkkinä Keskuspuiston ammattiopisto.

Lisäksi yhteistyötä on mm. seuraavien järjestöjen ja viranomaisten kanssa: Ohjaamo, R3, Nicehearts, Plan, Väestöliitto, Ehyt-järjestö ja Poliisi.

8 OPPIMISEN ARVIOINTI

Arvioinnin tehtävä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää edellytyksiä itsearviointiin. Oppimista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti.

Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijat saavat alusta lähtien onnistumisen kokemuksia sekä oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta. Epäonnistumiset tai virheet ovat osa oppimisprosessia ja niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja opiskelijoita kunnioittavalla tavalla.

Opiskelijalle annetaan riittävän usein tietoa opintojen edistymisestä. Opiskelijalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta. Opettajan ja opiskelijan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta sekä antavat tietoa oppimisen tavoitteista ja opiskelijan tilanteesta. Alaikäisten opiskelijoiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää. Arviointi on myös opettajan itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline.

Pääosa arvioinnista on lukuvuoden aikana tapahtuvaa, päivittäisessä työskentelyssä annettavaa monipuolista palautetta. Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itse- ja vertaisarviointiin. Arviointi kohdistuu opiskelijan oppimiseen ja työskentelyyn. Aikuisten perusopetuksessa ei arvioida käyttäytymistä.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito.

8.1 KURSSISUORITUKSEN ARVIOINTI

Valtioneuvoston asetuksen 422/28.6.2012 §:ssä 7 mainittujen oppiaineiden kaikki pakolliset ja valinnaiset kurssit arvioidaan perusopetusasetuksen 852/1998 10 § 3 momentin mukaisesti. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Muiden perusopetukseen soveltuvien aineiden ja aihealueiden kurssit arvioidaan opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla, jolloin arviointi voi tapahtua myös näyttönä ja arvioinnin tueksi voidaan ottaa huomioon opiskelijan osoittama harrastuneisuus, aktiivisuus ja läsnäolo.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksyttyä suoritusta, jotta se voidaan laskea oppiaineen oppimäärään.

8.2 OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI JA PÄÄTTÖARVOSANAN MUODOSTAMINEN

Oppiaineen oppimäärän arvosana eli opiskelijan saama päättöarvosana muodostetaan opiskelijan suoriutumisen, opetuksen tavoitteiden, arvioinnin kohteiden sekä päättöarvioinnin kriteerien pohjalta. Päättöarvosana kuvaa opiskelijan osaamisen tasoa suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin.

8.3 PERUSOPETUKSEN KOKO OPPIMÄÄRÄN SUORITUS

Opiskelija on suorittanut aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikkien henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Aikuisten perusopetuksen koko oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia.

Pakollisten kurssien lisäksi opiskelijan opinto-ohjelmaan kuuluu valinnaisia kursseja. Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti ja vähintään yhtä kieltä B-kielen oppimäärän mukaisesti.

Aikuisopiston perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, vieras kieli (A-kieli), matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, elämänkatsomustieto, historia ja yhteiskuntaoppi sekä taito- ja taideaineet.
Opiskelijalle voidaan hyväksilukea muualla suoritetut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisia.

8.4 TODISTUKSET

Aikuisopiston perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat jakso- /välitodistus, erotodistus ja päättötodistus. Lisäksi annetaan tarvittaessa todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Todistuksiin merkitään todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi, opiskelijan nimi ja syntymäaika, päättötodistukseen myös henkilötunnus, todistuksen antamispäivä, opettajan allekirjoitus ja päättötodistukseen rehtorin allekirjoitus, annetut arvosanat, arvosana-asteikko sekä maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen määräyksen 19/011/2015 mukainen.

Todistukseen voidaan liittää muu todistus opiskelijan erityisestä osaamisesta. Päättötodistusta lukuun ottamatta todistuksissa voidaan numeroarvosanaa täydentää sanallisella arviolla.

Erotodistus annetaan opiskelijalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta. Erotodistuksen liitteenä annetaan todistus siihenastisista suorituksista. Erotodistukseen merkitään rehtorin allekirjoitus

Vantaa
Vanda

17 § **Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K**

VD/4353/12.00.01.02/2016

Opetushallitus on antanut 27.10.2015 määräyksen nuorten lukion opetussuunnitelman perusteista noudatettavaksi 1.8.2016 lukien. Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen opetussuunnitelma.

Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998) sekä valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014). Opetussuunnitelman perusteiden mukainen uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen lukion aloittavilla opiskelijoilla, ja käyttöönotto etenee vuosiluokka kerrallaan.

Vantaan suomenkielisen lukiokoulutuksen opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti kevään 2016 aikana. Opetussuunnitelman laatimisesta ovat vastanneet lukioiden opettajat ja rehtorit sekä sivistysviraston henkilöstö. Opetussuunnitelmaprosessin eri vaiheissa on kuultu myös opiskelijoiden sekä opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä.

Opetussuunnitelman uudistuksen näkökulmia ovat olleet muun muassa:
- Laaja-alaista osaamista kehittävä opiskelu
- Lukion pedagogiikan uudistuminen ja yhteiskuntaan avautuminen
- Opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen edistäminen
- Monipuoliset arviointikäytänteet
- Monipuolisten opiskeluympäristöjen ja opetusteknologian käyttö
- Opiskelijan jatko-opintovalmiuksien ja työelämätietouden kehittäminen
- Yhteisöllisen ja osallistavan toimintakulttuurin edistäminen
- Opiskelijan ohjauksen vahvistaminen ja yhteisöllisen ohjausvastuun korostaminen

Vantaan suomenkielisten lukioiden opetussuunnitelmassa määritellään kaupunkitasoiset linjaukset lukiokoulutuksen järjestämisestä sekä vantaalaisten lukioiden toimintakulttuuria, opetuksen toteuttamista, opiskelijan ohjausta ja tukemista, opiskelijan arviointia sekä oppimistavoitteita ja opetuksen keskeisiä sisältöjä koskevat yhteiset toimintaperiaatteet. Opetussuunnitelmaa täydennetään syksyllä 2016 seuraavilla lukiokohtaisesti laadittavilla sisällöillä:
- Koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- Teemaopinnot
- Lukiodiplomit
- Taideopinnot
- Muut lukiokohtaiset painotukset
- Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Seuraavat opetussuunnitelman sisällöt tai liitteet laaditaan lukuvuoden 2016–2017 aikana:
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat
- Tavoitteet ja keskeiset sisällöt seuraavissa oppiaineissa:
  - Aasian ja Afrikan kielet
  - Latina B3-oppimäärä
  - Islam
  - Ortodoksinen uskonto
  - Katolinen uskonto

Suomenkieliset lukiot laativat yhteisen opetussuunnitelman pohjalta lukiokohtaiset opetussuunnitelmat lukuvuoden 2016–2017 aikana.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 17

Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtajan vs. esitys:
Päätetään
a) hyväksyä liitteen mukainen nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelma
b) että opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 lukien

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: Vantaan suomenkielisten lukioiden opetussuunnitelma

Täytäntöönpano: Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Hanna Kukkonen 050 3024916, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Marja Viljamaa, 050 312 1694, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Vantaan suomenkielisten lukioiden opetussuunnitelma, nuorten lukiokoulutus

Nimi	Vantaan suomenkielisten lukioiden opetussuunnitelma, nuorten lukiokoulutus
Kunta	Vantaa
Koulu	Martinlaakson lukio
	Tikkurilan lukio
	Sotungin lukio
	Lumon lukio
	Vaskivuoren lukio
Hyväksymispäivämäärä	

SISÄLTÖ

1. Lukion opetussuunnitelma. 1
1.1. Johdanto. 1
1.2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta. 1
1.2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä. 1
1.2.2. Arvoperusta. 2
1.3. Opetuksen toteuttaminen. 3
1.3.1. Oppimiskäsitys. 3
1.3.2. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät. 4
1.3.3. Toimintakulttuurin pääpiirteet. 5
Oppiva yhteisö. 6
Osallisuus ja yhteisöllisyys. 6
Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus. 6
Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus. 7
1.3.4. Opintojen rakenne. 7
Tuntijako. 9
Kieliohjelma. 10
1.4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen. 10
1.4.1. Ohjaussuunnitelma. 10
1.4.2. Oppimisen ja opiskelun tuki. 12
1.4.3. Opiskeluhuolto. 13
1.4.4. Kodin ja lukion yhteistyö. 16
1.4.5. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus. 17
1.4.6. Itsenäisen opiskelun periaatteet. 18
1.5. Yhteistyö muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa. 18
1.5.1. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa. 18
1.5.2. Yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. 19
1.5.3. Yhteistyö muiden oppilaitosten, työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. 19
1.5.4. Kirjastoyhteistyö. 19
1.6. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma. 20
1.7. Opiskelijan oppimisen arviointi. 23
1.7.1. Arvioinnin tavoitteet. 23
1.7.2. Kurssisuorituksen arviointi. 23
1.7.3. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät. 24
1.7.4. Itsenäisesti suoritettu kurssi. 24

1.7.5. Suullisen kielitaidon kurssien arviointi. 25
1.7.6. Opinnoissa edistyminen. 25
1.7.7. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen. 26
1.7.8. Oppiaineen oppimäärän arviointi. 28
1.7.9. Lukion oppimäärän suoritus. 29
1.7.10. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot. 30
1.8. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi. 32
1.9. Opetussuunnitelmaa täydentävät asiakirjat. 32
2. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt. 34
2.1. Opetuksen yleiset tavoitteet. 34
2.2. Aihekokonaisuudet. 35
2.3. Äidinkieli ja kirjallisuus. 42
2.3.1. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä. 42
2.3.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä. 50
2.4. Toinen kotimainen kieli, ruotsi. 59
2.4.1. Ruotsi, A-oppimäärä. 62
2.4.2. Ruotsi, B1-oppimäärä. 65
2.4.3. Ruotsi, B3-oppimäärä. 69
2.5. Toinen kotimainen kieli, suomi (finska). 71
2.6. Vieraat kielet. 73
2.6.1. Englanti, A-oppimäärä. 76
2.6.2. Venäjän kieli, A-oppimäärä. 80
2.6.3. Ranskan kieli, B2-oppimäärä. 84
2.6.4. Latinan kieli, B3-oppimäärä. 88
2.6.5. Latinan kieli, B3-oppimäärä. 89
2.6.6. Venäjän kieli, A-oppimäärä. 91
2.6.7. Ranskan kieli, B2-oppimäärä. 95
2.6.8. Latinan kieli, B3-oppimäärä. 99
2.6.9. Venäjän kieli, A-oppimäärä. 100
2.6.10. Ranskan kieli, B2-oppimäärä. 105
2.6.11. Latinan kieli, B3-oppimäärä. 108
2.6.12. Venäjän kieli, A-oppimäärä. 110
2.6.13. Ranskan kieli, B2-oppimäärä. 114
2.6.14. Latinan kieli, B3-oppimäärä. 117
2.6.15. Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä. 119
2.7. Matematiikka. 122
2.7.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus. 124
2.7.2. Matematiikan pitkä oppimäärä. 125

2.7.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä. 132
2.8. Biologia. 137
2.9. Maantiede. 144
2.10. Fysiikka. 151
2.11. Kemia. 156
2.12. Filosofia. 161
2.13. Psykologia. 165
2.14. Historia. 171
2.15. Yhteiskuntaoppi. 178
2.16. Uskonto. 184
2.16.1. Evankelis-luterilainen uskonto. 185
2.16.2. Islam. 189
2.16.3. Katolinen uskonto. 192
2.16.4. Ortodoksinen uskonto. 195
2.17. Elämänkatsomustieto. 198
2.18. Terveystieto. 204
2.19. Liikunta. 208
2.20. Musiikki. 211
2.21. Kuvataide. 214
2.22. Opinto-ohjaus. 219
2.23. Teemaopinnot. 222

1. Lukion opetussuunnitelma

1.1. Johdanto

Opetushallitus on 27.10.2015 antanut määräyksen lukion opetussuunnitelman perusteista nuorten lukiokoulutusta varten. Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen opetussuunnitelma. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998) sekä valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014). Opetussuunnitelman perusteiden mukainen uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen lukion aloittavilla opiskelijoilla, ja käyttöönotto etenee vuosiluokka kerrallaan.

Tämä Vantaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti kevään 2016 aikana. Opetussuunnitelman laatimisesta ovat vastanneet lukioiden opettajat ja rehtorit sekä sivistysviraston henkilöstö. Opetussuunnitelmaprosessin eri vaiheissa on kuultu myös opiskelijoiden sekä opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä.

Opetussuunnitelman uudistuksen näkökulmia ovat olleet muun muassa:

- Laaja-alaista osaamista kehittävä opiskelu
- Lukion pedagogiikan uudistuminen ja yhteiskuntaan avautuminen
- Opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen edistäminen
- Monipuoliset arviointikäytänteet
- Monipuolisten opiskeluympäristöjen ja opetusteknologian käyttö
- Opiskelijan jatko-opintovalmiuksien ja työelämätietouden kehittäminen
- Yhteisöllisen ja osallistavan toimintakulttuurin edistäminen
- Opiskelijan ohjauksen vahvistaminen ja yhteisöllisen ohjausvastuun korostaminen

Vantaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa määritellään kaupunkitasoiset linjaukset lukiokoulutuksen järjestämisestä sekä vantaalaisten lukioiden toimintakulttuuria, opetuksen toteuttamista, opiskelijan ohjausta ja tukemista, opiskelijan arviointia sekä oppimistavoitteita ja opetuksen keskeisiä sisältöjä koskevat yhteiset toimintaperiaatteet. Kaupunkitasoiset tekstit ovat suunnitelmassa peruskirjasimella ja opetussuunnitelman perusteiden tekstit kursiivilla.

Suomenkieliset lukiot laativat tämän opetussuunnitelman pohjalta lukiokohtaiset opetussuunnitelmat lukuvuoden 2016–2017 aikana.

1.2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

1.2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

Vantaan lukiokoulutuksen toiminta-ajatus

Vantaan lukiot tarjoavat laadukasta lukiokoulutusta, joka antaa opiskelijoille laaja-alaisen yleissivistyksen. Lukioyhteisö tukee opiskelijan kasvua ja kehittymistä tasapainoiseksi, vastuuntuntoiseksi ja sivistyneeksi kansalaiseksi, jolla on kyky toimia muuttuvassa yhteiskunnassa ja valmius elinikäiseen oppimiseen. Vantaan lukioista valmistuu opiskelijoita, joilla on hyvät valmiudet jatkaa opintoja ja toteuttaa tavoitteitaan omassa elämässään sekä tulevaisuuden työtehtävissä.

Vantaan lukiot ovat vetovoimaisia, kansainvälisiä, monikulttuurisia, innovatiivisia ja toimintaansa jatkuvasti kehittäviä oppilaitoksia. Opiskelu järjestetään nykyaikaisissa ja turvallisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Vantaan lukioissa opiskelijat osallistuvat aktiivisesti lukion toiminnan kehittämiseen. Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen on koko yhteisön asia. Lukioissa on innostava ja kannustava toimintakulttuuri, jossa jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus löytää omat kiinnostuksen kohteet ja vahvuudet.

1.2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Lapsen oikeuksien sopimukseen.

Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kehitystavoitteiden suunnassa.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa syventävät näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatus- ja koulutushaasteisiin.

Vantaan lukiokoulutuksen arvopainotukset

Vantaan lukiokoulutuksen arvot perustuvat Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin kirjattuihin arvoihin sekä Vantaan kaupungin arvoihin innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys. Arvot näkyvät lukiokoulutuksessa muun muassa seuraavin tavoin:

Innovatiivisuus

- Uskalluksena ja haluna kokeilla uudenlaisia toimintatapoja
- Toiminnan ennakkoluulottomana kehittämisenä
- Ideoita, luovuutta ja yritteliäisyyttä edistävänä toimintakulttuurina
- Kannustavana ja turvallisena ilmapiirinä
- Epäonnistumisten sallimisena ja erehdyksistä oppimisena

Kestävä kehitys

- Globaaliin, yhteiskunnalliseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen vastuullisuuteen kasvattavina sisältöinä
- Kestävään elämäntapaan tarvittavien tietojen ja taitojen kehittämisenä sekä soveltamisena
- Oman kulttuuriperinnön ja erilaisten kulttuurien ymmärryksenä ja kunnioituksena
- Kriittisenä ajatteluna ja vaihtoehtoisten toimintatapojen etsimisenä
- Vastuullisina valintoina ja kestävänä kulutuksena ympäristöä kunnioittaen
- Yhdenvertaisuutena sekä tasa-arvoisena ja oikeudenmukaisena kohteluna

Yhteisöllisyys

- Aktiiviseen ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen toimintaan kannustavana toimintakulttuurina
- Kaikkien yhteisön jäsenten mielipiteet huomioivana vuorovaikutuksena ja oikeudenmukaisina ratkaisuina
- Hyvän ryhmähengen luomisena ja ylläpitämisenä
- Keskinäisenä välittämisenä ja huolenpitona
- Erilaisuuden ymmärtämisenä ja kunnioituksena
- Vastuunkantamisena itsestä ja yhteisöstä
- Yhteistyönä sidosryhmien kanssa

1.3. Opetuksen toteuttaminen

1.3.1. Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Lukio-opinnoissa opiskelijoita ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät

taidot. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa edistetään seuraavien taitojen kehittymistä:

- itseohjautuvuus ja oppimaan oppiminen
- globaali kansalaisuus
- tiimityötaidot
- luovuus
- viestintä- ja vuorovaikutustaidot
- kriittinen ajattelu

1.3.2. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään lukiossa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Lukion opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukiossa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämisellä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskevissa ratkaisuissa otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa ja paikoissa. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta, ellei koulutuksen järjestäjä niitä tarjoa.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös

etäopiskeluna. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiot ovat opiskeluympäristöjä, joissa vuorovaikutus, yhteisöllisyys sekä itsenäinen työskentely tukevat toisiaan. Opiskelussa otetaan huomioon vuorovaikutus luonnon sekä rakennetun ympäristön kanssa ja pyritään kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Teknologian käyttö mahdollistaa opiskeluympäristön laajentumisen oppilaitoksen ulkopuolelle. Vantaan lukiot hyödyntävät lähialueiden tarjoamat mahdollisuudet opiskeluympäristöjen rikastuttajana, näitä ovat muun muassa kirjasto-, liikunta- ja kulttuuripalvelut, lähiympäristö, yritysyhteistyö sekä Vantaan lukioverkosto. Myös yhteistyö muiden tiede- ja taidelaitosten, kansalaisyhteiskunnan, työelämän sekä muiden tahojen kanssa tukee monipuolisten opiskeluympäristöjen kehittämistä. Vantaan lukioiden yhtenä tavoitteena on kehittää yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Lukio-opiskelussa korostuu tulevaisuuden taitojen oppiminen, esim. oppimaan oppimistaidot, kriittinen ajattelu ja luovuus. Opiskelijat saavat ohjausta oman opiskelun suunnitteluun, oman toiminnan ja työskentelytaitojen itsearviointiin erityisesti lukion aloitusvaiheessa. Lukio-opintojen edetessä opiskelijat vahvistavat näitä taitoja. Opiskelijat harjoittelevat ja vahvistavat tieto- ja viestintäteknologian taitojaan osana kaikkien oppiaineiden opetusta. Opiskelijoille ratkaistaviksi annettujen tehtävien lähtökohtina tulisi olla opiskelijoiden omat kokemukset sekä ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyvät ilmiöt. Ratkaisut edellyttävät usein eri oppiaineissa opittujen tietojen ja taitojen yhdistämistä. Vantaan lukiot tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuksia osallistua erilaisiin innovaatiotaitoja edistäviin tapahtumiin.

Vantaan lukioissa opiskelijalla on joustava mahdollisuus valita erilaisia tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäviä opiskelumuotoja kuten etäopiskelu, jossa lukiokurssi suoritetaan kokonaan ohjatusti verkon kautta sekä kokonaan tai osin itsenäinen tietoverkkoja hyödyntävä opiskelu. Opiskelijalla on mahdollisuus käyttää joustavia opiskelumuotoja tai opiskella kurssi itsenäisesti. Tällä tuetaan opiskelijan jatko-opintovalmiuksien kehittymistä. Kurssin itsenäisestä suorituksesta tehdään opiskelijan kanssa kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan minkälaista ohjausta opiskelija saa kurssin itsenäiseen suorittamiseen ja miten itsenäisen suorittamisen edistymistä seurataan kurssin aikana.

1.3.3. Toimintakulttuurin pääpiirteet

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestävää hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan opetussuunnitelmassa.

Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat.

Oppiva yhteisö

Oppilaitos on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Sen rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiselle. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehitystä ja oppimista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yrityselämän kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Vantaan lukiokoulutus

Lukioiden toimintakulttuurit vahvistavat edellytyksiä toimia oppivana yhteisönä. Yhteisön jäseninä ovat opiskelijat, opettajat, opinto-ohjaajat, opiskeluhuollon työntekijät sekä rehtori, apulaisrehtorit, vararehtorit, lukiosihteerit ja muu henkilökunta. Lukion toiminta on opiskelijalähtöistä ja opiskelijat osallistuvat oppilaitoksen eri päätöksentekofoorumeihin.

Oppilaitoksen sisäisen yhteistyön sekä kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön lisäksi lukiot verkostoituvat muiden oppilaitosten, työ- ja yrityselämän, kansalaisyhteiskunnan, kansainvälisten toimijoiden ja muiden tahojen kanssa. Vantaan lukiot kehittävät alumnitoimintaa. Vantaan lukioille laaditaan työelämälähtöisyysohjelma, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Vantaan lukioille laaditaan ohjelma digitalisaation toteuttamiseen. Ohjelmaa arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjä edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja luo heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisten toimintatapojen ja ryhmänohjauksen merkitys korostuvat lukio-opintojen aloitusvaiheessa.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiot edistävät aktiiviseksi kansalaiseksi oppimista painottamalla opiskelijoiden osallisuutta monenlaisissa foorumeissa. Kaikkia opiskelijoita rohkaistaan osallisuuteen. Lukiot tukevat ja kannustavat opiskelijoita osallistumaan paitsi oppilaitoksen sisäisiin vaikuttamiskanaviin myös lähialueen ja valtakunnan tason vaikuttamiseen. Vantaan lukioiden opiskelijakunnat tekevät aktiivisesti yhteistyötä. Lukiot korostavat ryhmänohjauksen merkitystä opiskelijoiden sosiaalisten suhteiden muotoutumisessa. Ryhmänohjaus yhdessä tutortoiminnan kanssa tukee opiskelijoiden ryhmäytymistä, lukiolaistaitojen kehittymistä ja itseohjautuvuutta. Lukioiden ryhmänohjausta arvioidaan ja kehitetään aktiivisesti.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta.

Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytä vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Vantaan lukiokoulutus

Avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus ovat toimintaperiaatteita, jotka näkyvät kaikessa toiminnassa ja vuorovaikutuksessa oppilaitoksissa. Opiskelijat, opettajat ja opiskeluhuollon työntekijät kehittävät yhdessä lukioissa toimintakulttuuria, jolla edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Vantaan lukioissa ei hyväksytä kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää. Lukiot laativat lukuvuosittain Vantaan lukioiden yhteisen opiskeluhuollon suunnitelman linjausten mukaan oppilaitoskohtaiset opiskeluhuollon toimintasuunnitelmat. Opiskelijat osallistuvat suunnitelman laatimiseen ja sen arviointiin.

Oppilaitokset laativat osaksi lukuvuosisuunnitelmaa sivistystoimen ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisen toimintasuunnitelman, jolla edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Lukioissa järjestetään teematapahtumia, joiden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Opiskelijat osallistuvat teematapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opiskelijat ja oppilaitoksen henkilöstö kehittävät ruokailua ja ruokailujärjestelyjä yhteistyössä ateriapalveluja oppilaitokselle tuottavan yrityksen kanssa.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaa on monikulttuurinen ja -kielinen kaupunki, jossa eri kielet ja kulttuurit kohtaavat luontevasti. Opetusjärjestelyissä ja opintojen ohjauksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijoiden yksilölliset taustat ja lähtökohdat. Vierasta kieltä äidinkielenään puhuville opiskelijoille tarjotaan suomi toisena kielenä -opetusta ja mahdollisuuksien mukaan myös oman äidinkielen opetusta. Lukiot kehittävät toimintaansa niin, että se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia tutustua eri kieliin ja kulttuureihin osana lukion arkea sekä yhteistyöprojekteissa. Myös valitut oppimateriaalit tukevat tätä tavoitetta.

1.3.4. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja

tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) tarkoitettuja syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lukiossa voi olla opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia syventäviä kursseja.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia soveltavia kursseja ja lukion opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia soveltavia kursseja. Valtakunnallisia soveltavia kursseja ovat eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat koulutuksen järjestäjän tarjoamat valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaiset lukiodiplomit sekä ne taideopintokurssit, joille Opetushallitus on laatinut valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden luvussa Taiteiden väliset kurssit.

Kurssien suoritusjärjestyksestä päätetään lukion opetussuunnitelmassa.

Tuntijako

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Syventävät kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
A-kieli	6	2
B-kieli	5	2
Muut kielet		8+8
Matematiikka		
Yhteinen opintokokonaisuus	1	
lyhyt	5	2
pitkä	9	3
Ympäristö ja lunnontieteet		
Biologia	2	3
Maantiede	1	3
Fysiikka	1	6
Kemia	1	4
Humanistis-yhteiskunnalliset tieteet		
Filosofia	2	2
Psykologia	1	4
Historia	3	3
Yhteiskunatoppi	3	1
Uskonto/elämänkatsomustieto	2	4
Terveystieto	1	2
Taito- ja taideaineet	5	
Liikunta	2	3
Musiikki	1 - 2	2
Kuvataide	1 - 2	2
Opinto-ohjaus	2	
Teemaopinnot		3
Kursseja lukiossa yht. vähintään 75	**Pakolliset** yht. 47 - 51	**Syventävät** vähintään 10

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi Vantaan lukioissa tarjotaan lukiokohtaisia soveltavia kursseja. Kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt on kuvattu lukioiden opetussuunnitelmissa. Vantaalla ei ole kuntakohtaisia eikä lukiokohtaisia syventäviä kursseja.

Kieliohjelma

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden kielitarjonta vaihtelee lukioittain. A-kielinä opetetaan englantia, saksaa, ranskaa ja ruotsia sekä osassa lukioita myös venäjää ja espanjaa. B-kielinä opiskelija voi valita saksaa, ranskaa, ruotsia, espanjaa ja venäjää sekä osassa lukioita myös italiaa, kiinaa, japania tai latinaa.

Kieltenopetus järjestetään opiskelijoiden tarpeet huomioiden. Opetus voidaan toteuttaa ryhmäopetuksena, ryhmäopetuksen ja itseopiskelun yhdistelmänä tai itseopiskeluna. Kielten opetuksen järjestelyissä lukiot tekevät yhteistyötä.

1.4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

1.4.1. Ohjaussuunnitelma

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.

Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön tuella.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa

aloittavat opiskelijat perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Osaksi opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi ohjaustoiminta ja sen tavoitteet, ohjaukseen liittyvien tehtävien ja työn jakautuminen lukion koko henkilöstön kesken, ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa, kuvaus ohjausta koskevan yhteistyön järjestämisestä keskeisten yhteistyökumppaneiden, kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi myös huoltajien kanssa tehtävä ohjaukseen liittyvä yhteistyö.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa kaikki opiskelijat saavat ammattitaitoista ja hyvin suunniteltua ohjausta. Lukion ohjaustoiminta on kokonaisuus, jonka suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat opiskelijat, opinto-ohjaajat, aineopettajat, ryhmänohjaajat, opiskeluhuoltohenkilöstö, rehtorit sekä huoltajat. Ohjauksen järjestämisessä huomioidaan, että Vantaa on monikulttuurinen kaupunki.

Ohjauksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Vantaalaisia opiskelijoita rohkaistaan näkemään oppiminen kokonaisvaltaisena, elinikäisenä ja myös oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvana prosessina. Tavoitteena on, että opiskelija on aktiivinen osallistuja ja toimija yhteisössään sekä itseään koskevissa valinnoissa.

Ohjaussuhteen rakentaminen aloitetaan opiskelijan opintojen alussa ja sitä ylläpidetään koko lukio-opintojen ajan. Lukioon siirtymistä tuetaan peruskoulujen kanssa tehtävän aktiivisen yhteistyön ja tiedottamisen avulla. Opettajat, opinto-ohjaajat ja rehtorit välittävät perusopetuksen henkilöstölle, oppilaille ja oppilaiden huoltajille tietoa lukiokoulutuksen sisällöistä ja tavoitteista. Perusopetuksesta lukiokoulutukseen siirtymisen tukena käytetään pääkaupunkiseudun yhteistä opiskelutietolomaketta.

Ohjauksen toteuttamisessa huomioidaan opiskelijan tarpeet lukio-opintojen eri vaiheissa. Ohjauksen avulla opiskelija kasvaa lukio-opiskelijaksi ja oppii:

- Tuntemaan lukio-opintojen rakenteen ja ainevalintojen merkityksen
- Kehittämään oppimaan oppimistaitoja
- Ottamaan vastuuta opintojen etenemisestä
- Kehittämään itsearviointia ja oman oppimisen reflektointia
- Vahvistamaan omaa toimijuuttaan ja vastuullisuuttaan
- Tekemään jatko-opintosuunnitelman sekä ura- ja elämänsuunnittelua

Opinto-ohjaajilla on päävastuu ohjauksen suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista yhdessä lukion muun henkilökunnan kanssa. Kaikkien toimijoiden yhteisenä tehtävänä on tukea opiskelijan jatko-opinto- ja työelämävalmiuksien kehittymistä sekä urasuunnittelua. Lukioaikana opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, jota seurataan ja päivitetään vuosittain.

Ryhmänohjaaja, aineenopettaja ja opinto-ohjaaja seuraavat opiskelijan opintojen edistymistä. Mikäli opiskelijalla on vaikeuksia opintojen etenemisessä, hänelle tulee tarjota ohjausta ja tukea. Ryhmänohjaaja on oman ryhmänsä lähiohjaaja ja tukihenkilö, joka pyrkii edistämään ryhmänsä opiskelijoiden opiskelun edellytyksiä ja hyvinvointia. Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijan opiskelumenestystä jaksoittain ja tiedottaa tarvittaessa huoltajia opiskelijan opintojen etenemisestä. Aineenopettaja tehtävänä on muun muassa vahvistaa opiskelijoiden oppimaan oppimistaitojen kehittymistä sekä välittää tietoa oman aineensa jatkokoulutusmahdollisuuksista ja työelämän tarpeista. Vantaan lukioiden yhteisessä opiskeluhuoltosuunnitelmassa on kuvattu eri toimijoiden tehtävät opiskelijoiden tukemisessa ja ohjaamisessa.

Opiskelijoiden siirtymistä lukiokoulutuksesta jatko-opintoihin tuetaan korkeakoulujen kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua erilaisiin jatko-opintovaihtoehtoihin ja vierailla oppilaitoksissa. Urasuunnittelua tuetaan yrityksiin ja organisaatioihin tehtävien vierailujen ja ammattilaisten vierailujen kautta. Tarkemmin työelämälähtöisyyden toteuttamista kuvataan Vantaan lukioiden yhteisessä työelämälähtöisyyssuunnitelmassa.

Hyvä yhteistyö huoltajien kanssa tukee opiskelijan hyvinvointia, opiskelua ja opiskeluedellytyksiä. Huoltajia tiedotetaan lukio-opiskelun sisällöistä ja rakenteesta sekä niiden merkityksestä osana nuoren jatko-opinto- ja urasuunnittelua. Huoltajille järjestetään erilaisia tilaisuuksia tavata lukion henkilöstöä ja mahdollisuuksia keskusteluun. Ryhmänohjaajat ovat keskeisessä roolissa huoltajien ja oppilaitoksen välisessä yhteydenpidossa.

Vantaalaisissa lukioissa laaditaan osana lukuvuosisuunnitelmaa ohjaussuunnitelma, jota päivitetään vuosittain. Ohjaussuunnitelma sisältää:

- Konkreettiset tavoitteet
- Työnjako eri toimijoiden kesken
- Nivelvaiheen ohjaus ja tiedonsiirto
- Yhteistyö sidosryhmien kanssa kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Tiedotussuunnitelma
- Ohjaustoiminnan arvioinnin menettelytavat

1.4.2. Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan opiskelijan tavoitteellista oppimista.

Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi kielellisestä, matemaattisesta, motorisesta tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin vaikeuksiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajien kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen voi pohjautua perusopetuksesta perusopetuslain 40 §:n perusteella (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) saatuun tietoon, opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin tai erilaisiin arviointeihin. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lukiossa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia ratkaisuja. Opettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa sekä yhteistyössä muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut, kurssien valintamahdollisuuksien hyödyntäminen, monipuolinen opinto-ohjaus ja ryhmänohjaajan tuki. Oppimistilanteet ja kokeet pyritään järjestämään siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lukiolain 13 §:n (629/1998, muutettu lailla 478/2003) mukaan opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa säädetään ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa voidaan sopia kirjattavaksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan lukiolain 29 §:n 2 momentin mukaisia palveluja. Oppimisen ja opiskelun tuen rinnalla opiskelija voi saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten opiskelijoiden tukitoimien tarve arvioidaan ja miten tuki suunnitellaan ja järjestetään.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla noudatetaan varhaisen puuttumisen ja myönteisen kannustamisen periaatteita. Opiskelijan tuen suunnittelu aloitetaan pääkaupunkiseudun yhteisen opiskelutietolomakkeen pohjalta, jonka opiskelija tuo lukioon tullessaan. Tieto jo käytössä olleista oppimiseen liittyvistä tukitoimista ja mahdollisista lausunnoista välitetään niille henkilöille, joille tieto opiskeluhuoltolain ja lukiolain mukaan voidaan luovuttaa.

Opiskelijan mahdollisia lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia selvitetään ensimmäisen opiskeluvuoden aikana järjestettävässä lukiseulassa. Opiskelijoita tiedotetaan lukiseulasta ja heille järjestetään mahdollisuus osallistua siihen. Erityisopettaja tulkitsee lukiseulan tulokset ja selvittää kunkin opiskelijan osalta tarpeen lukitestiin. Lukitestin perusteella suunnitellaan yksittäisen opiskelijan tukitoimien tarpeet. Erityisopettaja laatii opiskelijan kanssa yhteistyössä erityisen tuen suunnitelman (ETS).

Aineenopettajat saavat kurssien yhteydessä tietoonsa opiskelijan erityisen tuen tarpeen, joka voi johtua lukivaikeuksista tai muista syistä. Aineenopettaja suunnittelee yhdessä opiskelijan kanssa tukemisen toteuttamisen esimerkiksi yksilöllisillä ratkaisuilla. Opiskelijan jatkuvaa kehittymistä seurataan ja annetaan positiivista, rakentavaa palautetta sekä kannustetaan häntä jatkuvaan itsearviointiin. Erityisiä tukimuotoja voivat olla esimerkiksi ainekohtainen pienryhmätyöskentely, tukiopetus, tukikurssit, opintopiirit ja osaamisen monipuoliset näyttömahdollisuudet. Ylioppilaskirjoituksia varten haettavat erityisjärjestelyt suunnitellaan opiskelijan, erityisopettajan ja rehtorin yhteistyönä.

Lukio-opiskelun tavoitteena on saada opiskelija ottamaan vastuuta opiskelustaan. Eri oppiaineiden opinnoissa sekä opinto-ohjauksessa harjoitellaan oppimaan oppimisen strategioita ja oman oppimistyylin tunnistamista. Kukin aineenopettaja sisällyttää kursseihinsa kyseisen aineen opiskelumenetelmien harjoittelua. Aineenopettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

Koko oppilaitosyhteisön vastuulla on myönteisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin vaaliminen sekä opiskelijoiden jatkuva havainnointi. Mahdolliset huolet viedään eteenpäin Vantaan yhteisen opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti.

1.4.3. Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitettä opiskeluhuolto.

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 2 ja 3 §.]

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen

järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3, 9 (muutettu lailla 1409/2014) ja 11 §.]

Opiskeluhuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 ja 4 §, lukiolaki 629/1998, 27 § (1268/2013).]

Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta [lukiolaki 10 §, 29 a § (muutettu lailla 1289/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §].

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskeluhuolto on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa [lukiolaki 27 § (muutettu lailla 1268/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §]. Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön [lukiolaki 21 § (muutettu lailla 1268/2013)]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §.)

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 ja 18 §.)

Opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §.)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä, opiskeluterveydenhuollon palveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §).

Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus, 2) opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 ja 13 §, lastensuojelulaki 417/ 2007, 12 § (muutettu lailla 1292/2013), lukiolaki 10 § (muutettu lailla 478/2003), terveydenhuoltolaki (1326/2013) 17 §.]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. [Lastensuojelulaki 12 § (muutettu lailla 1292/2013).]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhuoltosuunnitelmia.

Vantaan lukiokoulutus

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista monialaisen opiskeluhuollon ohjausryhmän välityksellä. Vantaalla toisen asteen koulutuksen opiskeluhuollon ohjausryhmässä ovat edustettuina kaupungin toimijoina nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja, ruotsinkielisen tulosalueen johtaja, lukion rehtori, ammattiopisto Varian rehtori, Varian lisäopetuksen ja tukipalveluiden johtaja, nuoriso- ja aikuiskoulutuksen kehittämispäällikkö, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ylilääkäri, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palvelupäällikkö, opiskeluterveydenhuollon osastonhoitaja, psykososiaalisten palvelujen päällikkö sekä toisen asteen oppilaitosten kuraattoripalveluista vastaava koulun sosiaalityön yksikön esimies.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä. Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja: opiskeluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhuolto.

Kaikissa vantaalaisissa lukioissa toimii säännöllisesti kokoontuva moniammatillinen yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR). Sen tehtävänä on vastata lukion opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän keskeinen tehtävä on lukioyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmää johtaa lukion rehtori.

Opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi kootaan tarvittaessa asiantuntijaryhmä. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskelijahuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu.

Opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten on laadittu lukioiden yhteinen opiskeluhuoltosuunnitelma. Yhteinen opiskeluhuoltosuunnitelma linjaa ja ohjaa lukioiden opiskeluhuoltotyötä. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa on kuvattu opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut sekä yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteet ja toimintatavat. Opiskeluhuoltosuunnitelmaa täsmennetään lukiokohtaisesti lukion lukuvuotta varten laadittavassa opiskeluhuollon toimintasuunnitelmassa.

1.4.4. Kodin ja lukion yhteistyö

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (lukiolaki 629/1998, 2 §). Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa ja niistä annetaan tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen

nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä, sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämistavasta. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta (lukiolaki 629/1998, 27 §). Opetussuunnitelma laaditaan kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

Vantaan lukiokoulutus

Yhteistyö kotien kanssa perustuu molemminpuoliselle kunnioitukselle ja avoimelle keskustelulle. Vantaan lukioiden lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan kodin ja oppilaitoksen yhteistyömuodot ja huoltajien osallisuuden tavat. Yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi vanhempainillat, yhteiset juhlat, yhteistyöpäivät ja vanhempainyhdistys. Yhteistyötä suunniteltaessa otetaan huomioon perheiden moninaisuus ja erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat. Opiskelijoiden ja huoltajien mielipiteitä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta selvitetään säännöllisesti. Kun lukiot toteuttavat toimintaansa koskevia kyselyjä, tiedotetaan niiden tuloksista huoltajia ja annetaan heille mahdollisuus osallistua toiminnan kehittämiseen. Huoltajien ammatillista osaamista tuodaan sopivissa tilanteissa osaksi oppilaitoksen toimintaa.

Lukiot huolehtivat siitä, että huoltajat saavat perustiedot lukio-opinnoista, opiskeluhuollosta, ohjauksesta ja eri tukimuodoista. Lukiot tiedottavat huoltajia eri yhteistyömuodoista. Oppilaitosyhteisöllä ja huoltajilla on yhteinen vastuu opiskelijan opintojen seuraamisesta. Vantaan lukioiden yhteisessä opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yksityiskohtaisemmin yhteistyötä, jota huoltajien kanssa tekevät aineenopettajat, ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja opiskeluhuollon työntekijät. Ryhmänohjaajalla on päävastuu yhteydenpidosta huoltajiin esimerkiksi Wilman kautta. Tavoitteena on yhteistyön jatkuminen myös opiskelijan tultua täysi-ikäiseksi.

1.4.5. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain 6 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, missä määrin ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain 8 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Vieraskielisiä opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kursseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa opiskelee monissa kieli- ja kulttuuriympäristöissä kasvaneita nuoria. Heitä kannustetaan tuomaan esiin kulttuuriaan ja siten rikastuttamaan lukion toimintakulttuuria.

Vantaalaisissa lukioissa vierasta kieltä äidinkielenään puhuville opiskelijoille järjestetään suomi toisena kielenä -opetusta joko oppilaitosten omana opetuksena tai yhteistyössä muiden toisen asteen oppilaitosten kanssa. Opiskelijoille järjestetään mahdollisuuksien mukaan myös oman äidinkielen ja oman uskonnon opetusta. Opetuksessa noudatetaan Opetushallituksen antamia perusteita.

Vantaalla ohjauksen järjestämisen merkittävänä haasteena on tuottaa ja mahdollistaa erilaisista kieli- ja kulttuuriympäristöistä tulleille opiskelupolku, joka tukee opiskelijan integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opiskelijoiden ohjaus kuuluu kaikille koulussa työskenteleville.

Vantaan lukioiden tavoitteena on toteuttaa kieli- ja kulttuurisensitiivistä opetusta ja ohjausta siten, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus menestyä opinnoissaan omaa osaamistaan vastaavalla tasolla. Monipuolisia opiskelu- ja arviointimenetelmiä käyttämällä annetaan opiskelijoille mahdollisuus osoittaa todellinen osaamisensa.

1.4.6. Itsenäisen opiskelun periaatteet

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijalla on mahdollisuus opiskella kurssi itsenäisesti. Tällä tuetaan opiskelijan jatko-opintovalmiuksien kehittymistä. Kurssin itsenäisestä suorituksesta tehdään opiskelijan kanssa kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan minkälaista ohjausta opiskelija saa kurssin itsenäiseen suorittamiseen ja miten itsenäisen suorittamisen edistymistä seurataan kurssin aikana.

Jos opiskelija saa itsenäisesti suoritetusta kurssista hylätyn arvosanan, hänet ohjataan suorittamaan kurssi lähiopetukseen tai tukiopetukseen. Muista itsenäisesti suoritettavan kurssin ohjeista päätetään lukiokohtaisissa opetussuunnitelmissa.

1.5. Yhteistyö muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa

1.5.1. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiot tekevät yhteistyötä Vantaan kaupungin ylläpitämän ammattiopisto Varian ja Vantaalla sijaitsevien muiden ammatillisten oppilaitosten kanssa esimerkiksi opiskeluhuollon, perusopetuksen lisäopetuksen ja valmistavien koulutusten, kansainvälisen toiminnan ja yhteisten kurssien järjestämisessä. Ammatillisten oppilaitosten toimipisteet sijaitsevat maantieteellisesti lähellä lukioita; se tarjoaa hyvät edellytykset yhteistyön laajentamiselle. Lukiot suhtautuvat avoimesti mahdollisten uusien yhteistyömuotojen kehittämiseen kansallisesti ja kansainvälisesti.

Vantaan lukiot muodostavat tiiviin verkoston, jossa myös lukioiden opiskelijakunnat ovat mukana. Lukiot kehittävät yhdessä lukioiden opetussuunnitelmaa ja vantaalaisia toimintamalleja. Lukiot mm. tarjoavat opiskelijoille yhteisiä kursseja ja teematapahtumia.

Vantaan lukiot toimivat aktiivisesti eri lukioverkostoissa kansallisesti ja kansainvälisesti.

1.5.2. Yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiot kehittävät yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Opiskelijoiden on mahdollista suorittaa tiettyjä ammattikorkeakoulu- tai yliopistokursseja jo lukioaikana. Kesäyliopiston ja avoimen yliopiston kurssitarjontaa on myös mahdollista hyödyntää osana lukio-opintoja.

1.5.3. Yhteistyö muiden oppilaitosten, työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiot toteuttavat yhteistyötä eri kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa kunkin lukion oppilaitoskohtaisten tavoitteiden mukaan. Tällaisia tahoja voivat olla muun muassa seurakunnat, poliisi, museot, autokoulut ja urheiluseurat. Lukiot tekevät yhteistyötä mm. musiikki- ja tanssiopistojen sekä muiden taideoppilaitosten kanssa esimerkiksi toteuttamalla yhteisiä projekteja. Tavoitteet ja toiminnan sisältö kirjataan lukiokohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan.

Perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyölle Vantaalla on luotu toimivat rakenteet vuonna 2014. Vantaan lukioille laaditaan työelämälähtöisyysohjelma, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Vantaan lukiot ovat aktiivisia kansainvälisiä toimijoita, ottavat osaa projekteihin ja kuuluvat moniin kansainvälisiin verkostoihin. Jokaisella lukiolla on kansainvälisyysohjelma, jonka lukio päivittää lukuvuosittain.

1.5.4. Kirjastoyhteistyö

Vantaan lukiokoulutus

Lukioiden ja kirjastojen yhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia innovatiiviselle ja soveltavalle oppimiselle ja se tukee lukion laaja-alaista yleissivistystehtävää. Kirjastopalvelut ja kirjasto ympäristönä tulevat lukiolaiselle luontevaksi osaksi elämää, mikä vahvistaa myös ekologista elämäntapaa. Kirjastot antavat opastusta tiedonhankintaan ja lähdekriittisyyteen. Kirjastoyhteistyö voi mahdollistaa myös erilaisia tapahtumia ja oppimisen tiloja, jotka voidaan nivoa osaksi laajempaa ilmiöpohjaista oppimista tai yksittäisen kurssin aihealuetta.

Kirjastot ovat tapahtumakeskuksia, jotka tarjoavat inspiraatiota ja intoa tiedon ja kirjojen ja muiden aineistojen maailmaan. Kirjastot voivat tarjota luku- sekä elokuva- tai musiikkivinkkejä lukion

kursseille ja näin monipuolistaa oppimiskokemusta. Myös erilaiset kirjaston tiloissa järjestettävät harrastetapahtumat voivat tukea soveltavaa oppimista sekä oman osaamisen jakamista.

1.6. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma

Tieto- ja viestintäteknologia valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa

Opetussuunnitelman yleinen osa

- Oppimiskäsitys: "*...Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta...Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu.*"
- Opiskeluympäristöt ja -menetelmät: "*...Opiskelijoita ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa...Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Lähtökohtaisesti opiskelijat itse vastaavat henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta. Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna*."
- Toimintakulttuuri: "*...Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen...*"
- Opetuksen yleiset tavoitteet: "*...Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä...*"

Opetussuunnitelman oppiainekohtaiset osat

- Äidinkieli ja kirjallisuus: "*...Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.*"
- Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä - opetuksen tavoitteet: "*Opiskelija osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kaikilla oppimäärän osa-alueilla.*"
- Ruotsi ja vieraat kielet: "*...Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana...*"
- Matematiikka: "*Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta....Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.*"
- Biologia: "*...Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä...Opetuksen tavoitteet: osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä...käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena... Arviointi: Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai*

yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut."

- Maantiede: "*...Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä... Arviointi: Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa...*"
- Fysiikka ja kemia: "*...Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa...*"
- Psykologia: "*...Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia...*"
- Yhteiskuntaoppi - opetuksen tavoitteet: "*pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota*."
- Uskonto: "*...Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja*."
- Elämänkatsomustieto: "*...Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.*"
- Liikunta: "*...Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista...*"
- Musiikki: "*...Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.*"
- Kuvataide: "*...Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä...*"
- Opinto-ohjaus: "*...Opiskelijan tiedonhankintataitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa...*"
- Teemaopinnot: "*...Soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologian taitojaan käytännön toiminnassa...Tutkiva työskentely teknologialla (TO2): Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.*"

Vantaan lukiokoulutus

1 Johdanto

Lukio-opetuksen tarkoituksena on valmistaa opiskelijat mahdollisimman hyvin tulevaisuuden haasteisiin. Tulevaisuuden työelämän taidot ja osaamisvaatimukset liittyvät monella alalla tieto- ja viestintätekniikan sujuvaan käyttämiseen. Opetuksen ja oppimisen digitalisaatio sekä sähköiset ylioppilaskokeet edellyttävät uudenlaista pedagogista ajattelua ja ennakkoluulotonta laaja-alaista tiedon käsittelyä.

Vantaan lukioiden yhteisen tieto- ja viestintäteknologian suunnitelman tarkoituksena on ennakoida tulevaa ja tehdä tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytöstä luonteva osa lukioiden opetusta, oppimista ja toimintakulttuuria. Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytölle täytyy olla pedagogiset perusteet.

2 Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttö Vantaalla

Tieto- ja viestintäteknologiaa opiskeluissa hyödyntämällä opiskelija tulee tietoiseksi omista taidoistaan ja niistä tieto- ja viestintäteknologian osa-alueista, joissa hänellä on vielä parantamisen

varaa. Opettajien tehtävänä on laatia sellaisia oppimistehtäviä, joita tekemällä opiskelijoiden on mahdollista saavuttaa mahdollisimman hyvät tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot. Taitojen opiskelun tarkoituksena on harjaannuttaa opiskelijoita tulevaisuuden työelämän odotuksiin.

Geneeriset taidot voidaan arvioida esimerkiksi seuraavasti:

- ei juurikaan näyttöä
- aloitteleva
- kehittyvä
- hyvin edistynyt
- erinomainen

2.1 Jatkumo peruskoulusta lukioon

Lukioiden yhteinen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma muodostaa jatkumon peruskoulussa opituille tiedoille ja taidoille. Peruskoulusta lukioon siirtyvän opiskelijan oletetaan osaavan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti. Vantaan peruskouluilla on käytössä yhteiset TVT-taitotasot, joita hyödynnetään myös lukioiden tieto- ja viestintäteknologian opetuksen suunnittelun pohjana. Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon, että vantaalaisiin lukioihin tulee opiskelijoita useista eri kunnista. Opiskelijoiden välillä voi olla suuria osaamiseroja.

2.2 Tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvät avaintaidot

Lukiokoulutuksen kannalta tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot voidaan luokitella seuraaviin ryhmiin:

- toimisto-ohjelmistojen osaaminen, kuten tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, esitysgrafiikka ja kuvankäsittely
- pilvipalvelujen käyttö
- lähdekritiikki, tiedon luotettavuuden arviointi, tehokas hakupalveluiden käyttö
- tietoturvan perusteet
- sähköisissä ylioppilaskokeissa vaadittavat taidot
- sosiaalisen median käyttötaidot
- ohjelmointiin liittyvät ajattelun ja soveltamisen taidot

Jokaisen lukiosta valmistuvan tulisi hallita luetellut tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot. Avaintaitoja opitaan eri oppiaineiden kursseilla. Kukin lukio laatii suunnitelman siitä, millä kurssilla kukin avaintaito opetetaan.

2.3 Opiskelijan tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma

Kaikissa vantaalaisissa lukioissa opiskelijat tekevät tieto- ja viestintäteknologisia taitoja kartoittavan itsearvioinnin tai taitotasotestin. Opiskelija saa kartoituksen tehtyään tiedon osaamisensa tasosta, jota hyödyntäen hän tekee itselleen tieto- ja viestintäteknologian kehittymissuunnitelman.

Opiskelijan laatima kehittymissuunnitelma voi sisältää suunnitelman osallistumisesta lukiokohtaisille ATK-kursseille, ATK-ajokorttien suorittamisesta tai jostain muusta tavasta opiskella tieto- ja viestintäteknologiaa. Laadittu suunnitelma on osa opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi laadittua suunnitelmaa. Opiskelijoiden itselleen laatimaa tieto- ja viestintäteknologian kehittymissuunnitelmaa seurataan kunkin lukion määrittelemällä tavalla. Tällaisia tapoja voivat olla esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologian kehittymissuunnitelman päivittäminen ryhmänohjaustuokioilla, osana opinto-ohjaajien kanssa käytäviä ohjauskeskusteluja tai osana ryhmänohjaajan kanssa käytäviä henkilökohtaisia keskusteluja. Tieto- ja viestintäteknologian kehittymissuunnitelman laatimista ja päivittämistä varten voidaan hyödyntää Wilman lomaketoimintoja.

1.7. Opiskelijan oppimisen arviointi

1.7.1. Arvioinnin tavoitteet

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.”

(Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa käytetään rinnakkain monia arviointimenetelmiä. Keskeisiä menetelmiä ovat opettajien ja opiskelijoiden väliset keskustelut sekä itse- ja vertaisarviointi, joiden kautta opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Opiskelijoita kannustetaan asettamaan itselleen omat oppimistavoitteet ja suunnittelemaan osaamisensa kehittämistä.

1.7.2. Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.

Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opettajien kanssa käytävien keskusteluiden sekä itse- ja vertaisarvioinnin kautta opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Opiskelijoita kannustetaan asettamaan itselleen omat oppimistavoitteet ja suunnittelemaan osaamisensa kehittämistä.

Kurssien arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka opettaja valitsee suhteessa käytössä oleviin opiskelu- ja työskentelymenetelmiin sekä kurssin tavoitteisiin. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Itsearvioinnin tavoitteena on kehittää opiskelijan kykyä arvioida omaa työskentelyä verrattuna kurssin alussa asetettuihin tiedollisiin ja taidollisiin tavoitteisiin sekä niiden kehittymistä kurssin aikana.

Huoltajille tiedotetaan opetussuunnitelman mukaisista arvioinnin perusteista. Pyydettäessä huoltajille annetaan kurssikohtaisen arvioinnin perusteet.

1.7.3. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4…" (Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom.)

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kursseja ja teemaopintojen kursseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisesta syventävästä tai soveltavasta kurssista voidaan antaa arvosanaksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisten syventävien ja soveltavien kurssien arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen suoritusmerkintöjen lisäksi K ja Z -merkintöjä. K-merkintä tarkoittaa keskeytettyä kurssia, jota ei lasketa mukaan opiskelijan oppimäärään. K-merkintä poistuu lukiokohtaisesti päätettävässä määräajassa opiskelijan arvioinnista. Z-merkintä tarkoittaa kesken olevaa kurssia. Opiskelija voi suorittaa puuttuvia kurssin osia lukiokohtaisesti päätettävässä määräajassa.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti (arvosana 5 tai S), kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Vantaalla ei järjestetä lukiokohtaisia syventäviä kursseja. Lukiokohtaisten soveltavien kurssien arviointitavasta päätetään oppilaitoskohtaisesti.

1.7.4. Itsenäisesti suoritettu kurssi

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom.)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom.)

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin opinnoista, jotka edellytetään itsenäisesti opiskeltaviksi, ja niiden suoritusperiaatteista.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijalla on mahdollisuus opiskella kurssi itsenäisesti. Kurssin itsenäisestä suorituksesta tehdään opiskelijan kanssa kirjallinen suunnitelma. Jos opiskelija saa itsenäisesti suoritetusta kurssista hylätyn arvosanan, hänet ohjataan suorittamaan kurssi lähiopetukseen tai tukiopetukseen. Muista itsenäisesti suoritettavan kurssin ohjeista päätetään lukiokohtaisissa opetussuunnitelmissa.

1.7.5. Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.

”Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa arvioidaan erillisellä kokeella, jonka laatimisesta vastaa opetushallitus. Suullisen kielitaidon kokeen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.” (Lukiolaki 629/1998, 17 § 3 mom., muutettu lailla 1116/2008)

”Lukiolain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu suullisen kielitaidon koe koostuu tehtävistä, joissa arvioidaan opiskelijan ääntämistä sekä kerronta- ja keskustelutaitoa. Koe arvioidaan numeroin käyttäen 2 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Suullisen kielitaidon kurssin arvosana perustuu suullisen kielitaidon kokeeseen sekä muihin kurssin aikaisiin näyttöihin.”(Lukioasetus 810/1998, 6 § 4 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008)

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

1.7.6. Opinnoissa edistyminen

"Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom.)

Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

"Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom.)

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Opiskelijalle tulee pyynnöstä antaa mahdollisuus hylätyn kurssiarvosanan korottamiseen osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Opetussuunnitelmassa määrätään tarkemmin uusimisen tavoista.

Opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa myös hyväksyttyä kurssiarvosanaa. Arvioinnin tulee olla tällöinkin monipuolista. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

Vantaan lukiokoulutus

Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja aineenopettajat seuraavat opiskelijan opintojen etenemistä. Mikäli opiskelijalla on vaikeuksia opintojen etenemisessä, hänelle tulee tarjota ohjausta ja tukea. Huoltajille opiskelijan opintojen edistymisestä tiedotetaan jaksoarviointien välityksellä.

Opiskelija voi korottaa hylätyn kurssiarvosanan suorittamalla ne kurssin osat, joita opiskelija ei ole suorittanut hyväksytysti. Kurssikokeen uusiminen voi olla osa hylätyn kurssin uusintaa, mutta opiskelijoilta voidaan edellyttää myös muiden kurssiin sisältyvien tehtävien suorittamista.

Opiskelijalla on mahdollisuus korottaa hyväksyttyä kurssiarvosanaa käymällä kurssi uudelleen. Kurssi suoritetaan opettajan kanssa sovittavalla tavalla joko opetukseen osallistuen tai itsenäisesti suorittaen. Hyväksytyn kurssin arvosanan korottaminen edellyttää riittävää näyttöä kurssilla vaadittavien sisältöjen paremmasta hallinnasta. Kurssin arvosanoista parempi jää voimaan.

1.7.7. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla."

(Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

"Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista." (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, 23 §, muutettu lailla 1116/2008) säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijoille annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten

opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	*lukioasteikko*	*asteikko 1–3*
1 (tyydyttävä)	*5 (välttävä)*	*1*
2 (tyydyttävä)	*6 (kohtalainen)*	*1*
3 (hyvä)	*7 (tyydyttävä)*	*2*
4 (hyvä)	*8 (hyvä)*	*3*
5 (kiitettävä)	*9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)*	*3*

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Lukiolain 34 §:n mukaan muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 § ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Lukiolain 34 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 a § 2 mom. ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kursseista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden -oppimäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden johtosäännön mukaan rehtori päättää osaamisen tunnustamisesta ja opintojen hyväksilukemisesta. Muualla suoritettuja opintoja voidaan hyväksilukea, jos ne vastaavat laajuudeltaan ja sisällöltään opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita. Hyväksilukeminen ja osaamisen tunnustaminen tehdään opiskelijan edun mukaisesti. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.

Jos opiskelija vaihtaa oppiaineen oppimäärän tasoa valtakunnallisesti määriteltyjen kurssien aikana, niin viimeisin taso määrittää päättötodistukseen tulevan tason. Opiskelijan tulee ilmoittaa oppiaineen oppimäärän tason vaihdosta kirjallisesti.

1.7.8. Oppiaineen oppimäärän arviointi

"Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 17 a §, muutettu lailla 1116/2008)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja.

Paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja,	*joista voi olla hylättyjä kurssi arvosanoja enintään*
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom.)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- *paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä*
- *mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.*

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kursseista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

1.7.9. Lukion oppimäärän suoritus

"Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoltaan edellä mainittuja lyhyempiä tai pitempiä. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 45 minuuttia." (Lukioasetus 810/1998, 1 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (Valtioneuvoston asetus 942/2014).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja valtakunnallisten syventävien kurssien määrä on vähintään 10 ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kursseista, paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

”Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

”Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijan on mahdollista korottaa valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien keskiarvon perusteella määräytyvää arvosanaa kolmella tavalla

- valtakunnallisten soveltavien ja lukiokohtaisten kurssien pohjalta saadulla lisänäytöllä
- opiskelijan arvioinnista päättävien opettajien ja rehtorin harkinnan perusteella ja
- erillisessä kuulustelussa.

Arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta tiedotetaan lukioiden opinto-oppaissa.

1.7.10. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.

3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *suoritetut opinnot*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko*
- *selvitys kielten oppimääristä*

S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- *merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.*

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/ elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä…9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Teemaopinnoista merkitään hyväksytysti suoritetut kurssit käyttäen kurssien nimiä ja niistä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritetut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritetut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä. Kokonaiskurssimäärään ei lasketa valtakunnallisina syventävinä kursseina suoritettuja hylättyjä teemaopintokursseja, hylättyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä valtakunnallisia soveltavia eikä hylättyjä paikallisia soveltavia kursseja.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

Lukiodiplomitodistus

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse*
- *arvosana*
- *lukiodiplomiaineessa suoritettujen kurssien määrä mukaan lukien lukiodiplomikurssi*
- *paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

1.8. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa toiminnan tavoitteet kirjataan lukioiden yhteiseen tuloskorttiin ja siitä edelleen lukiokohtaisiin lukuvuosisuunnitelmiin. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan lukuvuosittain.

Lukiot toteuttavat erilaisia kyselyjä opiskelijoille, huoltajille ja henkilöstölle. Tällaisia kyselyjä ovat mm. Kouluterveyskysely, Kunta 10-tutkimus, opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus – kartoitus, pääkaupunkiseudun palvelukykytutkimus ja lukioiden itse laatimat kyselyt. Kyselyjen tulosten arvioimiseen osallistuvat henkilökunta, opiskelijat ja huoltajat. Tulosten pohjalta oppilaitokset valitsevat kehittämiskohteita ja laativat niille toteuttamissuunnitelmat.

Vantaan lukioiden yhteistä opetussuunnitelmaa kehitetään ja päivitetään tarpeen mukaan. Lukiot päivittävät oppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmiaan lukuvuosittain.

Kokonaisvaltaisessa laadunhallinnassa Vantaan lukioissa on käytössä CAF-järjestelmä (Common Assessment Framework).

1.9. Opetussuunnitelmaa täydentävät asiakirjat

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma.

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä

toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Kyseinen suunnitelma on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), 13 §].

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014)koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa täydentävät seuraavat asiakirjat:

Lukiokoulutuksen yhteiset suunnitelmat

- Hyvinvointia Vantaan lukiolaisille – Lukioiden yhteinen opiskeluhuoltosuunnitelma (10.6.2014)
- Työelämälähtöisyyssuunnitelma (laaditaan lukuvuonna 2016–2017)
- Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista (laaditaan syksyllä 2016)

Lukiokohtaiset suunnitelmat

- Lukion opetussuunnitelma
- Lukuvuosittainen toimintasuunnitelma
- Opiskeluhuollon toimintasuunnitelma
- Hyvinvointikansio, joka sisältää seuraavat asiakirjat:
  - Opiskeluympäristön turvallisuuden ja työolojen arviointi
  - Oppilaitoksen järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset
  - Lukiokohtainen opiskeluhuollon toimintasuunnitelma
  - Oppilaitoksen pelastussuunnitelma
  - Suunnitelma toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa
  - Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
  - Suunnitelma päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihteiden käyttöön puuttumiseksi
  - Koulutapaturmien ehkäisyyn ja ensiapuun liittyvä ohjeistus
  - Viestintäohje
- Tasa-arvosuunnitelma (16.12.2014)
- Yhdenvertaisuussuunnitelma (laaditaan syksyllä 2016)
- Kansainvälisyyssuunnitelma

2. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

2.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailla kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

2.2. Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- *havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä*
- *ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi*
- *saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun*
- *osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.*

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- *aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä*
- *hyvinvointi ja turvallisuus*
- *kestävä elämäntapa ja globaali vastuu*
- *kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys*
- *monilukutaito ja mediat*
- *teknologia ja yhteiskunta.*

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuuksia täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa. Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Teemaopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista. Vapaaehtoistyö, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan*
- *ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin*
- *saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yrityselämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia*
- *kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja*
- *osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja*

- *harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämään myös epäonnistumista ja pettymyksiä*
- *rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä*
- *tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.*

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoiden osallisuus on Vantaan lukioiden toimintakulttuurin lähtökohta. Opiskelijoita rohkaistaan osallistumaan opiskelun, oman oppilaitoksen, lukiokoulutuksen sekä yhteiskunnan kehittämiseen ja päätöksentekoon. Opiskelijoiden vaikuttamiskanavia ovat esimerkiksi opiskelijakuntatoiminta, lukioiden tiimit, työryhmät, nuorisovaltuusto sekä erilaiset järjestöt. Opiskelijat tutustuvat kansalaisyhteiskunnan periaatteisiin lukioissa järjestettävien vaalien ja keskustelujen kautta. Opiskelijat ovat aktiivisia omien opintojensa suunnittelijoita ja ottavat vastuuta omista valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden elämänasenteena sekä osaa käyttää sananvapauttaan vastuullisesti.

Opiskelijat tutustuvat, saavat kokemuksia ja oppivat tuntemaan työ- ja yrityselämän sisältöjä, vaatimuksia ja tarpeita Vantaan lukioissa järjestettävien teemapäivien, yrittäjävierailujen, yrittäjyyskurssien sekä yritysten, työelämän ja järjestöjen kanssa toteutettavien yhteistyöprojektien kautta. Kumppaneina voivat toimia muun muassa vantaalaiset yhteisöt ja toimijat.

Tavoitteena on, että opiskelija oppii työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja osana lukio-opintojaan. Opiskelija omaksuu rohkean ja myönteisen asenteen yrittäjyyteen, ymmärtää ja saa kokemuksia yritysten toimintaedellytyksistä ja niiden elinkaaren eri vaiheista.

Vantaan lukioiden työelämälähtöisyysohjelma on osa lukioiden yhteistä opetussuunnitelmaa. Suunnitelmaa päivitetään ja kehitetään säännöllisesti.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämänhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita*
- *ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua*

- *tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismin ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä*
- *osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin*
- *osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin*
- *osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti*
- *tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.*

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa ylläpidetään ja kehitetään opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia edistävää turvallista sekä yhteisöllistä ilmapiiriä ja välittämisen kulttuuria. Lukioissa järjestetään yhteishenkeä vahvistavia ja ryhmäytymistä edistäviä tapahtumia, joiden avulla opiskelijoita kannustetaan toimimaan yhteisön hyvinvoinnin lisäämiseksi. Tavoitteena on, että opiskelija rohkaistuu ja oppii kantamaan vastuuta keskinäisestä hyvinvoinnista ja ottamaan huolensa puheeksi.

Opiskelijat osallistuvat lukioissa toteutettavien hyvinvointikartoitusten tulosten käsittelyyn ja kehittämiskohteiden valintaan ja saavat niiden kautta tietoa hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Opiskelijat saavat valmiuksia henkisen pahoinvoinnin tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen, kun aihetta käsitellään ryhmänohjaustuokioissa, oppitunneilla ja teematapahtumissa.

Opiskelijat oppivat tunnistamaan hyvinvointiin vaikuttavia sosiaalisia, psyykkisiä ja fyysisiä tekijöitä muun muassa ryhmänohjaajatuokioissa käsiteltävien teemojen, vuosittain järjestettävien hyvinvointiviikkojen ja kursseihin sisältyvien hyvinvointiteemojen kautta. Opiskelijat oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ymmärtämään unen, ravinnon, liikunnan ja sosiaalisten suhteiden vaikutukset hyvinvoinnille ja opinnoissa menestymiselle. Opiskelija saa lukioaikana tietoa yhteiskunnan hyvinvointipalveluista ja osaa tarvittaessa hakea apua itselleen ja läheisilleen.

Kaikki lukioyhteisön jäsenet ovat vastuussa hyvinvoinnin edistämisestä ja osallistuvat siihen.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävän kehityksen puolesta. Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestävän tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee perusasiat kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävän*

- *osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta*
- *tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle*
- *osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestävään elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi*
- *osaa analysoida kestävän elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä*
- *osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolvisesti huolehtivaa elämäntapaa*
- *osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä.*

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestävän kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä.

Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävän elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestävän kehityksen toteutumista laatimalla oman kestävän kehityksen ohjelman. Keskeistä kestävän kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Vantaan lukiokoulutus

Kestävä kehitys on tärkeä osa Vantaan lukioiden toimintakulttuuria. Lukion kaikki toiminta edistää myönteistä suhtautumista kestävään elämäntapaan. Kestävä kehitys on yksi Vantaan kaupungin arvoista. Kestävää kehitystä tarkastellaan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää, että kestävä elämäntapa on mahdollista saavuttaa vain kaikkien näiden näkökulmien yhteensovittamisella.

Lukioaikana opiskelijat pohtivat omien valintojensa ja tekojensa merkitystä kestävän elämäntavan näkökulmasta. Omakohtaista kokemusta valintojen tekemisestä opiskelijat saavat esimerkiksi lukio-opiskeluun kuuluvien materiaalihankintojen ja projektien kautta. Opiskelija oppii pohtimaan hankintojaan kestävän kehityksen näkökulmasta sekä kierrättämään materiaaleja. Opiskelija oppii käyttämään saamaansa tietoa ja tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja kaikessa lukioaikaisessa toiminnassaan. Omaksutut asenteet ja toimintatavat siirtyvät myös lukion ulkopuoliseen elämään ja opiskelijat oppivat soveltamaan lukiossa omaksumaansa tietoa.

Opiskelijat ovat aktiivisessa roolissa suunniteltaessa lukiokohtaisia kestävän kehityksen mukaisia toimenpiteitä, kuten kestävän kehityksen sertifikaatin hakemista, kestävän kehityksen kurssien tai teemapäivien järjestämistä, projektien tai keräysten toteuttamista. Opiskelijat oppivat näkemään asioiden välisiä yhteyksiä ja hahmottamaan yhä suurempia kokonaisuuksia sekä toimimaan kestävän elämäntavan puolesta myös globaalista näkökulmasta.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä*
- *osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa*
- *vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina*
- *ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa*
- *vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan*
- *osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen*
- *saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.*

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiot ovat monikulttuurisia yhteisöjä, joissa opiskelee ja työskentelee monista kieli- ja kulttuuriympäristöistä tulevia ihmisiä. Kaikkia yhteisön jäseniä kohdellaan yhdenvertaisesti. Opiskelijat toimivat vuorovaikutustilanteissa, joissa he voivat kohdata, reflektoida ja vahvistaa tuntemustaan muista kulttuureista, omasta kulttuuri-identiteetistään ja ihmisoikeuksista. Monikulttuurisuus ja kotikansainvälisyys ovat osa lukioiden toimintaa ja niitä tuodaan esille muun muassa päivänavauksissa, välituntitapahtumissa ja teemapäivissä.

Osana kulttuuri-identiteetin rakentamistaan opiskelija tutustuu suomalaiseen kulttuuriperintöön ja ymmärtää sen arvon. Suomalaista kulttuuriperintöä ja muita kulttuureita tuodaan esiin esimerkiksi lukioiden juhlien, tapahtumien ja perinteiden kautta. Lukiot toimivat yhteistyössä Vantaan ja lähialueiden eri kulttuuritahojen kanssa.

Kansainvälisen yhteistyön myötä opiskelijat saavat valmiuksia maailmankansalaisuuteen kasvamiseen sekä edellytyksiä ennakkoluulottomalle suhtautumiselle muita kulttuureja kohtaan. Opiskelijat saavat kokemuksia kansainvälisyydestä erilaisten projektien, hankkeiden, vierailujen ja vaihtojen kautta. Lisäksi kansainvälisyyteen voidaan tutustua eri maiden lähetystöjen ja kulttuurikeskusten, korkeakoulujen, kielikoulujen tai kansainvälisten yhteistyöverkostojen kautta. Lukiot hyödyntävät tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia esimerkiksi eri maiden koulujen kanssa tehtävän yhteistyön toteuttamisessa.

Tavoitteena on, että opiskelija saa omakohtaisia kokemuksia ja oppii havaitsemaan elinympäristönsä kulttuurisen moninaisuuden. Tähän tarvittavaa kielitietoisuutta, monikielisyyttä ja monilukutaitoa vahvistetaan lukioaikana.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee

ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista*
- *syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä*
- *harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa*
- *syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein*
- *harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin*
- *tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä*
- *osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.*

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija harjoittelee media- ja monilukutaitoa osana lukio-opintojaan. Tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään ja analysoimaan erilaisia viestejä. Osana kunkin oppiaineen opiskelua opiskelija tutustuu eri tieteen- ja taiteenaloille ominaisiin tapoihin käyttää kieltä sekä esittää ja rakentaa todellisuutta. Kielitietoisuus on läsnä kaikessa opiskelussa. Opiskelijan kehittymistä tekstien tulkitsijana tukevat opiskelussa monipuolisesti hyödynnettävät erilaiset materiaalit. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opiskelija saa keinoja, välineitä ja valmiuksia vuorovaikutteiseen viestintään sekä sanattoman viestinnän tulkintaan. Metodeina voidaan käyttää esimerkiksi vuorovaikutustaitojen harjoittelua, draamaa, kuva- ja tekstianalyysejä, uutisanalyysejä sekä yhteiskunnassa vaikuttavien henkilöiden puheita. Opiskelija oppii myös herkkyyttä huomioida kulttuurien eroja ja erityispiirteitä. Lukiot tekevät yhteistyötä Vantaan monikulttuuristen toimijoiden kanssa kulttuurien välisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi.

Osana monilukutaitoa vahvistetaan opiskelijan aktiivista ja kriittistä suhdetta erilaisiin medioihin ja niiden tarjoamiin arvomaailmoihin ja maailmakuviin. Opiskelija perehtyy sosiaalisen median käyttöön sekä omien mielipiteidensä ja tuotostensa julkaisualustoihin. Opiskelija oppii tuottamaan mediaan sekä asiapitoisia että fiktiivisiä tekstilajeja. Opiskelija perehtyy tekijänoikeuksiin ja osaa ottaa ne huomioon. Tavoitteena on, että opiskelijasta kasvaa osallistuva, itsenäinen, medialukutaitoinen kansalainen, joka osaa huolehtia yksityisyyden suojastaan ja tietoturvastaan sekä ottaa huomioon viestinnän eettiset vastuukysymykset.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja #ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu,

tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia*
- *ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä*
- *ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta*
- *rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena*
- *oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin*
- *osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana*
- *osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen*

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieton näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

Vantaan lukiokoulutus

Teknologiataidot ovat keskeinen osa tulevaisuuden työskentelyä ja työelämätaitoja. Teknologialla ei tarkoiteta vain tieto- ja viestintäteknologiaa vaan kaikkea sitä teknologiaa, jota opiskelija kohtaa lähiympäristössään ja johon hän tutustuu osana opintojaan. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uudistuvan teknologian mukanaan tuomia välineitä. Hyödyntäessään teknologiaa opiskelussaan opiskelija oppii pohtimaan teknologian laajempaa yhteiskunnallista merkitystä ja saa omakohtaisia kokemuksia esimerkiksi ihmisen suhteesta teknologiaan. Samalla opiskelija oppii arvioimaan teknologian vaikutuksia fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin.

Opiskelija saa lukioaikana monipuolisen käsityksen teknologian kehityksestä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin. Opiskelija tutustuu teknologian eri ilmentymiin, kuten energia-, metsä-, liikenne-, materiaali- ja terveysteknologiaan osana eri oppiaineiden opiskelua mutta myös yritysvierailujen kautta. Vantaan ja lähiseudun teknologiayritykset ja muut yritykset ovat mahdollisia yhteistyökumppaneita.

Lukiot kannustavat opiskelijoita innovatiivisuuteen sekä kehittämään parempia ja tehokkaampia teknologiaratkaisuja. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan erilaisiin innovaatiotempauksiin ja -kilpailuihin sekä tutustumaan ohjelmointiin ja robotiikkaan esimerkiksi teemaopintoina järjestettävällä syventävällä kurssilla.

2.3. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmistä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien eritteleminen ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

Vantaan lukiokoulutus

Monikielisyys on olennainen osa vantaalaisuutta, ja Vantaalla arvostetaan ja hyödynnetään monikielisyyttä opetuksessa. Suomen kielen ja kirjallisuuden ja S2:n oppimäärän välillä tehdään jatkuvaa yhteistyötä. Yhteistyötä voidaan tehdä myös oman äidinkielen opettajien kanssa.

Oppimisessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun vahvuuksia: teattereita, kirjastoja, museoita, yrityksiä ja yhteisöjä.

2.3.1. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen

enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Vantaan lukiokoulutus

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä korostuvat yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja oppiminen. Tätä tukevat muun muassa tieto- ja viestintätekniikka ja sen yhteisölliset tiedon tuottamisen tavat sekä vuorovaikutusharjoitukset.

Oppimisessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun vahvuuksia: teattereita, museoita, kirjastoja, yrityksiä ja yhteisöjä. Opetus ammentaa lähiympäristöstä, kuten kaupunkilaisesta elämänmuodosta ja paikallisista ilmiöistä.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen*
- *syventää ja monipuolistaa tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä*
- *syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista*
- *monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta*
- *ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit*
- *syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoitusperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen*
- *ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein*
- *osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen*
- *nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.*

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa

kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin alussa keskustellaan yhdessä kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opetuksessa tähdätään entistä laadukkaampaan itsearviointitaitoon sekä vastuullisuuteen yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään osana arviointia, ja opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä.

Koska oppiaine on taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, hyväksyttyyn kurssiarvosanaan vaaditaan monenlaisia suorituksia, kuten kokonaisteosten käsitteleminen ja erilaisten tekstien ja suullisten esitysten laatiminen. Kurssi on siis suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI01)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjaannutaan käyttämään kirjastoa tiedonhankinnan apuna ja harjoitellaan lukutekniikkaan liittyviä taitoja. Työskentelytavoissa korostuvat yhteisöllisyys ja vuorovaikutustaidot.

Kurssi mahdollistaa luontevasti yhteisöllisen tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen nykyteknologiaa hyödyntäen. Kurssilla otetaan alusta asti käyttöön erilaisia digitaalisia tekstiympäristöjä. Kurssin sisällöt herättävät opiskelijan oman motivaation kehittää itseään ja hyödyntää taitojaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja*
- *monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisena, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana*
- *lisää tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.*

Keskeiset sisällöt

- *oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana*
- *tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun*
- *tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa*

- *tekstien moniäänisyys*
- *proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi*
- *tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset*
- *tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen*
- *ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa*

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI02)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija rakentaa yleiskuvaa siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on hänen identiteetilleen ja yhteiskunnalle. Kieli- ja kulttuuri-identiteetin tarkastelussa otetaan huomioon Vantaan ja pääkaupunkiseudun näkökulma: käsitellään slangia, pääkaupunkiseudun paikallismurteita ja sosiaalisen median kieltä. Kurssin aikana harjoitetaan yhteiskirjoittamista teknologiaa hyödyntäen. Kurssi mahdollistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttämisen puheesityksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän*
- *oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään*
- *ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa*
- *ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen*
- *oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.*

Keskeiset sisällöt

- *kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa*
- *kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus*
- *suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus*
- *kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä*
- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely*
- *informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen*

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI03)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Vantaan lukiokoulutus

Kirjallisuuden tulkitseminen tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä humaania ajattelua, toisen asemaan asettumista. Kurssilla havainnoidaan tulkintojen ja eläytymisen yksilöllisyyttä ja kaunokirjallisuutta väylänä toisten ihmisten tunteisiin, kokemusmaailmaan ja kulttuureihin.

Harjaannutaan taiteen vastaanottajana ja oman taidekokemuksen erittelijänä ja opitaan analysoimaan omia päättelytapoja ja jakamaan tätä tietoa myös muille.

Hyödynnetään pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa mahdollisuuksien mukaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden*
- *syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista*
- *monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa*
- *oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan.*

Keskeiset sisällöt

- *kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus*
- *monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä*
- *proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi*
- *monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa*
- *kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen*
- *tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta*

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI04)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii arvioimaan ajankohtaisia, myös paikallisia mediassa käsiteltäviä, aiheita ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opiskelija kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan, ja osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja.

Argumentaation harjoittelu edistää ristiriitojen ja konfliktien käsittelytaitoja ja rohkaisee opiskelijaa ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä. Opiskelija harjaantuu suunnittelemaan ja ennakoimaan omaa vuorovaikutustaan ja viestintätilanteen vaikutusta.

Opiskelijat oppivat arvioimaan tiedon luotettavuutta ja hyödyllisyyttä. He oppivat myös arvioimaan argumentaatiota tunnistaakseen perättömiä olettamuksia ja virheellisiä väittämiä, esimerkiksi väittelyiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään*
- *oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista*
- *osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.*

Keskeiset sisällöt

- *vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhetavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys*
- *sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki*
- *kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja*
- *argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu*

5. Teksti ja konteksti (ÄI05)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityylisiä ja -lajisia tekstejä.

Vantaan lukiokoulutus

Kirjallisuuteen perehtyminen syventää inhimillistä kokemusta. Opiskelija oppii, miten kaunokirjallisuudessa kuvataan psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista todellisuutta. Hän ymmärtää inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita. Tämä lisää kriittisen ajattelun taitoa sekä asiayhteyksien ja säännönmukaisuuksien tunnistamista.

Maailmankirjallisuuteen tutustumisen avulla opiskelija laajentaa ja syventää globaalia ajatteluaan ja ymmärtämystään suomalaisen kulttuurin yhteyksistä muihin kulttuureihin. Kurssilla käytetään mahdollisuuksien mukaan hyödyksi opiskelijoiden omia kansainvälisiä yhteyksiä ja suomalaista monikulttuurisuutta. Opiskelija harjaantuu muodollisen tai epämuodollisen tyylin valinnassa puhe- ja kirjoitustilanteissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin*
- *oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä*
- *kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan*
- *tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa.*

Keskeiset sisällöt

- *tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa*
- *tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoa tyylin näkökulmasta*
- *suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia*
- *kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee*

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI06)

Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta syvenee. Opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutusetiikasta.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen. Moniarvoisuuteen perehdytään kirjallisuuden kautta. Kurssi tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä ja syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelija osaa hyödyntää saamaansa palautetta.

Kurssi syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden merkityksestä ihmisenä kasvamiselle kulttuurin ajankohtaisilmiöiden ja nykykirjallisuuden avulla. Ajankohtaisista kulttuurin ilmiöistä voidaan nostaa esiin erityisesti kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä monikulttuurisuus sekä erilaiset digitaaliset tekstit.

Opiskelija osaa sijoittaa itsensä osaksi kulttuurista jatkumoa ja näkee myös itsensä kulttuurisena tuotteena. Kurssilla hyödynnetään pääkaupunkiseudun ajankohtaista kulttuuritarjontaa. Opiskelijoita ohjataan multimodaalisten kulttuuristen ilmiöiden äärelle.

Tavoitteet

- *perehtyy ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin*
- *syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa*
- *syventää käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista*
- *tuntee Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja*
- *oppii toimimaan eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiötä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti*
- *monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat*
- *kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa*
- *nykyteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoa*
- *dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI07)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmentaudutaan työelämään esimerkiksi työhaastattelujen avulla. Kurssi valmentaa myös muita keskeisiä työelämässä tarvittavia puheviestintätaitoja. Kulttuurienvälistä kommunikaatiota voidaan luontevasti käsitellä kurssin aikana

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöistä*
- *syventää käsitystään vuorovaikutussuhteiden rakentumisesta, ylläpitämisestä ja jännitteistä*
- *kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita*
- *kehittää viestintärohkeuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan*
- *tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

- *vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet*
- *puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi*
- *kielellinen ja ei-kielellinen viestintä*
- *arjen vuorovaikutustilanteet*
- *esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä*
- *esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu*
- *puheviestinnän kulttuurisia piirteitä*

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI08)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla vahvistetaan työelämässä ja jatko-opinnoissa vaadittavia kirjoitustaitoja ja moniäänisissä tekstiympäristöissä toimimista. Kurssilla kirjoitetaan tekstejä digitaalisessa ympäristössä.

Kurssilla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa.

Lisäksi kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen edellyttämää kypsyyttä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä*
- *varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä*
- *kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja*
- *löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen*
- *tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa*

- *kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta*
- *mediatekstien tuottamista ja analyysia*

9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI09)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi valmentaa kehittymään aktiiviseksi kansalaiseksi sekä omaehtoiseksi ja itsenäiseksi toimijaksi kaikenlaisissa tekstiympäristöissä. Kurssilla käytetään hyväksi erilaisia digitaalisia tekstejä ja varmennetaan monilukutaitoa.

Lisäksi kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen edellyttämää kypsyyttä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa taitoaan lukea analyyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä*
- *syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista*
- *varmentaa kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan*
- *syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista.*

Keskeiset sisällöt

- *tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa*
- *fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista*
- *tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen*

2.3.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä #opetus vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema

ja velvoitteet Suomen enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Kursseilla toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Vantaan lukiokoulutus

Oppimäärä on tarkoitettu niille opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame tai joilla on monikielinen tausta.

Oppimäärässä korostuvat yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja oppiminen. Tätä tukevat mm. pilvipalvelujen käyttö ja vuorovaikutusharjoitukset.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää suomen kielen taitoaan sekä monipuolistaa teksti- ja vuorovaikutustaitojaan siten, että pystyy käyttämään niitä ajattelun, oppimisen, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineenä*
- *osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun vuorovaikutustilanteissa*
- *syventää monilukutaitoaan siten, että kykenee tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti eri tieteenalojen tekstejä sekä kehittää taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä*
- *havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista ja työnjaosta*
- *vakiinnuttaa suomen kielen rakenteiden hallintaa ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verrattuna*
- *oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja arvioimaan edistymistään, haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja osaa hyödyntää siinä erilaisia tapoja ja välineitä*
- *syventää kauno- ja tietokirjallisuuden tuntemusta ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään sekä rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään*
- *osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kaikilla oppimäärän osa-alueilla*
- *nauttii kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta*
- *osaa pohtia monikielisyyttään, ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen, ja hänen käsityksensä kielen merkityksestä oppimisessa syvenee.*

Vantaan lukiokoulutus

S2-kursseilla tärkeää on oppia monipuolista medialukutaitoa ja tieto- ja viestintäteknisiä valmiuksia. Opetuksessa otetaan huomioon kotouttaminen, kielen oppimisen tukeminen, kielen kehityksen tuen tarjoaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, elämäntaidot, oma elämänpiiri ja yhteisöllisyys. Opetuksessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun vahvuuksia: opetukseen integroidaan käyntejä teatterissa, elokuvissa, museoissa ja yrityksissä.

Opiskelijalle tarjotaan ohjausta oppimäärän valintaan.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus #oppimäärän mukaisesti suoritetut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten kurssien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, kirjoittajana ja tekstien tulkitsijana.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin alussa keskustellaan yhdessä kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opetuksessa tähdätään entistä laadukkaampaan itsearviointitaitoon sekä vastuullisuuteen yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään osana arviointia, ja opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä.

Oppiaineen luonteen vuoksi hyväksyttyyn kurssiarvosanaan vaaditaan monenlaisia suorituksia, kuten erilaisia tekstejä ja suullisia esityksiä. Kurssi on siis suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (S201)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa viestintäympäristöissä. Hän osaa käyttää luontevasti ja monipuolisesti suomen kielen keskeisiä rakenteita.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjaannutaan käyttämään kirjastoa tiedonhankinnan apuna ja harjoitellaan lukutekniikkaan liittyviä taitoja. Työskentelytavoissa korostuvat yhteisöllisyys ja vuorovaikutustaidot.

Kurssi mahdollistaa luontevasti yhteisöllisen tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen nykyteknologiaa hyödyntäen. Kurssilla otetaan alusta asti käyttöön erilaisia digitaalisia tekstiympäristöjä. Kurssin sisällöt herättävät opiskelijan oman motivaation kehittää itseään ja hyödyntää taitojaan.

Opiskelija ymmärtää oman monikielisyytensä arvon ja mahdollisuudet. Häntä kannustetaan opiskelemaan myös omaa äidinkieltä.

Opiskelijaa tuetaan lukiolaiseksi sosiaalistumisessa ja lukion oppimistapojen omaksumisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon*
- *kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja*
- *oppii lukio-opinnoissa tarvittavan yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisena, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä*
- *oppii ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja*
- *vahvistaa suomen kielen perusrakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina ja lähestymään niitä analyyttisesti*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulleen ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä*
- *harjaantuu käyttämään ja soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhaussa sekä ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen.*

Keskeiset sisällöt

- *lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana*
- *tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat*
- *erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa*
- *yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot*
- *tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset*
- *suomen kielen keskeisten rakenteiden kertaus*
- *virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat*

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (S202)

Opiskelijan käsitys suomen kielen rakenteesta, kielen vaihtelusta ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija rakentaa yleiskuvaa siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on hänen identiteetilleen ja yhteiskunnalle. Kieli- ja kulttuuri-identiteetin tarkastelussa otetaan huomioon Vantaan ja pääkaupunkiseudun näkökulma ja huomioidaan pääkaupunkiseudun kielellinen moninaisuus. Kannustetaan opiskelijoita havainnoimaan kieltä myös omien viiteryhmiensä ulkopuolella esimerkiksi yhteisillä vierailuilla tai opiskelijoiden omien oppimisprojektien avulla. Kurssin aikana harjoitetaan yhteiskirjoittamista teknologiaa hyödyntäen. Kurssi mahdollistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttämisen apuna puhe-esityksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa kielitaitoaan ja lisää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *ymmärtää suomen kielen rakenteellisen luonteen sekä syventää tietojaan kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan*
- *ymmärtää äidinkielen ja kielitaidon merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä*
- *ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa*
- *vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan ja erityisesti puhe- ja vuorovaikutustaitojaan, kehittää tiedon- ja tieteenalojen kielten hallintaa sekä oppii laatimaan suunnitellun puhe-esityksen.*

Keskeiset sisällöt

- *kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys*
- *eri tekstilajien hallinnan syventäminen*
- *lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät*
- *suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys*
- *suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus*
- *kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus*
- *aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely*
- *kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua*
- *informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua*

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (S203)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä monipuolistuu. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Vantaan lukiokoulutus

Kirjallisuuden tulkitseminen tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä humaania ajattelua, toisen asemaan asettumista. Kurssilla havainnoidaan tulkintojen ja eläytymisen yksilöllisyyttä ja kaunokirjallisuutta väylänä toisten ihmisten tunteisiin, kokemusmaailmaan ja kulttuureihin.

Harjaannutaan taiteen vastaanottajana ja oman taidekokemuksen erittelijänä ja opitaan analysoimaan omia päättelytapoja ja jakamaan tätä tietoa myös muille. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön kulttuurikohteita.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan eritellä ja tulkita fiktiivisiä ja digitaalisia tekstejä sekä kuvia ja liikkuvaa kuvaa*
- *oppii vertailemaan suomalaisia ja oman kulttuurin tekstejä*
- *harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä*
- *ymmärtää kielikuvien, vertausten, monitulkintaisten ilmausten sekä idiomien merkityksen ja niiden kulttuurisidonnaisuuden*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*

- *oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta*
- *syventää ryhmäviestintätietojaan ja -taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

- *yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista*
- *kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä*
- *kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa*
- *proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti, myös verkossa*
- *suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos*
- *tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta*
- *viestien tulkitsemista ja tuottamista*
- *kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa pronominit, konjunktiot*

4. Tekstit ja vaikuttaminen (S204)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden kieltä ja vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Vantaan lukiokoulutus

Tuetaan opiskelijoiden itsenäistä päätöksentekoa ja tietoisuutta omista valinnoista.

Tutustutaan paikallisen vaikuttamisen kanaviin ja harjaannutaan ottamaan kantaa itselle merkityksellisiin kysymyksiin.

Luetaan kirjallisuutta painottaen sekä yhteiskunnallista vaikuttavuutta että yksilöllistä eläytymistä.

Suullisia argumentointitaitoja harjoitellaan esimerkiksi väittelyn tai vaikuttavien puheiden suunnittelun, tuottamisen ja niiden arvioinnin kautta. Argumentaation harjoittelu edistää ristiriitojen ja konfliktien käsittelytaitoja ja rohkaisee opiskelijaa ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää erilaisia suullisia, kirjallisia ja multimodaalisia asiatekstejä, erityisesti mielipideteksteja, syventää kriittistä lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja*
- *oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikutetaan*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *osaa muodostaa ja ilmaista mielipiteitään perustellen*
- *syventää kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita.*

Keskeiset sisällöt

- *kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka*
- *asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia, tiedon- ja tieteenalojen puhetavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epävirallinen viestintä, käsitteellinen ja konkreettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiaineiden kielenkäyttötapoja*

- *vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot*
- *argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa*
- *kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaalinen media) vaikuttajana*
- *perustelemisen harjoittelemista sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kommunikointiharjoituksia*
- *sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet*
- *nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio*

5. Teksti ja konteksti (S205)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden piirteitä ja konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityylisiä ja -lajisia tekstejä.

Vantaan lukiokoulutus

Suomalaiseen kirjallisuuteen tutustumisen avulla opiskelija laajentaa ja syventää ymmärtämystään suomalaisesta kulttuurista. Opiskelija harjaantuu muodollisen tai epämuodollisen tyylin valinnassa puhe- ja kirjoitustilanteissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii tarkastelemaan tekstejä niiden konteksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa muihin teksteihin, muun muassa erityisalojen tekstit*
- *oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä*
- *pystyy itsenäiseen tekstin tuottamisen prosessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa*
- *oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä*
- *tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta*
- *vakiinnuttaa tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan.*

Keskeiset sisällöt

- *tyylin aineksien vaikutus tekstiin*
- *abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot*
- *tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkotekstit ja multimodaaliset tekstilajit*
- *eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kirjallisuuden pohjalta*
- *kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökulmasta*
- *suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli, keskustelu*
- *kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio*

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (S206)

Opiskelija oppii tarkastelemaan suomalaista nykykulttuuria ja ilmiöitä. Opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutuksesta. Opiskelija vahvistaa suomen kielen taitoaan teksteillä ja tehtävillä.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii arvostamaan ympäröivän kulttuurin moninaisuutta ja näkee sen rikkautena.

Opiskelija sijoittaa itsensä osaksi kulttuurista jatkumoa ja näkee myös itsensä kulttuurisena tuotteena. Kurssilla tarkastellaan ja arvioidaan erityisesti suomalaisuuteen liittyviä tarinoita ja myyttejä. Opiskelijoita ohjataan multimodaalisten kulttuuristen ilmiöiden äärelle ja hyödynnetään pääkaupunkiseudun ajankohtaista kulttuuritarjontaa

Harjoituksissa otetaan huomioon lukion päättökokeen vaatimustaso.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, erityisesti kirjallisuuteen sekä muihin taiteisiin ja mediakulttuuriin ja vertailee suomalaista kulttuuria tuntemiinsa muihin kulttuureihin*
- *perehtyy nykykulttuurin ilmiöihin ja ajankohtaisiin tekstilajeihin*
- *tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä*
- *oppii soveltamaan tietoaan suomen kielen normeista omia tekstejä tuottaessaan*
- *oppii toimimaan sujuvasti, eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *tekstien ajankohtaiset lajit ja mediatekstit*
- *kertomukset mediassa, elokuvissa ja tv-sarjoissa (myytit, klassikot, tarinallistaminen)*
- *kielenhuollon kertausta, sanaston laajentamista ja vaikeita kielen rakenteita*
- *luetun ymmärtämistä, tekstien selittämistä, kirjoitelmia*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelua*
- *suomalaista nykykirjallisuutta, kuten novelleja, lyhytproosaa, runoja, romaanikatkelmia sekä kokonaisteos*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (S207)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, muuttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmentaudutaan työelämään esimerkiksi työhaastattelujen avulla. Kurssi valmentaa myös muita keskeisiä työelämässä tarvittavia puheviestintätaitoja. Kulttuurienvälistä kommunikaatiota voidaan luontevasti käsitellä kurssin aikana.

Kurssilla harjoitellaan muodollisia ja epämuodollisia puhetilanteita. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää tietojaan vuorovaikutuksen ja vuorovaikutussuhteiden luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöstä*
- *harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti ja tulee tietoiseksi toimintamahdollisuuksistaan vuorovaikutustilanteissa*

- *kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita*
- *kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan*
- *oppii erottamaan eri tyylejä ja sävyjä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä*
- *oppii erittelemään ja hallitsemaan kielen lauserakenteita.*

Keskeiset sisällöt

- *vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet*
- *puhuttujen tekstien erittely, tulkinta ja arviointi*
- *suomen puhekielen erityispiirteitä ja kielioppia*
- *esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja käytänteet*
- *esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *erilaiset asiointitilanteet*
- *puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista ja kansainvälistä puhekulttuuria*
- *kielen lausetason perusrakenteet, peruslauseen jäsenet ja suomen kielelle ominaiset lausetyypit*
- *sananmuodostuskeinojen kertausta*

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (S208)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaiseen kulttuuriin, median aiheisiin sekä kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun eri tavoin.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen vaatimaa kypsyyttä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä*
- *harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen*
- *syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan*
- *kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään, arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia teemoja*
- *löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun*
- *varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin ja yhdessä kirjoittamiseen.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen, viimeistely ja palautteen antaminen*
- *kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin, muun muassa asia- ja asioimiskirjoittamista*
- *tekstin tuottamista erilaisista aineistoista ja luovaa kirjoittamista*
- *kirjoittamista materiaalin pohjalta sekä pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia, esimerkiksi tekstin kommentointia*
- *kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan*
- *kielenhuollon kertaus: muun muassa sitaattivälimerkit, lähteiden lainaaminen*
- *suullinen tehtävä kurssin aiheista, esimerkiksi paneeli, keskustelu, alustus, puheenvuoro*

9. Lukutaitojen syventäminen (S209)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen vaatimaa kypsyyttä

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa taitoaan lukea analyyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä*
- *syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä ja tekstilajeista*
- *syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista*
- *kehittää suomalaisen kirjallisuuden tuntemustaan.*

Keskeiset sisällöt

- *erilajisten kaunokirjallisten ja asiatekstien sekä eri tiedon- ja tieteenalan tekstien lukemista*
- *kirjallisuudesta keskustelemista ja kirjoittamista, oman lukukokemuksen jakamista*
- *kielen käsitteet tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa*
- *tekstianalyysi, tekstin rakenne, tekstilajit, intertekstuaalisuus*
- *vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeä teos*
- *kirjailija- tai teosesittely*
- *käännösharjoitus*

2.4. Toinen kotimainen kieli, ruotsi

Oppiaineen tehtävä

Ruotsin kielen opetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa opiskelijaa ohjataan määrittämään yksilölliset tavoitteet ruotsin opinnoissaan. Opettaja tukee opiskelijaa hahmottamaan oman taitotasonsa ja saavuttamaan tavoitteensa. Opiskelijoita kannustetaan arvioimaan edistymistään ja työskentelytapojaan säännöllisesti ja seuraamaan oppimaan oppimistaitojensa kehittymistä. Vantaan lukioissa pyritään kehittämään erilaisia vertaistyöskentelyn ja -tuen tapoja, ts. opiskelijat oppivat yhdessä toisiaan tukien.

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- *kehittyy ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista*
- *ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- *rohkaistuu hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana*
- *vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen*
- *kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita*
- *ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet*
- *osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta*
- *osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.*

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	*Taito toimia vuorovaikutuksessa*	*Taito tulkita tekstejä*	*Taito tuottaa tekstejä*
A-oppimäärä	*B2.1*	*B2.1*	*B1.2*
B1-oppimäärä	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
B3-oppimäärä	*A2.2*	*A2.2*	*A2.1*
Äidinkielenomainen oppimäärä	*B2.2*	*B2.2*	*B2.2*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa innostetaan käyttämään ruotsin kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä. Vantaalaiseen ruotsinkieliseen kulttuuriin tutustutaan esimerkiksi vierailukäynneillä.

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kursseja luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	*Äidinkielenomainen oppimäärä*		*A-oppimäärä*		*B1-oppimäärä*
Kurssi	*1*	→	*1*	→	*1*
Kurssi	*2*	→	*2*	→	*2*
Kurssi	*3*	→	*3*	→	*3*
Kurssi	*4*	→	*4*	→	*4*
Kurssi	*5*	→	*5*		
Kurssi	*6*	→	*6*	→	*5*
Kurssi	*7*	→	*7*	→	*7*
Kurssi	*8*	→	*8*	→	*6*

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Vantaan lukiokoulutus

Opintojen alkuvaiheessa arvioinnissa otetaan Vantaalla huomioon opiskelijan sitoutuminen, sinnikkyys ja vastuun ottaminen opinnoissaan. Opiskelija saa luokkayhteisössään jatkuvaa, monipuolista ja kannustavaa palautetta, jonka pohjalta opiskelija voi reflektoida omaa edistymistään.

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Kurssi on suoritettu hyväksytysti (arvosana 5 tai S), kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset tavoitteet on saavutettu.

2.4.1. Ruotsi, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan

toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Opetuksen tavoitteet

Ruotsi kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 vuorovaikutuksen ja tulkinnan taidoissa sekä B1.2 tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Ruotsinkielinen maailmani (RUA01)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painottuu opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen. Kurssilla rohkaistaan opiskelijaa käyttämään sähköisiä työkaluja ruotsin kielen opinnoissa.

Aihekokonaisuuksista korostuvat teknologia ja yhteiskunta sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

Ruotsinkielisiin kohteisiin tutustutaan esimerkiksi vierailuilla.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita ruotsin kielen opiskelulle ja etsitään autenttisia ruotsinkielisiä kielenkäyttöympäristöjä sekä keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin, harrastuksiin, kiinnostuksen kohteisiin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (RUA02)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitoja kehitetään kurssilla. Aihekokonaisuuksista painottuvat hyvinvointi ja turvallisuus sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen pohjoismaisessa kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan

erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä (RUA03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään tietotekniikkaa tiedonhaussa ja medioihin tutustumisessa. Tällä kurssilla aihekokonaisuuksista korostuu kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys. Kurssilla tutustutaan suomenruotsalaisuuteen.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiirinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, ruotsinkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RUA04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla korostuu aktiivinen ja ratkaisukeskeinen opiskelu ja toimiminen hyvän tulevaisuuden puolesta vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Aihekokonaisuuksista korostuu tällä kurssilla aktiivinen kansalaisuus.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta ruotsin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (RUA05)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla korostuu oman mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen. Eri tieteenaloihin tutustutaan mm. vierailulla vantaalaisiin yrityksiin tai tiedekeskukseen. Tällä kurssilla korostuvat tiede ja aihekokonaisuuksista teknologia ja yhteiskunta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RUA06)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan työn hakemista ja ansioluettelon kirjoittamista. Työntekomahdollisuuksia esitellään ruotsin kielellä niin Suomessa kuin Pohjoismaissa. Kurssilla on luontevaa tuoda esille aktiivinen kansalaisuus- ja innovatiivisuus -teemoja esimerkiksi julistamalla liikeideakilpailu. Kurssi tarjoaa mahdollisuuden oppiainerajat ylittävään yhteistyöhön.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa ruotsin kielellä myös muualla kuin Suomessa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (RUA07)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla syvennetään vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitoja. Opiskelijat kehittävät mediatuottamisen ja medialukutaidon osaamista eri viestintäympäristöissä ja eri välinein. Kestävää elämäntapaa havainnollistetaan niin kotimaisesta kuin globaalista näkökulmasta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmista ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (RUA08)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tavoitellaan ymmärrystä kulttuurin eri ilmenemismuodoista. Kurssin aikana harjoitellaan vastuullista ja eri tilanteisiin sopivaa kielenkäyttöä, esimerkiksi työn haussa ja politiikassa. Kurssilla on mahdollista tutustua kaksikieliseen Suomeen vierailujen muodossa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.4.2. Ruotsi, B1-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Minun ruotsini (RUB11)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painottuu opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään sähköisiä työkaluja ruotsin kielen opinnoissa.

Kurssilla vahvistetaan ruotsin kielen perusteita.

Kurssilla painottuu aihekokonaisuus kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painottuvat opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen ja erilaisten arkisten vuorovaikutustilanteiden harjoitteleminen. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään sähköisiä työkaluja ruotsin kielen opinnoissaan.

Kurssin teemat käsittelevät aihekokonaisuuksia kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

Vantaan lukiokoulutus

Tavoitteena on tehdä suomenruotsalaisuus eläväksi ja kartuttaa opiskelijan valmiuksia olla matkailijana Pohjoismaissa. Kurssilla tehdään yhteistyötä esimerkiksi paikallisten kaksikielisten tahojen kanssa.

Kurssin puitteissa hyödynnetään tietotekniikkaa muun muassa tiedonhaussa, medioihin tutustumisessa ja eri tekstilajien tuotoksien laadinnassa.

Aihekokonaisuuksista painotetaan kurssilla seuraavia: teknologia ja yhteiskunta, mediat ja monilukutaito sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija harjaantuu hakemaan monenlaisia tekstiaineistoja opiskelussa sekä tuottamaan niitä.

Kurssilla opitaan ymmärtämään monikulttuurisuutta Pohjoismaissa.

Aihekokonaisuuksista painotetaan kurssilla seuraavia: teknologia ja yhteiskunta sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan työn hakemista ja ansioluettelon kirjoittamista.

Työelämäkontakteja luodaan paikallisten yritysten kanssa kouluvierailujen ja työpaikkavierailujen muodossa.

Kurssilla aihekokonaisuuksista on mahdollista painottaa aktiivista kansalaisuutta, yrittäjyyttä ja työelämää sekä teknologiaa ja yhteiskuntaa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan kaksikieliseen pääkaupunkiseutuun esimerkiksi päiväkoti- ja vanhainkotivierailujen muodossa.

Aihekokonaisuuksista kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus liittyvät luontevasti kurssin sisältöön.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla syvennetään vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitoja. Opiskelijat voivat kehittää mediatuottamisen osaamistaan eri viestintäympäristöissä ja eri välinein.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä mediat ja monilukutaito ovat mahdollisia sisällyttää kurssin aihepiireihin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

2.4.3. Ruotsi, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitetaan monipuolisesti kaikkia kielitaidon alueita. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Luontevaan ruotsin kielen ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitetaan monipuolisesti kaikkia kielitaidon alueita. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Luontevaan ruotsin kielen ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä.

"...Opiskelijalle, joka on vapautettu lukiolain 13 §:n perusteella toisen kotimaisen kielen opiskelusta, voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen opetusta lukiossa alkavan B-oppimäärän mukaisesti." (Valtioneuvoston asetus 942/2014, 9 § 6 mom.)

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää oman kieli- ja kulttuuritaustansa arvostusta ja jäsentää käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *tutustuu suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä*
- *tutustuu siihen, miten suomen ja ruotsin kielet ovat vaikuttaneet toisiinsa Suomessa*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 vuorovaikutuksen ja tulkinnan taidoissa, A2.1 tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja ruotsinkieliseen kulttuuriympäristöön (RUB31)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla hahmotetaan ruotsin kielen suhdetta opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmaisuja. Tutustutaan ruotsinkieliseen kulttuuriympäristöön Suomessa ja Pohjoismaissa.

2. Matkalla Pohjoismaissa (RUB32)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun sekä asioimiseen liittyviä vuorovaikutustaitoja ja kartoitetaan pohjoismaista kulttuuri- ja yleistietoutta. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (RUB33)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Käsitellään aihepiirejä ja tilanteita, jotka liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (RUB34)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Tutustutaan erilaisiin elämäntilanteisiin Pohjoismaissa. Harjoitellaan viestintää erilaisissa ruotsinkielisissä kohtaamistilanteissa Suomessa, Pohjoismaissa ja muuallakin, missä se on mahdollista.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (RUB35)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (RUB36)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin sekä medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB37)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan opiskelu- ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja. Selvitetään, minkälaista kielitaitoa mahdollisissa jatko-opinnoissa tarvitaan. Tutustutaan työpaikkoihin ja kesätyömahdollisuuksiin, joissa voi käyttää ruotsin kielen taitoa. Aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opintoihin ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (RUB38)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

2.5. Toinen kotimainen kieli, suomi (finska)

Suomen kielen opetus lukiossa syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään suomen kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan, luomaan siltoja eri kielten välille sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Suomen kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia suomea ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia suomenkielisissä ympäristöissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan kieleen/kielenkäyttöön liittyvien asenteiden ja arvojen merkitystä. Opetus vahvistaa ja kehittää oppilaiden valmiuksia ja mahdollisuuksia toimia suomeksi aktiivisesti sekä vaikuttaa lähiympäristössään ja laajemmissa yhteyksissä.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia suomen kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa suomen kielellä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Suomen kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Suomen kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- *kehittää taitoaan toimia suomeksi eri yhteyksissä*
- *ymmärtää suomen kielen merkityksen kansalliskielenä*
- *rohkaistuu hyödyntämään suomen kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana*
- *vankentaa suomen kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen*
- *syventää ja laajentaa suomen kielen rakenteiden tuntemustaan*
- *kehittyy tavoitteellisena kielenkäyttäjänä, joka osaa soveltaa oppimisstrategioita kieliopinnoissaan*
- *ymmärtää monipuolisen kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet*

- *osaa arvioida omaa kielitaitoaan ja suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten esimerkiksi jatko-opintojen ja työelämän näkökulmista.*

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	*Taito toimia vuorovaikutuksessa*	*Taito tulkita tekstejä*	*Taito tuottaa tekstejä*
A-suomi	*B2.1*	*B2.1*	*B1.2*
B1-suomi	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
B3-suomi	*A2.2*	*A2.2*	*A2.1*
Äidinkielenomainen suomi	*B2.2*	*B2.2*	*B2.2*

Arviointi

Suomen kielessä arviointi perustuu suomen kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat suomen kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja taidoissa toimia autenttisissa suomenkielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa suomen kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kursseja luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	Äidinkielenomainen oppimäärä		A-oppimäärä		B1-oppimäärä
Kurssi	1	→	1	→	1
Kurssi	2	→	2	→	2
Kurssi	3	→	3	→	3
Kurssi	4	→	4	→	4
Kurssi	5	→	5	→	5
Kurssi	6	→	6		
Kurssi	7	→	7	→	7
Kurssi	8	→	8	→	6

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

2.6. Vieraat kielet

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana*
- *vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen*
- *kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita*
- *ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet*
- *osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.*

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	*Taito toimia vuorovaikutuksessa*	*Taito tulkita tekstejä*	*Taito tuottaa tekstejä*
Englanti A	*B2.1*	*B2.1*	*B2.1*
Muut kielet A	*B1.2*	*B1.2*	*B1.2*
Englanti B1	*B1.2*	*B1.2*	*B1.2*
Muut kielet B1	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
Englanti B2	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
Muut kielet B2	*A2.2*	*A2.2*	*A2.2*
Englanti B3	*B1.1*	*B1.1*	*A2.2*
Aasian ja Afrikan kielet B3	*A2.1*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*
Muut kielet B3	*A2.1*	*A2.1*	*A2.1*

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kursseja luetaan hyväksi latinan kieltä lukuun ottamatta seuraavasti:

Kurssit	*A-oppimäärä*		*B1-oppimäärä*		*B2-oppimäärä*		*B3-oppimäärä*
Kurssi	*1*	→	*1*	→	*1*	→	*3*
Kurssi	*2*	→	*2*	→	*3*	→	*5*
Kurssi	*3*	→	*3*	→	*4*	→	*6*
Kurssi	*4*	→	*4*	→	*2*	→	*4*
Kurssi	*6*	→	*5*	→	*5*	→	*7*
Kurssi	*7*	→	*7*	→	*6*	→	*8*
Kurssi	*8*	→	*6*				

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

KX = muu kieli

2.6.1. Englanti, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittyy englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä*
- *osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta*
- *osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista*
- *saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsittelystä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa opiskelijoita rohkaistaan opintojen alusta asti käyttämään englannin kielen taitojaan ja kehittämään siten rutiinia myös suullisia kommunikointitilanteita varten. Opiskelijoita tuetaan kommunikointitaitojensa kehittämisessä mm. itse- ja vertaisarvioinnin avulla. Opetuksessa syvennetään opiskelijan käsitystä siitä, miten eri kommunikointitilanteet vaativat erilaisia kielellisiä työkaluja. Tavoitteena on, että opiskelijat kehittävät taitojaan erityisesti kansainvälisen opiskelu- ja työelämän englannin kielen niin kirjallisille kuin suullisillekin kommunikoinnille asettamien vaatimusten saavuttamiseksi.

Arviointi

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA01)

Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä englannin kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijoina ja suunnittelemaan englannin opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista englannin kielen opiskelijoita alusta lähtien arvioimaan keskustelutilanteita ja käynnistämään keskusteluita, ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa tavoitteena on oppia huomioimaan ja ymmärtämään inhimillistä moninaisuutta, ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita.

Tähän liittyy myös eri kulttuureihin ja kielialueisiin tutustuminen ja tutustumisen kautta niiden moninaisuuden arvostaminen. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten englannin kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (ENA02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään myös taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun englanniksi. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa. Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi voi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään erityisesti hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA05)

Vantaan lukiokoulutus

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yritysten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen englanniksi ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA06)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelu, työ ja toimeentulo -kurssi antaa mahdollisuuden monipuoliseen yhteistyöhön lähialueen kiinnostavien ja innovatiivisten oppilaitosten, yritysten ja järjestöjen kanssa, jolloin mm. yrittäjyyden ja työntekemisen eri muotoihin voidaan tutustua käytännönläheisesti ja erityisesti englannin kielen merkityksen ja globaalin työllistymisen näkökulmasta.

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi. Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin englannin kielellä esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (ENA07)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestävään kehitykseen ja elämäntapaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA08)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa. Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla suoritetaan suullisen kielitaidon koe, josta saa todistuksen.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.2. Venäjän kieli, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan

toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, jota käytetään ja jatketaan myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kieli ja maailmani (VEA01)

Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä pitkän kielen kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijana ja suunnittelemaan kielen opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista kielen opiskelijoita alusta lähtien osallistumaan aktiivisesti keskustelutilanteisiin ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ja kielialueisiin ja oppii samalla arvostamaan moninaisuutta. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (VEA02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (VEA03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun kohdekielellä. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää

kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (VEA04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa.Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään muun muassa hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (VEA05)

Vantaan lukiokoulutus

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yritysten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen kohdekielellä ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (VEA06)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi.

Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (VEA07)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestävään kehitykseen ja elämäntapaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (VEA08)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa.

Kurssi mahdollistaa lähemmän tutustumisen kohdekielen yhteiskuntaan ja kulttuurielämään osallistumalla pääkaupunkiseudun tarjoamiin tilaisuuksiin, esimerkiksi tutustumiskäynneille, retkille ja kulttuuritilaisuuksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.3. Ranskan kieli, B2-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukikoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)

Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita voidaan kannustaa seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää (RAB22)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat (RAB24)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla mietitään opiskelijoiden kielitaidon merkitystä tulevaisuudessa opiskelun ja työelämän kannalta. Kurssilla tutustutaan lähialueen työ- ja opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi vierailemalla tai kutsumalla vieraita eri yrityksistä tai oppilaitoksista. Kurssilla opetellaan kohdekielisen ansioluettelon tekemistä ja harjoitellaan työhaastattelutilanteita.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme (RAB26)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia, sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi koulun, kaupungin tai lähialueen yhteistyökumppaneita kansainvälisen toiminnan lisäämiseksi (esim. ystävyyskoulut, vaihto-opiskelijat, ulkomaiset vierailijaryhmät, instituutit, seurat).

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.4. Latinan kieli, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (LAB31)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (LAB32)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (LAB33)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (LAB34)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (LAB35)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (LAB36)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (LAB37)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (LAB38)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

2.6.5. Latinan kieli, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa

yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (LAB31)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (LAB32)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (LAB33)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (LAB34)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (LAB35)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (LAB36)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (LAB37)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (LAB38)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

2.6.6. Venäjän kieli, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, jota käytetään ja jatketaan myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kieli ja maailmani (VEA01)

Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä pitkän kielen kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijana ja suunnittelemaan kielen opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista kielen opiskelijoita alusta lähtien osallistumaan aktiivisesti keskustelutilanteisiin ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ja kielialueisiin ja oppii samalla arvostamaan moninaisuutta. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (VEA02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (VEA03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun kohdekielellä. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää

kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (VEA04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa.Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään muun muassa hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (VEA05)

Vantaan lukiokoulutus

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yritysten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen kohdekielellä ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (VEA06)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi.

Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (VEA07)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestävään kehitykseen ja elämäntapaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (VEA08)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa.

Kurssi mahdollistaa lähemmän tutustumisen kohdekielen yhteiskuntaan ja kulttuurielämään osallistumalla pääkaupunkiseudun tarjoamiin tilaisuuksiin, esimerkiksi tutustumiskäynneille, retkille ja kulttuuritilaisuuksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.7. Ranskan kieli, B2-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukikoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)

Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita voidaan kannustaa seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää (RAB22)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat (RAB24)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla mietitään opiskelijoiden kielitaidon merkitystä tulevaisuudessa opiskelun ja työelämän kannalta. Kurssilla tutustutaan lähialueen työ- ja opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi vierailemalla tai kutsumalla vieraita eri yrityksistä tai oppilaitoksista. Kurssilla opetellaan kohdekielisen ansioluettelon tekemistä ja harjoitellaan työhaastattelutilanteita.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme (RAB26)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia, sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi koulun, kaupungin tai lähialueen yhteistyökumppaneita kansainvälisen toiminnan lisäämiseksi (esim. ystävyyskoulut, vaihto-opiskelijat, ulkomaiset vierailijaryhmät, instituutit, seurat).

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.8. Latinan kieli, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (LAB31)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (LAB32)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (LAB33)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (LAB34)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (LAB35)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (LAB36)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (LAB37)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (LAB38)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

2.6.9. Venäjän kieli, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen.

Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, jota käytetään ja jatketaan myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kieli ja maailmani (VEA01)

Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä pitkän kielen kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijana ja suunnittelemaan kielen opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista kielen opiskelijoita alusta lähtien osallistumaan aktiivisesti keskustelutilanteisiin ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ja kielialueisiin ja oppii samalla arvostamaan moninaisuutta. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (VEA02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (VEA03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun kohdekielellä. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (VEA04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa.Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään muun muassa hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (VEA05)

Vantaan lukiokoulutus

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yritysten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen kohdekielellä ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (VEA06)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi.

Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (VEA07)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestävään kehitykseen ja elämäntapaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (VEA08)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa.

Kurssi mahdollistaa lähemmän tutustumisen kohdekielen yhteiskuntaan ja kulttuurielämään osallistumalla pääkaupunkiseudun tarjoamiin tilaisuuksiin, esimerkiksi tutustumiskäynneille, retkille ja kulttuuritilaisuuksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.10. Ranskan kieli, B2-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukikoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)

Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita voidaan kannustaa seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää (RAB22)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat (RAB24)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla mietitään opiskelijoiden kielitaidon merkitystä tulevaisuudessa opiskelun ja työelämän kannalta. Kurssilla tutustutaan lähialueen työ- ja opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi vierailemalla tai kutsumalla vieraita eri yrityksistä tai oppilaitoksista. Kurssilla opetellaan kohdekielisen ansioluettelon tekemistä ja harjoitellaan työhaastattelutilanteita.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme (RAB26)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia, sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi koulun, kaupungin tai lähialueen yhteistyökumppaneita kansainvälisen toiminnan lisäämiseksi (esim. ystävyyskoulut, vaihto-opiskelijat, ulkomaiset vierailijaryhmät, instituutit, seurat).

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.11. Latinan kieli, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (LAB31)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (LAB32)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (LAB33)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (LAB34)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (LAB35)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (LAB36)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (LAB37)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (LAB38)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

2.6.12. Venäjän kieli, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia

mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, jota käytetään ja jatketaan myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kieli ja maailmani (VEA01)

Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä pitkän kielen kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijana ja suunnittelemaan kielen opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista kielen opiskelijoita alusta lähtien osallistumaan aktiivisesti keskustelutilanteisiin ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ja kielialueisiin ja oppii samalla arvostamaan moninaisuutta. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (VEA02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (VEA03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun kohdekielellä. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (VEA04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa.Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään muun muassa hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden

näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (VEA05)

Vantaan lukiokoulutus

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yritysten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen kohdekielellä ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (VEA06)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi.

Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (VEA07)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestävään kehitykseen ja elämäntapaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (VEA08)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa.

Kurssi mahdollistaa lähemmän tutustumisen kohdekielen yhteiskuntaan ja kulttuurielämään osallistumalla pääkaupunkiseudun tarjoamiin tilaisuuksiin, esimerkiksi tutustumiskäynneille, retkille ja kulttuuritilaisuuksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.13. Ranskan kieli, B2-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Oppiaineen tehtävä

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia

mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamiaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

Arviointi

Vantaan lukikoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)

Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita voidaan kannustaa seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää (RAB22)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat (RAB24)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla mietitään opiskelijoiden kielitaidon merkitystä tulevaisuudessa opiskelun ja työelämän kannalta. Kurssilla tutustutaan lähialueen työ- ja opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi

vierailemalla tai kutsumalla vieraita eri yrityksistä tai oppilaitoksista. Kurssilla opetellaan kohdekielisen ansioluettelon tekemistä ja harjoitellaan työhaastattelutilanteita.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme (RAB26)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia, sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi koulun, kaupungin tai lähialueen yhteistyökumppaneita kansainvälisen toiminnan lisäämiseksi (esim. ystävyyskoulut, vaihto-opiskelijat, ulkomaiset vierailijaryhmät, instituutit, seurat).

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

2.6.14. Latinan kieli, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa

yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (LAB31)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (LAB32)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (LAB33)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (LAB34)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (LAB35)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (LAB36)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (LAB37)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (LAB38)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

2.6.15. Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, ja opiskelijoita ohjataan käyttämään tarvittavia apuvälineitä luetun ymmärtämisessä ja tekstin tuottamisessa. Suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia.

Kursseilla käsitellään runsaasti teemoja, jotka tukevat kohdekielen kulttuuriin, maantieteeseen, historiaan ja yhteiskuntiin liittyvää osaamista. Tämä mahdollistaa luontevan integroinnin eri oppiaineisiin. Kursseille varataan tilaa opiskelijoiden esille nostamien, yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn.

Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Rakenteita opetellaan ja harjoitellaan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämis- ja kuullunymmärtämistottumusten vakiinnuttamiseen varataan tarvittaessa aikaa kaikilla kursseilla.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, ja opiskelijoita ohjataan käyttämään tarvittavia apuvälineitä luetun ymmärtämisessä ja

tekstin tuottamisessa. Suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia.

Kursseilla käsitellään runsaasti teemoja, jotka tukevat kohdekielen kulttuuriin, maantieteeseen, historiaan ja yhteiskuntiin liittyvää osaamista. Tämä mahdollistaa luontevan integroinnin eri oppiaineisiin. Kursseille varataan tilaa opiskelijoiden esille nostamien, yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn.

Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Rakenteita opetellaan ja harjoitellaan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämis- ja kuullunymmärtämistottumusten vakiinnuttamiseen varataan tarvittaessa aikaa kaikilla kursseilla.

Aasian ja Afrikan kielillä tarkoitetaan maailman valtakieliä, kuten japania, kiinaa tai arabiaa, joissa käytetään monenlaisia kirjoitusjärjestelmiä.

Opetuksen tavoitteet

Euroopan ulkopuolisten kielten B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa*
- *löytää kiinnostavia kohdekielisiä ympäristöjä*
- *osaa ottaa viestinnässään huomioon keskeisiä kulttuurisia konventioita*
- *muodostaa käsityksen kohdekielen eurooppalaisista kielistä poikkeavista erityispiirteistä sekä kehittyy kohdekielen kirjoitusmerkistön hallinnassa*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 vuorovaikutuksen, puhutun tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen taidoissa sekä A1.3 kirjoitetun tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmaisuja. Tutustutaan vähitellen kirjoitusmerkkeihin ja harjoitellaan niiden tunnistamista ja lukemista.

2. Matkalla maailmassa

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää viestintästrategioiden ja erilaisten kompensaatiokeinojen käyttöä. Tutustutaan myös joihinkin sosiaalisen kohtaamisen ei-kielellisiin piirteisiin. Harjoitellaan kirjoittamaan lisää (yksinkertaistettuja) merkkejä ja suppeita viestejä. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan siihen, kuinka kieltä kirjoitetaan tietokoneella.

3. Elämän tärkeitä asioita

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Käsitellään aihepiirejä ja tilanteita, jotka liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin. Harjoitellaan lukemaan yhä enemmän yleisimpiä kirjoitusmerkkejä. Opetellaan käyttämään kirjoitusmerkkisanakirjoja. Harjoitellaan yksinkertaistettujen kirjoitusmerkkien kirjoittamista ja omien lyhyiden kirjoitusmerkeillä kirjoitettujen tekstien tuottamista turvautuen tarpeen mukaan tieto- ja viestintäteknologiaan.

4. Kulttuurikohtaamisia

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien eroavuuksiin. Aihepiirit käsittelevät viestintää erilaisissa kohtaamistilanteissa Suomessa ja ulkomailla. Kirjoitusmerkkien käyttöä lisätään vähitellen. Hyödynnetään sekä perinteisiä että sähköisiä sanakirjoja ja sanastoja tekstien kirjoittamisessa ja lukemisessa.

5. Hyvinvointi ja huolenpito

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla painotetaan luetunymmärtämis- ja kuullunymmärtämisstrategoiden harjoittelua. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Jatketaan kirjoitusmerkeillä kirjoitettujen omien tekstien tuottamista sekä käsin kirjoittaen että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

2.7. Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Vantaan lukiokoulutus

Matematiikan opiskelun tavoitteena on, että opiskelija tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa. Opintojen aikana opiskelija rohkaistuu kokeilevaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan valtakunnalliseen ja kansainväliseen kilpailutoimintaan.

Opetuksen tavoitteet

Vantaan lukiokoulutus

Matematiikan avulla mallinnetaan ja ratkaistaan tieteen, arkielämän ja ympäristön erilaisiin ilmiöihin liittyviä ongelmia. Tällöin aihekokonaisuuksia käsitellään erilaisten tehtävien kautta. Matemaattinen lukutaito edellyttää erilaisessa muodossa esitetyn tiedon ymmärtämistä ja sen tuottamista (viestintä- ja mediaosaaminen).

AKTIIVINEN KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS

Matematiikan opiskelu kehittää ongelmanratkaisutaitoa, harjaannuttaa oman toiminnan suunnitteluun ja opettaa perustelemaan omia ajatuksia. Matematiikan opiskelu vaatii aloitteellisuutta ja pitkäjänteistä harjoittelua, mikä kasvattaa yritteliäisyyteen. Opiskelija oppii ideoimaan ja tekemään aloitteita, mutta samalla myös kestämään epäonnistumisia ja pettymyksiä.

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS

Matematiikan opiskelussa opiskelijat oppivat työskentelemään sekä yksin että ryhmänä toisiaan tukien. Soveltavissa tehtävissä käsitellään hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita kuten esimerkiksi oman talouden hallintaa, puoliintumisaikaa, maanjäristyksiä, väestönkasvua.

KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA JA GLOBAALI VASTUU

Talousmatematiikassa opitaan talouselämässä käytettäviä käsitteitä ja saadaan valmiuksia oman talouden suunnitteluun. Tilastotiedettä soveltamalla opiskelija oppii tulkitsemaan tilastoja ja tekemään niiden perusteella johtopäätöksiä. Erilaisten sovellustehtävien avulla opitaan ymmärtämään ihmisen toiminnan vaikutuksia pitkällä aikavälillä.

KULTTUURIEN TUNTEMUS JA KANSAINVÄLISYYS

Matematiikan kieli on yhteinen, erilaisia kulttuureita yhdistävä kieli. Opiskelija oppii ymmärtämään, miten matematiikka on kehittynyt tuhansien vuosien aikana. Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen kulttuurien kehittymisessä esimerkiksi rakentamisessa ja taiteessa.

MEDIAT JA MONILUKUTAITO

Opiskelija oppii täsmällistä ja loogista matemaattista kieltä. Opiskelija oppii hankkimaan tietoa ja esittämään sitä taulukoiden, diagrammien sekä kuvioiden avulla. Opiskelija harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja sen luotettavuutta.

TEKNOLOGIA JA YHTEISKUNTA

Opiskelija oppii ymmärtämään matematiikan keskeisen merkityksen teknologian kehittymisessä. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisia teknisiä apuvälineitä. Opiskelijat oppivat arvioimaan teknologisten apuvälineiden käytön hyödyllisyyttä ja rajallisuutta.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa ohjataan kehittämään oppimaan oppimisen ja itseohjautuvuuden taitoja. Näissä taidoissa kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä työskentelyä koko opiskeluajan.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan matemaattiseen osaamiseen, teknisten apuvälineiden käyttöön sekä matemaattisen tekstin tuottamiseen ja ymmärtämiseen. Arviointimenetelminä hyödynnetään mm. arviointi -ja palautekeskusteluja, itsearviointia ja vertaisarviointia.

Osaamista arvioidaan opiskelijan tuotosten avulla. Näitä ovat esim. tutkielmat, raportit, suulliset esitykset, itsearvioinnit, kokeet ja testit.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. työskentelytaitoihin yksin ja ryhmässä, matematiikkaan kohdistuvaan kiinnostukseen, muiden auttamiseen ja neuvomiseen.

Teknisten apuvälineiden käyttöön liittyvässä arvioinnissa huomioidaan kiinnostus ja taito hyödyntää teknologiaa monipuolisesti oppimisen tukena sekä matemaattisen tiedon esittämisessä.

Matemaattisen tekstin tuottamisessa kiinnitetään huomiota perusteluihin, huolellisuuteen ja täsmällisyyteen sekä matemaattisen informaation mielekkääseen esittämiseen ja käsittelyyn mm. teknisillä apuvälineillä.

Kurssi on hyväksytysti suoritettu, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu kurssin alussa sovituilla tavoilla.

2.7.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuiseen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Luvut ja lukujonot (MAY01)

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuiseen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana kerrataan ja syvennetään opiskelijan tietämystä peruslaskutaidoissa, funktion käsitteessä ja prosenttilaskennassa. Tutustutaan lukujonoihin ja summiin sekä logaritmiin. Aloitetaan harjoittelemaan matemaattisen tekstin ja tiedon tuottamista teknisillä apuvälineillä.

Kurssin tavoitteena valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi on se, että opiskelija

- kiinnostuu matematiikan oppimisesta ja tarttuu rohkeasti uusiin haasteisiin
- aloittaa harjoittelemaan matemaattisen tekstin ja tiedon tuottamista teknisillä apuvälineillä

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää lukujonon käsitteen*
- *osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan*
- *saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.*

Keskeiset sisällöt

- *reaaliluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta*
- *funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta*
- *lukujono*
- *rekursiivinen lukujono*
- *aritmeettinen jono ja summa*
- *logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys*
- *muotoa , x ## olevien yhtälöiden ratkaiseminen*
- *geometrinen jono ja summa*

2.7.2. Matematiikan pitkä oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa*
- *rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin*
- *ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä*
- *oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena*
- *kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä*
- *harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita*
- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.*

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA02)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita ja niihin liittyviä yhtälöitä. Aiheina mm. polynomien laskutoimitukset ja muistikaavojen hyödyntäminen. Yhtälöiden ja yksinkertaisten polynomiepäyhtälöiden ratkaiseminen myös teknisillä apuvälineillä. Opiskelija osaa hyödyntää polynomifunktioiden ominaisuuksia sovellusongelmien ratkaisussa ja käyttää myös teknisiä apuvälineitä apuna perusteluissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita*
- *osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää*
- *osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.*

Keskeiset sisällöt

- *polynomien tulo ja muotoa olevat binomikaavat*
- *2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen*
- *2. asteen polynomin jakaminen tekijöihin*
- *polynomifunktio*
- *polynomiyhtälöitä*
- *polynomiepäyhtälön ratkaiseminen*

2. Geometria (MAA03)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija syventää geometrian taitojaan ja tietojaan. Geometrista tietoa sisältäviä lauseita opetellaan muotoilemaan ja niiden avulla perustelemaan kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia. Geometrisia ongelmia ratkaistaan käyttämällä hyväksi esimerkiksi yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa. Teknisiä apuvälineitä hyödynnetään.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita*
- *osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.*

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria*
- *kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

3. Vektorit (MAA04)

Vantaan lukiokoulutus

Sisältö: Perehdytään vektorikäsitteeseen ja vektorilaskentaan sekä kaksi-, että kolmiulotteisessa avaruudessa.

Keskeiset sisällöt: vektoreiden perusominaisuudet, vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla, koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo, yhtälöryhmän ratkaiseminen, suorat ja tasot avaruudessa. Tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla*
- *ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen*
- *osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.*

Keskeiset sisällöt

- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla*
- *koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo*
- *yhtälöryhmän ratkaiseminen*
- *suorat ja tasot avaruudessa*

4. Analyyttinen geometria (MAA05)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin tavoitteena on oppia käyttämään algebrallisia menetelmiä esimerkiksi geometristen ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija oppii pistejoukon yhtälön käsitteen ja tutkii yhtälöiden avulla pisteitä, ympyröitä ja paraabeleja. Itseisarvoyhtälöitä ja -epäyhtälöitä opitaan ratkaisemaan. Teknisiä apuvälineitä opitaan käyttämään erilaisissa kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja*

- *syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä | f(x) | = a tai | f(x) | = | g(x) |*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.*

Keskeiset sisällöt

- *pistejoukon yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt*
- *itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen*
- *pisteen etäisyys suorasta*

5. Derivaatta (MAA06)

Vantaan lukiokoulutus

Ratkaistaan rationaaliyhtälöitä ja -epäyhtälöitä. Opiskellaan käsitteet raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta. Opitaan käyttämään derivaattaa polynomifunktioiden ja rationaalifunktioiden tutkimisessa ja ongelmien ratkaisemisessa. Harjaannutaan teknisten apuvälineiden käytössä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta*
- *osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot*
- *tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.*

Keskeiset sisällöt

- *rationaaliyhtälö ja #epäyhtälö*
- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen*
- *polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

6. Trigonometriset funktiot (MAA07)

Vantaan lukiokoulutus

Opitaan yksikköympyrä, radiaanin käsite ja suunnattu kulma. Tutustutaan trigonometrisiin funktioihin ja niiden derivoimiseen. Opitaan soveltamaan yhdistettyä funktiota derivaatan määrittämisessä. Ratkaistaan trigonometrisia yhtälöitä. Käytetään teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa sekä trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*

- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiäsin f(x) = a tai sin f(x) = sin g(x)*
- *osaa trigonometristen funktioiden yhteydet ja*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla*
- *osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.*

Keskeiset sisällöt

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen*
- *yhdistetyn funktion derivaatta*
- *trigonometristen funktioiden derivaatat*

7. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA08)

Vantaan lukiokoulutus

Kerrataan potenssien laskusäännöt ja opiskellaan murtopotenssien käyttö. Opitaan käsittelemään juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita ja hyödyntämään niitä matemaattisessa mallinnuksessa. Tavoitteena on osata tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa potenssienlaskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit*
- *tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla*
- *osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.*

Keskeiset sisällöt

- *potenssien laskusäännöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*
- *juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat*

8. Integraalilaskenta (MAA09)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opitaan integraalifunktion käsite ja opitaan määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita. Opitaan soveltamaan määrättyä integraalia esimerkiksi pinta-alojen ja tilavuuksien laskemisessa. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.*

Keskeiset sisällöt

- *integraalifunktio*
- *alkeisfunktioiden integraalifunktiot*
- *määrätty integraali*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

9. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Vantaan lukiokoulutus

Kerrataan ja syvennetään tilasto- ja todennäköisyyslaskennan taitoja. Keskeisinä sisältöinä diskreetti ja jatkuva jakauma, jakauman tunnusluvut, klassinen ja tilastollinen todennäköisyys, todennäköisyyden laskusäännöt ja odotusarvo sekä normaalijakauma. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa sekä digitaalisessa muodossa olevan datan käsittelyssä ja tutkimisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.*

Keskeiset sisällöt

- *diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma*
- *jakauman tunnusluvut*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *kombinatoriikka*
- *todennäköisyyksien laskusäännöt*
- *diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*
- *normaalijakauma*

10. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Vantaan lukiokoulutus

Perehdytään logiikan ja lukuteorian alkeisiin. Tutustutaan matemaattisen todistamisen periaatteisiin ja harjoitellaan todistamista. Lukuteorian peruskäsitteet käydään läpi ja opitaan tutkimaan kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kongruenssin avulla. Käytetään teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla*
- *syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.*

Keskeiset sisällöt

- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *geometrinen todistaminen*
- *suora, käänteinen ja ristiriitatodistus*
- *induktiotodistus*
- *kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö*
- *Eukleideen algoritmi*
- *alkuluvut ja Eratostheneen seula*
- *aritmetiikan peruslause*
- *kokonaislukujen kongruenssi*

11. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Vantaan lukiokoulutus

Syvennetään algoritmisen ajattelun taitoja. Opitaan iteroinnin käsite ja ratkaistaan numeerisesti epälineaarisia yhtälöitä. Sisältöinä ovat myös polynomien jaollisuus ja tekijöiden määrittäminen, numeeristen menetelmien käyttö muutosnopeuden sekä pinta-alojen laskemisessa ja yhtälöiden ratkaisemisessa. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää algoritmista ajatteluaan*
- *osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat*
- *ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti*
- *osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät*
- *osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.*

Keskeiset sisällöt

- *iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä*

- *polynomien jakoalgoritmi*
- *polynomien jakoyhtälö*
- *Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö*

12. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Vantaan lukiokoulutus

Syvennetään differentiaali- ja integraalilaskennan sekä lukujonoteorian taitoja ja tietoja. Keskeisinä aiheina ovat: käänteisfunktio, kahden muuttujan funktio, osittaisderivaatta ja funktioiden ja lukujonojen raja-arvo äärettömyydessä, epäoleelliset integraalit, sarjat ja niiden summa. Käytetään teknisiä apuvälineitä funktioiden tutkimisessa, sarjojen ja summien laskemisessa sekä muissa kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan*
- *osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen*
- *osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.*

Keskeiset sisällöt

- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta*
- *funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa*

2.7.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä*
- *saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen*

- *hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille*
- *sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä*
- *kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta*
- *harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta*
- *tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä*
- *osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna*
- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.*

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB02)

Vantaan lukiokoulutus

Harjaannutaan käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa. Opitaan luottamaan omiin matemaattisiin kykyihin. Keskeisiä aiheita ovat: suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus, ongelmien muotoileminen yhtälöiksi, yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen. Lisäksi harjaannutaan arvioimaan ja tulkitsemaan ratkaisuja. Opitaan toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen. Käytetään teknisiä apuvälineitä funktion tutkimiseen ja sovellusongelmien ratkaisemiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet*
- *vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.*

Keskeiset sisällöt

- *suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus*
- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*

2. Geometria (MAB03)

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija syventää geometrian taitojaan ja tietojaan. Tehdään päätelmiä ja havaintoja kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista. Harjaannutaan kuvioiden ja kappaleiden piirtämisessä. Geometrisia ongelmia ratkaistaan käyttämällä hyväksi esimerkiksi yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa. Käytetään geometriaa käytännön ongelmien ratkaisuissa. Määritetään kuvioiden ja kappaleiden pinta-aloja sekä tilavuuksia. Teknisten apuvälineiden käyttö kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometrian sovellusongelmien ratkaisemisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.*

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa*

3. Matemaattisia malleja (MAB04)

Vantaan lukiokoulutus

Opitaan kuvailemaan reaalimaailman ilmiöitä matemaattisen mallin avulla. Arvioidaan mallien soveltuvuutta ongelmaan ja lasketaan ennusteita mallien pohjalta. Ratkaistaan potenssi- ja eksponenttiyhtälöitä. Syvennetään lukujonojen taitoja ja ratkaistaan niiden avulla sovellusongelmia. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssin funktioiden tutkimisessa ja sovellusongelmien yhteydessä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *potenssiyhtälön ratkaiseminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla*
- *lukujonot matemaattisina malleina*

4. Tilastot ja todennäköisyys (MAB05)

Vantaan lukiokoulutus

Syvennetään tilasto- ja todennäköisyyslaskennan taitoja. Käydään läpi todennäköisyyden käsite ja todennäköisyyden laskulait. Käytetään erilaisia malleja havainnollistamaan todennäköisyyslaskennan probleemia. Opitaan regressio ja korrelaation käsite. Käytetään esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmaa erilaisten regressiomallien arvioimisessa ja ennusteiden

tekeminen mallien avulla. Teknisiä apuvälineitä käytetään kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa sekä digitaalisessa muodossa olevan datan käsittelyssä ja tutkimisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *arvioi erilaisia regressiomalleja mm. taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

- *diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *kombinatoriikkaa*
- *todennäköisyyden käsite*
- *todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä*

5. Talousmatematiikka (MAB06)

Vantaan lukiokoulutus

Syvennetään prosenttilaskennan taitoja. Opiskellaan talouselämän käsitteitä. Kehitetään valmiuksia oman talouden suunnitteluun. Vahvistetaan taloustiedon ja yrittäjyyden opiskelun laskennallista pohjaa. Keskeisiä sisältöjä ovat mm. indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muut laskelmat. Sovelletaan matemaattisia malleja sekä lukujonoja ja summia talouselämän ongelmiin. Käytetään teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusongelmissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä*
- *kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun*
- *vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun*
- *soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.*

Keskeiset sisällöt

- *indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

6. Matemaattinen analyysi (MAB07)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin keskeisenä asiana on funktion muutosnopeuden tutkiminen graafisin ja numeerisin menetelmin. Opitaan derivoimaan polynomifunktioita. Harjaannutaan tutkimaan funktion kulkua ja määrittämään funktion suurin ja pienin arvo suljetulla välillä. Käytetään teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.*

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*

7. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB08)

Vantaan lukiokoulutus

Vahvistetaan ja monipuolistetaan tilastojen käsittelytaitoja. Opitaan määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla. Keskeiset sisällöt ovat mm. normaalijakauma, toistokoe, binomijakauma ja luottamusväli. Käytetään teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan*
- *osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet*
- *toistokoe*

- *binomijakauma*
- *luottamusvälin käsite*

2.8. Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Vantaan lukiokoulutus

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva omasta osallisuudesta luonnon kiertokulussa ja siitä miten biologista tietoa voidaan hyödyntää omissa kulutusvalinnoissa. Biologian opetuksessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun luonto-, tiede- ja elämyskohteita opiskeluympäristöinä.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen*
- *saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa*
- *ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen*
- *perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin*
- *osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä*
- *suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa*
- *osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia*
- *osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa*
- *arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa*
- *käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena*
- *perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla*
- *osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä*

- *arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa ohjataan median kriittiseen seuraamiseen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy valikoimaan eri medioista välittyvästä tiedosta itsensä ja lähiympäristönsä kannalta olennaisimman.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssien alussa keskustellaan kurssitavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan ylös opiskelijoiden nähtäväksi. Itse- ja vertaisarviointia käytetään arvioinnin osana. Opiskelijat saavat jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset kurssitavoitteet on saavutettu.

Arvioinnin tukena käytetään opiskelijan tai opiskelijaryhmän omassa koulussaan tai lähiympäristössään toteuttamaa hanketta, jossa voidaan hyödyntää opiskelijoiden läheisiä asiantuntijoina. Opiskelijat voidaan ohjata osallistumaan sekä omien että muiden opiskelijoiden tuotosten arviointiin kullekin kurssille sopivalla tavalla.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (BI01)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin tavoitteena on syventää opiskelijan kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan esimerkiksi tutustumalla lähiluontoon, Luonnontieteelliseen keskusmuseoon tai Viikin Biokeskukseen.

Lisäksi opiskelija osaa käyttää ja arvioida kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla. Hän tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan. Tutkimusta laadittaessa

hyödynnetään lähiympäristön luontoa. Työskennellessään tutkimuksen tai projektin parissa jokainen ryhmän jäsen on vastuussa omasta osuudestaan. Ryhmät huomioivat jokaisen vahvuudet työskennellessään ja pitävät huolen, että jokaisen työosuus on lopputuloksen kannalta merkittävä.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itse- ja vertaisarvioinnin sekä jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan*
- *käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla*
- *tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan*
- *ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä*
- *työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- *elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologisen tiedon esittäminen mallien avulla*

Solu elämän perusyksikkönä

- *elämän syntyvaiheet*
- *solujen rakenne ja energiatalous*
- *DNA ja geenien ilmeneminen*

Eliön elinkaari

- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu*
- *kasvu, kehittyminen ja kuolema*

Evoluutio

- *luonnonvalinta ja sopeutuminen*
- *lajien syntyminen ja häviäminen*
- *eliökunnan sukupuu*

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

2. Ekologia ja ympäristö (BI02)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologisiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tarkastellaan biodiversiteettiä, sitä uhkaavia tekijöitä sekä ongelmien ratkaisumahdollisuuksia myös vantaalaisten esimerkkien avulla. Tavoitteena on ymmärtää kaupunkilaisten oman toiminnan ja kestävän elämäntavan vaikutus omaan lähiympäristöön ja sen tulevaisuuteen.

Tutkimus- tai kehittämisprojektissa hyödynnetään vantaalaisia ekosysteemejä ja omaa lähiympäristöä.

Kurssilla käytetään tieto- ja viestintätekniikkaa. Työskennellessään tutkimuksen tai projektin parissa jokainen ryhmän jäsen on vastuussa paitsi omasta osuudestaan myös koko ryhmän tuotoksesta. Ryhmät huomioivat jokaisen vahvuudet työskennellessään ja pitävät huolen, että jokaisen työosuus on lopputuloksen kannalta merkittävä.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle*
- *hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia*
- *ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestävän elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- *elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset*
- *ekosysteemien rakenne ja palautuvuus*
- *aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *luonnon monimuotoisuus*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *lajien väliset suhteet*
- *eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys*

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- *ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset*
- *luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat*
- *aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat*
- *paikalliset ympäristöongelmat*

Kohti kestävää tulevaisuutta

- *ekosysteemipalveluiden merkitys*
- *ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä*

Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (BI03)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan omat tutkimukset.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla käydään tutustumassa biologisen tutkimuksen tekoon esimerkiksi Viikin Biokeskuksessa tai Biomedicumissa. Ryhmässä suoritetaan esimerkiksi mikroskopointeja ja kokeellisia tutkimuksia. Tällöin opiskelijat tekevät tutkimussuunnitelman noudattaen sitä kokeellisessa työssään.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa. Myös vertaisarviointia käytetään kurssiarvioinnin osana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä*
- *syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin*
- *tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita*
- *arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena

- *miten soluja tutkitaan*
- *solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö*

Eliöt rakentuvat soluista

- *biomolekyylit*
- *tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta*

- *DNA:n ja RNA:n rakenne*
- *proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja sen merkitys*
- *solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen*

Periytymisen perusteet

- *geenit ja alleelit*

- *sukusolut ja niiden synty meioosissa*
- *geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle*
- *mutaatiot ja mutageenit*

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla

4. Ihmisen biologia (BI04)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla käydään tutustumassa esimerkiksi lääketieteellisen tutkimuksen tekoon Viikin Biokeskuksessa tai Biomedicumissa. Opiskelija saa lisätietoa miten suojautua ulkoisilta terveyttä uhkaavilta tekijöiltä omassa elämässään. Opiskelijoiden tietämys kehittyy kohti oppiainerajat ylittävää tasoa (terveystieto).

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa. Myös vertaisarviointia käytetään kurssiarvioinnin osana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen*
- *ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana*
- *ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia*
- *osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan*
- *ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen*
- *osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.*

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely

- *ravintoaineet ja ruoansulatus*
- *verenkiertoelimistö*
- *hengityselimistö ja hengityksen säätely*

Liikkuminen

- *tuki- ja liikuntaelimistö*

Elintoimintojen säätely

- *hermosto ja aistit*
- *umpirauhaset ja hormonit*
- *lämmönsäätely*
- *kemiallinen tasapaino*
- *elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit*

Lisääntyminen

- *hedelmöitys, raskaus ja synnytys*
- *sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus*
- *perimän ja ympäristön merkitys*

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

5. Biologian sovellukset (BI05)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävän kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla käydään tutustumassa esimerkiksi bioteknologiseen tutkimukseen Viikin Biokeskuksessa. Opiskelija pystyy kurssin käytyään perehtymään esimerkiksi eläinjalostuksen eettisiin ongelmiin ja niiden biologisiin ratkaisukeinoihin. Opiskelija kykenee muokkaamaan omaa käsitystään bioteknologian menetelmistä ja mahdollisuuksista osana ihmiskunnan tulevaisuutta. Esimerkkinä käsitellään vantaalaisia ympäristöongelmia ja niiden bioteknisiä ratkaisumahdollisuuksia. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ympäristön hyväksi eettisiä periaatteita kunnioittaen. Kurssin käytyään opiskelijat löytävät uusia näkökulmia sen sijaan, että turvautuisivat vanhoihin ja valmiiksi jäsenneltyihin käsityksiin. Opiskelija pystyy kriittisesti arvioimaan geeniteknologian sovelluksia ja merkitystä.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa. Myös vertaisarviointia käytetään kurssiarvioinnin osana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa*
- *tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävää tulevaisuutta*
- *ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa*
- *ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa*
- *ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa*
- *osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- *ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla*
- *bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa*

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- *bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta*
- *bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen*
- *mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa*

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- *geenitekniikan menetelmät*
- *genomitieto*
- *mikrobit geeniteknologiassa*

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

2.9. Maantiede

Oppiaineen tehtävä

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Vantaan lukiokoulutus

Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva paikallisista, alueellisista ja globaaleista aluerakenteista, Vantaasta monikulttuurisena ympäristönä sekä siitä, miten maantieteellistä tietoa voidaan hyödyntää. Maantieteen opetuksessa käytetään pääkaupunkiseudun luonto-, tiede- ja kulttuurikohteita opiskeluympäristöinä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana*
- *kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta*
- *ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä*
- *osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä*
- *osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti*
- *ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin*
- *ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta*
- *tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen*
- *kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa*
- *osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä*
- *tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan*
- *toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävää kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija rakentaa maailmankuvaansa maantieteen tarjoamin työvälinein. Opiskelijaa ohjataan median kriittiseen seuraamiseen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy valikoimaan eri medioista välittyvästä alueellisesta tiedosta itsensä ja lähiympäristönsä kannalta merkityksellisimmän.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla keskustellaan kurssin alkaessa sen tavoitteista ja arviointiperusteista yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kriteerit sovitaan yhdessä ja kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Itse- ja vertaisarviointia käytetään hyväksi yhtenä arvioinnin osa-alueena. Kurssin edetessä opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset kurssitavoitteet on saavutettu.

Arvioinnin tukena voidaan myös käyttää opiskelijan tai opiskelijaryhmän omassa koulussaan tai lähiympäristössään toteuttamaa hanketta, jossa voidaan hyödyntää opiskelijoiden lähipiiriä asiantuntijoina**.**Opiskelija kehittää itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taitojaan tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset kurssitavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Maailma muutoksessa (GE01)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia esimerkiksi omilta lähialueilta ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnon, rakennetun ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Lisäksi käsitellään myös Vantaan tai pääkaupunkiseudun näkökulmasta ekososiaalista sivistystä ja kiertotaloutta. Haluttaessa pyydetään huoltajia esittelemään omaa asiantuntemustaan kurssiaiheista ja työelämästä. Mahdollisista vierailukohteista päätetään yhdessä. Näitä ovat esim. Helsinki-Vantaan lentoasema, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan Energian jätteenpolttolaitos ja Heureka. Kurssin käytyään opiskelija pystyy toteuttamaan eettisiä valintoja omassa kulutuskäyttäytymisessään.

Opettaja ohjeistaa kurssin alkaessa, miten tarkasti maailman karttakuvaa sekä paikannimistöä tulee sisäistää ja kuinka osaamista mitataan. Arvioinnissa otetaan tarvittaessa huomioon muut kurssin alussa määritteltävät tehtävät.

Opiskelijat seuraavat ajankohtaisia tapahtumia maapallolla ja Vantaalla. Opettaja ohjeistaa opiskelijat itse- ja vertaisarviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa*
- *tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla*
- *ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin*
- *osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta*
- *tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti*
- *osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä*
- *ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.*

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta*
- *maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla*
- *maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen*

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- *ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit*
- *resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous*
- *maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet*

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- *inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Sininen planeetta (GE02)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan oman lähiympäristön esimerkkeihin luonnonmaisemista sekä niiden synnystä ja muutoksista. Opiskelija ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon ja sen käytön merkityksen myös vantaalaisessa arjessa. Samalla opitaan luomaan asiayhteyksiä ja tunnistamaan säännönmukaisuuksia sekä näkemään luonnonmaantieteellisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Tuntiaktiivisuus otetaan huomioon kurssin alussa sovittavien arviointiperusteiden mukaan. Opiskelijan kykyä tulkita luonnonmaisemia ja niiden syntyä käytetään arvioinnin tukena. Opettaja ohjaa opiskelijat itse- ja vertaisarviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen*

- *ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä*
- *ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla*
- *ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä*
- *ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- *luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*

- *geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät*

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- *ilmakehän rakenne ja tuulet*
- *sateet*
- *meriveden liikkeet*
- *sää ja sen ennustaminen*
- *ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet*

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- *endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina*

- *luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla*
- *arvokkaat luonnonmaisemat*

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

3. Yhteinen maailma (GE03)

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia esimerkiksi omilta lähialueilta ja hahmotetaan ihmiskunnan globaaleja ilmiöitä. Kurssilla syvennetään ekososiaalista sivistystä tarkastelemalla kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä esimerkiksi Vantaalla ja muualla pääkaupunkiseudulla. Haluttaessa pyydetään sopivia asiantuntijoita esittelemään kurssin teemoja ja työelämän näkökulmia niihin liittyen.

Mahdollisesta vierailukohteesta päätetään yhdessä, esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasema, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan Energian jätteenpolttolaitos, Heureka tai muu vastaava kohde.

Tuntiaktiivisuus otetaan huomioon kurssin alussa sovittavien perusteiden mukaan. Opettaja ohjeistaa kurssin alkaessa miten kykyä tulkita kulttuurimaisemia ja niiden kehitystä harjoitellaan. Opettaja ohjaa opiskelijat itse- ja vertaisarviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen*
- *osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin*
- *tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia*
- *osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla*
- *ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävän kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen peruskäsitteet*
- *geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät*
- *miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti*

Väestö ja asutus

- *väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen*
- *kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen*

Alkutuotanto ja ympäristö

- *kestävä maa-, kala- ja metsätalous*

Teollisuus ja energia

- *raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti*

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- *liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys*

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- *maankäyttö, keskukset ja periferiat*
- *kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

4. Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta (GE04)

Kurssi perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään Vantaan omia paikkatietopalveluita. Opiskelija ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen esimerkiksi pääkaupunkiseudulla ajankohtaisten rakennus- ja maankäyttöhankkeiden kautta. Opiskelija ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessaan ja yhteiskunnan eri aloilla esimerkiksi aluesuunnittelun työkaluna. Kurssin käytyään opiskelija pystyy käyttämään geomediaa sekä ymmärtää paikkatiedon perusteet.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediaa maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa*
- *kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa*
- *osaa käyttää paikkatietosovelluksia*
- *ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet*
- *ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen*
- *osaa käyttää geomediaa maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.*

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän kehityksen edistämisessä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- *kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- *aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet*
- *kehittyneisyyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävän kehityksen sitoumukset*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- *maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediaa hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalin tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediaa hyväksi käyttäen*

2.10. Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Vantaan lukiokoulutus

Fysiikan opinnoissa tuodaan esiin tutkimuksen kansainvälisyyttä. Kansainvälisyyttä ja työelämälähtöisyyttä edistetään tekemällä tutustumiskäyntejä paikallisiin yrityksiin ja opintomatkoja eri kohteisiin, esimerkiksi Cerniin.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia*
- *osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla*
- *osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla*
- *jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla*

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*
- *osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja ymmärtää, että hänen oma toimintansa on keskeisintä oppimisessa.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Vantaan lukiokoulutus

Arviointi on kannustavaa ja opiskelijan kehitystä edistävää. Kurssin arviointiperusteet ja hyväksytyn suorituksen kriteerit keskustellaan kurssin alussa ja opiskelijan tulee saavuttaa opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet saadakseen hyväksytyn arvosanan. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Kriteeristöön voidaan sisällyttää esimerkiksi: aktiivinen osallistuminen kokeelliseen työskentelyyn ja oppitunteihin, kurssin aikana tehdyt tehtävät, osakokeet, sähköiset testit, ryhmä-/parityö, esitelmät, työselostukset, itsearviointi, vertaisarviointi, palautettavat tehtävät tai kurssikoe.

Arvioinnissa pyritään hyödyntämään myös itse- ja vertaisarvioinnin menetelmiä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY01)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tutustutaan aineen ja maailmankaikkeuden rakenteisiin ja perusvuorovaikutuksiin. Opiskellaan liikeilmiöitä ja voimia liikkeen muutoksen aiheuttajina. Kehitetään ymmärrystä fysikaalisen tiedon rakentumisessa tutkimusten ja mallintamisen avulla.

Kestävää elämäntapaa ja globaalia vastuuta opetetaan energian käsitteen avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan*
- *ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista*
- *osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*

- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.*

Keskeiset sisällöt

- *fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä*
- *tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen*
- *voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt*
- *tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa*
- *tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Lämpö (FY02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä energiantuotannon ratkaisuissa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Opiskellaan lämpö ja lämpötila käsitteitä. Tutustutaan kaasujen tilanmuutoksiin, lämpölaajenemiseen ja paineeseen. Paneudutaan aineiden lämpenemiseen, jäähtymiseen ja olomuodon muutoksiin. Opiskellaan mekaaniseen työhön, tehoon ja hyötysuhteeseen liittyviä prosesseja. Opiskellaan lämmön siirtymistä ja energian säilymistä lämpöopissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.*

Keskeiset sisällöt

- *fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *lämpö ja lämpötila*
- *kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine*
- *kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia*
- *mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde*
- *energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta*
- *tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua*

3. Sähkö (FY03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa. Opiskellaan sähkövirran, jännitteen ja resistanssin käsitteitä ja Ohmin lakia. Tutustutaan yksinkertaisiin tasavirtapiireihin ja Kirchhoffin lakeihin. Opiskellaan sähköteho ja Joulen laki. Opiskellaan kondensaattorin, diodin ja LEDin merkitystä ja toimintaa komponentteina. Tutustutaan sähköstaattiseen vuorovaikutukseen, Coulombin lakiin ja sähkökenttään. Kurssilla kiinnitetään jatkuvasti huomiota sähköturvallisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä*
- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.*

Keskeiset sisällöt

- *fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki*
- *yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *kondensaattori, diodi ja LED komponentteina*
- *sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä*
- *sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen*

4. Voima ja liike (FY04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudessa. Opiskellaan vuorovaikutuksen aiheuttamaa liikkeen muutosta tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän suoraviivaisen liikkeen mallin avulla. Opiskellaan Newtonin lait. Harjoitellaan voimakuvion piirtämistä ja voimien yhteisvaikutuksen ymmärtämistä. Tutustutaan erilaisiin etä- ja kosketusvoimiin. Kehitetään liikeyhtälön käyttöä matemaattisissa tehtävissä. Opiskellaan momentin ja pyörimisen tasapainon käsitteitä yksinkertaisissa tilanteissa. Opiskellaan yksiulotteisten törmäysten avulla liikemäärän säilymislaki ja impulssiperiaate. Opiskellaan liike- ja potentiaalienergia sekä energian säilymislaki.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa*
- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.*

Keskeiset sisällöt

- *fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle*
- *vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus*
- *etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus*
- *liikeyhtälö*
- *momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *liikemäärän säilymislaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset*
- *liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymislaki*
- *mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet*

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY05)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä lääketieteessä ja musiikissa. Tutustutaan tasaiseen ympyräliikkeeseen ja gravitaatiovuorovaikutukseen. Opiskellaan värähdysliikettä ja harmonisen voiman aiheuttamia ilmiöitä. Tutustutaan aaltoliikkeen syntymekanismiin ja aaltojen etenemiseen. Paneudutaan aaltoliikkeen heijastumiseen, taittumiseen, diffraktioon, interferenssiin ja seisoviin aaltoihin. Opiskellaan ääntä aaltoilmiönä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

- *fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa*
- *tasainen ympyräliike*
- *gravitaatiovuorovaikutus*
- *harmoninen voima ja värähdysliike*
- *aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen*
- *aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikeilmiönä*
- *mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen*

6. Sähkömagnetismi (FY06)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä energia- ja viestintäteknologiassa. Tutustutaan magnetismiin, magneettiseen vuorovaikutukseen ja magneettikenttään. Tutkitaan varatun hiukkasen liikettä sähkö- ja magneettikentässä. Opiskellaan sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki. Opiskellaan generaattorin ja muuntajan toimintaa sekä vaihtovirran syntyä ja energian siirtoa sähkövirran avulla. Opiskellaan sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismiin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa*
- *harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.*

Keskeiset sisällöt

- *fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa*
- *magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä*
- *sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki*
- *generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio*
- *tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsennetty kuvaaminen*

7. Aine ja säteily (FY07)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota fysiikan ja kosmologian kehittymiseen. Opiskellaan energian ja sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen. Opiskellaan fotonien merkitys sähkömagneettisen säteilyn välittäjinä. Tutustutaan aaltohiukkasdualismiin ja atomiytimen rakenteeseen. Opiskellaan ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi. Opiskellaan radioaktiivisuutta ja hajoamislaki. Paneudutaan säteilyturvallisuuteen ja säteilyn hyötykäyttöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.*

Keskeiset sisällöt

- *näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen*
- *energian kvantittuminen*
- *sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit*
- *aaltohiukkasdualismi*
- *atomiytimen rakenne*
- *ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi*
- *radioaktiivisuus ja hajoamislaki*
- *säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö*
- *tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi*

2.11. Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma

kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Vantaan lukiokoulutus

Kemian opinnoissa tuodaan esiin tutkimuksen kansainvälisyyttä. Kansainvälisyyttä ja työelämälähtöisyyttä edistetään tekemällä tutustumiskäyntejä paikallisiin yrityksiin, yliopistoihin tai ammattikorkeakouluihin.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia*
- *osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla*
- *osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla*
- *jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla*
- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*
- *osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja ymmärtää, että hänen oma toimintansa on keskeisintä oppimisessa.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Vantaan lukiokoulutus

Arviointi on kannustavaa ja opiskelijan kehitystä edistävää. Kurssin arviointiperusteet ja hyväksytyn suorituksen kriteerit keskustellaan kurssin alussa ja opiskelijan tulee saavuttaa

opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet saadakseen hyväksytyn arvosanan. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Kriteeristöön voidaan sisällyttää esimerkiksi: aktiivinen osallistuminen kokeelliseen työskentelyyn ja oppitunteihin, kurssin aikana tehdyt tehtävät, osakokeet, sähköiset testit, ryhmä-/parityö, esitelmät, työselostukset, itsearviointi, vertaisarviointi, palautettavat tehtävät tai kurssikoe.

Arvioinnissa pyritään hyödyntämään myös itse- ja vertaisarvioinnin menetelmiä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kemiaa kaikkialla (KE01)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota kemian merkitykseen nykyaikana, jatko-opinnoissa sekä työ- ja arkielämässä. Kurssilla opiskellaan atomin rakennetta ja jaksollista järjestelmää. Lisäksi tutustutaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksiin selittäen niitä aineen rakenteen ja kemiallisten sidosten avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan*
- *kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun*
- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat*
- *osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.*

Keskeiset sisällöt

- *kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä*
- *atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia*
- *aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla*
- *kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana*
- *turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Kurssilla tutustutaan orgaanisen kemian yhdisteiden rakenteisiin sekä selitetään orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia rakenteiden avulla. Opiskellaan avaruusrakennetta ja isomeriaa. Lisäksi opiskellaan aineiden ainemäärien ja liuosten pitoisuuksien laskemista.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä*
- *ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

- *kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta*
- *orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla*
- *avaruusrakenne ja isomeria*
- *orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *ainemäärä ja pitoisuus*
- *työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus*
- *aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia*

3. Reaktiot ja energia (KE03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta. Tutustutaan reaktioyhtälöihin ja opiskellaan niiden symbolista ilmaisua ja tasapainottamista. Lisäksi opiskellaan epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita ja niiden sovelluksia. Tutustutaan aineen ja energian häviämättömyyteen kemiallisessa reaktiossa. Opiskellaan kaasujen ominaisuuksia ja kaasujen yleinen tilanyhtälö.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä*
- *ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.*

Keskeiset sisällöt

- *kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta*
- *kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen*
- *epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia*
- *aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely*
- *energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki*
- *kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö*
- *reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen*

4. Materiaalit ja teknologia (KE04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä teknologiassa ja yhteiskunnassa. Opiskellaan metallien ja polymeerien ominaisuuksia, käyttöä ja elinkaarta. Tutustutaan atomin ulkoelektronirakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Opiskellaan hapetus-pelkistysreaktioita sekä sähkökemian keskeiset periaatteet. Kehitetään kemiallisten reaktioiden laskennallista soveltamista.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä*
- *harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.*

Keskeiset sisällöt

- *kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa*
- *metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari*
- *atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä*
- *hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi*
- *kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen*
- *tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*
- *yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa*

5. Reaktiot ja tasapaino (KE05)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Tutkitaan kemiallisen reaktion nopeutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Opiskellaan kemiallisen reaktion tasapainoa ja tasapainotilaan vaikuttamista. Opiskellaan tasapainoon liittyviä graafisia esityksiä sekä laskennallista käsittelyä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.*

Keskeiset sisällöt

- *kemian merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä*
- *homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset*
- *tasapainoon liittyvät graafiset esitykset*
- *homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*

- *tutkimustulosten ja -prosessin arviointi*

2.12. Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkiperäisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiassa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina*
- *osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja*
- *hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä*
- *oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.*

Vantaan lukiokoulutus

Tavoitteena on, että opiskelija:

- harjoittelee kriittisen ajattelun taitoja ja oppii suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omaa oppimisprosessiaan
- oppii tutkivan oppimisen taitoja, yhteistä tiedon rakentamista sekä oppii kantamaan vastuuta omasta oppimisprosessistaan
- oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan ja viestinnässään

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Vantaan lukiokoulutus

Arvioinnin osa-alueisiin sisältyy myös seuraavia työskentelytaitoja: aikatauluttamisen taito, tiimityötaidot, itseohjautuvuus, tieto- ja viestintäteknologian opiskelukäyttötaidot, merkityksellisen tiedon rakentamisen taidot sekä käytännöllisen ongelmanratkaisun taidot.

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että kaikki opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI01)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Yhteistyökumppaneina hyödynnetään esimerkiksi seuraavia lähialueen toimijoita: Vantaan taidemuseo Artsi, Nuorten filosofiatapahtuma ja Platonin Akatemia.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiirissä painottuvat: monilukutaito ja mediat sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluja, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

- *mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

2. Etiikka (FI02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiirissä painottuvat:

- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin*
- *hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta*
- *osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa perustella moraalin velvoittavuuden ja soveltaa moraaliin filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein.*

Keskeiset sisällöt

- *moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet*
- *moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteiskuntafilosofia (FI03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Kurssin sisältö ja luonne mahdollistaa **kaikkien opetussuunnitelman** perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Aihekokonaisuudet ovat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkemyksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon*
- *oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen*
- *vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi*
- *työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen*
- *poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma*
- *yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen*

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Kurssilla hyödynnetään paikallisia yhteistyökumppaneita, esimerkiksi tiedekeskus Heureka.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiirissä painottuvat:

- teknologia ja yhteiskunta
- monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen*
- *oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

- *metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta*
- *olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalinen ja virtuaalinen*
- *todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat*
- *tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde*
- *selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta*

2.13. Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aihesisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aihesisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen*

- *hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia*
- *ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin*
- *ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä*
- *osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn*
- *osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee erittelemään kriittisesti psykologista tietoa (ja erottamaan sen arkiuskomuksista)
- ymmärtää omaa oppimisprosessiaan sekä kehittää opiskelun itsesäätelytaitoja (esim. vastuun ottamista, motivaation säätelyä, opiskelutekniikoiden valintaa ja metakognitiivisia taitoja)
- oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan ja viestinnässään

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.

Vantaan lukiokoulutus

Arvioinnin osa-alueisiin sisältyy myös seuraavia työskentelytaitoja: aikatauluttamisen taito, tiimityötaidot, itseohjautuvuus, tieto- ja viestintäteknologian opiskelukäyttötaidot, merkityksellisen tiedon rakentamisen taidot sekä käytännöllisen ongelmanratkaisun taidot.

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että kaikki opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS01)

Vantaan lukiokoulutus

Valinnaisiin ilmiöihin perehtymisessä hyödynnetään paikallisia yhteistyökumppaneita kuten järjestöt, Vantaan kaupungin terveys- ja sosiaalipalveluiden, varhaiskasvatuksen ja

koulutuspalveluiden tai vapaa-ajan toimijat. Kurssin valinnaisten teemojen tarkastelussa hyödynnetään myös aihekokonaisuuksia. Opiskelijat voivat esimerkiksi tarkastella, onko koetulla onnellisuudella merkitystä kansalaisen roolissa, kestävän elämäntapaan suuntautumisessa tai elämänpolkua koskevissa valinnoissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä*
- *tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla*
- *perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta*
- *osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita*
- *ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä.*

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta

- *ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta*
- *perustietoa tunteista ja motivaatiosta*
- *kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa*

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- *perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta*
- *esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä*

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- *oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta*
- *tehokkaat opiskelumenetelmät*
- *motivaatio ja oppiminen*

Psykologisen tiedon muodostuminen

- *psykologian tutkimuskohteet*
- *arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero*
- *esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Kehittyvä ihminen (PS02)

Vantaan lukiokoulutus

Vierailut konkretisoivat opiskelijoille psykologista tietoa ja niiden yhteydessä harjoitellaan tutkimusmenetelmiä, kuten haastattelua, testejä ja havainnointia. Kurssilla voidaan vierailla

jossain kehityspsykologian tietoja soveltavassa kasvatusinstituutiossa, kuten päiväkodissa, vanhainkodissa tai alakoulussa.

Kurssin teemoihin yhdistetään myös opetussuunnitelman perusteissa mainittuja aihekokonaisuuksia. Opiskelijat voivat perehtyä esimerkiksi teknologisoituneen elämän vaikutukseen kehityksen eri osa-alueilla, hermoston kypsymisessä, elämänpolun mahdollisuuksien rikastajana tai ihmissuhteiden muokkaajana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita*
- *osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta*
- *perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana*
- *perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon*
- *tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen*
- *osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- *fyysis-motorinen kehitys*
- *kognitiivinen kehitys*
- *emotionaalinen kehitys*
- *psykososiaalinen kehitys*
- *minuuden ja minäkäsityksen kehitys*

Nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- *ajattelun kehitys*
- *identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti*
- *sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen*
- *toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta*

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- *elämänkaaren käsite*
- *kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus*
- *jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria*

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- *hermoston kypsyminen*
- *aivojen muovautuminen elämänkulun aikana*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus*
- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *sosialisaatio ja kulttuurierot kehityksessä*

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin valinnaisten teemojen tarkastelussa hyödynnetään myös aihekokonaisuuksia. Opiskelijoiden kanssa voi tutkia esimerkiksi sitä, mitä opiskelijoiden tuleva työelämä vaatii korkeampien kognitiivisten toimintojen kehittämiseltä tai miten kognitiiviset prosessit ovat mukana eri kulttuurien kohtaamiseen liittyvissä ongelmissa (mm. kognitiiviset vinoumat, ennakkoluulot) ja niiden ratkaisemisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot*
- *perehtyy kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja pystyy arvioimaan sitä*
- *ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin.*

Keskeiset sisällöt

- *kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta*
- *kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä*
- *havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta*
- *jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus*

4. Tunteet, psyykkinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS04)

Vantaan lukiokoulutus

Kaikki aihekokonaisuudet ovat yhteydessä kurssin keskeisiin teemoihin, kuten yksilön hyvinvointiin, stressiin/kriiseihin ja mielenterveyteen. Aihekokonaisuuksiin voi perehtyä opiskelijoiden kanssa esimerkiksi tutkimalla sitä miten kansalaisuuden ja työelämän vaatimukset näkyvät yksilön hyvinvoinnissa tai miten elinympäristön ja teknologian muutokset vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Kurssilla tutustutaan myös eri mielenterveyspalveluihin Vantaalla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja ymmärtää, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti*
- *osaa kuvata, miten emootiot syntyvät biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja pohtia niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille*
- *tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja*
- *osaa tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa perusteita tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja*
- *ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*

- *tunnistaa yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä ymmärtää mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden*
- *syventyy vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

- *tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta*
- *tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä*
- *psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen*
- *uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä*
- *stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot*
- *keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito*
- *mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä*
- *sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille*

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS05)

Vantaan lukiokoulutus

Kaikki aihekokonaisuudet voidaan liittää ilmiölähtöisesti kurssin teemoihin, kuten persoonallisuusteorioihin ja kulttuuriin. Opiskelijoiden kanssa voidaan tutkia esimerkiksi sitä miten kulttuuri vaikuttaa yksilöllisten erojen syntymiseen - onko yhteisökeskeisessä kulttuurissa kasvaneiden ihmisten välillä vähemmän tai erilaisia yksilöllisiä eroja kuin yksilökeskeisessä kulttuurissa kasvaneiden ihmisten välillä - tai miten psykodynaaminen teoriaperinne on muuttunut kulttuurisen kehityksen myötä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden*
- *tunnistaa ja osaa selittää keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykkyys, lahjakkuus ja tulkintatyylit*
- *tuntee yksilöllisten erojen biologista perustaa*
- *tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen*
- *syventää ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta*
- *osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena*
- *osaa soveltaa persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen.*

Keskeiset sisällöt

- *persoonallisuuden määrittely*
- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria*
- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa*
- *kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan*

2.14. Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla paikallista historiaa tarkastellaan osana Suomen historiaa ja paikalliseen kulttuuriperintöön tutustutaan kurssien puitteissa.

Vantaalla opetuksen tavoitteissa korostuu lisäksi yhteisvastuullisen, kestävän ja oikeudenmukaisen elämäntavan huomioiminen, ihmisoikeudet ja tasa-arvo sekä paikallisella että globaalilla tasolla.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta*
- *hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä*
- *ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historiatietoisuuttaan*
- *pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena*
- *osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista*
- *pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden*
- *osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä*

- *osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.*

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opetuksen tavoitteena on pyrkimys ymmärtää niin paikallisen kuin muidenkin kulttuuri-identiteettien muotoutumista ja niiden merkitystä osana kulttuuriperintöä. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää roolinsa vastuullisena yhteisön jäsenenä.

Historian opetuksessa harjoitetaan mediakriittisyyttä ja yhteistyö- sekä vuorovaikutustaitoja.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Itse- ja vertaisarviointia sekä ryhmäarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia.Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Oppimisprosessin aikana annettu kannustava palaute on tärkeää.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI01)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Vantaan lukiokoulutus

- Vantaalla kiinnitetään erityistä huomiota mediakriittisyyden ja monilukutaidon kehittämiseen.
- Kurssin tavoitteena on kehittää tietoja ja taitoja, jotka mahdollistavat kestävän ja oikeudenmukaisen elämäntavan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävää tulevaisuutta*
- *ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita*
- *osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana*
- *osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- *historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin

- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*

- *suurten jokilaaksojen kulttuurit*
- *Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana*

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- *feodaaliyhteiskunta*
- *keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki*

Maailmantalouden syntyminen

- *löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille*
- *kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet*

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- *modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu*
- *muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa*
- *muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset*

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- *laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty*
- *väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset*
- *2000-luvun verkottuva maailma*

2. Kansainväliset suhteet (HI02)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Vantaan lukiokoulutus

- Harjoitellaan media- ja monilukutaidon kriittistä soveltamista. Tavoitteena on perehtyä vastuulliseen median sisältöön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.
- Pohditaan ideologioiden osuutta ja merkitystä historiallisissa prosesseissa vaikuttavana tekijänä.
- Tavoitteena on, että opiskelija kehittää valmiuksiaan puolustaa oikeudenmukaista ja kestävää elämäntapaa sekä ihmisoikeuksia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *historian käyttö politiikan välineenä*

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- *imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntiin*
- *ensimmäisen maailmansodan seuraukset*
- *demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*
- *toinen maailmansota seurauksineen*

Jakautunut maailma

- *kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset*

Keskinäisriippuvuuksien maailma

- *Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot*
- *maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet*

- *YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat*

3. Itsenäisen Suomen historia (HI03)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja

kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Vantaan lukiokoulutus

- Arvioidaan analyyttisesti ja kriittisesti suomalaiseen ja paikalliseen identiteettiin liitettyjä ihanteita ja mielikuvia.
- Kurssilla tutustutaan myös paikalliseen kulttuuriin ja identiteettiin.
- Tavoitteena on ymmärtää Euroopan kehityksen vaikutus paikalliseen historiaan ja Suomen historiaa**n.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään*
- *osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi*
- *kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa*

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- *itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa*
- *sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa*
- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI04)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Vantaan lukiokoulutus

- Harjoitellaan mediakriittisyyttä ja monilukutaidon kehittämistä.
- Tavoitteena on ymmärtää miten nykyinen kulttuuri on muodostunut.
- Pohditaan kulttuuriperinnön vaalimisen merkitystä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- *kulttuurit ja elämäntavat*
- *tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty*

Keskiajan kulttuuri

- *keskiaikainen maailmankuva*
- *uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Uuden ajan murros

- *renessanssi ja tiedon vallankumous*
- *reformaation merkitys*
- *itsevaltiuden ajan kulttuuri*

Valistuksen aikakausi

- *luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys*
- *valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset*
- *ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*

Aatteiden ja teollistumisen aika

- *keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset*
- *tiede uskonnon haastajana*

- *porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset*

Monimuotoinen nykyaika

- *massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen*
- *kulttuurin globalisoituminen*
- *sukupuoliroolien murros*
- *tieteen kehitys ja median kasvava merkitys*

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI05)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Vantaan lukiokoulutus

- Arvioidaan analyyttisesti ja kriittisesti suomalaiseen ja paikalliseen identiteettiin liitettyjä ihanteita ja mielikuvia.
- Kurssilla tutustumaan syvemmin paikalliseen kulttuuriin ja identiteettiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomalaista kulttuuriperintöä*
- *hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin.*

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- *tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*
- *rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *sääty- ja maatalousyhteiskunta*
- *kehittyvä talous*

Ruotsista Venäjän osaksi

- *Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla*
- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*

- *kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide*

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI06)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Vantaan lukiokoulutus

- Pyritään ymmärtämään monikulttuurisuutta ja perehdytään sen vaikutukseen omassa ympäristössä.
- Tavoitteena on harjaantua toimimaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä ja ymmärtää kulttuuriperinnön merkitystä.
- Lisäksi arvioidaan ja analysoidaan arvoja sekä muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit rakentuvat.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *ymmärtää tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä*
- *osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- *Amerikan alkuperäiskulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*

2.15. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja

osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa tutustutaan ja kannustetaan vaikuttamisen keinoihin myös paikallistasolla.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena*
- *tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*
- *hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- *pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen*
- *tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena*
- *pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota*
- *osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä*
- *osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.*

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää pääkaupunkiseudun poliittiset ja taloudelliset erityispiirteet, roolinsa yhteisön jäsenenä sekä pystyy näkemään kestävän kehityksen merkityksen nykyhetkessä ja tulevaisuudessa.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Itse- ja vertaisarviointia sekä ryhmäarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Oppimisprosessin aikana annettu kannustava palaute on tärkeää.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH01)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Vantaan lukiokoulutus

- Tavoite on, että opiskelija kiinnostuu myös paikallistason yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja löytää keinoja siihen. Kurssilla tutustutaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisiin edistämiskeinoihin.
- Opiskelijoita kannustetaan sananvapauden hyödyntämiseen ja mediakriittisyyteen.
- Kurssilla tuotetaan ja tulkitaan erilaisia aineistoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla*
- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- *pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- *tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- *osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- *kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet*
- *yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus*

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot*
- *demokratia ja muut poliittiset järjestelmät*
- *Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *muuttuva mediakenttä*

2. Taloustieto (YH02)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

Vantaan lukiokoulutus

- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää innovaatioiden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa.
- Kurssilla tutustutaan työelämään ja yrittäjyyteen monipuolisesti.
- Globaalitalouden yhteydessä otetaan esille globaali vastuu ja kulutusvalinnat, myös paikallistasolla.
- Kurssilla huomioidaan pääkaupunkiseudun talouteen liittyvät erityispiirteet.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja*
- *osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen*
- *oman talouden hoito*
- *työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus*
- *rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden suhdannevaihtelut*
- *työttömyys ja työvoimapula*

Talouspolitiikka

- *talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle*
- *talouspolitiikan keinot*
- *politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa*

Kansainvälinen talous ja Suomi

- *globaalitalous*
- *Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys*
- *talouden tulevaisuudennäkymät*

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH03)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Vantaan lukiokoulutus

- Kestävään tulevaisuuteen perehtyminen pitää sisällään myös ilmastonmuutokseen ja kestävään elämäntapaan tutustumisen, samoin poliittisten päätösten vaikutuksen niihin.
- Kurssiin liittyy myös monilukutaidon ja mediakriittisyyden kehittäminen sekä muuttuvan maailman epävarmuuden käsittäminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita*
- *osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuus-ympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- *arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus*
- *perusvapaudet ja kansalaisuus*
- *Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa*

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta

- *EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet*
- *Suomi osana eurojärjestelmää*
- *EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet*

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- *Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat*
- *kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi*
- *globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Kansalaisen lakitieto (YH04)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Vantaan lukiokoulutus

- Tavoitteena on, että opiskelija tuntee myös paikalliset oikeudenhoidon toimijatahot.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista*
- *tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet*
- *osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat*
- *osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä*
- *osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- *peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen*

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- *perheoikeus*
- *työoikeus*
- *kuluttajansuoja*
- *velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys*
- *asuminen*
- *muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin*
- *tekijänoikeudet*
- *ympäristöoikeus*

Rikos- ja prosessioikeus

- *rikostutkinta ja syyteharkinta*
- *oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot*

- *rangaistukset*
- *kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen*

2.16. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija perehtyy maailmankatsomusten historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen lähialueellaan. Opiskelija harjoittelee kriittisen ajattelun taitoja ja oppii suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omaa oppimisprosessiaan.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- *tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan*
- *perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa*
- *perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin*
- *ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä*
- *ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä*
- *kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- *kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa*
- *kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- *kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena*
- *hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii tutkivan oppimisen taitoja, yhteistä tiedon rakentamista sekä oppii kantamaan vastuuta omasta oppimisprosessistaan. Opiskelija oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan ja viestinnässään.

Uskonnon opiskelu on ulospäin suuntautuvaa. Tärkeitä yhteistyötahoja ovat pääkaupunkiseudulla ja erityisesti Vantaalla toimivat uskonnolliset yhteisöt, aatteelliset ja yhteiskunnallista työtä tekevät järjestöt sekä museot.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

Vantaan lukiokoulutus

Arvioinnin osa-alueisiin sisältyy myös seuraavia työskentelytaitoja: aikatauluttamisen taito, tiimityötaidot, itseohjautuvuus, tieto- ja viestintäteknologian opiskelukäyttötaidot, merkityksellisen tiedon rakentamisen taidot sekä käytännöllisen ongelmanratkaisun taidot.

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

2.16.1. Evankelis-luterilainen uskonto

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudun uskontotilanteeseen sekä paikallisiin juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin, sekä uskonnottomuuden ajankohtaisiin kysymyksiin ja uskontodialogiin. Kursseilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta*

- *osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta*
- *tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan*
- *osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen*
- *nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus*
- *maailman ja Suomen uskontotilanne*
- *Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille*
- *ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä*

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan kristinuskon ja kristillisperäisten liikkeiden monimuotoisuuteen pääkaupunkiseudulla sekä ajankohtaiseen paikalliseen ekumeniaan ja katsomusdialogiin. Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan ja pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.*

Keskeiset sisällöt

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyys ja kontekstuaalinen teologia*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa*
- *ekumenia ja katsomusten dialogi*
- *ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudulla toimiviin uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin. Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet*
- *perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin*
- *kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.*

Keskeiset sisällöt

- *hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan*
- *Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet*
- *buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan*
- *Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa*
- *Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana tutustutaan uskonnollisuuden monimuotoisuuteen sekä sekularisaation ja uskonnottomuuden ilmenemiseen paikallisella tasolla. Kurssilla harjoitellaan soveltuvin osin tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa*
- *perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida uskonnonvapauteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.*

Keskeiset sisällöt

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan*
- *uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa*
- *uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina*
- *uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa*
- *osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan*

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla voidaan vierailla esim. museoissa, näyttelyissä ja uskonnollisissa rakennuksissa.

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä. Kurssi voidaan toteuttaa seminaarimuotoisena tutkielmakurssina.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta*
- *hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä*

6. Uskonnot ja media (UE6)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintäteknisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja median tuottamista verkkovälineillä.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa*
- *median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki*
- *uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi*

2.16.2. Islam

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon jäljillä (UI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta sekä näiden ilmiöiden sisäistä monimuotoisuutta*

- *osaa jäsentää uskontoa ilmiönä*
- *tuntee islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä sekä vaikutusta yhteiskuntaan länsimaisessa kulttuurissa*
- *osaa keskustella rakentavasti islamiin, kristinuskoon ja juutalaisuuteen liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen*
- *nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus*
- *islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon synty, niiden yhteiset piirteet dialogin näkökulmasta sekä ajankohtaiset kohtaamiseen liittyvät kysymykset*
- *islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon opillisia rakenteita, sisäisestä monimuotoisuudesta sekä yhteiskunnallisesta merkityksestä*
- *islamin ja muslimien suhde juutalaisiin ja kristittyihin eri aikakausina*
- *islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon pyhät kirjat ja tulkintojen moninaisuus sekä elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan länsimaissa*

2. Maailmanlaajuinen islam (UI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää islamin merkityksen yksilön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta*
- *ymmärtää vähemmistö- ja enemmistöaseman vaikutuksia uskonnolliseen tulkintaan*
- *tuntee islamin opillisia käsitteitä*
- *perehtyy islamin eri suuntauksiin, niiden syntyyn ja sisäiseen monimuotoisuuteen liittyviin kysymyksiin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista islamiin liittyvää keskustelua.*

Keskeiset sisällöt

- *islamin opillinen perusta sekä shiialaisuuden ja sunnalaisuuden synty, erityispiirteet ja vaikutukset yhteiskuntiin eri puolilla maailmaa*
- *islamin sisäinen monimuotoisuus*
- *islamin asema ja kulttuurivaikutukset eri maanosissa*
- *ajankohtaisia islamiin liittyviä kysymyksiä, poliittisen islamin vaikutus ja erilaisten islamilaisten liikkeiden pääpiirteet nykyaikana*
- *uskontodialogi rauhaa rakentamassa*
- *ihmisoikeusetiikka ja uskonnonvapaus eri yhteiskunnissa*
- *erilaiset yhteiskunnalliset ratkaisut ja suhtautuminen muslimivähemmistöön länsimaissa*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa ja islamilaisissa maissa*
- *tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet*
- *perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin*

- *kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.*

Keskeiset sisällöt

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan*
- *Intian nykypäivän uskonnollinen tilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet*
- *buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, taolaisuuden ja kungfutselaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan*
- *Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutus yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa*
- *Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *Intian ja Kaukoidän uskontojen asema ja vaikutus länsimaissa*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen moniarvoisessa nyky-yhteiskunnassa*
- *ymmärtää omat vaikutusmahdollisuutensa ja kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena*
- *osaa analysoida islamilaisten yhdyskuntien vaikutusta suomalaisen yhteiskunnan ja muslimiyhteisön näkökulmasta*
- *tuntee uskonnon vaikutuksen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *osaa analysoida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia toimia osana uskontojen ja katsomusten välistä dialogia.*

Keskeiset sisällöt

- *Suomen uskonnollinen kenttä, uskonnollisuus Suomessa ja sekularisaatio*
- *positiivinen ja negatiivinen uskonnonvapaus*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa: suhde yhteiskuntaan ja lainsäädäntöön sekä yhdenvertaisuus ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys yhteiskunnassa, politiikassa, työelämässä ja taloudessa*
- *islamilaiset liikkeet Suomessa sekä islamilaiset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina*
- *islamin monimuotoisuus yksilön, perheen ja yhteisön näkökulmasta*
- *islamilainen tapakulttuuri ja sen muovautuminen Suomessa*
- *muiden uskonnollisten yhteisöjen tapakulttuuri ja uskonnottomuus, uskonnoton tapakulttuuri sekä uskontokritiikki*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UI5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta*
- *hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen merkitys uskonnoille ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *perehtyy islamilaiseen taiteeseen ja sen uskonnollisiin lähtökohtiin sekä uskonnon vaikutukseen länsimaiseen taiteeseen*
- *tutustuu uskonnollisen symboliikan näkyvyyteen taiteessa ja uskonnollisten teemojen käsittelyyn populaarikulttuurissa*
- *tuntee islamilaisen tieteen historiaa*
- *tuntee uskonnon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.*

Keskeiset sisällöt

- *islamilaisen taiteen ja arkkitehtuurin perusteita*
- *uskonnolliset teemat, symboliikka ja myytit eri taidemuodoissa sekä populaarikulttuurissa*
- *islamin merkitys eri tieteenalojen kukoistukselle historiassa ja niiden vaikutus Eurooppaan*
- *islamin vaikutus nykytaiteeseen*
- *uskonnolliset kertomukset ja opilliset tulkinnat länsimaisessa kulttuurissa sekä niiden näkyvyys populaarikulttuurissa*
- *uskonnollisten myyttien, symbolien ja teemojen näkyminen eri taidemuodoissa*

6. Uskonnot ja media (UI6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *osaa vertailla länsimaisen ja islamilaisen median islam-kuvaa*
- *osaa analysoida sananvapauden eri merkityksiä uskonnollisissa yhteisöissä.*

Keskeiset sisällöt

- *islam länsimaisessa mediassa ja islamilaisessa mediassa*
- *media ja uskonnonvapaus*
- *uskonnollisten yhteisöjen tapa käyttää mediaa*
- *median tapa käsitellä erilaisia uskonnollispohjaisia ilmiöitä, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, konfliktit, rauhan rakentaminen sekä uskontokritiikki mediassa*
- *uskontotutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä uutisoinnin analysointiin*
- *uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi*
- *naisen asema ja siihen liittyvät kysymykset mediassa*

2.16.3. Katolinen uskonto

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UK1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta*
- *tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen*

- *ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä*
- *tietää kristinuskonnon synnyn ja kehityksen keskeiset vaiheet*
- *tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden vaikutuksia toisiinsa sekä niiden merkityksen historiaa ja yhteiskuntaa muokkaavana tekijänä Euroopan alueella*
- *tuntee katolisen kirkon Vatikaanin II kirkolliskokouksen jälkeen käymää dialogia juutalaisuuden ja islamin kanssa*
- *osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista uskontoja koskevista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen*
- *nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus*
- *Lähi-idän monoteististen uskontojen synty, yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet*
- *kristillisen kirkon opin kehitys yhtenäiskirkon aikana, kirkon jakautuminen ja reformaatio tämän päivän näkökulmasta tarkasteltuna*
- *pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutuksen näkyminen Euroopassa eri aikoina*
- *Vatikaanin II kirkolliskokouksen asennoituminen juutalaisuuteen, islamiin, muihin uskontoihin ja uskonnottomiin, ekumenia ja dialogi*

2. Maailmanlaajuinen katolisuus (UK2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- *tuntee katolisen kirkon kehityksen ja historian päälinjat apostolisesta ajasta nykypäivään asti*
- *tuntee katolista maailmankirkkoa eri maanosissa ja osakirkkojen suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tuntee reformaation ja katolisen reformin taustat ja seuraukset*
- *tuntee Raamatun, tradition ja opetusviran välisen suhteen*
- *tuntee dogmaattisten ja moraalisten totuuksien hierarkiaa*
- *tuntee kirkon hengellisen elämän vaiheita luostareista, sääntökunnista ja maallikkoliikkeistä*
- *tuntee kirkon opetusta ihmisestä ja hahmottaa erilaisia yhteiskunnassa esiintyviä moraalisia ja sosiaalisia virtauksia.*

Keskeiset sisällöt

- *ensimmäiset kristilliset yhteisöt ja Paavalin lähetystyö*
- *kirkon opetuksen muodostuminen ja ensimmäiset kirkolliskokoukset*
- *lännen yhtenäiskulttuurin ilmeneminen eri taiteiden aloilla*
- *kirkon jakautumisen idän ja lännen kirkoiksi*
- *reformaatio ja katolinen reformi, Tridentin kirkolliskokous*
- *renessanssin aika ja katolisen kirkon laajeneminen maailman kirkoksi*
- *Vatikaanin II kirkolliskokous ja sen jälkeinen aika*
- *nykypäivän katolisuus eri puolilla maailmaa, kirkon ja paikallisten kulttuurien vuorovaikutus*
- *Raamatun rakenne ja sisältö, Vanhaa ja Uusi testamentti*
- *Raamatun, tradition ja opetusviran vuorovaikutus kirkon opetuksessa, depositum fidei*
- *dogmien, katolisen ihmiskäsityksen ja moraaliopetuksen sidonnaisuus*
- *katolisen kirkon yhteiskunta- ja moraaliopetus*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UK3)

Tavoitteet

Kurssin tavoite on että opiskelija

- *perehtyy uskontoon ihmisyyden osa-alueena*
- *tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä suuria uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja niille tyypillisiä piirteitä*
- *tunnistaa uskonnon ja magian välisen eron*
- *kehittää valmiuksiaan toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*
- *hahmottaa yleiskuvan kristillispohjaisista ja muista uususkonnoista.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonnonmäärittely, uskonnottomuus*
- *hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan*
- *Intian nykypäivän uskontotilanne jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet*
- *buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntaukset ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin*
- *Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan*
- *Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa*
- *Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet*
- *magia ja usko Vanhassa testamentissa ja kirkon opetuksessa*
- *uususkontojen läsnäolo suomalaisessa yhteiskunnassa*
- *Vatikaanin II kirkolliskokouksen ohjeet dialogiin ja ekumeniaan*

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UK4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- *tuntee kristillisten kirkkojen vaiheita Suomessa*
- *tuntee suomalaisen uskonnollisuuden monimuotoisuuden*
- *perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuden nykytilaan*
- *tuntee haasteet maailmankirkkoon kuuluvana vähemmistökirkon jäsenenä Suomessa*
- *tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena.*

Keskeiset sisällöt

- *kristinuskon tulo Suomeen, katolinen Suomi*
- *katolisuus ihmisten arjessa keskiajalla ja tänään*
- *puhdasoppisuuden aika Suomessa*
- *suomalaisen yhteiskunnan avautuminen erilaisille uskonnollisille liikkeille 1800-luvun alun jälkeen*
- *kirkkojen ja eri uskontojen näkyminen ja vaikuttaminen yhteiskunnassa*
- *positiivinen ja negatiivinen uskonnonvapaus*
- *ihmisoikeudet ja uskonto*

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UK5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon ja tieteen sekä uskonnon ja eri taiteen alojen suhdetta*
- *tunnistaa uskonnon ja tieteen välinen näennäisristiriita*
- *osaa havainnoida taidetta uskonnossa ja uskontoa taiteessa*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan taiteessa*
- *tutustuu uskonnollisten teemojen näkymiseen ja kuulumiseen eri taiteiden ja populaarikulttuurin alueilla*
- *tutustuu uskontoon liittyvien teemojen käsittelyyn populaarikulttuurissa.*

Keskeiset sisällöt

- *ihmisen pyrkimys totuuteen, kauneuteen, hyvyyteen ja täydellisyyteen*
- *uskonnon ja tieteen suhde*
- *huomioidaan uskonnollisia elementtejä taiteessa, musiikissa ja liturgiassa*
- *yleisimmät uskonnolliset symbolit maalaus-, kuvanveisto- ja rakennustaiteessa*
- *uskontojen lukutaidon osaamisen välttämättömyys populaarikulttuurin tulkinnassa*
- *populaarikulttuurissa esiintyvät uskonnollisiin teemoihin liittyvä pinnallisuus, tietämättömyys ja tahalliset väärinkäsitykset*

6. Uskonnot ja media (UK6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon*
- *osaa analysoida uskonnollisten aiheiden käsittelyä mediassa sekä uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy median välittämään kuvan katolisuudesta ja muista uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti*
- *osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonnollinen media ja uskontojen erilaiset ilmenemismuodot medioissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *mediajulkisuuden myönteiset ja kielteiset vaikutukset mielipiteiden muokkaajina*
- *uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi*

2.16.4. Ortodoksinen uskonto

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam (UO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta*
- *tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen*

- *ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä*
- *tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden kulttuuriperintöä ja vaikutusta erityisesti idän kristillisyyteen ja yhteiskuntaan*
- *tietää kristinuskon synnyn ja kehittymisen keskeiset vaiheet*
- *ymmärtää kristillisen kirkon jakaantumiseen ja vapaiden suuntien syntyyn vaikuttaneet syyt sekä tunnistaa niiden tunnuspiirteitä*
- *osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista asioista uskontojen näkökulmasta*
- *tunnistaa eri katsomusten merkityksen yksilön tämän päivän arjessa ja työelämässä.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen*
- *nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus*
- *Lähi-idän monoteististen uskontojen yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *Lähi-idän uskontojen vaikutus kulttuuriin ja arkeen Euroopassa*
- *apostoli Paavalin lähetystyö Jerusalemista Eurooppaan*
- *ensimmäiset kristilliset synodit*
- *kristillisen kirkon jakaantuminen*
- *katolinen kirkko ja protestantismin synty*
- *Luther ja Pohjoismaat*
- *vapaat kristilliset suunnat*
- *uskonnottomuus*

2. Ortodoksisuus maailmassa (UO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää ortodoksisen kirkon apostolisen perinteen*
- *tunnistaa kirkon opettajien merkityksen kirkon perinteessä*
- *tuntee ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset ja eettisen ajattelun perustan*
- *osaa tarkastella ortodoksisen kirkon merkitystä yksilöllisestä ja yhteisöllisestä näkökulmasta*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja sen käytänteiden erityispiirteisiin*
- *tuntee askeesin ja luostarilaitoksen syntyyn vaikuttaneet historialliset tekijät*
- *tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja ja idän kirkon eri suuntauksia*
- *ymmärtää ortodoksisen kirkon hallintorakenteen kehittymistä ja nykyistä toimintaa*
- *perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteisiin*
- *tutustuu kirkkojen välisiin yhteyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kristillisen kirkon laajeneminen*
- *patriarkaatit ja paikalliskirkot*
- *orientaaliset kirkot*
- *askeesin ja luostarilaitoksen synty ja niiden yhteiskunnallinen merkitys*
- *ortodoksinen oppi, etiikka ja antropologia synodien ja kirkon suurien opettajien kautta*
- *ihmisen elämänkaari ja ortodoksisuus*
- *ortodoksinen tapakulttuuri*
- *Itä-Euroopan ortodoksisuus ja uusortodoksinen maailma*
- *Suomen ortodoksinen kirkko ennen ja nyt*
- *ekumenia ja uskontojen välinen vuorovaikutus*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet*
- *perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin*
- *kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*
- *osaa tarkastella uskontojen piirteitä myös oman uskonnon näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

- *hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan*
- *Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet*
- *buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntaukset ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin*
- *Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan*
- *Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa*
- *Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UO4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuteen ja sen vaiheisiin ennen ja nyt*
- *tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-yhteiskunnassa*
- *perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena osana tämän ajan yhteiskuntaa*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua ja siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä*
- *kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä oman uskonnon lähtökohdista käsin*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.*

Keskeiset sisällöt

- *suomalainen uskonnollisuus ennen ja nyt, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa, sekularisaatio*
- *uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan*
- *uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

- *uskonto ja lainsäädäntö, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys, näkyvyys ja oikeudet julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa*
- *ortodoksiset järjestöt kolmannen sektorin toimijoina*
- *uskonnot yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa*

5. Taide ortodoksisuudessa ja muissa uskonnoissa (UO5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu taidemuotoihin uskonnon ilmentäjänä*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen taiteen erityispiirteet*
- *perehtyy sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä*
- *tunnistaa eri uskontojen opin ilmenemismuotoja taiteessa*
- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tunnistaa uskonnon vaikutuksen nyky- ja populaaritaiteeseen.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonnot, taide ja kulttuurin eri muodot*
- *sakraalin ja uskonnollisen taiteen ero*
- *ortodoksisen taiteen erityispiirteet: jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri, ikonitaide*
- *uskontojen oppi taiteen keinoin: kuvataide, musiikki, rakennustaide ja draama*

6. Ortodoksisuus ja uskonnot mediassa (UO6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy mediakuvaan ortodoksisuudesta ja eri uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti*
- *osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *median vaikutus uskontoilmiöihin, esimerkiksi asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki*
- *uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi*

2.17. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä

tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen*
- *hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta*
- *laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään*
- *kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla reflektoimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa*
- *kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija ymmärtää omaa oppimisprosessiaan sekä kehittää opiskelun itsesäätelytaitoja (esim. vastuun ottamista, motivaation säätelyä, opiskelutekniikoiden valintaa ja metakognitiivisia taitoja). Opiskelija oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan ja viestinnässään.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämänkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

Vantaan lukiokoulutus

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että kaikki opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET01)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Kriittinen ajattelu ja katsomukselliset sitoumukset ovat keskeisiä niin kansalaisuuden ja elämäntapojen rakentamisessa kuin kulttuurien ymmärtämisessä ja median seuraamisessa. Opiskelijoiden kanssa tutkitaan esimerkiksi yksilöiden tai yhteisöjen globaalia vastuunkantoa tai niitä koskevien julistusten välisiä ristiriitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista*
- *osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämänkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.*

Keskeiset sisällöt

- *maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämänkatsomuksessa*
- *erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein*
- *tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa*
- *koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen*
- *median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista*

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET02)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Aihekokonaisuuksia tarkastellaan oman aikansa ihanteina tai niitä hyödynnetään olemassaolon ja hyvän elämän kysymyksten käsittelyssä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä*
- *osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin*
- *ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ihmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita*
- *kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolisuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema*
- *identiteetti, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus*
- *erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yksilö ja yhteisö (ET03)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Yksilön ja yhteisön jännite näkyy kaikissa eri aihekokonaisuuksissa; pelkästään länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteitä voi opiskelijoiden kanssa tutkia mistä tahansa aihekokonaisuudesta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille*
- *osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnon vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin*

oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.*

Keskeiset sisällöt

- *ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit*
- *yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään*
- *taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla*
- *ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen moraalisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti*
- *yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina*

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Kulttuuri on keskeinen näkökulma eri aihekokonaisuuksiin: miten esimerkiksi elämäntavan teknologisoituminen muokkaa jaettua kulttuuria ja yksilöllistä identiteettiä?

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistökulttuurit*
- *ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun.*

Keskeiset sisällöt

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*

- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *etnosentrisyyden ja rasismin sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

5. Katsomusten maailma (ET05)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Opiskelijoiden kanssa tutustutaan esimerkiksi siihen miten eri katsomukset muokkaavat kansalaisuutta tai elämäntapoja.

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudulla toimiviin uskonnollisiin ja uskonnottomiin liikkeisiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa*
- *ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan*
- *perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

- *katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määritteleminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä*
- *uskonnollisten ilmiöiden tulkinnassa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi*
- *uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan*
- *tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonnottomuus*

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET06)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Tulevaisuuteen suuntautuminen on luonteva näkökulma; opiskelijoiden kanssa pohditaan esimerkiksi sitä millaista tulevaisuutta olemme rakentamassa ja mitä me itseltämme ja muilta voimme vaatia eri aihekokonaisuuksien näkökulmassa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käänteitä ihmiskunnan tavassa elää*
- *ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen*
- *osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellis-teknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänkatsomuksensa rakentumiselle*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin*
- *osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestävän tulevaisuuden rakentamisen osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.*

Keskeiset sisällöt

- *ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä*
- *suurten filosofioiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi*
- *ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana*
- *Prometheus-myytistä tekno-utopioihin ja #dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen*
- *tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa*

2.18. Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkykynä. Terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveysosaamiseen sisältyy terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän

vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveyskulttuureista ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisessä.

Vantaan lukiokoulutus

Terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla paikallisesta näkökulmasta ja opetuksessa hyödynnetään vantaalaisia toimijoita yhteistyötä ja opiskelijoiden osallisuutta tukien.

Opetuksessa näkyy Vantaan kaupungin arvot; kestävä kehitys, innovatiivisuus, yhteisöllisyys.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmista*
- *ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä*
- *osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyn ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja*
- *perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveysviestintää ja sekä erilaisia terveyskulttuureihin liittyviä ilmiöitä*
- *pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemyksiään*
- *ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveyskäyttäytymiseen.*

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija ymmärtää päätöksenteon ja toiminnan vaikutuksia kestävään kehitykseen ja tiedostaa oman toimintansa vaikutukset ympäristöön.

Opiskelija osaa tarkastella yhteiskunta- ja kunnallistason poliittisten päätösten vaikutuksia vantaalaisten terveyteen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Itse- ja vertaisarviointia sekä ryhmäarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia.Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Oppimisprosessin aikana annettu kannustava palaute on tärkeää.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Terveyden perusteet (TE01)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan työ- ja toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden toteutumista omassa oppilaitoksessaan ja pohtimaan niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Opiskelija pohtii mahdollisuuksien mukaan kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä kuntatasolla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään*
- *osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta*
- *tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta*
- *soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja*
- *tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

- *fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhyvinvointi*
- *omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu*
- *riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus*
- *kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit*
- *terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE02)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyyteen osana kestävän tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

Vantaan lukiokoulutus

Työ- ja opiskeluhyvinvoinnin ja ergonomian tarkastelussa hyödynnetään lähiympäristöä tai oppilaitosta sekä paikallisia terveydenhuollon ammattilaisia ja kolmannen sektorin toimijoita.

Opiskelijoita kannustetaan tarkastelemaan omien valintojen merkitystä itselle ja yhteisölle nyt ja tulevaisuudessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja arvioi perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn*
- *tunnistaa elämänkulkuun ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja*
- *osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa*
- *osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn*
- *osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä*
- *osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille*
- *osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.*

Keskeiset sisällöt

- *perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset*
- *terveys ja elämänkulku, kuolema osana elämänkulkua*
- *ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki*
- *seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys*
- *mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät*
- *erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen*
- *työhyvinvointi ja ergonomia*
- *turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta*

3. Terveyttä tutkimassa (TE03)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien

tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämisessä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan tutkimaan lähiyhteisöä ja lähiympäristöä ja hyödyntämään saamaansa tutkimustietoa yhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseksi. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään erilaisia tiedonhankintatapoja ja aineistoja sekä suhtautumaan mediaan kriittisesti.

Tarkastellaan esimerkiksi kuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kuntalaisten terveyteen ja turvallisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveyspalvelujen muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen*
- *osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä*
- *osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia*
- *perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämisessä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa*
- *osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä*
- *tunnistaa keskeisiä globaaleja terveyskysymyksiä ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämisessä.*

Keskeiset sisällöt

- *yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveyskäsitysten ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen*
- *terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat*
- *terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen*
- *terveyden ja terveyskäyttäytymisen tutkiminen*
- *keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet*
- *globaalit terveyskysymykset ja niihin vaikuttaminen*

2.19. Liikunta

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja #lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

Kurssien tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

Oppiaineen tehtävä

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa vastuulliseen omasta fyysisestä aktiivisuudesta ja toiminta- ja opiskelukyvystä huolehtimiseen sekä istuvan elämäntavan vähentämiseen. Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kestävää elämäntapaa, yhdessä toimimisen taitoja, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. Toimintakykyä koskevien sisältöjen osalta tehdään yhteistyötä terveystiedon kanssa. Opetuksessa ja ryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon henkinen ja fyysinen turvallisuus. Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisiä lähtökohtia ja kehitystarpeita.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden liikunnanopetuksen sisältöjen ominaispiirre on yhdessä tekeminen, liikunnallisen elämäntavan tukeminen ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen.

Yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä edistetään esimerkiksi oppilaitosten kesken tehtävällä yhteistyöllä ja toteuttamalla oppilaitosten sisäistä opiskelua oppiaineiden rajoja ylittäen.

Liikuntaa toteutetaan ympäristöä kunnioittaen, teknologiaa hyödyntäen ja innovatiivisuuteen kannustaen.

Opetuksessa korostetaan itseohjautuvuutta ja oppimaan oppimista.

Opetuksen tavoitteet

Oppiaineen opetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn edistäminen. Opiskelija oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään.

Fyysisen toimintakyvyn osalta tavoitteena on oppia soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa. Opiskelija oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus). Liikunnanopetuksen sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin kuuluvat parhaansa yrittäminen, aktiivinen työskenteleminen, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen sekä toisia kunnioittava vuorovaikutus. Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, ottaa toiset huomioon sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

Vantaan lukiokoulutus

Oppiaineen tavoitteena on ottaa huomioon Vantaan kaupungin arvot kestävä kehitys, innovatiivisuus ja yhteisöllisyys. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään osana oppimista.

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan

arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

Vantaa lukiokoulutus

Liikunnan arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä. Arviointia toteutetaan esimerkiksi tvt-työkaluja käyttäen itsearviointina, vertaisarvioinnilla ja arviointikeskusteluna. Toimintaan sisältyy jatkuva oppimisprosessin palaute ja kannustava palaute.

Liikunnan arviointiperusteet ja kurssin alkaessa yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja edistymisestään.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Energiaa liikunnasta (LI01)

Vantaan lukiokoulutus

Opetuksen keskeinen tavoite on oppimaan oppimisen tukeminen. Opiskelijoita kannustetaan tekemään liikuntaa pitkäjänteisesti, määrätietoisesti ja sinnikkäästi.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

2. Aktiivinen elämäntapa (LI02)

Vantaan lukiokoulutus

Keskeinen tavoite opetuksessa on itseohjautuvuuteen kannustaminen.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden

näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Terveyttä liikkuen (LI03)

Vantaan lukiokoulutus

Liikuntaa toteutetaan tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

4. Yhdessä liikkuen (LI04)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus.

5. Hyvinvointia liikkuen (LI05)

Vantaan lukiokoulutus

Hyväksytyn kurssin kriteerit ovat riittävä läsnäolo ja osallistuminen, riittävä liikunnallinen näyttö liikunnan yleisten ja kursseilla yhdessä tehtyjen tavoitteiden (fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset) suunnassa. Lisäksi opiskelija voi arvioida itseään liikkujana.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisun kokemuksia.

2.20. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne kaikki lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä sekä rohkaisevat häntä luovaan taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Olennaista musiikin opetuksessa ja oppimisessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuksen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se on merkittävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden musiikinopetuksessa pyritään kehittämään luovaa ilmaisua ja tuottamista. Yhdessä tekemällä vahvistetaan vuorovaikutus- ja ajattelun taitoja, kommunikointia ja suvaitsevaisuutta. Musiikin kursseilla kannustetaan opiskelijoita itseohjautuvuuteen ja oma-aloitteiseen työskentelyyn.

Perinteisten musiikin opiskelutapojen ja -välineiden lisäksi voidaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknologian suomia mahdollisuuksia; mobiililaitteita, verkkoteknologiaa ja sähköisiä oppimateriaaleja. Teknologian hyödyntäminen ja sähköiset oppimateriaalit edistävät kestävää elämäntapaa.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

Musiikin merkitys ja hyvinvointi

- *tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja oppii käyttämään musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen*
- *oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista*

Musiikillinen osaaminen

- *oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja säveltäen*
- *kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan*
- *syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan*

Kulttuurinen osaaminen ja monilukutaito

- *tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa myös kansainvälisissä yhteyksissä*
- *oppii tiedostamaan äänen ja musiikin vaikutuksia arjen toimintaympäristöissä*
- *oppii tulkitsemaan äänen ja musiikin käyttöä mediassa*

Oppimaan oppiminen

- *osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa*
- *osaa asettaa musiikinopiskelulleen tavoitteita sekä ohjata ja arvioida työskentelyään niiden suuntaisesti.*

Vantaan lukiokoulutus

Musiikinopetuksen tavoitteissa otetaan huomioon Vantaan kaupungin arvot innovatiivisuus, yhteisöllisyys ja kestävä kehitys.

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa arviointiperusteet selvitetään ja sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen kurssin alussa. Itse- ja vertaisarviointi sekä kannustava palaute ovat osa kokonaisarviointia.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU01)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU02)

Vantaan lukiokoulutus

Tutustutaan paikalliseen musiikkitoimintaan Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun kulttuuritoimijoiden tarjontaa hyödyntämällä.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä

ja olennaisia piirteitä. Kurssin toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Ovet auki musiikille (MU03)

Vantaan lukiokoulutus

Tutustutaan Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun monikulttuuriseen musiikkitarjontaan. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa. Kurssin voi suorittaa myös projektina.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU04)

Vantaan lukiokoulutus

Tutustutaan Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun kulttuuri- ja mediatarjontaan. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutaman rajatun näytteen avulla. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.

2.21. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden kokemukset, mielikuvitus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle taideoppimiselle. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiselle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiselle.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsityksiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskelijoille merkityksellisistä ja vieraista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiselle sekä luo valmiuksia opiskelijan lukion jälkeisille opinnoille.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalainen kuvataiteen sisältöjen ominaispiirre on lähiympäristön ja kulttuuripalveluiden hyödyntäminen osana opiskelijan elämysmaailmaa ja kulttuurin tuntemusta.

Olennainen osa oppiainetta on oman tekemisen kautta oppiminen vuorovaikutuksessa ryhmänjäsenten kanssa. Kuvataiteessa huomioidaan Vantaan arvojen mukaisesti kestävää kehitystä tukevat toimintatavat. Kuvataide antaa työvälineitä innovatiivisen ajattelun kehittymiseen.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla*
- *syventää monilukutaitoaan ja kulttuurista osaamistaan kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa kehittämällä*
- *ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen*
- *harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön*
- *ymmärtää työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle*
- *käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä*
- *soveltaa kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla*
- *tulkitsee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja käsitteistöjä käyttäen*
- *tarkastelee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa*
- *tutkii kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmista.*

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla hyödynnetään kuvataiteen kursseilla uutta teknologiaa luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssien tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa. Monipuolisessa arvioinnissa hyödynnetään osana oppimista itsearviointia, vertaisarviointia, arviointikeskusteluja sekä portfolioarviointia kirjallisesti, suullisesti tai sähköisesti. Arviointi on jatkuvaa ja vuorovaikutteista.

Arvioinnin tavoite on kehittää opiskelijan opiskelutaitoja, itsetuntemusta ja kannustaa prosessityöskentelyyn sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kuvat ja kulttuurit (KU01)

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla hyödynnetään lähialueiden kulttuuripalveluja ja pääkaupunkiseudun läheisyyttä kulttuuripalvelujen tuottajana.

Opetuksessa hyödynnetään monipuolisia opetusmenetelmiä, yhteistoiminnallisuutta ja uutta teknologiaa.

Hyväksyttyyn kurssisuoritukseen opiskelija osallistuu kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä osallistuu arviointikäytäntöihin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja*
- *käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja*
- *tarkastelee omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tarkastelee erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen*

- *ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.*

Keskeiset sisällöt

- *omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina*
- *vaikuttaminen omissa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä*
- *erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot*
- *kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot*
- *taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt*

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU02)

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla kiinnitetään huomiota erityisesti lähiympäristöön ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin ympäristön, muotoilun, arkkitehtuurin ja kestävän kehityksen näkökulmista. Opiskelumenetelmissä suositaan monipuolisuutta mukaan lukien TVT-työskentely osana kurssisuoritusta. Kurssilla käytetään monipuolisia tiedonhankintataitoja osana opiskelua.

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi reflektointia ja vertaisarviointia. Arviointi toimii oppimisen tukena kurssin ajan ja arviointikeskusteluja hyödynnetään sen työkaluna.

Hyväksytyn kurssin suorittaminen vaatii suunnittelu- ja toteutusprosesseja sekä arviointiin osallistumista.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvailmaisun taitojaan syventäen*
- *tarkastelee rakennettuja ja luonnon ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta*
- *käyttää arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana*
- *osallistuu ja vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä*
- *ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä.*

Keskeiset sisällöt

- *ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina*
- *luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana*
- *ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot*
- *ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot*
- *luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt*

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Osallisena mediassa (KU03)

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskellaan eri medioiden kuvallisia suunnitteluprosesseja ja niiden tuottamia merkityksiä. Opiskelija tutustuu kuvallisen vaikuttamisen keinoihin ja kriittiseen ajatteluun.

Opetuksessa hyödynnetään opetusmenetelmiä monipuolisesti ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi alueella toimivia media-alan toimijoiden kanssa. Kurssilla perehdytään digitaalisen kuvan tuottamiseen ja TVT-työskentelyyn.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintäteknologian osaamistaan syventäen*
- *tarkastelee mediakulttuureja kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta*
- *käyttää median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana*
- *osallistuu ja vaikuttaa mediaympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee mediakulttuurien henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksen mediaviestinnässä, mediaympäristöissä ja mediaesityksissä sekä niiden suunnittelussa ja tuottamisessa.*

Keskeiset sisällöt

- *mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina*
- *median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana*
- *median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot*
- *mediaesitysten tulkinnan keinot*
- *median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset*

4. Taiteen monet maailmat (KU04)

Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueiden taidemuseotarjontaa ja kulttuuritapahtumia.

Monipuoliset opetusmenetelmät antavat opiskelijalle valmiudet ymmärtää taiteen ja kulttuurin kehitystä historiallisena jatkumona. Monilukutaito on osa kurssin sisältöä ja tutkiva ote toimii tiedonhankinnan välineenä. Opiskelija laajentaa omaa tietämystään vertaisoppimalla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön ilmiökeskeistä lähestymistapaa hyödyntäen*
- *tarkastelee eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta*
- *soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä*
- *tarkastelee kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatulkinnan menetelmiä*

- *tutkii omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *ymmärtää taiteen merkityksen rakennetuissa ja luonnon ympäristöissä, omissa kuvissa sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.*

Keskeiset sisällöt

- *taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina*
- *eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide*
- *kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot*
- *kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot*
- *taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset*

2.22. Opinto-ohjaus

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnitteluunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Vantaan lukiokoulutus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa lukio-opinnoissa, urasuunnittelussa ja elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa. Opinto-ohjauksessa rohkaistaan nuorta käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa aktiivisesti opinto- ja urasuunnittelun välineenä. Opiskelijaa kannustetaan etsimään tietoa jatko-opiskelu- ja työmahdollisuuksista Suomessa ja ulkomailla. Vantaalaisissa lukioissa opinto-ohjausta toteutetaan koulun toimintakulttuuriin sopivilla toteutustavoilla.

Opetuksen tavoitteet

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossaan arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset

jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojensa suunnittelussa sekä opintoihin hakeutumisessa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä.

Vantaan lukiokoulutus

Opinto-ohjauksella tuetaan yksilön itsetuntemusta ja vahvuuksien tunnistamista. Vantaalaisten lukioiden opinto-ohjauksessa tehdään yhteistyötä korkea-asteen oppilaitosten ja muiden jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten kanssa. Vantaalaiset lukiot tekevät aktiivista yhteistyötä kehittäessään ja toteuttaessaan jatko-opintoihin ohjausta. Työelämän ja yrittäjyyden tuntemusta sekä työnhakutaitoja vahvistetaan asiantuntijavieraiden, yritysvierailujen, kesätyöportfoliokurssin ja alumnitoiminnan avulla. Tavoitteena on vahvistaa yhteistyötä työelämän ja korkeakoulujen kanssa. Opinto-ohjaaja tukee opiskelijaa laatimaan ja päivittämään opinto- ja urasuunnitelmiaan aktiivisesti koko lukion ajan.

Arviointi

Vantaan lukiokoulutus

Opinto-ohjauksen pakolliset ja soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Opinto-ohjauksen kurssien tavoitteista ja arvioinnin perusteista keskustellaan opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Hyväksytty suoritusmerkintä edellyttää kurssin alussa sovittujen kurssisuoritteiden tekemistä ja aktiivista osallistumista tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn. Opinto-ohjauksen tavoitteena on itsearvioinnin kehittyminen. Vertaisarviointia voidaan hyödyntää luokkamuotoisessa ja pienryhmätyöskentelyssä. Opiskelija saa jatkuvaa palautetta edistymisestään.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Minä opiskelijana (OP01)

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisten lukioiden toimintakulttuurit määrittelevät opinto-ohjauksen OP1-kurssin toteutustavat. Toteutustapoina voivat olla esimerkiksi luokkamuotoinen opetus, pien- tai vertaisryhmät, henkilökohtainen ohjaus, teemapäivät, infotilaisuudet, asiantuntijavieraat ja vierailukäynnit. OP1-kurssin toteuttamisessa voidaan hyödyntää lukion muiden toimijoiden asiantuntemusta sekä ulkopuolisia asiantuntijoita.

OP1-kurssi suoritetaan suomenkielisissä lukioissa ensimmäisen lukiovuoden aikana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon*
- *harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa*
- *pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.*

Keskeiset sisällöt

- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma*
- *jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja sen kehittäminen*
- *elämänhallintataidot*
- *oman oppimisen arviointi*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP02)

Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisten lukioiden toimintakulttuurit määrittelevät opinto-ohjauksen OP2-kurssin toteutustavat. Toteutustapoina voivat olla esimerkiksi luokkamuotoinen opetus, pien- tai vertaisryhmät, henkilökohtainen ohjaus, teemapäivät, infotilaisuudet, asiantuntijavieraat ja vierailukäynnit. OP2-kurssi suositellaan suoritettavaksi OP1-kurssin jälkeen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan*
- *perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle*
- *tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan*
- *lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämätuntemustaan.*

Keskeiset sisällöt

- *jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä*
- *yrittäjyys*
- *työelämä- ja työnhakutaidot*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen*
- *henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

2.23. Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia*
- *hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa*
- *hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja*
- *hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta*
- *soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa*
- *työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä.*

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaidoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Monitieteinen ajattelu (TO01)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaa laajemmissa kokonaisuuksissa. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

2. Tutkiva työskentely teknologialla (TO02)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

3. Osaaminen arjessa (TO03)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

18 § Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma 1.8.2016 alkaen/ PY-K

VD/5395/12.00.01.02/2016

Opetushallitus on antanut 17.12.2015 määräyksen aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteista noudatettavaksi 1.8.2016 lukien. Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen opetussuunnitelma.

Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998) sekä valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014). Opetussuunnitelman perusteiden mukainen uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen lukion aloittavilla opiskelijoilla, ja käyttöönotto etenee vuosiluokka kerrallaan.

Vantaalla aikuisten lukikoulutusta järjestetään Sotungin lukion aikuislinjalla (Sotungin etälukiossa) sekä Tikkurilan lukion aikuislinjalla (Vantaan aikuislukiossa). Sotungin etälukio ja Vantaan aikuislukio ovat laatineet lukiokohtaiset aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat. Opetussuunnitelmissa määritellään lukioiden toimintakulttuuria, opetuksen toteuttamista, opiskelijan ohjausta ja tukemista sekä opiskelijan arviointia koskevat keskeiset toimintaperiaatteet. Opetussuunnitelmia täydennetään oppiainekohtaisten sisältöjen osalta lukuvuoden 2017–2018 aikana.

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 18

Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtajan vs:n esitys:
Päätetään
a) hyväksyä liitteen mukainen Sotungin lukion aikuislinjan (Sotungin etälukion) opetussuunnitelma
b) hyväksyä liitteen mukainen Tikkurilan lukion aikuislinjan (Vantaan aikuislukion) opetussuunnitelma
c) että opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2016 lukien

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: - Sotungin etälukion opetussuunnitelma
- Vantaan aikuislukio, aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma

Täytäntöönpano: Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Hanna Kukkonen 050 302 4916, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Marja Viljamaa, 050 312 1694, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Vantaan aikuislukio

Aikuisten lukiokoulutus

Opetussuunnitelma

2016

Sisällys

1 Aikuisten lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta 4

1.1 Lukiokoulutuksen tehtävä 4
1.2 Arvoperusta 5

2 Opetuksen toteuttaminen 7

2.1 Vantaan aikuislukion tuntijako 7
2.2 Kieliohjelma 8
2.3 Toimintakulttuuri 9
2.4 Opiskeluympäristöt ja –menetelmät 11
2.5 Tieto-ja viestintätekniikan opetuskäytön suunnitelma 13
2.6 Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa 14
2.7 Yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen sekä muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa 15

3 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen 16

3.1 Ohjaussuunnitelma 16
3.2 Oppimisen ja opiskelun tuki 18
3.3 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus 19

4 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt 22

4.1. Opetuksen yleiset tavoitteet 22
4.2 Aihekokonaisuudet 23
4.3 Tavoitteet ja keskeiset sisällöt kursseittain 29
4.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 29
4.3.2 Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärä 30
4.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärä 35
4.3.2 Toinen kotimainen kieli 40
4.3.2.1 Ruotsi, B1-oppimäärä 43
4.3.3 Vieraat kielet 47
4.3.3.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä 51
4.3.3.2 Vieraat kielet, B3-oppimäärä, espanja 54
4.3.4 Matematiikka 55
4.3.4.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus 57
4.3.4.2 Matematiikan pitkä oppimäärä 58
4.3.4.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä 63
4.3.6 Maantiede 74
4.3.7 Fysiikka 81
4.3.8 Kemia 83
4.3.9 Filosofia 87
4.3.10 Psykologia 90
4.3.11 Historia 94
4.3.12 Yhteiskuntaoppi 101
4.3.13 Uskonto 106
4.3.13.1 Evankelis-luterilainen uskonto 108

4.3.14 Elämänkatsomustieto 109
4.3.15 Terveystieto 111
4.3.16 Teemaopinnot 113
4.3.17 Muut lukion tehtävään kuuluvat oppiaineet 114

5 Opiskelijan oppimisen arviointi 115

5.1 Arvioinnin tavoitteet 115
5.2 Kurssisuorituksen arviointi 115
5.3 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät 116
5.4 Itsenäisesti suoritettu kurssi 117
5.5 Suullisen kielitaidon arviointi 118
5.6 Opinnoissa edistyminen 119
5.7 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen 120
5.8 Oppiaineen oppimäärän arviointi 122
5.9 Lukion oppimäärän suoritus aikuisten lukiokoulutuksessa 123
5.10 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot 124

6 Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi 128

1 Aikuisten lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

1.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Perusteteksti

Aikuisten lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikanaan opiskelija kartuttaa ja syventää olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Aikuisten lukiokoulutuksella on opetus- ja sivistystehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Aikuisten lukiokoulutus lisää opiskelijan työelämässä menestymisen yleisiä edellytyksiä sekä kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan.

Aikuisten lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Aikuisten lukiokulutuksessa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella ja muilla näytöillä. Aikuisten lukiokoulutus ehkäisee syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuuden jatkaa tai aloittaa lukio-opintoja aikuisena. Koulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan sekä oppimaan oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Aikuisten lukiokoulutusta järjestävä oppilaitos voi järjestää opiskelijoilleen mahdollisuuden

- suorittaa lukion oppimäärän
- suorittaa yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän
- suorittaa yksittäisiä lukiokursseja
- suorittaa muita lukion tehtävään kuuluvia yleissivistäviä aineita tai aihekokonaisuuksia
- suorittaa ylioppilastutkinnon tai sen osan.

Vantaan aikuislukion tehtävä ja toiminta-ajatus

Vantaan aikuislukiossa voi suorittaa lukion koko oppimäärän tai yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän, opiskella yksittäisiä kursseja sekä suorittaa ylioppilastutkinnon tai sen osan. Vantaan aikuislukio järjestää myös kahden vantaalaisen ammattioppilaitoksen lukio-opetuksen ja ylioppilaskokeet. Jo suoritetun ammattitutkinnon pohjalta voi aikuislukiossa valmistautua ylioppilastutkintoon vain kirjoitusaineisiin keskittymällä. Koulu tarjoaa myös mahdollisuuden jatkaa keskeytyneitä päivälukio-opintoja. Opetusjärjestelyt mahdollistavat opiskelun työn ohessa. Tarjoamalla voimakkaasti muuttovoittoisessa kaupungissa mahdollisuuden lukio-opintojen aloittamiseen tai jatkamiseen ikävaiheesta riippumatta ja antamalla valmiuksia ja opastusta jatko-opintoihin Vantaan aikuislukio ehkäisee myös

syrjäytymistä. Vantaan aikuislukiosta saatu päättötodistus ja ylioppilastutkintotodistus antavat yleisen jatko-opiskelukelpoisuuden.

Vantaan aikuislukio toimii Tikkurilan päivälukion iltalinjana, mikä lisää opintopolkujen rakentamisen joustavuutta sekä päivä- että aikuisopiskelijoille. Lisäksi koulu on osana suurta päivälukioyksikköä tiiviisti mukana lukioiden yleisessä kehitystyössä.

Vantaan aikuislukio tarjoaa luokkamuotoisen opetuksen antaman tuen. Yleissivistävien lukiokurssien tarjoamisen ohella koulu haluaa antaa opiskelijoilleen älyllisiä herätteitä ja synnyttää aitoa kiinnostusta kulttuuriin yleensä. Sähköistyvät opiskelumenetelmät ja kokeet tarjoavat opiskelun kuluessa myös tietoteknistä valmennusta.

Tiedollisen kehittymisen lisäksi on tärkeää, että opiskelu edistää myös henkistä kasvua ja ohjaa oppimaan oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen. Koulu haluaa antaa opiskelijoille itseluottamusta ja selviytymiskeinoja myös koulun jälkeiseen elämään.

1.2 Arvoperusta

Perusteteksti

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Aikuisten lukiokoulutuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opetus pohjautuu YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista.

Aikuisten lukiokoulutus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

Aikuisten lukiokoulutuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja

luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden suunnassa.

Jokainen aikuisten lukiokoulutusta järjestävä oppilaitos on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Oppilaitoksessa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan oman oppilaitoksen kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Arvoperustaa syventävät näissä aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin koulutus- ja sivistyshaasteisiin.

Vantaan aikuislukion arvoperusta

Vantaan aikuislukiossa toteutetaan Vantaan kaupungin keskeisiä arvoja, innovatiivisuutta, kestävää kehitystä ja yhteisöllisyyttä. Nämä periaatteet leimaavat koulun toimintaa ja ilmapiiriä kokonaisuutena.

Vantaan aikuislukion toiminta pohjautuu opiskelijan kunnioittamiseen aikuisena ja itsenäisenä yksilönä, joka on usein jo hankkinut kokemusta opiskelusta ja työelämästä. Koulu haluaa edelleen parantaa opiskelijan valmiuksia itsensä monipuoliseen kehittämiseen niin yksilönä kuin mahdollisten jatko-opintojen ja työelämän vaatimusten kannalta.

Vantaan aikuislukion keskeinen tavoite on tuottaa laaja-alainen yleissivistys. Koulun haluaa samalla olla innostava, inspiroiva ja motivoiva kokemus, joka kehittää aktiiviseen ja kriittiseen tiedon prosessointiin ja soveltamiseen, innovatiivisuuteen ja itsenäiseen ajatteluun sekä samalla tehostaa yleisiä oppimaan oppimisen taitoja. Vantaan aikuislukio innostaa ja valmentaa elinikäiseen oppimiseen ja kasvattaa epävarmuuden ja muutoksen sietokykyä ja tukee siten yksilön elämänhallinnan taitoja ja ehkäisee syrjäytymistä. Vantaan aikuislukio haluaa myös edistää totuudellisuuden, inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuuden sivistysihanteita.

Koulutus Vantaan aikuislukiossa on opiskelijalähtöistä ja jättää tilaa luovuudelle. Se antaa onnistumisen kokemuksia, opettaa ongelmanratkaisutaitoja ja synnyttää positiivista itsevarmuutta. Aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisukkuutta arvostetaan. Luokkamuotoisen opiskelun yhteisöllisyys ja koulun välitön ilmapiiri kehittävät sosiaalisia valmiuksia ja suvaitsevaisuutta. Opiskelijoita kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja arvonantoon ja kulttuuriseen moninaisuuteen suhtaudutaan myönteisesti.

Koulun toiminnassa korostetaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja ihmisarvoa. Kestävän kehityksen ajatus ja siihen liittyvä globaali vastuu ovat useimpien kurssien sisällöissä läpäiseviä periaatteita.

2 Opetuksen toteuttaminen

2.1 Vantaan aikuislukion tuntijako

Kieli- ja kommunikaatio-opinnot	**Pakolliset kurssit**	**Valtakunnalliset syventävät kurssit**	**Koulukohtaiset syventävät kurssit**
Äidinkieli ja kirjallisuus	5		1
A-kieli, englanti	6	2	2
B-kieli, ruotsi	5	2	2
Muut kielet, espanja		6	
Matematiikka			
Yhteinen opintokokonaisuus	1		
Lyhyt oppimäärä	5		1
Luonnontieteelliset opinnot	**5**		
Fysiikka	1-2		
Kemia	1-2		
Biologia	1-2	3	
Maantiede	1-2	2	
Humanistisyhteiskunnalliset ja katsomukselliset opinnot	**6**		
Uskonto/elämänkatsomustieto	1		
Historia	2	2	
Yhteiskuntaoppi	2	2	
Filosofia	1	1	
Psykologia		2	
Teemaopinnot		1	
Muut lukion tehtävään kuuluvat oppiaineet			
Terveystieto			1
Tietotekniikka			1
Yhteensä vähintään 44/48 (kts. allaoleva lisäteksti)			

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi tarjotaan koulukohtaisia syventäviä kursseja äidinkielessä 1, englannin kielessä 2, ruotsin kielessä 2 sekä matematiikassa 1. Muina lukion tehtävään kuuluvina oppiaineina tarjotaan kaksoistutkinto-opiskelijoille järjestettävä terveystiedon koulukohtainen syventävä ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi ja kaikille opiskelijoille tarkoitettu TVT-kurssi. Erillisiä aihekokonaisuuksia ei koulussa järjestetä.

Kaikkia aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa kuvattuja matematiikan ja reaaliaineitten valtakunnallisia syventäviä kursseja ei toteuteta Vantaan aikuislukiossa. Toteutettavien syventävien kurssien määrä voi vaihdella lukuvuosittain. Matematiikan pitkän oppimäärän opetusta ei koulussa ole. Yksittäisiä pitkän matematiikan kursseja voi poikkeustapauksissa suorittaa itsenäisesti opiskellen. Koulu opastaa opiskelijaa tarvittaessa suorittamaan koulun tarjonnasta puuttuvia kurssia muissa kouluissa yhteistyöverkostonsa kautta.

Muissa lukioissa suoritettuja valtakunnallisen opetussuunnitelman 2015 perusteissa kuvattuja kursseja voidaan rehtorin päätöksellä hyväksilukea osaksi Vantaan aikuislukion oppimäärää tai mainita sen lisäksi hyväksiluettavina opintoina. Myös muualla suoritettuja opintoja tai muuten hankittua osaamista voidaan hakemuksesta selvityksen pohjalta rehtorin päätöksellä hyväksyä osaksi lukion oppimäärää. Tällöin koulu saattaa edellyttää lisänäyttöä suhteessa lukion tavoitteisiin.

Opiskelijan on suoritettava vaadittava vähimmäismäärä pakollisia kursseja ja valittava muista kursseista vähintään niin monta, että kokonaiskurssimääräksi tulee 44.
Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-oppimäärän tavoitteiden mukaisesti.
Alle 18-vuotiaana aikuislukion aloittavilta tai alle vuoden keskeytyksen jälkeen päivälukiosta aikuislukioon siirtyneiltä vaaditaan lisäksi kurssi terveystietoa, kurssi liikuntaa sekä yksi kurssi kuvaamataitoa ja musiikkia tai kaksi kurssia kuvaamataitoa tai musiikkia. Vaadittava kokonaiskurssimäärä on tällöin 48.

2.2 Kieliohjelma

Vantaan aikuislukiossa opetetaan

A1-kielenä englantia
B1-kielenä ruotsia
B3-kielenä espanjaa

Opiskelijat voivat valita opintoihinsa kielikursseja myös muiden lukioiden kurssitarjonnasta.
Muissa oppilaitoksissa suoritettuja kieliopintoja hyväksytään aikuislukion oppimäärän osiksi sikäli kuin ne ovat opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen tavoitteiden ja sisältökuvausten mukaisia.

2.3 Toimintakulttuuri

Perusteteksti

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta oppilaitoksen tehtävästä. Toimintakulttuuri tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukiokoulutus on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella aikuisten lukiokoulutusta järjestävällä oppilaitoksella on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestävää hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä oppilaitoksen koko henkilöstön, opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on avoin ja vuorovaikutteinen sekä keskinäistä arvostusta ja luottamusta rakentava keskustelukulttuuri. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan opetussuunnitelmassa.

Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat.

Oppiva yhteisö

Aikuisten lukiokoulutusta järjestävä oppilaitos toimii oppivana yhteisönä, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista, kannustaa keskinäiseen vuorovaikutukseen ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Oppivan yhteisön rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiselle. Oppilaitoksen toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta ja vastuun ottamista omasta oppimisesta. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa oppimaan oppimiselle ja muille tulevaisuuden taidoille. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yrityselämän kanssa. Digitalisaatio tuo lisämahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjä edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta luomalla heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Opiskelijoita rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä

vuorovaikutuksessa. Opetuksessa sekä hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta että tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisten toimintatapojen merkitys korostuu aikuisten lukiokoulutuksen aloitusvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus on oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytä vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Aikuisten lukiokoulutusta järjestävässä oppilaitoksessa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Oppivassa yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan integroitumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa oppilaitoksessa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja. Vieraskielisten opiskelijoiden kotoutumista tuetaan vahvistamalla opetuskielen hallintaa osana kaikkien oppiaineiden opetusta ja oppilaitoksen muuta toimintaa.

Vantaan aikuislukion toimintakulttuurin pääpiirteet

Vantaan aikuislukion toimintakulttuurissa pyritään toteuttamaan koulun tehtävää ja toiminta-ajatusta kokonaisuutena. Toiminnan perustana on ajatus valistuneesta kestävän kehityksen periaatteita vaalivasta yhteiskunnasta ja avoimuus vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä oppilaitoksen koko henkilöstön, opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintaa arvioidaan ja kehitetään avoimessa ja vuorovaikutteisessa hengessä.

Vantaan aikuislukio pyrkii kehittämään toimintaansa suunnitelmallisesti ja innovatiivisesti. Kaikkien osallistuminen tavoitteelliseen rakentavaan keskinäiseen vuorovaikutukseen on tavoitteena.

Oppilaitoksen toiminta on opiskelijalähtöistä ja pyrkii vahvistamaan opiskelijoiden omaa aktiivisuutta ja vastuun ottamista omasta oppimisestaan. Tärkeänä koetaan myönteisen asenteen luominen opiskeluun. Opiskelijoita halutaan rohkaista kysymään ja kyseenalaistamaan.
Digitalisaatio on yhä tärkeämmäksi muuttuva osa toimintakulttuuria. Se tuo lisämahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen.

Opiskelijoiden osallistaminen luo perustaa aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamiselle. Opiskelijoita kannustetaan tiedotuksen keinoin ja ryhmänohjaajien opastamana osallistumaan koulun toimintatapojen kehittämiseen sekä ilmaisemaan mielipiteensä ja osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen. Opiskelijoita kannustetaan myös osallistumaan opiskelijakunnan toimintaan. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja pyritään edistämään ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista.

Vantaan aikuislukion opetustoiminta ja yleinen ilmapiiri edistävät ympäristöajattelun juurtumista. Kaikkien hyvinvointi ja turvallisuus koulussa halutaan turvata. Vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä vaan niitä ennaltaehkäistään yhteisöllisyyttä korostamalla ja epäkohtiin puututaan tarvittaessa. Opiskelijoita ohjataan myös terveellisiin ja oppimista edistäviin elämäntapoihin.

Henkilöstölle korostetaan, että opiskelijoiden ohjaus on oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa.

Oppilaitoksessa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Sekä oman maan kulttuuriperintöä ja kieliä että ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta arvostetaan ja hyödynnetään. Kielten keskeinen merkitys ymmärretään oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan integroitumisessa.

Koulun toimintakulttuurin tilaa ja kehitystarvetta arvioidaan opettajakokouksissa ja lukuvuoden suunnittelupäivien yhteydessä.

2.4 Opiskeluympäristöt ja –menetelmät

Perusteteksti

Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavassa oppilaitoksessa opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet. Aikuisten lukiokoulutuksen järjestämisessä otetaan huomioon aikuisopiskelun erityispiirteet, joista keskeisin on aikuisopiskelijoiden opiskelulähtökohtien moninaisuus. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien avulla luodaan mahdollisuuksia joustaviin yksilöllisiin ja yhteisöllisiin opiskelumahdollisuuksiin.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään aikuisten lukiokoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja

kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia. Aikuisen kokemukset sekä taito arvioida omaa ajatteluaan ja oppimistaan ovat aikuisten lukiokoulutuksessa erityinen voimavara.

Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavassa oppilaitoksessa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämisellä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskevissa ratkaisuissa otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa ja paikoissa. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta, ellei koulutuksen järjestäjä niitä tarjoa.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Aikuisten lukiokoulutusta vankilassa tai muussa rikosseuraamuslaitoksessa suoritettaessa lukiokoulutusta säätelevien normien lisäksi otetaan huomioon vankeuslain ja -asetuksen säännökset sekä kansainväliset vankilaopetusta koskevat suositukset. Opetuksessa otetaan huomioon yhdenvertaisuus sekä rikosseuraamuslaitoksessa noudatettava normaalisuusperiaate ja mahdollisuuksien tasa-arvo. Vankilaopetus tukee opiskelijoiden

yhteiskuntaan integroitumista. Vankilaopetus edistää vankeuslain (767/205 8. luku 1 §) mukaisia tavoitteita parantaa vankien elämänhallintataitoja sekä ohjaa rikoksettomaan elämään.

Opiskeluympäristöt ja -menetelmät Vantaan aikuislukiossa

Vantaan aikuislukion opetustoiminnassa otetaan huomioon aikuisopiskelun erityispiirteet, kuten aikuisopiskelijoiden taustojen ja opiskelukokemusten moninaisuus. Opiskelijoiden edellytykset, kokemuspohja, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet vaihtelevat. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien avulla pyritään luomaan mahdollisuuksia joustaviin, yksilöllisiin ja myös yhteisöllisiin opiskelumahdollisuuksiin. Koska myös oppiminen on monimuotoinen tapahtuma ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, pyritään opetuksessa käyttämään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös eri oppiaineiden erityispiirteet. Vantaan aikuislukion tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät kehittävät opiskelutaitoja ja kriittistä ja luovaa ajattelua sekä rakentavat kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Vantaan aikuislukiossa korostetaan opiskelijoiden omaa aktiivisuutta. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Aikuisen kokemukset sekä taito arvioida omaa ajatteluaan ja oppimistaan huomioidaan voimavarana opetuksen toteutuksessa.

Vantaan aikuislukiossa tarjotaan turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat myös mahdollisimman monipuolisia ja opiskelumotivaatiota edistäviä. Opiskeluympäristöjä suunniteltaessa otetaan huomioon, että oppimista voi tapahtua erilaisissa tilanteissa ja paikoissa. Opiskeluympäristöjä voidaan laajentaa luokkahuoneen ulkopuolelle tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta.

Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus suorittaa opintoja myös etäopiskeluna muissa lukiokoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa, esimerkiksi Sotungin etälukiossa. Osa Vantaan aikuislukiossa järjestettävistä reaaliaineitten syventävistä kursseista toteutetaan monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Myös yksittäisten kurssien itsenäinen suoritustapa on mahdollinen. Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset ja mahdollinen ohjauksen ja tuen tarve suoritettaessa opintoja opetukseen osallistumatta.

2.5 Tieto-ja viestintätekniikan opetuskäytön suunnitelma

Koulumaailma on digitalisaation myötä muuttumassa radikaalisti erityisesti nuorisopuolella, mutta myös aikuislukiossa. Oppimisen välineenä tietotekniset ratkaisut ovat syrjäyttämässä perinteiset kynät ja kirjat. Työelämän taitoihin TVT liittyy niin vahvasti, että lukion tehtäväksi muodostuu entistä vahvemmin

edesauttaa opiskelijoiden tieto- ja viestintäteknisten valmiuksien kehittymistä. Tieto- ja viestintätekniikan murros vaatii sekä opettajilta että opiskelijoilta ajatusmaailman muuttumista – ennen kaikkea valmiutta sopeutua oppimisympäristön muutokseen. Opettajat integroivat uutta teknologiaa opetukseensa ja suunnittelevat tuntikohtaisesti uusia menetelmiä, joiden avulla pyritään parempiin oppimistuloksiin. Ideana ei ole suinkaan väkisin yhdistää laitteita ja opetusta, vaan tarkoitus on löytää selkeitä tapoja TVT:n aitoon hyödyntämiseen. TVT:n oppitunneille tuomaa lisäarvoa arvioidaan erilaisin menetelmin, jotta mahdollisista hyödyistä ja haitoista saadaan näyttöä.

Tieto- ja viestintäteknologian avulla parannetaan koulun ja opiskelijan välistä tiedonkulkua, tuetaan oppimaan oppimistaitojen kehittymistä ja monipuolistetaan arviointia. Tieto- ja viestintätekniikka helpottaa yksilöllistä oppimista ja monipuolistaa opiskelijan itseilmaisun muotoja. Aikuislukiossa rohkaistaan opiskelijoita sähköisten oppimateriaalien käyttöön ja tuetaan tiedonjakamis ja -taltiointimenetelmiä. Kurssikohtaisesti kursseihin voidaan sisällyttää sähköisiä osioita kuten testejä, itsearviointia ja oppimistehtäviä. Kurssiin mahdollisesti liittyvä kirjallinen loppukoe voi olla sähköinen. Opiskelijaa ohjataan hankkimaan omaa opiskelua tukeva ja ylioppilaskirjoituksissa käytettävä päätelaite jo opiskelun alkaessa.

Aikuislukio tarjoaa tieto- ja viestintäteknisesti nykyaikaisen oppimisympäristön. Oppitunneilla käytetään aktiivisesti tabletteja, kannettavia tietokoneita ja muuta opetusta tukevaa teknologiaa osana opetusta. Opiskelija ohjataan sähköisten viestintämuotojen ja -kanavien kuten sähköpostin, Wilman ja Fronterin käyttöön. Wilmaa käytetään aikuislukion ja opiskelijan välisenä virallisena tiedotuskanavana. Tarpeen mukaan tarjotaan jo opintojen alkuvaiheessa tieto- ja viestintäteknisten taitojen valmennusta opinnoissa menestymisen kannalta välttämättömissä perusvalmiuksissa.

Lukiokoulutuksessa tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot voidaan luokitella seuraavaan viiteen ryhmään:

- toimisto-ohjelmistojen osaaminen, kuten tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, esitysgrafiikka ja kuvankäsittely
- pilvipalvelujen käyttö
- lähdekritiikki, tiedon luotettavuuden arviointi, tehokas hakupalveluiden käyttö
- tietoturvan perusteet
- tekniset perusteet sähköisiin ylioppilaskokeisiin liittyen

Aikuislukio pyrkii tarjoamaan kerran vuodessa järjestettävän tieto- ja viestintätekniikan perusteet- kurssin, jonka tavoitteena on harjaannuttaa opiskelija edellä mainittuihin avaintaitoihin. Eri oppiaineiden lähiopetuksessa on aikataulu teknisesti usein jopa mahdotonta käydä tuntien puitteissa olennaisia taitoja läpi. Siksi kyseisellä kurssilla harjoitellaan keskitetysti näitä yleissivistykseen ja työelämän taitoihin luettavia taitoja oppiainerajoja ylittäen.

Nopeasti kehittyvä ja lisääntyvä tietotekniikan opetuskäyttö ja sähköistyvät ylioppilaskirjoitukset edellyttävät myös opettajakunnan jatkuvaa ja riittävästi resurssoitua kouluttautumismahdollisuutta.

2.6 Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa

Vantaan aikuislukio järjestää Varian ammattioppilaitoksen Myyrmäen toimipisteen ja Kauppiaitten kauppaoppilaitoksen Mercurian kaksoistutkinto-opiskelijoiden lukio-opinnot ja ylioppilaskirjoitukset. Ammatillisen tutkinnon jossain ammattioppilaitoksessa jo suorittaneet voivat opiskella aikuislukiossa ja valmistua ylioppilaaksi vain kirjoitusaineisiin keskittymällä.

Tikkurilan lukion iltalinjana Vantaan aikuislukio on soveltuvin osin osallisena suuren päivälukion kehitystyössä. Myös aikuislukion toisessa toimipisteessä Martinlaaksossa pidetään yllä yhteyksiä samassa rakennuksessa toimivan päivälukion kanssa. Käytännön tason yhteistoimintaa molempien päivälukioiden kanssa tapahtuu ylioppilaskirjoitusjärjestelyjen ja tietotekniikan yhteiskäytön osalta. Myös opettajaresursseja voidaan hyödyntää ristikkäin. Aikuislukion opiskelijat voivat myös osallistua opetukseen ja suorittaa kursseja aineopiskelijoina päivälukioissa ja päiväopiskelijat aikuislukiossa.

Aikuislukion opiskelijat voivat suorittaa kursseja sähköisenä etäopiskeluna Sotungin etälukiossa ja Sotungin etälukion opiskelijat voivat suorittaa kursseja luokkamuotoisena iltaopiskeluna aikuislukiossa. Aikuislukiolla ja Sotungin etälukiolla on myös esimerkiksi kurssitarjonnan suunnittelua, opiskelijarekisterikäytäntöjä ja opetussuunnitelmien harmonisointia koskevaa yhteistyötä.

2.7 Yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen sekä muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa

Opinto-ohjaukseen kuuluu tiedottaminen ja opastus jatko-opiskelumahdollisuuksista lukion jälkeisissä korkea-asteen oppilaitoksissa. Opinto-ohjaaja seuraa korkeakoulujen opetustarjontaa ja valintakriteerejä ja niiden muutoksia sekä ottaa tarvittaessa yhteyttä oppilaitoksiin. Myös korkeakoulut pitävät aikuislukioon yhteyksiä toimittamalla ajantasaista tietoa opiskelumahdollisuuksista ja hakumenettelyistä.

3 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

3.1 Ohjaussuunnitelma

Perusteteksti

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, joka tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Opintoihin liittyvän ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön yhteistä työtä. Ohjauksesta vastaavalla on päävastuu ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Henkilökohtainen ohjaus sekä pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija voi keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnitteluunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä voidaan keskustella asioista, joissa opiskelija kokee tarvitsevansa vertaistukea.

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan opiskelijaa elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen, uravalintoihin ja tulevaisuuteen liittyvissä päätöksissä. Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen suunnitelman laatimisessa ja sen toteutumisen seurannassa. Hyväksiluettavat opiskelijan aikaisemmat opinnot, mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus tai muutoin hankittu osaaminen otetaan huomioon joustavasti ja yksilöllisesti. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Osaksi opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi ohjaustoiminta ja sen tavoitteet, ohjaukseen liittyvien tehtävien ja työn jakautuminen oppilaitoksen koko henkilöstön kesken, opiskelijoiden opintojen etenemisen seurannan järjestäminen, ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa sekä kuvaus ohjausta koskevan yhteistyön järjestämisestä

keskeisten yhteistyökumppaneiden, kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa.

Vantaan aikuislukion ohjaussuunnitelma

Vantaan aikuislukion opinto-ohjaustoiminnalla tuetaan opiskelijaa koko lukion ajan. Ohjauksen avulla toteutetaan koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä.

Opiskelijalla on oikeus monipuoliseen ohjaukseen. Henkilökohtaisen ohjauksen kautta tuetaan opiskelijaa erityisesti kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa ja urasuunnittelussa sekä vahvistetaan opiskelijan vastuullisuutta opinnoistaan. Tavoitteena on myös kannustaa opiskelijaa elinikäiseen oppimiseen.

Opiskelijan ohjauksen päätavoite Vantaan aikuislukiossa on edistää opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista. Ohjauksella vahvistetaan myös opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taitoja sekä käsitellään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut sekä sähköiset hakujärjestelmät.

Lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka sisältää kolme keskeistä osa-aluetta: opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen suunnitelman laatimisessa ja sen toteutumisen seurannassa.

Koulun koko henkilöstö on mukana ohjaustoiminnassa ja hyvän ja kannustavan ilmapiirin luomisessa. Opinto-ohjaaja on ohjaustoiminnan toteutuksesta vastaava pääasiallinen ohjaaja, jonka keskeiseen tehtäväkuvaan kuuluvat seuraavat ohjauksen eri osa-alueet: alkuopastus, henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) laadinta, henkilökohtainen ohjaus ja opastus koko opiskeluajan, opiskelun etenemisen jatkuva seuranta, pudokkaiden tilanteen selvittely, urasuunnittelu ja jatko-opiskeluopastus, yhteydenpito jatko-opiskelupaikkojen, etsivän nuorisotyön ja muiden tukea tarjoavien tahojen sekä työelämän suuntaan sekä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaaminen asiantuntijoiden piiriin. Lisäksi opinto-ohjaaja vastaa opinto-oppaan tietojen päivittämisestä, laatii tiedotteita, huolehtii ylioppilaskirjoituksiin liittyvistä asioista, pitää alkuinformaatiotilaisuudet aloittaville opiskelijoille sekä abi-infot kevään/syksyn kirjoittajille.

Rehtorille kuuluu hyväksilukemisesta päättäminen, yleisohjaus ja tiedottaminen. Ryhmänohjaajat vastaavat osaltaan opinnoissa etenemisen seuraamisesta ja ongelmiin puuttumisesta. Opettajakunta huolehtii ainekohtaisesta ohjeistuksesta, tukiopetuksen tarjoamisesta, lukihäiriöiden ja oppimisvaikeuksien tunnistamisesta ja opastamisesta avun saamiseksi sekä kannustamisesta havaitessaan ongelmia opintojen etenemisessä. Lukiosihteeri huolehtii opastamisesta käytännön kysymyksiin liittyvissä asioissa. Kaksoistutkintokoordinaattori huolehtii yhteistyökoulujen opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen yhdistelmäopinnoista ja ylioppilastutkintoon liittyvistä asioista tiedottamisesta. Yhdessä yhteistyökoulujen opinto-ohjaajien ja ryhmänohjaajien kanssa hän myös seuraa kaksoistutkinto-opiskelijoiden opintojen etenemistä ja puuttuu ongelmiin tarvittaessa.

Ohjaussuunnitelmassa opiskelun ja oppimisen tuki näkyy niin, että se järjestetään ottaen huomioon opiskelijan erilaiset lähtökohdat ja valmiudet. Ohjaus on kaikella tavalla kokonaisvaltaista toimintaa, jossa

otetaan huomioon myös se, että jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä.

3.2 Oppimisen ja opiskelun tuki

Perusteteksti

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja vastuun ottamiseen opiskelunsa suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista.

Aikuisten lukiokoulutuksessa opiskelee eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia opiskelijoita. Opiskelijoiden oppimisen lähtökohdat tai kieli- ja kulttuuritausta ovat moninaisia. Lisäksi opetuskielen osaamisen taso voi vaihdella. Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi oppimisen vaikeuksista tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen voi pohjautua opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin tai erilaisiin arviointeihin. Se voi pohjautua myös perusopetuksesta perusopetuslain 40 §:n perusteella (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) saatuun tietoon. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia ratkaisuja. Opettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa sekä ohjaa tarvittaessa opiskelijan oppilaitoksen ulkopuolisiin tukipalveluihin. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä taito suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut, kurssien valintamahdollisuuksien hyödyntäminen ja monipuolinen opinto-ohjaus. Oppimistilanteet ja kokeet pyritään järjestämään siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lukiolain 13 §:n (629/1998, muutettu lailla 478/2003) mukaan opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa säädetään ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa voidaan

sopia kirjattavaksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan lukiolain 29 §:n 2 momentin mukaisia palveluja.

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten opiskelijoiden tukitoimien tarve arvioidaan sekä miten tuki suunnitellaan ja järjestetään.

Oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus Vantaan aikuislukiossa

Vantaan aikuislukiossa opinto-ohjaaja arvioi vastaanotolleen tulevien opiskelijoiden kokonaistilannetta mahdollisuuksien mukaan jo ilmoittautumisvaiheessa ja jatkuvasti opintojen kuluessa. Hän opastaa opiskelijaa avun piiriin tarvittaessa ja tiedottaa opettajille ja ryhmänohjaajille mahdollisesta tuen tarpeesta. Myös lukiosihteeri voi tiedottaa muulle henkilökunnalle havaitsemistaan ongelmista.

Oppitunneilla jokainen opettaja seuraa opiskelijoiden edistymistä ja käytöstä. Huomion kohteena voivat olla esimerkiksi puutteet lukiossa tarvittavissa perustiedoissa, opiskelutekniikan puutteet, lukihäiriöön viittaavat ongelmat sekä epäilykset mahdollisista laajemmista kognitiivisista häiriöistä tai mielenterveyden ongelmiin viittaavat käytöshäiriöt. Havaintojen perusteella opiskelijan kanssa neuvotellaan ja erilaisia tukitoimia tarkastellaan. Mahdollisista toimenpiteistä sovitaan yhdessä opiskelijan kanssa. Tarvittavien todistusten ja lausuntojen hankkimisessa opastetaan. Näiden pohjalta voidaan koetilanteissa tarjota erityisjärjestelyitä, joita opastetaan hakemaan myös ylioppilastutkintolautakunnalta ylioppilaskirjoituksiin aiottaessa. Tukiopetusta ja henkilökohtaista opastusta tarjotaan tarvittaessa.

Vantaan aikuislukiolla on käytettävissä myös erityisopettaja, joka opastaa oppimishäiriötilanteissa ja suorittaa lukitestauksia. Mielenterveysongelmissa opiskelijaa opastetaan kääntymään yhteiskunnan tarjoamien tukipalvelujen puoleen. Käytettävissä on myös Tikkurilan toimipisteen päivälukion kuraattorin ja psykologin konsultaatioapu akuuteissa tilanteissa.

3.3 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Perusteteksti

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain 6 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä.

Opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, missä määrin ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija jatkaa oman suhteensa kehittämistä kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta, tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain 8 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen oman suhteensa kehittämisessä kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että opiskelija jatkaa oman suhteensa kehittämistä kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain 8 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän muista yhteyksistään, esimerkiksi

yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan aikuisten lukiokoulutuksen yleisiä tavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman ja kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin.

Viittomakielisiä opiskelijoita on informoitava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden ja aikuisten lukiokoulutusta tarjoavan oppilaitoksen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi muu opiskelu. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti moninaisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan

omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain 8 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Vieraskielisiä opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kursseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus Vantaan aikuislukiossa

Vantaan aikuislukion opetuskieli on suomi. Kouluun ilmoittautuvien ulkomaalaistaustaisten kielellisiin valmiuksiin kiinnitetään huomioita jo ilmoittautumisvaiheessa. Opiskelijoita, joiden kielitaito ei ole riittävä, ohjataan hakeutumaan maahanmuuttajille suunnatun kielikoulutuksen pariin, pääkaupunkiseudun suurten aikuislukioiden vieraskielisten opiskelijoiden lukioryhmiin tai maahanmuuttajataustaisille tarkoitettuun lukioon valmistavaan koulutukseen.

Lukion alkuvaiheessa opettajia ohjeistetaan tarkkailemaan opintonsa aloittaneiden ulkomaalaistaustaisten kykyä selviytyä opinnoista suomen kielellä. Äidinkielenopettajat huolehtivat tarvetta havaitessaan suomen kielen taidon kartoituksesta opintojen alkuvaiheessa. Koulussa on tarjolla myös suomi toisena kielenä kursseja, joille aloittajia voidaan ohjata. Ylioppilaskirjoitusvaiheessa vieraskielisiä opastetaan tarvittavien todistusten hankinnassa.

4 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

4.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Perusteteksti

Aikuisten lukiokoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä aikuisopiskelijoille annettavan lukiokoulutuksen erityisten tavoitteitten mukaan. Opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä

kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailla kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Aikuisten lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan hyvinvointia ja elämänhallintataitoja. Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukiokoulutuksessa kannustetaan opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus sekä terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii arvioimaan itseään oppijana, tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana, muuttamaan tarvittaessa opiskelutapojaan sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Opetus rohkaisee opiskelijaa kokeilemaan erilaisia opiskelustrategioita, tunnistamaan niistä hänelle sopivia sekä kehittymään näiden taitavaksi käyttäjäksi. Samalla opiskelija oppii tunnistamaan mahdollisia tarpeita poisoppimiseen. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä, ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen sekä tukee opiskelijan persoonallista kasvua. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan. Opetus tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuksia pohtia ja tehdä koulutus- ja uravalintojaan hyödyntäen omia kokemuksiaan sekä antaa opiskelijalle ajankohtaista tietoa koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä.

4.2 Aihekokonaisuudet

Perusteteksti

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä koulutus- ja sivistyshaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuuksia täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa. Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Teemaopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista. Vapaaehtoistyö, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan
- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin
- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yrityselämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämään myös epäonnistumista ja pettymyksiä

- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä
- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media sekä erilaiset toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat syventävät hyödyntämällä omia työkokemuksiaan, vertaisoppimista ja erilaisia tietolähteitä. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämänhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismin ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi opiskeluyhteisöissä, omissa verkostoissaan ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden osalta. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävän kehityksen puolesta. Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on, että opiskelijat kehittyvät vastuullisina toimijoina, joilla on taito ja tahto toimia kestävän tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävän
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle
- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestävään elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestävän elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolvisesti huolehtivaa elämäntapaa
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kehittyäkseen kestävän kehityksen aktiivisena edistäjänä opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä. Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävän elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestävän kehityksen toteutumista laatimalla oman kestävän kehityksen ohjelman. Keskeistä kestävän kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia niiden edistämistä kulttuurisesti ja

katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä sekä osaa arvioida, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä
- osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa aikuisten lukiokoulutusta tarjoava oppilaitos voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä

- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavan oppilaitoksen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja -ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen.

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieton näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

Aihekokonaisuudet Vantaan aikuislukiossa

Vantaan aikuislukiossa aihekokonaisuudet ovat oppiainerajoja ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita, joiden yhteisinä tavoitteina on huomata ympäröivässä maailmassa tapahtuvia ilmiöitä sekä ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä kattavasti. Aihekokonaisuuksissa opiskelija saa mahdollisuuden osaamisensa jakamiseen, muilta oppimiseen ja luovan ajattelun kehittämiseen.

4.3 Tavoitteet ja keskeiset sisällöt kursseittain

Perusteteksti

4.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmistä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien eritteleminen ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä

opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

4.3.2 Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen
- syventää ja monipuolistaa tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta
- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään

- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoitusperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen
- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisena, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana
- lisää tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.

Keskeiset sisällöt

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun

- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän
- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen
- oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden
- syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista
- monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa
- oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta
- syventää ryhmäviestintätaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista
- osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot

- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhetavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityylisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa.
-

Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoa tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee

Koulukohtainen syventävä kurssi

Ylioppilaskirjoituksiin valmistava kertauskurssi (ABIKURSSI)

Tavoitteet

Kurssilla vahvistetaan oppiaineen hallintaa ylioppilaskirjoituksissa menestymisen parantamiseksi.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan keskeisiä oppimäärän osa-alueita ja tehdään ylioppilaskirjoituksiin valmentavia harjoituksia.

Arviointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien ja aktiivisuuden sekä mahdollisen preliminäärikokeen pohjalta hyväksytty/hylätty-asteikolla.

4.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsin tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä -opetus vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema ja velvoitteet Suomen enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Kursseilla toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suomen kielen taitoaan sekä monipuolistaa teksti- ja vuorovaikutustaitojaan siten, että pystyy käyttämään niitä ajattelun, oppimisen, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineenä
- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun vuorovaikutustilanteissa

- syventää monilukutaitoaan siten, että kykenee tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti eri tieteenalojen tekstejä sekä kehittää taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista ja työnjaosta
- vakiinnuttaa suomen kielen rakenteiden hallintaa ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verrattuna
- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja arvioimaan edistymistään, haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja osaa hyödyntää siinä erilaisia tapoja ja välineitä
- syventää kauno- ja tietokirjallisuuden tuntemusta ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään sekä rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa
- nauttii kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta
- osaa pohtia monikielisyyttään, ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen, ja hänen käsityksensä kielen merkityksestä oppimisessa syvenee.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten kurssien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, kirjoittajana ja tekstien tulkitsijana.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (S21)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja

tarkoituksenmukaisesti lisääntyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa viestintäympäristöissä. Hän osaa käyttää luontevasti ja monipuolisesti suomen kielen keskeisiä rakenteita.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- oppii lukio-opinnoissa tarvittavan yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisena, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- oppii ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja
- vahvistaa suomen kielen perusrakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina ja lähestymään niitä analyyttisesti
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulleen ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä
- harjaantuu käyttämään ja soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhaussa sekä ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen.

Keskeiset sisällöt

- lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat
- erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa
- yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- suomen kielen keskeisten rakenteiden kertaus
- virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (S22)

Opiskelijan käsitys suomen kielen rakenteesta, kielen vaihtelusta ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielitaitoaan ja lisää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- ymmärtää suomen kielen rakenteellisen luonteen sekä syventää tietojaan kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan
- ymmärtää äidinkielen ja kielitaidon merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa

- vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan ja erityisesti puhe- ja vuorovaikutustaitojaan, kehittää tiedon- ja tieteenalojen kielten hallintaa sekä oppii laatimaan suunnitellun puhe-esityksen.

Keskeiset sisällöt

- kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys
- eri tekstilajien hallinnan syventäminen
- lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät
- suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys
- suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus
- aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (S23)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä monipuolistuu. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan eritellä ja tulkita fiktiivisiä ja digitaalisia tekstejä sekä kuvia ja liikkuvaa kuvaa
- oppii vertailemaan suomalaisia ja oman kulttuurin tekstejä
- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä
- ymmärtää kielikuvien, vertausten, monitulkintaisten ilmausten sekä idiomien merkityksen ja niiden kulttuurisidonnaisuuden
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää ryhmäviestintätietojaan ja -taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista
- kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä
- kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti

- suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta
- viestien tulkitsemista ja tuottamista
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa pronominit, konjunktiot

4. Tekstit ja vaikuttaminen (S24)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden kieltä ja vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää erilaisia suullisia, kirjallisia ja multimodaalisia asiatekstejä, erityisesti mielipideteksteja, syventää kriittistä lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja
- oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikutetaan
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- osaa muodostaa ja ilmaista mielipiteitään perustellen
- syventää kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka
- asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia, tiedon- ja tieteenalojen puhetavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epävirallinen viestintä, käsitteellinen ja konkreettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiaineiden kielenkäyttötapoja
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa
- kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaalinen media) vaikuttajana
- perustelemisen harjoittelemista sekä suullisesti että kirjallisesti
- ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kommunikointiharjoituksia
- sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio

5. Teksti ja konteksti (S25)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden piirteitä ja konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityylisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden konteksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- pystyy itsenäiseen tekstin tuottamisen prosessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa
- oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- vakiinnuttaa tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

- tyylin aineksien vaikutus tekstiin
- abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot
- tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkotekstit ja multimodaaliset tekstilajit
- eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kirjallisuuden pohjalta
- kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökulmasta
- suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli, keskustelu
- kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio

4.3.2 Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kielen opetus tarjoaa aikuiselle opiskelijalle mahdollisuuden syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden kielenkäyttötarpeisiin eri elämäntilanteissa. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan kehittämään omia kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Ruotsin kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- kehittyy ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- rohkaistuu hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
A-oppimäärä	B2.1	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2	B2.2	B2.2

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kursseja luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	Äidinkielen-omainen oppimäärä		A-oppimäärä		B1-oppimäärä
Kurssi	1	→	1	→	1
Kurssi	2	→	2	→	2
Kurssi	3	→	3	→	3
Kurssi	4	→	4	→	4
Kurssi	5	→	5		
Kurssi	6	→	6	→	5
Kurssi	7	→	7	→	7
Kurssi	8	→	8	→	6

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai muiksi lukion tehtävää kuuluviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

4.3.2.1 Ruotsi, B1-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

1. Minun ruotsini (RUB11)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät opiskelijan kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisista ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti opiskelijoiden eri elämäntilaisiin liittyvistä näkökulmista.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

Lukion ruotsin opiskeluun valmentava kurssi (0-KURSSI)

Tavoitteet

Kurssilla aktivoidaan, kerrataan ja syvennetään perusasteen ruotsin hallintaa ennen lukiokurssien alkua.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan keskeisiä perusrakenteita, käydään läpi tekstejä sanastoharjoituksineen sekä harjoitellaan kuullunymmärtämistä.

Arviointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien ja aktiivisuuden pohjalta hyväksytty/hylätty-asteikolla.

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi (ABIKURSSI)

Tavoitteet

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin mahdollisimman monipuolisesti.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan keskeisiä rakenteita ja tehdään vaativia kuuntelu ja tekstinymmärrys-harjoituksia sekä kehitetään tekstintuottamisvalmiuksia.

Arviointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien ja aktiivisen mukanaolon sekä mahdollisen preliminäärikokeen perusteella asteikolla hyväksytty/hylätty.

4.3.3 Vieraat kielet

Kieltenopetus tarjoaa aikuiselle opiskelijalle mahdollisuuden syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden kielenkäyttötarpeisiin eri elämäntilanteissa. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan kehittämään omia kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet B1	B1.1	B1.1	B1.1
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Englanti B3	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet B3	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen

asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kursseja luetaan hyväksi latinan kieltä lukuun ottamatta seuraavasti:

Kurssit	A-oppimäärä		B1-oppimäärä		B2-oppimäärä		B3-oppimäärä
Kurssi	1	→	1	→	1	→	3
Kurssi	2	→	2	→	3	→	5
Kurssi	3	→	3	→	4	→	6
Kurssi	4	→	4	→	2	→	4
Kurssi	6	→	5	→	5	→	7
Kurssi	7	→	7	→	6	→	8
Kurssi	8	→	6				

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai muiksi lukion tehtävään kuuluviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla

Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

KX = muu kieli

4.3.3.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsittelystä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, opiskelijan elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä.

Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät opiskelijan elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

Ylioppilaskirjoituksissa menestymisen tukikurssi (ENA15)

Tavoitteet

Kurssilla keskitytään erityisiin ongelmakohtiin osallistujien tarpeiden ja toivomusten pohjalta tavoitteena seuraavan syksyn englannin ylioppilaskokeen läpäisy**.**

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan keskeiset rakenteet, käydään läpi vaativia tekstejä ja kuunteluita sekä harjoitellaan kirjallista tuottamista.

Arviointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien ja aktiivisen työskentelyn pohjalta asteikolla hyväksytty/hylätty.

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi (ABIKURSSI)

Tavoitteet

Kurssilla vahvistetaan oppimäärän keskeisiä sisältöjä ja harjoitellaan ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan keskeisiä rakenneseikkoja, harjoitetaan vaativien tekstien ja kuunteluiden ymmärrystaitoja sekä hiotaan kirjoitelman tuottamisvalmiuksia.

Arviointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien ja aktiivisen osallistumisen sekä mahdollisen preliminäärikokeen pohjalta asteikolla hyväksytty/hylätty.

4.3.3.2 Vieraat kielet, B3-oppimäärä, espanja

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskelijoiden jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisista ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

4.3.4 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai muiksi lukion tehtävään kuuluviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

4.3.4.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuiseen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Pakollinen kurssi

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaaliluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a^x = b$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

4.3.4.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman

polynomien jakolaskua
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa $(a+b)^n, n \leq 3, n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Vektorit (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen

- osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

5. Analyyttinen geometria (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

6. Derivaatta (MAA6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja

rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä
  $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \frac{\sin x}{\cos x}$
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometristen funktioiden derivaatat

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa potenssienlaskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Integraalilaskenta (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen
-

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

4.3.4.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta
- tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- arvioi erilaisia regressiomalleja mm. taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Talousmatematiikka (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Koulukohtaiset syventävät kurssit

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi (ABIKURSSI)

Tavoitteet

Kurssilla kerrataan lyhyen matematiikan oppimäärän keskeisiä sisältöjä ja tehdään runsaasti ylioppilaskirjoituksiin valmentavia harjoituksia kokeissa menestymisen varmistamiseksi.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan pakollisten kurssien keskeiset sisällöt. Erityisesti varmistetaan lausekkeiden, yhtälöiden ja prosenttilaskun hallintaa.

Arviointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien ja aktiivisen osallistumisen sekä mahdollisen preliminäärikokeen pohjalta asteikolla hyväksytty/hylätty.

4.3.5 Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin, kokeellisuuteen ja tutkimuksellisuuteen perustuva tiedonhankinta sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tutustutaan laborointiin ja työskennellään myös digitaalisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen
- saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa
- ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia

- osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä ja laboratoriossa
- arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

Pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (BI1)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan

- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- työskentelee kokeellisesti tai toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologisiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle

- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestävän elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti
- osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä

Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimustyö.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä
- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita
- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa tutkimuksen yksin tai yhteistyössä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena
- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely
- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen
- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely
- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

5. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävän kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa
- tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävää tulevaisuutta
- ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa
- ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa
- ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa
- osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobit geeniteknologiassa

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus.

4.3.6 Maantiede

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Opiskelijoiden elämismaailma sekä heidän arkiset kokemuksensa ja havaintonsa ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä
- osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti

- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin
- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävää kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

Pakolliset kurssit

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla
- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin
- osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

2. Sininen planeetta (GE2)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteinen maailma (GE3)

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävän kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Kurssi perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediaa maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet
- ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomediaa maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän kehityksen edistämisessä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävän kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediaa hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalin tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediaa hyväksi käyttäen

4.3.7 Fysiikka

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellinen tai muu tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa

avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Pakolliset kurssit

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa

- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

4.3.8 Kemia

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin,

vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellinen tai muu tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten

kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Pakolliset kurssit

1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti tai erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

4.3.9 Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkiperäisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiassa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Pakollinen kurssi

Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluja, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa perustella moraalin velvoittavuuden ja soveltaa moraaliin filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein.

Keskeiset sisällöt

- moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

4.3.10 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aihesisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aihesisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn
- osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä
- tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta
- osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita
- ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä.

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät

- motivaatio ja oppiminen

Psykologisen tiedon muodostuminen

- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita
- osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta
- perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana
- perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon
- tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen
- osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsityksen kehitys

Nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- elämänkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus

- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänkulun aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisaatio ja kulttuurierot kehityksessä

4.3.11 Historia

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan valmiuksia toimia aktiivisena ja moninaisuutta ymmärtävänä yhteiskunnan jäsenenä.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historiatietoisuuttaan
- pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden

- osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

Pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävää tulevaisuutta
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita
- osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana
- osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen
- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

2. Itsenäisen Suomen historia (HI2)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia

- hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Kansainväliset suhteet (HI3)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntiin
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuksien maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä

Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen

- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

4.3.12 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja vahvistaa hänen valmiuksiaan toimia yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneena aktiivisena kansalaisena. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

Pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

2. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena
- osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita
- osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuus-ympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta

- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet
- osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

4.3.13 Uskonto

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja

tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä

katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

4.3.13.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Pakollinen kurssi

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan
- osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

4.3.14 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla reflektoimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja

kehittämiseen. Elämänkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

Pakollinen kurssi

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista
- osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämänkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämänkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

4.3.15 Terveystieto

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella …vähintään… yksi kurssi terveystietoa...” (Valtioneuvoston asetus 942/2014, 10 § 8 mom.)

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkykynä. Terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveysosaamiseen sisältyy terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveyskulttuureista ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmista
- ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä
- osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyn ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveysviestintää ja sekä erilaisia terveyskulttuureihin liittyviä ilmiöitä
- pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemyksiään
- ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveyskäyttäytymiseen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhyvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

Koulukohtaiset syventävät kurssit

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi (ABIKURSSI)

Tavoitteet

Kurssilla kerrataan koko oppimäärää ylioppilaskirjoituksissa menestymisen vahvistamiseksi.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla keskitytään terveystiedon olennaisiin sisältöihin sekä vastaustekniikoihin ja tehdään harjoituksia.

Arviointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien ja aktiivisen osallistumisen pohjalta asteikolla hyväksytty/hylätty.

4.3.16 Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja osaa tehdä yhteistyötä.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia

arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaidoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

Valtakunnallinen syventävä kurssi

1. Tutkiva työskentely (TO1)

Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää johonkin aihepiiriin tai ilmiöön liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Kurssin aikana opiskelija työskentelee mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden opiskelijoiden tai ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Työskentely tapahtuu kokonaan tai osittain koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä, mikä vahvistaa koulussa ja arki- ja työelämässä hankitun osaamisen välistä yhteyttä. Kurssi keskittyy tiedonalojen välisten yhteyksien hahmottamiseen sekä erityisesti kriittisen ja luovan ajattelun kehittämiseen oppiainerajat ylittävästi. Opiskelija hyödyntää työskentelyssä tieto- ja viestintäteknologiaa ja kehittää siihen liittyviä taitojaan. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

4.3.17 Muut lukion tehtävään kuuluvat oppiaineet

TVT-kurssi

Tavoitteet

Kurssi on kaikille opiskelijoille suunnattu valinnainen kurssi. Kurssin tavoite on varmistaa riittävä tietotekninen yleisosaaminen sähköisissä kurssikokeissa ja ylioppilaskirjoituksissa selviytymiseksi.

Keskeiset sisällöt

Tekstinkäsittely, Excel-taulukkointi ja Powerpoint sekä sähköisissä kokeissa tarvittavat valmiudet ja apuohjelmat.

Arvointi

Kurssi arvioidaan osatehtävien perusteella hyäksytty/hylätty-asteikolla.

5 Opiskelijan oppimisen arviointi

5.1 Arvioinnin tavoitteet

Perusteteksti

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.”
(Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten sekä alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Arvioinnin tavoitteet Vantaan aikuislukiossa

Arviointiperiaatteet selvitetään jokaisen kurssin alussa. Palautetta annetaan myös kurssin kuluessa. Arvioinnissa pyritään kannustavaan ja oppimista edistävään lähestymistapaan. Itsearviointia ja soveltuvin osin vertaisarviointia sekä mahdollisia arviointikeskusteluja käytetään osana kurssiarviointia.

5.2 Kurssisuorituksen arviointi

Perusteteksti

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.
Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.
"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.
Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Kurssisuorituksen arviointi Vantaan aikuislukiossa

Kunkin kurssin alussa selvitetään opiskelijoiden kanssa kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet. Ne esitetään myös kirjallisesti. Arvioinnissa pyritään laaja-alaisuuteen, jolloin erilaiset osasuoritukset, edistymisen havainnointi ja mahdolliset arviointikeskustelut sekä itse-ja vertaisarviointi huomioidaan kurssiarvosanan muotoutumisessa. Kurssin hyväksyttävä suoritus edellyttää, että opetussuunnitelmassa määritellyt kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu hyväksyttävästi.
Dokumentoidut oppimisvaikeudet ja maahanmuuttajataustaan mahdollisesti liittyvät haittatekijät huomioidaan kurssiarvosanaa annettaessa ja pyynnöstä mahdollisuuksien mukaan koejärjestelyissä.

5.3 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Perusteteksti

"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4…" (Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom.)

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta teemaopintojen kurssia, josta annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisista syventävistä kursseista ja muista lukion tehtäviin kuuluvista kursseista voidaan antaa arvosanaksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty).

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät Vantaan aikuislukiossa

Vantaan aikuislukion koulukohtaisista syventävistä kursseista annetaan suoritusmerkintä S.

Mikäli kurssi on osittain suoritettu, annetaan kurssista Z. Kesken olevan kurssin mahdollisten osasuoritusten arvosanat opettaja kirjaa arvioinnin yhteydessä hallintojärjestelmään. Lopullisen arvosanan saamiseksi täytyy kurssin puuttuvat osat suorittaa hyväksytysti.

Keskeytynyt kurssi arvioidaan K-merkinnällä. Näin merkitty kurssi täytyy suorittaa kokonaan uudelleen. Opettaja merkitsee kurssin keskeytymisen syyn arvioinnin yhteydessä hallintojärjestelmään.

Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

5.4 Itsenäisesti suoritettu kurssi

Perusteteksti

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti."

(Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom.)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom.)

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin opinnoista, jotka edellytetään itsenäisesti opiskeltaviksi, ja niiden suoritusperiaatteista.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta.

Itsenäisen opiskelun periaatteet Vantaan aikuislukiossa

Osan kursseista voi Vantaan aikuislukiossa poikkeustapauksissa suorittaa opetukseen osallistumatta. Tällöin opiskelijan tulee neuvotella opettajan kanssa ennen itsenäisesti suoritettavaksi suunnitellun kurssin alkua. Opiskelijan tulee perustella aikomuksensa suorittaa kurssi itsenäisesti ja hänen kohdallaan tulee olla näyttöä opiskelumenestyksestä kyseisessä oppiaineessa. Itsenäisesti suoritettavasta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Opettajan kanssa laaditaan kirjallisesti listaus itsenäisesti suoritettavan kurssin tehtävistä, joilla opiskelija osoittaa osaamisensa ja edistymisensä sekä aikataulu mahdollisille palautettaville osasuorituksille. Lisäksi opiskelija osallistuu mahdolliseen kurssikokeeseen. Opiskelijan kanssa sovitaan myös opintojen tuesta ja ohjauksesta. Kurssin voi pääsääntöisesti sopia itsenäisesti suoritettavaksi vain silloin kun se on opetusohjelmassa. Jos oppiaineessa on vain yksi pakollinen kurssi, sen suorittaminen itsenäisesti sallitaan vain pakottavista syistä.

Itsenäisesti opiskeltava kurssi arvioidaan kuten muutkin kurssit. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä arvioidaan tällöin kurssin kokonaisuuden kannalta laaja-alaisesti.

5.5 Suullisen kielitaidon arviointi

Perusteteksti

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.
”Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa arvioidaan erillisellä kokeella, jonka laatimisesta vastaa opetushallitus. Suullisen kielitaidon kokeen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.” (Lukiolaki 629/1998, 17 § 3 mom., muutettu lailla 1116/2008)
”Lukiolain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu suullisen kielitaidon koe koostuu tehtävistä, joissa arvioidaan opiskelijan ääntämistä sekä kerronta- ja keskustelutaitoa. Koe arvioidaan numeroin käyttäen 2 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Suullisen kielitaidon kurssin arvosana perustuu suullisen kielitaidon kokeeseen sekä muihin kurssin aikaisiin näyttöihin.” (Lukioasetus 810/1998, 6 § 4 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008)
Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

Suullisen kielitaidon kurssien arviointi Vantaan aikuislukiossa

Vantaan aikuislukiossa toisen kotimaisen kielen B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arvioinnissa käytetään koemateriaalina Opetushallituksen tuottamaa suullisen kielitaidon koetta. Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Kokeessa arvioidaan opiskelijan ääntämystä sekä kerronta-ja keskustelutaitoa.
Kurssiarvosana perustuu sekä kurssin aikaiseen näyttöön ja osasuorituksiin että suullisen kielitaidon kokeeseen.

5.6 Opinnoissa edistyminen

Perusteteksti

"Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom.)

Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, oppilaitos voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

"Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom.)

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Opiskelijalle tulee pyynnöstä antaa mahdollisuus hylätyn kurssiarvosanan korottamiseen osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Opetussuunnitelmassa määrätään tarkemmin uusimisen tavoista.

Opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa myös hyväksyttyä kurssiarvosanaa. Arvioinnin tulee olla tällöinkin monipuolista. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

Opinnoissa edistymisen seuranta Vantaan aikuislukiossa

Opiskelija voi seurata etenemistään Wilma-järjestelmän avulla. Järjestelmän käyttöön annetaan tarvittaessa opastusta opintojen alussa. Koulun toimistosta saa lisäksi aina pyydettäessä viimeisimmän tulosteen Primukseen kirjatuista suorituksista. Opiskelijoita muistutetaan opinnoissa edistymisen seurannan tärkeydestä.

Opiskelijoita ohjataan suorittamaan kurssit pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.
Opiskelija etenee opinto-ohjaajan avulla laaditun henkilökohtaisen opiskeluohjelmansa mukaisesti. Tästä poikkeaminen sovitaan opinto-ohjaajan kanssa, jolloin ohjelma voidaan päivittää. Opinto-ohjaaja, ryhmänohjaajat ja aineenopettajat seuraavat opiskelijan opinnoissaan etenemistä ja puuttuvat havaittuihin ongelmiin keskustelemalla ja opiskelijan tilannetta kartoittamalla. He pyrkivät aktiivisesti ohjaamaan ja kannustamaan opiskelijaa eteenpäin aikuisopiskelijan kokonaistilanteen huomioiden. Opinto-ohjaaja huolehtii tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä.

Opiskelija voi suorittaa hylätyn kurssin uusimalla hylätyksi tulleet osasuoritukset tai käymällä koko kurssin uudelleen. Hyväksytyn kurssin arvosanan voi korottaa, kun kyseinen kurssi on opetusohjelmassa.

Opiskelijan tulee antaa riittävä näyttö kurssin sisällön ja osatehtävien paremmasta hallinnasta. Kurssi tulee käydä uudelleen opettajan kanssa sovittavalla tavalla opetukseen osallistuen tai itsenäisesti suorittamalla. Lopulliseksi arvosanaksi tulee suorituksista parempi.

5.7 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Perusteteksti

"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla."
(Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

"Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista." (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, 23 §, muutettu lailla 1116/2008) säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Oppilaitos voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijoille annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai muiksi lukion tehtävään kuuluviksi kursseiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Lukiolain 34 §:n mukaan muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 § ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015)

Lukiolain 34 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 a § 2 mom. ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015)

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko oppilaitos voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kursseista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Osaamisen tunnustamisen ja opintojen hyväksilukemisen periaatteet Vantaan aikuislukiossa

Vantaan lukioiden johtosäännön mukaan rehtori päättää osaamisen tunnustamisesta ja opintojen hyväksilukemisesta. Hyväksilukupäätökset edellyttävät opiskelijan esittämän hakemuksen ja opiskelijan on esitettävä selvitys opinnoistaan ja osaamisestaan. Koulu voi edellyttää lisänäyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Opiskelijoille tiedotetaan koulun menettelytavoista.

Muualla suoritettuja opintoja voidaan hyväksilukea, jos ne vastaavat laajuudeltaan ja sisällöltään lukion opetussuunnitelman tavoitteita. Samoja periaatteita noudatetaan myös ulkomailla suoritettujen opintojen suhteen.

5.8 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Perusteteksti

"Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 17 a §, muutettu lailla 1116/2008)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnallinen syventävä kurssi ei muodosta oppimäärää, vaan se on erillinen kurssi. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyä teemaopintokurssia.

Paikallisten syventävien kurssien sekä muiden lukion tehtävään kuuluvien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Näistä kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja,	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom.)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- paikallisten syventävien ja muiden lukion tehtävään kuuluvien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä
- mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

5.9 Lukion oppimäärän suoritus aikuisten lukiokoulutuksessa

Perusteteksti

"Aikuisille tarkoitetussa opetuksessa oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia ja kurssin kesto on keskimäärin 28 tuntia. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 40 minuuttia. Aikuisille tarkoitettuun opetukseen osallistuvan alle 18-vuotiaana opintonsa aloittaneen opiskelijan tulee lisäksi osallistua liikunnan ja terveystiedon sekä taito- ja taideaineiden opetukseen." (Lukioasetus 810/1998, 1 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella 1 momentissa tarkoitettujen kurssien lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.” (Valtioneuvoston asetus 942/2014, 10 § 8 mom.)

”Kahdeksantoista vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18-vuotiaana, jos hän jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18-vuotiaana aloittamiaan lukio-opintoja, eivätkä opinnot ole olleet keskeytyneenä vähintään vuoden ajan. ” (Lukioasetus 810/1998, 15 § 2 mom.)

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (Valtioneuvoston asetus 942/2014).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja aikuisten lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärä 44 täyttyy. Jos opiskelija on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, lukion oppimäärä on vähintään 48 kurssia. Valtakunnallisena syventävänä kurssina tarjottavasta teemaopintojen kurssista, paikallisista syventävistä sekä muista lukion tehtävään kuuluvista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

”Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

”Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

5.10 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Perusteteksti

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.”

(Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.”

(Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Aikuisten lukiokoulutuksessa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.

3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritetut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä
  S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

  A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

  B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

  B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

  B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

  ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä…9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Hyväksytysti suoritettu teemaopintojen kurssi merkitään käyttäen kurssin nimeä ja siitä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritetut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä. Kokonaiskurssimäärään ei lasketa hylättyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja eikä hylättyä teemaopintojen kurssia.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta annetaan lukion päättötodistuksen liitteenä.

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko

6 Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Opetussuunnitelma on jatkuvan kehittämisen kohteena ja sen tulee olla ajan tasalla. Tarkoitus on, että se tarvittaessa täydentyy ja täsmentyy niin yleisen kuin ainekohtaisenkin osioiden osalta lukuvuosittain.

Syksyn suunnittelupäivänä tarkastellaan alkavan lukuvuoden näkymiä ja kehityskohteita ja käynnistetään opetuksen toteuttamisen suunnitelma eli työsuunnitelma, joka valmistuu syksyn aikana. Kevään suunnittelupäivänä työsuunnitelman toteutuminen käydään läpi ja havaitut puutteet pyritään huomioimaan seuraavan lukuvuoden työsuunnitelmaa laadittaessa.
Lukuvuoden kuluessa aina jaksojen vaihtuessa pidettävissä opettajakokouksissa tarkkaillaan ja arvioidaan toimintaa ja tavoitteiden toteutumista. Opettajakokouksissa myös puututaan mahdollisiin keskustelua ja välittömiä toimenpiteitä vaativiin ongelmatilanteisiin. Lisäksi pienenä työyhteisönä aikuislukiossa on mahdollista käydä toimintaan liittyvää toiminnan kehittämiseen tähtäävää avointa keskustelua lähes päivittäin opettajien kesken ja opettajien ja hallintoväen välillä.

Henkilöstön ammatillista osaamista ja jaksamista arvioidaan TUKE-keskusteluissa. Niissä myös arvioidaan kunkin henkilökohtaista kehityssuunnitelmaa ja sen toteutumista.

Kuntatasolla lukiotoimintaa kehitetään yhteisen lukuvuosittain lukioiden ja sivistysviraston yhdessä laatiman tuloskortin tavoitteiden pohjalta.

Kaksoistutkinto-opetuksen piirissä toimintaa arvioidaan ja kehitetään ammattioppilaitosten kanssa jatkuvasti kaksoistutkintokoordinaattorin ja opetukseen osallistuvan henkilöstön kesken ja yhteisissä kokouksissa.

Tammikuusta 2016 alkaen Vantaan aikuislukio on liitetty Tikkurilan lukion iltalinjaksi, mikä avaa uusia toiminnan kehittämismahdollisuuksia. Uudessa hallintomallissa aikuislukio osallistuu Tikkurilan lukion rehtorijohtoryhmän kokouksiin, toimistoyhteistyökokouksiin, mahdollisesti VESO-koulutuksiin sekä opettajien aineryhmiin ja Tikkurilan lukion tiimeihin. Aikuislukion voi mahdollisuuksien mukaan ja soveltuvin osin osallistua myös Tikkurilan lukion projektihankkeisiin.

Sotungin etälukion opetussuunnitelma

Nimi	**Sotungin etälukion opetussuunnitelma**
Kunta	**Vantaa**
Koulu	**Sotungin lukion aikuislinja (Sotungin etälukio)**
Hyväksymispäivämäärä	

SOTUNGIN ETÄLUKION OPETUSSUUNNITELMA

1.8.2016 alkaen

Sisällys

1. LUKION TOIMINTA-AJATUS JA ARVOPAINOTUKSET 5

1.1. Toiminta-ajatus 5
1.2. Arvopainotukset 6

2. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN 8

2.1. Oppimiskäsitys 8

2.2 Toimintakulttuuri 9
2.2.1 Sotungin etälukion oman toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen 12
2.3 Aihekokonaisuudet 12
2.4 Yhteistyö 20
2.4.1. Kodin ja koulun välinen yhteistyö 20
2.4.2. Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa 20
2.5 Opiskeluympäristöt ja –menetelmät 21
2.6 Sotungin etälukion TVT-suunnitelma 23
2.7 Opintojen rakenne 24
2.8 Tuntijako 26
2.9 Lukion kieliohjelma 28
2.10 Itsenäinen suoritus 28

3. OPISKELIJAN OHJAUS JA OPPIMISEN TUKI 29

3.1 Ohjaus 29
3.2 Sotungin etälukion ohjaussuunnitelma 30
3.2.1 Ohjauksen tavoitteet ja arviointi 30
3.2.2 Ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa 31
3.2.3 Ohjauksen yhteistyön järjestäminen 31
3.2.4 Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako 32
3.3 Oppimisen ja opiskelun tuki 33
3.3.1 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä 34

4. ARVIOINTI 36

4.1 Arvioinnin tavoitteet 36
4.2 Kurssisuorituksen arviointi 37
4.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät 38
4.2.2 Itsenäisesti suoritettu kurssi 39

4.2.3 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi 39
4.2.4 Opinnoissa edistyminen 40
4.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen 41
4.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi 43
4.4 Lukion oppimäärän suoritus aikuisten lukiokoulutuksessa 45
4.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot 47

5. OPPIAINEIDEN YLEISET TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT 50

5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 50
5.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä 51
5.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä 56
5.2 Toinen kotimainen kieli 63
5.2.1 Ruotsi 63
5.2.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä 66
5.3 Vieraat kielet 69
5.3.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä 73
5.3.2 Vieraat kielet, B3-oppimäärä 76
5.4 Matematiikka 77
5.4.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus 79
5.4.2 Matematiikan pitkä oppimäärä 80
5.4.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä 86
5.5 Biologia 91
5.6 Maantiede 98
5.7 Fysiikka 104
5.8 Kemia 109
5.9 Filosofia 114
5.10 Psykologia 118
5.11 Historia 123
5.12 Yhteiskuntaoppi 130
5.13 Uskonto 136
5.13.1 Evankelis-luterilainen uskonto 137
5.13.2 Ortodoksinen uskonto 141
5.14 Elämänkatsomustieto 145
5.15 Terveystieto 151
5.16 Koulukohtaiset syventävät kurssit 155
5.16.1 Kuvataide 155
5.16.2 Teemaopinnot 158
5.16.3 Tietotekniikka 159
5.16.4 Yrittäjyys 160

1. LUKION TOIMINTA-AJATUS JA ARVOPAINOTUKSET

1.1. Toiminta-ajatus

Aikuisten lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikanaan opiskelija kartuttaa ja syventää olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Aikuisten lukiokoulutuksella on opetus- ja sivistystehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Aikuisten lukiokoulutus lisää opiskelijan työelämässä menestymisen yleisiä edellytyksiä sekä kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan.

Aikuisten lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Aikuisten lukiokulutuksessa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella ja muilla näytöillä. Aikuisten lukiokoulutus ehkäisee syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuuden jatkaa tai aloittaa lukio-opintoja aikuisena. Koulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan sekä oppimaan oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukio on verkossa toimiva Sotungin lukion aikuislinja, jossa voi suorittaa

-aikuislukion oppimäärän
-yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän
-yksittäisiä lukiokursseja
-muita lukion tehtävään kuuluvia yleissivistäviä aineita tai aihekokonaisuuksia
-ylioppilastutkinnon tai sen osan.

1.2. Arvopainotukset

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Aikuisten lukiokoulutuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opetus pohjautuu YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista.

Aikuisten lukiokoulutus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

Aikuisten lukiokoulutuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden suunnassa.

Jokainen aikuisten lukiokoulutusta järjestävä oppilaitos on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Oppilaitoksessa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.
Arvoperusta toteutuu toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa.

Sotungin etälukio

Vantaan lukiokoulutuksen ja Sotungin etälukion arvot perustuvat Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin kirjattuihin arvoihin sekä Vantaan kaupungin arvoihin innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys. Arvot näkyvät lukiokoulutuksessa ja Sotungin etälukiossa muun muassa seuraavin tavoin:

Innovatiivisuus
• Uskalluksena ja haluna kokeilla uudenlaisia toimintatapoja
• Toiminnan ennakkoluulottomana kehittämisenä
• Ideoita, luovuutta ja yritteliäisyyttä edistävänä toimintakulttuurina
• Kannustavana ja turvallisena ilmapiirinä
• Epäonnistumisten sallimisena ja erehdyksistä oppimisena

Kestävä kehitys
• Globaaliin, yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen vastuullisuuteen kasvattavina sisältöinä
• Kestävään elämäntapaan tarvittavien tietojen ja taitojen kehittämisenä sekä soveltamisena
• Oman kulttuuriperinnön ja erilaisten kulttuurien ymmärryksenä ja kunnioituksena
• Kriittisenä ajatteluna ja vaihtoehtoisten toimintatapojen etsimisenä
• Vastuullisina valintoina ja kestävänä kulutuksena
• Yhdenvertaisuutena sekä tasa-arvoisena ja oikeudenmukaisena kohteluna

Yhteisöllisyys
• Aktiiviseen ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen toimintaan kannustavana toimintakulttuurina
• Kaikkien yhteisön jäsenten mielipiteet huomioivana vuorovaikutuksena ja oikeudenmukaisina ratkaisuina
• Erilaisuuden ymmärtämisenä ja kunnioituksena
• Vastuunkantamisena itsestä ja yhteisöstä
• Yhteistyönä sidosryhmien kanssa

Sotungin etälukion toiminnan arvoperustana ovat lisäksi ennakkoluulottomuus, oikeudenmukaisuus ja uudistumiskykyisyys. Opiskelun

ja oppimisen tavoitteena on itseohjautuvuuden, vastuullisuuden ja osaavuuden kehittyminen siten, että Sotungin etälukiosta valmistuneella opiskelijalla on taitoja osallistua rohkeasti ja innovatiivisesti suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen yhteisön toimintaan.

2. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1. OPPIMISKÄSITYS

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Lukio-opinnoissa opiskelijoita ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukion opetussuunnitelma pohjautuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Opiskelija käsittelee ja tulkitsee tietoa vuorovaikutuksessa opettajan, ympäristön ja mahdollisuuksien mukaan muiden opiskelijoiden

kanssa. Aikuisopiskelijoilla aiemmin opitut asiat ja elämänkatsomus vaikuttavat oppimiseen. Sotungin etälukiossa opiskellaan verkossa ja hyödynnetään digitaalisia sovelluksia. Digitaaliset opetusmenetelmät mahdollistavat yksilöllistämisen ja syvemmän oppiaiheisiin perehtymisen.

2.2 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta oppilaitoksen tehtävästä. Toimintakulttuuri tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukiokoulutus on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella aikuisten lukiokoulutusta järjestävällä oppilaitoksella on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestävää hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä oppilaitoksen koko henkilöstön, opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on avoin ja vuorovaikutteinen sekä keskinäistä arvostusta ja luottamusta rakentava keskustelukulttuuri.
Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat.

Oppiva yhteisö
Aikuisten lukiokoulutusta järjestävä oppilaitos toimii oppivana yhteisönä, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista, kannustaa keskinäiseen vuorovaikutukseen ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Oppivan yhteisön rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiselle. Oppilaitoksen toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta ja vastuun ottamista omasta oppimisesta. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa oppimaan oppimiselle ja muille tulevaisuuden taidoille. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan

kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yrityselämän kanssa. Digitalisaatio tuo lisämahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys
Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjä edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta luomalla heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Opiskelijoita rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa sekä hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta että tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisten toimintatapojen merkitys korostuu aikuisten lukiokoulutuksen aloitusvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus
Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus on oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytä vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
Aikuisten lukiokoulutusta järjestävässä oppilaitoksessa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Oppivassa yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan integroitumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa oppilaitoksessa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja. Vieraskielisten opiskelijoiden kotoutumista tuetaan vahvistamalla opetuskielen hallintaa osana kaikkien oppiaineiden opetusta ja oppilaitoksen muuta toimintaa.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukion toimintakulttuuri tukee itseohjautuvaa opiskelua. Opiskelun järjestelyissä hyödynnetään monipuolisia oppimateriaaleja. Sotungin etälukion opiskelujärjestelyt mahdollistavat joustavan, yksilöllisen ja vuorovaikutusta edistävän henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman. Jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja ja kielitietoinen opettaminen on osa etälukion toimintakulttuuria.

Opiskelija saa opintojensa aikana tukea, ohjausta ja palautetta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä oppilaitoksen koko henkilöstön, opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Opiskelijoita kannustetaan ilmaisemaan mielipiteensä ja osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen. Opiskelijat vastaavat säännöllisesti palautekyselyihin ja näiden vastausten perusteella kehitetään etälukion toimintaa ja opetusjärjestelyjä. Opiskelijoilla on mahdollisuus antaa palautetta jatkuvasti opetuksesta, opetusjärjestelyistä ja etälukion toiminnasta koko opintojensa ajan. Yhteisöllisyyttä ja asioihin

vaikuttamismahdollisuuksia edistetään myös koeviikoilla järjestettävillä iltatapahtumilla, joissa etälukion henkilöstöä on tavattavissa ennen kokeiden alkamista.

2.2.1 Sotungin etälukion oman toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen

Vantaan lukioissa toiminnan tavoitteet kirjataan lukioiden yhteiseen tuloskorttiin, Sotungin lukion ja etälukion omaan tuloskorttiin sekä etälukion lukuvuosisuunnitelmaan. Henkilöstön erilaisissa kokouksissa ja kehittämispäivissä arvioidaan ja kehitetään toimintaa jatkuvasti. Lisäksi tavoitteiden toteutumista arvioidaan lukuvuosittain erilaisilla opiskelijoille ja henkilöstölle tehdyillä kyselyillä ja saadun palautteen pohjalta toimintaa kehitetään edelleen.

Sotungin lukiossa tehdään erilaisia kyselyjä, kuten Kouluterveyskysely, Kunta 10-tutkimus, opiskeluympäristön terveellisyys- ja turvallisuuskartoitus, pääkaupunkiseudun palvelukykytutkimus. Etälukion toiminnassa otetaan näiden kyselyjen tulokset huomioon soveltuvin osin.

Etälukion opetussuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään lukuvuosittain.

2.3 Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä koulutus- ja sivistyshaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- *havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä*
- *ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi*

- *saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun*
- *osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.*

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- *aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä*
- *hyvinvointi ja turvallisuus*
- *kestävä elämäntapa ja globaali vastuu*
- *kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys*
- *monilukutaito ja mediat*
- *teknologia ja yhteiskunta.*

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Teemaopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista. Vapaaehtoistyö, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan*
- *ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin*
- *saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yrityselämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita,*

toimintatapoja ja -kanavia

- *kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja*
- *osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja*
- *harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämään myös epäonnistumista ja pettymyksiä*
- *rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä*
- *tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.*

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media sekä erilaiset toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat syventävät hyödyntämällä omia työkokemuksiaan, vertaisoppimista ja erilaisia tietolähteitä. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämänhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista*

hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita

- *ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua*
- *tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismin ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä*
- *osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin*
- *osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin*
- *osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi opiskeluyhteisöissä, omissa verkostoissaan ja yhteiskunnallisesti*
- *tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.*

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden osalta. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävän kehityksen puolesta. Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on, että opiskelijat kehittyvät vastuullisina toimijoina, joilla on taito ja tahto toimia kestävän tulevaisuuden puolesta

omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee perusasiat kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävän*
- *osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta*
- *tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle*
- *osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestävään elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi*
- *osaa analysoida kestävän elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä*
- *osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolvisesti huolehtivaa elämäntapaa*
- *osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä.*

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kehittyäkseen kestävän kehityksen aktiivisena edistäjänä opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä. Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävän elämäntavan oppimista.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet,

uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia niiden edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä sekä osaa arvioida, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä*
- *osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa*
- *vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina*
- *ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa*
- *vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan*
- *osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen*
- *saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.*

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa aikuisten lukiokoulutusta tarjoava oppilaitos voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista*
- *syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä*
- *harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa*
- *syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein*
- *harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin*
- *tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä*
- *osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.*

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Aikuisten

lukiokoulutusta tarjoavan oppilaitoksen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelmassa otetaan huomioon aihekokonaisuuden toteutustavat.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia*
- *ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä*
- *ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta*
- *rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena*
- *oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin*
- *osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana*
- *osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä*

teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen.

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieton näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

2.4 Yhteistyö

2.4.1. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Sotungin etälukiossa koskee alle 18-vuotiaana etälukio-opinnot aloittaneita opiskelijoita. Alaikäisen opiskelijan opinnot suunnitellaan yhteistyössä opiskelijan ja huoltajien kanssa. Huoltajat saavat tietoa opintojen edistymisestä Wilman kautta. Huoltajien kanssa järjestetään tarpeen vaatiessa palavereja opintojen aikana.

2.4.2. Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa

Sotungin etälukio tarjoaa Vantaan muiden lukioiden opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa yksittäisiä kursseja. Etälukio tiedottaa aktiivisesti muita lukioita tästä mahdollisuudesta.

Sotungin etälukio tekee yhteistyötä ammattiopisto Varian kanssa. Varian opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa kaksoistutkinto tai yksittäisiä kursseja etälukiossa. Etälukio järjestää kurssien lisäksi ohjausta Varian kaksoistutkinto-opiskelijoille.

Sotungin etälukio tekee yhteistyötä Sotungin lukion kanssa jatko-opintoihin

ohjaamisessa. Yhteistyömuotoja ovat vierailut korkeakouluissa ja jatko-opintomessuilla.

2.5 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavassa oppilaitoksessa opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen ja menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet. Aikuisten lukiokoulutuksen järjestämisessä otetaan huomioon aikuisopiskelun erityispiirteet, joista keskeisin on aikuisopiskelijoiden opiskelulähtökohtien moninaisuus. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien avulla luodaan mahdollisuuksia joustaviin yksilöllisiin ja yhteisöllisiin opiskelumahdollisuuksiin.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään aikuisten lukiokoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että ympäristössä ja

yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia. Aikuisen kokemukset sekä taito arvioida omaa ajatteluaan ja oppimistaan ovat aikuisten lukiokoulutuksessa erityinen voimavara.

Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavassa oppilaitoksessa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämisellä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskevissa ratkaisuissa otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa ja paikoissa. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista.

Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta, ellei koulutuksen järjestäjä niitä tarjoa.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja ohjausta.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Aikuisten lukiokoulutusta vankilassa tai muussa rikosseuraamuslaitoksessa suoritettaessa lukiokoulutusta säätelevien normien lisäksi otetaan huomioon vankeuslain ja -asetuksen säännökset sekä kansainväliset vankilaopetusta koskevat suositukset. Opetuksessa otetaan huomioon yhdenvertaisuus sekä rikosseuraamuslaitoksessa noudatettava normaalisuusperiaate ja mahdollisuuksien tasa-arvo. Vankilaopetus tukee opiskelijoiden yhteiskuntaan integroitumista. Vankilaopetus edistää vankeuslain (767/205 8. luku 1 §) mukaisia tavoitteita parantaa vankien elämänhallintataitoja sekä ohjaa rikoksettomaan elämään.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukio on verkossa toimiva Sotungin lukion aikuislinja, jossa opiskelu- ja opetusmenetelmät pohjautuvat verkko-oppimiseen ja opettajan ohjaamaan itsenäiseen opiskeluun, jossa käytetään apuna sähköisiä oppimisympäristöjä, tietoverkkoja ja muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Sotungin etälukiossa otetaan huomioon aikuisopiskelijoiden opiskelulähtökohtien moninaisuus ja opiskelumahdollisuuksien joustavuutta lisätään tarjoamalla monipuolisia sähköisiä ja virtuaalisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumuotoja.

Etäopiskelu mahdollistaa opiskelijoiden yksilöllisen etenemisen ja henkilökohtaiset oppimispolut sekä tukee verkko-opiskelutaitojen kehittymistä. Sotungin etälukion opiskelijoilla on myös mahdollisuus osallistua Sotungin lukion kursseille päivisin, mikäli opetusryhmässä on tilaa. Opiskelijat vastaavat itse työvälineiden ja laitteiden hankinnasta.

2.6 Sotungin etälukion TVT-suunnitelma

Etälukio-opetuksen tarkoituksena on valmistaa opiskelijat mahdollisimman hyvin tulevaisuuden haasteisiin. Tulevaisuuden työelämän taidot ja osaamisvaatimukset liittyvät monella alalla tieto- ja viestintätekniikan sujuvaan

käyttämiseen. Opetuksen ja oppimisen digitalisaatio sekä sähköiset yo-kokeet edellyttävät uudenlaista pedagogista ajattelua ja ennakkoluulotonta laaja-alaista tiedon käsittelyä.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytettäessä on olennaista, että opiskelija tulee tietoiseksi omista taidoistaan ja niistä tieto- ja viestintäteknologian osa-alueista, joissa hänellä on vielä parantamisen varaa. Etälukiossa opettajat laativat sellaisia oppimistehtäviä, joita tekemällä opiskelijoiden on mahdollista saavuttaa mahdollisimman hyvät taidot tieto- ja viestintäteknologian avaintaidoissa.

Tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot voidaan luokitella seuraaviin ryhmiin:

- toimisto-ohjelmistojen osaaminen, kuten tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, esitysgrafiikka ja kuvankäsittely
- pilvipalvelujen käyttö
- lähdekritiikki, tiedon luotettavuuden arviointi, tehokas hakupalveluiden käyttö
- tietoturvan perusteet
- sosiaalisen median käyttötaidot
- sähköisissä ylioppilaskokeissa vaadittavat taidot

Etälukion opetus järjestetään verkko-oppimisympäristössä, joten opiskelijat käyttävät tieto- ja viestintätekniikkaa kursseilla opiskellessaan. Edellä mainitut TVT-taidot kehittyvät koko lukion ajan. Oppiaineissa hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa monipuolisesti oppiaineisiin soveltuvilla tavoilla.

2.7 Opintojen rakenne

Aikuisten lukiokoulutusta kehitetään osana lukiokoulutusta ja aikuisille suunnattua koulutusta. Opiskelumahdollisuuksien tarjonnan lähtökohtana on, että aikuinen rakentaa osaamistaan elämänkokemukselleen, aikaisemmin oppimilleen tiedoille ja taidoille sekä mahdollisesti rinnakkaisille opinnoille. Opetustarjonnan valinnaisuus ja vaihtoehdot mahdollistavat opiskelun erilaisissa elämäntilanteissa.

Aikuisten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Aikuisten lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisesti pakollisista ja syventävistä kursseista sekä muista lukion tehtävään kuuluvista aineista ja aihekokonaisuuksista.

Syventävät kurssit ovat valtakunnallisia syventäviä kursseja, ja niiden lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia syventäviä kursseja.

Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet valtakunnallisiin kursseihin, joista aikuisten lukiokoulutusta järjestävä oppilaitos tarjoaa valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisen määrän. Luonnontieteellisissä opinnoissa oppilaitos tarjoaa pakollisten kurssien lisäksi viisi valtakunnallista syventävää kurssia. Luonnontieteellisten opintojen pakollisina kursseina opiskelija suorittaa kolmessa oppiaineessa yhden pakollisen kurssin ja yhdessä kaksi pakollista kurssia.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukiossa tarjotaan valtakunnallisia pakollisia ja syventäviä kursseja. Lisäksi etälukiossa voi opiskella koulukohtaisia syventäviä kursseja ja muita tässä opetussuunnitelmassa mainittuja kursseja.

2.8 Tuntijako

Aikuisille annettavan koulutuksen valtakunnallinen tuntijako (OPS 2015)

Oppiaine tai aineryhmä	***Pakolliset kurssit***	***Syventävät valtakunnalliset kurssit***
Kieli- ja kommunikaatio-opinnot		
Äidinkieli ja kirjallisuus	*5*	*1*
A-kieli	*6*	*2*
B-kieli	*5*	*2*
Muut kielet		*6*
Matematiikka		
Yhteinen opintokokonaisuus	*1*	
pitkä oppimäärä	*9*	*3*
lyhyt	*5*	*2*
Luonnontieteelliset opinnot	*5*	*5*
fysiikka	*1—2*	
kemia	*1—2*	
biologia	*1—2*	
maantiede	*1—2*	
Humanistisyhteiskunnalliset ja katsomukselliset opinnot	*6*	*7*
uskonto/elämänkatsomustieto	*1*	
historia	*2*	
yhteiskuntaoppi	*2*	
filosofia	*1*	
psykologia		*2*
Teemaopinnot		*1*
Muut lukion tehtävään kuuluvat oppiaineet.		
Yhteensä vähintään	*44*	

Sotungin etälukion tuntijako (OPS 2015)

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävät valtakunnalliset kurssit	Koulukohtaiset syventävät kurssit
Kieli- ja kommunikaatio-opinnot			
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	1	
A-kieli (englanti)	6	2	1
B-kieli (ruotsi)	5	2	2
Muut kielet:			
espanja		6	
venäjä		4	
saksa		2	
Matematiikka			
Yhteinen opintokokonaisuus	1		
pitkä oppimäärä	9	3	1
lyhyt	5	2	2
Luonnontieteelliset opinnot	5		
fysiikka	1-2	5	1
kemia	1-2	3	1
biologia	1-2	3	1
maantiede	1-2	2	1
Humanistisyhteiskunnalliset ja katsomukselliset opinnot	6		
uskonto/elämänkatsomustieto	1	4	
historia	2	4	
yhteiskuntaoppi	2	2	
filosofia	1	3	
psykologia		5	1
terveystieto	(1)	2	1
kuvataide	(2)		
Teemaopinnot		1	
Muut lukion tehtävään kuuluvat aineet ja aihekokonaisuudet.			5
Yhteensä vähintään	44		

Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee lisäksi suorittaa vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta. Alle 18-vuotiaana lukio-opinnot aloittaneen tulee siis suorittaa yhteensä 48 kurssia.

Sotungin etälukio

2.9 Lukion kieliohjelma

Sotungin etälukiossa voi A-kielenä opiskella englantia. Toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opetus järjestetään B1-oppimäärän mukaan. Lisäksi lukiossa alkavasta B3-kielestä on valittavissa espanjan, venäjän ja saksan kielen kursseja. Suullisen kielitaidon kurssit opiskelija suorittaa joko Sotungin lukiossa, Vantaan aikuislukiossa tai muussa oppilaitoksessa.

2.10 Itsenäinen suoritus

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti."
(Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom.)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom.)

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana.
Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta.

Sotungin etälukio

Etälukiossa kurssin itsenäinen suorittaminen tarkoittaa kurssin suorittamista kurssitarjottimen ulkopuolella. Luvan kurssin suorittamiseksi kurssitarjottimen ulkopuolella antaa opinto-ohjaajan suosituksesta rehtori tai rehtoria etälukioasioissa sijaistava henkilö. Kurssin suorittaminen kurssitarjottimen ulkopuolella tehdään aina opettajan ohjauksessa ja samoilla kurssikriteereillä kuin muutenkin kurssilla.

3. OPISKELIJAN OHJAUS JA OPPIMISEN TUKI

3.1 Ohjaus

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, joka tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Opintoihin liittyvän ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön yhteistä työtä. Ohjauksesta vastaavalla on päävastuu ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija.

Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Henkilökohtainen ohjaus sekä pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija voi keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnitteluunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä voidaan keskustella asioista, joissa opiskelija kokee tarvitsevansa vertaistukea.

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan opiskelijaa elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen, uravalintoihin ja tulevaisuuteen liittyvissä päätöksissä. Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa.

Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen suunnitelman laatimisessa ja sen toteutumisen seurannassa. Hyväksiluettavat opiskelijan aikaisemmat opinnot, mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus tai muutoin hankittu osaaminen otetaan huomioon joustavasti ja yksilöllisesti.

Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

3.2 Sotungin etälukion ohjaussuunnitelma

3.2.1 Ohjauksen tavoitteet ja arviointi

Sotungin etälukiossa ohjaustoiminta on kokonaisuus, joka suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä rehtorin, etälukiokoordinaattorin, opinto-ohjaajien, aineenopettajien ja etäohjaajien kanssa. Ohjauksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja omaa vastuullisuutta. Etälukion ohjausta toteutetaan sekä henkilökohtaisena ohjauksena että virtuaalisena ohjauksena. Ohjauksen tavoitteita ja toteuttamista tuetaan

henkilöstön koulutuksen, Vantaan sivistystoimen yhteistyön ja ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden avulla.

Ohjaustoimintaa arvioidaan ja kehitetään säännöllisissä ohjauksen toimijoiden tapaamisissa. Opiskelijoilta kerätään vähintään kerran vuodessa palaute ohjaustoiminnasta ja kehitetään toimintaa sen perusteella.

3.2.2 Ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa

Etälukion aloittava tutkintotavoitteinen opiskelija laatii opinto-ohjaajan avustuksella henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman lukio-opinnoista. Opiskelusuunnitelma sisältää hyväksiluvut mahdollisista aikaisemmista opinnoista ja osaamisesta sekä erityisen tuen tarpeet.

Etälukiosta valmistuville opiskelijoille tiedotetaan jatko-opintoihin liittyvistä hakukäytänteistä ja tarjotaan mahdollisuutta henkilökohtaiseen opinto-ohjaajan tapaamiseen.

Jos alle 25-vuotias nuori keskeyttää opintonsa lukiokoulutuksessa ilman jatkosuunnitelmia Sotungin etälukio luovuttaa nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot hänen kotikuntansa etsivää nuorisotyötä varten (Nuorisolaki 7 c §). Lukio-opintonsa keskeyttävä tai keskeyttämistä harkitseva opiskelija saa halutessaan ura- ja työelämäohjausta opinto-ohjaajalta.

3.2.3 Ohjauksen yhteistyön järjestäminen

Sotungin etälukio tekee yhteistyötä Sotungin lukion kanssa jatko-opintoihin ohjaamisessa. Yhteistyömuotoja ovat vierailut korkeakouluissa ja jatko-opintomessuilla.

Elämänhallintataitojen ohjauksen osalta tehdään yhteistyötä eri asiantuntijoiden ja tukipalvelujen tarjoajien kanssa.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Sotungin etälukiossa koskee alle 18-vuotiaana etälukio-opinnot aloittaneita opiskelijoita. Alaikäisten opiskelijoiden huoltajat saavat tietoa opintojen edistymisestä Wilman kautta. Huoltajien kanssa järjestetään tarpeen vaatiessa palavereja, mikäli opinnot eivät ole edenneet suunnitelmien mukaisesti.

3.2.4 Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako

Etälukion opinto-ohjauksessa korostuu opiskelijan henkilökohtainen ohjaaminen. Etäopiskelijan ohjauksesta vastaavat opinto-ohjaaja, etäohjaaja, aineenopettaja, opintosihteeri, etälukiokoordinaattori ja rehtori.

Opinto-ohjaaja laatii opiskelijan kanssa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mahdollisimman pian etälukioon ilmoittautumisen jälkeen. Opinto-ohjauksen painopisteenä on opiskelun suunnitteleminen opiskelijan omista lähtökohdista ja elämäntilanteesta käsin. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tavat ja vahvuudet opiskelijana.
Opinto-ohjaajat ovat tavattavissa henkilökohtaisesti ajanvarauksella.

Tutkintotavoitteinen opiskelija liitetään ryhmään, jolla on oma etäohjaaja. Etäohjaaja on opiskelijan lähikontakti yleisissä opiskeluun liittyvissä asioissa. Oma etäohjaaja tukee opiskelijaa opinnoissa, tiedottaa ja opastaa käytännön asioissa, seuraa opintosuorituksia ja -suunnitelmaa ja pitää opiskelijaan yhteyttä.

Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelussa, auttaa kehittämään oppimaan oppimisen taitoja sekä oppimisen valmiuksia. Opettajaan voi olla yhteydessä Wilman kautta, sähköpostilla, verkko-oppimisympäristön kautta ja puhelimitse. Viesteihin vastataan pääsääntöisesti seuraavana työpäivänä.

Etälukion opintosihteeri vastaa opiskelijoiden opintoihin liittyviin kysymyksiin sekä tiedottaa säännöllisesti opiskelijoita etäopiskeluun liittyvistä asioista.

Etälukion rehtori ja etälukiokoordinaattori tukevat ohjauksessa tehtävää yhteistyötä ja suunnittelua. Rehtori vastaa aikaisempien opintojen hyväksilukujen ja osaamisen tunnustamisen päätöksistä sekä muista opintoihin liittyvistä hallinnollisista päätöksistä yhteistyössä etälukiokoordinaattorin kanssa.

Kaikkien ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako on määritelty tarkemmin Sotungin etälukion Ohjauksen tehtävät ja työnjako -suunnitelmassa. Sitä päivitetään ja toimintaa arvioidaan ja kehitetään

lukuvuosittain.

3.3 Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja vastuun ottamiseen opiskelunsa suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista.

Aikuisten lukiokoulutuksessa opiskelee eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia opiskelijoita. Opiskelijoiden oppimisen lähtökohdat tai kieli- ja kulttuuritausta ovat moninaisia. Lisäksi opetuskielen osaamisen taso voi vaihdella. Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi oppimisen vaikeuksista tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen voi pohjautua opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin tai erilaisiin arviointeihin. Se voi pohjautua myös perusopetuksesta perusopetuslain 40 §:n perusteella (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) saatuun tietoon. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia ratkaisuja. Opettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa sekä ohjaa tarvittaessa opiskelijan oppilaitoksen ulkopuolisiin tukipalveluihin. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä taito suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut, kurssien valintamahdollisuuksien hyödyntäminen ja monipuolinen opinto-ohjaus. Oppimistilanteet ja kokeet pyritään järjestämään siten, että

opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lukiolain 13 §:n (629/1998, muutettu lailla 478/2003) mukaan opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja asetuksessa säädetään ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa voidaan sopia kirjattavaksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan lukiolain 29 §:n 2 momentin mukaisia palveluja.

Sotungin etälukio

Ohjauksen tavoitteena on yhteistyössä Sotungin etälukion toimijoiden kanssa ennakoida opiskelijan tuen tarpeet. Opinto-ohjaajan tapaamisissa kartoitetaan opiskelijan tiedossa olevia oppimisen tuen tarpeita. Aineenopettajat tukevat opiskelijaa opinnoissa hänen tuen tarpeensa mukaisesti. Opiskelun tuen muodoista tiedotetaan opinto-oppaassa.

Opiskelijan oppimista tuetaan erilaisilla pedagogisilla ratkaisuilla opintojen aikana. Opiskelija ohjataan hankkimaan tukea oppimisvaikeuksiin, mikäli pedagogiset ratkaisut eivät ole riittäviä. Opiskelija ohjataan hankkimaan lukivaikeuksiin liittyvät tutkimukset ja lääkärinlausunnot sekä häntä tiedotetaan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien erityisjärjestelyjen hakemisesta.

3.3.1 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden ja aikuisten lukiokoulutusta tarjoavan oppilaitoksen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi muu opiskelu. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti moninaisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain 8 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Vieraskielisiä opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kursseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukion opetus tarjotaan suomen kielellä.

Suomi toisena kielenä -opettaja ohjaa vieraskieliset opiskelijat osallistumaan opintojensa alussa S2-opettajan järjestämään sähköiseen kielitaitotasotestiin. Testitulosten mukaan opiskelija ohjataan valitsemaan hänelle parhaiten sopiva suomen kielen oppimäärä (suomen kieli ja kirjallisuus tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus) tai hänet ohjataan muualle opiskelemaan suomen kielen alkeis- ja peruskursseja ennen lukio-opintojen aloittamista, jos kielitaito ei riitä lukiokurssien suorittamiseen. S2-opettaja ohjeistaa

vieraskielisyystodistuksen hankkimisessa. S2-opettaja tiedottaa vieraskielisiä opiskelijoita kielitestaukseen ja vieraskielisyystodistukseen liittyvistä kysymyksistä. Koulun kotisivut, opinto-opas ja sähköiset oppimisalustat toimivat tiedottamisen kanavina.

4. ARVIOINTI

4.1 Arvioinnin tavoitteet

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.”
(Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten sekä alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukiossa palautteen antamisella ja arvioinnilla ohjataan opiskelijaa omien opiskelutavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa sekä työskentelytapojen kehittämisessä.

Kurssin aikana opiskelijalle annetaan säännöllisesti palautetta etälukion käytössä olevilla sähköisillä työvälineillä. Opettajan antaman palautteen lisäksi itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää osana arviointia.

4.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.

Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukiossa kurssin arviointiperusteet sovitaan opiskelijoiden kanssa kurssin alussa ja ne ovat luettavissa sähköisessä oppimisympäristössä kurssin alkaessa. Kurssisuorituksen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Opiskelijat tietävät kurssisuorituksen arviointiin vaikuttavien eri osioiden painoarvon kurssin alkaessa. Oppimisen edistymisen seuranta, palautteen antaminen ja vuorovaikutus tapahtuvat sähköisissä ympäristöissä.

4.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4…" (Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom.)

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta teemaopintojen kurssia, josta annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisista syventävistä kursseista ja muista lukion tehtäviin kuuluvista kursseista voidaan antaa arvosanaksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty).

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa.

Sotungin etälukio

Sotungin etälukiossa pakollisista ja valtakunnallisista syventävistä kursseista annetaan numeroarvosana lukuun ottamatta teemaopintojen kurssia, josta annetaan suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty). Muista lukion tehtäviin kuuluvista kursseista sekä koulukohtaisista syventävistä kursseista annetaan suoritusmerkintä.

Kurssi on suoritettu, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin tavoitteet on saavutettu kurssin alussa sovituilla tavoilla.

Mikäli kurssi on osittain suoritettu, annetaan kurssista Z. Kesken olevan kurssin osasuoritusten arvioinnin opettaja kirjaa hallintojärjestelmään. Lopullisen arvosanan saamiseksi kurssin puuttuvat osat täytyy suorittaa hyväksytysti. Z:n yleisistä täydentämiskäytänteistä tiedotetaan opinto-oppaassa lukuvuoden alkaessa.

Keskeytynyt kurssi arvioidaan K-merkinnällä, jolloin kurssi täytyy suorittaa kokonaan uudelleen.

4.2.2 Itsenäisesti suoritettu kurssi

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom.)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom.)

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta.

Sotungin etälukio

Etälukiossa kurssin itsenäinen suorittaminen tarkoittaa kurssin suorittamista kurssitarjottimen ulkopuolella. Luvan kurssin suorittamiseksi kurssitarjottimen ulkopuolella antaa opinto-ohjaajan suosituksesta rehtori tai rehtoria etälukioasioissa sijaistava henkilö. Kurssin suorittaminen kurssitarjottimen ulkopuolella tehdään aina opettajan ohjauksessa ja samoilla kurssikriteereillä kuin muutenkin kurssilla.

4.2.3 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.

”Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa arvioidaan erillisellä kokeella, jonka laatimisesta vastaa opetushallitus. Suullisen kielitaidon kokeen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.” (Lukiolaki 629/1998, 17 § 3 mom., muutettu lailla 1116/2008)

”Lukiolain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu suullisen kielitaidon koe koostuu tehtävistä, joissa arvioidaan opiskelijan ääntämistä sekä kerronta- ja

keskustelutaitoa. Koe arvioidaan numeroin käyttäen 2 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Suullisen kielitaidon kurssin arvosana perustuu suullisen kielitaidon kokeeseen sekä muihin kurssin aikaisiin näyttöihin." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 4 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008)

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

Sotungin etälukio

Suullisen kielitaidon kurssi on suoritettavissa joko Sotungin lukiossa, Vantaan aikuislukiossa tai muussa oppilaitoksessa.

4.2.4 Opinnoissa edistyminen

"Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom.)

Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, oppilaitos voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

"Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom.)

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata.
Opiskelijalle tulee pyynnöstä antaa mahdollisuus hylätyn kurssiarvosanan korottamiseen osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa.

Sotungin etälukio

Ohjaussuunnitelmaan on kirjattu alle 18-vuotiaan opiskelijan kohdalla noudatettavat käytänteet. Opiskelijan edistymistä opinnoissa seurataan etälukion ohjaussuunnitelman mukaisesti. Etälukiossa ei käytetä etenemisesteitä.

Hylätyn arvosanan (arvosana 4 tai H) voi korottaa joko osallistumalla uudelleen kurssille tai suorittamalla opettajan määräämät kurssin osat hyväksytysti.

Hyväksyttyä kurssiarvosanaa voi korottaa osallistumalla uudelleen kurssille tai suorittamalla opettajan määräämät kurssin osat uudelleen.

Kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

4.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla."
(Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

"Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista." (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, 23 §, muutettu lailla 1116/2008) säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Oppilaitos voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijoille annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai muiksi lukion tehtävään kuuluviksi kursseiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	*lukioasteikko*	*asteikko 1–3*
1 (tyydyttävä)	*5 (välttävä)*	*1*
2 (tyydyttävä)	*6 (kohtalainen)*	*1*
3 (hyvä)	*7 (tyydyttävä)*	*2*
4 (hyvä)	*8 (hyvä)*	*2*
5 (kiitettävä)	*9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)*	*3*

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Lukiolain 34 §:n mukaan muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 § ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015)

Lukiolain 34 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 a § 2 mom. ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015)

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset

sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineen oppimääränä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko oppilaitos voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärän mukaisesti suoritetut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Sotungin etälukio

Lukio-opintojen alussa opinto-ohjaaja ja opiskelija käyvät yhdessä läpi muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemisen ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisen. Rehtori tekee päätöksen hyväksilukemisesta. Hyväksilukeminen ja osaamisen tunnustaminen tehdään opiskelijan edun mukaisesti.
Muualla suoritettuja opintoja voidaan hyväksilukea, jos ne vastaavat laajuudeltaan ja sisällöltään opetussuunnitelman tavoitteita.

4.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

"Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 17 a §, muutettu lailla 1116/2008)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnallinen syventävä kurssi ei muodosta oppimäärää, vaan se on erillinen kurssi. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyä teemaopintokurssia.

Paikallisten syventävien kurssien sekä muiden lukion tehtävään kuuluvien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Näistä kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Kursseja	Hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom.)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- *paikallisten syventävien ja muiden lukion tehtävään kuuluvien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä*
- *mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.*

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Teemaopintojen kurssista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Sotungin etälukio

Oppiaineen arvosanan korottamismahdollisuus erillisessä

kuulustelussa järjestetään opiskelijoille yhteistyössä Sotungin lukion kanssa.

Korottamismahdollisuudesta

tiedotetaan etälukion sähköisten viestintäkanavien kautta.

4.4 Lukion oppimäärän suoritus aikuisten lukiokoulutuksessa

"Aikuisille tarkoitetussa opetuksessa oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia ja kurssin kesto on keskimäärin 28 tuntia. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 40 minuuttia. Aikuisille tarkoitettuun opetukseen osallistuvan alle 18-vuotiaana opintonsa aloittaneen opiskelijan tulee lisäksi osallistua liikunnan ja terveystiedon sekä taito- ja taideaineiden opetukseen." (Lukioasetus 810/1998, 1 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella 1 momentissa tarkoitettujen kurssien lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.” (Valtioneuvoston asetus 942/2014, 10 § 8 mom.)

”Kahdeksantoista vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18-vuotiaana, jos hän jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18-vuotiaana aloittamiaan lukio-opintoja, eivätkä opinnot ole olleet keskeytyneenä vähintään vuoden ajan. ” (Lukioasetus 810/1998, 15 § 2 mom.)

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (Valtioneuvoston asetus 942/2014).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja aikuisten lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärä 44 täyttyy. Jos opiskelija on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, lukion oppimäärä on vähintään 48 kurssia. Valtakunnallisena syventävänä kurssina tarjottavasta teemaopintojen kurssista, paikallisista syventävistä sekä muista lukion tehtävään kuuluvista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

”Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

”Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

Sotungin etälukio

Sotungin etälukio tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta opinto-oppaassa.

4.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.”
(Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.”
(Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Aikuisten lukiokoulutuksessa käytetään seuraavia todistuksia:
1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *suoritetut opinnot*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko*
- *selvitys kielten oppimääristä*
  S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärä
  A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä
  B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä
  B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä
  B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä
  ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)
- *merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien aikuisten*

lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä…9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Hyväksytysti suoritettu teemaopintojen kurssi merkitään käyttäen kurssin nimeä ja siitä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritetut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä. Kokonaiskurssimäärään ei lasketa hylättyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja eikä hylättyä teemaopintojen kurssia.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta annetaan lukion päättötodistuksen liitteenä.

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

5. OPPIAINEIDEN YLEISET TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmistä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien eritteleminen ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

5.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen
- syventää ja monipuolistaa tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta
- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoitusperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen

- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisena, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana
- lisää tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.

Keskeiset sisällöt
- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät

- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän
- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen
- oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.

Keskeiset sisällöt
- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely

- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden
- syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista
- monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa
- oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta
- syventää ryhmäviestintätaitojaan.

Keskeiset sisällöt
- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista

- osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.

Keskeiset sisällöt
- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhetavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kontekseja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityylisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa.

Keskeiset sisällöt
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoa tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee

Valtakunnalliset syventävät kurssit

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI8)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

5.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä opetus vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema ja velvoitteet Suomen enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Kursseilla toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suomen kielen taitoaan sekä monipuolistaa teksti- ja vuorovaikutustaitojaan siten, että pystyy käyttämään niitä ajattelun, oppimisen, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineenä
- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun vuorovaikutustilanteissa
- syventää monilukutaitoaan siten, että kykenee tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti eri tieteenalojen tekstejä sekä kehittää taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista ja työnjaosta
- vakiinnuttaa suomen kielen rakenteiden hallintaa ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verrattuna
- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja arvioimaan edistymistään, haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja osaa hyödyntää siinä erilaisia tapoja ja välineitä
- syventää kauno- ja tietokirjallisuuden tuntemusta ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään sekä rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa

- nauttii kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta
- osaa pohtia monikielisyyttään, ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen, ja hänen käsityksensä kielen merkityksestä oppimisessa syvenee.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärän mukaisesti suoritetut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten kurssien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, kirjoittajana ja tekstien tulkitsijana.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (S21)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa viestintäympäristöissä. Hän osaa käyttää luontevasti ja monipuolisesti suomen kielen keskeisiä rakenteita.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja

- oppii lukio-opinnoissa tarvittavan yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisena, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- oppii ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja
- vahvistaa suomen kielen perusrakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina ja lähestymään niitä analyyttisesti
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulleen ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä
- harjaantuu käyttämään ja soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhaussa sekä ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen.

Keskeiset sisällöt

- lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat
- erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa
- yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- suomen kielen keskeisten rakenteiden kertaus
- virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (S22)

Opiskelijan käsitys suomen kielen rakenteesta, kielen vaihtelusta ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielitaitoaan ja lisää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- ymmärtää suomen kielen rakenteellisen luonteen sekä syventää tietojaan kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan
- ymmärtää äidinkielen ja kielitaidon merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta

- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan ja erityisesti puhe- ja vuorovaikutustaitojaan, kehittää tiedon- ja tieteenalojen kielten hallintaa sekä oppii laatimaan suunnitellun puhe-esityksen.

Keskeiset sisällöt

- kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys
- eri tekstilajien hallinnan syventäminen
- lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät
- suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys
- suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus
- aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (S23)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä monipuolistuu. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan eritellä ja tulkita fiktiivisiä ja digitaalisia tekstejä sekä kuvia ja liikkuvaa kuvaa
- oppii vertailemaan suomalaisia ja oman kulttuurin tekstejä
- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä
- ymmärtää kielikuvien, vertausten, monitulkintaisten ilmausten sekä idiomien merkityksen ja niiden kulttuurisidonnaisuuden
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää ryhmäviestintätietojaan ja -taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista
- kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä
- kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti
- suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta
- viestien tulkitsemista ja tuottamista
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa pronominit, konjunktiot

4. Tekstit ja vaikuttaminen (S24)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden kieltä ja vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää erilaisia suullisia, kirjallisia ja multimodaalisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, syventää kriittistä lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja
- oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikutetaan
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- osaa muodostaa ja ilmaista mielipiteitään perustellen
- syventää kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka
- asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia, tiedon- ja tieteenalojen puhetavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epävirallinen viestintä, käsitteellinen ja konkreettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiaineiden kielenkäyttötapoja
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa
- kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaalinen media) vaikuttajana
- perustelemisen harjoittelemista sekä suullisesti että kirjallisesti
- ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kommunikointiharjoituksia
- sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio

5. Teksti ja konteksti (S25)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden piirteitä ja konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityylisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden konteksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- pystyy itsenäiseen tekstin tuottamisen prosessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa
- oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- vakiinnuttaa tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan.

Keskeiset sisällöt
- tyylin aineksien vaikutus tekstiin
- abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot
- tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkotekstit ja multimodaaliset tekstilajit
- eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kirjallisuuden pohjalta
- kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökulmasta
- suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli, keskustelu
- kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio

Valtakunnalliset syventävät kurssit

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (S28)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaiseen kulttuuriin, median aiheisiin sekä kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun eri tavoin.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen
- syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään, arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin ja yhdessä kirjoittamiseen.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen, viimeistely ja palautteen antaminen
- kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin, muun muassa asia- ja asioimiskirjoittamista
- tekstin tuottamista erilaisista aineistoista ja luovaa kirjoittamista
- kirjoittamista materiaalin pohjalta sekä pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia, esimerkiksi tekstin kommentointia
- kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- kielenhuollon kertaus: muun muassa sitaattivälimerkit, lähteiden lainaaminen
- suullinen tehtävä kurssin aiheista, esimerkiksi paneeli, keskustelu, alustus, puheenvuoro

5.2 Toinen kotimainen kieli

5.2.1 Ruotsi

Ruotsin kielen opetus tarjoaa aikuiselle opiskelijalle mahdollisuuden syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden kielenkäyttötarpeisiin eri elämäntilanteissa. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan kehittämään omia kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman

oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Ruotsin kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- kehittyy ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- rohkaistuu hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
A-oppimäärä	B2.1	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2	B2.2	B2.2

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kursseja luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	Äidinkielenomainen oppimäärä		A-oppimäärä		B1-oppimäärä
Kurssi	1	→	1	→	1
Kurssi	2	→	2	→	2
Kurssi	3	→	3	→	3
Kurssi	4	→	4	→	4
Kurssi	5	→	5		
Kurssi	6	→	6	→	5
Kurssi	7	→	7	→	7
Kurssi	8	→	8	→	6

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai muiksi lukion tehtävää kuuluviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

5.2.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan

monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

1. Minun ruotsini (RUB11)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät opiskelijan kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisista ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti opiskelijoiden eri elämäntilaisiin liittyvistä näkökulmista.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan

mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

RUBS8 Kämpa vidare – ruotsin rakenteiden kertauskurssi

Kurssi on luonteeltaan niveltävä ja soveltuu etälukiota aloitteleville. Kurssia suositellaan erityisesti niille, jotka tarvitsevat kertausta kielen perusrakenteissa tai joilla on ollut pitkä tauko ruotsin kielen opiskelussa.
Tavoitteena on
* vahvistaa ja täydentää aikaisemmin opittuja kielioppirakenteita ja sanastoa
* vankentaa opiskelijan ruotsin kielen perusteiden ymmärtämistä
Kurssilla käsitellään
* substantiivin, adjektiivin ja verbin perustaivutukset
* sanajärjestyksen perusteita
* keskeisimmät pronominit, kuten persoonapronominit
* kursseilla 1 ja 2 esiin tulevaa sanastoa

RUBS10 Mot studentexamen! – Kohti yo-kirjoituksia!
Kurssi on tarkoitettu lähinnä ruotsin yo-kirjoituksiin valmentautuville. Kurssilla kerrataan keskeisiä ruotsin kielen rakenteita ja perehdytään yo-kokeen eri osa-alueisiin. Kurssilla tehdään vanhoja keskipitkän ruotsin yo-kokeita sekä -kuunteluita ja laaditaan yo-kokeiden kaltaisia kirjoitelmia.

5.3 Vieraat kielet

Kieltenopetus tarjoaa aikuiselle opiskelijalle mahdollisuuden syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden kielenkäyttötarpeisiin eri elämäntilanteissa. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan kehittämään omia kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet B1	B1.1	B1.1	B1.1
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Englanti B3	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet B3	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten

kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kursseja luetaan hyväksi latinan kieltä lukuun ottamatta seuraavasti:

Kurssit	A-oppimäärä		B1-oppimäärä		B2-oppimäärä		B3-oppimäärä
Kurssi	1	→	1	→	1	→	3
Kurssi	2	→	2	→	3	→	5
Kurssi	3	→	3	→	4	→	6
Kurssi	4	→	4	→	2	→	4
Kurssi	6	→	5	→	5	→	7
Kurssi	7	→	7	→	6	→	8
Kurssi	8	→	6				

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai muiksi lukion tehtävään kuuluviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli
SA = saksan kieli
VE = venäjän kieli
EA = espanjan kieli

5.3.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsittelystä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, opiskelijan elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät opiskelijan elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Koulukohtaiset syventävät

ENS9 Englannin tukikurssi abiturienteille

Kurssilla kerrataan peruskielioppia ja sanastoa ja vahvistetaan kielitaitoa ylioppilaskirjoituksia varten. Kurssilla harjoitellaan paljon kuullunymmärtämistä ja kirjoitetaan erilaisia tekstejä.

5.3.2 Vieraat kielet, B3-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskelijoiden jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisista ja opiskelijoita kiinnostavista näkökulmista.

5.4 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti

opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai muita lukion tehtävään kuuluvia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä

myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai muiksi lukion tehtävään kuuluviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

5.4.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuiseen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Pakollinen kurssi

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt
- reaaliluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a^x = b$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

5.4.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa $(a+b)^n, n \leq 3, n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Vektorit (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen
- osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

5. Analyyttinen geometria (MAA5)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä
  $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt
- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

6. Derivaatta (MAA6)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt
- rationaaliyhtälö ja epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä sin $f(x) = a$ tai sin $f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \frac{\sin x}{\cos x}$
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt
- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometristen funktioiden derivaatat

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- kertaa potenssienlaskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt
- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Integraalilaskenta (MAA9)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt
- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Keskeiset sisällöt
- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

Valtakunnalliset syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt
- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää algoritmista ajatteluaan
- osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti
- osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät
- osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt
- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

Koulukohtaiset syventävät kurssit

MAAS16 Pitkän matematiikan yo-valmennus

Suoritusjärjestys: MAA10-kurssin jälkeen. Suositellaan kaikkien ylioppilaskirjoituksiin valmistautuvien suoritettavaksi.
Sisältö: Kurssilla kerrataan pitkän matematiikan keskeisiä sisältöjä ja valmentaudutaan yo-kirjoituksiin. Keskeisenä kurssimateriaalina ovat vanhat yo-tehtävät.

5.4.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt
- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAB3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt
- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta
- tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt
- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- arvioi erilaisia regressiomalleja mm. taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien

tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt
- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Talousmatematiikka (MAB6)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt
- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Matemaattinen analyysi (MAB7)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt
- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan
- osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Keskeiset sisällöt
- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

Koulukohtaiset syventävät kurssit

MABS9 Lukiomatematiikan alkuaskel

Tavoitteet: Kurssin tavoitteena on vahvistaa matematiikan pohjatietoja lukio-opintoja varten.
Sisällöt: Murtoluvut, itseisarvo, vastaluku, neliöjuuri, prosenttilaskuja, potenssi- ja polynomilaskentaa, ensimmäisen asteen yhtälö, suoran piirtäminen, geometrian perusteita.

MABS10 Lyhyen matematiikan kertauskurssi

Tavoite: Kurssi tukee valmistautumista ylioppilaskirjoituksiin.
Keskeiset sisällöt: Kerrataan kurssien 1-6 pääkohdat, minkä lisäksi voidaan käsitellä syventävien kurssien asioita. Kurssilla lasketaan myös vanhoja ylioppilaskirjoitustehtäviä.

5.5 Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin, kokeellisuuteen ja tutkimuksellisuuteen perustuva tiedonhankinta sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tutustutaan laborointiin ja työskennellään myös digitaalisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen
- saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa
- ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia
- osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä ja laboratoriossa
- arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa

- käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

Pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (BI1)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä

- työskentelee kokeellisesti tai toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä
- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä
- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio
- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologisiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle

- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestävän elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti
- osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet
- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet
- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta
- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä

Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimustyö.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä

- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita
- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa tutkimuksen yksin tai yhteistyössä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena
- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista
- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen
- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet
- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana

- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely
- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen
- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely
- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

5. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävän kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa
- tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävää tulevaisuutta

- ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa
- ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa
- ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa
- osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys
- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys
- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys
- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobit geeniteknologiassa

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

Koulukohtaiset syventävät kurssit

BIS10 Biologian abi-kurssi

Kurssin tavoitteena on vahvistaa ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia tietoja ja taitoja.

5.6 Maantiede

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Opiskelijoiden elämismaailma sekä heidän arkiset kokemuksensa ja havaintonsa ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä

- osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin
- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävää kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

Pakolliset kurssit

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla
- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin
- osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

2. Sininen planeetta (GE2)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu
- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys
- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteinen maailma (GE3)

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävän kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu
- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus
- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö
- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia
- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus
- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne
- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Kurssi perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediaa maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet
- ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomediaa maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän kehityksen edistämisessä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot
- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys
- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kehittyneisyyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävän kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti
- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediaa hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalin tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediaa hyväksi käyttäen

Koulukohtaiset syventävät kurssit

GES6 Maantieteen abikurssi

Kurssin tavoitteena on vahvistaa ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia tietoja ja taitoja.

5.7 Fysiikka

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja

ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellinen tai muu tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon

hankinnan ja käsittelyn taidot.

Pakolliset kurssit

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

Keskeiset sisällöt
- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt
- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde

- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Sähkö (FY3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä
- osaa tutkia sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.

Keskeiset sisällöt
- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

4. Voima ja liike (FY4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- osaa tutkia voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt
- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymislaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymislaki

- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt
- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot
- ääni aaltoliikeilmiönä
- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

6. Sähkömagnetismi (FY6)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismiin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa
- harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.

Keskeiset sisällöt
- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsennetty kuvaaminen

7. Aine ja säteily (FY7)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.

Keskeiset sisällöt
- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi

Koulukohtaiset syventävät kurssit

FYS9 Fysiikan kertauskurssi

Tavoitteet: Kurssilla luodaan kokonaiskuva fysiikan eri osa-alueista. Tavoitteena on parantaa jo hankittuja tietoja ja taitoja lukion fysiikan pakollisten ja syventävien kurssien aihepiireistä. Kurssi on tarkoitettu fysiikan ylioppilaskirjoituksiin osallistuville.
Sisältö: Kurssilla kerrataan ja harjoitellaan aiempien kurssien sisältöjä ja tehdään aiempien vuosien ylioppilas-kirjoitustehtäviä. Tehtäviä palautetaan sähköisesti.

5.8 Kemia

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä

ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellinen tai muu tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja

yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Pakolliset kurssit

1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt
- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian

ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti tai erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt
- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti tai erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt
- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian

käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti tai malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.

Keskeiset sisällöt
- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti tai malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Keskeiset sisällöt
- kemian merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

Koulukohtaiset syventävät kurssit

KES6 Kemian kertauskurssi

Kurssin tavoitteena on valmentaa yo-kirjoituksiin.

5.9 Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkiperäisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiassa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Pakollinen kurssi

Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluja, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Etiikka (FI2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa perustella moraalin velvoittavuuden ja soveltaa moraaliin filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein.

Keskeiset sisällöt
- moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkemyksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt
- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen

- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen
- oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt
- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalinen ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta

5.10 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aihesisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aihesisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn

- osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä
- tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta
- osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita
- ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä.

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta
- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan
- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista
- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen

Psykologisen tiedon muodostuminen
- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita
- osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta
- perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana
- perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon
- tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen
- osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa
- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsityksen kehitys

Nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen erityiset haasteet
- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- elämänkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus
- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät
- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänkulun aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisaatio ja kulttuurierot kehityksessä

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot
- perehtyy kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja pystyy arvioimaan sitä
- ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin.

Keskeiset sisällöt

- kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä
- havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta
- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

4. Tunteet, psyykkinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja ymmärtää, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti
- osaa kuvata, miten emootiot syntyvät biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja pohtia niiden kulttuurisidonnaisuutta
- osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille

- tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja
- osaa tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa perusteita tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja
- ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tunnistaa yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä ymmärtää mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden
- syventyy vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt
- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä
- psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot
- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden
- tunnistaa ja osaa selittää keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykkyys, lahjakkuus ja tulkintatyylit
- tuntee yksilöllisten erojen biologista perustaa
- tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen
- syventää ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta
- osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena
- osaa soveltaa persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt
- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen

- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

5.11 Historia

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan valmiuksia toimia aktiivisena ja moninaisuutta ymmärtävänä yhteiskunnan jäsenenä.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historiatietoisuuttaan
- pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena

- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden
- osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

Pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (**HI1)**

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävää tulevaisuutta
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita
- osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana

- osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana
- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta
- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen
- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset
- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat
- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

2. Itsenäisen Suomen historia (HI2)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia

- hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?
- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet
- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa
- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea
- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Kansainväliset suhteet (HI3)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet
- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika
- imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntiin
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma
- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuksien maailma
- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri
- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri
- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros
- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi
- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika
- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika
- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa

autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee suomalaista kulttuuriperintöä
- hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä
- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika
- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika
- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi
- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- ymmärtää tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä
- osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

5.12 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja vahvistaa hänen valmiuksiaan toimia yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneena aktiivisena kansalaisena. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja

argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

Pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne
- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus
- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo
- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko
- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys

- muuttuva mediakenttä

2. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous
- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä
- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka
- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi
- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena
- osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita
- osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuus-ympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti
- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta
- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet
- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi

- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet
- osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet
- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet
- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus
- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

5.13 Uskonto

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

5.13.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Pakollinen kurssi

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan
- osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan ja pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.

Keskeiset sisällöt
- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyys ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt
- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin

- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapauteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt
- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta
- hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja

arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt
- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä

6. Uskonnot ja media (UE6)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

5.13.2 Ortodoksinen uskonto

Pakollinen kurssi

1. Uskonto ilmiönä – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam (UO1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen
- ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä
- tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden kulttuuriperintöä ja vaikutusta erityisesti idän kristillisyyteen ja yhteiskuntaan
- tietää kristinuskon synnyn ja kehittymisen keskeiset vaiheet
- ymmärtää kristillisen kirkon jakaantumiseen ja vapaiden suuntien syntyyn vaikuttaneet syyt sekä tunnistaa niiden tunnuspiirteitä
- osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista asioista uskontojen näkökulmasta
- tunnistaa eri katsomusten merkityksen yksilön tämän päivän arjessa ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt
- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- Lähi-idän monoteististen uskontojen yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- Lähi-idän uskontojen vaikutus kulttuuriin ja arkeen Euroopassa
- apostoli Paavalin lähetystyö Jerusalemista Eurooppaan
- ensimmäiset kristilliset synodit
- kristillisen kirkon jakaantuminen
- katolinen kirkko ja protestantismin synty
- Luther ja Pohjoismaat
- vapaat kristilliset suunnat
- uskonnottomuus

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ortodoksisuus maailmassa (UO2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tietää ortodoksisen kirkon apostolisen perinteen

- tunnistaa kirkon opettajien merkityksen kirkon perinteessä
- tuntee ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset ja eettisen ajattelun perustan
- osaa tarkastella ortodoksisen kirkon merkitystä yksilöllisestä ja yhteisöllisestä näkökulmasta
- perehtyy ortodoksisuuden ja sen käytänteiden erityispiirteisiin
- tuntee askeesin ja luostarilaitoksen syntyyn vaikuttaneet historialliset tekijät
- tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja ja idän kirkon eri suuntauksia
- ymmärtää ortodoksisen kirkon hallintorakenteen kehittymistä ja nykyistä toimintaa
- perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteisiin
- tutustuu kirkkojen välisiin yhteyksiin.

Keskeiset sisällöt
- kristillisen kirkon laajeneminen
- patriarkaatit ja paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- askeesin ja luostarilaitoksen synty ja niiden yhteiskunnallinen merkitys
- ortodoksinen oppi, etiikka ja antropologia synodien ja kirkon suurien opettajien kautta
- ihmisen elämänkaari ja ortodoksisuus
- ortodoksinen tapakulttuuri
- Itä-Euroopan ortodoksisuus ja uusortodoksinen maailma
- Suomen ortodoksinen kirkko ennen ja nyt
- ekumenia ja uskontojen välinen vuorovaikutus

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- osaa tarkastella uskontojen piirteitä myös oman uskonnon näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt
- hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntaukset ja vaikutuksia

Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin
- Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UO4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuteen ja sen vaiheisiin ennen ja nyt
- tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-yhteiskunnassa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena osana tämän ajan yhteiskuntaa
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua ja siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä
- kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä oman uskonnon lähtökohdista käsin
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt
- suomalainen uskonnollisuus ennen ja nyt, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa, sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja lainsäädäntö, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys, näkyvyys ja oikeudet julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- ortodoksiset järjestöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonnot yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa

5. Taide ortodoksisuudessa ja muissa uskonnoissa (UO5)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu taidemuotoihin uskonnon ilmentäjänä
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen taiteen erityispiirteet
- perehtyy sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä
- tunnistaa eri uskontojen opin ilmenemismuotoja taiteessa
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tunnistaa uskonnon vaikutuksen nyky- ja populaaritaiteeseen.

Keskeiset sisällöt
- uskonnot, taide ja kulttuurin eri muodot
- sakraalin ja uskonnollisen taiteen ero
- ortodoksisen taiteen erityispiirteet: jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri, ikonitaide
- uskontojen oppi taiteen keinoin: kuvataide, musiikki, rakennustaide ja draama

6. Ortodoksisuus ja uskonnot mediassa (UO6)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy mediakuvaan ortodoksisuudesta ja eri uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- ortodoksisen kirkon mediamaailma
- median vaikutus uskontoilmiöihin, esimerkiksi asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

5.14 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla reflektoimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten

katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämänkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

Pakollinen kurssi

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista
- osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämänkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämänkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä
- osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin
- ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ihmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolisuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan

rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnon vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.

Keskeiset sisällöt
- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit
- yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla
- ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen moraalisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti
- yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistökulttuurit
- ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin
- osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosentrisyyden ja rasismin sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

5. Katsomusten maailma (ET5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa
- ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan
- perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määritteleminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä
- uskonnollisten ilmiöiden tulkinnassa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi
- uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet

- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan
- tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonnottomuus

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käänteitä ihmiskunnan tavassa elää
- ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen
- osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellis-teknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänkatsomuksensa rakentumiselle
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin
- osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestävän tulevaisuuden rakentamisen osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Keskeiset sisällöt
- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä
- suurten filosofioiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana
- Prometheus-myytistä teknoutopioihin ja dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen
- tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa

5.15 Terveystieto

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella …vähintään… yksi kurssi terveystietoa...” (Valtioneuvoston asetus 942/2014, 10 § 8 mom.)

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkykynä. Terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveysosaamiseen sisältyy terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveyskulttuureista ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmista
- ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä
- osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyn ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveysviestintää ja sekä erilaisia terveyskulttuureihin liittyviä ilmiöitä
- pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemyksiään
- ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten

terveyskäyttäytymiseen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhyvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyyteen osana kestävän tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja arvioi perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn
- tunnistaa elämänkulkuun ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja
- osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa
- osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn
- osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä
- osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämänkulku, kuolema osana elämänkulkua
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen

- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämisessä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveyspalvelujen muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen
- osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia
- perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämisessä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa
- osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tunnistaa keskeisiä globaaleja terveyskysymyksiä ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämisessä.

Keskeiset sisällöt
- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveyskäsitysten ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveyskäyttäytymisen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet
- globaalit terveyskysymykset ja niihin vaikuttaminen

5.16 Koulukohtaiset syventävät kurssit

TE4 Terveystiedon abikurssi

Tavoitteet: Kurssin tavoitteena on antaa paremmat valmiudet terveystiedon ainereaalikokeeseen osallistuville.

Sisällöt: Kurssilla kerrataan ja syvennetään aikaisemmmin opittuja tietoja, perehdytään terveystiedon mallikysymyksiin, harjoitellaan niihin vastaamista ja tutustutaan arviointikriteereihin.

5.16.1 Kuvataide

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella…kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.” (Valtioneuvoston asetus 942/2014, 10 § 8 mom.)

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Aikuisopiskelijoiden kokemukset, mielikuvitus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle taideoppimiselle. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiselle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiselle.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Aikuisopiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsityksiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Aikuisopiskelijoita kannustetaan kuvailmaisun keinojen monipuoliseen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- syventää monilukutaitoaan ja kulttuurista osaamistaan kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa kehittämällä
- ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön
- ymmärtää työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle
- käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä tai yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- soveltaa kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla
- tulkitsee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja käsitteistöjä käyttäen
- tarkastelee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- tutkii kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja aikuisopiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja mahdollisuuksien mukaan vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin tai ryhmässä.

Pakolliset kurssit

1. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja
- käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja
- tarkastelee omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tarkastelee erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.

Keskeiset sisällöt
- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- vaikuttaminen omissa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä
- erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

Tavoitteet
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutkii ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvailmaisun taitojaan syventäen
- tarkastelee rakennettuja ja luonnon ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- käyttää arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- osallistuu ja vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä.

Keskeiset sisällöt

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot
- luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt

5.16.2 Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja osaa tehdä yhteistyötä.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaidoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

Valtakunnallinen syventävä kurssi

1. Tutkiva työskentely (TO1)

.

Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää johonkin aihepiiriin tai ilmiöön liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Kurssin aikana opiskelija työskentelee mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden opiskelijoiden tai ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Työskentely tapahtuu kokonaan tai osittain koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä, mikä vahvistaa koulussa ja arki- ja työelämässä hankitun osaamisen välistä yhteyttä. Kurssi keskittyy tiedonalojen välisten yhteyksien hahmottamiseen sekä erityisesti kriittisen ja luovan ajattelun kehittämiseen oppiainerajat ylittävästi. Opiskelija hyödyntää työskentelyssä tieto- ja viestintäteknologiaa ja kehittää siihen liittyviä taitojaan. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

5.16.3 Tietotekniikka

ATS1 - Ajokorttikurssi I

Kurssin tarkoituksena on suorittaa ns. kansalaisen @-kortti. Tämä käsittää neljä moduulia: Laitteen ja tiedon hallinta ja Internet/sähköposti pakollisina ja Muut kaksi moduulia voit valita kuuden muun (Tekstinkäsittely, Taulukkolaskenta, Tietokannat, Kuvankäsittely, Esitysgra-fiikka ja Verkkotyöskentely) joukosta. Ajokorttikokeita järjestetään pääsääntöisesti etäkoeviikon yhteydessä. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä ja lisäksi saa opintokirjan/todistuksen suoritetusta kortista/moduuleista. Suoritusmerkinnän voi saada myös vain tehtävät palauttamalla.

ATS2 - Ohjelmointi

Tutustutaan ohjelmoinnin perusteisiin Java-kieltä käyttäen. Kurssin suorittaminen vaatii oppimateriaalin kaikkien lukujen suorittamista. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

ATS7 - Ajokorttikurssi II

Kurssin tarkoituksena on suorittaa tietokoneen A-ajokortti (7-moduulia). Ajokorttikokeita järjestetään pääsääntöisesti etäkoeviikolla. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä ja lisäksi annetaan todistus tai opintokirja kun vaadittavat moduulimäärät ovat suoritettu.

5.16.4 Yrittäjyys

YRI1 - Minustako yrittäjä?

Kurssin tavoitteena on esitellä yrittäjyyttä yksilön näkökulmasta ja tuottaa kokonaisvaltainen kuva yrittäjän ominaisuuksiin, motivaatioon ja arvoihin. Tavoitteena on tarjota lisäksi realistien kuva yrittäjyydestä uramahdollisuutena.

Sisällöt: Verkkokurssin sisällön painopiste on yrittäjäominaisuuksien pohdinnassa. Sisältö on rakennettu niin, että siitä muodostuu kokonaiskuva yrittäjyyden ja yritystoiminnan laaja-alaisuudesta ja sen osa-alueista. Oppimateriaali on verkkopohjaista, julkisen sektorin ja yrittäjien itsensä tuottamaa materiaalia. Kurssilla tehdään oma portfolio, jonka perusteella kurssi arvioidaan.

Lisäksi opiskelijalle voidaan hyväksyä osaksi opintoja muita aikuisten valtakunnalllisen opetussuunnitelman 2015 perusteissa kuvattuja kursseja sekä muussa oppilaitoksessa suoritettuja kursseja, jotka lisätään opiskelijalle joko koulukohtaisiksi syventäviksi kursseiksi tai muiksi lukion tehtävään kuuluviksi kursseiksi.

19 § **Kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H**

Opetuslautakunnalle on kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten lähetetty seuraavat päätökset:

Tulosaluejohtajat
Ilkka Kalo, perusopetuksen johtaja
§ 58 Suomenkielinen perusopetus/Opetuspäällikön vakinaisen viran (vakanssinumero 404911) täyttäminen alkaen 1.8.2016

Opetuslautakunta 13.6.2016 § 19

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään olla ottamatta opetuslautakunnan käsiteltäväksi esittelyosassa mainittuja päätöksiä.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Muutoksenhakuohje 1/ Oikaisuvaatimus §:t 7 -10, 12 - 18

Tässä kokouksessa tehtyyn päätökseen tyytymätön voi tehdä oikaisuvaatimuksen, ellei muutoksenhakuohjeen kohdan 7. Oikaisuvaatimus-/ valituskielto alakohdissa 7.1 tai 7.2 toisin mainita.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus on jätettävä **Vantaan kaupungin opetuslautakunnalle.**

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on jätettävä **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuunottamatta.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana taikka kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen viranomaiselle

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisena. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen. Kirjallinen oikaisuvaatimus on muutoksenhakijan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Kirjelmässä on mainittava oikaisuvaatimuksen tekijän, ja jos hän ei ole allekirjoittajana, myös allekirjoittajan nimi, asuinkunta ja postiosoite.

Oikaisuvaatimusasiakirjat on muutoksenhakijan tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä, tai mikäli määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Yhteystiedot:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Opetuslautakunta
Asematie 7, 01300 Vantaa
puhelin: 09 8392 2184, faksinumero: 09 8392 4163
sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
virka-aika: klo 8.15 - 16.00

Muutoksenhakuohje 7/ Oikaisuvaatimus-/ valituskielto § 11

7.1
Tässä kokouksessa tehtyyn, **hankintaoikaisua koskevaan päätökseen** §, ei saa hakea muutosta.

7.2
Päätöksistä, jotka koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa sekä päätöksistä §, ei kuntalain 91 §:n mukaan saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.